N:o 1. 1838.
Tisdagen den 2 Jan.

FREJA.

Om Sweriges ställning,

med hänsigt till Ryssland och Norrige.

Att det ultrademokratiska partiet i Norrige verkligen betraktar Ryssland och Ryska politiken såsom Norrska frihetens stöd och beskyddare, har man erfarit af Hr *Sivertsens* Bihang till öfversättningen af Skriften: *Om ett nytt Föreningsfördrag*, samt utaf *Statsborgeren* och *Morgenbladet*, hvilket sednare blad enständigt framhärdat i sitt påstående: att Generalen *v. Suchtelens* hastiga resa till Christiania under 1821 års Storthing endast hade till motiv Norrska frihetens upprätthållande, och att Generalens mellankomst äfven deruti lyckades och aflägsnade Svenska flottiljen utur Christianiafjorden.

Att Ryska Kabinettet i de sednare åren med ett stigande intresse börjat betrakta de politiska tilldragelserna i Norrige, skulle man ock kunna sluta af förflyttningen utaf Ryska Generalkonsulns, Hr Geheimeråds v. Stevens residens och verksamhetskrets, just vid öppnandet af 1833 års Storthing, ifrån Christiansand, medelpunkten för sjöfarts- och skeppsrederi-intressena, till Christiania, medelpunkten för de *politiska* intressena, samt af åtskilliga dermed sammanhängande, fastän mindre kända omständigheter. Det är bekant, att 1833 års Storthing och valen till detta Thing utgöra den tidpunkt, ifrån hvilken alla politiska förhållanden i Norrige begynt antaga en ny riktning och ett nytt skaplynne.

Ingenting är dock så svårt, som att få begrepp om Ryska Kabinettets verkliga förehafvanden och planer. Intet är mera främmande för Ryska politiken än gasconnader. Ingen Regering förstår, som den Ryska, att med den djupaste tystnad omgifva sina företag, att med en oegenomtränglig hemlighetsslöja dölja hvad den har i sigte och under händer. Oftast blifva dess planer först kända af de andra makterna, sedan de äro utförda, eller sedan de, genom i flera år gjorda förberedelser, mognat till ett säkert utförande. Till Ryska politikens syften kan blott *slutas*, dels ifrån det förflutna, dels ifrån dess *intressen*; ty ingen Regering har med en så utomordentlig klokhet och så ihärdig konseqvens ständigt vetat att iakttaga och fullfölja sina intressen. De regerande ha omvexlat, men icke statskonsten, icke systemet; intressena och den öfverlägsna skickligheten och konseqvensen i dessas iakttagande ha nästan alltid varit desamma.

Om Rysslands planer och förehafvanden, när det gäller det närvarande, kan således *blott hypotetiskt* resonneras, *faktiskt* är merendels omöjligt att derom vinna kunskap. Men så är icke förhållandet med *intressena*; dessa gifva en stödjepunkt för resonnementet, *de* kunna med någon tillförlitlighet kännas; om *dem* löper man ej fara att kannstöpa. — Hvilka äro då Rysslands intressen?

Först och i allmänhet, att dess grannar skola vara så litet farliga, så svaga som möjligt, och i synnerhet *den* grannen, hvars sjelfva *läge* är hotande för Ryssland på dess mest blottställda, dess mest ömtåliga sida.

Ingenting kan derföre vara nyttigare för Rysslands intressen än oenighet och schism emellan Sverige och Norrige samt en sådan sinnesstämning, som den, allt ifrån 1833 och isynnerhet från upplösningen af 1836 års Storthing, i Norrige ty värr alltförmycket utbildade: — en sinnesstämning, hvilken allvarsamt låter befara, att första kanonskott ifrån Östra sidan skall bli signalen *icke* till ett förenadt, kraftigt motstånd, af båda folken, utan till Unionens upplösning, till Norriges skiljande ifrån Sverige, och till ett infall på vår, genom alla fästningsverks raserande, numera beklagligen helt och hållet öppna och blottade vestra gräns.

Ingenting kan följaktligen och vara mera befordrande Rysslands intressen, än det ultrademokratiska »*Norrskhetspartiets*» machinationer och bemödanden i brödrariket, hvilka å ena sidan upphlossa fiendtligheten emot Sverige samt utbilda tanken på en separation, och å andra sidan endast föra till en frihet, som blott alltför tydligt bär anarkien i sitt sköte. Aldrig äro nationer svagare, aldrig förmå de mindre göra motstånd, än då de äro upplösta i anarki. Ryska politiken var ständigt Polska frihetens, Polska Republikens, Polska anarkiens gynnare och upprätthållare. I Sverige, under frihetstiden, var Ryssland Svenska frihetens, och den mer Republikanska än Monarkiska författningens, beskyddare och formliga garant. I Norrige helsas nu äfven af det så

kallade »*Folkepartiets*» koryféer Ryska politiken för Norrska frihetens stöd.

I andra rummet och mera aflägse är det Rysslands *speciella intresse*, i följd af den allt mer och mer tilltagande spänningen med England, att kunna omfatta och tillsluta Östersjön som en Rysk insjö, och framför allt *att erhålla hamnar och marin-etablissementer vid Nordsjön.* Ifrån Norrska hamnarna skulle en Rysk flotta kunna utlöpa och inom sex, åtta dagar landsätta en här i Irland eller England. Öfver den sista punkten, eller vigten för Ryssland att erhålla hamnar i Norrige, har i de sista dagarna lästs en högst intressant och sakrik uppsats i *Dagligt Allehanda*, med rubrik: »Norrige och Ryska politiken, hämtad utur Tyska Journalen *Das Ausland* för år 1836». Vi hänvisa våra läsare till denna uppsats och hämta derifrån blott följande två fragmenter.

»Det är ingalunda omöjligt, att *Ryssland* begagnar tillfället af nästa brytning emellan de Europeiska makterna, att söka bereda dess oerhörda befolkning en förbindelse med Oceanen, i norden af *Sverige* och *Norrige*. Här måste *Ryssland* söka att förvärfva sig en kuststräcka, ty endast derigenom kan det någonsin boppas att blifva en sjömakt. Detta stora och obestridligen kloka mål för Rysk ärelystnad kan endast ernås derigenom, att *Ryssland erhåller en del af Scandinaviska Halfön. Europas* makter hafva sjelfva såsom grundsats gillat dylika anspråk: de hafva godkänt *Finlands* eröfring, *Finlands*, som i befolkning och fruktbarhet öfverträffar *Norrige*, på den grund, att denna provins låg Ryska hufvudstaden allt för nära och var af för stor vigt för dess existens, att den kunde lemnas i en annan makts händer. På denna grund godkändes eröfringen af denna *Sveriges vigtigaste besittning.* Samma grundsats låter sig alltför väl tillämpa *på hela Sverige och Norrige* och åtminstone bestämdt på de delar deraf, hvilkas förvärfvande ligger i *Rysslands politiska conveniens.*» — — — — — — — — — — —

»Ryska Kabinettet måste äga vida mindre insigter och skicklighet, än man allmänt tillerkänner det, om det icke skall förutsättas att det rustar sig till en sådan eröfring, *och gör den*, om någon politisk skakning i *Europa* sätter det i tillfälle dertill. *Ryssland* står gent emot Europa på en linie, som sträcker sig från *Archangel* till Svarta hafvet. Det manövrerar väl hufvudsakligen på *venstra* flygeln af denna linie, men det föremål det *egentligen* riktar ögonen på ligger kanske ändock på den *högra*. Att *Ryssland* har sina ögon fästade på denna punkt, kan man sluta till af sjelfva det önskvärda i eröfringen, och dessutom af åtskilliga andra orsaker. *Ryssland* underhåller en oproportionligt betydlig styrka på Åländska öarna uti Bottniska viken, *nästan i åsynen af Svenska kusten*, och tillika en oproportionlig sjömakt af 22 linieskepp — oproportionlig vid alla hänsigter till behofvet af ett blott försvar. Detta visar tydligen, att man på dessa punkter önskar vara lika beredd till anfall som försvar, för att kunna passa på det tillfälle, då Europas ställning i allmänhet och *Sveriges isynnerhet, rättfärdigar och gynnar dessa planer.*»

Till Norrmännen.

I.

Föreningen.

Är Norge missnöjdt med föreningen,
Med brödraskapet mellan våra riken,
Med detta handslag mellan frie män?
Välan, så lösen då det upp igen,
Med svärdet eller ock med politiken,
Men spräng blott våra öron ej med skriken?

Hvad gagnar oss väl denna droppa blod
Uti vår flagga, der den endast bränner?
Förutan den har Svenska hjertat mod,
Och Narvas eller Lützens ärestod,
Som segerhufva kring vår panna spänner,
Ej Norges fana, blott vår egen känner.

Vi hafva lejon utan ert *också,*
Som trampar krigets yxa ned i gruset.
I våra häfder segrande de stå,
Och skulle striden på vår fjellport slå,
Du skulle se dem vandra man ur huset,
För friheten, för äran och för ljuset.

Att vi ditt vapen vid vårt vapen ställt?
Den skönsta plats vi hade, vi det skänkte.
Mot östern och mot vestern, om det gällt,
Två lejon ställda inom samma fält.
Och ingen redlig Svensk derpå ens tänkte,
Att med vår kärlek vi er ära kränkte.

Om färgorna J tvisten; tron J då
Att edra färgor våra tankar röra?
Kläd dig i purpur, eller naken gå!
Vårt brödraskap kan lika väl bestå.
Hvad färgor Norges män och hjeltar föra,
Med dem har Sverige ingenting att göra.

Ej heller Svensken nu som fordom rör
Sig i de gamla färgorna, de kära!
Men det är rocken ej som mannen gör,
Vi strida ej om färgorna derför;
Men vid den drägt, som våra krigsmän bära,
Är svärdet fästadt och vi drägten ära.

Om likväl den ännu sitt namn ej har,
Ej än är döpt af seger och af strider,
Den nästa gång, då Svea klingan drar,
Ett namn från bragdens tummelplats väl tar!
Nog vinner rocken också häfd omsider,
Så långt vårt svärd sin glans kring jorden sprider.

Från fotabjell till högsta ögonbryn
I rödt er kläden, om det lyster eder.
För att er lifrock riktigt färga, flyn
Till röda hafvet eller morgonskyn;
Men akten er, jag vid mitt svärd det beder,
Uti vårt blod att färga edra kläder.

Er frihet störtar likväl ej i kull,
För slika grand; derpå jag tryggt kan svära.
Du säger det, för annan orsaks skull;
Ty bakom granden ser du glimma gull,
Deraf du önskar smida åt din ära,
En egen gyldne krona till att bära.

Du en poetisk statsdrägt kläder på
Den minsta småsak, som du upp kan finna;
Gör dig en sköld af några brister små,
För att derunder osedd handla få;

Men hvad du äfven deruppå må vinna,
Förutan fläck skall ej din krona brinna.

Vill du dock skiljas ifrån oss, välan!
I Svithiod bodde förr en gammal vana,
Man trädde fram helt öppet som en man,
Och talte ut sitt ord och aktning vann.
Den fege slingrade blott fram sin bana,
Och tog först fram, vid slutad strid, sin fana.

Afhandla saken så med sköld och spjut,
Afhandla den med handslag! Mannavärdig
Skall handlingen, hvad än den tar för slut,
Med trygghet blicka öfver verlden ut.
Om blott du vill, stå vapnena nog när dig,
Och Svensken, tro mig, är ej mindre färdig.

II.

Tro mig, Nore, du skall ej behöfva
Vädja mot oss till Europas dom;
Ingen Svensk, det vet jag, önskar röfva
Frihetsbilden ur din helgedom.

Hvad J gören för att bilda eder,
Till sjelfständighet, som stat oeh land,
Äfven här er mången vän bereder. —
Mannabragd är kär i Svealand.

Låten dock oqvädinsord ej skalla
Mot vår ära, i hvart tidningsblad;
Om det fordras dra vi svärden alla,
Och vi hitta till er hufvudstad.

Frisint man vill blott som bror jag nämna,
Den sjelfständige är värd en vän;
Men på smädarn veta vi oss hämna,
Svärdet ligger mellan oss och den.

Den varma Svenska känsla, som uttalar sig i dessa sånger af Hr *C. F. Ridderstad*, har förmått oss att med dem pryda det första numret af Frejas nya årgång. De skola finna återljud i hvarje Svenskt bröst, och kanske äfven på andra sidan fjellen. I dem talar visst icke statsmannen eller publicisten; men de äro ett uttryck af Svensk nationalanda, hvilket sålunda äfven för Norrmännen måste äga ett högt intresse.

Då vi anfört dessa tvenne sånger af Hr Ridderstad i vårt blad, hafva vi lemnat våra läsare tillfälle att sjelfve bedömma arten och andan af hans skaldekonst i det nyss utkomna häftet: »Tids- och Krigsbilder». Vi böra tillägga, hvad han också sjelf erkänner, att

»Helgjutenhet låg icke i naturen
Utaf min bildningsväg»,

och att sålunda mången oegentlig bild, mången förfelad mening, mången grumlig uppfattning skada hans vers. Han har icke någon klassisk smak. Men hvad som alltid utmärker hans poetiska skapelser, är värma, djerfhet och en viss yppighet af idéer. Framför allt äro de flesta stycken i närvarande häfte fulla af en glödande och krigisk patriotism. Säkert skall ingen Svensk läsare utan nöje genombläddra det nätta häftet.

Drag af Fanatism.

Den för sina bizarra, men bitande och snillrika predikningar berömde *Pater Abraham a Sancta Clara* var Kejserlig Hofpredikant i Wien, på slutet af 1600-talet. Han kunde, såsom nitisk och råttrogen Catholik, aldrig förlåta Sverige, att genom Gustaf Adolf hafva gifvit Papisterna i Tyskland så hårda slag. Vi anföra om honom ur ett Tyskt arbete följande anekdot:

En Svensk Minister i Wien, som gerna en gång ville höra den märkvärdiga predikanten, utskickade en betjent för att efterhöra hvilken dag han skulle predika. Betjenten råkade just att träffa Patern sjelf, utan att känna honom, och berättade sitt ärende. Pater Abraham lät sig intet märka, utan svarade blott att det var bestämdt, att Patern skulle upptråda om söndag.

Den Svenska Ministern försummade icke att infinna sig, och fick nu afhöra Pater Abrahams predikan öfver Evangelium om Christi Frestelse. I denna predikan förekom följande uppbyggliga och för en Catholsk predikant sårdeles karakteristiska stycke: "Djefvulen, mine kåre Åhörare, visade vår Frälsare alla jordens riken. Det var en herrlig utsigt! Der ligger Spanien, sade den lede frestaren; der ligger Frankrike, der Tyskland, der Danmark, der Norrige och der Ryssland. Vår Frälsare, som nog kände hans illistighet, frågade honom: "Men hvad är det för en fläck, som du hoppar öfver der borta?" Djefvulen nekade i början och påstod att han nämt alla riken, utan att öfverhoppa något enda. Men Frälsaren gaf icke vika, utan pekade på det uteglömda landet. Då utbrast den Onde: "Nej, det landet kan jag icke gifva dig, om du till och med genast föll ned och tillbad mig." — "Nå, inföll Frälsaren, "och hvarför icke?" — "Jo, derföre", svarade Djefvulen, "att det icke mera står i min makt att gifva bort det. Det är min mormors Enkesäte."

(Vademecum für Lustige Leute, 6:ter Th., pag. 10.)

Ett och annat.

Nyårsbalen i går på Stora Börssalen var som vanligt talrikt besökt. Likväl bevistades ej balen af H. M. Konungen, utan blott af H. M. Drottningen och det unga Hofvet. H. K. H. Kronprinsessan dansade anglläsen med Grosshandlaren Beskow och H. K. H. Kronprinsen med Grosshandlaren Schartaus Fru.

= Tiden, som i likhet med en eller annan af våra dignitärer vill göra allting *en passant*, har, som de flesta af våra läsare torde påminna sig, hoppat öfver från ett årsskifte till ett annat och vill förmå oss att skrifva åtta för sju. Men vi lära ändock få ge efter för tiden ehuru föga väl den är anskrifven både hos damerna af den gamla skolan och herrarne af den nya, hvilka båda partier slagit sig tillhopa att litet smått grumsa öfver den, de förra i epigrammer, de sednare i »programmer.» Men äfven om Freja vore nog stationär, att, så-

som måhända någon annan qvinna, önska sig ett evigt qvarstående på det heliga sjutalet, så har ödet redan dragit åttan ur sin urna, och vi måste samtligen foga oss derefter. För de elfva har utan tvifvel trettiosju varit ett lyckligt tal; få se, huru trettioåtta blifver för Amiral Cronstedt, som dock står enfaldig, utan regress till högborna kamrater. Trettiosju har sett Exellenserne Lagerbjelke och Wetterstedt gå till hvila; lyckligtvis är det icke möjligt för trettioåtta att se tvenne så ovanliga Exellenser sjunka i grafven. Döden kan tryggt skörda en hekatomb af våre högt uppsatte. Det blir ändå endast en hekatomb. Trettiosju har sett en Svensk Löjtnant representera Svenska folket på den plats, der Gustaf den Store förblödde för Sverige och Sveriges tro, och sett en Svensk General, å Svenska kronans vägnar, uppträda vid ett Ryskt lustläger, der fodret utan tvifvel var det mest beundransvärda, kanske med en restriktion for »tvätterskorna.» Måtte trettioåtta icke blifva vittne till dylika anomalier! Eljest kan trettionio, riksdagsåret, blifva fruktansvärdt. Trettiosju har sett en ny upplaga af »kammarjägare» nästla sig in hos fredliga handtverkare och der fara fram med inqvisitorisk despotism. Måtte trettioåtta äga lugn för dylika skådespel. Trettiosju har sett exempel på befordringar, med hvilka nationen möjligen kan ha rätt att vara missnöjd, ty, vill man söka dugligheten, nog finnes den, utan att man behöfver tillgripa den förklarade medelmåttan. Måtte trettioåtta bära bättre och mognare frukter. Man ropar på reformer. Reformera vår Embetsmanna-uppsättning, och Embetsverken skola reformera sig sjelfva! Af det obetydliga härstammar i evighet obetydlighet. Endast det i sig sjelf mäktiga frambringar något mäktigt. Trettiosju har sett en Teaterdirektion, som står *under* kritiken, åter släpa sig fram genom ett spelår. Måtte trettioåtta icke se den mera. Vi fälla denna önskan af verklig egard för Stockholms Allmänhet.

En bättre Nyårsönskan tro vi oss icke kunna framställa till våra respektive läsare i Hufvudstaden. Våra vänner i landsorterna önska vi deremot lycka att slippa att se Kongl. Svenska Teatern i dess förnedringstillstånd.

= *Aftonbladet* lär, efter hvad det förljudes, ämna att vid det nu ingångna årets början, som, efter hvad man vet, är missväxtår, hålla ett högtidligt Miserere, i Aftonbladets fordna lokal vid Glasbruksgatan, hvilken erinrar om så många segersälla minnen. Denna ceremoni är visserligen Catholsk, men också vet man, att Aftonbladet mera än en gång varit rent af Catholskt. Processionen kommer att börja under ringning af en vällingklocka, från Lilla Nygatan, sedan någon förtäring blifvit intagen midt emot posthuset. Tåget försiggår i följande ordning:

1). Tvenne Spaltar, hvilka likväl i hastigheten glömt sina S, för hvilken oegennyttiga ifver Aftonbladet utan tvifvel håller dem räkning.

2). Tvenne Polska liebärare, mejande prenumeranter ända till gräslikhet.

3). De Norrska sakerna, två och två, de yngste först och de äldste sist. Det tyckes, som om de fruktade något ifrån åskådarne, och framsmyga, häpna och ängsliga.

4). Henrik Wergelands miniatyrporträtt, buret på en stång af tvenne sköldmör. Deromkring Janitscharmusik, som spelar »*Den Norske Marseillaner*», och sjutton — studenter, som spela sjuttonde Majstycket.

5). Furagerings- och sqvallerstaten, i bortforter och vargskinnspelsar, för att både uttrycka deras lätthet att sno ikring och deras glupskhet att sluka både likt och olikt. Man påstår, att man kan få dem, liksom rofdjuret, att svälja allt hvad man kastar åt dem.

6). Officianterna vid snällpressen, med utslaget hår.

7). De särskilta ansvarige redaktörerna med kedjor, såsom en symbol af Indragningsmaktens och Juryernas ridderlighet.

8). Aftonbladets sättare, de små först och de store sist.

9). Kuriren, med piska.

10). Två Spaltar, äfven utan S, liksom de föregående.

11). En tjenstgörande kapten, med svärdet. Han gör dermed åtskilliga krumbugter, liksom ville han halshugga sig sjelf, men afstår slutligen dermed, af fruktan för döden. På klingan står ristadt: »Blanka mina drömmar.» Troligen har den ciselerande artisten glömt ett skiljetecken mellan kaptenens blanka och hans drömmar, hvarigenom den förra nu kommit i omedelbar beröring med de sednare och dymedelst gått efterverlden i förväg.

12). Aftonbladets stora larmtrumma, ställd på indragning, och hvarpå man trummar med köttklubbor, för att visa, huru kannibaliskt grymt man blifvit behandlad. Denna trumning jagar tårar i den känslofulles ögon.

13). Ett brinnande Hjerta, buret på ett hyende af en Dalkarl. Öfver hjertat står inskriptionen: »För Fäderneslandet.»

14). Kronan i Aftonbladet, med en damborste. När något dam vill sänka sig på hyendet, sopar han genast bort spåren deraf.

15). Aftonbladets »vensterhändte» kyrkstöt, som stöter på redaktörerna, då de vilja somna. Han åtföljes af åtskilliga »sidosparkar.»

16). En tacksägelse-deputation, som infunnit sig från Teaterdirektionen, för att komplimentera Aftonbladet, och som tagit sin plats bakom sidosparkarne.

17). En Hurrabas, af Aftonbladets.

18). Rökgubben, väl påpelsad, åkande i Macferlanska Trillan.

19). Fyra Spaltar, äfven utan S.

20). Storhertigen, i tulubb, under en himmel, uppburen af fyra kolportörer, understödda af fyra tryckargossar. Storhertigen är uppvaktad af samtliga personalen vid Aftonbladskontoret och åtföljd af öfversättarne för Läsebiblioteket och Lördagsmagasinet.

21). Åtskilliga prenumeranter på fri-exemplar, som frivilligt slutit sig till tåget.

Med någon beskrifning af den blifvande ceremonien vilja vi icke gå våra läsares egen åskådning i förväg. Säkert torde vara, att Aftonbladet aldrig visat sig i en sannare dager, än vid detta högtidliga Miserere.

Utaf FREJA *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanden Nybergs Bod, Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Södermalm, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i Hr Nybergs bod uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerations-sedlarne göres å samma ställe. Enahanda arrangement skall äfven vidtagas till begvämlighet för Prenumeranter å Norrmalm.*

N:o 2 utgifves Fredagen den 5 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 2. Fredagen

BEJA

1838. den 5 Jan.

TRYCKNINGS BEVILLNING

Huru befordrar en Svensk Tidningsutgifvare säkrast och verksammast Rysslands intressen?

Redan uti Sveriges ställning vid sidan af den kolossala, Ryska jättemakten, så underlägset i styrka och så skiljdt ifrån grannar, som kunna skynda det till hjelp, men så öppet för anfall och så svårt att försvara, genom den ofantliga kuststråckan, hvilken bildar en militärgräns, en försvarslinie, den olyckligaste som kan tänkas; — redan uti detta hotade och blottställda läge ligger för hvar och en fosterländskt sinnad medborgare en uppmaning att betänka, huruvida hvarje institution i samhället och *äfven pressen* verkar till upprätthållande af Nationalsjelfständigheten eller icke, till stärkande eller försvagande af Nationens kraft. Rysslands intresse är det naturligtvis, att, vid ett uppkommande krig, finna landet så försvarslöst och nationens motståndskrafter så försvagade, som möjligt.

Sveriges, likasom hvarje annat lands, försvarsmedel äro af treggehanda slag: de *rent militära*, de *financiella* och de *moraliska*. Alla tre ingå *lika nödvändigt* i ett ändamålsenligt och verksamt försvarssystem. Alla tre förutsätta hvarandra ömsesidigt samt äro för hvarannan oumbärliga. Hvart och ett bör finnas i största *möjliga* fullkomlighet och verka med högsta *möjliga* intensitet, men hvart och ett med stöd af de öfriga och i noga afvägdt och beräknadt samband med dem. Rysslands intresse är det, att alla tre, så vidt möjligt, skola vara desorganiserade och tillintetgjorda.

En Svensk tidningsutgifvare, som med eller utan afsigt, af illvilja eller fåkunnighet, betjenade Rysslands intressen, skulle således, i afseende på de *rent militära* försvarsmedlen, yrka: dels deras afskaffande rent af, dels deras ytterliga nedsättande och försvagande, så till qvantitet som qvalitet, så till styrka och antal, som tjenstbarhet och duglighet. Han skulle predika flottans afskaffande och försäljning. Arméns afskaffande helt och hållet vågade han väl sannolikt ej föreslå, men han skulle yrka nedsättning och förminskning af dess numeråra styrka ända till orimlighet, och slutligen skulle han förklara för onödigt och bestrida hvarje anslag för arméns tjenstbarhet, hvarigenom densamma hålles väpnad, öfvad och stridsfärdig.

I afseende på de *financiella* försvarsmedlen, skulle han med ifver bestrida organiserandet under freden af en inhemsk statskredit, *på det att*, när det faller den öfvermäktiga grannen lägligt att angripa oss, för att göra slut på vår existens som Stat och fullkomligt arrondera sig, *inga penningar må finnas att tillgå eller möjligen stå att erhålla*. Och till på köpet skulle han, i hvad på honom kunde ankomma, verksamt understödja och bereda en så falsk och äfventyrlig organisation af privata och publika penningeverk eller banker, att alla utsigter vore för handen, det, vid utbrottet af ett så hotande krig, äfven en nationalbankrutt måtte utbrista, samt nationens financiella desarmering och försvarslöshet helt och hållet vara fullåndade.

I afseende åndtligen på de *moraliska* försvarskrafterna, de högsta och de vigtigaste, utan hvilka de öfriga sakna både en osviklig grundval samt rått lif och anda, så skulle hans föremål framförallt blifva, att utbreda demoralisation och immoralitet, att i samhället tillintetgöra alla moraliska krafter och förhållanden, och hos nationen allt högre och ädlare lif. Han skulle söka att utplåna hvarje spår af national-anda, all förmåga af uppoffring och entusiasm, all känsla för fosterlandet och för Svenska namnets storhet och åra. Teoretiskt och praktiskt, med låra och exempel, skulle han i alla riktningar predika den krassaste egoism och en hejdlös egennytta. I samhället skulle han aldrig betrakta det hela, utan blott *individen* och individens *juridiska* förhållanden eller *dess* rått. Den "animaliska belåtenheten" samt de materiella njutningar och förvärf, som äro medel att åstadkomma denna, skulle han låra att skatta såsom det högsta och enda i lifvet. Alla känslor och passioner, som äro egoismens foster, som söndra individen från dess likar och det hela, och göra dess eget jag till medelpunkten för alla sträfvanden, skulle han sorgfälligt väcka och underhålla: snikenheten och penningebegäret, afunden, skadeglädjen, trotset, hatet m. fl. Hvarje åt det hela fordrad gård och uppoffring, vare sig i handling eller skatter, skulle han betrakta såsom en dårskap och tillika såsom ett förtryck mot individen. Utan att skilja emellan bruk och missbruk, mellan statsbehof och statslyx, skulle han prisa och upphöja *hvarje* för det Allmänna minskadt bidrag,

hvarje det helas behof undandragen skårf, såsom prof på sjelfständighet och medborgerligt handlingssätt. Och som en nations, så materiella som moraliska, försvarslöshet aldrig år rått fullkomnad förr än politisk anarki tillkommer, hvilken upplöser alla yttre band af lag och ordning, lydnad och subordination, så skulle han äfven rastlöst arbeta på, att krôna den i samhållets inre af egoismen och demoralisationen beredda *sociala* och *moraliska* anarkien, med tillintetgörandet af all statens tvångsmakt och en fullkon lig upplösning äfven af alla *politiska* band. Han skulle till den ändan bemöda sig om att utbreda blott negativa frihetsbegrepp och, under namn af så kallade reformer, ifra för utestängande af all moralisk samverkan emellan Statsmakterna samt införandet af blott juridiska förhållanden dem emellan; — ett bemödande, hvilket, i fall det lyckades, ovillkorligt måste leda till en fullkomlig politisk upplösning, i synnerhet uti ett samhälle sådant som det Svenska, hvarest, *uti Statsmakternas organisation och ställning till hvarandra* och *särdeles uti Representationens sammansättning och beskaffenhet*, redan förut så många fullgångna frön till anarki åro utsådda, hvilka äfven, mer än en gång förut, burit bittra frukter, såsom historien vittna. — Så skulle hans bemödanden gå ut på, att inom *alla* delar af försvarssystemet förlama och tillintetgöra *hvarje* motståndskraft!

Än mer: utaf Föreningen med Norrige borde åtminstone Sverige kunna för sitt försvar hämta någon fördel och en ökad styrka; en fordran, så mycket billigare, då Sverige år Norriges förmur och, derigenom att det försvarar sig sjelft, äfven afvänder alla faror från brödrariket. Men, långt ifrån att göra gällande denna billighet och befordra Föreningens befästande, skulle en tidningsutgifvare, som, medvetet eller omedvetet, betjenade Rysslands och icke sitt fäderneslands intressen, tvertom arbeta på Föreningens upplösning och utbildandet af en sådan sakernas ställning i brödrariket, att, vid ett anfall ifrån östra sidan, äfven ett Norrskt infall på Sveriges vestra gränsor vore att befara. En gynnande konjunktur för en dylik tidningsutgifvares bearbetanden skulle det vara, om, genom den tjuguåra striden emellan Norrska statsmakterna, i Norrige hade utvecklat sig en sinnesstämning och anspråk emot Sverige, lika obilliga och oråttmåtiga som motståndet emot Norrska Konungamaktens maktutvidgningsplaner varit råttvist, *samt hvilkas fortfarande ovillkorligt gjorde Föreningens upprättthållande omöjligt.* Under en sådan konjunktur skulle naturligtvis han i allt taga parti för Norrige emot sitt Fäderneslands klara och tydliga rått, af alla krafter smickra den Norrska egoismen och uppmuntra den att framhärda uti de oråttmåtiga anspråken och sinnesstämningen, samt derigenom på allt sått underhålla och öka de Föreningens bestånd hotande kollisionerna och stridigheterna emellan båda folken.

På det sått, som nu skildrats, kan en Svensk tidningsutgifvare, blott genom blind fåkunnighet och tanklöshet, helt och hållet arbeta i Rysslands intressen, och befordra dessa lika såkert och verksamt, som skedde det af verklig illvilja; — och detta i trots af alla deklamationer emot despotismen och af all synbar ovilja emot de Ryska regeringsmaximerna. Vi rå ej för, att målningen under utförandet blifvit ett porträtt, och om Allmånheten, uti de skildrade åsigterna, stråfvandet och hela sättet att gå till våga, drag för drag igenkånner en hår utkommande tidnings fysionomi och karakter. Till Allmånheten hemstålle vi ock, om, med en tidning af *så beskaffad* tendens och hvars verksamhet medför *sådana* resultater, en *"fredstraktat"* verkligen år möjlig för någon tidningsutgifvare, som *ärligt* vill sitt fosterlands väl och har dess sjelfständighet till syftemål. Vi hoppas emellertid, att denna teckning af huru en tidningsutgifvare i Sverige kan betjena Rysslands intressen, skall blifva ett för mångas ôfvertygelse nyttigt bidrag vid nästa Riksdag och den då ovillkorligt inträffande *"revyn"* ôfver Svenska tidningspressen.

Silfwersökarehålan.

På södra stranden af Restadden, der landet, som utgör största delen af Trosa socken, emellan tvenne djupa vikar utskjuter i Östersjön, ligger en grotta, om hvilken traditionen bevarat några underrättelser, dem historien icke jäfvar.

Nära 200 år äro förflutna sedan denna grotta några timmar beboddes af ett resande sällskap, som blifvit ditfördt af en gammal fiskare, hvars stuga var belägen på den yttersta udden. Sällskapet tycktes lifligt frukta att blifva upptäckt. Men en stor allmänningsskog, Åshornen, betäckte hela kusten bortåt, så att det tycktes icke mycket att befara för sällskapets trygghet, så framt det icke blifvit upptäckt på vägen hit.

Så snart den gamle fiskaren anvisat sällskapet den ödsliga tillflyktsorten, begaf han sig, åtföljd af en beväpnad man af sällskapet, till sin stuga. Han hade en rask dotter, som väntat honom, och nu vid hans hemkomst ilade honom till mötes vid täppan, som låg vid deras lilla stuga. Hon stannade dock vid åsynen af den beväpnade, som följde fadren.

»Hvar äro de båda förra främmande, far?» frågade hon sakta, så snart hon helsat på fadren.

»Tyst barn!» svarade gubben. »Se till hvad vi kunna hafva för ägg och mjölk och andra matvaror och bär det till Silfversökarehålan. De främmande äro der, men de äro nu flera. Jag måste genast till Trosa, för att se till om jag kan få Per Skeppares skuta att lägga ut och föra de främmande till sjöss.»

»Men hvem är det då?» hviskade flickan. »Följde borgaredottern med dem, eller huru gick det?»

»Gå du till hålan, så får du väl sjelf se», sade fadren illistigt leende. »Farväl så länge.»

Gubben gaf sig icke ens tid att titta in i sin stuga, utan skyndade åter bort, alltjemt följd af främlingen.

Icke långt derefter begaf sig flickan åstad, med ett

par byttor på hufvudet, till hålan. Utanför densamma mötte henne genast en annan beväpnad man, som frågade henne hvem hon var och hvad hon sökte.

»Jag är gamle fiskaren Erik Sjöbergs dotter», sade flickan frimodigt, »och han har skickat mig med några matvaror till de främmande i Silfversökarehålan.»

Den främmande förde derefter flickan in uti hålan. Der satt på en löfbädd, öfver hvilken man utbredt en sammetskappa, ett skönt fruntimmer i en borgerlig men dyrbar drägt. Bredvid henne stodo ett par andra fruntimmer, lika klädda som hon. Utom de tre fruntimren utgjordes sällskapet af fem eller sex beväpnade män. En af männerna helsade på flickan. Hon besvarade fritt och fryntligt hans helsning. Sedan han derefter hviskat några ord till det sittande fruntimret, aflägsnade han sig

»Hör på, min lilla piga?» sade fruntimret, »kan du säga mig om man nyss sett några främmande skepp här i farvattnet. Du är ju fiskaredotter och förstår dig på fartyg?»

»Ja, Gudbevars!» svarade flickan. »Skulle jag icke förstå så mycket, det vore verkligen klent. Och så mycket kan jag säga, att icke är sjön rätt säker. Min bror, Sven, var utomskärs bortom Gersö i förrgår, och han sade, att der lovera två främmande örlogsmän. Det kommer nu an på, om icke stormen i går kört bort dem.»

»Hvad säger du?» utbrast den förra. »Åro de borta? Huru skall det då gå? Hör du, Anna, säg åt min fästman att han kommer in!»

En af hennes följeslagerskor aflägsnade sig vid denna befallning, och genast återkom den herrn, som förut helsat på fiskardottren. »Min kära Christian Rosenkrans!» sade fruntimret till honom: »Vet du, denna flicka säger, att de Danska skeppen redan äro borta. Det har stormat så förfärligt i gar. Men det är sannt, jag har glömt att säga för flickan här, hvem jag är. Jag heter Maria Lilja och är ifrån Nyköping. Du skall veta, mitt barn, att min far, som är en rik köpman, icke vill låta mig få den jag har kär. Derföre äro vi tvungna att fly ur landet.»

»Ja, han sade så, den främmande herrn», yttrade flickan, »när han först var här och vidtalte min far att följa med som vägvisare.»

»Ja, vi skulle vara helt och hållet olyckliga«, sade jungfru Maria Lilja, om vi icke lyckades att komma om bord på de främmande skeppen. Min far är så hårdsinnad, att han visst aldrig förlåter mig. Men huru skola vi få någon säkerhet om de Danska skeppen verkligen äro borta?»

»Det är lätt», svarade fiskarflickan. »Om man bara stiger upp på toppen af berget här öfver oss, så kan man se ända utåt öppna hafvet.»

»Låt oss då stiga dit upp!» sade jungfrun lifligt. »Kom med och led mig, Christian Rosenkrans.»

»Der måste vara en gudomlig utsigt!» yttrade fästmannen.

»Du vill väl måla af den?» frågade fästmön leende i det hon tog hans arm. »Visa oss den närmaste vägen dit upp, du, kära barn. Hvad heter du?»

»Anna!» sade fiskarflickan och begaf sig i detsamma åstad. Hon klättrade uppför berget bredvid grottan. Med möda följde henne de mindre viga främlingarna. Men deras möda belönades skönt.

Från spetsen af berget, på hvilket ett sjömärke var uppsatt, hade man utsigten emellan dels löfbeklädda, dels nakna och skråfliga klippor och uddar, ända utåt det oändliga fjerran, der hafvet och himlen sammansmälte i en strimma. Hela den blå vattenytan utbredde sig ödslig och liflös, såsom en tummelplats för de susande vindarna.

Den bekymrade fästmön betraktade denna syn med ångest, och utbröt slutligen i tårar: »Ack! der syns ingen, som kan hjelpa oss,» yttrade hon. »Hvar skola vi taga vägen?»

Men fiskarflickan hade ett bättre och sjövandt öga. Hennes blick följde horisonten med spänd uppmärksamhet. Slutligen, i det hon betraktade viken i grannskapet, utropade hon: »Det skimrade något hvitt der borta bakom Arnholmen. Det måste vara en seglare, som kastade om på en annan bog. Det är säkert min brors vedskuta, som kommer ifrån Westerljung. Han måste gå nära här intill stranden, om han vill komma utomskärs med denna vinden.»

»Hvad säger du!» utropade fästmön: »skulle han icke vilja föra oss ut till Gottland. Kan du skaffa oss att få tala vid honom?»

»Åh, ja!» svarade fiskarflickan: »Nog kommer han i land hemma, då han går så nära stugan.»

»Skyndom oss dit!» Jag vill icke höra några invändningar!» yttrade jungfrun.

Hela sällskapet nedsteg skyndsamt. Alla saker i hålan hopsamlades och buros till fiskarkojan. Fiskarflickan, åtföljd af en af sällskapet, skyndade ned till stranden, för att gifva tecken åt seglaren, som emellertid nalkades med frisk fart. Då skutan kom tillräckligt nära, för att man derifrån kunde varseblifva de vinkande på stranden, fällde hon sitt segel och vände i detsamma upp emot vinden. En sjöman hoppade i den lilla ökstocken, som släpades med skutan. Snart var han i land och betraktade med en skarp blick främlingen, som stod bredvid hans syster. Men hon helsade fryntligt på honom och förde honom in i stugan, under det hon hviskade åtskilligt för honom pa vägen.

Jungfru Lilja tilltalade honom: «Vill du åtaga dig att föra oss, mig och mitt sällskap till Gothland, så skall jag betala dig hvad du önskar.»

»Min skuta är icke ämnad för passagerare», svarade skepparen. »Jag går med en last ved till Stockholm. Men nog kunde jag eljest segla till Gottland också, helst om det gäller att hjelpa folk. Syster min säger, att jag gör en stor tjenst åt ett par trolofvade.«

«Det gör du, min gosse!» sade jungfrun glad. »Låt oss genast gå om bord!»

Hennes följeslagare buro sakerna till ökstocken. Inom en timma befann sig hela sällskapet om bord på skutan. Denna satte ånyo till sitt segel, och en frisk kultje jagade henne pilsnabbt ut emellan holmarna.

Fiskarflickan stod på stranden och stirrade efter det bortilande seglet, då hennes far, åtföljd af en hel hop folk, ankom till sin stuga.

»Nå», sade han till den förundrade flickan. »Åro de ännu qvar i hålan?»

»Den främmande jungfrun?» svarade hon och skrattade: »Nej, ni kommer för sent god vänner! Både hon och fästmannen segla derute! På samma sätt skall jag göra, far, om jag icke får den jag vill ha. Se, hvad hon skänkte mig vid afskedet. Hon gret mycket, stackars flicka! Jo, jo! det är väl ändå inte just så roligt att skiljas från föräldrarna och fäderneslandet. Men det går ändå för sig med en så galant fästman.» Flickan visade med dessa ord en guldked, som hon erhållit af den flydda skönheten.

»Förbanna sådant!» brummade gubben.

»Fins här någon båt? Vi sätta genast efter dem!» yttrade en officer.

»Jag vill se den båt, som hinner Svens skuta i sådan vind!» skrattade flickan.

»Har du hjelpt dem?» frågade officeraren hotande.

»Hvad har jag med dem att göra?» invände flickan. »Min bror tog dem om bord.»

»Hvad skall Rikskansleren säga?» utbrast officeraren.»

»Vet, flicka, att den, som der flyr fädernesland, ära och lycka, är Sveriges Drottning. Det är Gustaf Adolfs den Stores Enka, som rymmer ur landet på en vedskuta!»

Ett och annat.

Den så kallade *Svenska NationalTidningen* är ett nytt faktiskt bevis på det förfall, hvaruti Svenska pressen råkat, och på den låga ståndpunkt, hvaruti den betraktas i allmänna omdömet. När en utländning, som knappt vistats här några månader, som hvarken känner Sverige eller Svenska språket och än mindre för vårt land kan hysa något egentligt deltagande, och som ändtligen är en *främmande regerings undersåte* och *medborgare i en annan stat*, företager sig att härstädes uppträda med en Svensk NationalTidning, d. v. s. med en tidning *för Svenska folket*, med en tidning, som, enligt titeln, skall motsvara *dess* behof och uttrycka *dess* önskningar och tänkesätt, så kan icke gerna den bristande grannlagenheten och sidvördnaden för Svenska nationaliteten drifvas längre. Ett sådant företag, aldrig hittills förspordt i något annat land, vore i sanning oförklarligt, om ej den, som deruti inlåtit sig, visste att tidningsutgifvandet här i landet nedsjunkit endast till näringsfång och krämarspekulation, och så äfven af Allmänheten betraktas. Och att det kommit derhån, hvilken har man derföre att tacka?

Aftonbladet har ock genast mot det nya Bladet röjt sin näringsafundsjuka och monopolii-anda. Utur denna synpunkt betraktar det den föga roliga företeelsen af denna tidnings framträdande, och söker blott undergräfva dess kredit genom förespeglingar att den icke kan fortsättas, och dylikt. Insinuationen om moraliska garantier, hvarom en annan tidning också yttrat några upplysande ord, passar för öfrigt rått besynnerligt i Aftonbladets mun. Har Aftonbladet glömt, att det sjelf framträdde utan att enoncera någon *"färg"*; att det grundade sin existens på rof från andra; att det förnekat sin egen skrift; att det beskyllt andra för förfalskningsbrott m. m.? Moraliska garantier är ett uttryck, som Aftonbladet bör akta sig att begagna.

Den så kallade *Svenska NationalTidningen* har upptagit Aftonbladets yttrande, att denna tidnings innehåll var *magert och oskyldigt*. Nationaltidningen har svarat med repliken, att Allmänheten kan nu finna skillnaden emellan de bäda bladen, i det att Aftonbladets innehåll *endast* är — magert.

= Sedan Hrr *Hjortsberg*, *Torslow*, m. fl., lemnat den Kongl. Teatern, har Allmänheten icke varit ovan att se efterapare der uppträda. Det berättas nu, att hon nästkommande Onsdag skall få tillfälle att se en verklig apa. Hr *Springer*, "komisk mimikus", lär då i en sådan role komma att visa sig.

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

N:o 2 utgifves Tisdagen den 9 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellstfn, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 3. 1838.
Tisdagen den 9 Jan.

FREJA.

BEFRIELSE

Om förbistringen i opinionerna och wår tids politiska åsigter.

I Art.

Vår tid har ofta, icke orätt, blifvit kallad för en öfvergångsperiod. Men hvaruti består det egentligen utmärkande och karakteristiska af en öfvergångsperiod, och äfven af den närvarande tiden? Icke består det uti det yttre fenomenet af striden emellan det gamla och det nya, som stå kämpande mot hvarandra, med vexlanvis utsigt till seger. Nej, det består deruti, att det nya ännu icke bestämdt vet hvad det vill, att det icke kommit till klart medvetande af sitt sträfvande och sina principer, af sin utgångspunkt och sitt mål, samt uti den deraf följande förbistringen i åsigter och opinioner, uti den deraf härrörande chaotiska upplösningen och blandningen om hvartannat af de fiendtliga elementerna, af nytt och gammalt. Det är som vid en strid i mörkret, då de stridande icke igenkänna sina fälttecken och i vildt tumult blanda sig i hvarandras leder. Men låt blott klarhet komma i begreppets verld: låt det blott varda ljus, och det nya hinna utbilda sig till tydligt medvetande af sig sjelft och sin motsats mot det gamla; och regelmessighet, stadga och symmetri skola äfven inträda i handlingens verld; chaos skall ordna sig, och bildningens genius eller den moraliska skapelsekraften, efter slutadt förstöringsverk, åter uppenbara sig i nya organisationer och rika gestalter, likasom hade Guds ande sväfvat öfver vattnen. Det nya skall oförhindradt utveckla sin segerfana och det gamla sjunka till botten, för att aldrig mer kunna röras upp och gramla tidens flod.

Men hvarifrån skall detta ljus, denna klarhet komma? Huru denna ordnande och skapande kraft utveckla sig, hvilken skiljer det sanna och det falska, det friska lifsämnet ifrån det döda och utlefvade, och som ensam förmår åt den nya tiden gifva en fast stödjepunkt och en säker riktning?

Ifrån och genom *tanken*. Ifrån och genom det *förnuftiga tänkandet*, som varit, som är och skall varda en ständig meddelelse, en fortgående uppenbarelse af det högsta ljuset.

Tanken inträngер i den yttre naturen, i den verld, som utbreder sig i rummet, och *förstår* fenomenernas sammanhang och bildningslagar, d. v. s. uppfattar *väsendet* och *tanken* i dem. Så förmår äfven tanken inträngа i den verld, som utbreder sig i tiden, i frihetens och historiens verld, samt begripa *tanken* uti den, eller denna verlds, icke mindre nödvändiga och förnuftiga lagar, bildningsprocess och utvecklingsgång Tidehvarfven äro andliga organismer; de äro idéer, de äro Guds tankar. Så förstådd är historien först verklig historia.

Genom inträngandet i det förflutna och förnimmandet af tanken deruti, lärer det förnuftiga tänkandet äfven att förstå det närvarande och igenfinna dess idé, eller att också i den nuvarande tiden igenkänna den förnuftiga tanken och Försynens ordning. På detta sätt, men också endast på detta sätt, kommer den nya tiden, att, genom begripandet af det förflutna, begripa sig sjelf och få en blick i det tillkommande. Endast på detta sätt kommer den till klart medvetande af sig sjelf och sin betydelse, förstår den sin utgångspunkt, sitt sträfvande, sin riktning och sitt mål.

Likasom vår planets, Jordens, bildningshistoria, företer minnesmärken efter flera genomgångna revolutioner, så visar ock, inom andans verld, menskliga odlingens historia flera successiva förstörings- och nyskapelse-perioder. Den vidsträcktaste och djupaste var hela den antika, den Grekiska och Romerska, odlingens upplösning och undergång genom sig sjelf, och den gamla verldens öfverströmmande af barbarerne. I folkvandringarnas bränningar och svall krossades, förstördes och bortsköljdes de sista lemningarna af den antika civilisationen och kulturen. Det var likasom de gamla urvattnen åter rört sig, och jorden på nytt hade blifvit öde och tom. Endast *tanken* räddade sig utur denna verldsförstöring; tanken, på den högsta punkt, den hade uppnått i den gamla odlingen: *Christna Religionen*, *förkroppsligad i den Christna Församlingen.* Utaf den skulle barbariet betvingas; ifrån den skulle en ny odlingsperiod, en ny och högre verldsordning åter utgå.

Den svaga Christna församlingen hade att bestå en strid, först med det verldsherrskande Roms despotism och med Roms ännu farligare moraliska förderf, och sedan med den Germaniska näfrätten och vildheten, en strid, den största, långvarigaste och mest heroiska, som historien upptecknat och hvilken mer än någon annan bevisar andans välde öfver materien, den förnuftiga viljans öfver de råa massorna. Församlingen var blefven en *ecclesia militans*, och i denna årtusende långa verldskamp mot det hedniska våldet, förderfvet och barbariet under alla former, gällde det för den svaga församlingen att sluta sig tätt tillsammans, för den enskilde att strängt ordna sig under det hela, och i tanka och handling följa dess ledning och befäl. Endast med detta villkor fanns räddning, fanns seger; men Försynen har aldrig orätt, blott med detta villkor, blott genom detta tvång, fanns också tukt och uppfostran för barbaren samt kunde denne bli menniska. Enligt denna lag, att den enskilde betydde intet och det hela allt, utbildade sig småningom, under striden mot hedendomen, våldet och barbariet, det Christna samfundet: Församlingen blef kyrka, kyrkan hierarki, och hierarkien öfvergick till Theokratiskt envälde. Följande samma bildningslag anslöto äfven och lägrade sig omkring kyrkan det borgerliga samfundets grundämnen, likasom de sekundära krystallerna omkring kärnkrystallen; och efter hand gyttrade sig dessa grundämnen tillsamman och formade sig till verldsliga stater, under den Andliga Statens, den Theokratiska maktens öfverherrskap. Och äfven här gällde enahanda rätt eller orätt; blott det hela var berättigadt, individen som *individ*, som *menniska* betydde intet, hade ingen rätt. Endast som medlem af det hela, af ett stånd, en korporation, blef individen delaktig af någon rätt, och erhöll *som StåndS- eller korporations-ledamot* samhällsvärde och samhällsrätt. De lifegna, som icke tillhörde något stånd eller någon korporation, voro Christenhetens Parias.

Efter femtonhundrade år var striden utkämpad och segern vunnen. Betvingadt var barbariet och ifrån intet håll förmådde hedendomen mera ingifva Christenheten några farhågor. Nya verldsdelar voro upptäckte samt korset planteradt i länder, om hvilka Greklands vise ej haft någon aning; det Christna Rom hade ifrån Vatikanen gjort eröfringar med ordet, vidsträcktare och mera omfattande än det hedniska ifrån Kapitolium med svärdet. Barbarernas uppfostran var gjord, en ny menskolighet och ett nytt samhälle hade uppstått, genomträngda i alla riktningar af Christendomens principer, och lik en herrlig växt slog den nya odlingen ut åt alla sidor i rikt löfverk och lofvande knoppar. Kyrkans stränga enhet, den gigantiska tvångsmakten, som tankan hade uppfört för att sammanhålla de Christna församlingarna under striden mot barbariet, och den diktatur, hvarmed den beklädt Christenhetens högste ledare och anförare i striden, hade emellertid förlorat hvarje allmänt ändamål, sedan inga fiender, vådliga för församlingen, funnos att bekämpa, och inga faror för Christendomen att afvärja. Då bemäktigade sig egoismen Christenhetens öfverhufvud; den makt, som var till för att betvinga barbariet, vändes mot odlingen, och den byggnad, som blifvit uppförd för att trygga och freda tanken, förvandlades till ett fängelse för henne sjelf; men då var och hierarkiens timma slagen. Protestantismen utbröt.

Odlingen eller menniskoslägtets utveckling fortgår blott genom motsatser. Allt framskridande är en gång ifrån en ensidighet till en annan, tills alla ensidigheter slutligen äro genomgångna och förenade uti en högsta enhet, hvarigenom först en allsidig, harmonisk kultur blir möjlig. I halftannat årtusende, under första epoken af den Christna odlingen, hade principen och bildningslagen för denna varit: att det hela betydde allt, den enskilde intet. Nu framställde Protestantismen såsom princip mot det hierarkiska tanke- och samvetstvånget Christendomens oförgängliga men glömda grundsanningar: att hvarje menniska sjelf är ansvarig för sin salighet, och att alla utan åtskillnad äro frälste och förlossade samt inför Gud jemlika; och denna princip blef grundvalen och bestämde riktningen för en ny utveckling, för ett nytt tidehvarf af den Christna odlingen. Genom denna princip erhöll individen *såsom individ* absolut värde och betydelse, och under Protestantismens fortgång utbildade sig denna princip, sann men ensidigt uppfattad, följdriktigt till den läran: att individen betydde allt, men församlingen intet; att all rätt var den enskildes, det helas ingen. Efterhand utbredde sig Protestantismen från kyrkan till staten och reformationen krönte slutligen af revolutionen. Bastiljens förstöring och Förklaringen öfver menniskans rättigheter blefvo signalen till en verldslig emancipation, likasom Luthers uppbrännande af de Påfliga bullorna och hans 95 theser hade varit till den andeliga befrielsen. Alla Christnas rätt blef allmän menniskorätt, jemlikheten inför Gud blef jemlikhet inför Lagen, och den enskilde erhöll äfven i staten, såsom enskilt, såsom menniska, absolut värde och betydelse; samhällsrätt och samhällsvärde blefvo oberoende af ståndS- och korporationsledamotskap. Men äfven på det verldsliga gebitet uppfattades principen ensidigt och öfvergick snart till den läran: att den enskilde gällde allt och det hela intet, att all rätt var individens och statens ingen.

Inom dessa motsatser har den Christna odlingen utvecklat sig, och de båda tidehvarfvens högsta och mest konseqventa filosofi uttrycker äfven troget grundtanken och riktningen i dessa motsatta rörelser; ty all odling är blott en: dess särskilta former, Religion, Stat, Vettenskap och Konst, lyda samma lag, följa enahanda rörelse, samt tillkännagifva genom sin rörelse samma grundtanke, och af denna tanke utgör tänkandets vettenskap just det högsta och tydligaste uttrycket. I Spinozas realism är det hela, den absoluta substansen, allt, och den menskliga friheten och individualiteten ett tomt sken, ett intet. I Fichtes idealism åter försvinna både Gud, den yttre naturen och allt för det rena Jaget.

De båda tidehvarfven ha tilländalupit, och en ny

odlings-epok, ett nytt framskridande har börjat med den närvarande tiden; ty odlingen kan ej afstanna. Men igenom betraktandet af grundtanken uti de begge föregående tidehvarfvens rörelse kommer ock den närvarande tiden till medvetande af sin utgångspunkt och princip, af sin uppgift och sin bestämmelse. I samma riktningar som de förflutna tidehvarfvens kan ej framskridandet äga rum, ty i dessa riktningar har rörelsen redan nått sitt yttersta mål. Ej heller kan odlingen antaga formen af någon ny ensidighet, ty, genom utbildningen af motsatsen emellan de föregående tidehvarfven, äro ensidigheterna uttömda, och en ny, tredje ensidighet gifves ej. Den närvarande, den nya, tidens uppgift kan således ej vara någon annan, än att, med afklädande af deras uteslutande och ensidiga skepnad, i en högre enhet upptaga och förena de tvenne föregående tidehvarfvens principer. Erkännandet af både individens och det helas betydelse, förenandet af både den enskiltes och Statens rätt, är och måste vara det ingångna, nya tidehvarfvets princip, och dess bestämmelse: genomförandet af denna bildningslag i alla lifvets och odlingens former.

Ett drag ur Yttrande-rättens historia i Sverige.

I yttersta armod lefde i Småland, i Carlstorps socken, under Konung Carl XI:s tid, en fattig Prestenka Catarina Florenia. Hennes man, Pastor vid Smålands Ryttare, hade omkommit under Carl X:s Polska krig. Kort efter hans död födde hon en son, som kallades Erik. I sin fattigdom ville hon likväl icke försumma sin sons uppfostran. Hon lärde honom sjelf läsa och skrifva. När han var tretton år gammal beslöt hon att skicka honom till Wexiö skola, ehuru den var aflägsen. Gående måste han uppsöka skolan, och medförde allenast dit sin moders välsignelse, de kunskaper hon meddelat honom och ett fast beslut, att på vettenskapernas bana söka sin förtkomst.

Fordom var det en sed vid de Svenska Läroverken, som tillåt äfven den fattigaste yngling att idka studier. Om han sjelf icke ägde någon tillgång, föddes han af sina kamrater mot det att han hos dem gjorde ett slags slaftjenst. Han högg deras ved, eldade deras rum, väckte dem, ringde gymnasiiklockan hvarje morgon klockan 5 och erhöll derföre den mat, som blef öfrig vid de förmögnare kamraternas måltider. Men han blef hvarken illa behandlad eller föraktad af sina kamrater, och ehuru han tjenade dem hemma i deras qvarter, var han på läroSalen ofta mera ansedd än de, emedan han var flitigare och hade bättre hufvud.

Under mellanterminerna fick han, såsom den tiden var brukligt, en viss trakt af stiftet sig anvisad till sockengång. Denna tillgick så, att han försedde sig med en säck, hvarmed han gick omkring i bondstugorna. För att vinna bondgummornas välvilja, måste en Djekne förstå att roa dem, hvilket skedde förnämligast med Latinska Cantilener, hvaraf de blefvo förtjuste, kanske mest derföre att de icke begrepo dem. Hade en Djekne god röst och förstod sig på att sjunga och hålla tal, gick han icke tomhändt ifrån bondens hus. Han kunde samla ett betydligt förråd af bröd, ost, fårlår, ull, väf och andra varor, som kommo honom till pass under hans studietid. På sådant sätt hade den unge Erik Castovius (ty så hette Prestenkans son) samlat sig ett förråd för sin stundande Upsalafärd. Han kom en gång händelsevis till Pastor Dryander i Alsheda, hvilken fattade välvilja för honom och blef hans välgörare, så att han understödde honom.

På denna i Sverige icke ovanliga väg hade den unge Castovius hunnit så långt, att han år 1680 blef student i Upsala. Hans skicklighet ådrog sig en sådan uppmärksamhet, att han af Kongl. Rådet Grefve Jakob Gyllenborg valdes till lärare för dess söner. Castovius blef under denna tid promoverad. Det var 1688, som han vann den akademiska lagern med stor utmärkelse.

Hvad som i fäderneslandets Litteraturhistoria gjort Castovius märkvärdig, är en tilldragelse, som karakteriserar Carl XI:s envåldsregering. Castovius uppsatte och försvarade i Filosofiska Fakulteten en dissertation, rörande Samhällslåran. I denna förekom det uttrycket, att "vid lagstiftning fordras folkets bifall." Under sjelfva disputationen uppsteg en af Professorerne och varnade så väl de disputerande som alla närvarande för en så felaktig sats. Någon ytterligare uppmärksamhet fästades emellertid hvarken af Fakulteten eller Consistorium vid den felaktiga satsen. Men den lycksökande professorn gaf sig icke med mindre, än att låtta sitt samvete med en underrättelse härom till Kongl. Maj:t.

Konungen aflåt i anledning häraf ett bref till Akademiens Kansler, den ädle Grefve Bengt Oxenstjerna, hvaruti Hans Maj:t "högeligen förargades, att en part i Akademien uppspann onödiga nyheter", och förklarade sin nådiga vilja, att de, "hvilka med sådan nyfikenhet och skadlig upptåg förnimmas att umgå, förutan annan onåde, slått ingen befordring, hvarken i det andliga eller verldsliga ståndet skola hafva att förvänta, utan såsom de, hvilka Konungens bud intet stända, utmärkte och vid allehanda förefallande lägenheter förskjutne blifva."

Grefve Bengt sände det Kongl. brefvet till Upsala och beledsagade det med ett eget, hvari hans foglighet och vishet röja sig på hvar rad. Han uppmanar fäderna att träda tillsammans och öfverlägga om saken. Han yttrar, "att det icke vore väl gjordt, att en eller annan skulle angifva hos höga Öfverheten, att Akademien eller någon dess ledamot vore förfallen till farliga *errores* och *hæreses*, med mindre de samma också kunde visas och bevisas sådane att vara. Hvaruppå sedan följa måste, att den, som förlustar sig af irriga ryktens uppspinnande, måste vända igen dermed, eller ock att den, som kallar det ondt och förargerligt vara, som dock godt och gagneligt är, måtte också återvända med ett onödigt tadlande."

Den lärde martyren för den enkla sats, att folkets bifall fordrades vid lagstiftning, hade emellertid af svält och arbete blifvit försvagad till sin helsa; hans lynne var dystert och hans utsigter mörka, då ett Kongl. bref så-

lunda bannlyste honom från allt hopp om befordran. Hans lårdom var emellertid allmänt känd, och hans vånner sökte att skaffa honom ett professorat i Dorpt. Han emottog dock endast AkademiSekreterare-sysslan derstädes. Slutligen utnämde honom Carl XII till Moralium Professor i Upsala. Der emottogs han med förtjusning af den studerande ungdomen. Studenterne ropade högljudt: "Vål oss! Vål honom! Vål den lårda verlden!"

Castovius, hvars utkomst sålunda var tryggad, gifte sig med Alethea Ehrenhjelm, dotter af en Revisions-Sekreterare, men insjuknade och afled två månader derefter, den 4 December 1704. Han blef vid Akademien djupt sörjd.

Swenska Traditioner.

XIII. *Carl XII och Marodören.*

Då Carl XII under sina fälttåg var i Sachsen, vidmakthöll han i hären en ganska sträng krigstukt. Öfvervåld mot fredligt folk och plundringar voro vid hans hår något oerhördt. En dag red han utom staden. En Sachsisk bonde mötte honom och anropade hans råttvisa. Kung Carl höll in sin häst och frågade hvad som händt honom. Bonden berättade att en Svensk soldat röfvat ifrån honom hans och hans husfölks uppehälle. Kungen erfor derjemte, att soldaten ännu var hos bonden och höll på att förtåra den röfvade måltiden. Carl red derföre genast dit och kallade ut soldaten. Bonden stod bredvid och anklagade honom. "Är det sant", frågade Carl strångt, "att du plundrat denna bonde?"
"Nej, jag har icke plundrat honom", svarade soldaten frimodigt: "jag tog allenast en stekt höna på hans bord. Eders Majestät har tagit långt mera ifrån hans herre. Eders Majestät har tagit ett helt kungarike och jag bara den fattiga hönan." Carl stack handen i fickan och gaf bonden ett par dukater. Derefter vände han sig till soldaten: "Jag förlåter dig för ditt frimodiga svars skull. Men kom ihåg, min gosse, att om jag också tagit ett kungarike af Kungen i Polen, så har jag icke behållit det för mig sjelf." — Soldaten råttade sig och sade: "Ers Majestät, jag skall också öfverlemna benen tillbaka åt bonden, sedan jag förtårt köttet. Men jag måste i alla fall underdånigst tacka Eders Majestät för det jag fått nåd, och jag lofvar att jag aldrig mer på sådant sätt skall söka att likna Eders Majestät." Kungen log och red tigande vidare.

Ett och annat.

Vår goda och artiga vån, *Aftonbladet,* har slagit sig lös, sedan han ansåg Herr Fryxells egenskap af Lårare i en Flickskola vara af vigt vid bedömmandet af hans dikter, att också sjelf besöka en Flickskola. En högtidlig och pompös artikel i Onsdagsbladet blef ett resultat af detta besök i "kålgården", såsom Aftonbladet sjelf uttrycker sig. Men artikeln, ehuru den omtalade "samhållets höjder" och "de betydelsefulla tecknen till odlingens och sedlighetens fram- eller återgång", kunde likväl icke afklåda sig sin aftonbladiska natur att vara något "vänsterhändt" tillyxad. Referenten uppsatte genast sina funderingar om hvad han på besöket förnummit, beprisade *den ena* lårarinnan, som haft bestyret med *"ullstrumporna,"* hvilka, som man sedan i somras vet, efter Aftonbladets begrepp åro ett vigtigt element i civilisationen, och upphöjde det nit och den vishet, hvarigenom de fattiga skolbarnen sjelfva få bereda sig tillfälle att "gå på i ullstrumporna!" Herr Erkebiskopen har lemnat en liten tillråttavisning åt den vårde publicisten. Den står i gårdagens Aftonblad införd, och derefter följa Aftonbladets underdåniga bugningar för Herr Erkebiskopen. Ibland dessa bugningar åro ett par, som verkligen förtjena att af Allmänheten med uppmärksamhet beskådas.

Den första bugningen består i komplimenterande för Erkebiskopen och ett förlåget stammande, liksom hade Aftonbladspilten verkligen erkänt att han förtjent den tillråttavisning han erhållit. Den andra bugningen eller krumbugten består i en ursäkt, hvaruti han föregifver att han endast kommit fram med ullstrumporna, derföre att denna (Storkyrkoförsamlingens) skola "skiljde sig ifrån och hade tagit ett steg framför de öfriga fattigskolorna", just derigenom att skolbarnen sjelfva tillverkade sina ullstrumpor. Hvad de öfriga fattigskolorna beträffar, torde den vensterhändte få en smula "högre upplysning" om han besöker fattigskolorna i Clara, Johannis, Philipsenska skolan m. fl. Han får då veta, att man der sedan långre tid tillbaka icke heller varit så alldeles utan "ullstrumpor" och att skolebarnen gått på i de af dem sjelfva förfärdigade. Den tredje krumbugten består i följande uppbyggliga tirad: "För efterdömets och Allmänhetens egen skull är *ingenting mera maktpåliggande,* än att sådana drag af nit och menniskokårlek "(som inråttningen med ullstrumporna)" *någon gång* "(d. v. s. når Aftonbladet behöfver en artikel)" blifva offentligt uppmärksammade." (??!)

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

N:o 3 utgifves Tisdagen den 9 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellstfn, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 4. 1838.
Fredagen den 12 Jan.

FREJA.

KONGL. BIBLIOTEKET BEVILLNING

Napoleons Dröm *).

1821.

(*Berättad för Grefve Bertrand.*)

— — — — Quis te mihi nubibus actam
Detulit in terras? Unde hæc tam clara repente
Tempestas? — — — —
VIRGILIUS.

Jag satt i går och slumrade, en stund,
På klippan, under lagern, dem du känner;
Der är så svalt, när middagssolen bränner:
Det var ej sömn. . . . Nej! det var blott en blund.
Mig sjelf och alla mina qval jag glömde:
Jag slumrade så ljuft — jag drömde.

Det blef så ljust omkring mig. Solen kom
I kejsarprakt upp öfver blåa bergen,
Och stormen teg och vågen vände om,
Och lifvet log i fordna rosenfärgen.
Der stod en man bredvid mig. —
Minnets brand
Mig genomflög —
— Han tog min ena hand;
Den andra, bäst bekant med all min smärta,
Låg troget tryckt intill mitt hjerta.

Och mannen sade: »Känner du mig ej?» —
Jag tänkte noga efter. — »Nej!
Du är dock visst en gammal vapenbroder;
Du talar, som du kom från Memnons stoder.» —

»Jag kommer från Egypten: det är visst;
Vid Pyramiderna du såg mig sist.
Se upp! Der stå de än på andra stranden» —
Och dervid tryckte han mig hårdt i handen.

Då mannens marmorhand kring min sig knöt,
Och förr'n vi mot hvarandras anlet blicke,
En qvist af lagerträdet någon bröt,
Men hvem som bröt den, vet jag icke.

»Jag har till sällskap här en gammal vän,
Som sökt dig vidt kring jordens öde kuster,
Ett rof — för fruktan ej, men väl förluster:
Det är en örn. Säg, känner du ej den?» —

Och jag såg upp. . . . Der satt den sköna hamnen
Af mina segrars örn. — Jag sträckte famnen;
Men mannen sade: »Örnens väg var lång.
Han husvill är bland menskorna och tingen;
Han ville se dig än en gång;
Nu mera har han skydd hos ingen.
Betrakta honom! — — Känner du mig nu?
Se, detta är din *örn — och* jag *är* du.» —

När så han talte, tänkte jag tillbaka,
Och sade: «Ja! nu känner jag dig — nu;
Men ack! jag kan ej sofva, kan ej vaka;
Du är väl jag *— men jag ej mera* du.»

En flägt mig rörde då af örnens vingar:
Ett segrens echo genom rymden klingar. —
Jag sade: «Trogna örn! välkommen — men för sent!
Mitt öga är ej klart, fast ännu lika rent:
Jag kan ej se dig mer, förr'n jag fått hvila.
Flyg bort en stund! Flyg — med min ljungeld ila
Kring tidens tomma, molnomhöljda haf; —
Kom se'n igen och sätt dig på min graf!» —

Så drömde jag. Med en olympisk fart
Min örn sig lyfte stolt, på gamla minnens segel,
Upp öfver solens bild i oceanens spegel; — — —
Jag hoppas dock, han kommer åter snart.

N—r.

*) Detta stycke tillhör ett större poem i romanser, kalladt *Lejonet i Öknen*, hvilket, snart fulländadt, om någon tid torde komma under Allmänhetens ögon.

Utkomna Skrifter.

I. *Om Jernhandteringen i Sverige*, af G. Svederus.
II. *Britannia, eller Sjömäns Moraliska Anspråk*, framställde af Rev. John Harris, Prisskrift utgifven i London; öfversatt efter 5:te upplagan, med bifogade *Anteckningar öfver Sjöfolkets belägenhet vid Handelsflottan i Sverige*, af A. G. Oxehufvud.

Jemte det myckna vittra och litterära julkram, som de sista dagarna af det förflutna året såg dagsljuset, och hvaraf det mesta blott tycktes beräknadt att lefva emellan Jul och Nyår, eller under Julklapparnas och Nyårsgåfvornas korta period, utkommo under samma tid äfven några skrifter af en allvarsammare syftning och ett solidare innehåll, och som, enligt hvad vi tro, skola stifta en verklig samhällsnytta. Utaf denna ingripande beskaffenhet äro Hr *Svederi* med så mycken kraft, värma och talang utförda kritik öfver BergsCollegii och öfriga vederbörandes tillgöranden i den vigtiga frågan om nya smidesstadgan, samt Hr *Oxehufvuds*, om ock med mindre talang författade, men dock icke mindre upplysande och nyttiga skrift om Svenska handelsmarinens tillstånd. Det är eget för båda dessa skrifter, för hvilka vi anse det Allmänna stå till de värda författarne i en verklig förbindelse, att de begge fått en något oegentlig titel; således har Hr Svederus gifvit sin högst intressanta och pikanta kritik öfver samtliga kludderierna med smidesfrågan, den allmänna och föga sägande rubriken: *Om Jernhandteringen i Sverige*, och Hr Oxehufvud har tryckt sina upplysande och behjertansvärda anteckningar öfver Svenska handelsmarinens tillstånd och sjöfolkets belägenhet, såsom ett slags sednare afdelning utaf och bilaga till en skrift af en Engelsk Prest, med titel: *"Brittannia eller Sjömäns moraliska anspråk"*, bakom hvilken titel Hr Oxehufvuds rikhaltiga skrift bortskymmes. Hr Svederi arbete är så pikant, både genom framställningssätt och innehåll, och har stött så mycken egoism för hufvudet, sårat så många fåfängor och så många egennyttiga intressen, att den väckt och mäst väcka ett stort uppseende. Vi anse derföre någon egentlig anmälan af densamma öfverflödig, och rekommendera den blott till alla Bruksägares och Bergsmäns synnerliga uppmärksamhet, och äfven till andra medborgares kännedom, hvilka, utan att vara enskilt och direkt intresserade i saken, dock kunna önska att se huru en högst vigtig ekonomisk fråga blifvit behandlad. Hr Svederi skrift lemnar nya bevis för den sanningen, af hvilken vårt kära fädernesland i de sednare åren fått göra en så bitter och dyrköpt erfarenhet: att det icke hafver sig så lått med reformerande, att icke allt fuskeri, som får namn, heder och värdighet af reform, verkligen är reform, och framför allt att de enskilta intressena aldrig äro så färdiga att hålla sig framme och söka att göra sina egna afsigter och fördelar gällande, som når det kan ske under det patriotiska föregifvandet af reform, samt de bakom denna vackra larf hoppas kunna dölja sina egennyttiga syften och förehafvanden. Och hvad man i öfrigt må tänka om åtskilliga af Hr Svederi satser och idéer, för hvilkas omedelbara verkställighet äfven författaren af dessa rader bekänner sig hysa betydliga skrupler, så skall dock säkert ingen, som ej är part i saken, läsa hans bok utan nöje och ganska få dertillmed utan verklig instruktion.

Aftonbladet säger i går afton uti ett slags anmälan af Hr Svederi skrift, att den deri framställda tablån af smidesstadgefrågans behandling *"icke är fullständig, och "ännu mindre opartisk, på hvilken sednare egenskap den "likväl ej gör anspråk."* Detta är en hård anklagelse mot Hr Svederus. Att beskyllas för att med vett och vilja vara partisk, eller för att icke en gång ha anspråk på att vara opartisk, är, i moraliskt hänseende, en af de svåraste tillvitelser som kan göras mot någon, som företagit sig att bedömma andras åtgärder. Hr Svederus lärer väl ej underlåta att af Aftonbladet fordra bevis för denna beskyllning, ty, på vanligt Aftonbladiskt vis eller med den vanliga Aftonbladsmoraliteten, är denna hårda tillvitelse framkastad utan ringaste skymt af bevisning, utan att ett jota anförts till bekräftande deraf. Vidare säger Aftonbladet, att *"ensidigheten"* eller den der *"partiskheten"* skall visa sig i Hr Svederi omdömen om BergsCollegii åtgärder i frågan; men äfven för denna beskyllning anföres lika litet något tecken till bevis. Mer än en gång har Förf. af dessa rader genomläst Hr Svederi skrift, men för sin del måste Förf. bekänna, att han ej kunnat upptäcka, hvarken utelemnandet af någon väsendtlig omständighet i Hr Svederi tablå, eller någon partiskhet i hans omdömen. Hans dom öfver BergsCollegii behandling af frågan har visst icke för Collegium utfallit fördelaktigt, men orättvis har den icke synts Recensenten; den är utförd i ett varmt och pikant skrifsätt, men derför har den ej förefallit Recensenten i sak mindre grundad.

Hr Oxehufvud börjar sina anteckningar med en öfversigt, som visar den högt betydliga minskningen af Svenska handelsflottans läste- och fartygsantal, under det ifrån 1827 till och med 1836 tilländalupna decenniet. Under dessa tider minskades fartygens antal med icke mindre än 128 och låstetalet med 13,124 läster! Skulle Hr Oxehufvud äfven ha upptagit minskningen under de föregående tio åren, ifrån 1817 till och med 1826, så skulle den troligen icke ha visat sig ringare. Hvilka orsakerna äro till detta bedröfliga förfall utaf en för fäderneslandet så naturlig näring, och som borde kunna vara en af dess hufvudnäringar, är ej svårt att finna, när man eftertänker huru ojemförligt större del af Rikets ut och införsel, nu mot förr, besörjes af Norrska och andra icke-Svenska fartyg. Vi vilja ej påstå, att de fördelar, som på Svenska handelsmarinens och skeppsrederiernas bekostnad blifvit inrymde Norrmän och Engelsmän m. fl. äro *enda* orsaken till det beklagliga resultatet, men att det föga nationella system, som Regeringen följt äfven i afseende på denna näring, högst väsendtligt dertill bidragit, tro vi, i synnerhet med anledning af hvad vi i flera år hört af sakkunnige personer, icke vara underkastadt något tvifvel. Hvilka reciproka fördelar, som Sveriges handel

och sjöfart tillbaka erhållit, vi mena *faktiska* fördelar och icke sådana som blott skyldra på papperet, vore intressant att få veta. Att Norrmännen t. ex. anse förordningen om begge Rikenas handels- och sjöfartsförhållanden för en af de för dem aldranyttigaste författningar, som sedan 1814 blifvit i Norrige utfärdade, skulle kunna bevisas genom yttranden i Norrska tidningar; och säkert är, att Norrska handeln och sjöfarten skörda stora fördelar af de friheter, som blifvit dem inrymda i Svenska hamnar, men att Svenska handeln hämtar eller möjligen kan hämta någon på långt håll motsvarande vinst af de friheter, som blifvit den tillagd i Norrige, är alldeles obekant.

Om man till det onationella system, som Regeringen följt i afseende på sjöfarten och skeppsrederierna, äfven lägger hvad som i Hr Oxehufvuds skrift står att utförligt inhämta om Sjömanshusen, om sjöfolkets omvårdnadslösa tillstånd, och sårdeles om den under all beskrifning usla beskaffenheten i en lång följd af år utaf Navigationslåroverken, samt kofferdikaptenernas examina, lårokurser och metoder för att erhålla borgarebref, så blir visserligen Svenska handelsmarinens förfall ingalunda oförklarligt. Alla dessa af Hr Oxehufvud nu detaljerade förhållanden, hvilka man som Svensk med verklig nedslagenhet och smärta läser, borde likväl icke ha kunnat undgå Regeringens kännedom, och då blir det i allt fall anmärkningsvärdt, att den icke med mera nit och verksamhet omfattat detta ämne och sökt tillvägabringa någon förbättring. Det är sant, att Grosshandelssocietetens i Stockholm deputerade och Borgareståndet vid de tvenne sista Riksdagarna visat ändå mindre omtanka, och att det sednare icke understödde Regeringens propositioner rörande Navigationsskolorna. Men om Regeringen hade låtit framlägga en osminkad tafla af förhållandet och visat att detta var till den grad bedrofligt, som man nu genom Hr Oxehufvuds skrift erfar att det verkligen är, så kan det visst icke betvifflas, att ju Borgareståndet, riktigt upplyst om saken, skulle med värma omfattat och understödt hvarje möjlig förbättring.

Hvad Hr Oxehufvud anfört om Sjömanshusen samt Navigationslåroverken m. m. och de nyttiga och verkställbara reformer han i anledning deraf föreslagit, bör läsas i sitt sammanhang, och är för vidlyftigt att här citera. Deremot tro vi oss böra anföra ett intressant ställe utur Hr Oxehufvuds skrift rörande Navigationsskole-inrättningarna i Preussen, hvilka ådagalägga med huru mycken klokhet och kraft den upplysta Preussiska administrationen i de sednare åren äfven omfattat handelsmarinen. Dessa ställen följa, så lydande:

"Ibland de länder, der Navigationsskolväsendet från Regeringens sida åtnjutit den största uppmuntran, intager ostridigt Preussen främsta rummet. Man skulle knappt tro det, då Preussiska folket, åtminstone före Kontinentalsystemets fall, icke innehade någon rang ibland sjöfarande Nationer. Det är likväl fullständigt upplyst genom de handlingar, som rörande detta ämne blifvit från flera länder anskaffade, genom Sjömanna-sällskapets i Stockholm försorg, att uti de Preussiska Staterna finnas fem Navigationsskolor: nemligen i Danzig, Stralsund, Stettin, Pillau och Memel. Danzig är sjelfva Högskolan, hvars nuvarande Chef är Kommodor von Bille, som i egenskap af Direktör åtnjuter i lön 1200 Preussiska R:dr och som lärare särskilt 400 Pr. R:dr. Läraren i skeppsbyggeriet har årligen 150 R:dr; den för ritning 100 R:dr; och medhjelparen 180 R:dr Pr. Redan år 1818 utgafs från trycket en kort underrättelse om detta läroverks inrättning och plan, af dåvarande läraren L. H. Tobiesen. För elever i skeppsbyggeriet är uti Stettin inrättad en särskilt skola, hvars lärare äfven undervisar i ämnet vid Navigations-skolan derstädes. All privat undervisning är utesluten från de Preussiska Navigations-skolorna. Till kostbarare astronomiska instrumenters anskaffande har hvarje skola ett bestämdt årligt anlag. Den i Danzig af 200 R:dr Pr. Hvarje skola har sin egen lokal. Den i Danzig har fått sin, i den dertill inredda gamla Jacobskyrkan, hvars torn är dess observatorium, på hvilket Preussiska flaggan svajar. Lärarne vid dessa skolor väljas med yttersta omsorg. De yngre äga tillfälle att vidare utbilda sig vid observatoriet i Berlin.. Alla examina hållas under öfverinseende och i närvaro af en Kommission, hvars ledamöter bestå af redare, skeppare och skeppsbyggmästare, hvilka af Styrelsen utnämnas. Instruktionen för Examinas hållande är tryckt i Stettin 1824. Alla fem skolorna stå under Regeringens speciella uppsigt, och under Handelsministerns ledning. Reglementet, hvaraf vi endast äga ett handskrifvit extrakt, har knappt sin like i sträng systematisk bestämdhet. Såsom prof derpå må endast åberopas dess första och andra paragraf — 1 §. *Navigations-skolans bestämmelse är, att vetenskapligt bilda fullständiga civil-sjömän. En sådan bildning måste i sig förena allt hvad som erfordras till 1:o en Skeppsbyggmästare, 2:o en Styrman och 3:o en Skeppare.* 2 §. indelar läroämnena på grund häraf uti 3 klasser, nemligen skeppsbyggmästareklassen, styrmansklassen och skeppareklassen. Den första utgör ett helt för sig; den första och andra likaledes ett helt för sig; och alla tre tillsammans äfvenledes ett helt för sig. Den första kursen fordrar ett års, de två första kurserna fordra två års, och alla tre tillsammans tre års lärotid *). — På dessa hufvudgrunder är nu hela systemet uti alla sina detaljer utarbetadt; och det må med rätta anses såsom ett mönster för dylika inrättningar."

---

*) Man måste verkligen förvånas, då man här ser, att hvad som hos oss kan inhämtas på mindre än 8 dagar, behöfver en Preussare 3 år att lära — — Huru skall detta förklaras? — då vi ofvanföre sett, att Deputerade — som väl böra förstå sådant — redan år 1826 hafva, uti anförande till Kongl. KommerseCollegium, ansett "*Svenska Kofferdiskeppares fullgoda kunskaper i Navigationen* (mark) *jemförelsevis med andra Nationers, vara tillräckligen beviste.*"

(Insändt.)

Om den Historiska Taflan af Gustaf IV Adolfs första regeringsår.

I anledning af flera Tidningars anmärkningar, att priset för detta arbete är alltför högt m. m., förtjenar det förhållande tagas i betraktande, att bokhandelspriset alldeles icke beror af Författaren, utan af Förläggaren. Allmänheten har endast med den sednare att göra i allt, som ankommer på bokens yttre, dess pris och i visst afseende äfven på dess innehåll. Då en Förläggare anmodat en Författare att sammanskrifva ett verk och är belåten med innehållet af detta, så torde Allmänheten skipa den bästa rättviss, förmedelst att låta honom i främsta rummet vara ansvarig för de klandrade förhållandena. Alla en författares arbeten kunna icke vara lika lyckade, och då en bekant förläggare, som väl vet hvad han gör, meddelar åt Allmänheten en samling af historiska handlingar, så förtjenar väl icke samlaren, som drygt betalt originalhandlingarna, att belastas med det bittraste klander för en så litet ovanlig sak, som att han säljer samlingen och gör sig betäckt för sina omkostnader för densamma. Att en sådan samlings innehåll endast till en obetydlig del är af honom författadt, bör icke finnas besynnerligt. Sjelfva de lärda herrarne i Upsala hafva icke alltid lyckats att, för hvarje gång de uppträdt såsom författare, i allt högre grad tillfredsställa en lätt missledd Allmänhets pretentioner. Äfven historiska arbeten från Upsala bestå i blotta utdrag ur historiska handlingar. Men

Qu'est-ce donc que la vengeance?
La justice du grand cœur
Qui se fait payer d'avance
Ce qu'on doit a son honneur.

Swenska Traditioner.

XIV. *Königmark rädd.*

Det är allmänt kändt, att den tappre Svenske Generalen Hans Christoffer Königsmark var en modig och oförskräckt hjelte. Han hade också af naturen ett manhaftigt utseende och en jättelik gestalt. Men en gång berättas det, att han dock visade sig rädd. Under Carl X Gustafs tåg genom Schlesien, blef en dag en Tysk Storätare framställd, såsom en märkvärdighet, för Konungen. Karlen skröt af att ensam i ett mål kunna förtära en hel gödd galt. Carl X hörde honom leende. Storätaren erbjöd sig att genast aflägga prof på sin utomordentliga förmåga. General Königsmark, som var sträf och allvarsam mot alla gycklare, påstod att karlen var en skälm och att hela hans konst bestod i att förvända synen på folk, samt att en sådan konst endast kunde utöfvas af den, som förskrifvit sig till den Onde. Storätaren blef öfver den Svenska Generalens uttryck ytterst förargad. »Eders Kongl. Maj:t!» sade han: «Jag anhåller underdånigst att få bevisa, att jag allsicke förvänder synen, utan att jag ärligt utöfvar den af naturen mig förlänade gåfvan att förtära nästan allting. Hvad den stora krigsmannen beträffar, så bönfaller jag att Eders Maj:t ville befalla honom att aflägga sin värja och sina sporrar. Jag åtar mig då att, i allas närvaro, med kläder och stöflar, med hull och hår, uppäta honom hel och hållen.» Vid dessa ord målade sig på den djerfve krigarens anletsdrag, som trotsat döden i så många drabbningar, ett uttryck af räddsla och fasa, som alla närvarande märkte. Men Konung Carl log och befriade honom från sin fruktan, i det han bortskickade Storätaren, som hade nog liten grannlagenhet att anse en Svensk Generals kött för skinka.

Ett och annat.

Som våra läsare torde känna, står Premierlöjtnanten Enemark qvar i tjensten, fastän hans vän Oden har resignerat och lagt sina ben till hvila på Jutska kusten. Emellertid förtälja skepparberättelser, att just på det sandref, der Oden 1835 stod lik, ett förfärligt spökande blifvit förspordt, som till och med väckt förskräckelse hos Danskarna. Man har nemligen derstädes anmärkt, huru nattetid en hög gestalt höjer sig ur vågen och med tordönsstämma ropar genom brånningarna:

"O du Svenske Premierlöjtnant! hvi gjorde du mig detta? När du en gång gått till sjöss, hvad skulle du då på landbacken att göra? "Galante" Premierlöjtnant! höra sådana poussetter, som denna, till dina galanterier, så bevare oss Vallhall för våra moderna vikingar, hvilka göra holmgång med både skepp och manskap och hela stufningen, af rak okunnighet om hvad holmgång i fordna dagar egentligen ville säga, ehuru de för öfrigt vilja imitera sina förfäder och uppkalla sina skutor efter Oden. Kåre Premierlöjtnant! du har gifvit Svenska Sjömanna-anseendet en sådan puff, att knappt en enskild redare skulle vilja anförtro dig sitt fartyg. Få se, hur Kronan gör? — Tack emellertid, Herr *Adjutant!* att du *hjelpte* mig på grund."

Och vid det att han yttrade dessa ord brukade gestalten försvinna, dykande ned i vågen, med ett plaskande, såsom af en ångfartygsskofvel.

= *Virapartiet.* En förnåm herre, som icke ogerna inkasserade den vinst han lyckades tillskansa sig med korten, råkade en dag, vid ett viraparti, i en icke ovanlig förlägenhet. En af de medspelande hade begårt vira i högsta färgen; den andra hade intet att hålla på. Vår förnäme herre hade två ess på hand och det kom endast an på att kasta det rätta, då tolfte spelet gick. Med en sned blick på några omgifvande af sina klienter, som sett viraspelarens kort, sökte han att gissa hvilketdera han borde draga. Men viraspelaren hade ögonen uppe och märkte att en blinkning vexlades emellan herrn och en hans betraktande vänner. Herrn drog då långsamt det ena kortet, men i detsamma han ville slå ut det, kände han en trampning på foten. Han hejdade sig genast, bytte om och slog ut det andra esset. Viraspelaren fick derigenom hem sin vira. Denna utgång var för den förnäme herrn så oväntad, att han högt utbrast: "Hvem f—n var det, som trampade mig på foten?" — Den lycklige viraspelaren svarade: "Jag ber om förlåtelse! Det var jag, som vågade att nedifrån tillrättavisa den lilla vinken uppifrån. Den gången var jag verkligen lycklig!"

N:o 5 utgifves Tisdagen den 16 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellstfn, 1838.

N:o 5. 1838.
Tisdagen den 16 Jan.

FREJA.

Om förbistringen i opinionerna och wår tids politiska åsigter.

II Art.

Erkännandet af den enskildes och det helas rätt, förlikandet af begges lika giltiga, fastän hittintills stridiga och hvarannan uteslutande anspråk, eller, med andra ord, föreningen af de motsatta ensidigheterna uti de tvenne nästförflutna tidehvarfven, utgör den fordran, som den nya tiden måste ställa till sig sjelf, uppgiften som den har att lösa, uppdraget som den af Försynen erhållit att utföra. Blott med villkor, att den närvarande tiden gör sig reda för denna fordran, bestämdt tänker sig denna uppgift och fattar detta uppdrag, förmår den komma till klart medvetande och enighet med sig sjelf, vet den hvar den är och hvart den går; endast derigenom kan den afsluta sin räkning med det gamla och begynna sin egen rörelse, beträda sin egen bana; allenast på detta sätt upphör ändtligen den förbistring i åsigter och opinioner, den upplösning och förvirring af samhällselementerna, som ännu betecknar det nyingångna tidehvarfvet såsom en öfvergångsperiod och betager det egen och sjelfständig karakter. Men så mycket än är uträttadt derigenom, att den nya tiden ställer denna fordran till sig sjelf och klart fattar sin uppgift, så är dock detta ej mer än ett steg till full klarhet, och blott det första steget. Problemets uppställning är ej dess lösning. Frågan är ej svaret.

Förening af motsatta förutsätter en högre enhet, uti hvilken de förenas. Christendomen sjelf, ehuru den inom sig utvecklat en ny motsats, och hela den Christna tiden hittills icke annat varit än utförandet af denna motsats (se första artikeln), — Christendomen sjelf är en sådan högre enhet, i hvilken alla den föregående, Grekiska, Romerska och Orientaliska, odlingens motsatser och ensidigheter blifvit upplösta och förenade. Men icke förrän ensidigheterna blifvit drifna till sin största ytterlighet och som sådana erkände, icke förrän motsatsen blifvit fullt utbildad och insedd, uppstår fordran af förening eller kännes behofvet af den högre förlikande enheten; långt mindre kan denna sjelf kännas och inses. Det är på samma sätt som kriget först låter känna behofvet af fred och väcker tanken på förlikning och förlikningsvillkor. Men utan enheten är ingen förening möjlig; det är den, som löser uppgiften och ger svaret på tidens fråga. Dess finnande är således tidehvarfvets egentliga problem och villkoret för full klarhet. Först när den är funnen och af tanken i bestämda begrepp uppfattad, först då är den nya tiden fullmyndig och verkligen herre öfver sin rörelse: då icke blott ser den hvarifrån den börjar och hvarthän den går, utan den innehar äfven medlen att komma till sitt mål: den icke blott vet hvad den vill, utan den förstår äfven sättet att utföra hvad den vill. Huru skall då det egentliga problemet lösas? Huru denna enhet kännas?

Svaret bestämmes alltid af frågan. Hvarom frågan handlar måste äfven svaret handla, och ju tydligare den förra är uppställd, ju lättare är äfven det sednare. Att förtydliga frågorna, d. v. s. att närmare och fullt bestämma dem, är ofta den enda, alltid den säkraste utvägen, att erhålla riktiga och tillfredsställande svar. Men förnuftets sätt att gå till väga är detsamma i det stora och i det lilla; enheten bestämmes också af de motsatta: de utgöra frågan, den svaret. Ju närmare naturen af de motsatta, som skola förenas, blifvit determinerad, och ju tydligare deras beskaffenhet insedd, ju lättare kännes och enheten, genom hvilken de förenas. I samma mån derföre motsatsen emellan de föregående tidehvarfven blifvit fullständigt utredd, d. v. s. deras motsatta principer klart insedda; i samma mån är ock uppgiften lättad, att upptäcka det ingångna tidehvarfvets grundtanka och princip, hvilken måste innehålla de förra uti sig upptagna och förenade. Någon annan väg att verkställa föreningen och komma till den högre enheten gifves ej.

Motsatsen var den enskildes och samhällets rätt, den individuella viljan och det helas vilja. Enheten, som är postulatet för föreningen, måste således vara en vilja, hvilken är både individens och det helas, hvilken, källan så till den enskildes som samhällets rätt och existens, innehåller begge de motsatta, hvar för sig och åtskiljda, men dock derigenom att den är *en*, tillika förenade. Och en sådan enhet finnes: den är förnuftet sjelft, det allmänna vetandet och viljandet, som

i känslan uppenbarar sig hos alla såsom ett och samma vetande eller *samvete*. Det är förnuftet, som upphöjer och i ordets egentliga bemärkelse skapar individen till *person*, det fysiska individuum till *moraliskt*, till *verkligt* individuum. Det är förnuftet, som, genom det blott individuella, djuriska, sinnligt-förståndiga medvetandets upptagande inom sin, inom det allmänna vetandets och viljandets, region, ger åt den individuella viljan medvetenhet af godt och ondt, rätt och orätt, sannt och falskt, och derjemte af en *ovillkorlig* förbindelse, att såsom dess *egen* pligt, dess *egen frihets* innersta lag, låta och undfly de sednare, göra och söka de förra, samt ändtligen medvetenheten af en domare inom henne sjelf, hvilken ogillar alla afvikelser från det goda och rätta, samt med ånger och samvetsagg bestraffar dem. Och genom denna medvetenhet af pligt och tillräknande, genom denna upphöjelse af det sinnligt-förståndiga medvetandet till förnuftigt medvetande, är det som individen först inom sig, såsom förnuftig varelse, erhåller en fast medelpunkt, blir sjelf ändamål och *äger sig sjelf* eller blir ett *Jag*, samt vinner för sig absolut värde och betydelse; med en deraf nödvändigt följande lika ovillkorlig fordran, att också af andra icke behandlas som medel, att äfven af dem erkännas och aktas som ändamål, såsom ägande sig sjelf, eller, med ett ord, som *fri*. Ty individen kan icke komma till medvetande af sig sjelf, såsom förnuftigt väsende, såsom person, såsom ett Jag, utan att i samma tanka äfven förena föreställningen om andra personer, om andra Jag, och skilja sig ifrån dem. Begreppet: *mitt* innehåller tillika föreställningen om andras uteslutande, eller föreställningen: *icke-ditt*, *icke-hans*, o. s. v., samt är utan den omöjlig; och på samma sätt är äfven den medvetandets handling, hvarigenom medvetandet blir fullt bestämdt medvetande af sig sjelf eller förnuftigt sjelfmedvetande och hvars resultat är begreppet: *Jag*, icke möjlig, utan att med den nödvändigt är förenad föreställningen om andra förnuftiga sjelfmedvetanden, hvilka det sig sjelf ägande, inom sig sjelf sig slutande, subjektet eller Jaget ifrån sig skiljer, men såsom ändamål lika med det sjelft, såsom ock sig sjelfva ägande eller frie, och med anspråk att såsom sådana erkännas och behandlas. Jag är till för mig såsom den jag är, eller såsom *mitt* Jag, blott derigenom att jag vet mig *icke vara något annat Jag*, *icke Du*, *icke Han*, o. s. v. Den förnuftiga individualiteten är, med få ord, icke möjlig utan flera förnuftiga individer, den enskilda viljan icke utan en mångfald af viljor, gifna på samma gång, hvilka ömsesidigt förutsätta hvarannan, hvilka ömsesidigt äro för hvarandra *Jag* och *Du* o. s. v., hvilka ömsesidigt veta och erkänna hvarannan såsom personer och af hvarandra fordra att såsom sådana erkännas och behandlas, och emellan hvilka således en *förening uti ett Rättsförhållande* redan härigenom äger rum; ty uti detta ömsesidiga erkännande och denna ömsesidiga fordran på erkännande, i detta *fördragande* å ömse sidor, gifvet med sjelfmedvetandets vaknande och villkor för det, ligger just Rättsförhållande och Samhälle (och specielt äganderättens uppkomst och första form), eller en motsats af viljor och deras enhet efter en af sjelfmedvetandet eller förnuftet, om ock ännu instinktlikt, fordrad och insedd regel; och i *denna* mening kan och måste visserligen sägas, att *fördrag* är upphof till Samhället och att detta är *frihetens* verk, ty det börjar just med friheten sjelf och denna med det. Genom en och samma förnuftets handling, genom en och samma absoluta akt af inre skapelse, eller det sinnligt-förståndiga medvetandets upphöjelse till förnuftigt sjelfmedvetande, uppkomma således på en gång, med lika absolut rätt och betydelse både det enskilda förnuftsväsendet, individen, och det omfattande förnuftsväsendet, samhället, både den enskilda viljan samt mångfalden af viljor och dessas förening, gifven genom samma förnuft, eller det allmänna vetandet och viljandet, så väl uti en inre enhet, samvetet och pligtkänslan, eller den *Moraliska lagen*, som äfven uti en yttre enhet, *Rättstillståndet eller Samhällslagen*, hvilken ej är annat än förnuftets första yttre, objektiva uppenbarelse såsom allmän vilja, dess första steg att blifva till för sig sjelf i den yttre verlden, att upptaga denna uti Rätts-idén, samt genom Rätts-idén omfatta och beherrska densamma.

Uti denna ursprungliga enhet ligga alla motsatser inneslutne, färdiga att utveckla sig så snart sjelfmedvetandet vaknat, och verldshistorien utgör just dessa motsatsers utveckling, genom hvilkas utförande, eller odlingen, förnuftet endast sträfvar att återkomma till sig sjelft och återvinna enheten, men enheten, såsom då icke mera blind och outvecklad, utan förenande alla motsatser i en allsidig kulturs rika harmoni, och till sig sjelft, ej mer som en dunkelt och instinktlikt verkande känsla, oftast öfverrôstad af lidelserna och bortskymd af de lägre själs-egenskaperna, utan då en med tydliga begrepp och klar medvetenhet handlande, verldsbeherrskande kraft, hvilken tagit ledningen af alla inre förmögenheter hos menniskan och öfverallt påtryckt den yttre naturen inseglet af sitt förädlande herravälde. Men med menniskan såsom förnuftsvarelse och i rättstillstånd börjar denna utveckling och från ingen annan punkt. Djuret äger ej någon historia, och vore menniskan djur eller hade hon någon gång varit det, så ägde hon och ingen historia och hade aldrig blifvit förnuftig varelse. Visserligen lefva äfven flera djurslägten i samfund; och många djur, särdeles af de högre organisationerna, äga icke blott alla sinnen och en utomordentlig sinnlig uppfattningsförmåga, utan äfven minne, fantasi, förstånd och till och med *hjerta*, eller alldeles samma sympatetiska och egoistiska affekter, som utgöra menniskohjertat; men dessa egenskaper, till hvad grad och mått som helst, göra ej djuret till menniska eller till förnuftsväsende, och likaså litet är det djuriska samfundet ett rättstillstånd. Oaktadt dessa förmögenheter och ett ofta beundransvärdt samfundslif med ordning och arbetsfördelning m. m., förblifver dock djuret evigt qvarstående på samma punkt. Också menniskan föres

af sina animaliska behof och instinkter till sammanlefnad, men hon är ett förnuftigt väsende, och menskliga samfundet är genast ifrån början rättstillstånd, samt genast utveckling och aldrig slutande fullkomning.

Hvad som utmärker den närvarande tiden är behofvet af enhet. Under de tvenne föregående tidehvarfven, Katolicismens och Protestantismens, hade alla de äldre för-christliga tidehvarfvens motsatser blifvit på Christendomens högre ståndpunkt likasom återförnyade och sammanträngda inom den motsats, som uppkom inom den Christna odlingen sjelf, samt uti densamma, eller i motsatsen: emellan den enskilde och det hela, emellan individens rätt och samhällets rätt, blifvit uti sin aldraallmännaste och högsta form utbildade och uttryckta. Denna motsats bör nu till sin beskaffenhet vara insedd, eller ensidigheten af båda de motsatta, samt att ingen högre, allmännare motsats gifves, ingen ny ensidig form, hvilken odlingen kan ikläda sig, och dermed måste också behofvet af enhet låta känna sig. Men då motsatsen är den högsta och allmännaste och alla ensidigheter blifvit uttömda, så måste enheten likaledes vara den högsta och alltomfattande, eller just den ursprungliga enheten, hvarifrån alla motsatser utgått, hvilken nu återkommer, men icke i sin första gestalt såsom outvecklad, negativ enhet, utan utvecklad och positiv samt uti sig omslutande och organiskt förenande de motsatta, sedan dessa blifvit afklädda deras uteslutande och ensidiga skepnad. Denna enhet är *Rättstillståndet.* Rättstillståndets idé, klart och fullständigt uppfattad, förliker motsatsen, löser det ingångna tidehvarfvets uppgift och gifver det en säker princip; ty rättstillståndet, såsom ofvanföre blifvit visadt, eller förnuftet sjelft i sin första objektiva yttring såsom allmän vilja, är den yttre enhet emellan den enskilda viljan och mångfalden af viljor, emellan individen och det hela, medelst hvilken båda uppkomma och förlikas, samt båda erhalla sin absoluta rätt och betydelse, det hela genom individen och tvertom individen genom det hela. Men viljan är makt och utan att den allmänna viljan blifver en allmän, offentlig makt och samhällslagen en lefvande kraft, är rättstillståndet i sjelfva verket blott till såsom möjlighet, ännu ej som verklighet. Den allmänna viljan måste erhålla en organ, och samhällslagen kunna verkliggöra sig som lag: först då är rättstillståndets idé mer än ett tomt begrepp. Med ett ord: rättstillståndet måste blifva *Stat.* Men likasom individen först blef förnuftsväsende eller organ för den förnuftiga viljan, genom den inre moraliska lagen och såsom fullt bestämdt sjelfmedvetande, person och Jag, så kan ock i staten den allmänna viljan eller förnuftet endast erhålla en organ på det villkor, att äfven staten sjelf i sin sfer blir ett fullständigt bestämdt sjelfmedvetande, person och Jag, eller ett *moraliskt* individuum, för hvars hela lif likasom för den enskildes, den inre moraliska lagen blir högsta regel, och hvarigenom Staten, ifrån att vara blott ett tillstånd af yttre rätt, blir ett lefvande uttryck af det inre, af moraliteten. Först då Staten kommit till fullt bestämdt sjelfmedvetande och individualitet såsom *moralisk* person, och som sådan i vexelverkan med andra Stater, har den allmänna viljan fullkomligt erhållit yttre verklighet. Den process åter, hvarigenom Staten blir moraliskt individuum och förnuftigt sjelfmedvetande, är bildandet af *Regeringen,* detta ord taget i dess vidsträcktaste bemärkelse och omfattande *alla* Statsmakter. Men typen eller lagen för sjelfmedvetandets och individualitetens utbildning är blott en, det må angå det enskilda eller det allmänna förnuftsväsendet. Lika många momenter eller akter medvetandet har att genomgå för att, såsom förnuftigt vetande och viljande, bli fullt bestämdt och klart för sig sjelft hos individen, lika många också uti Staten. Produkterna af denna process, resultaterna af dessa akter qvarstå i det individuella medvetandet, såsom särskilta intellektuella funktioner eller förmögenheter; i Staten äro de *institutioner* eller *Statsmakter.* Och likasom alla funktioner och förmögenheter i det individuella medvetandet utgöra *en* organism, samt förnuftet är den kraft, som verkar uti och genom dem alla, så måste också alla Statens institutioner samverka såsom *en* organisation och förnuftet eller den allmänna viljan genomtränga och leda dem alla. Genom denna rättstillståndets utbildning till Stat och moralisk individualitet förändras också den enskildes ställning och betydelse; och denne upphöjes, från att i rättstillståndet vara blott privatperson och en juridisk atom, om man så får säga, till organiskt verkande medlem af det allmänna och offentlig person.

Så ha vi vågat föreställa oss uppgiftens lösning och bjudit till att finna ett svar på den nya tidens fråga. På detta sätt ha vi sökt upptäcka enheten, som skall förena den motsats, på hvars öfvervinnande tiden arbetar. Vi ha på analysens väg sökt denna enhet i det innersta af menskliga medvetandet, emedan motsatsen också der har sin rot. Utan tvifvel har vår analys varit alltför summarisk och ofullständig, och skall derföre troligen förefalla mången otydlig; men huru kunde den bli annat då den skulle utföras i en tidningsartikel? Ett närmare betraktande af de tvenne nästföregående tidehvarfvens motsatta principer och ensidiga läror i tillämpning till några speciella politiska frågor torde dock göra enheten klarare och visa att den lösning af tidens problem, som vi försökt, måhända ej är så oriktig. Vi skola i en följande artikel anföra några sådana exempel.

Ett och annat.

Margfaldigt-vis
Bakvänd är tiden.
Pigor i siden,
Grefvar i fris,
Björnar i iden.

Frodig och sund
Står Assistansen.
Pantsatt är glansen;
Men lilla hund
Hviftar på svansen.

Fast på en skylt
Drufvan *så mogen*
Vinkar till krogen:
Bränvin *dig fyllt,*
Bägare trogen!

Men gen en blick,
Herrar, åt apan!
Noga begapa'n!
Opran den fick
Nyss ifrån Japan.

Längsåt ridån
Klänger den besten,
Prydnad för festen!
Och se'n med tån
Klår sig på vesten.

Menageri
Opera-huset,
Länge förfruset,
Ändtligt fått bli.
Högt lefve ljuset!

Lögner, som hus,
På oss man prackar:
Hushöga stackar!
Tio pund ljus,
Hvarmed man lackar!

Menskor i mån'!
Mac Ferlans trilla!
Visdom i villa!
Jungfru med son!
Gift man med frilla!

Kjortlar af tyll!
Tunga baretter!
Halta sonetter!
I en idyll
Stångande getter!

Allting på tok!
Hjertans förhårdning!
Känslors vanvårdning!
Dock har Herr Krok
Ställt sitt i ordning.

Krokvägar! hell!
Hell Er, J visa!
Er vill jag prisa.
Morgon och qväll,
Eder min visa!

Landet så snällt
Kunnen J styra
Med Edra fyra *),
Medan vi gällt
Spela på lyra.

Spelen ock J,
Så är det whisten,
Om kassabristen.
Vår poesi
Är ärlig, fastän den är gisten.

Ottar Wendilkraka.

= Storhertigen årade Freja förliden Onsdag med en bukett af de mest valda blommor, sammansatt i den mest Aftonbladiska smak; och det är en skyldighet för Freja att icke alldeles underlåta att omnämna cadeaun. Blommorna förskrefvo sig ifrån roddartrappan, fiskargången och mångelskestolarna, och det såges, att de, flåtade tillsammans i en krans eller ett slags corona, ämnad att pryda den Storhertigliga hjessan, blifvit vid den högtidliga couren Nyårsdagen öfverlemnade till H. H. Storhertigen af en deputation, bestående af den i Aftonbladets annaler berömda Madam Broberg, öfverhofmåstarinna vid det Storhertigliga hofvet, och öfriga Aftonbladets statsfruar. Buketten var rikt fournerad från alla dessa tre ställen, de Aftonbladiska Musernas Pindus, Helicon och Olympus, och den takt och säkra kännareblick, med hvilken blommorna voro ordnade i buketten, tycktes förråda, att Storhertigen vid sammansättningsbestyret varit biträdd af öfverhofmåstarinnan sjelf och hela hoffruntimret. Förmodligen skedde detta på den lysande bankett, som Storhertigen Tisdagen i förra veckan gaf åt sitt institut och sitt hof, vid hvilket tillfälle han sjelf, såsom en annan Apollo, berättas ha fört Muserna till dans, och institutets Fauner fingo dansa efter den *vensterhändte* Pans pipa.

Anledningen till denna stora frikostighet mot Freja och att Storhertigen beröfvat sig en så dyrbar cadeau och föga mindre än sjelf afklädt sig — Storhertigen har, som bekant, annars ingen fallenhet för frikostighet — var den, att Freja, några dagar förut, hade tillåtit sig att måla Storhertigens porträtt och att dermed göra honom en surprise. Storhertigens höga namn var emellertid ej utsatt under konterfejet, och antingen Storhertigen tyckte att han, målad, ej framställde sig nog *en beau* eller att han ej ville fram med sina Nyårsblommor, nog af: han låtsade ej igenkänna sig och teg öfver porträttet, teg som muren i flera dagar. Men se, Tisdagsmorgonen gjorde gumman *Minerva* en påhelsning hos Storhertigen, och berättade för honom, att konterfejet var öfverraskande likt, och att hela verlden igenkänt honom; och då var det ej vårdt att längre ställa sig okunnig; då måste han deran och på något sätt uttrycka sina känslor, och så fick Freja sin bukett. Stackars Storhertig, som sålunda måste afhända sig sina kära, dyrbara blommor. Skynden Er, Aftonbladsmuser, att åter flåta Eder Apollo en frisk krans!

= En gammal Mamsell, som lefde af linnesöm och en knapp pension, ägde en vän, den trognaste och sötaste på jorden, så framt man kunde tro hennes berättelser om honom. Han hette *Joli* och ägde hennes uteslutande och uppoffrande kärlek i så hög grad, att hon sjelf såg mager och förfallen ut, medan han glänste af välmåga. En morgon fick lilla Joli, såsom vanligt, titta ut och i förstugudörren taga sig motion med att skälla på de förbigående, men någon af dessa måste helt behändigt knipit honom, ty han försvann, utan att någon upplysning kunde vinnas hvart han tagit vägen.

Sörjande tillbragte den fattiga ägarinnan några månader. Den knappa kosten smakade henne icke alls, då Joli icke mer förtärde de bästa bitarna. Hennes magra gestalt blef dubbelt magrare. Hvarje morgon, efter en sömnlös natt, utbrast hon i en flod af saknadens tårar, då hon tänkte på att Joli icke mer var till, och hon längtade att få likaledes komma till ro.

En morgon mycket tidigt kraſsade det på hennes dörr. Ur sin oroliga slummer spratt hon upp och ilade till dörren. Så snart den öppnades, instörtade en liten sällsam varelse, lik en underjordisk gnom, och begynte dansa på golfvet. Han var klädd i en röd bombasinsdrägt, med blanka knappar i jackan. På hufvudet satt en purpurfjädrad baret; men under baretten framträdde Jolis välbekanta, svartmuskiga drag. Mamsellen stod förstenad af bestörtning. Slutligen, sedan den lilla varelsen dansat en stund, bockade han sig och sprang på fyra fötter till henne. Hon blef då varse, att äfven Jolis svans, hviftande af glädje, framstack ur den lillas kläder. Med förtjusning kände hon då igen den förlorade, tog honom i sina armar, och återseendets ljufva kyss helsade honom. Hon förstod nu, att en hunddansare, som någon tid vistats i grannskapet, stulit den älskade Joli, ehuru han lyckligt rymt från rofvaren tillbaka till sin gamla ägarinna.

---

*) De visa hafva visserligen merendels, liksom andra menniskor, fem fingrar; men författaren har, för det dyrbara rimmets skull, hvilket i detta versslag är särdeles konstigt, uppoffrat ett finger, liksom Mucius Scevola uppoffrade hela handen, endast för att briljera inför Konung Porsena. Författaren har mycken lust att briljera inför Publiken.

N:o 6 utgifves Fredagen den 19 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellstfn, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 6. 1838.
Fredagen den 19 Jan.

FREJA.

Aktörer och Aktriser.

Hvad den nuvarande Teaterdirektionen beträffar, är dess sak visserligen att anse såsom inför allmänna opinionen utagerad och afgjord, men den riktning, som Direktionen en gång gifvit åt Teaterpersonalens bildning och förhållanderna bakom kulisserna, fortfar äfven sedan Direktionen afträdt. För att hafva en jemförelsepunkt, då det en gång kanske blifver af nöden, meddela vi »*några citationer ex memoria om den Köpenhamnska Aktörsstatens moraliska ståndpunkt.*»

Skådespelareyrket i Köpenham var till och med redan i de sednare decennierna af förra århundradet ansedt såsom ett i och för sig ganska aktningsvärdt kall och (fastän fördomsfriare åsigter i det hänseende, såsom följder af upplysningens framsteg och den aristokratiska ståndsskillnadens upphörande, först egentligen tillhöra vårt århundrade) de utmärktare af aktörsstaten, *om de äfven i det enskilta lifvet* vore rättskaffens, hederlige och bildade menniskor, åtnjöto en allmän högaktning och hade tillträde äfven till de bästa sällskaper. Litteratörer, skalder och andra konstnärer af första rangen täflade om att komma i intimare umgängsförhållande till dem. Af sådana till förra seklet hörande lika så ryktbara artister som högaktade och älskvärda menniskor, nämna vi endast: *Preisler*, *Rossing*, *Schwarz* (tillika Dramaturg), *Foërsom* den äldre (Shakespeares klassiska öfversättare på Danskan och sjelf omtyckt skald), *Knudsen*, *Rind*, o. fl. Att *Oehlenschläger* i sina yngre år hade ämnat sig åt teatern och flera gånger sjelf som spelande uppträdt på den skådeplats, hvarifrån han sedan så ofta såsom författare, med sina herrliga tragedier, hänförde alla, veta vi af hans autobiografi. Men det är i synnerhet de sista decennierna, som erbjuda de frappantaste exempel på den utmärkta aktning, som aktörs- och aktrispersonalen i Köpenhamn till största delen förvärfvat och åtnjuter inom alla klasser af samhället, der de värderas just såsom konstnärer och menniskor. Danmarks förste komiker och père noble i många år, den i fjol aflidne *Frydendahl*, äfvensom hans hustru — i sin tid aktad sångerska — sågos i de mest bildade och fina kretsar. Deras dotter är gift med en mycket aktad officer i Danska marinen, hvilken, som bekant är, i Danmark har rang öfver armén. Den numera pensionerade, men fordom som tragisk aktris utmärkta Madame *Heger* är svägerska till två i samhället och på den Danska Parnassen utmärkte män, aflidne Professor *K. L. Rahbek* och Professor *Oehlenschläger*. En af hennes — alla för exemplarisk lefnad kända — döttrar, är den vackra och talangfulla skådespelerskan Madame *Holst*. En annan är gift med Konferensrådet *Werlauff*. Danska scenens tvenne största nu lefvande aktörer i den allvarsamma genren äro: Medicine Doktorn *Ryge*, som, efter att i flera år såsom högre medicinsk embetsman hafva åtnjutit rättvist och allmänt förtroende, aktning och tillgifvenhet inom sin verkningskrets, endast af sann kärlek till konsten och med uppoffrande af vida större pekuniära fördelar, hängaf sig till teatern; den andra är Hr *Nielsen*, till och med på det högsta utmärkt vid sitt uppträdande på Tysklands bästa teatrar (t. ex. i Wien). Han är af en ganska ansedd familj. Han lemnade en ärofull charge såsom Premierlöjtnant vid Danska artilleriet, för att ingå vid teatern. En hög officer i Danska marinen är hans svåger. Den för några år sedan i sin kraftfullaste ålder bortryckte tragikern *Carl Winslöw*, som i scenisk virtuositet täflade med de båda förstnämde och i sjelfstudium och skola kanhända öfverträffade dem, var tillika en utmärkt målare och lycklig skald. *Th. Overskou*, som numera lemnat scenen, der han just ej heller skördade lagrar, har deremot skrifvit flera lustspel och vaudeviller, som af några recensenter sättas närmast efter Holbergs och begge Heibergernes klassiska arbeten, samt redigerar nu det i Danmark mest lästa politiska blad »Dagen.» Den utmärkte komikern *Rosenkilde* har gått den akademiska banan och gjort sig fördelaktigt känd såsom författare; *Stage*, öfverlägsen i den högre komiken och de finare kavaljersrolerna, är äfvenledes student (hvilket vid Köpenhamns universitet erfordrar vida mera omfattande lärdomsprof än hos oss). *Schwarzen*, *Hwid* och *Fåborg*, alla tre rätt goda sångare, isynnerhet den förstnämde, voro äfven studenter. Schwarzen är svärson till en ansedd civil embetsman. *Kirchheimer*, ne tid lika förträfflig sångare som skåde-

spelare, blef aktör ifrån att vara kavallerieofficer. Danska scenens mångsidigaste komiker, *Phister*, var gift med *Oehlenschlägers* i fägringens skönaste ålder bortryckta dotter, som också sjelf uppträdde på scenen. Danmarks obestridligen första, måhända en af Europas största nu lefvande aktriser, Fru *Heiberg*, är gift med den berömde Professor *J. L. Heiberg*, och åtnjuter, ej mera på grund af sin konstnärscelebritet än för sina rena seder och älskvärda egenskaper som qvinna, allmän aktning och beundran och utgör societetens prydnad. Det samma gäller också om Madame *Nielsen*, näst efter Fru Heiberg den första aktrisen i tragedien och den finare dramen; Madame *Larcher*, mycket älskvärd i naiva roler; Madame *Kragh* en den aldratäckaste Zerlina; Madame *Winslöw*, talangfull skådespelerska och sångerska i vår ej tillräckligt (åtminstone af Teaterdirektionen) värderade Fru *Bocks* genre; Jomfrue *Jörgensen*, förträfflig i flera heterogena dramatiska slag; och flera andra. Många af båda könen, om de än ej äga anspråk på att värderas högt som konstnärer, njuta dock en allmänt och förtjent aktning i samhället.

Till och med baletten, hvars moraliska och artistiska bildning hos oss Teaterdirektionen låter stå på ungefär samma punkt, har i Köpenhamn flera allmänt aktade sujetter. I första rummet Direktören Hr *Aug. Bournonville*, den yngre, en verkligen estetiskt bildad man och mångsidig konstnär; Premierdansörerne, den nyligen aflidne *Funch* och Hrr *Larchen*, *Bentzen* o. fl., som alla utan undantag gerna ses i bildade och bättre kretsar. De, som haft tillfälle att se vår i Bournonvilles förträffliga skola bildade dansör Hr *Johanson*, kunna af hans lätta, säkra, graciösa och flärdfria dans göra sig begrepp om hur högt dansen, såsom verklig dramatisk-plastisk *sjelfständig konst*, står i Danmark. Hos oss har hon numera, ty värr! blifvit förnedrad till en blytung, styfbent och andtruten, men likväl koketterande och grimacerande hjelphustru åt Thalia. Om det kan kallas lycka att göra ett *lysande* parti, så saknar ej heller Danska teaterns chronik dylika exempel: den förtjusande Jomfrue *Ida Wulff*, Danmarks *Henriette Sonntag* i flera afseenden, är gift med en ung förnäm man, som innehar en högre hofcharge, och i allmänna opinionen torde ändå frågan vara, hvilken af de båda som dervid vunnit mest. Äfven företes fall af ett mycket lyckligt äktenskap emellan ett vid operan engageradt fruntimmer och en förmögen och ansedd particulier af den amfibieklass emellan adel och borgarestånd, som i Köpenhamn motsvarar vår såkallade Skeppsbroaristokrati.

Detta endast såsom faktiska exempel. De reflexioner öfver en bildad och moraliskt aktad teaterpersonals inverkan på konstens tillstånd öfverhufvud, hvartill dessa exempel gifva anledning, har förmodligen Teaterdirektionen hos oss försmått och försummat att göra.

En Swensk Brottmålshistoria.

Då andra Tidningar ej sällan undfägna sin publik med utifrån lånade brottmålshistorier, torde det vara oss tillåtet att referera en inländsk, som i mera än ett fall icke saknar sin märkvärdighet.

Gustava Kellgren var dotter af en smed, som bebodde ett torp i trakten af Jönköping. Hennes föräldrar voro ett vanryktadt folk, misstänkta för delaktighet i flera tjufverier, och Gustava uppväxte således under förhållanden, som för hennes moraliska bildning icke voro lyckliga. Gustava ägde en utmärkt skönhet, såsom det blifvit omnämdt i de med henne sedermera hållna ransakningar; hennes ögon voro stora och blå, och hon förstod att gifva dem ett märkvärdigt uttryck af blygsamhet och mildhet; hennes hår var så långt, att det nästan släpade mot jorden, då hon kastade ut de rika flätorna; hennes gestalt var högväxt och af en hos en flicka i hennes stånd ovanlig ädelhet i hållning. Men under denna retande yta bodde en redan från den tidigaste barndom förderfvad själ. Att hennes föräldrars råd och uppmaningar dertill i icke ringa mån bidragit, tyckes man kunna sluta deraf, att hon en gång till en medfånge yttrade, det man kunde begå hvad brott som helst, endast man icke vanvördade sina föräldrar. Det ensamt vore synd. Emellertid utvecklade sig, under sådana impulser, hennes naturligen beslutsamma och djerfva karakter till en fruktansvärd vildhet, och uppenbarade sig innan kort i en gerning af den blodigaste beskaffenhet.

En gammal krämerska hade, under en vandring i trakten af Jönköping, tagit in hos Gustavas svåger och syster. Gustava, af naturen vacker, ägde också hela det vackra könets begär att pryda sig och lysa. Krämerskan hade, måhända nog oförsigtigt, låtit sitt värdfolk se en under deras förhållanden icke obetydlig summa penningar. Åsynen af detta mynt alstrade hos Gustava ett olycksaligt begär att dermed föröka sin toiletts förut ganska ringa tillgångar. Och hennes beslut var innan kort fattadt.

Sedan krämerskan en morgon tagit vägen till Jönköping, följdes hon i spåren af Gustava och en af hennes jemnåriga, Katharina Abrahamsdotter, äfven, efter hvad protokollerna intyga, en qvinna af ovanlig skönhet. Det var under denna vandring, som Gustava först gjorde sin vän det förfärliga förslaget att mörda krämerskan. Hon var endast ett litet stycke före dem, och upphanns innan kort. Några barn, som åkte kälke i en skogsbacke, blefvo uppmärksamma på några häftigt upprepade, genomträngande skri. De sågo en qvinna, liknande Gustava, sysselsatt att med stenar slå krämerskan i hufvudet. Förskräckta af denna anblick flydde barnen. De hafva sedermera, vid målets förnyade upptagande, blifvit hörda på ed, som vittnen, enär de då uppnått den af lag för vittnesgillhet stadgade ålder, och då vidhållit samma berättelse, som de förut inför domstolen aflagt.

Gumman fans mördad nära landsvägen. Der upptäcktes äfven en tråd ur den halsduk, som Gustava samma dag burit. Med samma sedlar, som krämerskan dagarna förut bevisligen innehaft, hade Gustava i Jönköping gjort åtskilliga upphandlingar, och ett band, som förvarats i gummans planbok, hittades i Gustavas gömmor. Vid det förhör, som genast med Gustava och Katharina anställdes, bekände Katharina, under förtvifvlans och ångrens tårar, att Katharina varit närvarande medan Gustava fullbordade mordet, utan att göra något försök att hindra våldet, men också utan att befordra det, och att Gustava och Katharina sedan med de rånade penningarna begifvit sig till Jönköping, der de gjort åtskilliga upphandlingar. Men med kåld nekade Gustava till alltsamman. »Jag rår icke för», yttrade hon, »om Katharina blifvit tokig och nu vill skylla på mig saker, hvarom jag icke har det minsta begrepp.» Förgäfves använde man allt, för att förmå henne till en uppriktig bekännelse. Med den sällsyntaste skarpsinnighet visste hon att reda sig ur de förlägenheter, hvari någon gång en tillfällig motsägelse kunnat intrassla henne, och bevisade under hela rättegången en ovanlig grad af takt och förmåga att bedömma sin ställning. Följden blef, att hon ansågs icke kunna fällas, utan insattes på bekännelse å Malmö fästning. Emellertid hade Gustava redan vunnit en slags märkvärdighet. Tilloppet af åhörare vid de rättegångsdagar, då hennes mål förehades, var ofantligt och med sin utomordentliga skönhet och sin sällsporda talang att försvara sin sak, kom hon många att tvifla på verkligheten af hennes nära till evident bevisning bragta förbrytelse. Åfven å fästningen fortfor Gustava att spela en rol, och att utöfva den egna tjusningskraft, hvaraf hon var i besittning öfver alla, som omgåfvo henne. På gifven anledning från en bland dessa, som troligen fruktade att se sin obevekliga pligt satt på alltför hårda prof af den bevekliga skönheten, lär Gustava hafva blifvit flyttad till Warberg.

Här påstår man, att hon visade sig klädd i siden och perlor, och omgafs af en mängd unga personer, dem hon med sina behag visste förtjusa, och man hviskade att hennes konversation vida öfverträffade vanliga fruntimmers. Hon fick här tillfälle att läsa en mängd romaner och röfvarhistorier. I synnerhet studerade hon lagboken, och känner Missgerningsbalken på sina fem fingrar. Åfven Skalden Kellgrens arbeten, med hvilken hon säger sig vara slägt, har hon läst. Hon nedkom härstädes med en ättling.

Till undergående af en ny ransakning, flyttad till Jönköping, råkade hon händelsevis att i Slottskyrkan, der hon, under bevakning, bevistade Gudstjensten, märka, att någon noga och med intresse fixerade henne. Hon beslöt att, om möjligt, begagna denna omständighet till sin fördel. Hon vexlade några betydelsefulla blickar med den obekante, och vid utgåendet från kyrkan fick hon tillfälle säga honom, att hon älskade honom. Mera behöfdes icke för att sätta den arma gesällen — ty sådan var han till professionen — i lågor. Hädanefter var han en af de flitigaste uppvaktarne vid hennes dörr, ty det var tillåtet för honom att tala vid henne, utan att se henne, enär han utgifvit sig för slägting eller något dylikt. Gustava lyckades att till honom utpraktisera ett papper, hvarpå hon för honom uppsatt en bekännelse, hvarmed han borde uppträda, såsom vittne i hennes sak, och för detta pris lofvade hon honom i belöning sin kärlek. Han skulle nemligen anmäla, att han sett den omtalade krämerskan röfvas på landsvägen af en karl och att således Gustava vore utan all skuld. Gesällen fullgjorde verkligen uppdraget, och härigenom fick saken ett ytterst invecklad utseende; men efter någon tid började man misstänka sannfärdigheten af detta sednare vittnes uppgifter, och slutligen yppade han sjelf hela förhållandet, då åtskilliga tvetydigheter i hans berättelse bragt honom i trångmål.

När Gustava under bevakning skulle föras från Jönköping till Stockholm, visste hon att till den grad förtjusa fånggevaldigern, att denne rymde med henne, och man först, efter någon tid, lyckades att återigen gripa henne.

Af de 18 år, som hon varit i fängelse, har hon tillbragt 8 à 9 på norra Korrektionshuset i Stockholm, der hon icke lyckades att tjusa bevakningen; men hon hämnades. Från sin ofta mörka cell inspirerade hon de öfriga korrektionisterna. En mängd historier om förgiftningar och dylikt emanerade från henne. Än skulle hela uppsyningspersonalen förgiftas, än ville den förgifta henne, än utöfvade bevakningen en olaglighet och skändlighet, än en annan. Sällan har en fånge mera torterat sin bevakning och gjort sig mera fruktad af densamma, än Gustava Kellgren.

Högsta domstolen har dömt Gustava Kellgren till döden, men domen är för närvarande underkastad Konungens pröfning.

Ett och annat.

I sitt Onsdagsnummer har *Aftonbladet* infört ett bref till en af medarbetarne i *Freja*, men ännu icke svaren på detta bref. På förhand torde det icke vara utan nytta att fästa någon uppmärksamhet på Aftonbladets sätt att polemisera. Aftonbladet vill blott veta *hvem* som är författaren, för att, då det gäller försvaret af en åsigt, häckla *personen* och derigenom bortblanda *saken*. Denna gång torde taktiken likväl icke lyckas, ty Frejas Redaktion låter hvarken hota eller locka sig att upptäcka författarne till de artiklar, som i bladet införas, och om Aftonbladet, harmset att icke genom sin egen »kända» skarpsinnighet kunnat utleta målet för sin nyfikenhet och att se denna gäckad, kastar sig öfver en af medarbetarnes person, må det ej tro att denne icke vet att förakta smädelsen eller att hans litterära verksamhet endast är inskränkt till ett litet tidningsblad, äfvensom ej heller att denna tidning på något sätt beror

af hans mer eller mindre deltagande, eller den sak hon omfattar af Aftonbladets hätskhet mot hans person.

Vi meddela de tvenne svaren:

»S. H. T. Hr Kongl. Sekreter L. J. Hjerta.

För några månader sedan förklarade Tit. sjelf i en biljett, att »några affärer oss emellan icke vidare komma i fråga» i anledning af »någon de sednare dagarnes t ldragelse», utan att Tit. behagade ens antyda hvilken tilldragelse, som åsyftades. I »de dagarna» inträffade Exellensen Lagerbjelkes dödsfall, Exellensen Wetterstedt begrafdes, Sista Aftonbladet utkom, Nummerlotteriet hade dragning och åtskilligt annat: jag kan således icke bestämdt veta, hvad Tit. åsyftar. Jemte biljetten, återsändes till mig ett manuskript, hvarom köpet redan var uppgjordt, så att hvarje hederlig karl skulle ansett det bindande. Det förefaller mig sålunda temligen besynnerligt, att Tit. enskilt vänder sig till mig med en så lång och expektorerande skrifvelse rörande Tidningen Freja. Jag har meddelat Tidningens utgifvare Hr Hellsten den utförliga skrifvelsen. Föröfrigt finner jag ingalunda skäl att frångå Tit. egen förutsättning, att oss emellan inga vidare meddelanden enskildt komma i fråga.

Jag har äran teckna

Stockholm d. 6 Okt. 1837. *G. H. Mellin.*

P. S. Jag far underrätta, att jag, i likhet med Tit., tagit en afskrift af denna skrifvelse.»

Till Hr L. J. Hjerta.

»Hr Magister Mellin har, såsom sig vederbort, kommunicerat med mig ett bref, adresseradt till honom från Tit., emedan det är till mig, som alla meddelanden rörande tidningen Freja böra adresseras, och det är jag, som både på ett och annat ställe derföre ansvarar. Efter de skymfliga och ärekränkande tillmälen, som Tit. behagat göra mot min person för ej längesedan i anledning af det Sista Aftonbladet, och särskilt allt det ovett och de smädelser Tit. utöst emot min tidning och medarbetare i densamma, borde Tit. finna, det skyldigheten mot mig sjelf fordrar, att jag icke inlåter mig med Tit. i någon enskildt skriftvexling. Skulle Tit. ämna skänka offentlighet i sitt blad åt skrifvelsen till Hr Magister Mellin, så lärer också Tit. icke finna underligt, om jag anhåller att detta mitt svar, äfvensom Hr Magister Mellins, måtte vid samma tillfälle få i bladet inflyta. Täcktes Tit. tillika vara så god och bifoga en sammanfattning af allt det personliga ovett och de smädelser, som i Tit:s eget blad influtit emot Frejas och Sista Aftonbladets författare, vore det särdeles väl; i annat fall finner jag mig föranlåten att sjelf föranstalta om denna sammanfattning.

Stockholm d. 6 Okt. 1837. *A. G. Hellsten.*»

Hvad Mellin beträffar, så innefattar sjelfva hans bref skälet hvarföre han icke kunde inlåta sig i någon enskild explikation med Hr L. J. Hjerta. Ett arbete, hvarom priset var uppgjordt och hvaraf redan början var satt, afbröts af Hr Hjerta, och manuskriptet återsändes till författaren. Mot Hellsten hade redaktören af Aftonbladet äfven åsidosatt hvad alla menniskor i allmänna lefvernet tro sig böra iakttaga. Hr Hjerta hade låtit förbjuda, och *skriftligen* förbjuda, emottagandet af några annonser å Hellstens förlager. Då reklamation gjordes, *förnekade* Aftonbladet detta förhållande: biljetten, som innehöll förbudet, har blifvit tryckt i andra blad. Hellsten har intet skäl att hysa förtroende till den man, som sålunda förnekar sina egna skriftliga tillsägelser. I afseende på trädsnitten i »*Det Sista Aftonbladet*», torde, innan man tror det »äkta Aftonbladets» försäkringar om Hr Sjöbergs vägrade bifall, denne sjelf personligen böra uppgifva förhållandet. Han torde då också tillägga, huruvida han sett korrekturet på »det Sista Aftonbladet» innan det utkom.

Det är en omständighet i det förra förhållandet, som förtjenar uppmärksamhet och som kastar ljus öfver Aftonbladstaktiken. Låt vara, att Mellin deltagit i utarbetandet af den satir öfver Aftonbladet, som utkom under namn af »*Det Sista Aftonbladet*»; hvad hade polemiken mot Aftonbladet att göra med boktryckaren och förläggaren Hjerta? Eller är icke Hr Hjertas nu röjda vrede ett bevis, att när han förlägger nagon författares skrift, det sker under den förutsättning, att denne skall betrakta sig såsom bunden och köpt, att icke skrifva emot hans Aftonblad?

För öfrigt, hvad är det för en inqvisition, hvad för ett trycktvång, aldrig förr hördt af utgifvaren af en tidning, att skrifva och fordra upplysning, hvem som är författare till en artikel i en annan tidning? Regeringen vänder sig mot den ansvarige. Vill då Hr Hjerta mera? Han har sjelf proberat huru nyttige de ansvarige äro. Har han icke också den ansvarige att vända sig emot, i fall han nemligen skulle våga försöka inför rätta strida om *sak* i stället för att framdraga *person*? Men Aftonbladet går så långt, att om dess politiska motståndare träffas och talas vid på ett offentligt ställe, det skall upptagas i bladet, och naturligtvis dessa utskrikas öfver hela landet såsom servila, såsom fiender till frihet och fädernesland m. m.

= *StatsTidningen* reproducerade i Tisdags ett rykte, som hela verlden vet hafva varit falskt. Hon påstår nemligen nu åter, att ön Juan Fernandes, Robinsons ö, sjunkit. StatsTidningen tycks vara väl mycket vän af det gamla, då hon till och med vill bevara gamla falska rykten.

= Af förteckningen öfver personalen i baletten: *Baschan och Slafvinnan*, ser man, att Hr *Lemos* blifvit en af — Teaterns skyddsgudar.

N:o 7 utgifves Tisdagen den 23 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 7. 1838.
Tisdagen den 23 Jan.

FREJA.

Räfsten.

För att framkalla den angelägnaste reformen i vårt fädernesland, den, som utgör villkoret för alla andra, nemligen den periodiska pressens förbättring, har Freja sökt ådagalägga nödvändigheten af en »*revy*» eller räfst öfver tidningsväsendet vid nästa Riksdag. Det är icke utan, att tanken på en dylik förestående räfst väckt oro hos Aftonbladet. Denna oro röjer sig genom många symtomer, churu Aftonbladet söker att dölja den och låtsar som räfsten alldeles icke kunde blifva farlig. Då Aftonbladet företagit sig att diskutera detta ämne, har det försigtigtvis förbigått och sökt undanskymma just de omständigheter, som äro ömtåligast, vådligast och mest hotande för Aftonbladet.

Aftonbladet vill, på sitt vanliga vis, bortblanda frågan och tillika pådikta sin motståndare att hafva yttrat en orimlighet. Det ställer sig som om Frejas mening hade varit, att «*revyn*» eller »*räfsten*» öfver tidningarna skulle verkställas af Riksens Ständer *kollektivt* såsom *lagstiftande makt* och genom *några formliga beslut* öfver de särskilta tidningarna. I anledning deraf visar det, att Riksens Ständers makt icke sträcker sig derhän att taga några beslut rörande särskilta tidningar och öfver dem, samt att det enda sätt, på hvilket Riksens Ständer *i anledning* af tidningsväsendet skulle kunna taga några beslut, vore att emot Hofkanslern besluta en anmälan efter 107 § för indragningar och aktioner, och likaledes en dylik anmälan emot Konungens öfrige rådgifvare, som gillat och tillstyrkt dessa, eller ock att göra några förändringar i lagarna för pressen, hvilket vore en räfst, som icke kunde träffa de tidningar, som varit, utan de kommande. Detta är allt hvad Riksens Ständer kunna göra. Hela räfsten, menar Aftonbladet, kan således endast bestå deruti, att de enskilta Representanterna, såsom sådana, vid diskussionen öfver nyssnämda »*enda grundlagsenliga pressfrågor*», eller ock »*annars, efter lust eller råd och lägenhet*», företaga sig att yttra något »*om den nuvarande pressens beskaffenhet.*» Men »*allt dylikt ordande*» är endast »*enskilta opinionsyttringar*», hvilka Aftonbladet mycket förnämt låtsar anse utan ringaste betydenhet. Det röjer likväl huru högst ogerna det skulle se, om Representanterna företoge sig ett »*dylikt ordande*» eller några sådana »*enskilta opinionsyttringar*», men huru gerna det deremot skulle vilja afhålla och afskräcka dem derifrån, liksom vore bedömmandet af »pressens nuvarande beskaffenhet» någonting, *som alldeles icke anginge dem.*

Tidningarna ha väl ett vigtigt uppdrag, säger Aftonbladet. Men hvem gaf dem det? Icke Riksens Ständer! »Representanterna och Tidningarna ha begge sitt uppdrag *ifrån Folket.*» Begge äro *Folket* redo skyldige. Att granska och bedömma tidningar, angår icke Representanterna mera än någon annan, d. v. s. tidningarna äro ej Representanterna någon redo skyldige, och *Folket* afgör i afseende på begge, huru de motsvarat sina respektive uppdrag, »vid nya val» och »ny prenumeration.» Om Representanternas enskilta opinion vore emot tidningarna, så kunde det dock vara ovisst, förmenar Aftonbladet, hvem segern i opinionen slutligen kunde tillfalla, och det tillägger, att revyn också bör komma att sträcka sig till hela tidningsväsendet och ej ensamt till Aftonbladet.

För det första bör då Freja genast, för att afböja den misstydning af hennes mening, som Aftonbladet åsyftat att åstadkomma, förklara, att hon alldeles icke önskat undandraga sig sjelf från granskningen och bedömmandet. Frejas verkningskrets och verkningsmedel äro obetydliga, särdeles i jemförelse med Aftonbladets. Hon bär knappast den *materiella* utgiftskostnaden och har en föga betydlig debit, utkommer endast tvenne gånger i veckan och i ett mindre format. Man jemföre härmed Aftonbladets ofantliga förmåga att gagna, i fall det ville: dess fördel af en af de största inkomster som någon rörelse i vårt land ger, dess stora cirkulation, stora format och utgifning alla dagar i veckan. Men churu sålunda i alla dessa hänseenden underlägsen, önskar Freja ingalunda undandraga sig granskningen. Tvertom: då Representationen vid nästa Riksdag, i anledning af frågorna om indragningsmaktens afskaffande och Juryns förbättring eller om pressens *rättigheter*, äro ovillkorligt *förbundne* att taga i betrak-

tande pressens skyldigheter och huru tidningarna uppfyllt dessa, påkallar Freja i första rummet granskningen öfver sig sjelf.

För det andra har det lika litet varit Frejas mening, att icke räfsten äfven skulle sträcka sig till *Statstidningen* och den salarierade Rökgubbspressen. Hvad Freja så ofta, i artiklarna öfver detta ämne, yttrat rörande nödvändigheten af en verklig, ädel, ministeriell press, om beskaffenheten af Statstidningen och Rökverkstidningarna, samt ändtligen om angelägenheten deraf, att Representanterna äfven dit sträcka en speciell »*revy*», hade bordt befria Freja från all misstydning härom ifrån Aftonbladet, i fall ej Aftonbladets enda sätt att diskutera ämnen vore, att dels öfvergå ifrån saken till motståndarnes personer, dels att misstyda och förvränga motståndarnes yttranden, samt inför dess publik i landsorterna, som ej håller de andra tidningarna, lika mycket utan blygsel som utan heder och samvete, dagligen beljuga dem och djerft pådikta dem meningar och grundsatser, som de icke allenast icke och yttrat, utan till och med alldeles motsatta mot dem de verkligen och på det mest öppna sätt bekänt. Freja förklarar saledes anyo, att hon ingalunda önskar det räfsten måtte bli ensidig, utan att hon tvertom tror denna lika hufvudsakligt böra omfatta äfven Styrelsepressen. Utan ett noga skärskådande af Styrelsepressen, hvilken, jemte den »*döfva och dumma*» Statstidningen, utgjorts af rökverkstidningarna, kan dessutom »*revyn*» ej bli sann, grundlig och upplysande. Först då Aftonbladet betraktas gemensamt med Granskaren, Stockholms Tidning, Axplockaren och Argus IV, är det möjligt att riktigt förstå och begripa, möjligheten af ett slikt oppositionsblad som Aftonbladet. Ty ytterlighet i en riktning framkallar alltid ytterlighet uti en motsatt, och båda ytterligheterna äro äfven alltid, icke blott i ensidighet, utan ock till qvalité, karakter och moralisk halt, hvarannan fullkomligt jemlika. *Så beskaffade Ministeriella tidningar*, som de nyssnämda rökverkstidningarna varit, en så beskaffad *oppositionstidning* är ock Aftonbladet. Hvar på sitt håll ha med lika skäl gjort rätt för benämningen »mycket goda.» I förhållandet till sina respektive principaler ha de å ömse sidor varit fullkomligen lika. Aftonbladet har tjenat och utfört oppositionens sak med lika uppriktig och innerlig öfvertygelse, lika oegennyttigt och samvetsgrant, lika dugligt och kraftfullt, samt med ungefär lika beskaffade resultater, som utgifvarne af Stockholms Tidning, Granskaren, Axplockaren och Argus IV på sin tid tjenade och förfäktade Styrelsens och Konungamaktens sak. Korteligen: sådana utsökta stöd för thronen, och med så lycklig omtanka och urskillning utvalda vänner åt Konungamakten, som de sistnämde utgifvarne varit, ett så ovärderligt stöd för folkets rätt och en så pålitlig vän af folkets frihet är ock Aftonbladets. Paralellen kan ej vara mera fullkomlig och förtjenar att någon gång i detalj särskilt utföras.

Den tredje misstydningen, hvilken Freja måste afvärja, är den insinuationen, att hon önskar det »*revyn*» öfver tidningsväsendet skulle bestå i formliga beslut öfver den ena eller andra tidningen. En sådan orimlighet hvarken har Freja yttrat eller kun le hon möjligen yttra. Att de många indragningarna af tidningar, som ägt rum sedan sista Riksdag, måtte vid den nästa bli föremål för allvarlig pröfning af Riksens Ständer, hoppas och önskar äfven Freja; och särskilt hoppas hon att, hvad beträffar de flera indragningarna af Aftonbladet under sednare månaderna af förflutna år, Riksens Ständer ej måtte underlåta att taga i speciellt öfvervägande, huruledes vederbörande genom dessa indragningar i högsta måtto hjelpt och gagnat Aftonbladet samt just gatt dess innerligaste önskningar till mötes. Att i en tidpunkt, då en reaktion i allmänna tänkesättet ändtligen började yttra sig mot Aftonbladet, och då åtskilliga tidningar kraftigt och oegennyttigt sökte att utbilda denna reaktion och leda den till effekt och resultat, vederbörande just träda emellan med dessa indragningar, den ena gången efter den andra, och derigenom motverka bemödandet att bringa Aftonbladet till en bättre tendens, om möjligtväcka sympati för detsamma, och återupphjelpa dess popularitet och kredit, detta bör för Riksens Ständer blifva ett så upplysande och lärorikt bevis på höga vederbörandes urskillnings- och omdömesförmaga, att det i sanning ej kan af dem nog begrundas.

Nej! det är ingalunda några Ständernas beslut öfver tidningarna, som Freja ifrågasatt eller önskat. Hvad Freja önskar, är just det der »*ordandet*» af Representanterne och de »*enskilta opinions-yttringarna*», hvilka Aftonbladet låtsar så förnämt förakta; men för hvilka det ej mäktar dölja sin oro. Freja önskar ingenting mer, än att Representanterna, och framför allt de utmärktaste bland dem, en *Ödman*, *Hallström*, *Stenhammar*, *Nibelius*, *Morén*, *Geijer*, *Agardh*, *Tegnér*, *Franzén*, *Wallin*, *Berzelius*, *Björnstjerna*, *Wærn*, *Petré* och *Halling* o. fl. matte opartiskt, men *grundligt* och *allvarsamt* undersöka och granska »*pressens nuvarande beskaffenhet*» och huru den motsvarar »*sitt vigtiga uppdrag.*» Aftonbladet förmenar väl, som nämdt är, att sådant ej angår dem. Men tidningarna granska huru Representanterna handlat och motsvarat sitt uppdrag; och tidningarna uppfylla häruti blott en skyldighet, ett konstitutionellt åliggande. När Representanterna tillbaka granska huru tidningsutgifvarne handlat och motsvarat deras bestämmelse, så uppfylla de ock å sin sida ingenting annat än en lika ovillkorlig skyldighet, och en i den konstitutionella Statförfattningen påräknad *moralisk* kontroll. Först härigenom blir folket upplyst, inför hvilket båda publicister och Representanter äro redo skyldige, och kan öfver begge fälla en upplyst och opartisk dom.

Och vi fråga Aftonbladet på allvar: tror väl Aftonbladet, att om de nyssnämde Representanterna t. ex. anmärkte mot någon tidning dess demoraliserande och denationaliserande tendens, huru den genom sina åsigter endast utbreder egennytta, egoism och en låg materialism samt förgiftar tänkesätten, och genom sitt

handlingssätt och sina exempel håller en daglig skola öppen för osanning och immoralitet (ty lögnen är upphofvet till allt ondt) tror väl Aftonbladet då, att så beskaffade anmärkningar och ifrån sådana män, skulle bli utan verkan på folket, och för samma tidning utan inflytelse *»vid en ny prenumeration»*? När sådana anmärkningar kommo ifrån en Ödman icke mindre än ifrån en Wallin, ifrån Wærn icke mindre än ifrån Tegnér, ifrån Halling icke mindre än ifrån Franzén, ifrån Stenhammar icke mindre än ifrån Agardh, ifrån Hallström icke mindre än ifrån Berzelius, o. s. v.; tror väl Aftonbladet, att samma tidning då skulle kunna mota och söka parera undan dessa anmärkningar, med föregifvandet att de endast vore uttryck af tidningsskrifvar-afundsjuka och foster af servilism och ett med Regeringen i hemlighet öfverlagd plan? . . .

Vidare: om sådana Representanter voro inom sig öfvertygade, att Staten med stora steg går en upplösning till mötes och nalkas en hotande katastrof, så vidt ej *ändamålsenliga* och *dugliga* reformer snart mellankomma, samt, i stöd af denna öfvertygelse beklagade, att uti reformernas sak representationen blifvit handlöst lemnad af pressen: om de vid hvarje förekommande reformfråga bevisade, att pressen för reformerna ingenting nyttigt uträttat: om de styrkte, att t. ex. en tidning, som dagligen i allmänna fraser ordar om reformer ande och hyeklar nit för reformer, icke allenast icke utredt begreppen i någon enda reformfråga, utan till och med genom sina fraser, sitt munvåder och sina blott negativa åsigter, i högsta måtto skadat reformernas sak och mot den utgjort ett af de verksammaste hindren; — tror väl Aftonbladet då, att detta skulle vara utan verkan till pressens förbättring i allmänhet och särdeles *»på den nya prenumerationen* för den ifrågasatta tidningen?» Manne ej utgifvaren af en sådan tidning skulle finna sig deraf *nödgad* att ändra tendens, att skaffa sig insigtsfulla och dugliga medarbetare, och tänka på något annat, än att medelst sin tidning blott åtkomma publikens penningar? Ett svar ifrån Aftonbladet på dessa frågor skulle säkert vara välkommet för Allmänheten; och de äro på intet vis besvarade derigenom, att Aftonbladet med sin vanliga taktik söker att bortblanda och komma ifrån *saken* genom anfall mot *person*.

Swenska Traditioner.

Dukaten.

I Stockholm lefde omkring 1730 en fattig målare, elak och knarrig, som man ofta blir genom omständigheterna och nöden. Han hade en ung, vacker hustru, hvilken han nyligen hämtat till sin fattiga boning från landet, der han under arbete på en herrgård gjort bekantskap med henne. Så snart han väl hade henne i Stockholm, begynte han med en förfärlig hårdhet och snålhet utöfva sitt husbondvälde. Han skickade en dag den stackars hustrun upp till en hoffröken för att hämta betalning för ett sybord, som han polerat och fernissat, och tillsade henne strängt att icke låta pruta med sig. En helt färsk erfarenhet hade lärt henne, att det icke gick an att göra emot den hårdhändtes befallningar.

Ångslig och bekymrad gick den stackars qvinnan uppför slottstrapporna. Hoffrökens kammarjungfru gick in till den förnäma damen, och utkom med ett *tredalersstycke* i stället för *tre daler och fyra öre*, som målarhustrun hade befallning att hämta. Hon gjorde invändningar, men kammarjungfrun sade att nådig fröken hade bradtom, och befallte hustrun att genast gå sin väg. Då denna likväl gjorde påstående om sin rätt, slog den näsvisa kammarjungfrun igen dörren midt för hennes näsa.

Den arma qvinnan stod der med tårarna i ögonen, då hon hastigt hörde steg bakom sig. En äldre herre med stora, hängande läppar och ett fryntligt ansigte, kom ut genom en dörr och blef henne varse. »Hvad gråter du för, min vackre parn?» frågade han vänligt med Tysk brytning. Hon borttorkade genast tårarna och ville gå; men han höll henne qvar. »Min lille, vackre vän», återtog han: »det går iche an, att gråte med så schöne ögen, som dine. Sage mich, hvat som fattes dich, så skall jach hjelpe dich.»

Den fryntliga herrn höll den unga hustruns hand, och såg på henne med plirande ögon. «Har någon gjort dich unrätt, så sage mir!» — »Ja», utbrast hustrun, öfvervinnande sin räddsla: »Nog tycker jag hoffröknarna kunde låta bli att skinna en stackars handtverkare på tre öre.» — »Pots Tausend! Hast du med Hoffröknerne att peschtälle, da kan jach pa ingen vis hjelpe dich. Dem har jach ingen macht öfver. Men du schall mans gifve mir en liten kuss för dine schöne ögens skull.»

Med dessa ord slog herrn sina armar om hennes lif, och hon kunde icke undkomma den kyss, hvarmed hans stora läppar hemsökte hennes. Han tog derefter en dukat ur fickan och stoppade den i hennes hand, i det han ingick i Hoffrökens rum.

Den bestörta och öfverraskade hustrun begaf sig hem. Då mannen med arg uppsyn frågade efter penningarna, lemnade hon honom både tredalersstycket och dukaten. Vid åsynen af den sednare blef han förvånad. »Hur har du fått den?» skrek han. Hon berättade helt öppenhjertigt hela tilldragelsen och sade att hon var ganska bedröfvad öfver kyssen. »Den gamle Fredrik!» utbrast målaren: »att han aldrig kan lata bli en qvinna! Men så betalar han sina kyssar med dukater!» — »Hvem var han?» frågade hustrun: — »Åh, det var Kungen!» — »Ja så! Men jag går aldrig dit mera!» — »Hm!» sade mannen och ref sig i hufvudet: »Du skall också slippa det. Du får hädanefter sitta inne och jag skall sjelf gå till Hoffröknarna.» — »Det är godt! Du kommer väl då också hem med dukater?»

Ett och annat.

Det *Gruhlska* Bladet, eller den sig såkallande *Svensk Nationaltidning*, har åter uppstått från de döda, och dess utgifvare befinner sig nu i öppen strid med Aftonbladet, rörande den penningebrist, som Aftonbladets utgifvare förekastat honom. Emot detta föregifvande påstår den sednare, att någon penningebrist så mycket mindre kunnat vara orsaken till det missöde, som träffade hans tidning — (i parentes sagdt, hoppas vi, att Hr Gruhl förlåter, att vi alldeles icke kunna erkänna hans Blad för en Svensk Nationaltidning, utan rått och slått kalla det för Hr Gruhls tidning) — som han redan depenserat 1300 R:dr B:ko kontant i och för tidningen och ägde både juveler och ekipage att realisera, i fall den irråkade förlägenheten haft en financiell orsak och kunnat med penningar afhjelpas. Detta var nu ett sårdeles kårt ämne att exploitera för Aftonbladets utgifvare, ty *"Tants svaga sida"* är känd. Också vänder han uppgiften om de 1300 R:dr, juvelerna och ekipaget på alla sidor, och röjer mycken lust att inventera ej blott de sednare, utan ock Hr Gruhls kassa. Tvisten tyckes också endast kunna afgöras på det sätt, att Hr Gruhl inbjuder Aftonbladsutgifvaren, att verkställa en sådan inventering och låter honom få taga en öfversigt både af juvelerna, ekipaget och kassan. Äro juvelerna dyrbara och kassan väl furnerad, så vore detta tillika en akt af menniskokärlek, ty åsynen af stora bankosedlar och stora briljantsmycken skulle säkert väcka de ljufvaste rörelser i Aftonbladsutgifvarens hjerta, och Hr Gruhl hade då lönat ondt med godt, smälek med välgerning; utom det att han kunde vara förvissad, att ifrån det ögonblicket ha förvärfvat ett stort värde, proportionelt mot juvelernas och bankosedlarnas, i Aftonbladsutgifvarens ögon, och kunde påräkna hans synnerliga aktning, i fall Hr Gruhl derpå sätter något synnerligt värde.

Freja, som icke inblandat sig i Hr Gruhls kassaangelägenheter, och lika litet i publikens, emedan båda äro en *privat-sak*, och emedan, i förbigående sagdt, Freja tror, att ingen har rått att upphäfva sig till förmyndare öfver publikens användning af sina penningar, och att denna har rått, om den så vill, att *kasta bort* sina penningar, lika så väl genom prenumeration på Hr Gruhls tidning, som genom prenumeration på Aftonbladet — Freja har emellertid icke heller blifvit glömd, fastän ej nämd, uti den diatrib, hvarmed Hr Gruhl på nytt begynt sin tidning. Freja hade nemligen fästat sig, *icke* vid privatsak, utan vid den *offentliga* sidan af Hr Gruhls företag, vid det *Allmännas sak* deruti, den: att en utländning, en man som *icke* är Svensk medborgare, här uppträder som tidningsutgifvare och inblandar sig i Svenska nationens *allmänna* angelägenheter och dess *offentliga* lif. Detta har nu Hr Gruhl besvarat genom en sofism eller på det sätt, att han låtsar alldeles förbise den offentliga sidan af sitt företag, och, följande den föresyn Aftonbladets utgifvare uppställt, betraktar detsamma helt och hållet som en privatsak, eller utur den privata industriens synpunkt, i sammanhang hvarmed han påminner om den nytta Sverige i sådan väg haft af utländningar. Detta sednare må ha sin riktighet, ehuru Sveriges historia, i synnerhet den sednaste, också icke är utan erfarenhet af den sårdeles stora skada som utländningars, och andra icke-Svenskars gynnande ådragit och ådrager landet. Men detta kapitel hörer i alla fall icke till saken och är ej svar på tal. Och att Sverige *icke* gagnats af utländningens inblandning i vårt *offentliga* lif, derpå tror Freja, att historien ända ifrån Unionstiden är rik på varnande exempel, Bærndt v. Melens och Görtz', flera att förtiga.

Den Gruhlska tidningen har för öfrigt bortlagt sin skepnad af affisch och uppstått med förklarad kropp. Att den ock uppstått med förklarad anda, våga vi ej påstå; ty vi kunde aldrig under dess första jordelif uti den upptäcka någon ande.

= Man har förut med fördel definierat menniskan såsom ett "animal bipes, implume," eller, på Svenska, "ett tvåfotadt djur utan fjädrar." Men efter denna indelningsgrund skulle våra dignitärer, som bära plymagerade hattar, stå stängda alldeles utom menskligheten, hvilket vore en uppenbar oråttvisa, begången mot samhällets högst uppsatte. Vi skulle derföre vara böjda att föreslå det, till förmån för personer af från och med General-Majors rang; någon jemkning föranstaltades i denna definition, med hvilken man redan i skolan gör bekantskap, och som, i sitt nuvarande skick, kunde förmå en eller annan Scholaris att anse någon plymagerad, som omenniska, och, i sådant fall, fela mot den respekt, som man i allmänhet är skyldig plymagerade hattar, utan att härvid vilja ingå i någon granskning af de respektive hufvuden, som skylas af oftaberörda ofvanplagg. Då man i allmänhet icke skyggat för *små* reformer, torde detta välmenta förslag vinna ett vänligt emottagande, och kanske en komitté nedsättas, för att företaga omstöpningen af den nämda definitionen.

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

N:o 8 utgifves Fredagen den 26 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 8. 1838.
Fredagen den 26 Jan.

FREJA.

Professor Atterbom, Aftonbladet och Upsala Akademi.

I. Art.

Elfva år äro nu förflutna, sedan Tidningen *Granskaren*, uti en annars lofordande recension öfver ett af Hr Atterbom hållet och från trycket utgifvet tal, emot Hr Atterbom anmärkte: *att han gick för långt i nit för den Monarkiska principen.* Hr A. kände säkerligen då Granskaren, åtminstone »par renommée», och visste, att denna tidning ansågs sjelf icke sky hvarken någon ytterlighet i nit för utvidgandet af Konungens makt eller någon extravagance i utgjutelser af ultraloyala känslor för Konungens person, äfvensom att den, genom sin ytterliga ytterlighet i båda dessa hänseenden, sårat allmänna känslan och stött nationens sunda vett. En *så beskaffad* anmärkning, som den nyssnämda, skulle, när den kom ifrån ett *sådant* håll, troligen för mången annan författare än Hr A., ha blifvit en anledning att misstro sina opinioners riktighet och att underkasta dem en sorgfällig pröfning; ty erfarenheten, att finna sig i ytterlighet ha öfverträffat sjelfva den allmänt erkända ytterligheten och derför af denna ogillad, skulle, tyckes det, ha bordt göra ett starkt och öfverraskande intryck och blifva en kraftig väckelse till tvifvel och besinning. Men att så upptaga, att så sentera Granskarens anmärkning, kunde för Hr A. icke vara så lätt. Ändra opinioner, helst om de med värma blifvit framställda och med ifver förfäktade, gör ingen gerna, så vidt ändringen är förknippad med nödvändigheten att också offentligen tillstå och bekänna den, samt att medge sig ha irrat. Ty hvilken är väl alldeles fri för den mänskliga svaghet, som kallas fåfänga? Redan att inlåta sig i ett tvifvel öfver sina opinioners riktighet och underkasta dem en prôfning, måste derför falla sig svårt, ty tviflet och prôfningen kunna ju möjligtvis slutligen leda till den förödmjukande och för egenkärleken så påkostande bekännelsen. För Hr A. skulle likväl en sådan resignation, att ingå i en scepsis öfver sina meningar och underkasta dem prôfningens renande skärseld, af många orsaker falla sig vida svårare än för de flesta andra, huru mycket än Hr A. yrkat andans ödmjukhet och rening såsom villkor för kunskap och sanning. Under loppet af flera år, och långt förr än Granskaren fann sig öfverträffad af Hr A. i nitet för den Monarkiska principen, hade Hr A. tätt och ofta uttalat bekännelsen af sin politiska tro. Genom margfaldiga uppbyggelse-traktater hade han, uti den då utkommande Litteraturtidningen, hvilken för Hr A. var ett slags »missionstidning», nitiskt med »*salfning*» och »*Gemät*» sökt göra proselyter för denna tro såsom den enda saliggörande, samt stridt för densamma med icke mindre ifver medelst anatemer mot dess motståndare. Huru skulle då Hr A. kunna tillåta sig ett tvifvel om sin tros ofelbarhet? Sådant hade ju varit att också väcka andra till tvifvel och att sjelf nedsätta sitt anseende som koryfé och apostel. Vidare: Hr A. hade blifvit gjord till Filosofie-adjunkt och gjordes ej långt derefter till Professor i teoretiska Filosofien; men utaf en Akademisk lärare i sjelfva tankens vettenskap fordrar Allmänheten, och med rätta, att hans tankar icke skola vara lösliga meningsväder, som komma och fara, utan genomtänkta, stadgade tankar. Kunde det då billigtvis begäras, att Hr A. skulle träda in på en bana, som möjligen vid slutet nödgade honom att kassera hela sitt system? I slikt fall lopp han ju fara att också förlora allt sitt anseende som tänkare och filosof. Att läsa sig till en troslära, ett system, så att de med »någorlunda» färdighet återgifvas eller »kunnas utantill», såsom det heter, kostar dessutom en hel hop arbete, också blott i dagsverken uträknadt, — hvem vet icke hvad tid och ansträngningar blotta katekesens inhämtande fordrar? Att ändra åsigt och läsa sig till ett nytt system, är således icke någon bagatell, helst när de bästa arbetsåren redan äro tillryggalagda. Huru mången Professor har derföre ej önskat, att det system, som var rådande vid hans tillträde till lärostolen, och måtte fortfara att vara det så länge han bekläder stolen. För en Professor, som äger examinations- och improbationsrätt samt äfven rättigheten att kalla Docenter, d. v. s. att sjelf utse sina medtäflare i vettenskapen och sina rivaler i anseende och i de flesta fall sin blifvande efterträdare på stolen, finnas i öfrigt, helst när Universitetet är beläget i en småstad, åtskilliga andra icke obetydliga lockelser, att förblifva fast i

sin tro och stadna vid det en gång antagna systemet, utan att »fara efter några nyheter.» Om än hela verlden öfverger systemet, så behöfver han, i det lilla samhället han lefver, ej öfvergifva det. Examinandi äro tvungna att inhämta det, åtminstone som en lexa och att visa det all yttre aktning; detta är villkor för betyg. Utaf sina kolleger, de öfrige Professorerne, kan han vänta, att de, dels af artighet, dels för sämjans skull, och ändtligen för att undvika skandal, icke skola underkasta hans system någon offentlig skådning, hvad de än privatim må tänka derom. De yngre lärarne i vetenskapen, hans egentliga medtäflare och rivaler, beror det slutligen på honom sjelf att utse, och desse äro äfven för öfrigt i fortfarande beroende af honom. Och ha Docenterne blifvit med riktig omsorg utvalde, så långt ifrån att något från deras sida skulle vara att befara, är det tvertom just uti dem, som »*Professorns*» anseende äger sitt kraftigaste stöd. Om mer än en Professor har man ock, när man läst eller hört hvad hans docenter om honom yttrat, fått veta, att han är ett ljus i vetenskapen, ett snille, en stor man, och Gud vet icke hvad, fastän sådant på något annat sätt ingalunda kunnat erfaras.

Anna Walleria.

Svenska trumpeter blåste högt och utmanande en munter krigsmarsch, under det att en välberiden skara ryttare i sagta traf drog utföre den backe, som sänker sig nedåt Högsby Prestgård, der den låg inbäddad mellan höga ekar, öfver hvars mörkgröna kronor aftonsolen just nu kastade en svag förgyllning, på en holme i Emån, hvars klara vatten sorlade fram under den lilla spång, som förband ön med fasta landet. Till venster höjde den åldriga kyrkan sitt glimmande kors emot skyn, och kyrkmuren var beklädd med brokiga skaror, som med hviftande handkläden och svängda hattar ropade: »Lefve Prins Gustaf Adolf, lefve gamle Konung Göstas Sonson!»

På en svart häst red den sextonårige blåögde, hårfagre Prinsen, ett ideal af äkta nordisk skönhet, en ungdomlig ridderlig gestalt, sådan som man ännu ser på gamla afbildningar af den med draken kämpande Sankt Göran. Med sin fjäderprydda hatt i den handskbeklädda högra handen, helsade han vänligt och leende åt alla sidor på sitt tappra och trofasta folk, för hvilket han väl sedan gick i döden, men som också icke tvekade ett ögonblick, att, när det gällde, gå i döden för honom. Ikring Prinsen redo några barska krigare-gestalter med gråsprängda lockar och brunstekta kinder, ärriga som runstenar och ärliga till dragen som äkta Nordländare. Man kunde svurit, att bland dem fans ingen enda hofman; ett smicker och en lögn kom på ett ut för dessa män af jern, hvilka, utan att darra, skulle sprängt genom de flammande ruinerna af ett brinnande hus.

»Således, Erik!» sade Prinsen till en af sina följeslagare, »är detta vårt sista nattqvarter, der vi sofva *utan* rustning. Vårt nästa är ansigte mot ansigte med Danskarna.»

»Såvida de icke redan ha vändt om ansigtet och visat oss något helt annat», svarade Fältöfversten Erik Hansson Soop; »Danskarne äro hastiga i sina vändningar, helst när de ha Svenskarne i grannskapet.»

Nu hade ryttarskaran kommit ned på sjelfva spången, som nästan tycktes darra under de jernbeklädda hästarnas tunga hofslag, hvaraf eko't dog bort i de tillgränsande löfskogarna och kanske der skrämde opp ett par från Öland vilsekomna näktergalar ur deras ljufva, ensliga qvitter. På en smal väg, tätt besådd med åskådare, som åtminstone ville få se en skymt af den ståtlige Prinsen, trafvade den krigiska skaran framåt, till dess den hunnit sjelfva grinden till Prestgården. Der stod den vördige Magister Johannes Wallerius, Kyrkoherde på stället, med blottadt hufvud och djupt bugande inför den ädle arftagaren till Sveriges stolta krona. Sjelf öppnade han den röda grinden med af ålder och rörelse darrande händer, och helsade sin blifvande Konung välkommen, under det att tårarna, glädjens tårar, trillade utför hans bleka kinder. Och mängden gret med honom, ty aldrig har någon Svensk Konung varit så älskad, som den, om man så vill, hårde Carl IX och hans ridderlige Son. Äfven Prinsen kände sig rörd, och for med den venstra kyllerhandsken öfver ögonen, under det att hans högra hand, blottad, ärligt och varmt tryckte den aktningsvärde prestens.

»Att ni är älskad, Prins», yttrade Wallerius med darrande stämma, «säga er dessa snyftningar. Att ni är värd denna kärlek, säger mig ert goda, upprigtiga, unga ansigte.»

Och Prinsen, tillika med hans officerare, svängde sig af sina hästar, hvilka de lemnade åt några bland ryttarne, som sutit af, och som en ledde de eldiga, gnäggande djuren ikring på gården, för att svala dem efter den långa ridten.

»Vördige Mäster Wallerius», sade Prinsen, hvars öga föll på en liten utanför sjelfva byggningen planterad rosenparterr, »ni är, ser jag, en stor älskare af blommor. Kanske är ni kännare af örtkunskapen.»

»Nej, Hans Höga Nåd!» svarade Kyrkoherden, »det är min dotter, Anna Walleria, som uppdragit och vårdat dessa blommor.»

»Äro de händer, som omhuldat dessa blommor, lika så vackra, som de sjelfva, skulle en bägare vin, kredensad af sådana händer, vara mig särdeles välkommen, Mäster Wallerius!» sade Prinsen; »jag är varm efter ridten, men jag skall i morgon hämna mig derföre på Danskarna, och i stället hålla dem varma.»

»De hafva farit fram värre än Hedningar och Turkar», yttrade Wallerius; »jag fick just nu med en rosande handelsman bref från Kalmar, hvari förtäljes, att de bränt både Söderåkra och Thorsås, Ljungby och Kläckeberga kyrkor. När de icke skona Guds hus, hvad skola de då göra med menniskors?»

»Med Guds hjelp, Mäster Wallerius! skall det väl icke dröja länge, innan vi kastat mordbrännarne ur landet. Åtminstone skall mitt svärd icke hvila i skidan, förrän vår gräns är tryggad mot dessa plundrare, hvilka föra krig, som fordomdags Attilas barbarer, älven emot Gud och den heliga kyrkan.»

Prinsen inträdde, åtföljd af sin värd, i sjelfva den så kallade stugan, hvilken utgjordes af ett stort rum, som intog byggnadens hela bredd och åt hvardera sidan var försedd med tvenne af smårutor sammansatta fönster. Husgerådet var enkelt, som de Svenska sederna vid denna tiden, och som den landsbygd, der det fans. Massivt tilltagna kistor och skåp vexlade om med hvarannan kring väggarna, och några grofva trädbänkar voro, med undantag af en med högt ryggstöd försedd stol, troligtvis bestämd för Prinsen, de enda sittställen ögat kunde upptäcka. I den halft sotiga spisen stod en prydlig löfruska och ur de blanka tennstakarna höjde sig gula pingstliljor.

Högt klingade krigarnes sporrar mot de ojemna tiljorna, då de vaadrade fram öfver golfvet, för att intaga sina platser på de framsatta bänkarna. Prinsen sjelf intog högsätet i den konstrikt arbetade stolen, och det låg något äkta Kungligt i den glädjestrålande blick, hvarmed han såg sig ikring bland sina tappre. Hans hjerta klappade mäktigt vid den tanken, att han snart, tillsamman med dem, skulle få mäta sig med fienden, Sveriges sextonårige Furste fäkta för Sveriges tusenåriga ära.

Men då öppnades en sidodörr, och en huld qvinnogestalt insväfvade med ett präktigt dryckeshorn i handen. En klädning af svart sammet med silfverhäckten omslöt hennes fina, men fylliga former; en hög krage dolde hennes hals, men tillät den vackraste nacke synas, som ännu böjt sig, för att upptaga en fälld synål; klädnings-ärmen, som var helt kort och slutade i ett svall af spetsar, nådde knappt till en armbåge, hvars behagliga böjning en antik staty af kärleksgudinnan skulle haft skäl att afundats den sköna ägarinnan; ansigtet ägde detta ädla, rena, att icke säga, heliga uttryck, som man träffar på de qvinnogestalter, hvilka, huggna i marmor, knäböja på våra förfäders grafvar; blicken var lik en spegel, bakom hvilken oskulden, som ett lekande barn, skulle vilja ha tittat, för att få se sig sjelf; denna fina kind tycktes skapad att bevisa, huru vältalig en rodnad kan vara, dessa rika lockar, hvilka, efter tidens sed, i jemn svallning föllo ned kring det ungdomliga ansigtet, hade den dunkla guldglans, som nu börjar att allt mera och mera dö ut bland våra Nordiska skönheter.

Anna Walleria sväfvade fram till Prinsen, rodnande som en ros, och räckte honom med darrande hand bägaren, af hvars fyllda råga några högröda droppar stänkte ned på den elfenhvita handen. Prinsen fattade pokalen, höjde den, och sade: »Er skål, vördige Magister Wallerius! och äfven Er skål, vackra Jungfru Anna. Måtte Sverige alltid äga så redbara män och så hulda qvinnor!»

Och Prinsen talade många ridderligt artiga ord till den vackra Jungfru Anna; ty ingen visste, bättre än han, att lägga sina ord till sköna qvinnor. Han var en ridderlig hjelte i ordets alla bemärkelser. Och Jungfru Anna lyssnade, glad, till hvad Prinsen förtäljde om fordomtida bragder och äfventyr, och hon var inom sig öfvertygad, såsom af en till klarhet blifven aning, att han icke skulle blifva efter de höga mönster för ridderlighet, som han nu med så vältalig stämma berömde. Men ej föll henne då någon tanke in på denna blodiga död, som en gång skulle drabba denna den ädlaste af verldens Furstar, och att han skulle falla i blomman af sin ålder, sedan han på denna korta tid verkat för seklers sekler.

Men när solen började sänka sig allt djupare i vester, gick Prinsen, åtföljd af Fältöfversten Erik Hansson Soop, ut, för att helsa på sina i byn inqvarterade ryttare och bjuda sina trofasta krigare ett kärt: god natt! Redan då de båda krigarne anländt till bron, öfver kvilken de måste passera, för att komma till byn, hörde de de sista, förklingande tonerna af den djupa, manliga koral, som slutade ryttarnes aftonbön, och när de hunno till samlingsplatsen, skallade ett gladt, jublande hurra mot den älskade furstesonen från de solbrända krigarnes skäggbeväxta läppar. Han gick ikring bland soldaterna och hade till hvar och en något godt ord att säga; han visste hvilka fälttåg hvar och en hade gjort, och kunde nämna dem alla vid namn. Till slut yttrade han: »I morgon, gossar! är vår sista dagsresa. Tills i dag hafva vi endast haft möda; nu väntar oss både ära och möda, och hämd på de skurkarna, som kalla sig för krigare och föra krig mot värnlösa qvinnor och barn, och öde lemnade kojor.»

Ett väldigt hurrarop besvarade detta vädjande till Svenskarnas gamla nationalhat mot Danska folket, och Prinsen aflägsnade sig, sedan han vänligt nickat åt alla sidor och tryckt handen på en gammal, silfverhårig veteran, som redan tjenat i Erik XIV:s krig. Erik Hansson Soop stannade qvar, för att bestyra åtskilligt för morgondagens uppbrott.

Då Prinsen anlände till prestgårdsbyggnaden, der den låg stilla och fredlig under det löfhvalf af gröna lindar, som utsträckte sig öfver dess låga tak, stod Anna Walleria med en vattenkanna i handen, och skötte om sina små fosterbarn, de vackra, späda blommorna, som just nu skjutit sina första, blyga skott. Prinsen nalkades tyst och sakta, och bröt en aurikel från sin stängel.

»Denna till minne af dig, min vackra Anna», sade han och fattade Annas hand. Han blickade djupt ned i hennes blåa, oskuldsfulla öga, som förvånadt fästade sig på honom, och han tryckte en hastig, bäfvande kyss på hennes rena panna. Sedan skyndade han, tvärt och liksom drifven af en fast föresats, till sitt rum,

och lemnade Anna med den heta kyssen ännu glödande på hennes änne.

Morgonen derpå, då Prinsen och hans skara redan aftågat, upptäckte Anna orden: »*Anna Walleria*», med en juvelsring skrifna på en ruta i det rum, som Prinsen bebott. Denna ruta med dess inskrift förvaras ännu bland Kalmar GymnasiiBiblioteks samlingar, och det är med en egen känsla man påminner sig, att samma hand, som här i raska, säkra drag ritade en vacker qvinnas namn, vid Leipzig förde det segersvärd, som för årtusenden gaf Europas öden och sträfvanden en annan riktning.

Om Stockholmslifvet.

Till högädla Fru Assessorskan Stållbohm, Kälfvebo.

Min söta Mamma!

Jag har nu på lång tid icke uppfyllt min skyldighet att skrifva till söta mamma, ehuru jag vet att mamma väntat utförliga nyheter om Stockholmslifvet; men jag förlitar mig i detta fall på mammas vanliga öfverseende godhet, och skall nu, så godt jag kan, söka uppfylla mammas önskan att blifva underrättad om mitt lefnadssätt. Mamma må icke tro att jag här saknar tillfälle att, liksom hemma på Kälfvebo, se till källare och bodar, eller att jag försummar ekonomin. Men här gar allt till i en helt annan skala. Mammas ladugård på landet är helt obetydlig emot Ladugårdslandet här, och mamma har den fördelen att kunna räkna sina klafbundna nöt, hvilket på denna ort icke gerna låter sig göra, emedan nöten här i allmänhet icke äro bundna. Mamma känner till punkt och pricka hvartenda fat, som mammas källare innehåller; men jag har här så många att se till, att jag icke hinner till alla, och har ännu icke, ehuru jag hvarken spart möda eller omkostnad, hunnit få rätt reda på alla de olika varor, som finnas i Stockholms källare. Ännu värre är det med bodarna, hvilka icke, såsom hemma, innehålla säd och hemgjorda produkter, utan äro fulla af bara grannlåt och främmande varor. Mamma skall veta, att jag också har ett par whisthus, dem jag, tvertemot mammas sed, endast besöker om aftnarna; men derifrån jag då ibland medtager hvad som kan behöfvas till frukost andra dagen. Mamma har bredvid sina visthus den stora hundkojan, der gamla Pajas förmodligen fortfar att skälla på alla menniskor, men ehuru jag någongång besökt de nämda whisthusen, som naturligtvis icke få besökas af andra än närmare bekanta, har jag icke haft lust att göra bekantskap med härvarande lilla hund. Mamma finner häraf åtminstone, att man icke behöfver lida brist på uthus, ehuru man, såsom ungkarl, vanligen bor inhyses i Stockholm. Jag har här en sal, der, särdeles om Söndagarna, mycket hederligt folk kommer tillsammans och der man hvarje Söndag håller Gudstjenst, såsom mamma gör hemma i salen, då vädret är ruskigt. Min sängkammare förtjenar uteslutande detta namn, ty sängen är dess, om icke enda, dock hufvudsakligaste möbel. Mamma vet, att jag tyckt om höga förmak, och jag finner verkligen bäst att, då jag skall vara i förmak, dertill välja så höga som möjligt, och sådana har man många. Men man har här den olägenheten att gerna få lof att vänta i förmaken. Min byrå skulle mamma se! Den är icke mer den lilla dragkista, som hemma på Kälfvebo hedrades med ett sådant namn: här utgöres den af ett helt rum och innehåller så mycket papper, att mamma skulle deraf hafva nog på tie år till bakelser, i fall någonsin något smakligt kunde komma på dessa papper. Sedan jag sålunda i korthet redogjort för mina förhållanden för söta mamma, får jag önska mamma god fortsättning på det nya året. I Stockholm hemsker det mycket begvämt med en papperslapp, på hvilken man icke skrifver ett ord mera än sitt namn.

Min söta mammas lydige son

Stockholm d. 25 Jan. 1838. Efraim.

Till Redaktion af Tidningen Freja. (Insändt.)

Med anledning af den välvilliga recensionen i N:o 4 utaf Tit:s tidning inflytit öfver den sednast utkomna Skriften om Jernhandteringen i Sverige, får Författaren härmed yttra sin förhoppning, det Tit. också icke torde vägra, att i en följande nummer af Freja införa nedanstående uppsats till vederläggning af Aftonbladets misstag, angående förhållandet mellan Kongl. BergsCollegii SmidesstadgeFörslag, och den Reservation, som dervid bifogades af en dess Ledamot. Man har icke velat falla Redaktionen af Aftonbladet besvärlig med denna anhållan, då densamma måhända icke utan obehag skulle erkänna ett misstag.

För korthetens skull hänvisas läsaren till »Handlingar angående dels föreslagen friare jerntillverkning &c., tryckte på Jernkontorets bekostnad. Stockholm H. G. Nordström, 1836», der Hr Triblers reservation, införd mot slutet, innehåller följande, tillräckligt för en vederläggning af Aftonbladets påstående mot bemälte reservant, nemligen pag. 144, der han yttrar, att ett nu påyrkadt nytt Förslag till Smidesstadga borde »*icke öppna utvägar* (till industriel förkofran) *för den med högre* »*smidesrätt och större skogstillgång försedd Bruksegare,* »*då den inskränker dem för hvar och en, som icke* »*är i samma kategori, eller af lokal-omständigheter ser* »*sig hindrad att uppfylla de bestämda villkoren*» (hvilket pluralitetens Förslag medförde). Vidare pag. 145, »*det torde då icke vara skäl, att lemna detta, ehuru* »*inskränktare fält för utvecklingen obegagnadt, i före*»*ning med det tekniska fullkomnandet, som i all*»*mänhet mera borde afses och måste blifva hufvudföre*»*målet för vårt sträfvande, såvida Svenska jernet skall* »*bestå i täflan med andra länder.*» — Pag. 146, »*att* »*hvarochen, utan afseende å större eller mindre smi*»*desrätt vid privilegierad härd, må, efter skeende an*»*mälan och pröfning af förhållandet, få drifva sin till*»*verkning så högt som han utan andras förnärmande,* »*på redan egande eller odisponerade skogstillgångar,* »*egna eller köpta efter beräkning af 18 tunnor kol per* »*Skpd, kan åstadkomma, och det med hvilka smides*»*metoder samt dertill erforderliga verkstäder han ön*»*skar det*» (hvilket reservanten låter stå tillsammans med den helfribet man föreslagit för härdar med bevislig eller bevisad tillgång på 900 läster kol årligen).

Skulle icke detta vara nog för att bevisa, det reservantens förslag innebar liberalare syftning än pluralitetens af Kongl. BergsCollegium, så vill man en annan gång anföra flera bevis. Tills vidare må detta vara nog, isynnerhet genom bevekelsegrunden att icke upplifva förhållanden af animositét, hvilka nu en tid synts komna till den behöriga hvila, hvarifrån de rätteligen aldrig bordt uppstå under behandlingen af en sak, i sig sjelf så trasslad genom ömsesidiga anspråken hos sakegarne, att de, som skola dömma deröfver, behöfva all den intelligenta förmåga, som hos dem kan finnas och som endast under lugna förhållanden kan få verka ett, för närvarande och för kommande generationer, värdigt och gagnande vis.

Förf. till Skriften: »*Om Jernhandteringen i Sverige.*»

N:o 9 utgifves Tisdagen den 30 Januari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 9. 1838.
Tisdagen den 30 Jan.

BEJA.

Böcker *och* Tidningar.

Ingen makt, som befrias från all kontroll och helt och hållet lemnas att handla efter godtycke, undgår ödet att också sjelf förr eller sednare öfverlemna sig åt sin egoism och sina tycken och att låta sig deraf regeras. Frestelsen är för stor; afstegen så lockande och ingenting dervid att äfventyra, då ingen kontroll eller återhållande kraft gifves. Det är lika litet tidningspressen som någon annan makt förunnadt, att ifrån denna allmänna regel göra ett undantag.

Ingen makt är här i Sverige så utan all kontroll och så helt och hållet lemnad åt sig sjelf, sin egoism och sitt godtycke, som tidningspressen; och det torde kunna betviflas, om någonsin i något land exempel funnits af en makt, hvilken i lika mått som den Svenska tidningspressen varit oförhindrad och haft i sitt skön att agera despot eller ej. Vi tala naturligtvis ej om *juridiska* band och kontroller. Mot hvarje statsmakt äro juridiska kontroller otillräckliga; Riksrätter skapa ej en *god* och *duglig* Regering. Men mot ingen makt är den juridiska kontrollen så absolut kraftlös och *måste* till följd af sakens natur vara det, som mot pressen. Har ej också erfarenheten talat, och kan någon längre vara blind för denna erfarenhet? Hvad har uträttats med indragningar och aktioner, ty på sådana, men isynnerhet på de förstnämda, har icke varit någon brist utan stort öfverflöd? Har tidningspressen i allmänhet deraf blifvit bättre? Visst icke. Den har derigenom positivt blifvit sämre och *mäst* blifva det. Och specielt: ha väl dessa indragningar och aktioner på den tidningspressens organ, som derför mest varit blottställd och som bestämdt adagalagt en egoistisk, samhällsskadlig och demoraliserande tendens, bevisat sig utöfva ringaste återhållande verkan? Ha de ej snarare befästat denna tidning i sin tendens, gifvit densamma ökad styrka att deruti framhärda, samt ändtligen beredt den nya medel att för sin tendens utöfva inflytelse på sinnena. Ingen, som har ögon och som nyttjat dem, eller som med någon uppmärksamhet följt händelserna, lärer kunna vara villrådig vid besvarandet af dessa frågor. Måtte det då således en gång för alla begripas, att när det är fråga om kontroll på tidningspressen, frågan *endast* kan vara om *moraliska* kontroller. Tidningspressens makt är andlig, huru materiella än de enskilta syftena må vara, för hvilka dess organer verka; dess verknings- och inflytelsemedel äro helt och hållet andliga; de äro tankar, huru litet grundliga, ädla och upphöjda än tankarna någongång må varit, hvilka den sökt utbreda. Men mot tankens makt, den högsta af alla makter, ges ingen annan motvigt, ingen annan kontroll än tanken sjelf. Den, som förtröstar på lumpna juridiska kontroller och materiella tvångsmedel, och som ej mäktar inse, att *endast* moraliska kontroller äga kraft att hejda tidningspressens missbruk och förma denna att antaga en ädel, samhällsnyttig tendens, är så »urbota» okunnig och enfaldig, att han aldrig bör upphäfva sin mun och tala om tryckfrihet och tidningar.

Regeringen här i Sverige är underkastad en *moralisk* kontroll *både* ifrån representationens och tidningspressens sida. Representationen är likaledes underkastad en moralisk kontroll, åtminstone af tidningspressen. Men tidningspressen sjelf har varit underkastad *ingen* moralisk kontroll, vare sig ifrån statsmakternas eller från någon annan sida.

Tidningspressen har utöfvat en betydande kontroll på representationen, men att tillbaka utöfva någon kontroll på pressen, derom har ej ens å representationens sida en tanke försports. Representationen, eller åtminstone en stor del af representanterne, ha varit nöjda med, att tidningspressen utöfvat en viss kontroll på Regering och Autoriteter: — verksamheten och dugligheten af denna kontroll eller dess *sätt* och *beskaffenhet* har man ej mycket tänkt på eller gjort sig mödan att undersöka. När pressen eller någon af tidningarna tillika vändt kontrollen mot representanterne sjelfve, och underkastat deras eget görande och lätande en allvarlig granskning, har deremot egenkärleken funnit sig mäkta sårad och missnöjet varit stort. Hufvudsakligen ha dock de flesta representanterne, och särdeles de *mest populära* ibland dem, hvar och en på sin period, betraktat tidningarna,

som medel att få sina tal tryckta och erhålla berôm, eller med ett ord blott såsom vehikel för sin popularitetsrôrelse; har detta syfte vunnits så har allt varit bra.

Regeringen har ändå mindre om möjligt utôfvat någon *moralisk kontroll* på tidningspressen. Genom upprättandet af en ädel och duglig ministeriell press hade likväl Regeringen både *bordt* och *kunnat* utôfva ett stort inflytande och en verksam, kraftfull kontroll på tidningarna; men *ditåt* har ej ens en tanke röjts. Den salarierade styrelsepressen har tvertom inledt tidningspressens fôrderf, nedsatt och fôrstört denna i opinionen, samt derigenom fôrstôrt den sjelf; och att tidningspressen ändå icke är vida sämre än den är, får visst icke tillskrifvas bristande fôresyn och exempel från styrelsepressens sida; ty något ens på långt håll liknande i politisk eländighet, moralisk dålighet och litterär uselhet, har visst icke något land haft att uppvisa.

I andra konstitutionella länder med tryckfrihet och publicitet utôfva deremot både regeringen och representationen det verksammaste inflytande och en kraftfull moralisk kontroll på tidningspressen; Regeringen genom en duglig och ingripande ministeriell press, och representationen ännu mera genom sina diskussioner, sin årliga sammanvaro, och de utmärktaste, mest betydande representanternes fôrbindelser med tidningspressen; fôrbindelser, icke åsyftande att åtkomma endast en smula rôkverk och popularitet, utan beräknade på att verka på opinionen och bereda inflytelse åt de respektive representanternas principer samt fôr de partier de representera. Genom dessa fôrbindelser blir tidningarnas och representanternas anseende *solidariskt*, och huru mycket denna omständighet måste verka på tidningarna som en återhållande kraft och hindra dem att genom ton och handlingssätt nedsätta sig i allmänna meningen, lärer väl fôr hvar och en vara tydligt.

Men det ges också i andra konstitutionella stater en kraft, som på tidningspressen utôfvar en visst icke mindre, utan snarare än mera verksam kontroll än regeringen och representationen, och af hvilken här i Sverige lika litet något spår röjes. Och denna kontrollerande kraft är: *Bokpressen.*

Man skulle mycket misstaga sig, om man t. ex. trodde, att hos det folk i Europa, hvars opinion utôfvar det vigtigaste inflytande på opinionen hos alla andra nationer, det är bokpressen som tager ledning af tidningspressen. Den, som i aderton, tjugu år med någon uppmärksamhet följt Fransyska litteraturens och och Fransyska tidningsväsendets historia, måste ha iakttagit att fôrhållandet är helt och hållet motsatt, och att de åsigter, som nu kunna sägas vara rådande i de flesta Fransyska tidningar, fôrst gjorde sig gällande genom bokpressen, i trots af tidningspressens motstånd, och att dessa åsigter sedermera ifrån bokpressen banat sig väg till tidningspressen. Tidningarna ha visserligen en stor fördel deruti att de dagligen kunna återkomma till samma ämnen. Den dagliga påpekningen under några år på ett och samma ämne och den dagliga innötningen af vissa åsigter, måste slutligen frambringa en otroligt stor verkan på opinionen. *Le Constitutionel* och *Journal des Debats*, understôdda af de andra tidningarna med en mindre cirkulation, visade under de sista åren af restaurationen hvad tidningar, genom den kloka användningen af en sådan taktik, mäkta uträtta. Det vore fôr litet sagdt, att Fransyska tidningarna då voro en makt i Frankrike, de voro en Europeisk makt. Men de utgjorde också denna makt derigenom att bokpressen och tidningspressen agerade i samma riktning och i fôrbund med hvaranda I ett land, der alla stora principer och alla vigtiga frågor och fôrhållanden afhandlas af nationens största tänkare och kunnigaste och snillrikaste män i bôcker, brochyrer och omfattande artiklar i de stôrre jurnalerna, såsom t. ex. *Revue Française*, der har tidningspressen svårt att med bokpressen strida om ôfvervigten. Tidningarna ha, som nyss nämnts, den fördelen, att straxt kunna kasta sig in på ett ämne genast det kommer på bane och att dagligen kunna upptaga det. Men deremot äro och tidningarna underkastade den stora nackdelen, att hvarje gång blott kunna vidröra någon detalj, någon sida af ämnet, eller ock nôdgas stadna vid alltfôr generella principer och ôfversigter, och dessutom läsas ej tidningsartiklar, huru väl skrifna som helst, icke på långt när med den sinnesledighet och med den ansträngning af uppmärksamhet och eftertanka, som en bok, eller ens som en brochyr. Tidningarna kunna derfôre snarare väcka opinionen än stadga den. Tvertom har en fôrfattare med snille, kunskaper och talang, då han skrifver en bok, utom det att han kan påräkna nyssnämda fôrdel hos läsaren, fullt tillfälle att på en gång behandla ämnet i sitt sammanhang, att utreda det, att medelst detaljerna gôra principerna klara och tvertom detaljerna genom principerna, samt att på detta sätt fullkomligt stadga en ôfvertygelse hos läsaren, hvilken sedermera inga tidningsuppsatser fôrmå rubba; och en sådan stadgad opinion hos de kunnigaste och mest bildade läsarne måste slutligen äfven tidningarna fôlja, om de ej äro uteslutande beräknade på lägsta folkklasserna. Der bokpressen är lika verksam som tidningspressen och har *lika lättket som denna att sprida sina alster*, måste fôljaktligeu alltid den fôrra «*ligga öfver*», som man säger, och icke blott vara i tillfälle att utôfva en kraftig kontroll på tidningspressen utan att äfven ge ledning åt den sednare.

Sverige räknar i närvarande tidpunkt ett stôrre antal stora snillen och utmärkte män, än som kanske någon tid fôrr på en gång prydt dess historia. Det är sannt, att dessa män *icke* tillhôra administrationen. *Den* lyser ej af några snillen och utmärkte talanger; de få som der funnos ha bortgått dit, hvarifrån ingen återkommer. Men fastän dessa män ej tillhôra administrationen, så finnas de likväl; och den tid, som på en gång kunde kalla såsom sina, Wallin, Franzén, Tegnér, Agardh, Berzelius, Fries, Svanberg, Rudberg, Richert, Geijer, Strinnholm, fôr att ej räkna alla stjernor af andra ordningen, skall alltid glänsa i Sveriges häfder,

om det ock är den enda glans, hvaraf den lyser. Men hvadan kommer det, att bokpressen så sällan röjer tillvaron af ett så stort intellektuellt kapital, och än mer sällan någon inflytelserik verkan deraf på Nationens allmänna tänkesätt?

Alla verkliga Litteratörer och Vettenskaps-idkare klaga öfver Svenska tidningspressen, *utan afseende på dess politiska opinioner och sträfvanden*; och de ha, ty värr! alltför mycket rätt i denna klagaa. »En tidning», säga de, »bör ej låta *hela* sin verksamhet upptagas af dagens politiska gräl och bestyr, oftast af så ringa vigt, att knappt någon lägger det på minnet till morgondagen. Politiken och Staten är dessutom blott *en* sida af kulturen. En tidning bör vara en reflex af odlingen och kulturen i allmänhet; den bör om möjligt sjelf stå på höjden af sin tids kultur, så att den förmår öfverskåda den, och åtminstone ej vara främmande för densamma, eller befinna sig i queuen tjugu, trettio till fyratio tillbaka efter tidens intellektuella rörelse. En vän af Litteratur, Vettenskap och Konst och i allmänhet af humanitet, vill genom tidningarna kunna få kännedom om Vettenskapernas och Litteraturens framskridande och i allmänhet om de vigtigaste fenomerna inom alla kulturens områden, men huru helt och hållet otillfredsställd lemnas han ej i dessa hänseenden af de Svenska tidningarna! Hvad är det, som förnämligast utgör de bättre Fransyska tidningarnas stora, obestridliga värde? Visst icke den dagliga politiska partipolemiken, utan deras litterära artiklar och underrättelser och deras redogörelser för de vettenskapliga samfundens arbeten, hvarigenom läsaren har tillfälle att nästan i alla vägar följa kulturens framskridande.»

»Än mer, säga de — och i denna anmärkning ha de ännu mera rätt — denna tidningarnas *ensidiga* och *uteslutande* sysselsättning med dagens och stundens politik, hvarvid man ända så sällan får se de politiska frågorna lärorikt behandlade och betraktade utur högre och mera omfattande synpunkter, — denna ensidiga och uteslutande sysselsättning med dagspolitiken medför den olyckliga verkan, att Allmänhetens intresse helt och hållet afledes ifrån Vettenskaper och Litteratur, odling och grundlighet, samt att hela den generation, som uppväxer, erhåller en dylik förderflig sinnesriktning. Och ännu skadligare blir denna ensidiga tendens, när den, såsom uti det hos oss mest lästa bladet, rakt går ut på, att, genom låga och egoistiska åsigters utredande, positivt tillintetgöra allt högre och ädlare kunskapsbegär och att i opinionen endast ge värde åt den handgripliga, materiella nyttan.»

Vi upprepa än en gång, att dessa klagomål äro rättvisa; men hvad som icke är rätt och fosterländskt är, att allt stadnar vid blotta klagomål. Hvarföre uppträda ej Sveriges utmärkte Vettenskapsmän och Litteratörer mot denna tidningspressens skadliga ensidighet och söka att motverka den? Hvarföre skapa de ej *genom bokpressen* en motvigt mot tidningspressen, och framför allt den så ytterst behöfliga *moraliska kontrollen* på denna sednare? Säkerligen skulle, om försöket gjordes, deras bemödanden krönas af framgång.

De båda Lagmännerne.

På Götala gård, nära den gamla staden Skara, och ännu närmare intill det starka fästet Skaraborg, bodde den vördade Lagman Eskil. Han var högt ansedd i landet, emedan han ägde snille »framför androm mannom.» Den förträffliga Westgötalagen, kanske den yppersta af Sveriges gamla landskapslagar, nämner med vördnad den ädle Lagmannen. Kunskaper ägde han mer än andra lekmän i verldsliga ting, och var i andeliga studier jemngod med Klerkerna. Derjemte var han en man för sig och styrkte Westgöterna och deras höfdingar i det som rätt och godt var, så att han genom sina rätter och råd aktades högst bland alla rikets lagfarne män. Han var också en rik man, gift med en ansedd Jarla-enka, fru Christina från Norrige. Hans slägt var den förnämsta i Svea och Göta riken, der hans broder, Birger Jarl, sedermera förde riksstyrelsen. Den andra brodren Bengt var Lagman i Östergötland och den tredje Biskop.

Lagman Eskil satt en dag, år 1218, i sin sal i högsätet. Bredvid honom på en bänk satt en klosterbroder, som hade en bok i handen. De voro båda fördjupade i samtal

»Vördige broder Andreas!» sade Lagmannen: »Du lofvar då att skrifva hela vår Westgötalag till årets slut?»

»Ja, om Gud vill!» svarade klosterbrodren. »Föga tacksamt vore det af oss, fattiga bröder i Warnhem, om vi icke gerna gjorde Lagman Eskil detta till nöjes. Du har låtit ånyo bygga upp vårt kloster, sedan det blef nedrifvet af våra ovänner, och du födde oss hela första året, sedan vi med våra böcker och saker kommo lätt ifrån Danmark. Dessutom är lagen visserligen en bok, som är värd att finnas i vårt skåp. Du är ju också nöjd, att hela skriften blifver sådan, som jag nu börjat kyrkobalken?» Dervid öppnade munken sin bok.

Lagmannen såg på den. »Du gör goda abreviaturer, broder Andreas! Men initialerna kunde du måla mera med blått än med rödt; boken tyckes mig eljest så blodig. Huru många bokskrifvare ären J nu i skrifvekammaren i Warnhem?»

»Vi äre tre, men vi hafve hopp att snart erhålla biträde, ty den unge Björn Stenson har slutat sina studia uti Paris, och kommer att blifva ett år hos oss i Warnhem innan han tillträder Canonicatet i Skara.»

»Det är mig kärt, att vi få ännu en lärd man bit i grannskapet. Hafven J haft nyliga bref ifrån honom? Hvad skrifver han om Paris? Har han fått de penningar, som vi af tionden sände honom till hjelp för hans studier?»

»Ja, allt har gått honom väl. Han är intagen i Collegium Upsaliense, som dr vet blifvit stiftadt till herberge för tolf Svenske och Götiske studenter. Huset är beläget på en gata, som heter Rue de Serpent. Senior och principalis för de tolf studenter är Andreas And, som väl blifver Canonicus i Upsala. De hafva en god ordinantia. Alla hafva de sin spisning vid ett bord, och på kamrarna får ingen traktering äga rum. Spel äro strängt förbjudna, och ingen får sätta sig i skuld öfver 4 styfver. Om Söndagen skall allt vara tyst, men om söckendagarna får sjungas både i kamrarna och i trädgården. Broder Andreas äger det huset, der de bo, och han ämnar testamentera det till Collegium.»

»Sålunda kunne också vi Svenskar hoppas, att hos oss skola sådana män uppkomma, som för lärdom och vettenskaper njuta heder äfven i andra länder.»

»De Svenska studenter äro mycket väl anskrifna i Paris. Vi hafve der tre, som blifvit Baccalaurei Theologiæ och Professores Artium Liberalium. Med tiden torde kanske en af dem blifva Rector för hela Uuniversitetet, och Parisiske Rektorn rangerar öfver alla Ministrar, Grefvar, Baroner, Kardinaler (om de icke äro af kungligt blod), Erkebisper, ja, han är näst Påfven och Konungen.»

»Detta är hjertligen fägnesamt, broder Andreas! Men en sak, som ligger mig starkt på hjertat, ville jag språka med dig om. Skulle vi icke kunna finna nagra lärde män, som samlade våra gamla häfder och urkunder. Du har ju sjelf varit i Danmark och säkerligen läst den lärde Saxos bok. Jag lät nyligen Johannes, kanik i Skara, läsa för mig en bok, som de hafva der fått ifrån Rom. Boken var skrifven af en man, som hette Valerius Maximus, och den afhandlade de Romares hjeltedater. Jag tänkte då, att vi väl hafva gjort så stora bebrifter, som mången af dem. Dertill med hafva Danskarne samlat sina minnen af framfarna dagar, och vi hafve dock väl så mycken ära, som de. Hvad menar du derom, broder Andreas?»

Klosterbrodren teg en stund. Slutligen sade han: »Visserligen äro vi Svear och Göter det första folket i Norden, och hafva utfört många märkliga gerningar. Åfven hafva i synnerhet Norrmännen oss att tacka för allt hvad de äro, så vidt vi kunna spörja tillbaka. Men ett sådant företag, som att samla och uppsätta vara häfder, är hvarken lätt eller snart gjordt. Emellertid är det en god tanke, Lagman Eskil. Jag skall begrunda den, ehuru jag kanhända bättre passar att skrifva andras böcker än egna.»

Lagmannen räckte honom tigande sin hand och båda försänktes i ett djupt begrundande.

Då öppnades dörren och fru Christina inträdde, åtföljd af en främmande man. Hon hade ett papper i handen och gick med en viss häftighet till Lagmannen, samt räckte honom papperet i det hon sade: »Här är en Isländare, en skald, som reser till Upsala till hofvet. Han har skickat sin tjenare förut och begär herberge. Dertill sänder han detta blad.»

»Tillsäg vårt husfolk, att de laga allt i ordning till skaldens och hans följeslagares herberge!» sade Lagmannen till en tjenare, som var tillstädes: »Och du, Isländare, gack och möt din husbonde, och säg, att han ar välkommen hos Lagman Eskil!»

Främlingen aflägsnade sig och Lagmannen läste papperet. »Det är ett skaldestycke till dig, min husfru!» sade han. »Det heter »Andvaka» och innehaller din förre mans, Håkan Jarls minne.»

Fru Christina, som satte sig i högsätet hos sin man, afhörde dess läsning med känslor af rörelse och beundran. Åfven klosterbrodren röjde sitt lifliga deltagande, emedan äfven han var en varm vän af den Nordiska skaldekonsten.

Emellertid inträdde allt flere af Lagman Eskils huskarlar och intogo sina säten på bänkarna. En allmän nyfikenhet riktade allas blickar på dörren. Slutligen öppnades den, och den väntade gästen, åtföljd af fyra eller fem handfasta följeslagare, inträdde. Det var en ansenlig gestalt, men utan någon stolt och majestätisk hållning. Hans hela skick röjde den bildade och lärde Isländaren. Han gjorde en artig och ledig helsning, så snart hans skarpa blick öfverflugit hela rummet, och trädde frimodigt fram till Lagmannens högsäte. Denne reste sig upp och räckte sin gäst handen.

»Var välkommen, Isländske skald, i mitt hus! Sitt ned vid mitt bord och håll till godo hvad gästfriheten bjuder dig. En resande man från fjerran länder, plägar icke försmå en välment undfägnad, äfven om hon är ringa i ett tarftigt hus.»

Tärnor framburo dryckeshorn och förplägning af flera slag. Den resandes följeslagare framfördes äfven till bordet, och det bevisade sig, att Lagmannens uttryck om välfägnadens ringhet endast var ett slags höflighetsbetygelse, som skulle betyda att ingen välfägnad för en så aktad gäst vore dyrbar nog. Förövrigt hörde det till tidens gästfrihetslagar, att man icke fick vara nog ohöflig att fråga efter främlingens namn, innan han sjelf uppade det.

Sedan man spisat och druckit hos Lagmannen, begynte han inlåta sig i samtal med den lärde gästen. Klosterbrodren deltog äfven i samtalet.

Som främlingen kom ifrån Norrige, vände sig snart samtalet dität. Man hade den tiden inga tidningar, utan nyheter meddelades endast af resande. Lagmannen hörde af sin gäst berättelser, att denne var en högst lärd och tillika erfaren man. Åfven Lagmannens husfru förvånades öfver den reda, han hade på alla Norriges förhållanden.

Slutligen föll samtalet på Norriges historia. Främlingen berättade många märkliga förhallanden ur densamma. Lagmannen frågade honom, om han visste hvarifrån Norrige egentligen först erhållit folk och lagar.

»Det veta vi väl», sade främlingen, »och nu erkännes det af alla Norrmän, att de från Svearne erhållit allt godt, som nabo kan af nabo bekomma. I de tider, då ingen Konung fans i Nordlanden, var Norrige bebodt af Jotar och stigmän, som blotade åt Thor och lefde af rof. Men då Odin kom till Svithiod, fick ock Norrige del af hans visdom. Och det var Norriges första lycka. Sedermera hafve vi icke glömt, att Harald Harfager och alla hans efterkommande voro af ynglingaätt. Afven har alltid Upsalakonungen varit öfverhufvudet för de Nordiska länder, och bibehåller ännu, sedan de blifvit trenne riken, främsta rummet ibland Nordens Konungar. Väl vet jag, att vi från England erhållit många trätofrö ibland den goda säden, som hos oss blifvit sådd; men så skola väl tider komma, då Viken icke mer utgör ett tviste-ämne emellan Svear och Norrmän. Det synes mig väl gjordt, att då paminna om, hvad godt Norrmän ifrån sina grannar erhallit hafva. Och jag vill till den ändan uppsätta de gamla konungasagorna i böcker, att de må förvaras åt efterverlden.»

»Ett godt värf är det», yttrade Lagmannen, »att bevara det, som folk forsport af fäderna. En sådan kunskap är nyttig till att varna de unga och gifva råd vid manga tillfällen.»

Medan samtalet så fortgick och de båda männen allt mera fördjupade sig deruti, betraktade klosterbrodren främlingen med spänd uppmärksamhet. Slutligen gaf han värdinnan en obemärkt vink och hviskade hastigt ett par ord till henne.

Fru Christina stod då med någon häpenhet upp och hämtade en stor gyllene armring. Med denna Kungliga gåfva trädde hon fram till sin gäst och sade: »Nu känner jag eder och eder slägt, Lagman Snorre Sturleson! Eder vänskap för min slägt har åter visat sig i det nya skaldestycket: Andvaka, som J bevisat mig och vart hus den äran att sammansätta öfver oss. Jag tackar eder derföre af uppriktigt hjerta, och beder eder hålla till godo mitt välmenta tacksamhetsbevis!»

Dermed öfverlemnade hon den dyrbara armringen åt honom. Lagman Eskil stod också upp ifrån sin plats och räckte Snorre Sturleson handen. Den tidens båda märkvärdigaste lagfarne män betraktade hvarandra med blickar af ömsesidig vördnad och beundran.

N:o 10 utgifves Fredagen den 2 Mars, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 10. 1838.
Fredagen den 2 Febr.

FREJA.

Till Professor A. Oehlenschläger.

Danas odödlige Skald! I det löfskogsusande Seland
Sjunger hvar näktergal, tacksam, ditt eviga lof.
O, men lyssna dock mildt, då från Torneås snöiga granskog,
Svagt, ty från fjerran det hörs, Echo upprepar ditt namn.
Du hvars Siareblick i vår forntids skuggiga mörker
Såg dess herrliga lif, väckte dess slumrande folk,
Kallade kämparna upp till förnyade, herrliga bragder,
Och i din skapande själ gaf den ånyo en verld!
Herrlig är lagern och rik, som pryder din manliga panna.
Såsom, i fjerran nord, stjernornas eviga krans
Pryder den norrskensstrålande natt, i hvars höga belysning
Lyfter sig fjellens natur, just i sin dristighet skön,
Så i din eviga sång, af ditt snilles flammande norrsken
Lyses en herrlig natur förr i Europa ej känd.
Djupt den låg, begrafven i snö, i furornas mörker,
Tills din strålande blick spridde deröfver sitt ljus.
Men ej blott det förflutna du ser och manar ur grafven,
Forntids höge profet! Tiden ej finnes för Dig;
Djerft har du krossat dess makt, och det eviga famnar din ande,
Att det närvarande sjelft Du till en evighet gör.
Allt hvad din själ har berört i tankens oändliga rymder,
Har du gifvit gestalt, frälst till odödeligt lif.
Skön är din lager och rik! Dess tvillingtelning du skådar
Då vår Svenske Tegnér böjer sin hjessa mot Dig!
Hell Dig, herrlige Bard! Du man af den manliga norden!
Hjertan förenar din sång, skilda af sundet förut.
Derför, då Danas folk sin odödlige Sångare hyllar,
Äfven från Sverge hör Echo upprepa ditt namn!

G. W. M—n.

Utkomna Skrifter.

Den Blå Boken, strödda anteckningar af E. G. Geijer.

Titeln på Hr Geijers bok är besynnerlig; ty bok skall den väl kallas, alldenstund den sjelf kallar sig så. Men innehållet är ock i flera hänseenden besynnerligt. Den ena gör således skäl för det andra Hr Geijer älskar, som man vet, det besynnerliga, både som Författare och som Talare. Besynnerligheter hos en utmärkt man, hos ett originellt snille, om denna pleonasm är tillåtlig, höja effekten, göra originaliteten *pikant*, samt ge den ett utseende af än större originalitet; och den utmärkte mannen märker derigenom sjelf än mera ut sig och blir intressantare, utan att derför vara mindre utmärkt i sjelfva verket, eller förlora i sann utmärkelse. För läsaren är detta en vinst; han far ej blott det objektiva, *saken*, utan äfven *Författarens subjektivitet* till på kopet.

För att ej ge anledning till missförstånd eller något obilligt omdöme, bör dock tilläggas, att kärleken för det besynnerliga, hos Hr Geijer, aldrig öfvergår till hvad Tysken kallar »*fratzer*», eller Engelsmannen »*whims.*»

Anledningen till namnet: »*den Blå Boken*», hvilket väckt så mycket tal och uppseende, är helt enkelt den, att Förf. har en bok med blå permar, uti hvilken han plägat uppteckna »*hvarjehanda*» sig till minnes. Med detta »hvarjehanda» har Författaren företagit en mönstring och lemnat Allmänheten del af åtskilligt deribland. Om det är ämnenas mångfald, som utgör en skrifts rikhaltighet, så torde ock få skrifter, utaf samma ringa omfång, kunna mäta sig i rikhaltighet med denna. På åttatiosex sidor upptager den, efter innehållsförteckningen, icke mindre än fyratiofem ämnen, och innehållsförteckningen sjelf är den fyrationdesjette rubriken. Åtskilligt af denna rikedom, hvarjehanda af detta »hvarjehanda», hade dock Hr G., efter hvad Författaren af dessa rader oförgripligen tycker, saklöst kunnat låta stå qvar orördt i den ursprungliga »Blå boken», bevaradt der för framtida utgifvare och förläggare, ty, som man vet, har det nu blifvit en vurm, att efter både utmärkta och icke utmärkta män, köpa, samla och ut-

gifva allt, både likt och olikt, samt att betrakta Allmänheten som ett slags hökarebod i första hand. Den sista anmärkningen äger väl ej någon tillämpning till Hr G:s nu utgifna bok; dock tror Förf. sitt omdöme, det ett och annat gerna kunnat qvarstå i »minnesboken», icke vara orättvist; han vädjar i detta hänseende till ingen annan än just Hr G. sjelf, ty Hr G. kan åsidosätta och glömma sin subjektivitet, ej mindre än han kan framställa den. Den som skrifver detta känner ingen, som han vet af själ och hjerta *vilja* vara mera rättvis, mera billig, mera opartisk än Hr G.; och just derför att Förf. så innerligt högaktar personen, önskade han och att alltid i *lika hög grad* kunna akta författaren.

Uppsatser i Hr G:s bok, som med stort intresse läsas, äro styckena om »Irland och Engelska kyrkan», om »förändringarna inom de arbetande klasserna i England», och särdeles fragmenterna om Homér och Homeriska poesien, jemförelsen emellan sederna uti den Grekiska hjelteåldern och i den Skandinaviska, samt karakteristiken öfver Goethe som »Homerid.» Uppsatsen rörande de arbetande klasserna i England är lärorik och varningsfull; den visar hvarthän en blott materiell statskonst, en ensidig industrialism och en uteslutande Mammonsdyrkan både hos Regering och folk slutligen kunna leda; denna uppsats taga vi oss derföre friheten att specielt rekommendera åt Aftonbladets läsare. Jemförelsen emellan den Skandinaviska och Grekiska hjelteålderns seder hade kunnat blifva än intressantare, om Hr G. äfven hade velat utveckla *orsaken* till den ådagalagda likheten; det skulle då visat sig, att denna öfverenstämmelse sträckte sig icke blott till det yttre lifvets förhållanden, utan till vida högre föremål, till sidor af lifvet, som, för paralellismen, karakteristiken och bedömmandet af båda folkens odling och odlingsgång under nämda period, äro vida vigtigare och mera upplysande. Vi uppmana Hr G. att någon gång i sin minnesbok göra en jemförelse först emellan de såkallade Orfiske hymnerna och Hesiodus å ena, samt Völuspà, ännu ett och annat fragment af den poetiska Eddan, samt Havamal å den andra sidan; sedan, emellan den Homeriska *skaldesångens* mytologi, med hågkomst af Herodoti yttrande derom, och de Skandinaviska *skaldernas* mytologi; och sist emellan prosans förste skapare i Grekland, krönikskrifvarne och mytograferna, Hekateus, Xanthus m. fl. samt de Skandinaviska sagornas författare eller rättare redaktörer, Snorro och hans föregångare, hvilka också hos våra förfäder upplöste poesien i prosa, förvandlade sången till saga, samt öppnade den historiska tidsåldern. Hr G. förkastar den, visserligen på en högst skarpsinnig men dock hufvudsakligt *yttre*, kritik, stödda meningen, att Iliaden och Odysséen till sina delar skulle vara flera skalders, »många blinda gubbars», eller rättare, en hel skaldeålders verk, hvilka en sednare tid samlat, ordnat och kombinerat till tvenne hela. Den *inre* kritiken har segrat öfver denna mening. Vi tro, att Hr G. har rätt, då han antager att Iliaden, ehvad förändringar den undergått, dock hufvudsakligen är *en* skaldeprodukt, och likaså Odysséen, och att dessa odödliga snilleverk äro *konstverk* och *kompositioner*, huru mycket de, i följd af den tid de tillhöra, än kunna betraktas som naturpoesi, samt ändtligen att de på intet vis böra anses som utbrutna fragmenter utur dylika *ändelösa visor*, eller »oändligheten afspeglande digter», som Herrarne Schlegel, med ett helt och hållet skeft begrepp om de Homeriska poemernas *inre väsende*, förmente det antika epos utgöra. Att Iliaden och Odysséen skulle äga en och samma skald till fader, såsom Hr G. äfven, antager, är åter en helt annan fråga, öfver hvilken vi visligen afhålla oss att yttra någon opinion. Stödd på en inre kritik, har *Benjamin Constant*, i sitt verk öfver Religionen med mycken sannolikhet sökt göra gällande, att Odysséen är åtminstone ett eller halftannat sekel yngre än Iliaden, i anseende till den vida mer framskridna odling, de renare moraliska och religiösa begrepp, och den förädlade bild af samhällslifvet och familjelifvet, samt de tecken till den Heroiska ålderns undergång, som den, jemförd med Iliaden, framställer. Det synes oss, som de skäl, B. Const. framställt för sin mening, hade förtjent att Hr G. tagit notis utaf dem. B. Const. var visserligen en »*Liberal*», men han delade i många stycken ingalunda den sig såkallande »liberala» sektens trosläror, och han var dessutom en man med snille, med verklig lärdom, och framför allt med ett utomordentligt sundt omdöme och fin, träffande urskiljning, eller just i allt motsatsen utaf den här i Sverige vanliga sorten liberala, hvilkas idealiserade typ Sv. Minerva så målande beskrifvit i skildringen af *Farbror Mårten*. — I Hr G:s karakteristik öfver Goethe förekommer å nyo yttrandet af en åsigt, som vi vilja erinra oss äfven flera gånger förut ha förnummit ifrån Hr G., den nemligen: att familjelifvets och i allmänhet privatlifvets dygder, äro statens styrka, grund och rot, och att »*de bli fasta då allt annat upplöser sig.*» Utan att på något sätt vilja nedsätta familje- och privatlifvets dygder och moral, så tro vi dock, att Hr G. ser förhållandet *ensidigt*; och vi bekänna oss till en annan åsigt, den vi underställa Hr G. Vi tro nemligen, att privatlifvets moralitet i sjelfva verket blott hvilar på en *känsla* och egentligen är hvad man kallar *oskuld*, samt att dygden ej är fast och beståndande, om den icke blifvit *grundsats* och, som sådan, genomträngt menniskans vilja och hela inre väsende, samt blifvit *karakter*. Är icke just Christendomen på samma gång både Religion och Moral i deras aldrahögsta sanning, *såsom grundsats*, samt upphöjda öfver allt blott oskulds- och känslolif? Och hvad afser Christendomen såsom praktisk lära, och hvad *skulle* all Christendomsundervisning afse, om ej att upphöja dygden ifrån att vara en »*hjertats*» sak, till grundsats och till en Christlig, ren och helig vilja? Men derföre, och af samma grund, tro vi ock, att der privatlifvets dygder ej stödjas och upprätthållas af det *offentliga lifvets moralitet*, af en moralitet, pröfvad och luttrad genom frestelserna, samt upphöjd på en gång till *grundsats, karakter* och *offentlig sed*, — der hvilar

privatlifvets dygd, så vacker den är, på en ganska bräcklig grund och faller lätt, som mången skön och intagande oskuld fallit. Historien, till hvilken vi tillåta oss att appellera emot Historiarum Professorn, vittnar ock fö vår sats. Historien, i öfverenstämmelse med sakens natur, visar nemligen öfverallt, att det offentliga lifvets förfall snart dragit privatlifvets dygder med sig i fallet, och att dessa sednare ingen kraft ägt att återhålla och än mindre rätta och korrigera det förra. Hvart togo de enskilta sederna vägen i de Grekiska Republikerna vid de offentliga sedernas undergång? Hvad blef det af det för sin renhet och stränghet med rätta så upphöjda Romerska familjelifvet? Det familjelif och det enskilta lifs seder, hvaraf *Martialis*, *Juvenalis* och *Petronius* m. fl. lemnat oss så fullständiga och träffande målningar, hvad äro de annat än resultaterna af *det offentliga lif*, utaf hvilket *Tacitus* för alla tider uppdragit en så lefvande tafla? Huru gick det med det enskilta lifvets seder, dygder och moral i Frankrike under förra århundradet, i följd af det offentliga lifvets beskaffenhet under Hertigen Regenten, Ludvig XV och vi kunna väl tillägga under Ludvig XVI, om ock han för sin enskilta person gjorde ett undantag? Deremot visar Historien, att det offentliga lifvets förbättring också mäktar åstadkomma en förbättring af familjelifvet och de privata sederna; samma Frankrikes exempel bevisar detta obestridligen, ifrån och med Napoleon, som verkligen kunde kallas sedernas, dygdernas och moralens restaurator, likasom han var religionens och samhällets, ända intill närvarande tid. Ingen ting är derföre farligare och olyckligare för en nation, än det offentliga lifvets demoralisation, exemplen af de Styrandes och Regerandes moraliska förderf, samt Statsmakternas immoralitet, vore det ock blott pressens. Vi sluta med den önskan, att Hr G. måtte *behjerta* denna sanning.

Silhouetter af Svenska Originaler.

Lektor Wallman.

I början af detta århundrade stod ofta vid middagstiden om somrarna, lutad emot balustraden af Norrbro, en man i blå kappa och betraktade hvimlet af gående och åkande öfver den då nyligen färdigblifna bron. Det var Lektorn, sedermera Professorn och Kansli-rådet Wallman, en af lärarne på Carlberg. Ofta roade han sig med att tillbringa en och annan timme på detta, det mest besökta ställe i Hufvudstaden. Han var en utmärkt redlig och flärdlös man, som både ägde kunskaper såsom lärd och egenskaper såsom sällskapsman. Hans längd var så utomordentlig, att man redan i Upsala hade gjort om honom en beskrifning i Ossians stil, hvaruti hans steg liknades vid snöplogens, och hans skugga sades räcka ifrån Upsala torg till Danmarks kyrkotorn. I sin lutande ställning på Norrbro, drog han sig så tillsammans i sin kappa att han väl såg ut att vara en reslig man, men ingalunda så utomordentligt, som i sjelfva verket var händelsen.

En dag då han från denna plats promenerade hem till Carlberg, tog han vägen öfver Kungsholmen, der han följde en gångstig utmed sjön, förbi Judarnas begrafningsplats. Som han gick der, hopkrupen i sin kappa, märkte han att en gumma med ett knyte följde honom tätt i spåren. Vid begrafningsplatsen befann sig en så kallad stätta, eller ett slags grind. Då Wallman kom till densamma, stadnade han ett ögonblick och såg tillbaka på gumman. Derefter rätade han ut hela sin längd och klef i ett steg öfver stättan. Då uppgaf gumman ett skri, släppte sitt knyte och sprang sin väg af alla krafter. Wallman ropade efter henne, att hon icke skulle lemna knytet, men ju mer han ropade, ju värre sprang hon. Han var nog beskedlig att stiga tillbaka öfver stättan och upptaga knytet. Han inlemnade det sedermera till Kyrkoherden Lehnberg på Kungsholmen. Denne berättade sedan, att en gumma infunnit sig hos honom och omtalat, huru hon sett den Onde, samt dervid förlorat ett knyte. Lehnberg återställde henne då sin egendom.

Då Wallman om vintrarna reste på landet, plägade han, för att färdas beqvämt, bädda ned sig på renshudar, i liggande ställning, i en lång Finnsläde, som han enkom låtit inrätta åt sig. Han brukade då lägga i bröstfickan afräknade skjutspenningar för hvarje skjutsombyte, för att slippa stiga ur vid gästgifvaregårdarna, der han icke ville stadna. På ett håll hade han en dag fått en något stursk skjutsbonde, som bade sin plats fram på slädan på ett säte just öfver Wallmans fötter. Då han kört en stund helt långsamt, begynte Wallman förlora tålamodet, och tillsade honom åtskilliga gånger att köra på fortare. Bonden såg kallt tillbaka på Wallman, hvars hufvud, för att sitta på en så stor kropp, var ganska litet. »Hå ja!» svarade bonden, »visst kunde vi fälle jänka på, men jag tycker herrn kan intet ha så brådtom.» Då Wallman märkte att tillsägelser voro förgäfves och att bonden icke desto mindre fortfor att söla och icke mera såg sig tillbaka, beslöt han att spela bonden ett spratt. Han snörde oförmärkt upp fällen öfver sig, drog till sig sina fötter och reste sig sakta upp tätt bakom bondens rygg. Hastigt hörde denne öfver sitt hufvud en förfärlig röst, som sade: »vill du köra på bonde, eljest skall jag gnugga sönder dig till snus.» Förskräckt såg bonden upp på den jättelika gestalten och släppte tömmarna af fasa. »Herre Je!» skrek han, »skona mig, nådig herre, så skall jag köra så att hästen stupar.»

På Wallmans graf på Solna kyrkogård står en minnesvård, hvars höjd säges utmärka huru lång Wallman varit i lifstiden.

Ett och annat.

En målning af Svenska nationens brännvinssupande och fylleri, som blifvit framställd för ett Engelskt nykterhetssällskap, af härvarande Engelske predikanten pastor *Scott*, och som stått införd i *Aftonbladet*, har väckt allmän indignation. Det är en oneklig sanning, att brännvinet hos oss är ett landsförderfvande ondt; men en nation, som inser sin fara och motarbetar den, är väl redan på god väg att öfvervinna densamma. Och så är förhållandet i Sverige. Att nykterhetens vänner tilltaga, kan icke nekas. Men den öfverdrifna målningen är ingalunda ett tjenligt medel att väcka nationens intresse för nykterhetsföreningarnas framgång. Man bör taga nationens ädlare känslor i anspråk, i stället för att väcka dess harm genom så skymfliga beskrifningar af dess tillstånd. De faktiska oriktigheterna i Hr Scotts målning hafva redan af andra blad blifvit beriktigade. Vi anse oss endast böra till vår protest emot målningen böra tillägga den öfvertygelse vi hysa, att Svenska Folket både i upplysning, sedlighet och nationell anda icke behöfver stå tillbaka vid jemförelsen med andra nationer, och att det, ehuru dess industri är så litet utvecklad, att just dennas låga ståndpunkt gett anledning till framställningen af de 150,000 bränncrierna, ingalunda är så nära sin upplösning, som man med rätta skulle förmoda efter Hr Scotts uppgifter. I allmänhet är det likväl just för utländningarna, som den styggaste sidan visar sig, då de besöka vårt land och på skjutsombytena ofta finna öfverlastade personer. De kunna icke veta, att gästgifvaregårdarna tillika äro krogar, och mången gång de enda krogar, som finnas i hela socknen. Men det är naturligtvis en stor orättvisa, att bedömma hela landet efter gästgifvaregårdarna.

= Landshöfding Nackrey i Kronobergs Län var älskare af jagtens nöjen. Ifrån Wexiö, der han residerade, gjorde han sina jagtpartier till kringliggande orter. På en sådan färd kom han en dag till Riksdagsman Anders Persson i Stojby, såsom han förr flera gånger gjort. Riksdagsmannen trakterade honom gästfritt och välment. Landshöfdingen satte sig till bords för att hålla välplägningen till godo. Ett stort brännvinsglas stod framför honom. Värden i huset kom sjelf med flaskan för att slå i supen åt honom; men han fyllde endast glaset till hälften. Landshöfdingen sade, i mening att skämta på bondevis: »nu slog du i, Anders Persson, som åt en sv** .» — »Ja men, gjorde jag så!» svarade bonden. Landshöfdingens uppsyn förbistrades och han spände ögonen skarpt i Riksdagsmannen; men denne tog genast brännvinsglaset, bockade sig djupt för Landshöfdingen och söp sjelf ur supen. Derefter sade han: »får jag nu den äran att slå i åt Herr Landshöfdingen?»

= När en häst trötinat och anstränger sitt yttersta bemödande att hinna fram, säga Dalkarlarne att han räkna stegen. En dag körde en Svärdsjöbonde med sitt lass uppför en gata i Falun. En handelsman, som stod på sin trappa, såg att bondens häst var varm, och sade spefullt till Svärdsjökarlen: »Jag tror din häst kan räkna, far!» — »Ja», svarade bonden, »kunde han skrifva också, så kunde han bli köpman hvad dag som helst.»

= I Westergötland lefde fordom en Grefvinna Piper. Hon reste en gång in till närmaste stad till en så kallad folkmarknad, der husbönder och tjenstehjon uppgöra för det kommande året sina förhållanden. En bondgumma, försedd med sin dotters orlofssedel, sökte Grefvinnan. »Jag skulle fråga», sade gumman, »om här bor en Grefvinna, som heter Gnäller!» »Det vet jag icke», svarade Grefvinnan, som just sjelf mötte henne, »men om det är Grefvinnan Piper ni söker, så är det jag.» »Ja så, Grefvinnan Piper; ja, så var det! jag visste väl att det bar på oläten.» Grefvinnan var nog förnuftig att icke taga illa opp gummans enfaldighet. Hon beså orlofssedeln och tycktes nöjd med densamma. »Men huru ser din dotter ut!» frågade Grefvinnan. »Å Gud ske lof! tösen ser galanter ut. Hvar hon förr har varit, så har di tyckt väl om henne.» — »Hurudan är hon till växten?» återtog Grefvinnan; »kan hon vara så pass lång som jag?» — »Åh kors», genmälte gumman, »hon är väl intet något åbäke heller.»

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

N:o 11 utgifves Tisdagen den 6 Februari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 11. Tisdagen den 6 Febr. 1838.

FREJA.

TRYCKT-BEVILLNINGS-TIDNINGS

Utkomna Skrifter.

Ställningar och Förhållanden, behandlade i Bref; af Författaren till Skildringar ur det inre af dagens historia. **Första Brefvet.**

Författaren af Skildringarna har gifvit eller, kanske rättare sagdt, tagit en lysande revanche för sin till god del misslyckade »*Portfölj*» och för den i allo misslyckade, allmänneligen såkallade »*bububoken.*« I den nu utkomna lilla skriften återfinner man med angenäm öfverraskning*s Skildringarnas författare* frisk och sund, sedan man icke utan anledning började betrakta honom såsom förlorad, död och begrafven under en massa af bref och handlingar, mer eller mindre gamla, men till största delen utaf ringa eller intet historiskt intresse. Författaren har arbetat sig upp utur denna dammiga, qväfvande svepning; han har gjort sig fri från den omgifning af historiska reliker, eller egentligare, historiska lik, som hotade att också göra honom sjelf till ett lik; han befinner sig åter i det närvarande, i de lefvandes verld, och man ser honom röra sig der icke blott lika friskt och lifligt som förr, utan med mera sannt lif och framför allt med mera verklig *anda* än någonsin förut. Ty, vi bekänna det genast: efter vårt ringa omdöme, för hvilket vi kortelig*en* ämna i det följande redovisa, är den skrift af författaren vi nu anmäla, det bästa af allt, som hittintills flutit utur hans penna. Måtte han derföre länge fortfara att sysselsätta sig med *det närvarande*; det är hans egentliga fält, hans element; och det är nog i stånd att ge honom sysselsättning. För att med framgång behandla det förflutna, saknar författaren *ännu* alldeles, hvad derför är nödvändigt: *historisk blick* och *historiskt sinne.* Men må han blott fortfarande sysselsätta sig med *det* närvarande, och icke endast med *de* närvarande; må han allvarligt söka att tränga in i det verkliga »*inre* af dagens historia», hvarförutan denna blott är en historia *för dagen*, och han skall äfven förvärfva denna blick, detta sinne. Med det inre af den politiska scenens historia förstå nemligen vi, för ingen del, skildringen ensamt af uppträdena bakom kulisserna. Utaf dessa uppträden lärer man visserligen känna aktörernas personlighet, och man kan derefter äfven på scenen igenkänna deras verkliga fysionomi och figur under maskeringen och kostymen, samt också säkrare bedömma, huruvida de med större eller mindre lätthet skicka sig i rolen och uppbära den lånta karakteren. Men för att förstå det skådespel, som uppföres i det närvarande, är det icke nog att blott känna aktörerna och se deras spel; det är ock nödigt att känna *pjesen* som spelas; det är den, som utgör sjelfva saken, det *verkliga* inre i dagens historia, det är den, och icke den enskilta individualiteten, som ger åt aktörerna på scenen deras egentliga och sanna betydelse, likasom det åter är deras spel och individualitet, som tillbaka åt pjesen ger lif, rörelse och uttryck. Villkor åter, för att verkligen känna pjesen, är, att förstå sjelfva tanken, hvilken genomgår den såsom helt och ensam gör den till ett helt; den tanke, som ger samband och mening åt de särskilta scenerna, genom deras nödvändiga förhållande till sjelfva hufvudhandlingen eller slutet. Utan denna tanke, utan insigten af detta samband, är hvarje scen för sig utan vigt, utan mening och betydelse. Men så är ock förhållandet med uppträdena i det närvarandes stora drama, i det politiska sorgespel, hvaruti Svenska folket är hufvudpersonen, hvilket begynte 1709, hvilket oafbrutet fortspelats alltsedan, och till hvars sista akt den närvarande tiden synes med stora steg allt närmare nalkas. Utan den inre tanken i de politiska uppträdena, som sammanbinder dessa till ett helt och ger dem en gemensam karakter, äro dagens vigtigaste händelser endast *anekdoter*, och de, som utföra dem, blott ämnen för en anekdot. Men den närvarande tiden är för Svenska folket alltför vigtig och betydelsefull, den blickar åt framtiden med en alltför dyster och hotande min, för att dagens händelser på detta sätt endast skulle utgöra anekdoter, hvilka skildraren kunde ad libitum behandla såsom ämnen för politiska boudoirscener. Nej! Det tillhör skildraren af dagens historia, att afhölja händelsernas inre betydelse, och låta dem sjelfva tala och framsäga denna. Han måste, med ett ord, genom händelserna sjelfva visa oss: *hvart det tar vägen, till hvilket mål, till hvilken upplösning, uppträdena slutligen jaga hvarandra.* Då först har han för oss verkligen skildrat det *inre* af dagens historia.

Häfdatecknare ex professo ha i den sista tiden fört en bitter klagan öfver memoirväsendet, och förment att memoirerna, genom sin jagt efter anekdoter, sqvaller och skandal, eller med ett ord efter det blott *pikanta* i form och innehåll, tillintetgjorde hos Allmänheten allt intresse för verklig historia, samt, såsom källor betraktade, hvarföre de dock utgifva sig, snarare gjorde en riktig uppfattning utaf händelser och karakterer omöjlig, än underlättade densamma. Med nagon kännedom om beskaffenheten af den, till aldra största delen utaf egennytta och förläggarespekulation framkallade, memoirfabrikationen under de sista 10 till 15 åren, måste man ock medgifva, att denna klagan *i sig sjelf* är högst behörig; ty om fyrationio femtiondedelar af detta fabriksgods, ända uppifrån Hertiginnan af Abrantes' ända ned till Casanovas och Henriette Wilsons, gäller omdömet visserligen med full gilltighet; och bland så många hundrade den sista tidens sakallade memoirer, som dock icke alla få föras i samma kategori, finnes väl någon enda, som ens på långt håll i historiskt värde och intresse kan jemföras med Kardinalen *Retz'* eller Hertigens af *S:t Simon* memoirer? Åfven *Skildringarna ur det inre af dagens historia* ha här i Sverige från ett och annat håll blifvit ensidigt och alltför hardt bedömde samt förde till samma klass af publikationer, som tidens memoirväsende, derföre att de i genren hafva åtskilligt med det gemensamt. Så rättvist och behörigt, sasom nyss yttrades, historieskrifvarnes omdöme öfver memoirväsendet är i sig sjelft, så är dock dervid en och annan billig erinran att göra, när det kommer ifran *deras* sida. Ty hvilka ha väl, till en stor del om ej helt och hållet, framkallat detta memoirväsende, om ej historieskrifvarne sjelfve, genom deras sätt att behandla historien och genom den riktning de, medelst denna behandling, gifvit at Allmänhetens smak och tycken? Hvad är memoirväsendet annat än en ganska naturlig och nödvändig utväxt, en följdriktigt utbildad ytterlighet ifrån den *ensidighet*, hvarmed häfdatecknarne, särdeles under det sistförflutna århundradet och ännu under det innevarande, sjelfve betraktat och skrifvit historien? Ty hvad ha de i häfden företrädesvis sökt, sett och fästat sig vid? Jo, personligheten, individualiteten, de stora männen, de utmärkte snillena; och i tidehvarf, då inga särdeles stora män eller utmärkta snillen funnits att tillgå, ha de hållit medelmåttan och mindre än medelmåttan tillgodo och fästat sig vid de personligheter, som åtminstone genom sin ställning voro upphöjda, såsom Konungar, Ministrar o. d. Med ett ord: individen har ensam gällt allt, eller åtminstone har allt varit individen underordnadt; för det objektiva, för *saken*, eller för sjelfva *pjesen*, i hvilken individen uppträdde, i fall vi få nyttja en bild, som vi nyss begagnade, ha de ej haft någon blick; allt sådant har varit utan betydelse. Omkring någon personlighet ha händelserna blifvit grupperade; till individualiteten, såsom till sin yttersta grund och enda orsak, har allt blifvit förd tillbaka, och hvad den stora mannen uträttat stort, har blifvit betraktadt ensamt såsom *hans* verk, och framställdt blott såsom bisak och *medel* för hans storhet och hans upphöjelse. Häfdatecknarne insågo ej att, omvändt, den store mannen också sjelf var ett medel för det stora han uträttat och *skulle* uträtta. De insågo ej att den stora mannen just är stor i förhållande till storheten af den *sak*, af det *uppdrag*, af den *mission*, han haft att utföra. De fattade, med ett ord, icke det inre lefvande sammanhanget i händelserna emellan person och sak, hvilket, om vi så få säga, sammansmälter båda och gör *personen till sak* och *saken till person*; ett sammanhang, som det just är historieskrifvarens uppgift och historiens föremål, såsom på en gång konst och vetenskap, att framlägga och göra synligt, genom att låta händelserna sjelfva, som berättas, *äfven visa sin inre betydelse* och *ej blott sin utsida*. Hvad är t. ex. orsaken, att Napoleon i storhet så öfverträffat andra dödliga, att den enkla framställningen af hans bragder och storverk i krig och fred af sig sjelf förvandlar sig till poesi och utgör den sublimaste hjeltedikt, som ännu frambragts af någon tid? Jo, storheten af hans mission, som i höghet och omfattning vida öfvergick allt hvad någon dödlig före honom haft sig förelagdt att uträtta. Och kan någon tvifla på att det verkligen var en mission? Hvarifrån annars *hans lycka*? Hade han väl, med allt sitt öfverlägsna snille, med all sin öfverlägsna kraft, förmått inom så få år utföra alla sina till fabeln gränsande storverk, utan en lycka, icke mindre fabelaktig, hvilken ingaf honom sjelf tron på ett fatum, på en gynnande stjerna, och som icke öfvergaf honom så länge ännu af hans mission något återstod att fullborda. Men när hans uppdrag var fulländadt; hvad formådde sedan allt hans snille, all hans kraft? Aldrig hade hans kombinationer varit mera djuptänkta och snillrika, aldrig hans verksamhet och mod mera outtröttliga, än under 1814 och 1815 årens fälttåg, men de strandade mot olyckan. Han hade under båda fälttågen segren i sina händer och den rycktes begge gångerna ifran honom af slumpen. Blott en liten del af denna olycka, af denna otur, i början af 1796 års fälttåg; och hans storhet hade varit qväfd i sin födsel, och verlden hade troligen redan glömt, att en Napoleon Bonaparte funnits. Och ett ännu mera talande exempel! Hvad var det väl, som gjorde Gustaf Adolfs storhet? Visst icke segrarne vid Leipzig och Lützen; ty huru mangen härförare har ej vunnit flera och mera lysande segrar. Nej! storheten af hans mission, storheten af den *sak*, för hvilken han stridde och dog, men som han räddade; — en sak så stor, ty det gällde icke mindre än reformationens och hela menskliga odlingens räddning, att den fästat vid hans och det folks namn, hvars Konung han var, en ära, oförgänglig så länge mensklig odling varar; för hvilken lycka, lika som hade den varit för stor för en så liten nation, detta folk sedermera, med en riktigt tragisk bestämmelse, som det synes, fatt plikta med ständig olycka och oupphörliga motgångar, hvilka under mer än ett århundrade gäckat och omintetgjort de mest gynnande tillbud och de mest lyckosamma utsigter för detsamma.

Denna digression har varit nödvändig för att visa *ensidigheten* uti den moderna historieskrifningen. Men just af denna ensidighet har ock, som ofvan nämdes, memoirväsendet med alla dess lyten varit en nödvändig följd; det hvilar på samma grundsats och är ingenting annat än utbildningen af ensidigheten till fullkomlig ytterlighet. Ty om individen är det enda eller åtminstone det hufvudsakligen vigtiga i historien, hvad är då klarare, hvad kan då vara en mera nödvändig följd, än att också *allt*, som angår individen och som i ringaste mån kan bidraga att göra dess personlighet känd, är vigtigt och lika vigtigt, ända till det största lappri i hans lefnadsomständigheter och den minsta lapp ifrån hans hand? Se der, memoirväsendets *innehåll* och *grund*, med alla dess anekdoter och lumpenheter och dess jagt efter dylikt! Men äfven i *formen* skulle memoirväsendet troget utbilda historieskrifningens ensidighet och lyten. Det var ej nog, att häfdatecknarne, utan att erkänna det, i sjelfva verket förvandlade historien till biografi, genom undertryckandet af saken, och det

objektiva, samt betraktandet af individen, af det subjektiva, såsom historiens ämne och det enda vigtiga. Häfdatecknaren ansåg vanligen också sin personlighet, sin subjektivitet så vigtig, att äfven den, ofvanpå det subjektiva i sjelfva innehållet, skulle särskilt i behandlingen göras gällande och framlysande, medelst inströdda omdömen, reflexioner, så kallade filosofiska och moraliska betraktelser, taflor o. s. v., eller, med ett ord, genom en *falsk* pragmatism, ty den sanna pragmatismen består uti att låta händelserna sjelfva tala och utsäga sin inre betydelse. Likaså memoirförfattarne: äfven de skulle ofvanpå *sitt* innehåll, anekdoterna, lefnadsomständigheterna, breflapparna o. d., på samma sätt framför allt göra sin subjektivitet gällande genom en på en gång retorisk och *pikant* framställning af detta kram. Och slutligen: likasom historieskrifvarne i de sednare decennierna öfver hufvud visat mycken benägenhet för *traditionen*, och, i behandlingen af folkens äldsta häfder, särdeles okritiskt medgifvit sagor och traditioner en alltför stor vigt och trovärdighet; så ha också memoirförfattarne å sin sida röjt samma benägenhet för dagens sagor och traditioner, eller sqvallret och berättelserna, och med lika liten kritik upptagit dem i sina framställningar, med villkor likväl, att sqvallret innehöll något pikant eller som åtminstone kunde göras pikant genom bearbetningen, eller den talangfullt beredda sasen det erhöll.

Som all ensidighet, när den hunnit utbilda sig till fullkomlig ytterlighet och derigenom blifvit senterad, om ej insedd, alltid slutar med en reaktion, eller att framkalla en alldeles motsatt ytterlighet, sa har också detta inträffat med den moderna historieskrifningen och memoirväsendet, och just i det land der den förra ensidigheten hade natt sin största höjd. I Frankrike ha i de sista femton aren uppstått flera talangfulla och snillrika historieskrifvare, *Mignet*, *Thiers* o. fl., hos hvilka, och i synnerhet hos *Mignet*, uti dess historia öfver Fransyska revolutionen, individen är intet och det *objektiva* eller *saken* allt, hvilken utvecklar sig med blind, fatalistisk nödvändighet, och med så litet utrymme, som möjligt, lemnadt at den mensklíga friheten och de handlande personernas individualitet och karakter.

Skildringarnes författare har i alla sina under de sista aren utgifna skrifter, före den nu utkomna, visat sig i hög grad dela den moderna historieskrifningens och memoirväsendets ensidighet. Saken, händelserna i sig sjelfva, deras sammanhang och inre mening, har han föga brytt sig om; allt detta har till och med synts honom sa föga vigtigt, att han, lekande på händelsernas utsida, ofta med en lätt ironi skämtat öfver förhallanden och tilldragelser, hvilka likväl haft och hafva en bestämd tragisk betydelse, samt med en konstfull, prydlig, fin och läcker pensel utarbetat taflor, som snarare tyckts fordra hela graviteten af Taciti manér. Deremot ha de handlande personerna och deras individualitet varit för honom uteslutande vigtiga, nästan hvarje anekdot om dem och hvarje obetydlig lefnadsomständighet ha tyckts, efter hans föreställningssätt, tillhöra historien, och hvart och ett dokument, hvar och en breflapp, huru insignifianta som helst, utgöra vigtiga historiska urkunder. Det är i följd af denna ensidighet, som vi tillåtit oss yttra, att Skildringarnes författare genom dessa skrifter ådagalagt sig sakna: *historisk blick och historiskt sinne.*

Men vi ha äfven yttrat det omdömet, att den af författaren sist utgifna skriften, eller den, hvarom här speciellt är fråga, är hans bästa arbete, och den, hvaruti han visat mera sannt lif, mera verklig *anda*, än uti något föregående arbete. Och detta omdome har sin grund deruti, att den nu utgifna skriften visar vida mindre tecken till nyssnämda ensidighet, samt att den derigenom äfven i ton och manér fördelaktigt afviker från dem och ej på långt när röjer så mycket *manér*. Vi finna i denna skrift hvarken det subjektiva så mycket rådande i sjelfva innehållet, eller författarens egen subjektivitet så mycket framhallen uti framställningssättet, som i hans förra arbeten. I denna skrift skall läsaren icke upptäcka den jagt efter anekdoter och småsaker, som misspryder hans forra skrifter, och ej heller en mängd insignifianta bref och handlingar, sådana som författaren sa gerna plägat meddela, i tanka att de voro särdeles vigtiga urkunder för historien och läsvärda för Allmänheten; och framför allt undgår läsaren det högst vidriga intrycket på sin moraliska känsla, som uppkommer, då han ser de mest betydelsefulla och tragiska förhållanden behandlade *en badinant*, och affärdade med en ironi, som ofta är allt annat än verklig ironi. Tvertom i denna skrift finner läsaren *sak* till syfte, och en högst vigtig sak, och fastän personer alltigenom uppträda och intaga senens förgrund eller skriftens utsida, så lyser dock alltid sak igenom från insidan och beherrskar hvarje del. Vi skola i ett följande N:r något närmare betrakta huru författaren sett *sakerna*. Att författaren ännu icke gjort sig tydlig Svenska historiens tragiska karakter under loppet af 130 år, eller den *verkliga insidan* af sakerna, synes emellertid också af denna skrift, hvilken, ehuru manga högst sunda och riktiga åsigter i sak den röjer, likväl innehåller ett och annat om Sveriges ställning till Ryssland, hvilket utmärker en nog ytlig reflexion och föga insigt om både Rysslands politik och verkliga makt, samt så väl Sveriges, som det öfriga Europeiska statssamfundets verkliga förhållande till denna makt.

Rosenkinds Kapell.

Vid det sköna Ottenby, på Ölands södra udde, låg ruinen af en kyrka, som hette Rosenkinds kapell. För ett halft århundrade sedan (år 1782) nedrefs ruinen, och stenen användes vid byggnaden af den präktiga fyrbåk, som höjer sig på yttersta udden. Vid detta kapell föreföll en gång ett uppträde, som ännu utgör ett ämne för olika gissningar och uttydningar på Öland, och hvarom vi meddela hvad oss blifvit berättadt.

En fattig Kapellansdotter, utmärkt för sin skönhet, blef der i grannskapet, just i anledning af kapellet, kallad unga Rosenkind. Sedan hennes far dött, bodde hon med sin mor i en liten stuga på Kungsgården Ottenbys ägor. Det hade varit modrens afsigt att få henne ut i verlden, i något godt hus, der hon kunde förtjena sitt uppehälle och göra sin lycka. Men nöden, som öfverkorsar så många vackra planer, tillintetgjorde äfven denna. Gumman blef lam och kunde icke umbära sin dotters omvårdnad. Flickan måste derföre blifva hemma, och gummans lynne blef allt knarrigare, ju mindre hon fann någon utsigt, att så länge dottern var ungdangomd och osedd i hennes koja, der bekymren utgjorde deras vanliga sällskap, få henne försörjd. Den stackars flickan måste sålunda umgälla den barnsliga kärlekens omsorger, med ett oupphörligt knot deröfver, att inga friare hår visade sig.

Men unga Rosenkind -- vi behålla benämnigen — hade ingen särdeles håg att, såsom modren förespeglade henne, komma bort ifrån orten. Hon arbetade flitigt hela dagarna, för att om aftnarna få ha en ledig stund, då hon hämtade vatten från brunnen vid kapellruinen. Det hände då esomoftast, att hon der träffade en yngling, som vänligt helsade henne, talade md henne några ord och följde henne ett stycke på hemvägen. Han hette

Olof, var son af en fiskare under Kungsgården och hade varit "låsbarn" tillsammans med flickan. Olof var en kraftfullt byggd yngling, med en djerf och verksam själ.

En sommaraften, då flickan återkom, hade modren på egen hand stråfvat ut, och satt sig utanföre dörren i solskenet. Hon blef då varse ynglingen, som följde dottern. Hennes ögon sprutade eld och läpparna darrade af förtrytelse vid denna syn. Då de båda unga blefvo henne varse, stannade de af bestörtning. Olof ville genast aflägsna sig, men gumman vinkade åt båda att komma närmare. De lydde.

Nu började gumman först en skarp ransakning och derefter en dundrande straffpredikan, liksom om de båda unga oskyldiga hade gjort något ondt. Slutligen förbjöd hon sin dotter strängeligen att tala ett enda ord mera med den näsvisa fiskargossen. Då tog Olof mod till sig och sade, att om han icke fick tala med unga Rosenkind, så frågade han icke efter hela verlden. Han såg icke heller någon omöjlighet att med tiden få gifta sig med henne. Då kokade gummans vrede öfver alla bräddar, förmedelst en förfärlig skur af bannor och hotelser. Flickan skulle aldrig mer få titta utom dörren, påstod hon.

Då Olof en stund tigande afhört hennes tal och sett Rosenkind gråta och blekna, sade han beslutsamt: "Verlden är stor, och får jag lycka, som jag har mod, så skall jag vinna dig eller dö. Jag skall blifva en sådan man, att du med heder skall kunna kalla dig min. Gif mig ditt löfte att i sju år vänta mig och icke gifva ditt ja åt någon annan. Vill du det, unga Rosenkind, så räck mig här din hand. I annat fall ser du mig aldrig mera."

"Gå din väg på ögonblicket, skamlösa pojke!" skrek gumman.

"Så farväl för alltid!" sade Olof, i det han fästade en sorglig blick på flickan. Då brast hon ut i tårar. Hon höll den ena handen för ögonen och räckte honom den andra. Han tryckte den häftigt, tog af sig hatten för den förbittrade gumman och sprang bort.

Sju år förflöto långsamt och tungt, som lika många århundraden, för den stackars flickan. Ingen enda dag hade förbigått, utan att gumman trått öfver fiskarpojken, som emellertid var försvunnen från orten. Gummans gråt hade också nu funnit en gilltigare orsak i flickans obeveklighet för en friare, som emellertid anmält sig. Det var en rik, men gammal arrendator, med titel af Hofkamrer. Ju mindre flickan kunde förmå sig att älska honom, desto mer vann han gummans tycke. Slutligen använde hon allt sitt modersvälde, för att aftvinga henne sitt bifall till giftermålsförslaget. Under bittra tårar och allt mera ökade bekymmer, förflöt äfven det åttonde året efter Olofs afresa. Då blef slutligen den arma gift med Hofkamreraren. Modren flyttade med sin dotter till den nya präktiga gård, som tillhörde honom. För den fattiga Rosenkind var förvandlingen från brist till välmåga en förströelse, och modrens glädje öfver det nya öfverflödet utgjorde för dottern till och med en tröst.

Rosenkind hade varit gift i tvenne år. Med en liten årsgammal dotter i sitt knå, satt hon en sommardag i den lilla täppan bredvid sin gård. Hon hade länge betraktat den lilla, då hon slog upp ögonen och såg sig omkring. Hennes blickar möttes i detsamma, emellan löfven af en stor hasselbuske, af tvenne andra ögon, som voro fästade på henne. Det låg i dessa ögon en djup och bitter sorg, och likväl uttryckte de tillika ömhet och välvilja. Vid den naturliga känslan af öfverraskning, tryckte hon hastigt sitt barn till sitt bröst. Då framträdde främlingen framför henne. Hon kände genast allt för väl igen honom. Det var Olof, fiskargossen, nu en förmögen sjöofficer.

Länge betraktade de hvarandra tigande. Slutligen satte han sig bredvid henne på trädgårdsbänken. Förebråelser kunde han inga göra. Men båda omtalade de för hvarandra sina öden. De greto tillsammans.

Den olyckliga kunde icke emotstå den djerfve sjömannens vältalighet, isynnerhet som han hade på sin sida en mäktig förespråkare i den ungdomskärlek, hvars styrka blifvit prófvad under så många års försakelser och lidanden. Hon lofvade att fly med honom till hans skepp och följde honom genast, med sitt barn på armen. Men de mötte just invid gården hennes man.

Ett våldsamt uppträde ägde rum, som slutades så, att mannen, med tillhjelp af flera ankommande grannar, återtog sin hustru, och främlingen endast med möda slapp derifrån med lifvet.

Den stackars hustrun blef nu af sin man på det strängaste bevakad och behandlad med en hårdhet, som krossade hennes hjerta. Hon öfverlefde icke länge återseendet af sin ungdoms älskade.

Inom kort var Hofkamrern omgift med en rik och elak enka, som behandlade den späda styfdottern med all upptänklig hårdhet. Den arma flickans grymma medfart var känd öfverallt af grannarna; men ingen vågade yttra ett ord till den rike, hårdhjertade fadren.

Då flickan var fem år gammal, blef hon bortröfvad. Man hade nyss förut i grannskapet sett den förut omnämde sjö-officeren och misstankarna föllo på honom. Men hvarken brydde sig fadren eller styfmodren stort om hela saken. Den enda, som höll minnet vid makt, var den gamla trätgiriga gumman, som af sin omgifta måg blef återdrifven till sin gamla koja.

Det var en vacker sommaraften på slutet af 1700:talet. Utanför Ölands södra udde kryssade för små segel en brigg. Det var ett utländskt snabbseglande fartyg, som icke visade någon flagga.

Vid midnattstiden väcktes presten i Ås, Ölands sydligaste kyrksocken, af några svartklädda män, som uppmanade honom att följa sig till en skyndsam förrättning. Han steg upp, klädde sig och följde främlingarna, ehuru icke utan oro. De förde honom till Rosenkinds kapellruin. Under vägen sade honom den, som tycktes vara främlingarnas anförare, att man önskade, det han ville jordfästa ett lik.

Tätt invid ruinen af Rosenkinds kapell, på den fordna kyrkogården, var en graf uppkastad. Ifrån stranden nalkades ett liktåg. En sammetsbeklädd kista nedsänktes i grafven. Presten kastade tre skoflar mull på den döda och förrättade jordfästningen enligt vår handbok.

Efter ceremonien igenfylldes grafven. En främmande officerare, som gjutit några bittra tårar under jordfästningen, gaf Presten en dyrbar skänk samt lemnade honom en penningsumma att fördela åt socknens fattiga. Samtliga främlingarna begåfvo sig derefter till stranden, der de stego i sina båtar och lade ut. Innan den korta sommarnatten flytt för morgonens strålar, stod briggen, för fulla segel, ut ifrån land.

Presten omtalade sitt äfventyr för en vän, som kort derpå besökte honom. Denne, som var läkare, kunde icke motstå sin nyfikenhet att undersöka grafven.

Man fann i kistan det balsamerade liket af en skön, på sin höjd femtonårig flicka, svept i det dyrbaraste siden.

Presten jemförde åtskilliga berättelser, som han vid olika tillfällen hört, med hvarandra, och gjorde ett besök hos den lama 80:åriga Kapellansenkan, som bodde icke långt ifrån Rosenkinds kapell. Efter detta besök påstod han, att den i furstlig prakt svepta skönheten måste varit 'den unga Rosenkinds dotter."

N:o 12 utgifves Fredagen den 9 Februari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 12. Fredagen den 9 Febr. 1838.

TIDNINGS-KOLLEGIET

Björken och Äppelträdet.

Parabel.

Uti en trädgård, öfver rosenbuskar
Och stolta, präktigt skiftande tulpaner,
Ett dyrbart äppelträd sin krona bar.

Midsommarsnön, dess hvita blommor, glänste
Af oskuld ljuft och lofvade tillika
En yppig rikedom af ädel frukt.

Men utanför staketet stod en gammal,
Halfvissnad, vresig björk, som stått der länge,
Till skräck för sopor och för stygga barn.

När han såg äppelträdets vackra blommor,
Så tänkte han, och tänkte filosofiskt,
Ty han var gammal och tillräckligt torr:

Om jag fick plats derinne, och fick skötsel
Af trädgårdsmästarns hand, så skulle jag
Ge lika blommor och en dylik frukt.

Så säger stackarn om den store mannen:
»Om jag i hans omständigheter varit,
Jag skulle samma storverk gjort som han!»

G—n.

Utkomna Skrifter.

Ställningar och Förhållanden, behandlade i Bref; af Författaren till Skildringar ur det inre af dagens historia. Första Brefvet.

II. Art.

Författaren af Skildringarne har sjelf haft ett *uppdrag*, en *mission* att utföra; han har sjelf ingripit i händelserna och verkat som *medel* uti det helas sammanhang; han har, med ett ord, sjelf varit *sak;* och just *som sådan* har han erhållit den betydelse, hvilken framför allt försäkrar honom om en plats i Sveriges litteråra och politiska häfder; just *denna* omständighet är det, som gjort honom, Skildraren af dagens historia, till sjelf en verkande kraft i denna historia. Ty denna betydelse kommer icke ifrån något personligt eller blott subjektivt, den härrör icke ifrån hans öfverlägsna talang i framställning eller hans sällsynta stilistiska förmåga. Långt före författarens uppträdande med *Skildringarne* hade han skrifvit stycken, som, uti snillrik framställning, stilistiskt mästerskap och diktionens skönhet, icke allenast täfla med, utan äfven öfverträffa allt, hvad han sedermera utgifvit. Teckningarna af 1809 års mån, som uti en följd af numror lästes i tidningen *Fäderneslandet*, äro troligen utaf alla författarens arbeten det, som är mest fullåndadt, likasom det säkert är ett af Svenska prosens vackraste minnesmärken. Men huru få minnas väl nu dessa stycken, eller veta ens deras tillvaro, ånskönt författarens framställningskonst och välde öfver språket just uti dem utmärkte sig i sin högsta fullkomlighet! Icke är det således ifrån författarens stilistiska talang, som hans under de sista åren vunna betydelse och rykte egentligen härleda sig; sjelf har han följaktligen genom sitt eget exempel lemnat just ett af de mest öfvertygande bevisen för ensidigheten af hans åsigt utaf historien i allmänhet och af dagens historia i synnerhet (jemför artikeln i föreg. nummer). Hvadan härrör då den betydelse, som *Skildringarne* tillskyndat deras författare, genom hvilken detta arbete sjelft blifvit en af de vigtigaste händelserna i dagens historia?

I fjorton år hade redan, genom en af tidningspressen allt mer och mer utvidgad yttrandefrihet och publicitet, Svenska Folkets uppmärksamhet blifvit fästad på de Regerandes, på Representanternes och på de högre förvaltningschefernes åtgärder och förfarande, samt på deras grundsatser och system, eller brist på grundsats och saknad af system. Allt mer och mer hade denna uppmärksamhet blifvit en häg, kännedom om hvad i statslifvet tilldrog sig ett behof, och samtal och opinionsvexling derom en vana; men i samma mån skulle också deraf, hos hela den större Allmänheten ovillkorligt alstras nyfikenhet, häg och slutligen ett icke mindre verkligt behof, att äfven lära känna de måns *personlighet* och *karakter*, hvilkas namn den i så många år sett sammanflätade med de allmänna årenderna och nämnde såsom på dem inverkande; ty kännedomen om de *offentliga angelägenheterna* är blott half, eller råttare ingen, om den icke äfven är förenad med kunskap om *de offentliga personerne;* den ena förutsätter och fordrar oupphörligt

sakerna beträffade, kunde han icke hindra, att ju de fördeldts, såsom ett godt kap, ibland Tartarerne.

Drängens förmodade afsigt att våga en rymning med sin herres saker, väckte hos Liljestrôm tanken på att försôka en flykt. Han uppgjorde hastigt sin plan. Han hade räddat drängens lif och denne yttrade sin tacksamhet derföre, i det han alltid hyllade sig till sin räddare. Liljestrôm lät honom berätta alla sina resor och beskrifva de städer och orter genom hvilka han färdats. På sådant sätt förskaffade sig Liljestrôm underrättelser om den väg han borde taga. Han samlade derefter och bytte sig till allt det småsmide, som Tartarerne ville aflåta. Af kamraten skolmästaren bytte han sig till en gammal fiol. En slåde var snart förfärdigad och ett halft dussin af uppbördsmannens hundar befunno sig i hans ägo. Utan att för någon, icke ens för kamraten, upptäcka sitt djerfva beslut, begaf han sig en morgon åstad. Ingen i byn anade att han hade något annat, ån en vanlig jagtfärd i sinnet.

I början följde Liljestrôm bergsryggen i flera dagsresor, för att komma till trakter der ingen skulle fatta misstankar om honom. Derefter begaf han sig ned på slätten på Europeiska sidan om Ural. Han for förbi flera byar, hvilka han icke vågade nalkas. Slutligen då hans lifsmedel voro slut, tog han mod till sig och reste in uti en by, som hette Kinischna. Den var bebodd af temligen välmående Ryssar. Liljestrôm sôkte der herberge och sålde något af sina jernsaker. Emedan han redan hunnit utom Siberien, bytte han bort sina hundar och slådan emot en kista, i hvilken han förvarade sina saker. Sedan han här vederqvickt sig ett par dagar, öfvertalade han en bonde att skjutsa kistan till en annan by. Der voro bönderne sysselsatta med dans. Liljestrôm tog derföre upp sin fiol och spelade för dem. Deröfver blefvo de så förtjuste, att de endast med svårighet och saknad lâto honom resa sina färde. De gjorde en insamling af matvaror och till och med litet penningar åt honom.

Så irrade Liljestrôm från by till by, och uppehöll sig med sin lilla smideshandel och sin fiolspelning. Om sommaren lyckades han ändtligen att uppnå Finska gränsen. Med en känsla af på en gång glädje att hafva undsluppit ur fângenskapen och oro, då han tänkte på, huru litet han visste om tillståndet hemma, uppnådde han den förSta byn, som låg inom hans fäderneslands gräns. Huru olika var icke hans ställning nu, då han som en tiggare återkom med en elåndig fiol, emot förr, då han i spetsen för sitt tappra regemente tågade ut! Liljestrôm, som utstått så mycket, beslôt att ån vidare härda ut. Han fortsatte åfven genom Finland sin vandring såsom spelman och småkrâmare, och kom lyckligt till Stockholm. Här ville han väl gerna fråga efter sitt hus och sitt hem, men han visste icke till hvem han skulle vända sig, och kanhända återhölls han åfven af blygsel öfver sitt elåndiga utseende. Han sålde allt sitt jernskråp och begaf sig med sin fiol om bord på en skuta, som afgick till Arboga.

Endast ett par mil från denna stad ligger Frôtuna, Liljestrôms fädernegods. Han begaf sig, med klappande hjerta, åstad på de honom så väl kända vägarna, som han nu icke sett på många år. På vägen gaf han sig knappt tid att hvila. Slutligen såg han det kåra hemmet framför sig. Ur dess skorstenar hvirflade en gästvänligt inbjudande rök. Ulysses önskade, att han endast skulle få se röken från sitt hemland och sedan dö. Den hemkommande krigsfângen såg nu röken från egen härd. Tårar störtade ur hans ögon.

På vägen till Frôtuna rullade flera vagnar. På gården stodo flera hästar och betjenter. Det var gästabud. Då betogs den oväntade husbondens hjerta af ångest. Det svindlade för hans ögon. Han steg in genom grinden och frågade en fet betjent hvad det var för gästabud å färde. Betjenten kastade en föraktlig blick på tiggaren och hans fiol och sade: "Fru Karin tör väl bestå oss en liten dans på afton. Gå du upp i kôket derborta, så får du väl höra."

Tankar på förlofning och bröllopp och dylikt flögo igenom Liljestrôms själ. Så mycket mer beslôt han att icke röja sig i förtid. Han kastade en blick omkring gården. Den var i bästa ordning och stånd. Att Karin var en rask och driftig husmoder, det visste han, och hade derföre icke väntat annat ån god ordning. Han trâdde in i kôket. Der rådde en liflig verksamhet. Pigorna rustade, så att det stod hårliga till. Stekoset slog honom rått retande i näsan. Åsynen af hans fiol uppmuntrade pigorna. De bâdo honom sitta ner, så skulle han få traktering. Men han ville ingalunda nöja sig med några bitar, som de ville lägga för honom, utan, då betjenten fattade ett stort silfverfat, hvarpå steken låg, reste sig åfven tiggaren upp, ryckte fatet ifrån betjenten, och inträdde med detsamma, innan någon hann hålla honom tillbaka, i salen, der en mängd fryntliga gäster sutto omkring bordet. Hans skarpa ôga kände genast igen sin välmående hustru, som satt vid bordsândan. Hastigt sprang han dit och satte fatet framför henne. Då hon såg de trasiga armarna framsträcka fatet, häftade hon en bestört blick på en så oväntad betjent. Samtliga gästerna förstummades och stirrade förvanade på den näsvisa tiggaren, som klappade henne helt förtroligt på axeln. Men ån större blef deras häpenhet, då frun uppgaf ett skri, stôtte stolen ifrån bordet och kastade armarna om hans hals.

Då den första öfverraskningen var förbi, kunde hvar och en föreställa sig att det var Öfversten sjelf, som nu återkommit ur fângenskapen. Han nedsatte sig bredvid sin hustru och fattade en full vinbägare. "Välkomna, mina gäster!" sade han, och tömde den herrliga drycken, hvars upplifvande doft han mäst umbära i många år. "Välkommen hem, Herr Öfverste!" jublade alla gästerna. "Nu få vi dricka kôpskålen med en ny egare!" — "Hvad kôpskålen beträffar", inföll fru Karin: "så kommer det nu an på, om min herre och man gillar, att jag användt våra inkomster under hans frånvaro, till kôpet af en ny egendom, Frôshult." -- "En skål för min förständiga och hederliga hustru!" ropade Öfversten. Fru Karin tryckte hans hand.

Ett och annat.

Det berättas, att Hr *Svederi* bok "*om jernhandteringen i Sverige*" blifvit aktionerad i och för några yttranden öfver BergsCollegium, i anledning af Collegii âtgärder uti frågan om nya smidesstadgan. Det är då lått att begripa, ifrån *hvilken* irritabilitet aktionen härleder sig, ehuru *andra* omständigheter ändå tyckas göra en förklaring af aktionens *möjlighet* ganska svår.

(Insändt.)

= I *Aftonbladet* för i går förekommer ett uttryck, hvaröfver det vore intressant att få någon närmare upplysning, helst i Aftonbladet, i fall bladet i allmänhet befattade sig med *upplysning*. Det står nemligen i en anmälan, bland annonserna, att det af Hr L. J. Hjerta utgifna Låsebibliotek "i det hela verkat till ett *högre* ändamål" &c. Nu vore det väl roligt att veta, sedan man blifvit underrättad om det *högre* ändamålet, hvilket ändamål, som kan vara utgifvarens *höga* och hvilket som är hans *högsta*.

Subskribent på Läsebiblioteket.

N:o 13 utgifves Tisdagen den 13 Februari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

ker, taflor, musik eller teater, hvilket blott består uti att med en gravitetisk domaremin framsåga *subjektiva tycken*, anse vi i litterärt och moraliskt hänseende lika förkastligt och förhatligt. Hvad vi yttrat om författarens ensidiga äsigt af historien och om hans *manér*, önskade vi måtte hos författaren vinna uppmärksamhet och begrundande. Huruvida det behagat eller misshagat, derom kan för oss icke vara fråga; vi ha öppet och ärligt *gifvit skäl*, och dessa få gälla för hvad de kunna. Subjektiviteten hos andra taga vi lika litet i betraktande, som vi för vår egen begära afseende.

Ändamålet med den nu utgifna skriften är att för Allmänheten vara en väckelse för nästa riksdag; och redan för denna syftning förtjenar författaren det största loford, likasom i ganska många hänseenden äfven för det *sätt*, hvarpå författaren sökt realisera detta syfte. Hvad författaren yttrat, förtjenar att behjertas och skall säkerligen göra stor nytta. Speciellt rekommendera vi till Allmänhetens uppmärksamhet, hvad författaren yttrar om marinens tillstånd och framför allt uppmaningen till enighet emellan Ständen. I afseende på den sista punkten, förundrar det oss likväl, att finna det författaren med tystnad förbigått hvad som *säkerligen* lika litet undgått honom som oss, eller att denna enighet hotas fullt ut lika mycket af Aftonbladsliberalismen och de Aftonbladiska säkallade *"reformerna"*, som ifrån ett annat håll. Denna tystnad måste vi ogilla; när författaren upptog detta ämne, så var det hans skyldighet att säga sanningen hel och hållen åt Allmänheten, och att icke fördölja ena sidan, uti hvilka förhållanden författaren än må stå till Aftonbladets utgifvare. Det gör ett obehagligt intryck, att se den, som så frimodigt säger sanningen åt Konung och Regering, visa allt annat än frimodighet när det gäller Aftonbladsutgifvaren. Den skämtande ton, med hvilken författaren omtalar Hrr Gyllenhaals och Nermans befordringar samt Trollhättelånet, är ock högst deplacerad. Dessa utnämningar och Trollhättelåneaffären äro så allvarsamma och betydelsefulla tilldragelser, att de bordt behandlas i helt annan ton och manér. Vi sluta med, att rekommendera författaren att studera *Tacitus* och att göra sig bekant med denne Romares skrifsätt och manér; ett sådant studium skulle ofta komma honom till nytta.

Krigsfången wid Pultava.

Efter slaget vid Pultava uppgick för Rysslands östliga trakter ett tidehvarf af ljus och stigande civilisation. Czar Petter hade i detta vigtiga slag tagit öfver 19,000 Svenska fångar. De behandlades med hårdhet, för att derigenom tvingas att ingå i Rysk tjenst. Men högst få af de tappre Carolinerne kunde förmås att bära gevär under en annan fana, än Kung Carls, den Svenska. De blefvo derföre kringspridda, sårdeles på andra sidan om Ural, och ålades att betala en viss skatt af pelsverk, hvaremot de fingo berga sig så godt de kunde i de vilda öknarna. Officerarne öppnade skolor, der de funno en by eller stad, som lemnade tillfälle dertill. Men de fleste strôfvade såsom jägare omkring i skogarna, och fortsatte sålunda sina bedrifter och mödor, ehuru på ett mindre frejdadt fält, än krigets.

Öfverste Clas Danckwardt Liljestrôm, som var gift med Karin Christiernin, prestdotter från Fellingsbro, befann sig äfven bland fångarna vid Pultava. Efter en svår behandling, under hunger och kôld, under brist af alla slag, lemnades han vid en liten by just vid Ural, der vanligen resande togo sin väg öfver bergen. En kamrat vidtog den utvägen att öppna skola för de fattiga Tartarerne och undervisa dem i christendomen. Liljestrôm beslôt att bli jägare. Han förstod att tillvinna sig de raskaste Tartarernes vänskap; och, som han var en skicklig skytt, valdes han ofta till anförare vid deras större jagttåg. Han lärde sig Ryska språket och att känna trakten. Han lefde i all möjlig frihet; utom det att han ålades att personligen inställa sig en viss dag hvarje år hos en Rysk embetsman, som då infann sig för att uppbåra skatten af Tartarerne och efterse om fångarna voro tillstädes. Liljestrôms kamrat, skolmästaren, fattade tycke för en Tartarisk flicka och gifte sig med henne, men Liljeström ville icke blifva sin Karin otrogen.

Det var en förfärlig vinter. Liljestrôm hade lagt ut ett giller för en björn, såsom det brukas i Siberien. Gillret bestod af en trådklump, i hvilken en snara var fästad. Då björnen, i hvars väg gillret lägges, kommit dit och snaran fastnat, sätter han trådklumpen i rörelse, i det han drar till snaran. Han vänder sig om och tuktar trådklumpen, som han sålunda tror vara sin fiende, med ramarna. Men hvarje gång han söker att aflägsna sig, rycker han åter på trådstycket. Slutligen tar han i vredesmod klumpen i famn, klämmer honom hårdt och bär honom till ett bräddjup, för att slunga honom utföre och sålunda befria sig ifrån honom. Men då han nedslungar trådklumpen, ryckes han sjelf, förmedelst snaran, med i fallet och gör sin sista kullerbytta bland klyftorna, der jägaren sedan uppsöker honom. Liljestrôm fann att hans giller var borta från sitt ställe, och att han således gjort en fångst. Han följde björnspåren. Snart märkte han att någon resande färdats samma väg. Spår syntes efter ett par slädar och en mängd hundar. Liljestrôm fortsatte skyndsamt sin väg, för att yrka på sin rätt till den fångade björnen.

Vid en brådstupa, som han ganska väl kände, hade björnen störtat utföre; men den ena slädan af de resandes hade tagit samma väg. Den andra syntes hafva stannat vid randen af djupet och derefter tagit en omväg. Liljestrôm, som kände belägenheten väl, begaf sig på en annan sida utföre berget. Då han kom till foten af bräddjupet, fann han der tvenne resande; det var den Ryske uppbördsmannen och hans dräng. Den förre hade velat tillegna sig björnen, då han fann hans spår, men hade i sin ifver icke märkt bräddjupet, utan störtat utför tillika med sina hundar. Hans dräng var just sysselsatt att, bredvid sin herres lik, ordna sakerna. Då Liljestrôm framträdde mellan klyftorna, blef drängen bestört och grep efter sin bössa. Men Liljestrôm kastade sig bakom en trådstam och lade sitt gevär till ögat. Då ropade drängen och bad om pardon.

Liljestrôm befallte honom bortlägga sitt gevär och nalkades honom derefter frimodigt. Han öfversåg sakerna, som bestodo i åtskilliga smärre jernredskap, hvarmed uppbördsmannen, jemte sitt embete, dref en handel. Derefter tog han alla vapen från drängen och lade dem, jemte husbondens lik, på den ena slädan, medan han befallte drängen att köra den andra. De hundar, som ännu lefde, blefvo delade till dragare för båda slädorna.

Så anlände de till byn. Tartarerne samlades och yttrade sin belåtenhet med uppbördsmannens död, emedan de nu hoppades undkomma sin skatt. En af de kloka gubbarne i byn framkastade det förslaget att dräpa drängen, på det han icke skulle kunna berätta huru husbonden omkommit. Liljestrôm trodde väl, att drängen tänkt plundra husbonden och rymma med sakerna, men kunde ej så beständt påstå det. Han tillstyrkte Tartarerne att i stället bevaka honom, tills en ny uppbördsman ankom, och jordfästa den döde. Hvad de medförde

sakerna beträffade, kunde han icke hindra, att ju de fördeldts, såsom ett godt kap, ibland Tartarerne.

Drängens förmodade afsigt att våga en rymning med sin herres saker, väckte hos Liljeström tanken på att försöka en flykt. Han uppgjorde hastigt sin plan. Han hade räddat drängens lif och denne yttrade sin tacksamhet derföre, i det han alltid hyllade sig till sin räddare. Liljeström lät honom berätta alla sina resor och beskrifva de städer och orter genom hvilka han färdats. På sådant sätt förskaffade sig Liljeström underrättelser om den väg han borde taga. Han samlade derefter och bytte sig till allt det småsmide, som Tartarerne ville aflåta. Af kamraten skolmästaren bytte han sig till en gammal fiol. En bördsmannens hundar befunno sig i hans ägo. Utan att för någon, icke ens för kamraten, upptäcka sitt djerfva beslut, begaf han sig en morgon åstad. Ingen i byn anade att han hade något annat, än en vanlig jagtfärd i sinnet.

I början följde Liljeström bergsryggen i flera dagsresor, för att komma till trakter der ingen skulle fatta misstankar om honom. Derefter begaf han sig ned på slätten på Europeiska sidan om Ural. Han for förbi flera byar, hvilka han icke vågade nalkas. Slutligen då hans lifsmedel voro slut, tog han mod till sig och reste in uti en by, som hette Kinischna. Den var bebodd af temligen välmående Ryssar. Liljeström sökte der herberge och sålde något af sina jernsaker. Emedan han redan hunnit utom Siberien, bytte han bort sina hundar och slädan emot en kista, i hvilken han förvarade sina saker. Sedan han här vederqvickt sig ett par dagar, öfvertalade han en bonde att skjutsa kistan till en annan by. Der voro bönderne sysselsatta med dans. Liljeström tog derföre upp sin fiol och spelade för dem. Deröfver blefvo de så förtjuste, att de endast med svårighet och saknad låto honom resa sina färde. De gjorde en insamling af matvaror och till och med litet penningar åt honom.

Så irrade Liljeström från by till by, och uppehöll sig med sin lilla smideshandel och sin fiolspelning. Om sommaren lyckades han ändtligen att uppnå Finska gränsen. Med en känsla af på en gång glädje att hafva undsluppit ur fångenskapen och oro, då han tänkte på, huru litet han visste om tillståndet hemma, uppnådde han den första byn, som låg inom hans fäderneslands gräns. Huru olika var icke hans ställning nu, då han som en tiggare återkom med en elåndig fiol, emot förr, då han i spetsen för sitt tappra regemente tågade ut! Liljeström, som utstått så mycket, beslöt att än vidare härda ut. Han fortsatte äfven genom Finland sin vandring såsom spelman och småkrämare, och kom lyckligt till Stockholm. Här ville han väl gerna fråga efter sitt hus och sitt hem, men han visste icke till hvem han skulle vända sig, och kanhända återhölls han äfven af blygsel öfver sitt elåndiga utseende. Han sålde allt sitt jernskräp och begaf sig med sin fiol om bord på en skuta, som afgick till Arboga.

Endast ett par mil från denna stad ligger Frötuna, Liljeströms fädernegods. Han begaf sig, med klappande hjerta, åstad på de honom så väl kända vägarna, som han nu icke sett på många år. På vägen gaf han sig knappt tid att hvila. Slutligen såg han det kära hemmet framför sig. Ur dess skorstenar hvirflade en gästvänligt inbjudande rök. Ulysses önskade, att han endast skulle få se röken från sitt hemland och sedan dö. Den hemkommande krigsfången såg nu röken från egen härd. Tårar störtade ur hans ögon.

På vägen till Frötuna rullade flera vagnar. På gården stodo flera hästar och betjenter. Det var gästabud. Då betogs den oväntade husbondens hjerta af ångest. Det svindlade för hans ögon. Han steg in genom grinden och frågade en fet betjent hvad det var för gästabud å färde. Betjenten kastade en föraktlig blick på tiggaren och hans fiol och sade: "Fru Karin tör väl bestå oss en liten dans på afton. Gå du upp i köket derborta, så får du väl höra."

Tankar på förlofning och bröllopp och dylikt flögo igenom Liljeströms själ. Så mycket mer beslöt han att icke röja sig i förtid. Han kastade en blick omkring gården. Den var i bästa ordning och stånd. Att Karin var en rask och driftig husmoder, det visste han, och hade derföre icke väntat annat än god ordning. Han inträdde in i köket. Der rådde en liflig verksamhet. Pigorna rustade, så att det stod härliga till. Stekoset slog honom rätt retande i näsan. Åsynen af hans fiol uppmuntrade pigorna. De bådo honom sitta ner, så skulle han få traktering. Men han ville ingalunda nöja sig med några bitar, som de ville lägga för honom, utan, då betjenten fattade ett stort silfverfat, hvarpå steken låg, reste sig äfven tiggaren upp, ryckte fatet ifrån betjenten, och inträdde med detsamma, innan någon hann hålla honom tillbaka, i salen, der en mängd fryntliga gäster satto omkring bordet. Hans skarpa öga kände genast igen sin välmående hustru, som satt vid bordsändan. Hastigt sprang han dit och satte fatet framför henne. Då hon såg de trasiga armarna framsträcka fatet, häftade hon en bestört blick på en så oväntad betjent. Samtliga gästerna förstummades och stirrade förvånade på den näsvisa tiggaren, som klappade henne helt förtroligt på axeln. Men än större blef deras häpenhet, då frun uppgaf ett skri, störtte stolen ifrån bordet och kastade armarna om hans hals.

Då den första öfverraskningen var förbi, kunde hvar och en föreställa sig att det var Öfversten sjelf, som nu återkommit ur fångenskapen. Han nedsatte sig bredvid sin hustru och fattade en full vinbägare. "Välkomna, mina gäster!" sade han, och tömde den herrliga drycken, hvars upplifvande doft han mäst umbära i många år. "Välkommen hem, Herr Öfverste!" jublade alla gästerna. "Nu få vi dricka köpskålen med en ny egare!" — "Hvad köpskålen beträffar", inföll fru Karin: "så kommer det nu an på, om min herre och man gillar, att jag användt våra inkomster under hans frånvaro, till köpet af en ny egendom, Frösholt." -- "En skål för min förståndiga och hederliga hustru!" ropade Öfversten. Fru Karin tryckte hans hand.

Ett och annat.

Det berättas, att Hr *Svederi* bok "*om jernhandteringen i Sverige*" blifvit aktionerad i och för några yttranden öfver BergsCollegium, i anledning af Collegii åtgärder uti frågan om nya smidesstadgan. Det är då lätt att begripa, ifrån *hvilken* irritabilitet aktionen härleder sig, ehuru *andra* omständigheter ändå tyckas göra en förklaring af aktionens *möjlighet* ganska svår.

(Insändt.)

= I *Aftonbladet* för i går förekommer ett uttryck, hvaröfver det vore intressant att få någon närmare upplysning, helst i Aftonbladet, i fall bladet i allmänhet befattade sig med *upplysning*. Det står nemligen i en anmälan, bland annonserna, att det af Hr L. J. Hjerta utgifna Låsebibliotek "i det hela verkat till ett *högre* ändamål" &c. Nu vore det väl roligt att veta, sedan man blifvit underrättad om det *högre* ändamålet, hvilket ändamål, som kan vara utgifvarens *höga* och hvilket som är hans *högsta*.

Subskribent på Läsebiblioteket.

N:o 13 utgifves Tisdagen den 13 Februari, kl. 6 eft. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 13. 1838.
Tisdagen den [15] 13 Febr.

FREJA.

Aftonbladets Trosbekännelse.

En vigtig upplysning för Svenska Allmänheten.

I sista numret af *Freja* anfördes utur *Aftonbladet* för den 2 Febr. en strof, hvilken *in nuce* innehåller hela Aftonblads-liberalismen eller principen för Aftonbladets rätts- och statslåra, och som således med full rätt kan anses som en politisk *"trosbekännelse."* Denna strof lydde: att "den *naturliga driften* hos den *sinnliga* menniskan till *begärens tillfredsställande*" (d. v. s. *den djuriska naturdriften* rent af) utgör sjelfva "*naturrätten*", eller principen för allt rättstillstånd och grunden till all rätt. Flera af *Frejas* läsare ha, som vi hört, betviflat möjligheten af, att ett sådant yttrande kunnat förekomma i Aftonbladet, samt förmodat, att citationen grundade sig på något missförstånd af Aftonbladets mening. Vi medge ock, att för dem, som icke gjort sig reda för Aftonbladsliberalismens väsende och princip, måste det förefalla icke blott öfverraskande, utan rent af otroligt, att i nittonde seklet någon kunnat på allvar yrka, att just det *djuriska* hos menniskan, eller den *sinnliga naturdriften*, utgör sjelfva rättsprincipen eller naturrätten. För hvar och en, som genomskådat Aftonblads-liberalismen och följt den till sin grund, och som således vet, att en slik, rå och groft materialistisk åsigt af menniskan, samhället och staten, just utgör det karakteristiska och väsendet i hela Aftonbladismen, kunde åter yttrandet på intet vis förefalla öfverraskande; ehuru också vi måste bekänna, att vi väl knappast väntade att få se principen med så mycken *naivitet* uttalad, samt yrkad så utan alla omsvep och med så mycken säkerhet, likasom skulle den vårda Red:n icke veta annat, än att principen vore en af alla erkänd och för alla tider afgjord sanning, hvilken icke ens af någon nu mera betviflades. Det fägnar oss emellertid, att Aftonbladsredaktionen så öppet och oförtäckt gjort sin politiska "*trosbekännelse*", och så der *in nuce* framställt *sjelfva grundprincipen* för hela dess åsigt af rätt, stat och samhälle. För alla dem, som möjligen icke vetat hvad de skolat tänka om de *Aftonbladiska*, så mycket omordade "*reformerna*", är det högst upplysande, att på detta sätt ha fått kort och tydligt inhämta, på *hvilken princip* Aftonbladets reformbegrepp ytterst hvila, eller från *hvilket föreställningssätt om rätt och samhälle* dessa begrepp utgå. Alla de, som hittintills svåfvat i ovisshet, veta nu hvad de skola hålla sig till, eller att det är den *djuriska naturdriften*, som utgör yttersta principen för alla reformer i Aftonbladisk mening, — ty alla dessa reformer skola naturligtvis ha sitt yttersta stöd i rättsprincipen — samt att det är den *djuriska naturdriftens välde*, hvilket de, såsom det högsta målet, alla åsyfta att realisera; — ty till rättsprincipens realiserande och allt mer och mer fullkomliga välde måste ju alla samhällsförbättringar naturligtvis syfta! I afseende på den der "*revyn*" öfver tidningspressen, hvilken vid nästa Riksdag säkert icke uteblifver, är det ock högst vigtigt och nyttigt, att Aftonbladet så der kort och tydligt uttalat principen för sin liberalism och på förhand gjort sin trosbekännelse. De, som ämna deltaga i diskussionerna öfver detta ämne, — och vi hoppas att de bli ganska många — ha genom denna *trosbekännelse* fått en klar idé om hela Aftonbladsliberalismen och om den ståndpunkt af politisk bildning, på hvilken Aftonbladsutgifvaren och dess Institut befinna sig, och de kunna, utaf den nu så oförtäckt uttalade principen, äfven med säkerhet bedömma, *hurudana* begrepp och föreställningssätt om samhället och dess angelägenheter, om rätt och rättigheter, som Aftonbladet utbreder och söker göra gällande hos Allmänheten, samt i följd af sin ståndpunkt och princip nödvändigt *måste* söka att göra gällande. Denna upplysning är ock af icke mindre vigt, i fall före Riksdagen några af nationens utmärktaste snillen och vettenskapsidkare, enligt den önskan, som så väl i detta blad som i *Minerva* och *Spegeln* blifvit framställd, och som säkerligen är hela den bildade Allmänhetens, skulle företaga sig, att, *ifrån den nationella odlingens och kulturens synpunkt*, allvarligt granska och bedömma tidningsväsendet. Utbredandet till massan, af sådana föreställningssätt, som att "den *naturliga driften* hos den *sinnliga* menniskan *till begärens tillfredsställande*", just utgör "*naturrätten*" eller grunden till all rätt, är i sanning egnadt, att påkalla uppmärksamhet utaf *alla* vänner af *humanitet* och *odling* och framför allt utaf *humanitetens* och *odlingens* högsta representanter i vårt land. Massorne äro, ty värr! alltför "sinnliga" och alltför lått benägna att öfverlemna

sig "åt den naturliga driften till begårens tillfredsställande", och om det då lyckades ett blad, som år massornas hufvudsakliga lektyr, att hos dem inplanta den läran, att *icke* tyglandet af begåren och naturdrifterna är det rätta, utan tvertom att detta just är naturdriften sjelf samt att öfverlemna sig åt de sinnliga begåren, så lårer väl någon hvar inse, hvilka följderna deraf skola blifva.

Men vi nämde, att några, öfverraskade och förfärade öfver att sådana åsigter af rätt och samhälle predikas för massorna, förmodat ett missförstånd å vår sida af Aftonbladets mening. Ett sådant missförstånd har likväl på intet vis ägt rum. Citationen är ordagrann; och satsen framställdes i Aftonbladet, på en gång så bestämdt och så öppet, att ett missförstånd deraf icke ens skulle varit möjligt. Och för att öfvertyga våre läsare härom, införes här nedanför bokstafligen hela det stycke, hvaruti den citerade strofen förekom. Vi tro oss göra Allmänheten en verklig tjenst dermed, att vi på detta sätt formligen lägga denna Aftonbladets trosbekännelse under dess ögon och speciellt derpå fästa dess uppmärksamhet. Stycket i sin helhet innehåller äfven åtskilliga andra märkvärdiga satser, icke mindre öfverraskande än den i *Freja* anförda, hvilka utgöra tillämpningar af sjelfva principen; hvaraf det ock så mycket tydligare måste inses, att något missförstånd å vår sida hvarken ägt eller kunnat äga rum.

Anledningen för Aftonbladsredaktionen, att framlägga denna trosbekännelse, och så öppet ådagalägga principen för sin liberalism, var att en författare hade, uti en i *Freja* börjad och sedermera i *Dagligt Allehanda* fortsatt, men ännu icke slutad, afhandling, sökt ifrån *förnuftet* härleda både rättsbegreppet, rättstillståndet och staten. Ett sådant försök, och påståendet att rätt, samhälle och stat äga sin grund och sitt upphof *uti förnuftet*, och alldeles *icke* uti den *sinnliga* menniskans *begär* och *naturdrifter*, förekom emellertid Aftonbladsredaktionen så absurdt, galet och löjligt, att den icke ens ansåg författarens deduktion värd en allvarsam tillrättavisning, långt mindre någon vederläggning. Den tycktes verkligen känna ett slags medlidande för författaren, såsom hade han, för att kunna försöka ett dylikt påstående, måst vara ifrån sina sinnen; den behandlade honom på intet sätt strängt, utan endast gycklade litet med honom för hans galenskap. Och förmodligen var det, för att godhetsfullt lemna den galne författaren en ledtråd, att återkomma till sans och riktigare begrepp, och för att derjemte erinra Allmänheten om de sanna och Aftonbladiskt liberala åsigterna i ämnet, som Aftonbladsredaktionen på samma gång behagade i korthet framlägga *sin* rättsprincip, *sin* härledning af rätt och samhälle, och förklara: att "den *sinnliga* menniskans *naturliga* drift till *begärens tillfredsställande* utgör *naturrätten*." Så här lydde den intressanta perioden i sin helhet:

"Alla tänkare hafva i alla tider insett och erkänt, "att det varit samhällets problem, icke blott nu, utan så "länge samhällen existerat, att kunna *förena fordringar*-"*ne i och för det helas bestånd*, som nödvändigt måste "kräfva vissa *uppoffringar* af den *enskiltes vilja* och kraf-"ter för det gemensamma bästa, med så få *inkräktningar* "som möjligt på individens *naturliga rättigheter*. Likaså "har man trott, att dessa båda fordringar, just i anseen-"de till den motsats, som äger rum emellan dem, aldrig "kunna *absolut förenas*, fastän de kunna *förlikas*; "ty den enskilte måste, så har man ansett, alltid *gifva* "*något med sig* åt det Allmänna, hvarpå det första bevi-"set ligger i *äganderätten*, sjelfva grundvalen för samhäl-"lens bestånd, som likväl redan *innefattar en uppoffring* "*af* NATUR-RÄTTEN *eller* den *naturliga driften* "hos den *sinnliga* menniskan till begårens tillfredställande."

Så lyder denna, med diplomatisk noggrannhet aftryckta, för uppfattningen och bedömmandet af Aftonbladets liberalism, i sanning klassiska period, uti hvilken vi blott tillåtit oss att med sårskilt stil utmärka de vigtigaste ställena. Den, som läst denna period och ändock icke vet, hvilken betydelse orden: *Liberal* och *Liberalism* ha för Aftonbladet, måste visserligen vara ytterst enfaldig och fåkunnig. Men, såsom läsaren ser, är det ej blott den oftanämde grundprincipen, eller att den djuriska naturdriften utgör naturrätten, som inhämtas af det klassiska stället. Man finner der också flera, icke mindre märkvärdiga, följdsatser ifrån sjelfva principen, med icke mindre tydlighet och bestämdhet utsagda. Således inhämtas t. ex., att "*äganderätten* är en *uppoffring* af *naturrätten*" eller 'en *inkraktning* på *individens naturliga rättigheter*", och således i sjelfva verket grundad på *orättvisa* och *usurpation*. Vidare: att alla samhällets eller det helas rättigheter endast uppkommit genom sådana *uppoffringar* eller *inkräktningar* på individens *naturliga rättigheter*, hvaraf åter ovillkorligt följer, att samhälle och stat, såsom endast grundade på dylika inkräktningar af den naturliga rätten och rättvisan, långt ifrån att vara tillstånd af rätt, tvertom utgör den högsta orätt, och att samhällets verkliga väsende och sanna begrepp just är att vara ett sådant tillstånd af orätt och orättvisa. Ändtligen ser man ock, att, i klar följd af samma principer, enligt den Aftonbladiska liberalismens förestållningssätt, den enskilte och dess naturliga rättigheter äro till *före* samhället, och alldeles icke med och genom det gifna: att samhället endast är något *efteråt* och *tillfälligtvis* tillkommet, och att samhället eller det hela på intet vis uti och genom sig sjelf äger någon rätt eller några rättigheter, utan att all samhällsrätt endast är härledd ifrån den enskiltes rätt samt en uppoffring utaf och inkräktning på denna.

Så riktig Aftonblads-redaktionen må anse denna åsigt af rätt och samhälle, så äger den dock nu mera icke den ringaste förtjenst af originalitet. Hela åsigten, så till dess princip som alla dess följdsatser, är ingenting annat än det grofva, materialistiska, och råttast sagdt, *djuriska* förestållningssättet om menniskans, statens och samhällets väsende, som för 50 till 60 år sedan var allmänt rådande i Frankrike, och till hvilket ännu den delen af de Fransyska, sig så kallande, republikanerne bekänna sig, hvilka företrädesvis vilja helsas för *Libe-*

rata och påstå sig vara den äkta och oförfalskade *Liberalismens* grundsatser trogna. Att dylika åsigter ännu här i Sverige kunna vara helt och hållet rådande uti en tidning, som Aftonbladet, hvars utgifvare sjelf är en graduerad person, och hvars alla medarbetare, med undantag af en enda, vid Rikets universiteter dels erhållit akademiska grader, dels der genomgått examina till embetsverken, väcker emellertid med skäl den högsta förundran, och leder naturligen uppmärksamheten på den undervisning, som der meddelas i naturrätten och statslåran. Och vi tro oss ej på något sätt gå för långt, då vi hemställe, om de uppenbara bevisen på ett dylikt barbari i begreppen hos dem, som lemnat universiteterna med erhållna grader och examensbetyg, ej må kunna anses som en skälig anledning för universiteternas höge Kansler och till och med för Regeringen sjelf, att efterhöra, hurudan undervisningen i naturrätten är vid universiteterna, och undersöka huru det är möjligt, att unge män med *slika* begrepp i naturrätt och samhällslåra kunna lemna akademierna och, såsom behörigen qvalificerade embetsmannaämnen, dimitteras *till statens tjenst.*

Nils Eskilsson.

I Stockholm lefde år 1533 en förmögen köpman af Tysk härkomst, och som stod i stor nåd hos Kung Gustaf den Förste. Han dref en, för sin tid, betydlig handel på Finland, och hade vanligen leveranser af smör och rökt kött till Konungens hofhållning. Visst brukade Konungen sjelf granska hans räkenskaper och afpruta betydligt på det pris, som köpmannen satte på varorna, äfvensom han ofta måste emottaga koppar eller Osmundsjern eller andra varor i utbyte för de levererade; men att han icke förlorade på handeln, kunde man finna af hans allt mera tilltagande välmåga.

'Gamble Tydich", så kallades köpmannen, hade en dotter, som icke blott genom sina prydnader, utan genom sina behag var utmärkt bland "stadsens unga pigor" (den tiden fick endast en adelsmans dotter heta "jungfru"). Hon hade tvenne friare, den ena en Lybeckisk, den andra en Svensk skeppare. Lybeckaren, en vild, men förmögen karl, hette Gytterback, och det sades om honom att han varit sjöröfvare. Men fadren gynnade honom för landsmanskapets skull. Svensken, som förde en af Konungens skutor, var en ung och rask, men fattig yngling. Han hade i hemlighet vunnit flickans hjerta, men de unga, som icke visste huru de skulle vinna fadrens samtycke, måste öfverlemna sin lycka åt hoppet på den ovissa framtiden. Gytterback, som hade ett litet snabbt fartyg, fick en gång, då han tog afsked af fadren, hans löfte om flickans hand, om han kom med god lycka tillbaka från Lybeck. Den bedröfvade Nils Eskilsson fick Konungens befallning att hämta en last från Åbo.

Det blåste en temligen stark sunnan. Nils Eskilsson hade lagt sin skuta i lä bakom en liten skogbeväxt klippa i Ålandsskären. För att begagna tiden, lät han sitt manskap gå i land och hugga ved. Men han blef snart varse ett främmande fartyg, som nalkades med god fart. Nils Eskilssons öfvade öga igenkände snart Gytterbacks snälla bojort (ett slags skepp den tiden). Icke utan en viss känsla af afund jemförde den redlige Nils sin tunga skuta, bemannad med tolf oöfvade båtsmän, med Lybeckarens prydliga och lätta byggnadsart, höga segel och qvicka manövrering. Huru gerna hade han icke också velat föra en så förträfflig sjöbåt, helst om han också fått stufva in sin vackra flicka i kajutan.

Men så snart Lybeckaren hunnit udden af klippholmen, blef han varse den Svenska skutan. Han kastade genast om seglen och lade intill. Nils Eskilsson kallade då sitt manskap om bord. Men knappt hade båtsmännen ankommit, förrån Lybeckaren utsatte en båt med beväpnade. Nils Eskilsson fann med bestörtning att här blef fråga om fiendtligheter. Ett skott lossades från det Lybska fartyget, och kulan hven förbi hans hufvud. I detsamma klättrade också Lybeckarne uppför skutans sidor. Här var ingen möjlighet att försvara sig och intet motstånd gjordes. Men Lybeckarne, som öfvermannat den Svenska besättningen, begynte utan omsvep att mörda den.

Endast Nils Eskilsson och en till blefvo skonade och i stället slagna i bojor. De fördes om bord till Lybeckaren. Gytterback betraktade sin fångne medtäflare med ett illisket löje, och befallte att han skulle nedkastas i skeppsrummet, medan skutans last undersöktes.

Sunnanvinden fortfor och Lybeckaren, tillika med sin pris, blef liggande i lä bakom klippan. Nils Eskilsson fann, att Gytterbacks fartyg helt och hållet var utrustadt till kapare och bemannadt med 30 man. Ännu var ingen annan pris gjord, än den Svenska skutan, och Gytterback fann dess last så väl stufvad, att han beslöt taga den i släptåg. En Lybeckare, som hade vård om de båda Svenska fångarne, lät dem hvarje middag komma upp på däck, för att hämta frisk luft, medan Kaptenen och hans folk spisade i stora rummet. De blefvo också om dagarna lossade ur sina bojor, som de blott om nätterna måste bära.

En middag, då tre Lybeckare, såsom vanligt, hade dagvakten, vandrade Nils och hans medfånge grublande på däck. Hastigt vaknade en djerf tanke hos Nils. Han gaf kamraten en vink och båda grepo hvar sin handspak. I ett ögonblick rusade de på de tre Lybeckarne, krossade deras hufvuden och tillslogo derefter storluckan. Det blef ett förfärligt larm der nedre. "Fram med eldbrånder ur kabyssan", ropade Nils. "Vi sätta eld på hela getingboet. Jag skall nog hålla till luckan medan det tänder sig!"

Gytterbacks röst hördes doft, som ur en graf. Han bad om sitt och de sinas lif. Han ville gå in på alla möjliga villkor. Men Nils lät honom länge tigga och be. Slutligen befallte han Lybeckarne draga sig längst bort i rummet och derifrån framkomma en i sender, för att låta binda sig. Om han märkte det minsta försök att göra emot denna tillsägelse, skulle luckan genast slås igen öfver de qvarblifvande, och fartyget sättas i brand. Luckan var också så trång, att endast en man i sender

kunde komma igenom den. Gytterback var den förste, som kom upp. Nils stod med ett svärd, som han tillgripit, lyftadt öfver hans hufvud, medan kamraten fångslade honom till händer och fötter. Så blef hela den Lybska besättningen fångslad.

Vinden kastade sig i detsamma till östlig. Då vände Nils och hans kamrat upp fockseglet (storseglet formådde de icke upphissa) och, tagande skutan i släptåg, styrde öfver Ålands haf. De kommo lyckligt till Svenska skåren och kunde der fått bitråde af Svenska fiskare och lotsar, men Nils, som hade haft god lycka hittills, ville äfven ensam fullända sitt äfventyr. Det lyckades äfven, och han lade till vid Stockholms brygga.

Hans ankomst hade icke blifvit obemärkt, äfven från slottet, och en mängd undrande personer hade samlat sig på bryggan. Med glad hurtighet steg Nils i land. Gamle Tydich skyndade först emot honom och såg helt förundrad ut. "Hvar är Gytterback?" frågade han. "Hur har du bekommit hans fartyg?"

Men innan Nils hunnit svara, kom en hofherre ridande genom folkskaran och sade: "hvar är skepparen, som just lägger till här?" — Nils framträdde och bugade sig. "Hans höga Nåde, Konungen, kommer just ridande upp till slottet och vill tala med dig!" fortfor hofherren.

Allt folket blottade sina hufvuden och vände sig uppåt slottet. Der höll just en präktig skara af riddare. Främst, på en snöhvit springare, satt den majestätiske Konungen, just nu i blomman af sin ålder. Det bruna skägget betäckte ringkragen framför hans bröst, och emellan dess lockar glimmade emellanåt någon juvel af de många, som voro broderade på hans drägt.

Nils nalkades honom, med hatten i hand, och folkskaran trängde sig nyfiken fram för att höra hvad skepparen sade. Kung Gustafs öga antogo först ett uttryck af vrede, men snart klarnade den höga pannan, och de fina läpparna drogo sig till ett leende af välbehag, då han hörde fortgången af berättelsen. "De gode herrar af Lybeck", yttrade han, "skola väl låra sig att lemna våra farkoster i fred. Du är en duglig och rask karl, skeppare. Vi skole komma dig ihåg."

Gamle Tydich var en slug gubbe. Han visste väl att akta på tidens tecken, och som han visste, att Kungens ord voro att lita på, bjöd han Nils Eskilsson hem till sig.

En vecka derefter hade Konungen låtit till lifvet afstraffa samtlige de Lybska röfrarne, en ny befälhafvare var utnämd på Svenska örlogsskeppet "Brynthen", och det lyste i Stadens Storkyrka för "Manhaftige Höfvidsmannen på Hans höga Nådes Konungens skepp, Nils Eskilsson, och dygdiga pigan Dortha Tydichsdotter."

Ett och annat.

Det råder mycken likhet mellan Hr Georg Scott och hans namnkunniga namne, Sir Walter Scott. Båda följa i sina "berättelser" i viss mån historien, men tillita dock ännu oftare fantasien, fastän man emellan dem anmärkt den skillnaden, att den sednare skref "en vårdshusvårds berättelser", under det att den förre, i sina berättelser, satt sig i öppen polemik mot allt hvad vårdshusvårdar heter, och Aftonbladet till på köpet. Att en nykterhetsvän tar sin skada igen, och är full med historier, är visserligen ganska menskligt, men att ljuga så kåckt, som Hr Scott, tillhör egentligen icke det nyckra tillståndet. Det är icke då, som man ser 'sju supar" i stället för tu, och om man också lätteligen, det vi medge, kan förirra sig i 150,000 brännerier, så plägar man icke på nykter mage anförtro sig åt ledningen af sådana Ariadnetrådar, som dem Hr Scott, i sina uppgifter, måtte ha tillgripit. Detta lägga vi Hr Scott så mycket mer på hjertat, som Hr Scotts eget land, Skottland, just efter alla resandes förmenanden, är kändt för ett af fylleriets hufvudsäten, och det der visst icke, i detta fall, behöfver stå efter för Sverige. Det, som deremot Hr Scott alldeles förglömt, och som Hr Scott, utan fara att, såsom nu, bli beslagen med osanning, kan tillägga till sina notiser, är att Hofvet i Stockholm äger en — Hofdistillator. Tänk! en Distillator endast för hofvet! Hvad säger Hr Scott om ett förståndigt användande af denna underrättelse, för att dymedelst komplettera de öfriga?

= Jag drömde en gång, att det var fråga om att reducera Svenska armén och endast bibehålla några kårntrupper, som stam för en bevåring. Bland de förvirrade bilder, som i sömnen jagade förbi mitt öga, såg jag äfven en qvinna, som gret. Axplockaren prydde, troligtvis för att trösta henne, hennes lockar med ett par kornax, och Granskaren hade, för att icke genera henne, medlidsamt lagt bort lorgneten. Apotekaren Huldbergs välnad redde i en mortel till några kylande pulver. Jag kunde förstå, att det var Svea. Hon gret öfver, att med en reducerad armé känna sig blottställd för Ryssands tilltag, liksom oskulden för förförarens, oskulden, som icke alltid har mod att med en viss poet utropa:

"Hvad skall jag i ditt slott, det stora?
Jag är så nöjder med min lott i Mora."

"Madame!" yttrade emellertid jag tröstande, "gråt icke! torka edra tårar! Äfven om ni icke har någon armé, skola vi, edra söner, försvara er, och om det fordras dö för er."

"Det är godt och väl, min Herre!" svarade Svea med en förtviflad blick, "men hvar f--n vill ni, att jag skall ta mina Landshöfdingar?"

Jag tystnade inför detta sednare argument, emedan jag icke ansåg tillståndigt att deröfver yttra mig.

= Då den unge Löjtnanten Bonaparte en gång satt arresterad någon liten tid, roade han sig med att utarbeta planen till ett fälttåg i Italien; och han fick sedan tillfälle att realisera sin plan. Hvad skall det icke blifva för storverk för Sverige, som komma i dagen, då vårt Fäderneslands arresterade Premierlöjtnanter lifvas af en så hög anda, — helst om det tillåtes dem att arbeta tillsammans.

Nästa nummer utgifves Fredagen d. 16 Febr., kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 14. 1838.
Fredagen den 16 Febr.

FREJA.

De båda Dolkarne.

Uti en arsenal två gamla dolkar,
Som tvenne sekler genomvandrat verlden,
Förtroligt hvilade invid hvarann.

Den enas skaft var rikt af diamanter
Och perlemor; dess damascenerklinga
Afspeglade den blick, som såg deri.

Den andra dolken, han var utan prydnad,
Af grofva händer gjord, af grofva nyttjad;
Dess stål var klädt af outplånlig rost.

»Ha! fina vän», han sade till den andra,
»Din tid i furstetjenst förflöt — till intet:
Men jag, just jag, har dödat en tyrann.»

»Ja väl!» så svarade den andra dolken,
»Du gjorde då en stor, en ryktbar gerning! —
Men vet! det var en hand som förde dig.»

G—n.

Litteratur-Bladet.

Dialog.

A. Hvad är det för ett *"affall"*, som åtskilliga tidningar tro sig ha upptäckt i Professor *Geijers* Litteraturblad, och öfver hvilket de göra så mycket väsende? Väl har ock jag sett, att på ett ställe står att läsa, det Hr G. *"affallit från sig sjelf"*; men det förefaller mig, det oaktadt, som jag skulle möta Hr G:s *"sjelf"* på hvarje rad, och som *detta* i den nya skriften skulle sticka ändå mera fram, än i något föregående arbete utaf hans hand.

B. Men det är ju blott fråga om en förändring utaf opinioner.

A. Opinioner! Utaf opinioner har jag i den nya skriften upptäckt föga spår. Jag har i den funnit utgjutelser af affekt och temperament, känslor, utrop och tycken, samt en kringirrande fantasi, som än svåfvar kring rosor och bäckar och än omkring kullslagna stolar, med ett ord, en kokande och gåsande subjektivitet; och visserligen, om man så behagar, åfven här och der tankar och intressanta tankar, men likväl så nedtryckta och beherrskade af subjektiviteten, så spridda och sammangjutna med utbrotten af känslor, affekt och temperament, att de snarare bära pregeln af fantasispel och regellösa, subjektiva tycken, än af *verkliga* opinioner, *verkliga* tankar! Utaf tanke, i *tankens form*, hvilken beherrskar både subjektiviteten och ämnet, och hvilken framgår med ordning, klarhet och metod, hvilken innehåller utveckling af en stadgad öfvertygelse hos författaren och stadgar eller åtminstone åsyftar att stadga en öfvertygelse hos läsaren — utaf allt detta, som utgör kännetecken och karakter på verkliga opinioner, har jag ej funnit tecken i den nya skriften. Men kanske har jag ock orätt, som uti den sökt något dylikt. Sannolikt har Hr G. funnit intressantare och vigtigare, att åt Allmänheten meddela sina känslor och tycken, än sina *tankar*. Den som skrifvit afhandlingen i *Iduna* om Mytologiens förhållande till Religion, och framförallt Afhandlingen uti *Litteraturtidningen* om Statens och Uppfostrans ömsesidiga förhållande till hvarannan, säkerligen en af de mest djuptänkta och, hvad mer är, bäst genomtänkta, afhandlingar, som någonsin blifvit skrifna på Svenska språket, om ock Hr G. nu tyckes anse den för en *"spik"* slagen uti en alldeles *"öfverflödig vägg"*; — den, säger jag, som skrifvit dessa afhandlingar, har visat sig så väl kunna beherrska både ämnet och sin subjektivitet, har visat sig så rikt utrustad icke blott med tankar utan åfven med förmågan att låta tanken framträda i tankens form, att han tvifvelsutan åfven nu skulle kunnat låta Allmänheten få del af stadgade öfvertygelser och verkliga opinioner, i fall han ej föredragit att hellre meddela sig åt henne i förtroliga utgjutelser af känslor och tycken.

B. Allt det der kan vara godt och väl, men i alla fall står det fast, att Hr G. ändrat opinioner; detta framlyser på åtskilliga ställen i det utkomna första Numret af Litteraturbladet ganska tydligt.

A. Om att ändra opinioner blott vill säga, att mer eller mindre öfvergifva grundsatser och åsigter, som man förr hyst, så vill ock jag medgifva, att omdömet är riktigt, och att ett *sådant* "affall" röjes i Hr G:s nyaste skrift. Men om dermed åter menas, att de nya åsigterna och

grundsatserna skola vara med bestämdhet uppfattade och i klar tankeföljd ordnade, så måste jag bestrida att en *så beskaffad* opinionsförändring kan upptäckas i den ifrågavarande skriften, ty i denna uppenbara sig de nya åsigterna, eller hvad Hr G. nu tänker, blott i form af subjektiva tycken och känslor; och att i dessa utgjutelser få reda på en klar och bestämd *princip,* har åtminstone varit för mig omöjligt. Utaf ett och annat yttrande skulle det till och med nästan tyckas, ty hvarje bestämd slutsats är som sagdt omöjlig, såsom skulle Hr G. blott ha kastat sig ifrån en ensidighet, en ytterlighet, till en annan, samt tills vidare finna mesta trefnad uti att dväljas med sin känsla och fantasi på den nya ståndpunkten, samt helst underlåta att der göra sig hemmastadd och med sina begrepp taga den i formlig besittning. Och vore det så, att det såkallade *"affallet"* endast bestod uti en slik flyttning, så skulle jag ock föga undra på, att Hr G. helst ser det nya hemmet genom ett poetiskt töcken, ty bekantskapen dermed kan ej bli intressant, om det klart skådas sådant det i verkligheten är.

B. Att snillen äfven af första rangen på detta sätt kasta sig ifrån en ensidighet till en annan, är visst icke ovanligt, helst om de i någon mån äga, hvad man kunde kalla, en *sentimental konstitution,* eller en djup men lätt hänförd känsla och en liflig inbillning, hvilka gerna löpa tanken i förväg. Äfven här i Sverige ha vi i de sista trettio åren, hos åtskilliga genom hufvud och kunskaper högst utmärkta män, haft exempel af dylika ytterliga opinionskastningar, hvilka personer med inskränkt omdöme härledt ifrån intresserade motiver och förändrade yttre förhållanden, då de likväl äro så naturliga, att det nästan är omöjligt för någon med lättrörd känsla och liflig inbillning, att icke, vid öfvergifvandet af en insedd ensidighet, springa öfver den sanna ståndpunkten och kasta sig i en motsatt ytterlighet. Men att en man, som Professor Geijer, hvilken just genom de nyss åberopade afhandlingarna dokumenterat sig som *verklig tänkare,* skulle uppföra samma skådespel och endast falla uti en ny ensidighet, och till på köpet uti en ensidighet, som han så väl känner och så länge bekämpat, vågar jag påstå vara rent af omöjligt.

A. Äfven jag anser det föga tänkbart och skulle ingenting högre önska, än att Hr G. med en lika hög förträfflighet, som, uti afhandlingen för 24 år sedan om statens och uppfostrans förhållande till hvarandra, utmärkte framställningen af hans *dåvarande* ståndpunkt och opinioner, äfven måtte gifva den närvarande tiden en klart ordnad, deducerande framställning af hans *nuvarande* ståndpunkt och principer. Jag vet knappt att föreställa mig någon skrift, som på en gång skulle vara mera intressant för Allmänheten, samt mera *lärorik* och *verkligen nyttig* för densamma, just uti närvarande tidpunkt. *Den* skulle åtminstone icke vara en *"spik"* slagen uti en *"öfverflödig vägg"*; hvilket jag dessutom, emot författaren sjelf, icke ens tror den förstnämde afhandlingen vara; ty uti denna är visserligen saken blott sedd ifrån en sida, och afhandlingen är derigenom ensidig och i sina resultater skef och otillfredsställande; men den der sedda sidan är och blir dock alltid en nödvändig sida af saken, som icke får förbises eller glömmas, för det att man nu också ser den andra sidan. Att blott se det offentliga och för detta helt och hållet uppoffra det privata, den enskilte för det allmänna, Rättstillståndet för Staten, såsom Hr G. gjorde i den oftaåberopade afhandlingen, är visserligen ensidigt; men det skulle vara icke mindre ensidigt, att nu uppoffra det offentliga för det privata, det allmänna för den enskilte, Staten för Rättstillståndet, hvaråt likväl många tidens tecken syfta. Begge sidorna äro lika verkliga, ha lika rätt, samt kunna ifrån en högre synpunkt förenas, hvilken omfattar båda och icke utesluter någondera.

B. Det är just denna högre synpunkt, hvilken jag nu tror vara Hr G:s; och för min del skulle derföre äfven jag ingenting högre önska än en afhandling af Hr G., hvilken utredde denna synpunkt lika klart, som den åberopade afhandlingen 1814 framställde hans dåvarande ståndpunkt. Också jag håller före, att en sådan afhandling, just i närvarande tidpunkt, skulle vara utomordentligt nyttig och bringa allmänna opinionen till enighet öfver många vidtutseende tvister och förlika många söndringar. Men hvad säger du om ett förslag; vi hysa begge samma önskan, och troligen dela ännu flera denna med oss; har du då något emot, att vi låta Hr G. känna den, till det afseende han derpå behagar fästa? Vi kunde för sådant ändamål låta trycka vårt samtal i någon tidning.

A. Förslaget behagar mig; det är det bästa af hela vårt samtal, och om vår önskan uppfylldes, så skall jag anse mig icke blott vara Hr G. utan äfven dig tack skyldig.

Anekdoter från Grefwe Platens unga år.

Svenska Regeringen skickade under Kaptenen (sedermera Amiralen och Riksståthållaren) Balzar Platens befål en fregatt till Medelhafvet, för att der visa den Svenska flaggan. Platen var en utmärkt sjöman och hade befallning, att, der det så passade sig, söka att göra uppseende med flaggan. Han besökte flera af Medelhafvets hamnar, och de Svenska sjömännerne lefde lustigt och frikostigt, samt blefvo allmänt omtyckta der de stego i land.

Då den Svenska fregatten nalkades redden vid Toulon, träffades en Fransysk fregatt, som salutarade och hvars salut besvarades af de Svenska kanonerna. Den Fransyska fregattchefen skickade helsningar med den Svenska till staden, och denne lofvade att innan aftonen framföra dem.

Men just då Platen skulle segla in i hamnen inträffade en stiltje. Han ville icke afbida morgonvinden, emedan ingen på den tiden af dagen skulle bemärkt fregattens ankomst och det nu var Söndag, då hela stadens befolkning var ute och i rörelse. Han skickade derföre en slup i land för att leja en mängd roddare och båtar, som genast skulle bogsera in fregatten.

Så snart folket och båtarna ankommit, sattes den majestätiska fregatten långsamt i rörelse och nalkades hamnen. Platen befallte manskapet påtaga sina bästa kläder och lät manna rå. Så snart han kom till batterierna saluterade han, så att fregatten insveptes i moln af krutrök, öfver hvilka de höga masttopparna svåfvade, fullsatta af raska sjömän.

Under den tid fregatten uppehöll sig i Toulon, lyste Svenskarna främst på alla offentliga lustbarheter, och efterlemnade ett hedrande rykte om hurtighet och sin regerings anseende.

Platen åtföljdes vanligen i land af ett par sjömän, som han utvalt, just såsom mönster för äkta Svenska sjöbussar. Den ena var en lång, gigantiskt bygd Rospigg, den andra en undersättsig Hallänning. Båda hade verkligt atletiska krafter, som det också roade Platen att stundom skryta med. En dag gick han i flottans varf, åtföljd af dem båda, och såg der en mängd småväxta Fransmän sysselsatta att uppvältra en tung spira på en timmerhög. Platen gaf en vink åt de Svenska bussarne; i ett ögonblick skuffade desse undan Fransmännen, grepo i hvar sin ände af spiran och kastade den i ett tag upp på högen. En Engelsk sjöofficer, som var närvarande vid detta tillfälle, förklarade med Brittisk stolthet, att, ehuru de Svenska båtsmännen hade en utomordentlig kroppsstyrka, de likväl icke skulle kunna stå för en Engelsk boxares anfall. Platen erbjöd Engelsmannen att försöka, och herrarne slogo vad. En mängd både Fransmän och Engelsmän samlade sig på en öppen plats emellan ett par linieskepp, som stodo halffärdiga på hvar sin stapel. Emellan de gigantiska spanterna framtittade en mängd arbetares nyfikna hufvuden. Platen uppmanade den korta Hallänningen att hålla sig rask och sade hvad som förestod honom. Denne tycktes icke vara rätt belåten med uppdraget, ty han såg helt ond ut och tuggade ifrigt på sin buss. Emellertid ställde han sig på den plats, som anvistes honom. Den långa Rospiggen log åt sin kamrat och gnuggade förnöjd sina hårda näfvar. Den stolte Britten hade skickat bud efter sin kämpe. En ung, vacker karl, med den lilla sjömansmössan på sned, framträdde, ryckte af sig sin jacka och strök de randiga skjortärmarna tillbaka från sina senfulla armar. Han såg med en glad och stolt blick omkring, och alla tyckte sig läsa segren i hans lätta och fria uppsyn och åtbörder. Hallänningen lät icke förmå sig att aftaga sina kläder, utan väntade, tvär och trumpen, sin lifliga fiendes anfall. Sedan Engelsmannen gjort några rörelser i luften med armarna liksom för att sätta alla muskler i rörelse, störtade han, som en blixt, på Hallänningen och gaf honom några dånande slag på det breda bröstet. Men denne, som icke förstod sig på den ädla boxningskonstens finesser och parader, sträckte ut högra armen och riktade blott en äkta Svensk örfil på sin motståndares öra. Den oväntade smällen kastade den stackars Engelsmannen, sinslös, ett långt stycke bort ibland åskådarne. Fransmännen hurrade af förtjusning att se den Engelska nationalstoltheten förödmjukad. Den länge Rospiggen uppsökte den fallne, tog honom som en barnunge på armen och bar honom, på Platens tillsägelse, till sjukhuset. Samtlige officerarne begåfvo sig till ett hotel, der Engelsmannen, så godt han kunde, fick skölja ned sin förargelse med Champagnen, hvari man drack de Svenska sjömännens välgång.

Då den Svenska fregatten, efter ett muntert vistande i staden, skulle gå till segels, samlade sig en talrik folkmassa i hamnen. De hurtiga Svenskarna togo afsked af de Fransyska vänner de förvärfvat i Toulon, och äfven Fransmännen uttryckte sin saknad. Det var en förmiddag. Hamnen och redden var betäckt med båtar, hvari en mängd nyfikna menniskor trängdes om hvarandra. Hastigt svåfvade öfver vattnet den Svenska fregattchefens slup ifrån hamnen ut till det ståtliga örlogsskeppet. Så snart han stigit om bord, nedsänktes taljorna och slupen svåfvade uppför skeppets höga sida till sin plats. Det blef rörelse i tackel och tåg. Viga, som apor, klängde sjömännen omkring de höga masternas toppar, medan en sällsam musik förkunnade att ankaret uppvindades. Fregatten begynte röra sig och småningom vända sitt bogspröt mot hafvet. Det ena seglet hår, det andra der utvecklade sig, tills fartyget kommit i den ställning, som befälhafveren åsyftade. Då betäcktes på en gång masterna med snöhvita dukar, fregatten sköt fart och ur kanonerna på dess sidor dånade saluten. Snart sågo Fransmännen endast, emellan hvirflarna af krutröken, fregattens höga tackling och segel. Den stackars Engelsmannen betraktade också skådespelet och hans öga fästade sig melankoliskt på krutmolnen, hvaribland det endast kunde upptäcka en och annan strimma af förgyllningarna på den Svenska örlogsmannens akterspegel.

Ett och annat.

En prest var en gång, i medlet af förra århundradet, tillika med klockaren, i sockenbud hos en af sina åhörare, en ganska hederlig och beskedlig karl, fastän han var en så kallad rackare, — det vill säga måstermans medhjelpare. När prest och klockare hos honom förrättat sin skyldighet, tog han ett ganska hjertligt afsked af dem och gaf åt hvardera ett sammanviket papper med någonting tungt uti. "Bara löspengar!" suckade klockaren. Det var braskande kallt, då som nu, och herrarne trafvade friskt framåt Götgatan, så att knarkandet i snön hördes vida ikring. När de hunnit helt nära till en viss källare, så uppstod en fråga i prestens mage, om det inte vore möjligt att få något värmande för den der sista förtjensten. Presten tog upp och såg åt, och se! fyra silfverriksdalrar med Kung Fredriks storlåppiga och perukomgifna anlete, myste mot honom. — "Än jag då?" tänkte klockaren. Han undersökte sitt, och fann likaledes en silfverkung. "Hå! Herr Hofpredikant", sade han, "det vore bra om det funnes flera sådana rackare i församlingen!" — "Ja!" utropade presten, "om di vore rackare allihop!"

= Baron W. satt en gång, vid en middag, midt emot en af sina vänner. Sedan han betraktat honom en stund, sade han: "Kors, hvad du är lik din mor!" — "Så!" utropade hans vän fryntligt: "när har du sett min mor?" — "Jag har visst aldrig sett henne!" svarade Baron W. — "Hur kan du då veta, att jag liknar henne?" återtog vännen förundrad. — "Åh jo!" svarade Baronen, "nog kan jag lätt föreställa mig, hur en gammal kåring ser ut!"

= En liten vacker tiggargosse inträdde en dag i sistlidne November månad till en af Stockholms unga artister. Gossen hade några löspenningar i ena handen, mössan i den andra och en stor, full brödpåse på ryggen.

Följande samtal tog genast sin början:

"Hvad heter du, min gosse?"

Jo, jag heter Carl Fredrik Fredriksson.

"Hvad äro dina föräldrar?"

Min far är död; men mamma lefver.

"Hvad var din far?"

Det vet jag inte.

"Hvad är din mor då?"

Hon är arbetshustru; men hon har inte något arbete.

"Hvar bor hon?"

Vid Rörstrands grind.

"Hvad gör du om dagarna?"

Jag går omkring och tigger.

"Kan du läsa?"

Nej! det kan jag inte.

"Hur gammal är du?"

Jag är fem år se'n midsommaren.

"Vill du inte lära dig läsa?"

Jo! jag ville gerna gå i skolen — men —

"Ställ dig der borta vid fönstret, min gosse! så skall jag måla dig."

Nej! det vill jag inte. Mamma har sagt, att jag skall vara som jag är.

"Du skall få sex skillingar, om du går fram och ställer dig vid fönstret och står stilla till dess jag säger till."

Ändtligen, vid åsynen af de blanka slantarna, och sedan han fått grundligen inhämta, att det icke var frånga om att smörja honom i synen, lät gossen beveka sig och blef målad.

Man hoppas, att gossens fysionomi skall vinna bifall vid MålarAkademiens tillkommande exposition.

= En artist mötte en dag sin skräddare, och såg honom frimodigare än vanligt i ansigtet. Skräddaren gick hotande till honom och sade: "Herrn får lof att betala mig, det säger jag herrn; annars skall jag genast låta bysätta herrn." — "Tackar ödmjukast!" svarade artisten: "Herrn har varit så hederlig och låtit mig få något att ha på mig: skulle herrn nu också vilja skaffa mig tak öfver hufvudet, vore herrn min största välgörare, ty jag befinner mig verkligen husvill."

Skål för de Gifta Damerna, wid ett bröllop

Behagens döttrar, J, som ännu dröjen
Oskyldigt, blygt vid Hymens tempelport!
Er blick upp till de tvenne sälla höjen,
Och följen deras efterdöme fort!
I templets helgedom er vinka nöjen;
Men pligtens bud är ansvarsfullt och stort;
Ty det är qvinnans sköna lott och ära,
Att mannen huslighetens lycka lära.

På mödans fält, ibland bekymrens strider,
Går mannen fram i lifvet. Segrens krans,
För hvilken han hvar motgång tåligt lider,
Vid makans bröst dock alltid skönast fanns.
Vid hennes hjerta ej hans smärta svider,
Och hennes hjerta tryggar sig till hans.
Tillsammans de, mot alla lifvets öden
I trogen kamp, bli segrande i döden.

Välkomna, Jungfrur! då, när tiden stundar;
För Er har Hymens altar ock en fest.
Ty Amor sofver ej, om än han blundar:
Han smyger in sig, en objuden gäst,
Uti den skönas hjerta, bäst hon grundar
På lek och frihet — och hon ser sig fäst.
Välkomna! Lifvets korthet väl betänken
Och åt Er sjelf och oss vår sällhet skänken!

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

Nästa nummer utgifves Tisdagen d. 20 Febr., kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 15. Tisdagen den 20 Febr. 1838.

FRE JA.

Om Tidningspolemik.

Några ord att öfvervägas af Allmänheten.

Ingen makt, som befrias från all kontroll och lemnas att helt och hållet handla efter godtycke, undgår det ödet att förr eller sednare öfverlemna sig åt sin egoism och sina tycken och att låta sig deraf regeras. Frestelsen är för stor; afstegen så lockande och ingenting dervid att äfventyra, då ingen kontroll eller återhållande kraft gifves. Det är lika litet tidningspressen, som någon annan makt förunnadt, att ifrån denna allmänna regel göra ett undantag.

Emot tidningspressen i Sverige har hitintills icke funnits någon *moralisk* kontroll eller *effektivt* återhållande kraft, hvarken hos Regeringen eller hos Representationen, och ändtligen ej heller uti bokpressen, samt hos nationens snillen och utmärkte författare. Alla dessa krafter, som i andra konstitutionella stater utgöra moraliska band och skrankor för tidningspressen, hvilka nödga denna att verka med plan och regel för offentliga ändamål och icke för privata syften samt egoismens, egennyttans och godtyckets ingifvelser; alla dessa samhällskrafter ha här i Sverige, i afseende på tidningspressen, groft åsidosatt sin pligt emot det allmänna, sin förbindelse mot Staten och Nationen. Och då allmänna omdömet, hvarken genom Regeringen eller Representationen eller bokpressen och nationens stora författare, blifvit väckt och utbildadt att utöfva någon kontroll på tidningsväsendet, så är det klart, att all egentlig kontroll från *Allmänhetens* sida äfven skulle uteblifva. Ty Allmänhetens omdöme och dess beslut, att *icke* prenumerera på en tidning, hvars syftning, grundsatser, ton och handlingssätt den ogillar, är visserligen, såsom en annan tidning anmärkt, den definitiva och yttersta samt hufvudsakligen kraftfulla kontrollen; men utan att Allmänhetens omdöme väckes, utbildas och stadgas genom en aktad ministeriell press, genom ansedde och vårderade Representanters yttranden och granskning af tidningspressen, och framför allt genom bokpressens och nationens store författares undersökningar, huruvida tidningarna motsvara sin bestämmelse eller ej, så är och förblifver detta omdöme slumrande, hos den stora mängden, och kommer icke till klarhet och än mindre till något allmännare beslut, att upphöra med prenumeration på en tidning af samhällsskadlig syftning och förderfliga grundsatser. Då det för någon tid sedan uti *Freja*, i en uppsats, hvarifrån motto't till denna artikel är hämtadt, yttrades, att: "ingen makt är här i Sverige så utan all kontroll och så helt och hållet lemnad åt sig sjelf, sin egoism och sitt godtycke, som tidningspressen"; samt att, "uti intet land någonsin exempel torde gifvits af en makt, som i lika mått som Svenska tidningspressen varit oförbindrad och haft i sitt skön att agera despot eller ej", så innehöll följaktligen detta yttrande icke den ringaste öfverdrift. Ty de lumpna, juridiska kontrollerna, d. v. s. aktioner samt löjliga och absurda indragningar, utgöra, i den ställning tidningspressen nu befinner sig, alldeles icke något korrektiv eller någon återhållande kraft hvarken mot dess missbruk eller dess dåliga tendenser; tvertom.

"Men är det då så vigtigt, om en moralisk kontroll på tidningspressen finnes eller ej? Betyder det så mycket om tidningarna ha en förderflig syftning och redigeras efter falska åsigter och dåliga grundsatser"; — så höra vi tanklösheten och ytligheten anmärka, ty hvad kan ej tanklösheten och ytligheten invända! Jo, svara vi, detta betyder mera, än till och med mången tänkande och insigtsfull man ens anar och föreställer sig. I ett land, såsom Sverige för närvarande, der Regeringen *icke* utöfvar eller är i stånd att utöfva det aldraringaste inflytande på opinionen, samt der till och med en skriftställare nyligen upptrådt, tolk, som det såges, af de aldrahögsta förtroenden och af Regeringens innersta tankar, och förklarat, att Regeringen *icke bör* utöfva någon inflytelse på tänkesätten eller åga en ministeriell tidning; der likaledes Representationen, *samlad blott hvart sjette år*, är och måste vara ännu mindre i stånd, att utöfva något verksamt inflytande på opinionen; der ändtligen icke en bokpress finnes, som delar tidningarnas inflytelse, samt der nationens snillen och stora författare genom sin tystnad dömt sig sjelfva från allt inflytande på tänkesätten; — *der*, med ett ord, *hela opinionen och all dess makt är lemnad åt tidningarna*, hvilka åt denna kunna ge hvad riktning de behaga; i ett *sådant* land och under *sådana* förhållanden är det verkligen af vigt att betänka, *hurudan* den riktning är, som tidningspressen ger åt opinionen, och

hurn beskaffadt det inflytande, som af tidningarna på den-samma utöfvas. Ty opinionens makt är i våra dagar all makt, och slutligen måste dock hvarje annan makt derför böja sig och derefter foga sig.

Men når ifrån intet annat håll, hvarken ifrån Regeringen, Representationen, Bokpressen eller Nationens store författare, något tecken, någon vilja röjes att kontrollera det inflytande, som tidningarna utöfva på opinionen, så återstår således intet annat medel, så vidt tidningspressen icke skall blifva absolut utan kontroll och få handla absolut egenmäktigt, blott drifven af sin egoism och sin egennytta, ån att den ena tidningen kontrollerar den andras *grundsatser, syftning, ton* och *sätt att gå till väga;* h. e. det *enda* medlet är: *Tidningspolemiken.* Under *såbeskaffade* förhållanden, som här i Sverige, är derför tidningspolemiken icke blott ett samhällsbehof och väsendtligen nyttig för det allmänna, utan *absolut nödvändig.*

Och, för att göra denna sanning ännu tydligare genom exempel: når en tidning här finnes, sådan som *Aftonbladet,* hvilken ej blott utöfvar indirekte ett högst skadligt inflytande på nationens odling, samt *direkt* och *positivt* arbetar på att förstöra all kultur, genom utbredandet till mängden af åsigter och föreställningssätt, som rakt leda till samhällets upplösning och tillintetgörandet af alla begrepp om rätt och orätt, och af alla moraliska förpligtelser, utan som äfven till på köpet dagligen understödjer sådana läror genom sitt *handlingssätt* och sitt *exempel;* är det då ej en ovillkorlig pligt, fråga vi, för hvarje redlig tidningsskrifvare, som har någon aktning för sitt kall och någon känsla för pligt och fosterland, att öppet uppträda mot en sådan tidning, att demaskera dess läror, handlingssätt och tendens, att visa hvilka följder dessa måste hafva, och att, på sådant sätt, om möjligt afvända dessa följder och motverka inflytandet af ett slikt blad på opinionen? Eller skulle det verkligen vara rättare handladt och utmärka sann sjelfständighet och frimodighet, att lemna sådana läror utan motsägelse och ett slikt handlingssätt utan tadel, för att ej blottställa sig för Aftonbladets personliga smådelser och ovett? När *Aftonbladet*, ån under den ena, ån under den andra formen, dagligen för massorna varierar en afskyvärd, demoraliserande materialism, och förkunnar, att "den *naturliga driften* hos den *sinnliga* menniskan till *begärens tillfredsställande* utgör *Naturrätten*" eller den naturliga rättvisan och billigheten, och att *egennyttan* och *egna intresset* således är den *enda moralen,* det *enda* rättesnöret för menniskornas handlingar, samt dagligen med sitt exempel understödjer denna lära; så skulle man kanske böra legt iakttaga tystnad dervid för att ej inlåta sig i polemik? Vidare: når Aftonbladet i full öfverensstämmelse med en sådan *Naturrätt* och en slik *Moral* förklarar för den okunniga hopen, hvars orakel det är, att "*äganderätt och samhälle* äro *inkräktningar* på de *naturliga rättigheterna*", hvarigenom således — en slutföljd, som äfven den mest obildade kan draga — *stöld och bedrägeri* upphöra att vara brott, utan tvertom, likasom äfven *hvarje* annan mot samhällets bestånd riktad handling, bli naturligen rättmätiga och förtjenstfulla gerningar; och ändtligen: då *Aftonbladet,* under den lumpnaste opposition mot den Regering och de styrande som för närvarande råda i Sverige, riktar sin egentliga opposition mot sjelfva *idéen af Regering,* framställer *all* Regering såsom *nödvändigt ond*, samt *all* styrelse *såsom ett ondt,* på detta sätt söker väcka massans hat och ovilja mot *all* Regering, och arbetar på att slutligen göra all Stat, allt borgerligt samhälle omöjliga; så skulle man kanske äfven då försigtigt iakttaga tystnad för att ej ge anledning, som det heter, till ett "*tidningskäbbel?*" Nej! att då iakttaga tystnad, vore hvarken att handla redligt, frimodigt eller Svenskt.

Och en polemik af *sådan* beskaffenhet, i *sådan* syftning och för *sådana* ändamål, är ock intet "*tidningskäbbel.*" Må *Aftonbladet* bemöda sig att neddraga denna polemik från sin höga och allvarliga syftning och karakter, samt förvandla den till *käbbel,* dymedelst att det *icke* håller sig till *saken,* eller dess egna grundsatser, tendens och handlingssätt, utan vänder sig mot de *författares personlighet,* hvilka föra denna polemik mot Aftonbladet, så tänka likväl icke författarne i *Freja,* att följa det i detta *käbbel,* likaså litet som de af något Aftonbladets käbbel, af några smådelser mot sin personlighet, låta afskräcka sig ifrån att fullfölja sin polemik, så länge Aftonbladet yrkar sådana samhällsförderfliga läror och grundsatser samt praktiskt understödjer dem genom exempel och handlingssätt.

Den unde Brahen.

1533.

I.

Staden Wiborg utgjorde fordom Sveriges gränsfästning mot östern, ett Sveaborg, hvars minne icke är så beflåckadt af förräderiet, som Ehrensvärds olyckliga skapelses. Likväl föreföllo äfven i Wiborg upptråden, som voro för Sveriges Konung bedröfliga.

På slottet satt en dag befälhafvarens maka, Grefvinnan Margareta, och lutade sin panna mot handen. Hennes två yngsta söner lekte vid hennes fötter. Den äldsta, en fjortonårig yngling, stod vid fönstret och fröjdade sig åt ett blankt harnesk, som han erhållit till skänks af sin stjuffader. Denna yngling var den enda manliga åttlingen af en slägt, hvars namn står på många blad af Sveriges historia. Han hette Peder Brahe, och var son af den Joachim, som i Stockholms blodbad böjde sitt hufvud under bilan. Den sörjande Grefvinnan fann sig icke lycklig i sitt sednare äktenskap med en utländsk, anspråksfull och orolig Grefve, helst då hennes stränge broder, Konung Gustaf, redan börjat fatta misstankar emot honom.

Grefven sjelf inträdde med ett bref i handen. Han såg missnöjd och förtörnad ut. "Jag vet i sanning icke hvad jag skall göra", yttrade Grefven. "Han har kallat mig till Stockholm. Men en narr vore jag, om jag litade på hans ord."

"Min broder är sträng", yttrade Grefvinnan och såg upp på honom; "men du kan icke klaga öfver att han saknat ordhållighet."

"Dalkarlarne hafva verkligen skäl att berömma honom!" utbrast Grefven försmädligt.

I detsamma inträdde Öfversten för besättningen, en Tysk, som hette Gerstenberg. Han gjorde en vördnadsfull helsning och sade: "Utanför viken segla några stora örlogsmän, enligt hvad en fiskare berättar."

'Ha!" utbrast Grefven, "det är Nils Krabbe! Hvarföre har Konungen just skickat ut sina örlogsskepp? Jag måste begifva mig till Stockholm. Gerstenberg, låt genast reda ut några af våra bästa skepp. Ställ i ordning vårt husgeråd, Margareta. Vi komma kanske länge att dröja i Stockholm."

Den unga Brahe, som med lifligt deltagande hört hans ord, kunde icke styra sin glädje. "Vi få resa till Stockholm!" utropade han och lyftade sitt lilla harnesk.

Men modren tystade, med en allvarsam blick, hans glädtighet. Hela huset sattes i verksamhet. Alla dyrbarheter inpackades och fördes om bord. Slutligen begaf sig Grefven sjelf, tillika med sin gemål och samtliga barnen ned till hamnen. Den unge Peder hade klädt sig i sitt harnesk.

Det var afton, då hela familjen stod på bryggan, färdig att gå i en slup. Gerstenberg framträdde för att taga afsked. "Jag anförtror dig befälet", sade Grefven: "Din trohet är mig känd. Uppgif icke slottet, eho som uppfordrar det. Du vet att jag både vill och kan belöna dig, såsom en ärlig krigsman."

Han räckte derefter Gerstenberg handen, och båten lade ut.

En sakta vind gynnade afseglingen om natten. Emellan de vidlyftiga skären letade sig de öfvade Finska lotsarna fram med en säkerhet, som endast de äga. Just som solen uppgick, styrde skeppen utåt den öppna Finska viken. En lättseglande jakt nalkades och ropade an det eftersta skeppet. Grefvens skeppare svarade icke. Då satte jakten upp kronoflaggen och upprepade sin fråga, hvilka seglare det vore i farvattnet. "Det är Grefven af Hoja, som seglar till Stockholm!" svarade skepparen. Jakten föll af och gjorde signaler. Snart varseblef man då i Öster flera segel. Från Grefvens skepp gafs tecken att sätta till alla segel, och med full fart ilade hela flottan vesterut. Den förföljdes af de Svenska örlogsmännen.

II.

Staden Reval var den vigtigaste handelsstaden på den rika Estländska kusten. Den åtnjöt stora friheter och dess rika innevånare voro oberoende af främmande öfverherrskap. Den storm från Öster, som sedermera förmådde dem att underkasta sig Sveriges krona, hade ännu icke utbrutit. Till denna frihamn styrde Grefven af Hoja. Han hade knappt landstigit, förrän den Svenska flottan visade sig utanför redden, men sedan hon öfvertygat sig, att Grefvens skepp inlupit i sjelfva hamnen, följde hon efter och kastade ankar på redden. En slup lade ut och några officerare stego i land.

I det rum, dit Grefven infört sin familj, inträdde en man med en allvarsam uppsyn, väderbitna kinder och skarpa ögon. Det var Nils Krabbe till Grafbacka, Kung Gustafs troman och skeppshöfding. Han helsade på Grefven och hans familj. Derefter framställde han utan omsvep sitt ärende, som var att förmå Grefven att resa till Stockholm.

Grefven svarade, att han måste hålla sitt ord och infinna sig i Lybeck. Han lofvade skrifva till Konungen derom. Då utbrast Grefvinnan i tårar. Den unge Brahe, som uppmärksamt betraktat den ärlige skeppshöfdingen, framträdde med barnslig uppriktighet och bad sin fader följa med till Stockholm. "Der är mycket roligare, än i Wiborg?" yttrade han.

"Farväl, Herr Nils Krabbe!" sade Grefven. "Jag skall skicka eder mitt bref till min svåger, när det blir färdigt."

"Vill inte Grefvinnan följa med till sin broder?" frågade Krabbe, och fäste en deltagande blick på den gråtande Margareta. "Det blir icke angenämt för den nådiga frun att komma till Lybeck."

"Det kan också vara onödigt att hon reser dit", inföll Grefven. "Jag vill inrätta allt för henne här, så bekvämt som möjligt. Men du, Per, vill du resa med mig?"

"Får jag icke resa till Stockholm?" frågade gossen sorgligt.

"Nej!" svarade Grefven bestämdt: "Du måste resa med mig."

"Jag kan erbjuda både eder, Herr Grefve, och eder gemål, äfvensom edra barn, en så bekvämlig öfverfart, som J kunnen önska", yttrade Krabbe. "Vår Konung vill eder ingalunda illa, derom kunnen J vara fulleligen öfvertygad."

"Annat skrifver Drottning Catharina", inföll Grefven.

"Hon är en orostifterska", yttrade Grefvinnan. "Ack, att min bror aldrig tagit henne till gemål!"

I detsamma inträdde en herre i lysande drägt, åtföljd af en talrik betjening. Det var den ädle Hårmästaren i Lifland, Walter von Plettenberg. Grefven gick vördnadsfullt emot honom, och äfven Grefvinnan stod upp och aftorkade sina tårar. Hårmästaren räckte med en allvarsam uppsyn sin hand åt Grefven, helsade, vänligt deltagande, på Grefvinnan och sade: "Jag har hört, Herr Grefve, att ni ämnar öfvergifva Sverige, der ni af er Svåger erhållit anseende och förlåningar. Är denna bedröfliga nyhet sann? Har ni besinnat, hvad ni gör?"

"Jag har ingen annan utväg", inföll Grefven.

"Vill ni icke antaga mitt anbud och medla förlikning?" återtog Hårmästaren. "Blif här, så vill jag skrifva till Konungen för er. Jag hoppas derigenom visa min vördnad för Hans Majt."

Grefven syntes besinna sig. Slutligen sade han: "Jag qvarlemnar här, i eder nådes beskydd, min hustru och mina barn. Men sjelf måste jag resa till Lybeck. Jag kan icke låta det vara."

Krabbe yttrade då: "Jag märker det är fåfängt att öfvertala Eder, Grefve Johan af Hoja. Jag seglar med bedröfvadt hjerta härifrån, för att underrätta min Konung derom."

Hårmåstaren såg på den allvarsamma sjömannen. Om ni är den jag förmodar, nemligen Svenske Amiralen Krabbe, så ber jag er medtaga bref från mig till eder Konung. Jag skall skicka brefvet till eder."

Krabbe bugade sig. Den unge Brahe räckte honom sin hand till afsked och sade: "När jag blir äldre, skall jag besöka min morbror och bedja honom — — —"

En blick af fadren tystade gossen och Krabbe gick.

1537.

III.

Fyra år voro förflutna. Den sörjande Grefvinnan af Hoja låg på sin bädd, förbleknad, döende. Hennes söner stodo gråtande omkring henne. Peder Brahe, den äldste, höll hennes hand och lyssnade till de ord och förmaningar, som hviskades af den svaga modrens läppar. Den ädle Hårmåstaren satt på en stol och betraktade, med tårar i ögonen, det sorgliga uppträdet.

Då inträdde i rummet den redlige Nils Krabbe. Han hade ett bref i handen. Hårmåstaren steg upp och gjorde ett tecken till den inträdande att vara tyst. Men Grefvinnan hade bemärkt brefvet. Hon hviskade några ord till sin son.

Den unge Brahe steg upp och räckte handen åt Krabbe. "Välkommen, Herr Nils!" yttrade han. "Medför ni nu glada nyheter, så behöfvas de. Får jag låsa brefvet till min moder? Det är från min morbror!"

Krabbe såg på Hårmåstaren. Men Herr Peder förstod honom och sade: "Vi kunna aldrig tillfyllest vara tacksamma emot den ädle Hårmåstaren, som varit en fader för oss alla, allt sedan Grefve Johan stupade vid Öxnaberget. För honom ha vi inga hemligheter."

Han bröt derefter brefvet, satte sig vid modrens säng och läste det högt. Det var från Konung Gustaf. Han uppmuntrade sin syster att begifva sig tillbaka till fädernesландet och åter inträda i besittningen af sitt arf och eget. Han försäkrade henne om sin broderliga kärlek och bevågenhet, och bad henne icke hafva någon fruktan för sin broder. Hon skulle af honom hafva att vänta hjelp och tröst och allt godt.

Grefvinnan hörde med uppmärksamhet det broderliga brefvet. Slutligen sade hon, med ansträngning att kunna höras: "Ack, jag vet att min broder är rättvis. Dig! min son Per, skall han nog vårda och draga försorg om, det vet jag. Res du till honom! Men icke förr än jag upphört att andas. Jag vill icke förlora din åsyn under mina sista stunder. Men J, mina stackars yngsta barn! Hvad skall blifva af eder? Jag vet att han, för eder faders skull, icke vill se eder."

Hårmåstaren reste sig upp. "Fru Grefvinna!" inföll han: "Jag vill blifva dessa barns vårdare och stöd; jag vill blifva en fader för dem. Gerna gör jag det för eder skull och deras, äfven om jag icke trodde att den dag skall komma, då Sveriges Konung tackar mig derföre."

Grefvinnan räckte honom tigande sin matta hand, och en tacksem blick ur hennes döende öga mötte hans. Derefter vinkade hon åt Krabbe att träda närmare. "Helsa min broder!" hviskade hon åt den djupt upprörda sjömannen. "Jag sänder honom min välsignelse."

Hon lade derefter sina händer på sina barns hufvuden, för att äfven meddela dem sin välsignelse. En tystnad, endast afbruten af de närvarandes snyftningar, fortfor en stund, tills Hårmåstaren sade: "Gud vare hennes ande nådig! Hon lider icke mer."

IV.

I St. Olofs Kyrka i Reval voro alla ljusen tända på högaltaret och i kronorna. Prester i mess-skrudar omgåfvo en graf, framför altaret, och en dof sorgmusik svåfvade genom kyrkohvalfven. Ett liktåg nalkades. Det var Sveriges Konungs syster, som skulle invigas åt jorden. Hårmåstaren af Liffland, omgifven af sin lysande svit, befann sig i processionen. En mängd Svenska sjöofficerare anförde af den oförskräckle Nils Krabbe. Vid grafven stodo den aflidna Grefvinnans trenne söner.

När den praktfulla kistan blifvit sänkt i djupet, de tre skoflarna mull dånat öfver dess lock, och begrafningsceremonien var slutad, omfamnade de tre fader- och moderlösa sönerna hvarandra.

"Farvål, älskade bröder!" hviskade den äldste. "Nu måste vi skiljas! Hon, vår gemensamma moder, som höll oss tillsammans, är borta! Vi tillhöra nu tvenne skilda folk. Men låtom oss här lofva, att alltid broderligt älska hvarandra. Om någonsin edert fädernesland Tyskland behöfde en räddare, måtte det finna honom i Sverige! Jag känner att vi Svenskar skola vara stolta att få gjuta vårt blod för eder frihet."

De yngre bröderne förstodo icke ynglingens ord, men de förstodo hans tårar och hans kärlek. De tryckte honom innerligt till sitt hjerta.

Den ädle Hårmåstaren fattade derefter de båda unga Grefvarne af Hoja, en vid hvardera handen. Herr Peder Brahe räckte sin hand åt Krabbe, kysstade ännu en blick ned i sin moders graf och skyndade hastigt bort med den Svenske sjömannen.

Ännu hördes dödsklockornas ringning från Revals torn, då Nils Krabbes stolta örlogsskepp der på redden lyftade ankar och gick till segels. Den unge Brahe förlyftade ankar och gick till segels. Den unge Brahe förlydes till sin Kungliga morbroder, som vid sitt hof besörjde hans uppfostran. Hans anteckningar om Kung Gustaf hafva just lemnat ämnet till denna lilla berättelse.

Ett och annat.

Den berömde Ole Bull kommer, enligt bref från Berlin, att besöka Stockholm under instundande Maj. Han reser öfver Petersburg. Som man vet, är han elev af den Svenske Violinisten Lundholm, som tillbragte flera år i Bergen. Bulls far lär varit Apotekare, och ansåg denne son oskicklig och inskränkt, tills han nu, såsom artist, vunnit en Europeisk ryktbarhet.

= Vitalis sjöng i sina komiska fantasier, allt på jorden var så "kärngaktigt." Vår Svenska måne, som så många år periodiskt spatserat omkring oss och skänkt oss belysning, har af poeterna blifvit förvandlad till en måna och sålunda, för att begagna en ny Svensk terminologi i språkläran, förpigad. Vi hafva nu dragits med gamla Svea i många år, och blifvit vane att kalla henne vår moder. I Norrige har man skrutit deröfver, att af de förenade, Nore var man och Svea qvinna, hvilket skulle betyda att husbondevåldet tillhörde den förre. Hr Olof Fryxell har slutligen tagit dristigheten till sig och på en gång gjort Svea manlig. Han har förvandlat hennes kön och gett henne ett nytt namn: *Seve*. Namnet är bergfast, fast det kanske icke bergar sig i tidernas längd.

= Den Kongl. Teatern fortfar att med sin Apa draga till sig folk. Den gråa fyrfotingen beskådades i söndags för *nittonde* gången af den konstälskande Allmänheten. Det berättas, att ett helt menageri af Apor, som blifvit inöfvade att utföra pantomimiska pjeser, skall komma att i sommar visa sig på Djurgården. Något roligare, än de verkliga apornas grimacer och konster, kan man icke se, och det är otvifvelaktigt, att de, sedan de gjort en utomordentlig lycka i flera andra hufvudstäder, äfven här skola fördunkla sin förnuftige imitatör.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 16. 1838.
Fredagen den 23 Febr.

FRIJ A.

Rosens kärlek.

Fjärilen.

Du stora, klara sol, som far derofvan,
Du är en fjäril, du som jag: ditt lif
Är lika långt som mitt, en enda dag!
I morgon skall en son af dig belysa
Min son; vi sjelfva äre då ej mer.
Din halfva bana har du slutat redan,
Och jag mitt halfva lif; men ej ännu
Du sänkt dig ned till någon blommas barm;
Som värdig var ditt hjertas dolda strålar.
För dig en blomma är ju hela jorden,
Men hon är icke nog för dig, du höge!
Som jag, du söker dig en annan ros:
Du far och söker den kring vida himlar. —
Hvad ser jag der? Min ros, ja min! jag finner,
Min längtans qval i hoppets eld förbrinner,
Du sköna ros! hos dig låt mig få hvila,
Jag älskar dig! Säg, om du älskar mig,
Och till ditt hjerta skall jag hänryckt ila.

Rosen.

Nej! nej! du fina narr, jag ser väl dina
Små granna vingar klart som blommor skina,
Men sjelf är du en mask, så ful och svag;
Och jag,
Den jordens blommor hylla som förnämst,
Kan älska ej,
Vill höra ej
Den som bland himlens folk är allrasämst.
Så hör mitt nej!
Ett evigt nej!

Näktergalen.

En namnlös tjusning fattar mina leder,
Jag dricker salighet ur vindens flägt;
En ljuflig doft i rymden sig förbreder,
Så lik en engels rena andedrägt.
Säg! hvarifrån är du,
Förtjusande doft?
Hvad aningar bär du
Till sångarens loft?

Jag vet, jag vet, i lundens tysta gömma
En yppig ros till kärlek öppnar sig,
Och tusen fröjder i dess hjerta drömma,
O! att de vaknade för mig, för mig!
Min stämma, så tona
I löflummig sal!
I välljud försona
Min tjusning, mitt qval!

O! hör min bön, du väna ros, du rena
Rubin i jordens rika blomsterkrans!
I salig kärlek låt till ett förena
Mitt hjertas toner med din doft, din glans.
Min lycka framför mig
Nu flammar så klar;
Förtjuserska! hör mig,
Och gif mig ditt svar.

Rosen.

Du sjunger väl, min hulda näktergal,
Jag lyssnar gerna till ditt ömma tal,
Men kan ej älska dig;
Ty drottningen bland blommorna och gräsen,
Hon älskas högt utaf ett högre väsen,
Och det besällar mig.
Jag älskas, ack! af menskans ljufva öga,
Min spegelbild förskönad ser jag der,
Så himmelskt klar, i skära strålar löga,
Ej blott mitt yttres bild, min själs det är;
At den, som själen af mitt väsen fattar
Till evig fröjd jag all min kärlek skattar.

G—n.

De nya Simonisterne
eller
Swenska Domstolsscener.

En remiss af handlingar från Polisen ankom, och ransakning i målet skulle företagas i Kåmnersrätten. Brottslingarne inkallades.

Tre fångslade personer infördes. Den första var en mager karl med snipig näsa och hvassa, grå ögon. Den öfvade och förhärdade brottslingens illsluga och vaksamma blick lurade i hans öga. Det syntes på de tunna läpparnas leende, att han redan var beredd på ganska qvistiga och listiga svar på de frågor han hade att vänta. Den andra var en yngling med regelbundna anletsdrag, men med ett vildt och fanatiskt uttryck. Den tredje var en lårgosse, som såg rådd och orolig ut.

Sedan Domaren genomögnat polishandlingarna företogs ransakningen med den första. Domaren frågade hvad fången hette och om han ville erkänna sitt brott.

"Hvad för brott?" frågade den anklagade: "hvad har jag gjort för ondt?"

Domaren. "Har du icke stulit? Du blef ju gripen på bar gerning!"

Den anklagade. "Det kommer an på hvad man menar med stöld. Hvem vill icke gerna ha och ta hvad man behöfver?"

Domaren. "Nå, du erkänner då att du stulit, eller som du säger: tagit —"

Den anklagade. "Är taga och stjåla detsamma, då säger jag nej. Hvem vill stjåla, då man kan ta?"

Domaren. "Inga snedsprång! Bekänn rent ut. Du förvårrar eljest ditt brott!"

Den anklagade. "Det är högådla rätten, som beskyller mig, men jag kan alldeles icke påtaga mig att ha gjort något illa. Det låter så styggt att stjåla. Det fins vackrare namn på den saken —"

Domaren. "Nå, berätta hur det gick till! Hur bar du dig åt, då du blef gripen?"

Den anklagade. "Jag tyckte det var orått, att krögarn skulle ha så mycket både att åta och dricka, men jag, fattig sate, ingenting. En rock kunde han väl också dela med sig. Han hade många och jag bara denna gråa trasan, som jag fått af kronan.. Högådla rätten måste medge, att jag hade rått. Det står i bladen att man har rått att tillfredsställa sina begår, det vet jag. Och man kan inte begära att en skall hungra och frysa, når en annan är mått och varm."

Domaren utletade slutligen förhållandet med den begångna stölden. Den andra arrestanten framfördes.

Domaren. "Du är ju en ung man i dina bästa år! Du har till och med varit Gymnasist! Huru har du kunnat så förfalla?"

Den anklagade tycktes i början något förlägen, men hämtade sig snart och svarade med häftighet: "förfalla! förfalla! Hvem är skulden till allt förfall? Jo, det vill jag säga er, det är er så kallade råttvisa. Hvad kallar man här i landet för rått? Huru obilliga äro icke alla lagar, alla författningar? Har ni betänkt att de äro inkräktningar på våra råttigheter. Er så kallade ägande-rått är väl den högsta orått, och ni, som kallen er domare och råttvisans skipare, hvad är det för rått ni skipar? Ni vill upphäfva naturrätten! Ni bara vill förtrycka och förkränka våra natnrliga råttigheter."

Domaren. "Hvad är ni för en, som vågar förolämpa rätten? Jag råder er att styra er tunga."

Den anklagade. "Styra? Ja, styrelse, det är detsamma som rått, tror ni! Men det är en himmelsskriande orättvisa, att tala om styrelse. Den tid är kommen, då folken skola vakna och afskaffa dessa våldförande styrelser! Naturrätten skall återtaga sitt välde. Bevisa mig, att jag brutit emot naturrätten, den enda gudomliga rått, som fins, och jag skall gerna underkasta mig hvad lidande som helst. Men nu skall jag högt anklaga er för uppenbart förtryck, för allt, som hindrar menskligheten frihet och upplysning. Ni skall veta, att de fattige nu hafva funnit en försvarare, en frälsare. De olyckliga hafva en vän, som upptrådt att försvara deras förtrampade råttigheter emot er!"

Domaren (med bestörtning): "Jag tror att han är vansinnig. Eller är det bara konster af honom? Säg, vill du hafva respekt för rätten?"

Den anklagade. "Ja, för naturrätten! All annan rått är falsk, är orått! Men förtryckaren, som har makten och tvångsmedlen i sin hand, frågar aldrig efter naturrätten. Ni kan göra med mig hvad ni vill, men tala aldrig om rått. Vet ni icke, att den naturliga drift en att tillfredsställa sina begår, är det enda rätta? Men på er, liksom på alla andra förtryckare, är Aftonbladets vishet förspilld."

Domaren. "Hvad talar du om Aftonbladet?"

Den anklagade. "Han är vår hjelpare! Han har lårt oss att känna våra naturliga råttigheter! Han tillåter oss att tillfredsställa våra begår! Bort med allt våld och förtryck, bort med all regering, som bara är en usurpation af folkets råttigheter! Bort med dessa binder för våra begårs tillfredsställande! Aftonbladet skall hjelpa oss, och allt skall reformeras, så att vi återfå vår naturrått."

Domaren (till Notarierne). "Hvad vill detta säga? Står det så i Aftonbladet? Jag läser aldrig tidningarna. Har någon af herrarne läst det."

En Notarie. "Ja, visst står der en besynnerlig naturrått, om jag mins rått, som de andra tidningarna hållit väsen med. Men hvad den betydde, har jag icke förut rått kunnat förstå."

Domaren. "Här är icke frågan om din eller Aftonbladets naturrått, utan om du erkänner att du stulit. Svara genast och utan omsvep!"

Den anklagade. "Så sant hvarje individ har naturliga råttigheter och dessa bestå i begårens tillfredsställande, så förklarar jag detta samhälle för otillbörligt och dess lagar för orättvisa. Den ägande-rått, som ni här vill försvara, är vunnen på bekostnad af vår rått. Hvem ger den rike rått att äga mer än jag? Är icke jag hans like? Det är min råttighet att tillfredsställa mina begår så väl som den rike får tillfredsställa sina. Jag har råttighet att med våld eller list taga hvad jag kan och vill, då ni deremot orått tillegnar er den råttigheten att taga min person, att kränka min naturliga frihet."

Domaren. "Gör inga invändningar! Du ljuger på tidningarna!"

Den anklagade framtog hastigt ur barmen ett nummer af Aftonbladet och utvecklade det. "Här står det," utropade han: "Här står det! Sanningen skall framtränga ända till oss, som åro samhällets och dess oråttvisa styrelses offer! Vi vete att han, som försvarar våra råttigheter i sitt blad, icke skall sluta förr, ån vi återvunnit vår naturrått! Ni kan pina mig bäst ni vill, ni kan mörda mig och slita mig i stycken, men aldrig skall jag vika från den höga låra, hvars ljus genom det ädla Aftonbladet uppgått för mig."

Domaren. "Gif hit bladet!"

En af råttens vaktmästare tog det af brottslingen. Domaren läste förvånad deri och viste det åt Notarierne, som alla uttryckte sin bestörtning öfver den famösa grundsatsen. Den anklagade, hvars vilda fanatism ännu gnistrade i hans ögon, såg sig omkring med ett triumferande hånlöje, under det att Domaren slutligen högt läste: "Den "enskilde måste alltid gifva något med sig åt det allmän-"na, hvarpå det första beviset ligger *i ägande-rätten,* sjelf-"va grundvalen för samhällens bestånd, som likväl redan "innefattar *en uppoffring* af *naturrätten* eller *den natur-"liga driften* hos den *sinnliga menniskan* till *begärens till-"fredsställande.*"

Ransakningen fortgick derefter.

Den tredje brottslingen inkallades. Han stod, blek och försagd, och såg på Domaren. "Nå!" yttrade Domaren: "Vill du bekänna, gosse?"

Den anklagade. "De ha sagt mig att jag hade rått att taga hvad jag ville. Och jag ville så gerna ha litet i mig och litet på mig, derföre följde jag med de andra."

Domaren. "Visste du icke att det är förbjudit att stjäla? Vet du hvad straff du har att förvänta för det?"

Den anklagade. "Ja, nog vet jag, att jag blir olycklig. Men jag har fått låra att det inte är orått att taga ifrån de rika."

Domaren. "Hvar har du fått låra det."

Den anklagade. "Det var en, som läste i Aftonbladet och förklarade det så för oss, att man får göra hvad man har lust till, och att det är bara orått att göra illa åt oss för det."

Domaren. "Det är i sanning en vacker moral! Du tycker således icke, att du gjort något ondt?"

Den anklagade. "Är det ondt, att jag vill ha så godt, som en annan? När andra ha rått att stjäla och göra som de behaga, hvarför skall jag icke ha det med? De säga, att alla menniskor ha rått att göra, som de vilja, och att det bara är elakhet att hindra oss, arma fattiga, från att ta från de rika."

Domaren. "Det är besynnerliga brottslingar man finner nu för tiden. De påstå sig ha rått! Hvart skall detta taga vågen till slut?"

Ransakningen fortsattes.

Ett och annat.

Åtskilliga rykten hafva kringlupit, angående besåttandet af den efter Grefve Mörner lediga stolen i Svenska Akademien. Några hafva som den sannskyldige utpekat Amiralen Grefve Cronstedt, hvilken, som man vet, alltid utmärkt sig genom ett ädelt och manligt språk jemte mycken förmåga att korrigera, hvilket ypperligt kommer till pass vid prisskrifters bedömmande. Andra hafva glunkat om Friherre Kræmer, författare till den famösa Cholera-förordningen, hvilken utan tvifvel bevisade mycken originalitet. Ett parti talar slutligen godt för Statssekreteraren Hartmansdorff, hvars låta och lekande stil länge skall fortlefva i samtidens minne. En och annan påstår den af en Garfvare i *Aftonbladet* införda Folkssång vara en anläggning på ifrågavarande stol. Dock förefaller den oss i sådant fall nog råbarkad, ehvad pris den för öfrigt torde förtjena.

= Ryssland har måktigt inverkat på sin tid genom sina förträffliga, gamla institutioner, sina ypperliga, nya inråttningar. Af de sednare har Sverige tillegnat sig *Isbanorna;* af de förra få vi se hvad framtiden kan skänka oss. Men isbanorna äga inom fosterlandet "upplysta gymnare.." Vi mena dem, som med facklor i händerna, på det glatta göra en så lysande karrier, att det vore önskligt, för dem åtminstone, att de i verkliga lifvet kunde förnya densamma. Det är emellertid ledsamt, att det går utföre med dem; en både djerfvare och vackrare idé vore det att streta uppåt, ty menniskan är ändå, efter Ovidius, skapad att "gå upprått och se på stjernoana." Att våra unga eleganter förlorat dessa ur sigte, vilja vi visst icke dermed påstå, men den himmelska vintergatan torde af dem, som befara den jordiska, mindre tagas i betraktande, och de hafva säkerligen aldrig funnit några qvållar så stjernklara, som ett par i slutet på Januari, då isynnerhet en skylt på Regeringsgatan, förestållande barnkångor, som falla ur ett ymnighetshorn, lår taga sig ut alldeles ypperligt. Emellertid är det hårdt, att vi, som skrutit så högljudt både på prosa och vers af våra fjellar, skola behöfva låna till och med berg (Montagnes Russes) af vår hederliga granne. Endast icke vi en dag få erbjuda honom jord och vatten i stället. Men de herrar, som så käckt icke allenast stå vid, utan åfven fara utför branten, skola säkert, när fara verkligt gäller, icke tveka att följa de Romerska ädlingarnes exempel, och inviga sig åt mera ädelt halsbrytande bragder, ån den, hvars märkvärdighet slutar, der kälken stannar.

= Ett dussin Svenska krigare i kurran! En General-Major och elfva Premier-Löjtnanter! De elfva lefva en camerade; General-Majoren, som sig bör, lik en annan Wallenstein, sluten, tyst, ensam. De elfva få väl icke tillsamman företaga någon "holmgång", men de kunna njuta af allt hvad den innerligaste vänskap har intressant och af allt hvad extra-råttvisan *) har hugneligt. Ifrån feter och baler trådde de nästan dansande in i arresten, och komma säkert derur sjungande. Emellertid gå dessa herrar miste om den gudomligt roliga kålkåkningen på Djurgården, men som de redan förut fått åka, torde åf-

*) Försök till tolkning af: extra-judicielt.]

ven hâri, liksom i deras arrest, ligga någon liten grad af râttvisa.

= Det finnes ett Kungligt fôrbud af den 12 Februari 1801, så lydande: "Endast Kongl. Maj:t och de till Dess Kongl. Familj hôrande personer, samt dem, som i Konungens eller Deras svit âro fôljaktige, âr det fôrbehâllet att nyttja facklor: och sâledes mâ ingen annan, eho han vara mâ, i stâder eller pâ landsbygden, âga frihet att under âkande, ridande eller gâende bruka brinnande facklor, eller eljest sig med facklor lysa lâta, vid bôter af Sex Riksdaler trettiotvâ skillingar, âliggandes vederbôrande att noga tillse, det denna fôrfattning varder behôrigen handhafd." Freja har en gång fôrut blifvit pliktfâlld, fôr det att hon, som aktors ord fôllo sig, "gick domstolens omdôme i fôrvâg." Vi akta oss sâledes fôrständigt att gôra minsta tillâmpning af denna fôrfattning, hvari yftningen, i alla fall, nog mycket pâminner om Gustaf IV Adolfs stråfva etikett. De enda, som vi vâga stôta pâ, âro "vederbôrande", hvilkas skarpa ôgon ett visst fackelsken, som ej kom frân någon Kunglig hingstridare, icke rimligen borde ha undfallit, och som, om âfven annars bekajade med menniskofruktan, modigt kunde ha trâdt fram under skôlden af "eho det vara mâ", och fôr ôfrigt med det medvetandet, att beslagare-andelen aldrig âr att fôrakta. Det hade dessutom varit något fôr nationalkânslan sârdeles upplyftande, om dymedelst kanske en eller annan af corps diplomatique hade fâtt betala skatt till Svenska kronan.

= Det âr med Kongl. Svenska Teatern, som med en person pâ gränsen af cession. Ju mindre dess tillgângar blifva, ju mera vill han briljera. När Hr och Fru Torsslow fumos for Carlos' och Ebolis roler, gaf man icke Don Carlos. Nu gor man den. När Teatern hade årligt ôfverskott, höll den inga apor. Nu består man sig dermed. Då âgde den tvâ Direktôrer; nu âger den tre, hvaraf en, efter *Dagligt Allehandas* berâttelse, representerar Teaterns vârdighet pâ utvârdshus.

= En Lappfamilj âr kommen till Hufvudstaden. Den består af en blind gubbe, en gumma och en ung lapp. Den unga lappen sâges âmna sôka engagement vid Teatern hârstâdes. Han har en sârdeles bôjlig och smidig kropp, som väl skulle kunna tâfla med apans. Att den slitna scenen behôfver lappar, deri ôfverenstâmma alla omdômen, men man fruktar fôr den misstydning, som kunde gôras af den stackars fjellbons namn, sâ att scenen kunde fâ namn af lappig. Teatern âger fôrut Lapplåndska dekorationer, ypperligt målade af Professor Hjelm, till en liten pjes, som hette Mentschikoff i Siberien. Man har tânkt att framdraga den och lâta lappen âka pâ skidor ôfver scenen. Ur pjesen "Tillfället gôr tjufven" framletas bjôrnen, och en âkta Lapplåndsk jagtscen kommer sâlunda att uppfôras. Lappen vântar endast pâ ankomsten af sina renar, emedan WettenskapsAkademien icke lârer kunna umbâra sina uppstoppade exemplar af den lappska dragaren.

Fatal händelse.

Det var en gång, gunâs! i en kadrill jag såg,
En Celadon förtjust i en Medusa;
Hvem skulle också ej dess hy och tänder tjusa?
Men midt i dansens fart, o ve! på golfvet låg
Dess öfra tandrad; ack! den friska, hvita, unga!
Hon gdånar straxt: jag menar: dundrar då
Och svär, men undrom ej, Govänner! deruppå;
Den arma hade ju ej mera tand för tunga.

W.

Sawallér-Mustacherna.

(Sann händelse.)

Der susar en Fendrik: det bär på visit
Med dinglande värja och stolta plumager,
Högt svällande barm utaf ull pour merite
Och två allrasötaste lösa mustacher.

I salsdörrn han möter den vackra Jeannette:
«Är herrskapet hemma? din sötunge, svara!»
Behändigt se'n stjäl sig en kyss, vig och lätt.
Det smäll; -- men Herr Hjelten blef vingskjuten bara.

På en gång far dörren till förmaket opp
Och Fendriken in ibland Fröknar och Tanter.
Han bockar: han ser sig från tå och till topp;
Men kan ej förstå hvilket hvisk, alla kanter.

Den ena mustachen är borta. Han har
Blott skägg på en sida. Man ser på hvarandra;
Men löjet blir allmänt och saken är klar,
Då jungfrun med téet — Jeannette -- har den andra.

W.

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. B:ko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämnde Herrars bodar uttaga sina Exemplar när, tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

Nästa Nummer utgifves Tisdagen d. 27 Febr. kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 17. 1838.
Tisdagen den 27 Febr.

BIJA

Utkomna Skrifter.

I. *Också några ord om Styrelse- och Oppositions-pressen i Sverige.*

Sällan har Ref. läst någon skrift, hvilken på hans känsla som medborgare gjort ett smärtsammare intryck.

Napoleon yttrade i sitt Statsråd år 1804: Qu'est-ce que le gouvernement? *Rien, s'il n'a l'opinion* (Hvad är Regeringen? *Ett intet, om den ej har opinionen för sig* *). Hvad skulle Napoleon då tänkt, om han lefvat 34 år derefter och fått hôra, att i ett *konstitutionelt* land en skriftställare uppträdt, organ för Regeringen såsom det allmänt förmodas, och förfäktat den monstruôsa läran, att Regeringen *icke* bôr utôfva något inflytande på opinionen eller, som det i sjelfva verket vill säga, att den *icke bör äga opinionen för sig!* Skulle ej Napoleon tänkt, att en Regering, som låtit yttra en sådan tanka, dymedelst sjelf tecknat sin egen dom.

Men Napoleon gäller här i Sverige i åtskilligas ôgon icke för en statsman; skälet är bekant och ôfverflôdigt att anföra. Likväl finnes det kanske intet yttrande efter Napoleon, som, mera än det anförda, bevisar huru djupt och sannt han förstod sin tid och den tid som komma skulle. Anförom då ett yttrande efter en man, som kanske ännu i desammas tanke passerar för en vida stôrre Statsman, derföre att han var — troligen den stôrsta *Hofman*, som någonsin funnits.

I sitt inträdestal uti Svenska Akademien år 1820 yttrade sedermera H. E. StatsRådet Grefve *Lagerbjelke* med mycken emfas: *att opinionen är verldens Drottning.* Grefve Lagerbjelkes ord voro en amplifikation af Napoleons. Den stôrsta Statsmannens tanke torde då erhålla någon vigt, när de äfven vitsordas af den stôrsta Hofmannen.

Grefve Lagerbjelke var i enrum sällan sina meningar otrogen. Mångfaldiga gånger har Ref. hôrt honom, före hans sednare inträde i StatsRådet, yttra sig med liflighet om opinionens vigt och om nôdvändigheten för Regeringen, att genom en *verklig* Ministeriell press på tänkesätten äga inflytelse, samt vid samma tillfällen alltid beklaga sig ôfver beskaffenheten af den då befintliga styrelsepressen (*Granskaren*, *Stockholms Tidning*, *Journalens* och *Stockholms Postens* »Insändare» m. fl.), och omständligt förklara de orsaker, som motiverat tillkomsten af *denna* styrelsepress och som på samma gång utgjorde hindren för bildandet af verkliga Ministeriella tidningar. Uti den afhandling i *Dagligt Allehanda* om styrelsepressen, mot hvilken den skrift, som här anmäles, är riktad, finner man också flera af de orsaker antydda, hvilka just af Grefve Lagerbjelke, churu vida mera obeslôjadt, plägade anföras. Det skulle derföre verkligen vara hôgst intressant, i fall Grefve Lagerbjelke nu lefde, att få hôra honom förtroligt utgjuta sina känslor och tankar ôfver den här ifrågavarande skriften och dess författare, hvilken nekar allt samband emellan styrelsen och den ofvan nämde styrelsepressen, samt odeladt vill lemna inflytandet på »verldsdrottningen» åt oppositionens organer.

Pressens tillstånd blir ett vigtigt ôfverläggningsämne för Rikets Ständer vid nästa Riksdag. Det är mer än troligt, att *de* icke komma att dela den tanken, som författaren af den här ifrågavarande skriften framställt, att Regeringen bôr vara utan inflytande på opinionen. Men hurudana skola väl deras tankar då bli om den och de, som kunnat gôra en sådan trosbekännelse?

Ett Folks förSta och angelägnaste behof är Regering. Men hvarpå skall Regeringen i ett upplyst tidehvarf stôdja sig, om ej på en *moralisk* grundval, h. e. *på opinionen?* Och huru skall Regeringen kunna bli mäktig och stark, om ej *genom samverkan af Folkets moraliska kraft*, d. v. s. genom *opinionen* och *förtroendet?* Måste ej Regeringen nôdvändigt känna sig svag i samma mån den saknar detta stôd och denna samverkan? Och hvart *tar det vägen* om detta stôd och denna samverkan i opinionen och förtroendet slutligen helt och hållet förloras? Är det icke just *detta förtroende*, och ingenting annat, som utgôr det egentliga förenande och sammanhållande bandet i Staten, själen i den politiska organismen? Och hvad blir resultatet, när detta band är slitet och själen

*) Se: Histoire de France depuis le 18 Brumaire jusqu'a la paix de Tilsit, par *Bignon*. Tome Sec. pag. 215.

har flytt utur statskroppen? Eller tror författaren, att de fysiska tvångsmedlen och de låga materiella intressena, hvilka synas för honom vara *allt*, länge mäkta upprätthålla Regeringen och sammanhålla Staten?

Dessa äro de frågor, hvartill man ovillkorligt manas af den ifrågavarande skriften; och Ref. slutar sin anmälan med den öppna bekännelsen, att han icke nyligen läst någon skrift af en så materialistisk syftning, af så anarkisk beskaffenhet, och som uti så inskränkta och trånga, blott juridiska och egoistiska föreställningar, uppfattat förhållandet emellan Regering och Folk. Denna skrift står i dessa hänseenden fullkomligt på samma punkt som Aftonbladet, och, hvad man skulle kunna kalla, en officiell eller ministeriell Aftonbladism är den anda, som genomgår hela skriften.

II. *Svenska Språkets Historia af N. M. Petersen, på Svenska utgifven af J. W. Liffman.*

Det är med nöje, som vi för våra läsare omnämna detta förtjenstfulla arbete, öfversatt af en person, som fördelaktigt utmärkt sig inom vår litteratur genom flera lyckade tolkningar, och öfver hvars förmåga i detta hänseende förevarande bok ger ett öfvertygande vitsord. Åtskilliga upplysande noter har äfven öfversättaren bifogat vid den Danska Filologens arbete, som endast bär helt få spår af den national-afundsjuka, som åtminstone ända till sednare tider gerna gjort sig gällande mellan Svenskar och Danskar. Ingen må förtyda honom, att han upptar den stridshandske, som Biskop Tegnér i sitt poëm: Språken, uppkastat, och söker befria sitt modersmål från de beskyllningar, dem den frejdade Skalden häftat vid Danskan. Huruvida han kan öfvertyga så som poëten, lemna vi emellertid åt de läsandes eget bepröfvande. Arbetet förenar med mycken redighet i uppställning, grundlighet i forskning och en särdeles kännedom af det gamla nordiska språket samt de dermed beslägtade tungomål. Emellanåt skall väl boken för den ej vettenskapligt intresserade läsaren förefalla hvad man kallar trögläst, men der finnes äfven tillräckligt många partier af allmänt intresse, för att fullkomligt komma läsaren att glömma dylika, för den ej i egentlig mening lärde, dunklare episoder. Vår skyldighet har det i alla fall varit att göra vår publik bekant med tillvaron af ett arbete, som i grannriket väckt uppmärksamhet och utan tvifvel äfven här förtjenar det.

Till Herr Professor Pennling i * *

Min vårdaste Herr Broder!

För årade skrifvelsen af den 2:dra passato, får aflägga min förbindligaste tacksägelse. Har med mycken eftertanka genomlåst samma och deraf inhämtat de bedröfliga underråttelserna om min son Wilhelm. Jag skall uppriktigt säga bror mina tankar om hela den saken. Åfven får jag nämna, att min hustru, som i början altererade sig mycket, numera helt och hållet ingått i mina vyer. Vi skola taga Wilhelm hem igen och skaffa honom en Informator, ehuru det kostar på mig att gå från mina gamla principer om nyttan af en offentlig uppfostran. Men om tillståndet är sådant, som bror beskrifvit, — och jag förlitar mig helt och hållet och med fullt förtroende på bror, — inser jag nödvändigheten deraf.

Men hur kommer det till, min bror? Jag känner ju de flesta af lärarne: de äro män, som åtnjuta en allmän och förtjent aktning både för sin lärdom och sin karakter. Skulle de icke kunna hålla reda på några ostyriga pojkar? Hur kan en så bedröflig uppstudsighets- och orolighets-anda hafva inrotat sig vid ett så utmärkt lärosäte?

Enligt allt hvad jag kan finna af min brors berättelse, måste felet ligga deri, att man gör pojkarna till herrar i förtid. Fordom, då i allmänhet Gymnasisterna voro ända till 20 års gamla ynglingar, kunde en annan ordning vara passande för Gymnasisterna. Men nu, då gossarna oftast äro endast tolf, tretton, fjorton år gamla, vid inskrifningen på Gymnasium, anser jag det till och med farligt att åt dem inrymma en sådan, alltför oinskränkt *libertas studentica*. Det är naturligt, att de äldsta och mest klippska, då de en gång infört den så lätt smittsamma lusten att trotsa lärarne och anse för en bedrift att visa sturskhet emot dem, skola blifva ett slags demagoger i smått. Det behöfs endast ett misstag, om än aldrig så ouppsåtligt, af en lärare, för att gifva näring åt ostyriga pojkars elakhet. Den oråttvist anklagade, så snart kamraterna känna att han är oskyldig, får i deras ögon ett anseende af martyr, ett hjelterykte, om han med mod trotsar oråttvisan, så att han kan inverka ofantligt på deras sinnen. Vet en yngling med sig, att han kan räkna på kamraters deltagande, så vågar han mycket för den åran, att vara deras anförare. En enda riktig "stimbult" kan med sin odygd förleda ett helt Gymnasium. Jag mins, i detta fall, rått märkvärdiga drag från min egen Gymnasiitid. Vanligtvis är det någon viss bland lärarne, mot hvilken förnämligast ynglingarnes pojkaktigheter rikta sig. Om de öfriga äro dugliga karlar och det ifrån början finnes disciplin på Gymnasium, så kan det likafullt i allmänhet gå väl med undervisningen. Men har en gång en elak sinnesstämning, en allmän uppstudsighet mot samtliga lärarne inrotat sig, då fruktar jag att det endast kan hjelpas med ganska allvarsamma åtgärder. Att ett helt läroverk skulle lida derföre, att man vill hafva undseende med några enskilta, med vissa föräldrar, med vissa gossar eller vissa lärare, kan jag icke anse för rått. En så kallad visitation af högre myndigheter skulle just der vara på sitt ställe. Men den borde icke ske pro forma, eller till hälften, eller ensidigt. Först skulle man höra efter på långt håll hvad i allmänhet folket i staden tror om läroverket, hvad som sages om gossarne och deras uppförande. Sedan skulle man helt oförmodadt besöka både dem och lärarne på deras salar, och undersöka den anda, som der rådde.

Jag har här så i allmänhet framstält mina tankar, att de egentligen icke passa på något särskilt förhållande eller på något visst Gymnasium. Men jag finner af sjelfva brors bref, att bror också velat undvika att framkasta bara anekdoter och löst prat, så stt jag sålunda svarat i

lika allmånna termer. Det jag i sjelfva verket skulle hjertligen önska, vore att en undersökning skedde. Kanske skulle min Wilhelm då ännu kunna förbättras och qvarstanna vid Gymnasium. Skulle bror icke vilja gifva någon offentlighet åt saken? Nog finner jag att det skulle vara obehagligt för bror att upptråda såsom angifvare och anklagare, att det vore ån obehagligare för sjelfva lärarne att sålunda dragas fram inför publiken; men månne icke ganska många saker af allmån vigt just derföre lemnas till sitt förfall, att man fruktar det första obehaget och förhatligheten af att hafva fästat uppmärksamheten derpå? Måtte det icke så hånda med fädernesslandets undervisningsverk! Det ligger något styggt deri, att från ett läroverk höra allmånt omtalas mindre hyggliga upptråden, hvilkas beskrifning man endast tvekande och med missnöje åhör, utan att någon vederläggning förspörjes. Bror, som haft den uppriktigheten att meddela mig dessa, tycker jag, kunde, som jag sagt, gerna offentligen framställa hvad bror känner af förhållanderna!

Min Inspektor reser nästa vecka till staden. Jag skall tillsåga honom att medtaga Wilhelm hit hem. Det blir ingalunda angenåmt för mig och min hustru, att emottaga den förut så beskedliga och timida gossen, nu förvillad och bortskånd af de andra sällskap!

Jag innesluter mig och mitt hus i brors fortfarande vånskap och välvilja!

Hummelbo den 8 Febr. 1838. *Jerobeam Strinnback*
Ekonomie Direktör.

Swenska Silhouetter.

Biskop Weidman.

Jag var student och åmnade tillbringa en sommar hos en prost i Westergötland. Naturligtvis önskade prosten att jag någon gång skulle predika i hans kyrkor (de flesta församlingar i denna provins utgöras af flera små socknar). Sedan jag stoppat mina akademiska betyg i fickan, stego prosten och jag i den gula kaleschen och reste till Skara.

Det var en vacker förmiddag då vi, följande dagen, anlånde till Brunsbo, biskopens bostålle. På förstuguqvisten satt en gammal gestalt med ett stort ansigte och stirrande, af röda kanter omgifna ögon, hvilka man genast på blicken måste anse för nästan blinda. Då vi nalkades, steg gubben upp och helsade vånligt samt förde oss in i ett rum. Först drog han prosten intill sig och kysste honom. Sedan presenterades jag. Gubben drog mig intill sig, närmade sina hemska ögon till mitt ansigte så att hans näsa nästan stötte emot min och betraktade mig på nåra håll, så att han förde sina ögon af och an öfver mina anletsdrag, ungefår som en mycket närsynt människa gör, då hon läser ett bref. Biskopen såg så illa, att han på det sättet måste söka att uppfatta bilden af ett ansigte, som han såg för första gången. Han yttrade mycken vånskap för prosten och talade, med en egen, långsam brytning, som kanske var en qvarlefva af hans Skånska dialekt, om förhållanderna inom pastoratet. Derefter fick jag den åran att framställa mitt årende. Biskopen såg på mina betyg. Han låste igenom Teologiska Fakultetens öfver den så kallade stora Teologiska examen, der jag erhållit betyget cum laude. Han tycktes vara nöjd dermed. "Kom hit," sade han med en ganska rolig min, "kom hit och läs! Hvad år det som står der?" Han pekade på ett ställe på betyget, som han höll så nåra sina ögon, att jag endast med möda kom åt att se hvilka ord hans finger utmärkte. Slutligen låste jag dem: *"unanimi consensu."* Då skrattade gubben. "Ja så, *unanimi!*" sade han. Det syntes på rörelserna i hans skrynkliga ansigte, att han inom sig hade något roligt infall, men han yttrade det icke. Sedan han bifallit min ansökan om Venia concionandi, återtog han samtalet med prosten.

Det låg i den gamle Biskopens ansigte ett imponerande och till och med hemskt uttryck. Hans drag voro stora och fula, men ålderdomen hade påtryckt dem sin stämpel af majeståtlighet. Han såg allvarsam ut, men var i sjelfva verket fallen för ett eget slag torrt skåmt. Det roade honom att bry folk. För öfrigt var han rått fram, och minst krusade han för fruntimmer. Då en fru en gång uppmanade honom att vidtaga några åtgärder med en skola, svarade han helt tvårt: "det angår icke frun." Han frågade en gång en prostinna: "Huru många barn har frun?" — "Fem döttrar!" svarade hon artigt. — "Ja så", återtog han, "fem barn! Och alla af det dåliga slaget!" Vid bordet hemma hos sig tog han stundom matstycken från sin egen talrik och lade på sin grannes, samt uppmanade honom att åta.

Under kaffeförbudet i Gustaf Adolfs tid höll han en visitation hos en af prostarne. Middagen hade dragit ut på tiden, så att skymningen redan inbrutit då den slutades. Håndelsevis gick Biskopen genom förstugan. Prostinnan, som misstog honom för en sin svåger, passade på och tog honom i armen. "Skynda, svåger!" sade hon, "kom med mig hit in i handkammarn, så skall svåger få en kopp kaffe." Weidman teg och lät sig icke märka, utan följde med. Då prostinnan vid ljuset fick se att hon hämtat sjelfva Biskopen till vittne af sin förbrytelse mot det Kungliga påbudet, blef hon icke litet förlågen. Men han sade blott: "Biskopen dricker intet kaffe!" och lemnade henne.

Ett och annat.

Det år ovanligt att finna, i synnerhet bland de mindre bildade klasserna, personer, som försmå att förtjena penningar. Ett sådant drag, hvartill Ref. var vittne, förtjenar likvål anföras. I sällskap med en ung Engelsman H., som några år vistats i Sverige, reste jag i Dalarne 1827. En Råttviksbonde skjutsade oss. Hans raska hästar skenade i en backe, men stannade lyckligtvis sjelfmant vid en grind, utan att någon annan olycka hände, ån att tömmarna, som voro af allt för gammalt läder, brustö. Sedan vi undersökt förhållandet, och åfven bonden in-

sett att våra gamla tömmar voro odugliga. erbjöd han sig att hämta ett par från sin gård, som icke låg långt ifrån vågen. Den hederliga bonden uppfyllde sitt löfte, och vi kommo utan vidare åfventyr fram till Gåstgifvaregården. Då hästarne der skulle spännas ifrån, ville bonden också taga sina tömmar. Vi önskade att få köpa dem af honom, men bonden ville icke sälja dem. H. erbjöd honom en Riksdaler för dem, och derefter två. Bonden såg då på Engelsmannen med ett eget, besynnerligt uttryck och sade: "Nå efter du behöfver tömmarna, så skall du väl få dem för 18 skilling. Det har jag sjelf gett för dem." Engelsmannens förvåning roade mig mycket. Vi trakterade bonden ur vår matsäck. Den samvetsgranne Dalkarlen, som icke ville skinna oss på handeln, emottog vid liqviden 24 skilling i dricks-penningar, och sade att det var "hederligt." Hans begrepp om rätt och billighet hindrade honom icke att emottaga en gåfva, såsom sådan, ehuru han afstod från en vinst, som var honom erbjuden.

(Insändt.)

Den Nyktres wisa.

Skull' Menniskans sällhet af glaset bero,
Bräcklig den vore, besatt!
Nej! Nykter jag säkrast står rätt på min sko,
Fullgilld och karl för min hatt.
Jag nöjet ej klunkar ur flaskor och glas,
Ej sexa och pounsch gör mig glad;
Men samvetet ger mig ett dagligt kalas,
Hvarefter jag ej blir malad —
Ej Crapulan qväljer min jernfasta kropp,
Ej Beskus behöfves att lifva den opp;
Friskt är mitt mod,
Frisk är min blod,
Blott helsa strömmar i ådrornas lopp.

Ej skymmer en florshufva bort för min syn
Undren i Herrans natur;
Min klarögda blick jag upplyfter mot skyn,
Aldrig försoffad till djur.
Och anda och kraft genomströmma min själ
Och värma min känsla, mitt bröst.
Högt klappar mitt hjerta för medbröders väl,
Med deras jag höjer min röst,
Men ej i den hesa och rossliga ton,
Som gaf Bricolisten dess reputation:
Nej! med beting:
Sångarnes ring
Må slippa att störas af kling, kling?

Besynnerligt dock att vår Opposition
Föga för nykterhet gör,
Änskönt i den strängaste nykterhets ton
Gubbarnes drömmar den stör,
Och äflas att skingra hvart känslornas rus
Så väl uti hydda som slott,
Och allting belyser med fackla och ljus,
Sig sjelf undantagande blott.
Är nykterhet då endast klank och knot?
Den bör ju för klanket och visa bot!
Derför ock visst
Först såsom sist
Bör nykterhet hafva sitt gällande ord.

Om Tuppen på Riddarholmstornet man hört
Mycket alloh och allarm;
Men alla de tuppar, dem fyllan medfört
Glömskan har gömt i sin barm.
En vådeld, långt större än kyrktornets brand
Med dessa ju hotande står,
Och sköflar det bästa i stad och på land
Och armodet följer dess spår.
När skall till dess släckande bådas opp?
Hell! Redlige Svenskar! Så kommen! Topp!
Slutom oss an
Man invid man!
Vår väg genom härjande lågorna går!

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. B:ko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämnde Herrars bodar uttaga sina Exemplar när, tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

Nästa Nummer utgifves Fredagen d. 2 Mars, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.

N:o 18. 1838.
Fredagen den 2 Mars.

FREJA.

Lag och Laglöshet
eller
Beslagen på grund af 1749 års Författning.

I. Art.

Ingenting är af ett förderfligare inflytande i ett land, än att lagar och författningar lemnas utaf Autoriteterna utan tillämpning och efterlefnad. Men om möjligt ännu skadligare är det, om lagar och författningar, som på detta sätt genom Autoriteternas eget handlingssätt fått likasom sjelfdö och slutligen blifvit fullkomligt glömde och ignorerade utaf dem, till hvilkas efterrättelse de skolat lända, helt hastigt utaf Autoriteterna åter sättas i verksamhet, sedan, under den långa tid dessa lagar och författningar varit döda och otillämpade, alldeles nya förhållanden inträdt, hvilka, opåtalade, vunnit häfd och karakter af laglighet och rättmätighet i Allmänhetens ögon. Det första är, att vänja folket att betrakta lagarna såsom tomma ord; det andra åter, att inge det föreställningen, att lag kan vara något helt annat än laglighet och rättmätighet; på båda sätten tillintetgöres aktning för laglig ordning, vanan vid laglydnad, samt den helgd i allmänna känslan och meningen, hvarförutan lagarne sakna all inre vördnadsbjudande kraft, och blott betraktas antingen som ett yttre skräckmedel eller som ett tomt gyckel.

Dessa reflexioner ha blifvit framkallade af de händelser, som inträffade här i Hufvudstaden i slutet af förlidet år, då några beslag, gjorda under åberopande af 1749 års förordning, sedan denna förordning i flera decennier fått hvila otillämpad och råkat i fullkomlig glömska, gåfvo anledning att förmoda, det vederbörandes mening vore att åter sätta denna förordning i verksamhet, samt spridde oro och förskräckelse inom flera af Hufvudstadens betydligaste närings- och handelsklasser.

Denna förskräckelse saknade ock icke rättvis anledning. Genomgår man med uppmärksamhet 1749 års författning och öfverväger å ena sidan den ordning, hvilken denna författning ända till de mest minutiösa partier föreskrifver och reglementerar för handeln i Hufvudstaden med allt som kan kallas aln- och kramgods, samt å andra sidan *den* ordning, som, inom berörde handel, *utaf sig sjelf etablerat sig* och *vunnit häfd* under loppet af flera decennier, som författningen varit sofvande och dess efterlefnad utaf Autoriteterna lemnats utan all tillsyn och kontroll, så kan man knappt föreställa sig en för rörelsen och krediten, samt enskilta välmågan och äganderätten mera förstörande och våldsam hvälfning, än som skolat inträffa, i fall den afsomnade författningen återkallats till lif och blifvit tillämpad mot alla dem, hvilkas rörelse och handtering den angick. Icke allenast skulle flera borgerliga rörelser och handteringar, som, i den utvidgade ordning de nu bedrifvas, gifva näring och utkomst åt en stor mängd idkare, dels helt och hållet upphört, dels blifvit så kringskurna och inskränkta, att de endast förmått gifva uppehälle åt ett ringa antal, utan än mer, aldrastörsta delen af de varor, som i dessa rörelser och handteringar på god tro debiteras, och som vid den ifrågavarande tidpunkten funnos upplagde i de handlandes och trafikerandes bodar och magasiner, d. v. s. aldrastörsta delen af deras egendom, skulle varit underkastad konfiskation, och de sjelfva ansvars- och bötesanspråk till på köpet.

Hvad som inträffat med 1749 års förordning, afger ett nytt bevis på huru oriktigt och farligt det är, att lagstiftningen icke följer med tiden och samhällsförhållandernas utveckling, utan att högsta makten lemnar lagar att råka i glömska och föråldras, i stället att i rättan tid upphäfva dem och införa nya mera öfverensstämmande med de nya förhållanderna. I följd af de ansökningar, hvilka till Regeringen blifvit ingifna utaf medlemmarne af tvenne borgerliga korporationer, synes väl all tillämpning hädanefter af 1749 års förordning i åtals- och beslagsväg vara formligen suspenderad, hvarigenom ett *erkändt laglöshetstillstånd* inträdt och berörde författning utan äfventyr öppet kan öfverträdas; men å andra sidan måste den dock *af Domstolarna betraktas såsom gällande* tills den i laglig ordning blifvit upphäfven, och de redan anhängiggjorda beslagsmålen efter densamma afdömmas. Den är således på en gång både till och icke till. Utaf verkställande och åklagaremakten betraktas den såsom icke tillvarande, af Domaremakten åter såsom ännu ägande full gilltighet. Hvil-

ken orimlighet, hvilken motsägelse! Och hvilka begrepp skall ej folket och särdeles den oupplystare delen af detta, genom dylika exempel, erhålla om lag, rätt och samhällsordning? Är det ej rent af att fostra anarkien hos den okunniga mängden? Brännvinet, Aftonbladet och dylika exempel ifrån Statsmakternas sida, måste verkligen genom sitt förenade inflytande kunna tillvägabringa högst märkvärdiga produkter och samhällsfenomener.

Emellertid är den ifrågavarande 1749 års författning utaf en så egen och till den grad märkvärdig beskaffenhet, att den väl förtjenar att kännas af Allmänheten. Den ger dessutom ett så tydligt och åskådligt begrepp om de grundsatser och den statskonst, som ledde styrelsen på den tid, ifrån hvilken den leder sitt upphof, att den verkligen är ganska lärorik. Vi skola derföre i ett följande Nummer ge en kort analys af dess vigtigaste momenter. Aldrig kan man tydligare, än genom denna författning, se huru långt en Styrelse kan drifva ytterligheten, att vilja reglementera allt, och dess blinda tro att samhällsförhållanderna sålunda låta reglementera sig.

Om Tidningspolemik.

II. Art.

Vi ha bevisat (se N:o 15), att Tidningspolemik här i Sverige under närvarande förhallanden är icke blott ett samhällsbehof och väsendtligen nyttig, utan ingenting mindre än *absolut nödvändig*, så vidt ej tidningarna skola få handla fullkomligen egenmäktigt och öfverlemna sig åt hvilka egoismens och egennyttans ingifvelser som helst. Utan all moralisk kontroll från Regeringens, Representationens samt Bokpressens och Nationens stora författares sida, är den uppsigt, som den ena tidningen kan utöfva på den andra, d. v. s. *Tidningspolemiken*, det *enda* medlet, att tillvägabringa något band på tidningsskrifvare-godtycket, den *enda* utvägen att utöfva nagon återhållande verkan på en tidning af dålig ton och syftning samt samhällsförderfliga grundsatser.

Att medlet ej är alldeles overksamt, har ock de sista veckornas erfarenhet på ett solklart sätt ådagalagt. Sasom hvarje tidningsläsare torde erinra sig, framställde ändtligen *Aftonbladet* för omkring fyra veckor helt öppet grundtanken i hela sin liberalism och principen för alla sina så kallade reformer, samt på ett så axiomatiskt sätt och med en så myndig ton, såsom den icke ens skulle tåla någon motsägelse. Denna princip, hvilken upphäfver all moral, all rätt och allt samhälle, var, som bekant är, ingen annan än den *mest materialistiska och djuriska egoism*, *egennyttan* i den råaste och krassaste form, som någonsin kan tänkas, eller att »den *naturliga*, djuriska driften hos den *sinnliga* menniskan till *begärens* tillfredsställande utgör grunden för all rätt eller *naturrätten*» samt att »*äganderätt*» och »*samhälle*» endast äro »*inkräktningar uppå* och *uppoffringar utaf de naturliga rättigheterna.*» Genom den öppna framställningen af denna generella princip för sin liberalism visade också Aftonbladet på samma gång, att dess rättslära och moral i teorien äro fullkomligen öfverensstämmande med dess sätt att utöfva moral och rättslära in praxi eller dagliga lefvernet, och att dessa sednare äro konsequenta tillämpningar af den princip, som i teorien stadgats såsom enda regel för menskliga handlingen eller *egennyttan*. När Aftonbladet lade sig till Statstidningens legala annonser och derigenom åtkom på dennas bekostnad 12 till 1,500 abonnenter, eller 12 till 15,000 R:dr årligen, var således denna handling blott ett uttryck af hvad Aftonbladet anser *rätt* och *moraliskt*, ty *äganderätten*, som lägger band på egennyttan, är ju blott en orättvis *inkräktning* på de naturliga rättigheterna. Och när Aftonbladet likaledes »*eftertryckte*» intressanta notiser och artiklar utur de andra tidningarna, och derigenom vänjde Allmänheten vid den föreställningen, att den icke behöfde hålla några andra tidningar emedan om dessa innehöllo något intressant, den fick läsa det i Aftonbladet, så var detta också endast en tillämpning af samma moral och samma rättslära. Och när Aftonbladet ändtligen ljuger med vett och vilja på de andra tidningarna och pastar dem vara servila och låta tumma sig o. s. v., så är detta också *rätt* och *moraliskt* efter Aftonbladets moral och naturrätt, eller det är för Aftonbladsutgifvaren blott ett utbrott af »dess *naturliga* drift till *begärens* tillfredsställande», ty hans begär är att ha så stor inkomst, så manga prenumeranter som möjligt, och detta vinnes derigenom, att de andra tidningarna beljugas och svärtas, sa att det icke faller nagon in att prenumerera på dem i stället för på Aftonbladet. Och ändtligen då Aftonbladet anfaller offentliga och enskilta personer med osanna beskyllningar, sasom t. ex. Statssekreteraren v. Hartmansdorff och Industriföreningens Kommitté att ha begatt ett falsarium, så är detta ocksa *rätt* och *moraliskt*, ty Aftonbladet visar derigenom först ett slags frimodighet, som kan gagna dess egennytta och upprätthalla det i anseende hos prenumeranterna, och för det andra far det derigenom tillfredsställa sitt *hat* till Hr Hartmansdorff och andra, och hatet är ju ocksa en af de »*affekter och begär, som* den sinnliga menniskan har en *naturlig drift att tillfredsställa.*»

Nå väl! Sedan Aftonbladet hade framställt principen för denna korrektionistmoral och smedjegårdsnaturrätt och fatt en veckas betänketid, för att atertaga densamma, men som ej skedde, så angrep *Freja* allvarsamt Aftonbladet för dess moral och understöddes kraftigt i denna polemik af *Minerva*. Hvad gjorde då Aftonbladet? Det utfor i personliga smädelser mot en författare, som det ansag för egentliga upphofsmannen till polemiken; men så mäktigt och myndigt Aftonbladet vill låta påskina att det är, huru mycket det än braskar och skryter öfver de 4,000 prenumeranterna på sin moral och natturrätt, så kände det sig så slaget, så eftertryckligt nedgjordt af Minerva och Freja, som knappt äga tiondedelen af dess prenumerant-antal, att det icke med en halfdragen anda vågat omnämna dessa tidnin-

gårs polemik, långt mindre försvara eller ens en gång till upprepa sin princip.

Så nyttig för det allmänna har polemiken denna gång varit; den har på nytt bevisat på hurudana lerfötter Aftonbladskolossen står, och hvilket lerhufvud den har, blott man har mod att se egennyttans Moloch i ansigtet och ej rädes för den smuts han sprutar öfver sina angripare.

Men, kunde någon invända, när tidningspolemiken på detta sätt icke blott är ovillkorligen nödvändig, utan äfven i erfarenheten visat sig verkligen nyttig och medfört gynnande resultater, huru kunna då så många bland Allmänheten misskänna den och hysa en oriktig opinion om densamma? Svaret derpå är helt enkelt: Så snart Aftonbladet angripes, eller, för att utäta och diskreditera andra tidningar, angriper dem, lemnar det alltid saken ur sigte och utfar, enligt det principmessiga smädelse och lögnsystemet, emot person. Så nu sednast mot den förmodade upphofsmannen till polemiken. De som icke närmare taga kännedom om saken, i synnerhet de som endast läsa Aftonbladet, tro derföre att hela striden endast varit ett personligt käbbel. Ofta har visserligen också, just genom Aftonbladets taktik, förhållandet varit sådant och striden endast härrört af sårad fafänga. Missnöjet med detta slags polemik har sålunda varit rättvist. Ma Allmänheten dömma, huruvida Frejas polemik ej gått ut på sak och haft ett vigtigare syfte, samt om den ej försökt att uppfylla sitt ändamal att kontrollera huru tidningarna gå till väga, samt utreda deras grundsatser, ton och syftning!

Fiskarens hämd.

Då de Ryska galererna år 1719 hårjade Svenska kusten, ankommo de åfven till Bålinge Socken. De inseglade i en vik. Folket i byar och gårdar flydde i största hast med det redbaraste som kunde medföras. Barbarerne plundrade hvad de funno öfrigt, och stucko derefter eld i boningshus och lador.

En fiskare, som hade sin lilla stuga och täppa invid sjön, räddade sig och sin gumma, samt bärgade en del af sin lösegendom i sin båt, hvarmed han begaf sig in ibland vassen. Han hade rott till utloppet af viken, der åtskilliga klippor och grund voro kännbara af vanliga sjömärken eller så kallade prickar.

Det led till skymningen, och den arma fiskaren och hans hustru reste sig esomoftast upp på tå för att kika emellan vasstrånа på det förhärjade landet. Eld och rök syntes på många ställen, och för dem, som kände lokalen fullkomligt, var det lätt att veta hvilken gård, hvilken stuga som uppgick i den eller den lågan och röken. Då ändtligen äfven fiskarens egen lilla stuga begynte blånka och omgafs af rökhvirflar, brusto både han och hans hustru i bittra tårar. Sedan de gråtit en stund, tog harmen öfverhand hos mannen. Han såg just i skymningen de Ryska galererna in i viken sätta sig i rörelse och åter lägga ut ifrån land. Han tog då mod till sig och beslöt att hämnas, ehuru den gråliga gumman ifrigt satte sig deremot. Han begaf sig till prickarna, ryckte dem lösa och tänkte alldeles taga bort dem, då ett nytt påhitt föll honom in, som gjorde hans hämd fullständigare. Han nedsatte prickarna ånyo, men på helt andra ställen, derefter rodde han undan. När han kom till vassen, nedlade han årorna och stakade sig fram med båtshaken, för att icke knäcka vasstrånа och derigenom röja hvart hans båt tagit vägen.

Vid midnatten, som om sommaren är ganska ljus, ankom den Ryska flottan till vikens mynning och rättade sin kosa efter de falska prickarna. Följden blef ett förfärligt oväsende, ty tvenne galerer stötte på grund.

Såker, på tjenligt afstånd, låg fiskaren i vassen och lyssnade. Hvarje rop, hvarje kommando-ord fröjdade hans hämdlystna sinne. De arbetandes orediga skrål, årornas skrapningar mot stengrunden, braket af stänger som utlades och brusto, bullret af seglen som fälldes, öfvertygade honom, att han genom sitt skälmstycke gjort fienden skada.

Den ena galeren kom snart lös, men den andra hade tagit läck. Som Ryssarne måste skynda för att finna kusterna obevakade och innevånarne oberedda, och derföre icke vågade länge uppehålla sig med galerens tagande från grund, förde de i hast folk och ammunition om bord på ett annat af fartygen och satte eld på den strandade galeren.

Då fiskaren hörde fienden aflägsna sig, reste han sig upp för att bespeja förhållandet. Snart hade han öfvertygat sig, att Ryssarna verkligen lemnat den brinnande galeren i sticket. Då beslöt han nalkas för att se till, om icke der på stället kunde för honom vara något att förvärfva. Lågorna klättrade lifligt i tackel och tåg, sprungo kring relingar och spanter, liksom hade de fröjdat sig att på ett Ryskt fartyg få hämnas den Svenska mordbranden. Fiskarens hjerta klappade af förtjusning, och han var nära att genom hämdens ljuflhet trösta sig öfver sin olycka. Men hastigt fattades gumman af en underlig rädsla. Det var, tyckte hon, som om hela det Ryska fartyget kunnat skada lika mycket, som då det flöt, fritt och lätt och fullt af grymma fiender, på vattnet. Hon bad sin man genast aflägsna sig, men han var envis och ville lägga till och försöka att taga sig någon ersättning för sin upbrända stuga. Men gumman, som satt midt i båten ibland sakerna, sprang upp och kastade sig öfver årorna för att hindra sin man att ro. Han blef ond och de båda makarna begynte gråla. Gumman var, såsom vanligt, den öfverlägsna i orden. Gubben hade så når fått gifva vika för hennes häftiga vilja, då från den Ryska galeren hördes en skarp knall och gumman fick ett slag för munnen, så att ena läppen blef klufven och ett par af de gamla tänderna inslogos. En Rysk kanon, som varit laddad, affyrades nemligen af eldsvådan, och kulan träffade en kant af båten, hvarur en spillra lösslogs och så oförmodadt bestraffade gummans gråt. Hon uppgaf förfärliga skrik och fiskaren måste hastigt förbinda henne. Snart fann han att skadan var obetyd-

lig, men han hade emellertid hämtat ett otroligt mod af sin framgång och i synnerhet af den skickelsen, att hans gumma så eftertryckligt blifvit bestraffad för det hon vågat motsäga honom. Sedan han öfvertygat sig, att den kanon, som aflossades, var galerens enda qvarlemnade, rodde han beslutsamt till det brinnande fartygets akterspegel, der han slog in kajutfönstret och klängde in derigenom, oaktadt gummans jemmer och bedjande åtbörder. Med yxan i hand uppbröt han alla gömställen, som ännu der inne voro åtkomliga, men allt hvad han fann bestod i obetydliga persedlar. Det enda som dugde, var en bössa med damaskerad pipa och silfverbeslagen stock. Då elden snart inträngde äfven i kajutan, måste han i hast begifva sig tillbaka i sin båt och draga sig undan.

Han återvände då om morgonen till sin nedbrända tomt och yttrade sedan skämtande, att om han också var husvill, så hade han en gumma, som inte kunde gråla på honom. Huruvida gumman, ehuru hon sålunda för någon tid blifvit mera tystlåten, i sjelfva verket förstod att hålla gubben under sin toffel, förmåler icke historien. Den dyrbara bössan blef såld till en adelsman i grannskapet, och förvaras ännu i rustkammaren på ett af Fäderneslandets vackraste herregods.

En af Aftonbladets konsequenser.

Det tycks som Aftonbladsredaktionens väntan på den genom några tillfälliga formfrågor fördröjda utgången af tryckfrihetsåtalet för bladets äldre smädelser mot Statssekreteraren von Hartmansdorff, faller sig något långsam för redaktionen; för att vara konseqvent fyller den på med nya anfall, under tiden. I Aftonbladet för i Onsdags (den 28 Februari) framträdde således ett klander mot Hr v. Hartmansdorff, i anledning af en hans förmenta föredragningsåtgärd *den 20 Juni 1837*. Ingen vet likväl båttre eller borde veta båttre, än Aftonbladsredaktionen, *att Hr v. Hartmansdorff då befann sig på en resa i Norra Orterna*, hvilken Aftonbladet, af vanlig uppmärksamhet för Hr v. Hartmansdorff, oupphörligt sysselsatte sig med att kommentera, på sitt vis. Att hafva erinrat om detta faktum, torde vara nog, som ett ytterligare prof på Aftonbladets konseqvens. Kommentarier åro här öfverflödiga.

Ett och annat.

Nykterhetsvännerne ha fått en lika fanatisk ifrare och ledsam medhjelpare i Stockholm, som republikanerne i Frankrike, ehuru de förre säkert åro lika oskyldiga, som de sednare skyldiga till det attentat, som blifvit gjordt. Sedan man länge hört talas om helfvetesmaschiner, som riktades mot Fransmännens Konung, Ludvig Philip, har nu också, bland "Nordens Fransmän" Svenskarne, helfvetesmaschin blifvit begagnad. Den var likväl endast riktad emot en stackars brännvinsförsäljerska på Södermalm. Sjelfva den suveräna makten: brännvinet, denna stora spiritus-rector i Norden, skulle sålunda kunnat förlora en af sina administrativa organer. Lyckligtvis har hela helfvetesmaschinen endast förorsakat brännskador, för hvilka dock en tredje person råkade blifva offret. Polisen, hoppas man, skall uppleta den niding, som varit tillställare, och befordra honom till vålförtjent straff.

Försök att uppgifva orsaken till menniskors klagan i lifvet.

Hvi klaga beständigt så stora, som små
»hå, hå! hå, hå!»
I verldens hvarendaste vrå? —
Jo si, de vilja alltjemt ha sig något att suga uppå:
Barnet *en tuss,*
Gossen *en puss,*
Gubben *en buss,*
Och aldrig de Tålamodspåsar förslå!
Låt gå, låt dem få,
de tystna nog då.

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. B:ko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämnde Herrars bodar uttaga sina Exemplar när, tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

Rättelser:

I N:o 17 af denna tidning, 1:sta sidan, 1:sta spalten, 8:de raden, står: *n'a l'opinion*, läs: *n'a pas l'opinion*; — 7:de raden nedifr., står: *när de*; läs: *när dem*; — 2:dra spalten, 15:de rad. nedifr. står: *de*; läs: *dem.*

Nästa Nummer utgifves Tisdagen d. 6 Mars, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.

N:o 19. 1838.
Tisdagen den 6 Mars.

FREJA.

En Konung och en Spågvinna.

(Fragment ur ett större otryckt arbete.)

Genom det af Kongl. Slottets hvalf, som höjer sig midt emot Öfverståthållarehuset, och som då upplystes af en stor, men matt lampa, passerade tvenne i sina kappor djupt insvepta gestalter ut på sjelfva den derframför belägna fria platsen. I detsamma de gingo förbi posten, fattade denne hastigt sitt gevär med båda händer, liksom ämnade han göra honnör, men han tycktes ögonblicket derpå plötsligt ändra beslut och slängde sitt vapen åter på axeln. Den mindre af de båda vandrarne drog omärkligt på munnen och yttrade till sin resliga följeslagare: »En Konungs incognito är hvarje minut i fara att förrådas; man måste vara på sin vakt, att ej vakten sjelf blir förrädare mot hemligheten.»

I detta ögonblick stodo de båda vandrarne just på sjelfva höjden af Slottsbacken, öfver hvars kringgränsande byggnader Septembermånskenet gjöt sitt oljaktiga ljus, hvilket, mera skonsamt än det skarpare solskenet, gaf en optisk fyllighet åt de gamla husens halftförfallna konturer och åt façaden af S:t Nicolai kyrka en arkitektonisk glans, som den i sjelfva verket näppeligen äger. Månan gömmer i sina strålar en egen, förskönande kraft. Den har förmågan af en kolorit, som renoverar. Nu föll hennes ljus först på de omgifvande byggnaderna och försilfrade deras fönster, och halkade tillbaka mot den släthuggna graniten af deras grundmurar. Sedan, om man lät blicken sjunka djupare ner mot den amfiteater, som i en oändlig lointain utsträcker sig för blicken, såg man månstrålarna leka kurra gömma kring de för den lätta aftonvinden halftsväfvande vimplarna, hvilka här och der höjde sig i den skog af master, som kransade hamnen. Sedan skimrade månens blanka silfverskifva, än vidgad, än sammandragen, allteftersom de plaskande vågornas krusning, i den ofantliga vattenbassin, hvars yttersta begränsning utgöres af Skeppsholmsbron med dess båda stödjepunkter, slagtarehuset och flottans corps de garde. Så återigen ett nytt vatten, lugnt, spegelklart, utan strömdrag, med Ladugårdslandets brokiga och oregelbundna byggnader på den ena sidan och den monotona jemnheten af flottans båtskjul på den andra. Sist en skymt af Ladugårdsgärdets slätter, af Djurgårdens ekar, af trefliga landthus, och horizonten flyter tillsamman i en brokig blandning af trädens grönska, vattnets silfver och skyarnas blånad.

»En skönare utsigt äger måhända icke Stockholm», yttrade den mindre af de båda vandrarne; »vid kajen dernere, just på det stället, der jag landsteg vid min återkomst från Finska kriget, skall jag låta uppresa en staty. Hvad tycker du, Carl X eller Carl XII?»

»Jag tycker, om jag vågar yttra min tanka, att Ers Maj:t bör lemna något åt sina efterträdare att göra, och att denna plats vore alltför passande för statyen af den store Furste, som 1772 räddade Sverige från branten af undergång.»

»Kanske längtar man att se mig i brons, emedan man vet, att man innandess måste se mig i grafven», sade Konungen, som i dag var mindre lättsinnigt stämd, än vanligtvis.

»Tillåt den trognaste af Ers Maj:ts undersåtare, att yttra sin vissa förmodan, det den dag torde komma, då Sveriges Folk, om det kunde, skulle gräfva Ers Maj:t opp ur grafven. Århundraden föda allenast *en* Gustaf III.»

Konungen och hans favorit passerade öfver den så kallade S:t Nicolai kyrkogård, vid hvars ostängda portar endast de sekelsgamla stenhelgonen höllo vakt, höjande sig öfver dessa ofantliga katakomber, som, fyllda af död och förruttnelse, sträcka sig under sjelfva kyrkan och under en stor del af den så kallade Slottsbacken. Det vore en hemsk känsla att en gång blicka ner i denna afgrund af tillintetgörelse, detta chaos af ben utan ägare, af väl förvarade kistor utan annat innehåll än stoft, af prunkande inskrifter utan betydelse. Här har narrens hufvudskål fredligt rullat ned emot den vises; den unga oskyldiga flickans späda benbyggnad hvilar, knota om knota, med vällustingens; hjeltens arm multnar bredvid den feges ben; män, qvinnor och barn om hvarannan i en fasansvärd röra, stinkande, förpestad, infernalisk! Se dessa upptornade likkistor, som luta till fall, ty de undre har tidens hand smulat sönder, och ana på huru många generationers stoft de hvila! Se dessa bleka, klibbiga lemmar, dem förruttnelsens rofdjur ännu icke mäktat förtära, huru de sticka opp,

som skeppsbrutnes ur hvirfveln af ett sjunkande fartyg. Se dessa svepningstrasor af siden, lika dukar af dödsfanor, halfgulnade, fläckiga, kastade här och hvar, som på en valplats, der man kämpat förtvifladt, der döden pyramidaliskt hopat sina offer. I detta förpestade djup, dödens grufva, slocknar hvarje ljus, qväfves hvarje andedrägt. Endast fantasien vågar, fasande, smyga dit, och kasta en skygg blick i den stinkande afgrunden.

Fram öfver detta förstörelsens underjordiska palats vandrade Gustaf III, utan att ens betänka, att grafven gapade under honom. Icke kunde han då ana, den lysande, älskvärde, snillrike, lättsinnige Fursten, att det hufvud, der nu planer till eröfringar och lustbarheter arbetade, skulle, innan ett halft år förgått, hvila ut i den kalla sängen under det Gustavianska grafchorets tak. Icke hviskade någon stämma inom det bröst, som nu klappade af lefnadslust, att, innan sex nya månsken skimrat öfver S:t Nicolai kyrka, skulle dess portar högtidligt öppna sig för den förfärade mängd, hvilken gick att be Gud för sin döende Furste, och ropa hämd öfver ett lika afskyvärdt, som oerhördt lönnmord.

»Det skulle vara löjligt nog», yttrade Armfelt, »att nu se en vålnad framträda vid den motsatta kyrkporten, och, sträckande den bleka handen framför sig, hindra oss i vår väg. En bekantskap, som jag längtar att göra, är andeverldens.»

»Häda icke, Armfelt», sade Gustaf III, nästan med högtidlighet: »det finnes ögonblick, då vi måste erkänna närvaron af hemliga makter. Jag minnes en tilldragelse i Paris, under mitt vistande der, som Kronprins. Jag höll på att kläda mig till en stor bal hos Duc d'Aiguillon, hvilken han gaf åt Konungen, egentligen för att försona Madame du Barry, i anseende till det lilla spratt han sökt spela henne derigenom, att han henne ovetande ämnade fylla hennes plats med den bekanta Baronne de Neukerque. Det var således klart, att Hertigen vid detta tillfälle ämnade en lysande rol åt den Kungliga mätressen. Dauphin hade nekat att komma; den gamle Ludvig skickade Duc de Nivernois till mig, med den enskilta begäran, att jag skulle visa mig vid Ministerns festivitet. Jag ville icke stöta mig med Fransyska kabinettet; Hertigen af d'Aiguillon hade blifvit min ovän för lifstiden, om jag icke upphöjt glansen af hans bal med min presence; hela hans accueil mot mig hade för öfrigt utmärkt sig, ofta genom verkligt devouement. Madame la Dauphine gaf mig väl några pikar för min föresats att bevista en åt du Barry gifven försoningsfest, såsom hon uttryckte sig vid den visit jag hos henne aflade kort före balen, men jag påminde henne, att hon alltför väl visste, att jag endast vore der, som åskådare, bjuden att vara vittne till upptåget, utan att bekymra mig om dess utgång. Nog af — jag satt vid min toilett; min kammartjenare hade på ett ögonblick lemnat rummet; jag kan icke ens bestämma hvad tankar, som i detta ögonblick ilade genom mitt hufvud. Då hörde jag en suck från ett hörn af rummet. Jag steg upp, det suckade återigen. Med ett ljus i handen undersökte jag väggen, hvarifrån ljudet kommit. Der fans ingen blinddörr, ingen möjlighet att någon kunde vara fördold bakom tapeten, på hvilken endast min fars porträtt hängde. Hemsk till sinnes, satte jag ljuset tillbaka på sin plats och kastade ögat på klockan, emedan jag tyckte, att kammartjenaren dröjde nog länge. Då hörde jag för tredje gången en djup, men sakta suck, liksom af en döende. Visaren på uret utpekade sju och tio minuter. Vid samma tid dog Konung Adolf Fredrik. — Tro mig! Ödet talar till oss ibland genom uppenbarelser, hvilkas natur vi icke kunna förklara, ibland genom Arfvedssonskans profetiska drömmar. Men — är det icke här hon bor? Jag tycker mig känna igen de mörka, otrefliga fönstren.»

»Jo Ers Maj:t! Det är öfver denna tröskel, som så mången vandrat med klappande hjerta, bäfvande inför den förlåt, som skulle rulla opp öfver framtiden, och dessutom rysande tillbaka för Sibyllans vresiga gestalt, hvilken, med all aktning för hennes förmåga, skulle bilda en förträfflig qvartett tillsammans med de tre andra sångerskorna i Macbeth.»

Dessa ord yttrades utanför en byggnad af gammalt och förfallet utseende, belägen ungefär midt i Grämunkegränden.

»Sedan vi ha maskerat oss», yttrade Konungen, »går du förut, och visar dig i allt, såsom den der hade att fordra företrädet. Kommer du ur din rol, sätter jag dig, liksom de gensträfviga aktörerna, på corps de gardet.»

»Jag hör till Gustaf III:s hof. Jag har lärt mig spela komedi», svarade gunstlingen och gick först in i den låga, mörka farstugan, der han öppnade en till höger belägen dörr. De båda maskerade inträdde i ett temligen stort rum, endast upplyst af en i en gammalmodig spis flammande eldbrasa. Möblerna voro på en gång ytterst enkla och ytterst urmodiga. Stolar med höga ryggstöd, hvilka kring de tomma väggarna tycktes söka efter hvarandra, ett klumpigt bord, på hvilket stodo några deglar och ferkäril; ett par spegellampetter, i hvilka det blodröda skenet af elden dystert återspeglade sig. Framför spisen låg en vid pass fjortonårig flicka med becksvart hår och glänsande ögon, och lekte med en stor, gulbrun katta. I bådas rörelser kunde man anmärka samma, så till sägandes, vilda gratie; samma djerfva kastningar, samma mellan lek och verklig strid spelande yrhet. Emellanåt gned flickan sin fina kind, smekande, mot kattens ludna hufvud; emellanåt morrade katten till och spände ut klorna; då blixtrade också flickans svarta ögon, och hennes hand knöt sig, som till förtvifladt försvar. Äfven i flickans smidiga gestalt låg något af vilddjur; hennes blick hade markattans försmädliga uttryck, och hennes vajningar med kroppen påminde om ormens slingrande, lediga rörelser. Hon spratt opp, som en skrämd hind, i detsamma de båda främmande inträdde i rummet, ruskade det långa, svarta håret tillbaka ur ansigtet och mätte med en både vind och illparrig blick de ankommande.

»Vi vilja tala vid Mamsell Arfvedsson», yttrade Armfelt. »Säg till henne», upprepade han, då flickan

icke svarade, »att här äro två personer, som önska att rådfråga henne.»

Flickan, som var stum, nickade slugt, och framräckte, med en bedjande åtbörd, sin hand. Armfelt lät ett silfvermynt falla deri. Flickan kysste myntet med dess blankt preglade bild af Gustaf III, och flög med en springande antilops hastighet och lätthet öfver golfvet, in i ett närgränsande rum, följd af kattan, som stormade henne i sparen, och hoppade högt, liksom om han ville hugga sig fast i vecken af hennes sväfvande klädning.»

»Den der Tatar-ungen hör till de föregående effekterna», sade Armfelt; »hon är ett profstycke af hvad vi kunna ha att vänta oss derinne. Endast icke hennes matmor är lika sluten, som hon sjelf.»

»Det finnes naturer», svarade Gustaf III, »på hvilka man måste inverka genom sådana medel, som dessa. Mangen skulle sätta mindre värde på Mamsell Arfvedssons spådom, om han icke förut fatt taga hennes döfstumma slafvinna i betraktande. Deri ligger alltid något hemlighetsfullt, som retar nyfikenheten, och ger sinnet en för Sierskan förmånlig stämning. Det syns åtminstone att hon har menniskokännedom.»

I detsamma öppnade flickan dörren till det inre rummet, och vinkade åt de bada maskerade, att de kunde inträda. Sedermera störtade hon och hennes katta åter ut till deras gemensamma plats framför spisen. Ett ögonblick befunno sig Gustaf och hans gunstling i ett fullkomligt mörker.

»Det här artar sig till ett äfventyr», anmärkte Armfelt; »gumman ger oss ett rendez-vous i beckssvarta mörkret. Här blir det att be Gud bevara oss för frestelse.»

»Vill Hexan leka blindbock med oss?» sade Konungen och försökte att känna sig ikring med händerna; »det här är ett fördömdt malplaceradt spektakel, hvartill det kan falla mig in att improvisera katastrofen.»

»Vi äro minst hvad man kallar ledda bakom ljuset, Ers Maj:t! ty framom mig tycker jag mig se skymtar af dager. Det måtte vara någon rida framför oss.»

»Publiken blir otålig, om den icke går opp. Opp med ridån, osynliga andar!»

»Vi ha här att göra med rebeller till andar, Ers Maj:t! Bör man kanske med våld tukta de upproriska. Om Ers Maj:t tillåter, skall jag slita trasan i stycken.

»Oh! par Dieu! non! Inga extravaganser! Bäste Armfelt! hjelp mig förr att ikläda mig tålamodets rustning.»

»Den är tung, som medeltidens, Ers Maj:t! Jag fruktar, att Ers Maj:t i detta fall alltför snart kommer att lägga ner vapen. Detta vore den första triumf Ers Maj:ts vedersakare vunnit, och den vill jag ej gerna unna dem.»

»Ja! men nu har du verkligen rätt Armfelt! Det här går för långt. C'est affreux! Man förehar mördande någon anläggning mot vår person! Ljus! i helvetets och upplysningens namn! ljus!»

I detsamma rullade ridån framför dem åt sidorna. Vid ett bord, fullritadt med besynnerliga, kabbalistiska tecken, satt Mamsell Arfvedsson. Hennes bleka ansigte bar ännu spår af skönhet, och de under den svarta toequen nedfallande gråa lockarna gåfvo hennes drag ett eget, fantastiskt uttryck. Hon var klädd i en svart sammetsklädning, broderad med silfver, i besynnerliga, kantiga fasoner, som nästan liknade Hebreiska bokstäfver. Hennes höga gestalt saknade icke en anstrykning af majestät; hennes blick var djup och inspirerad, som en Sibyllas.

Armfelt framträdde först.

»Tillbaka!» ropade Sierskan, »gå dit, högmodige ädling, der din plats är! sök icke att bedraga mitt öga! Det ser igenom taftet af din mask, och ser derinom Gustaf Mauritz Armfelts stolta drag. Men vill du veta, hvad ditt öde en gång skall blifva, vill du trotsa dig till en uppenbarelse utur framtidens mun, vill du — kosta hvad det kosta vill — rycka slöjan från kommande dagar, välan, Gustaf Mauritz Armfelt! du skall en gång förklaras för ditt fäderneslands förrädare, ditt namn skall skyldra på skampålen, och du skall dö, en främmande makts undersåte. Den person, hvars bild du bär i en medaljong närmast ditt hjerta, skall schavottera, som ett skådespel för Stockholms larmande pöbel, och sedan som dräggen af qvinnor, bemfallna åt förderfvet, arbeta på ett spinnhus. Se der ditt och hennes öde, *Grefve* Gustaf Mauritz Armfelt? Har du någonting mera att *fråga* mig?»

»Nej! Endast att *svara* dig, det du nästan börjar för skarpt, min goda Mamsell?» sade Armfelt, stödjande handen på värjfästet, och utan att förlora fattningen; »huru skall du nu kunna stiga i patos, då du redan uttömt dig i förbannelser? Du har förgätit att gömma något af de fasor, hvarmed du slösar, åt den person, som jag ledsagar.»

»Äfven hans stund är nära, närmare, än din, högmodige ädling!» ropade den Svenska Pythia, »tag af masken, Konung Gustaf III! Akta Er för masker, som för döden. Anse hvarje mask för en ljugare, en bedragare, en förrädare. Akta Er för Svenska Teatern! På Franska Teatern emottog Ni underrättelsen om Er Fars död och Ert eget uppstigande på thronen. Hvem vet hvad som kan ske på den Svenska? Hvem vet hvad som smyger i kulisserna? Hvem känner alla gångarna och hela det besynnerligt sammansatta machineriet? Man begår en dårskap incognito, och leder, osedd, en intrig. Er olycka, Konung! blir en man med gråa lockar» . . .

»Ha! Pechlin!» ropade Konungen.

»Jag vågar fästa Ers Maj:ts uppmärksamhet derpå», hviskade Armfelt, »att menniskan ligger under för en paroxysm af galenskap. Hennes tänder gnissla, ögonen vändas ut och in» . . .

»Mången kunde bli galen, Friherre Armfelt, af att se in i framtiden. Jag är det icke. Tror ni att pulsen går så jemn på den, som ligger under för en paroxysm af galenskap?» yttrade Spåqvinnan och räckte fram sin magra, knotiga hand. Mahända hade det varit möjligt för hennes, genom lång öfning skärpta organer, att uppfatta Armfelts till Konungen framhviskade ord.

»Jag har tillräckligt känt Er på pulsen, min goda Mamsell, för att veta hvad jag skall tro om Er», sade Armfelt i en gäckande ton, utan att fatta den med en stor åtbörd erbjudna handen.

»Ne l'irritez pas, mon ami!» sade Konungen, »c'est une dame puissante, qui a deja vous exilé, et peut prendre votre tête, si vous continuez à l'outrager.

»Mitt hufvud kan endast en i verlden taga», svarade Armfelt tyst, »denne ende är Ers Maj:t, och det ligger inför Ers Maj:ts fötter, när Ers Maj:t befaller. Men det måste sätta den mest tålmodiges galla i rörelse, att höra en profetissa, som denna, hvilken ser staters öde i kaffegrums och afgör Kungars lif och död med målade kortlappar till rådgifvare, här med det största lugn i verlden ingjuta bekymmer och misstroende till sitt Folks kärlek hos den mest älskade bland Europas Furstar.

»Votre zele, mon cher Armfelt, merite sans doute les plus grands eloges», svarade Gustaf III, »mais, assurez-vous! J'aime des coups de theatre, sans que je me fie aux actrices.»

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Aftonbladet har upphört att hålla ett eget kontor och i stället inhyst sig i den butik, som hålles af Hr Laurent, hvars utmärkt eleganta, svarfvade saker ådragit sig en förtjent uppmärksamhet. Denna inhysning har icke blott märkvärdighet, såsom ett bevis på den ekonomi, som bladet förstår att iakttaga och den indragning, på hvilken det ställer sig, utan den röjer en sympati, som icke kan undgå att falla en åskådare i ögonen. En jemförelse emellan de fabrikater, som hållas Allmänheten tillhanda i nämde lokal, erbjuder sig sjelfmant. Aftonbladet har nu öfver sju år blifvit svarfvadt åt Allmänheten, men huru mycket ligger icke Aftonbladet efter de fina pipskaften, når det kommer an på polityr! Båda slagen af fabrikater äro visserligen lika ihåliga, men det är numera afgjordt, att Allmänhetens ögon mycket mera lida af de blå dunster, som ur Aftonbladet utbredas för henne, än af den rök, som hon njuter genom pipskaften. De utväxter, som pryda pipskaften, huru smakfullt äro de icke rundade, i jemförelse med Aftonbladets ojemna, kantiga och skråfliga eller skråfliga! Det horn, hvarmed pipskaften äro bespetsade, huru böjligt är det icke, i jemförelse med de horn Aftonbladet bär i sidan till allt hvad humant och hyfsadt heter! Den Aftonbladiska naturrättens representant, kåppen, huru fint blir han icke behandlad af Hr Laurents mejslar! Det kunde till och med anstå en af sjelfva våra mest lojala och högst uppsatta, att pryda sin, af Fransyska glacéhandskar betäckta hand, med en dylik, af Hr Laurent hyfsad och förädlad Aftonbladisk naturrättsrepresentant! Aftonbladet har nu så länge grofsvarfvat sina rå-ämnen på egen hand, att det åndtligen är tid att det tager exempel af Hr Laurents förmåga att arbeta tråd. Aftonbladets väfnad blir säkert hädanefter finare, om det, vid spånaden af sina artiklar, begagnar en af Hr Laurents mahognyrockar, och det kunde likväl med kanske åndå mera rätt hafva tillfälle att beskärma sig huru det då trampas. Huru mycket ullgarn bör icke numera kunna fabriceras till Institutets ullstrumpor, sedan, på sjelfva kontoret, långrockar kunna finnas, och det är sålunda ingen tvifvel, att ju Aftonbladet kan fortfara att gå på.

Kärvänligt råd till min älskarinna,

(ifall jag hade någon.)

Amor är fullväxt. Sakta, akta dig, tjusande flicka!
rasa ej, lek icke så med det sjelfsvåldiga barn.
Lätt kunde skälmen ju fly ur ditt kärliga sköt der han föddes,
glömma hur moderligt öm du honom kysste till lif:
hur med den första kärlekens tår du döpte den lilla,
huru han slumrade s'en ljuft i din vaggande barm,
och hur snart fullsöfd, han lekte i ögat, i kärlekens fönster,
hur han sitt pilkoger der tömde och fyllde igen;
eller kanhända, att lättare lekande flaxa omkring dig,
fästa vid skullran, så mjell, blickarnes vingade par;
flög så ned på ditt knä, att väcka de slumrande syskon
rosorna alla till lek, — eller band nät af din lock.
Ve! hur de vuxit de flygtiga vingar, med jollrarens sjelfsvåld:
Nu — får han ej, som han vill, flyr han, som redan har flytt
blygt från sin liljevagga, nu gungande tom; om för ro skull
ej han der, rodnande, sjelf vaggar små blommor till sömns.
Akta dig! lek icke, rasa ej då med den vingade Guden
längre och längre han re'n pröfvar fullfjädrad sin flygt:
klipp de förföriska vingar i tid hellre. Härute! klipp dem,
eller bind dem ihop, eljest han flyger sin kos.

E.

Om kärleken "den skälmen."

Epigram.

Fritt ut (som Gossen sin drake) jag sände i kärliga leken
Amor: gäckande jemt vände han flaxande hem;
tills han den "Enda" *såg och eldigt, som fjärilen ljuset,*
kysste och — vingsvedd föll klagande ned i dess sköt.

E.

Kärleken månadsrasande.

Din kärlek med månan så till- och aftog,
att sist i ett nedan han alldeles dog!

E.

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. B:ko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämnde Herrars bodar uttaga sina Exemplar när, tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

Nästa Nummer utgifves Fredagen d. 9 Mars, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 20. 1838.
Fredagen den 9 Mars.

FREJA.

TIDNINGS BEVILLNING

Lag och Lagl[illegible]skt
eller
Beslagen på grund af 1749 års Författning.

II. Art.

Hvarje lag måste bedömmas efter den tids förhållanden och begrepp, hvarifrån den leder sin tillkomst. Ingenting är mera oriktigt och falskt, ehuru ingenting är vanligare, än att Lagstiftare för århundraden tillbaka mönstras och bedömmas efter en måttstock, hämtad ifrån sednare tiders begrepp och förhallanden. 1749 års författning, rörande handeln med aln- och kramgods i hufvudstaden, är ett högst märkvärdigt specimen af manin hos Statsmakterna, att ända till ytterlighet vilja reglementera allt, och att tro allting, genom ett varde, sålunda kunna reglementeras. Men tadlet *i närvarande tid* öfver 1749 års författning måste egentligen riktas mot *närvarande styrelse*, som icke upphäft nämde författning, som latit den qvarstå på papperet såsom lag, och framför allt som nu tillatit en slik författnings tillämpning af verkställande maktens organer, sedan den i decennier varit lemnad att hvila, och nya förhallanden under tiden opåtaldt fatt utbilda sig samt vinna häfd och laglighet i Allmänhetens ögon. Betraktas 1749 års författning i förhållande till samhällsskicket och begreppen för nära ett sekel tillbaka, så försvinner en god del af tadlet; ty både behöfde då mycket reglementeras och kunde äfven så ske, emedan Allmänheten *lät* reglementera sig och *sjelf* ej trodde att någonting kunde utan reglementerande åstadkommas.

Arbetsfördelning och industri äro odödliga välgerningar utaf den nyare tidens civilisation. Men då de sista decennniernas materialistiska statsekonomi, i enlighet med dess blott negativa frihetsbegrepp, vill utbreda den föreställningen, att arbetsfördelning och industri kunnat i den nya tiden af sig sjelf uppkomma utan tvång, utan förmynderskap och reglementerande, likasom att, utan kastinrättningar och slafveri, öfvergången i den aldra äldsta tiden kunnat ske ifrån vildhetstillståndets afsky för arbete, röfveri, näfrätt och lättja, till Stat och arbetsamhet, så är detta en lika stor och lika radikal irring, som när prohibitifsystemets anhängare och *de Historiske* tro, att stat, industri och arbetsfördelning ej heller i den närvarande tiden kunna bestå utan förflutna seklers kastinrättningar och reglementerande tvångs- och förmynderskapslagar. Det är *Frihetstidens* förtjenst, att, sedan den gamla Nordiska Berserks- och Vikinga-andan hade med Carl den XII blifvit lagd i grafven och riket hardt nära med den, ha först på allvar velat i Sverige skapa industri och industriell anda, och dymedelst äfven i vårt fädernesland införa den moderna civilisationens grundvalar och mäktigaste häfstänger. Att man dervid gick till väga med reglementerande, förmynderskap och uppmuntringar, får ej klandras; ty detta föreskrefs af sakens natur, här likasom i andra länder, när industri och industriell anda först skulle skapas och väckas; och äfven öfverdriften i förmynderskapet och ytterligheterna i reglementerandet voro ej af så mycken vigt och hade lätt varit botade. Det stora felet hos frihetstidens statsmän och lagstiftare var, att de nedrefvo med ena handen hvad de uppbyggt med den andra. De ville skapa industri, handel och näringar, men de bibehöllo samtidigt och utbildade egentligen först riktigt här i landet till full styrka en Aristokratisk och Byråkratisk Stats- och Ståndsförfattning, hvars esprit och hvars inflytande på sederna och tänkesätten gjorde uppkomsten af all verklig industriell anda omöjlig; under det de på samma gång utbildade Riksens Ständers Bank till ett penningeverk, som för statens räkning monopoliserade och desorganiserade krediten och myntvärdet samt beröfvade industrien och handeln alla materiella utvägar att stödja och upparbeta sig genom egen kraft. Men är då vår tid och dess statsmakter klokare? Till frihetstidens ursäkt kan anföras dess nödvändiga oerfarenhet, då det först var under den, som den industriella banan egentligen beträddes; och till dess oförgängliga berom länder, att nitet för den materiella civilisationen då ej var ensidigt och uteslutande, utan att befordrandet af nationens intellektuella och moraliska odling da med icke mindre ömhet och allvar afsågs. Nu åter se vi statsmakterna helt och hållet nedsjunkna i materialism, och pressen predikar en statsekonomi fullkomligt öfverensstämmande med dess »*naturrätt.*» Det talas ej om annat, det äflas ej med annat än industriens och handelns förkofran och befordrandet af *animaliska* välmågan och näringsutvägarna. Men *göra* derför stats-

makterna i sjelfva verket mera, eller äro deras åtgärder för industriens och handelns förkofran bättre beräknade och mera ändamålsenliga? Upprätthålla de ej ännu den Aristokratisk-byråkratiska ståndS- och statsförfattningen, som icke mindre nu än under frihetstiden motverkar all verklig industriell anda hos nationen? Ha de ej bibehållit statens, myntvärdet och krediten desorganiserande, penningeverk och till på köpet i den sista tillskapat en mängd dylika desorganisationspropagandor i flera provinser? Och de författningar, som nu utfärdas rörande handeln och näringarna, kunna de väl, bedömda ifrån den nuvarande tidens ståndpunkt, *friheten*, uthärda en jemförelse i afseende på redaktion, sammanhang, system och ändamålsenlighet, med frihetstidens förordningar, — dessa, bedömda ifrån dess ståndpunkt: *förmynderskapet*? Vi tro ej att någon, som jemfört de af Statssekreteraren *Skogman* kontrasignerade författningar med 1730, 1740 och 1750:talens förordningar, skall framkomma med ett dylikt påstående. Det förra seklets statskonst utfärdade 1749 års författning, och denna var då ett konseqvent uttryck af tidens anda och begrepp; nutidens politik åter har midt i frihetens tidehvarf låtit samma författning qvarstå och åsett det ena försöket göras efter det andra, att i beslagsväg tillämpa densamma, utan att ändock upphäfva den. Se der, i dessa tvenne data, bilden af bådas karakter. Konseqvens alltigenom ända till öfverdrift var karakteren af frihetstidens hushållsförfattningar; inkonseqvens i allt och ända till ytterlighet är karakteren af nutidens handels- och näringsförordningar. — Så mycket om förhållandet af 1749 års författning, så väl till den tid, hvarifrån den leder sitt upphof, som till den närvarande tiden.

En Konung och en Spåqvinna.

(Forts. och slut fr. föreg. Nummer.)

»Nå! min ljufva Sibylla», fortfor Konungen och kastade sig i en stol, »sedan nu preliminärerna äro afgjorda till allas ömsesidiga tillfredsställelse, så låt oss gå vidare i saken. Nu fordrar rättvisan, att ni lofvar gull och gröna skogar, sedan ni, att börja med, lofvat så föga afundsvärda saker, som död och olycka.»

»Konung, Konung! gäcka icke den vettenskap, hvars makt du anropar. Har du kommit hit endast för att häda; bättre då att aldrig din fot trampat på denna tröskel.»

»Hon har något verkligen storartadt både i hållning och gest», hviskade Konungen till den bakom hans stol stående Armfelt; »hon skulle, som Pretresse, göra figur på en teater. Hon vore en acquisition för scenen.»

»Och för dårhuset», tillade Armfelt.

»Nå! ma belle!» sade Konungen, »ni tiger. Säg mig hvad som skall hända mig på det kommande halfåret!»

Och Gustaf III slog det ena benet öfver det andra och tog en beqväm ställning på stolen, såsom ville han bereda sig att, med allt möjligt lugn, afhöra hvad Sierskan kunde ha att förutsäga.

»Ja! Konung! jag tiger. Lyckligast för Er, om min mun aldrig öppnar sig, att uttala Edra öden. Begrundar Ni dem, skall det ge Er anledning till bekymmer. Lägger Ni dem icke på hjertat, skall det ge Er anledning till hån och lättsinne. Det är ofta bäst, att oberedd gå sin framtid till möte. Ni har i alla fal icke långt att gå.»

»Ursinniga qvinna!» ropade Armfelt och drog till hälften sin värja; »du, som ger dig ett öfvernaturligt anseende! Det kunde falla mig in att pröfva, om du icke också är af kött och blod, att erfterse om det klappar ett hjerta i denna stela, orörliga gestalt.»

»Gör det, Friherre Armfelt!» svarade profetissan med eftertryck; »det vore ett motstycke till de bragder Ni förövade i Finland. En qvinnas blod skulle hedra spetsen af Er värja.»

»Mille tonnerres! Hvad tar du dig före, Armfelt», ropade Gustaf III, »cest une femme!«

»Ha! gamla hexa! Jag påminner mig nu, att det finnes ett folkslag i Indien, som anser galningar för heliga. Jag vill följa deras exempel», sade Armfelt, och lät värjan falla tillbaka i skidan. Måhända var detta alltsammans en scen af tillgifvenhet, spelad för Konungen af favoriten.

»Ers Maj:t!» återtog han, och vände sig med en djup bugning till Gustaf III, »jag får be Ers Maj:t om tillgift för min öfverilning; men när man hör sådana spådomar, som dessa, utsägas öfver sin Furste, måste sjelfva sagtmodet bli vilddjur. Jag har, i Ers Maj:ts närvaro, dragit mitt svärd mot en qvinna. En ridderlig Konung kan icke annat, än fördömma mig; en ädelmodig måste förlåta mig.»

»Rätt så! Friherre Armfelt!» ropade den vredgade Sierskan; »rulla Er, som en mask, under en Konungs fötter. Trampa, stolt, på en qvinna, som icke kan hämnas sina oförrätter. Rikta edra infall till mig, och edra ursäkter till Konungen. Jag kan icke återge Er edra qvickheter; lika litet, som jag kan återtaga en staf-velse af de öden jag förutsagt Er.»

»Förhetsa Er icke, min Pythia», yttrade Konungen; »Armfelt har skäl att vara uppbragt på Er. Ni har ju spått spinnhus åt hans hustru, ty det är väl hennes porträtt han bär närmast sitt hjerta», tillade Fursten leende.

»Ej din hustrus, äktenskapsbrytare!» sade spåqvinnan, »är den bild du bär närmast ditt hjerta; ej hennes, som du svurit att älska i lust och nöd; ej hennes, hvilken du räckt din hand inför Guds altare. Nej! der hvilar *dens* bild, som vid vigselakten, med de andra brudtärnorna, höll pellen öfver dig och din gemål, som svimmande, nedsönk, då ditt förrädiska ja ilade öfver dina bleka läppar. Porträttet är Magdalena Rudenschölds.»

»Ha!» stammade Armfelt, och tycktes ett ögonblick slagen.

»Ecoutez, m'amie!» ropade Gustaf III; »vi vilja bli underkunniga i framtiden, icke i moralen, och moralen får, efter alla anledningar, föga att göra med framtiden.»

»Och hör, Konung!» ropade profetissan, »emedan du då sjelf vill det, hör hvad ödet förkunnar genom min mun!»

Hon reste sig upp i hela längden af sin vördnadsbjudande gestalt; hennes mörka ögon sprutade lågor; skyar skockade sig allt djupare på hennes panna, och

med en majestätisk åtbörd sträckte hon ut den högra handen, liksom manade hon bilderna af det tillkommande att höja sig ur framtidens natt. De gråa lockarna svallade ned öfver hennes axlar; hennes bröst arbetade häftigt; man kunde se, huru de blåa ådrorna svällde upp på hennes blottade, framsträckta arm; hennes andedrägt gick tung.

Hennes blick stod oafvändt riktad åt ett hörn af rummet. Ett matt sken utströmmade derifrån och kastade på väggen några oformliga, gestaltlösa skuggor, hvilka rörde sig om hvarannan, som figurerna i en oredig dröm. Profetissans öga stirrade ditåt, skärande skarpt. Det var som om strålen af detta öga ville fördela dunklet.

Sierskans läppar halföppnade sig. Det tycktes, som om hon varseblef något förfärligt.

»Ha!» ropade hon, »jag ser en qvinna. Hon bär en giftflaska i handen. Hennes hår är svartare, än natten, och lika svart bor hämden i hennes hjerta. Hennes läppar kyssa Er, Konung! och förbanna Er. Hon andas kärlek och — död. Hon leker med Edra lockar. Hon skulle, som ett rofdjur, vilja leka med Ert hufvud. Tag Er till vara, Konung! Vägen till henne går till förderfvet. *Akta Er för den, som talar kärlek och tänker hat!*»

»Superba antitheser!» hviskade Konungen till Armfelt; »kasta öfver dem en Alexandrinsk mantel, och jag garanterar dem ett pris i Svenska Akademien. Sök att lägga dem på minnet! Jag är nästan frestad att vid tillfälle begagna mig af dem. »Tala kärlek, tänka hat!» Det vore icke så oäfvet att dermed harangera någon deputation af Ridderskapet och Adeln.»

»Sky branten af afgrunden», fortfor profetissan; »*der väntar Er en stor fara, ur hvilken endast en fiende kan rädda Er.* Han skall ha att tacka Er för sin olycka; Ni honom för Er frälsning. *När Ni träffar en dolk i Er bädd, då är Er stund nära.*»

»Besynnerligare öden», yttrade Armfelt; »kan väl svårligen någon romanhjelte uplefva, än dem vår Pythia förespår Konungen af Sverige. Hatad af den, som ger bevis på kärlek, och räddad från en olycka af den, som hatar, och slutligen en dolk i Konungens bädd. Jag trotsar Oraklet i Delfi att afge obegripligare förutsägelser.»

»Frukta för otacksamheten, Konung! Jag ser den gräfva din graf vid skenet af en blindlyckta, hållen af en gammal man, som just står på brädden af grafven. Hu! nu stampas mullen tillsamman!«

»Jag vet icke», sade Gustaf III, »huru jag skall förklara, att jag ändå känner mig besynnerlig till mods vid denna galna menniskas prat. Ej för att jag dervid fäster minsta afseende, men mig tyckes nästan, att jag darrar.»

»Här är kallt i rummet», svarade Armfelt och slog sin kappa tätare ikring sig; »profetissan är njugg på ved, fastän icke på ord.»

»Thermometern visar aderton grader», anmärkte Gustaf III, och visade på ett dylikt instrument, uppfästadt strax bredvid dem.

»Den ljuger kanske, den, liksom dess ägarinna», genmälde Armfelt.

»Taisez-vous, mon cher! Hönan har hittat ett nytt korn. Hon börjar igen.»

»Ha! jag ser mörkrets dåd beredas i mörkret. De äro alla svarta, svarta, som mörkret. De sluta en ring af gastar ikring Er, o Konung! Se! de dansa ikring Er! De skratta ikring Er! De skämta ikring Er! Och musiken ljuder och lamporna tindra och man hviskar, och man gäckas med hvarannan. Då går en djup, en tyst suck, en dödssuck genom salen. Och musiken tystnar och lamporna slockna och man hviskar icke mera, och man gäckas icke mera med hvarannan. Jag säger dig, Konung! i kraft af den förmåga, som mig är gifven, i Dens namn, som är Konungarnas Konung: *Af kärlek till ditt blod, skall ditt blod varda gjutet. Akta dig för Mars.*»

»Aha!» hviskade Gustaf III till Armfelt, »hon är betalad för att afråda mig från Franska kriget. Hon vet icke, att ingen Svensk Konung skyr striden.»

Utmattad hade profetissan åter sjunkit tillbaka på stolen. Eldskenet i hörnet af rummet var försvunnet; skuggorna på väggen hade förlorat sig i ett fullkomligt mörker. Några ögonblick rådde i rummet den fullkomligaste tystnad.

Gustaf III bröt den först, då han uppsteg och skjöt sin stol tillbaka.

»Ehuru jag icke tviflar», yttrade han, »att Ni redan på förhand blifvit liqviderad för den möda Ni nu behagat göra Er, och när Ni dessutom skänkt mig ett verkligt nöje genom det artistiska utförandet af Er rol, så anhåller jag, att Ni ville emottaga detta, såsom en ersättning derföre, att Gustaf III icke anser sig kunna fästa minsta vigt vid alla de förutsägelser Ni eller andra genom Er behagat framställa. Jag skall emellertid ha Er i minne, Mamsell Arfvedsson!»

Gustaf III kastade med sådan häftighet en börs på det framför profetissan stående bord, att några maskor sprungo i den sköna silkesväfnaden och dukaterna rullade ut kring golfvet.

»Behåll ditt guld, Konung! det kommer måhända en tid, då din son kan behöfva detta arf, för att friköpa sig från nöden», ropade Sierskan.

»Se!» skrek hon, då hon böjde sig ned, för att plocka opp de nedfallna guldstyckena, »*denna* är väl en blodspenning, vunnen genom Finska krigets nederlag och vanära; *denna* hör kanske till de Turkiska piastrarna, hvilka aldrig blifvit redovisade; med *denna* har utan tvifvel en syssla blifvit köpt af någon, som fann för godt att hyra den Kungliga bevågenheten; har icke någon af Anjala-förbundet med *denna* löst sig från döden, säkert är *denna* vinsten af en Kunglig brännvinsbränning; på *denna* skimrar jemrens tår af ett utarmadt folk; för att åstadkomma *denna*, sålde en förtviflad landtman den torfva han ärft af sina fäder. Nej, Konung! behåll, behåll edra penningar! behåll *dessa*, för att dermed solda pöbeln, när en ny säkerhetsakt behöfver genomdrifvas; *dessa*, för att strö ikring dem åt edra gunstlingar, som krypa, för att uppfånga dem; *dessa*, för att framtrolla luftslott och improvisera teatrar; *dessa*, för att köpa frillors kärlek och hofmäns trohet; *dessa*, för att slunga mot skyn i ett fyrverkeri; *dessa*, för att gräfva ner i Hagas grundmurar; *dessa*. . . .

»Qvinna eller djefvul! hvilkendera du är», ropade Gustaf III; »mitt tålamod har varit större än ett helgons; min hämd kan bli blodigare, än en Tyranns. Hvart ord från dina läppar har varit ett högmålsbrott, hvar stafvelse ett förräderi. Du är arresterad; jag ämnar låta anklaga dig.»

»Hvarföre kom du hit, o Konung?» frågade Sierskan; »önskade du kanske, att jag skulle förespegla dig segrar och bragder, troféer och ära, makt och beundran? Du ville vandra i lagerskogar och trampa på öfvervunna. Du ville att jag skulle ljuga för dig en framtid af glans och ryktbarhet, smickra din fafänga, smeka dina passioner. Du ville med en blick af Kunglig vänlighet, med guld muta *den*, som de eviga makterna gifvit Sierskans heliga förmåga. Du har funnit dig bedragen. En Konungs bedragna väntan — jag känner det — lågar gerna opp i harm, och harmen äskar straffa — skyldig som oskyldig. Far fort då! det står i din makt

att lägga detta gamla hufvud på schavotten, att sudla dessa gråa lockar med blod; men det står icke i din makt att ändra en bokstaf i den ödets dom, som jag öfver dig afkunnat. Du kan befalla öfver andras lif; öfver ditt eget befaller en makt, hvars korade budbärerska är jag.»

»Ers Maj:t!» yttrade Armfelt och förde Konungen något afsides, »hexan åtnjuter bland de lättrogna ett slags anseende; hon har äfven ett icke obetydligt parti vid hofvet, som blindt tror på hennes förutsägelser. Började man en process emot henne, skulle saken göra en slags eklat, och det kunde falla henne in att undfagna domare och åhörare med samma Gallimathias, som hon i så rikligt mått för oss uppdukat. Jag hemställer derföre i underdånighet till Ers Maj:t, om icke det rätta i saken vore, att anse mennisken för galen, och tills vidare hålla henne inom skrankorna med en hotelse om Danviken.»

»Den är icke galen, som talar *så*, som hon», sade Gustaf III; »hennes ord voro förfärande just genom den köld, den sans, med hvilken de framfördes.»

»Ingen kan vara mera upprörd öfver hennes förfarande, än jag, och jag tror mig hafva bevisat det — men så oerhördt djerf, som denna qvinna, är endast dårhushjonet; man skall vara ifrån sina sinnen, för att hvar sekund vedervåga sitt lif. Jag fruktar, att en process mot henne skulle — ursäkta mig, Ers Maj:t! — leda till löjlighet.»

Gustaf spratt till vid detta ord, som alltid på honom utöfvade en magisk verkan. Han kände sjelf de ytterligheter, hvartill han så gerna ilade, då hans sinne råkade i svallning, och hvad han, med sin lättretliga fasånga, fruktade mest af allt, var åtlöjet.

»Du har rätt», svarade han, »man kunde kanske misstänka oss för en föga Kunglig fruktan, för att ha latit skrämma oss af denna qvinnas osammanhängande prat. En Furste måste ge bevis af fortroende till sig sjelf och till sin egen styrka. Jag skänker henne hennes lif och hennes frihet.»

»Jag påstår icke dermed, Ers Maj:t, att man bör förlora henne ur sigte. Skulle man misstänka henne att vara medvetande om någon plan, kan ju en hemlig arrestering äga rum. Man kan med en någorlunda mensklig tortyr aftvinga henne, hvad hon måhända äger att uppenbara.»

Grymhet låg hvarken i Gustaf III:s eller hans favorits lynne. Således vilja vi härmed icke hafva sagt, att dessa ord ens falldes i afsigt att någon gång göras till verklighet. Troligtvis ville endast Armfelt dymedelst förespegla sin Konung, att spåqvinnan, i hvad fall som helst, befunne sig i hans vald; och således med ännu mera säkerhet afleda honom från det våldsamma steg, som han var i begrepp att taga.

»En mindre ädelmodig Konung än jag», sade Gustaf III och vände sig till spåqvinnan, »hade kanske dyrt latit Er umgälla Ert oförstånd. För ett ögonblick sedan var Ni dömd från lifvet, ty jag hade svurit att med stränghet förfara emot Er. Nu skänker jag Er Ert lif. Farväl!»

»Hör mig, Konung!» ropade profetissan, »hör mig! Du måste det, ty du är Konung. Jag fordrar, som undersåte, din uppmärksamhet. Sverige har att beklaga sig öfver dig. Du förslösar dess kraft på dina ömkliga lustbarheter; du skiljer din nations hjerta ifrån dig, när du förtrampar nationens rättigheter; ditt hof är lasternas boning och en graf för qvinnors oskuld. Du rynkar ögonbrynen, Konung! Det är sannt, du är att af jordens Majestäter, men här står jag inför dig, Majestät mot Majestät. Ty äfven olyckan har sina höghetsrättigheter, och äfven den blir krönt, fastän kronan är af törne. Du har njutit, då jag har lidit; du har lett, då jag har gråtit — ödet har gifvit mig rättighet att tala till dig varningens ord. Vik af, vik af, Gustaf III! från den bana du beträder» . . .

»Ers Maj:t!» yttrade Armfelt ifrigt, »värdes icke fästa någon uppmärksamhet på hvad hon säger. Menniskan är ursinnig. Tillåt mig erbjuda Ers Maj:t min arm. Ers Maj:t måste bli upprörd, och detta kan inverka menligt på Ers Maj:ts helsa och Sveriges lugn. Jag besvär Er, Sire! lemna den vansinniga åt paroxysmen af sitt eget raseri!»

Konungen aflägsnade sig, stödd på sin gunstlings arm.

Ett stolt skratt af förakt ljöd från Sibyllans bleka läppar.

»Se der en Konung, jagad på flykten! Och han har lemnat sina säkraste vapen i sticket», ropade hon, pekande på det qvarglömda guldet.

Ett och annat.

Aftonbladet har nu framkommit med en ny upplaga af dess *"Naturrätt"*; huruvida denna år i någon mån förbättrad, torde snart bli tillfälle att närmare skårskåda. Att Aftonbladsutgifvaren varit högst generad af första upplagan, har hvar och en kunnat se; fara vårdt år dock, att han i sinom tid blir icke mindre generad för den andra. Efter den nya upplagan skall det nu gifvas två *"Naturrätter:"* den *"sinnliga"* menniskans och den *"förnuftiga"* menniskans; den sednare har tillkommit efter *Frejas* och *Minervas* polemik. Den *"sinnliga"* menniskans eller *djurets* naturrätt var det, som Aftonbladet först framställde; och den är det, som Aftonbladsutgifvaren i dagliga lefvernet följer, som han in praxi visar sig hylla och som legat till grund för alla hans *reform*-förslag. Den andra tyckes nu vara antagen för att, såsom ett slags bättre kapprock, dragas ofvanpå korrektionistmoralen och något litet öfverskyla den sednares beskaffenhet. Huru djuret eller den blott sinnliga menniskan kan vara kapabel af rätt och rättsbegrepp samt äga några naturliga rättigheter, har dock Aftonbladet ännu icke utvecklat, och likaså ej heller visat, huru i kollisionsfall emellan de bådas tridiga "naturrätterna" skall förhållas och hvilkendera då bör erhålla företrådet, *Institutets* naturrätt eller den förnuftiga menniskans.

Aftonbladet *låtsar* ock på samma gång visa sig mycket angelåget om fortsättningen och slutet af den i *Freja* begynta och i *Dagligt Allehanda* fullföljda afhandlingen, som innehöll ett försök att utreda den *ifrån förnuftet härledda naturrättens* grundbegrepp. Huru ogerna Aftonbladet sett, att Dagligt Allehanda infört början af denna afhandling, som kom sårdeles illa till pass för *dess* naturrätt och statslåra, har det ej kunnat fördölja; och kanske skulle det vara färdigt till och med till någon uppoffring, i fall Dagligt Allehanda kunde förmås att ej införa fortsättningen och slutet. Men Aftonbladsutgifvaren kan vara förvissad, att detta icke låter sig göra hvarken med hot eller tubbning. Dagligt Allehanda, som ådagalagt den *verkliga* liberaliteten att införa en på en gång vettenskaplig och populär afhandling, hvarför författaren offentligen erkänner sin förbindelse, hyser alldeles icke någon betänklighet vid att införa återstoden. Tvertom har författaren ifrån Dagligt Allehanda-Redaktionens sida blifvit derom vänskapsfullt påmint. Men ehuru afhandlingen var färdig i utkast, redan innan början infördes i Dagligt Allehanda, så har det dock, i anseende till många andra mellankommande göromål, ännu icke varit för författaren möjligt att få lägga sista hand dervid. Författaren hoppas dock att snart få tillfälle dertill.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.

N:o 21. 1838.
Tisdagen den 13 Mars.

FREJA.

Lag och Laglöshet
eller
Beslagen på grund af 1749 års Författning.

III. Art.

Reglementerande, och reglemen'erande till ôfverdrift: förmynderskap och tvång med en konseqvens drifven ända till ytterlighet: se der karakteren af frihetstidens hushållsförfattningar och andan i 1749 års förordning.

Skapandet af industri och industriell anda var den uppgift, som *Hattpartiets* statsmän hade föresatt sig, ty det är från dem, som denna stora rörelse kommer *). Men produktionen beror af afsättningen eller handeln. En handel i stor skala med inhemska industriens produkter skulle derför också skapas. Medlet att kalla båda till lif, så handeln som industrien, var ett och detsamma: uppmuntringar å ena sidan, förmynderskap och reglementen å den andra.

Hvad fördelningen af arbetet är för industrien, är för handeln skiljandet af handelsyrkena, hvilket ock i sjelfva verket intet annat är än en arbetsfördelning. All handel skulle följaktligen strängt separeras. »Ej må någon» — heter det derföre i 1749 års författning »drifva handel med Kram med mindre han *derpå* burskap »vunnit, och icke eller, jemte Kryddkrämeri- Hökeri- eller annan dylik minuthandel, *befatta sig med alnegods eller hafva det i sina bodar liggande.*» Och för att hålla hand öfver verkställigheten af denna grundsats och så mycket kraftigare försäkra separationen, stadgades tillika, »att Kramhandeln *endast och allenast* skulle »vara *dem* tillåten och förbehållen, som för fram tiden »komma att derföre upptecknade blifva samt dertill er»hållit Stadsens Magistrats skriftliga lof och tillstånd», samt att ingen skulle erhålla ett slikt tillstånd eller burskap på kramhandel »*med mindre han derpå tjent och lärt.*» Undantag på sätt och vis ifrån detta skråtvång utgjorde endast Fabriksidkares och Manufakturisters bibehållna försäljningsrätt, enligt Manufakturprivilegierna, af deras egna tillverkningar *), samt den handelsrättighet med alngods *i parti*, som författningen inrymde åt tvenne nya handelsgrenar som den sökte tillskapa: *Gross-Kramhandlare* och *Fabriksförläggare.*

Endast de, som på detta sätt hade blifvit privilegierade att idka gross- eller minuthandel med aln- och kramgods, voro ock berättigade att köpa af de handlande, hvilka införskrifvit utrikes från till införsel i riket lofgifna kramvaror, eller som på Ostindiska Kompaniets auktioner i Göteborg sådana upphandlat. Och på det att importörerne och upphandlarne på Ostindiska Kompaniets auktioner icke måtte kunna sälja till andra personer, så stadgar Författningen, att, »vid anländandet »till staden af dylika varor, dessa *icke må föras hem* »uti ägarnes hus, utan skola läggas i förvar uti något »dertill utsedt Stadsens rum eller Packhus, under publik »vård, samt *derstädes vissa dagar i veckan af ägarne* »*försäljas till dem, som hafva tillstånd att i staden idka* »*handel med kram*; dock att sådan försäljning icke må »ske i mindre partier än till sex stycken och till hela dus»sin af sådana varor som dussintals försäljas.» (Slut n. g.)

*) För att icke fälla något orättvist omdöme, täcktes läsaren erinra sig hvad som i föregående Nummer blifvit anmärkt, att nitet för den æstetiska, intellektuella och moraliska odlingen, att bemödandet att i Sverige införa vettenskap och vettenskaplig anda, samt vitterhet, konst och humanitet, var hos Hattpartiets Statsmän, ett icke mindre utmärkande drag, än deras rastlösa sträfvande för framkallandet hos nationen af näringsflit och materiell förkofran. Det är i synnerhet härigenom, som frihetstidens Regering, under hela perioden af Hattpartiets välde, har en så afgjord olikhet med närvarande tids styrelse.

*) Fabrikanter och Manufakturister bibehöllos väl vid den uti Manufakturprivilegierna dem förunnade rättigheten, att vid fabriken eller verkstaden eller i sina enskilta hus afyttra sina tillverkningar, likväl ej annorlunda än *i parti*, eller *dussintals och uti hela stycken*; men att hålla dem till salu på andra ställen i staden tilläts dem ej. Fortfarande berättigades de dock att uti *öppna bodar* försälja i minut sina produkter när de för denna försäljningsrörelse erlade särskilt skatt, men ej på annat sätt. Och för att i öppen bod kunna afyttra sina tillverkningar, skulle tillstånd vid hvarje års början sökas hos Magistraten. Ville flera manufaktur- och fabriksidkare förena sig om en salubod, så ålåg äfven dem att sådant vid hvarje års begynnelse för Hallrätten anmäla, »då denna Rätt ägde att, ef»ter omständigheternas noga bepröfvande, lemna Magistraten »del af sina tankar, hvarefter Magistraten meddelar skriftligt »tillstånd, om de sökandes åstundan bifalles, samt hvar och en »taxeras till ett mot dess minuthandel svarande kontingent »till staden.»

Den gamla Tragedian Blanka.

På Nykôpings slott var en hôgtidsdag fôrhanden. Den gamla, stråfva Enkedrottningen, som residerade der, hade tillåtit sina hoffruntimmer att få njuta af ett utsôkt nôje, som de länge väntat, men som hittills blifvit afbrutet af bône- och fastedagar, samt andra gudstjenster, hvilka Drottningen ansett vigtigare ån flård och verldsliga fôrströelser. Men nu hade hon i sjelfva verket haft så litet att påminna emot sina unga tårnor, sårdeles Jungfru Ebba Brahes uppfôrande, då hon funnit att de, enligt hofartiklarna, icke benat strômmingen på flera aftnar, att hon tyckte sig bôra unna dem en liten fôrlustelse.

Rector Scolæ Nycopensis, Petrus Halsbergianus, hade blifvit uppkallad till Hennes Majeståt. Han inträdde med båfvan i den stora salen, der Drottningen väntade honom, och hennes blickar voro icke heller sårdeles vänliga, antingen derfôre att hennes skarpa och kantiga anletsdrag icke gerna kunde antaga ett vänligt uttryck, eller hela hennes själ så till sågande antagit en hôg grad af beskhet, liksom beska saker i allmänhet sågas ligga till sig med tiden. När Rektorn bugat sig ett par gånger, upplåt Drottningen sin mun och sade: "Har du din drama fårdig ånnu, Herr Petrus?"

"Den har varit fårdig sedan fôrliden Bartholomeidag", yttrade skolmåstaren, under det han fortsatte sina bugningar.

"År du då fårdig att låta oss se den i afton?"

"Ja, Eders hôga Nåde!"

"Hvad heter din Comædia?"

"Det år en fast lustig och ômkelig Tragedia, som heter Blanka, och år mårkelig fôr både ungom och gamlom."

"Du har väl en god prologus, som fôrklarar fôr oss, hvad hela Tragedian åsyftar? Hvad år det fôr en Blanka?"

"Det var en Drottning, Eders hôga Nåde!" yttrade Rektorn, och drog sjelfbehagligt på låpparna. "Visst år min Tragedia klen, men hon kan icke gôras bâttre. Jag har fliteliga inôfvat piltarna till spelet."

"Blanka må vara ett så dåligt och klent stycke som helst, så måste vi väl åndå se det, efter du gjort dig och dina piltar môda dermed. Gack och ställ allt i ordning!"

Rektorn aflågsnade sig.

Sednare på aftonen voro ljus upptända i en stor sal. I en lång rad af stolar, hade Drottningens omgifning tagit plats vid den ena åndan af salen. Vid den andra voro tvenne dôrrar, genom hvilka skådespelarne skulle inträda.

Efter en liten stunds väntan inträdde Rektor Halsbergius sjelf genom den ena dôrren. Han var en liten belåst man, och hade sitt namn ingalunda deraf, att han vid något kinkigt tillfälle bergat halsen, utan af sin fôdelsesocken Halsberg i Nerike. Rektorn bugade sig fôr de uppmårksamma åhôrarne och begynte:

"Jag, arme Prologus, träder nu fram,
Ty hufvudet bitit jag har af min skam,
Fôr Eder, Hôgborna Drottning fôrvisst
Fôr alla Jungfruer fôrutan list,
Samt alla hofmån fôrutan svek,
Som vilja beskåda min stackars lek,
Jag vill framställa min Blanka i dag.
Hon år en Tragedja af eget slag:
Den som ej orkar att se henne hel,
Blir lika belåten att se en del.
Och den som somnar vid bôrjan ren,
Han hårdar väl ut till slutet sen.
Men den, som vakar i akterna fem,
Med tacksamhet skall fôljas hem."

Det drôjde icke länge, innan den gode Rektorn kom af sig. Han råkade, under sitt tal, att kasta ôgonen på en gestalt, som satt bakom Enkedrottningens stol, och derifrån med ett par hvassa ôgon môtte hans. Den arma Rektorn kånde alltfôr väl igen honom. Det var hans farligaste medtåflare på den dramatiska banan, Johannes Messenius, en gåst hos Enkedrottningen och en åskådare, som han ingalunda väntat. Sedan Halsbergius derfôre kommit af sig såsom Prologus, begaf han sig hastigt tillbaka igenom den ena af fonddôrrarne och lemnade skådeplatsen tom.

Enkedrottningen vände sig i detsamma om och frågade Messenius hvad han hade att såga om Tragedjan. Den lårde Professorn ruskade på hufvudet och satte sitt vôrdiga skågg i en gungande rôrelse, i det han svarade: "Mig tyckes denne Halsbergius icke veta hvad han vill. Han år ingen Baccalaureus, såsom jag. Deremot om Eders hôga Nåde täckes tillåta att jag låser min Blancka-Måreta, som år en sannfårdig Tragedja, vill jag ansvara, att den år af helt annat slag."

"Men vi vilja fôrst se Rektor Halsbergii verk", inföll Drottningen.

Dôrren ôppnades i detsamma, och ett par gossar, den ena klådd i en kjortel, den andra med en hjelm på hufvudet, framträdde. Den fôrste sade att han var Drottning Blanka, och berâttade sina ôden, och den andre tillkånnagaf vederbôrligen fôr åskådarne, att han hette Konung Magnus Smeeck, omtalade hela sin fåderne och môderneslågt, samt qvådde en visa.

Om åskådarne funno sig uppbyggde deraf, år icke så gifvet, som att de med stor fôrundran och uppmårksamhet åhôrde de långa talen, som Rektor tvungit piltarna att låra sig utantill. Skådespelet fortsattes emellertid ånda till sista Actum,

ehuru det drog ut flere timmar. Den uppmärksammaste åskådaren var Messenius.

Rektor Halsbergius upptrådde derefter sjelf såsom Epilogus och höll följande haräng, som var gjord för tillfället:

Så är nu den långa tragedjan slut,
Sedan alla personerna vandrat ut,
Ej ämnet var stort att göra utaf,
Och mycket författarn ej heller gaf.
Men om ej annat det dugde till,
Så höll det dock edra sinnen still,
Ty den, som ej sömnat, men härdat ut,
Förmådde ej ens att klappa till slut.

Ingen hand rörde sig heller till någon bifallsyttring, hvilket den tiden säkert icke brukades, och skedde någon rörelse på åskådarnes munnar, var det till halfqvåfda gäspningar. Den ende, hvars läppar utvisade en annan känsla, var Messenius. Han smålog.

Det skulle varit slut med aftonens dramatiska sysselsättningar, om icke den oförsigtiga Ebba Brahe råkat att yttra, att det verkligen var väl att få hvila litet, och resa sig upp från sin plats. Enkedrottningen blef deröfver högst förtörnad, och bestraffningen blef ganska sträng. Sedan hon kastat en sträng blick på den unga hofdamen, sade hon: "Nu vilja vi äfven höra eder Komedja, Assessor Messenius."

Det tycktes som han endast väntat något dylikt, ty han stod genast upp från sin plats, kastade en stolt blick på den förödmjukade Halsbergius, och drog ur fickan sitt manuskript. Drottningen gaf en vink, Halsbergius drog sig tillbaka ibland hennes hoffolk, skolpiltarne, som agerat det förra stycket, uppställdes i en vrå, och Messenius stod ensam på scenen.

Äfven han begynte med en lång prologus. Han talade ensam för alla personerna, och förändrade sin röst och sitt uttal för hvar och en, med en sådan skicklighet, att den, som icke såg honom, måste tro att verkligen flere personer talade. Äfven sjöng han de inströdda visorna utmärkt väl, ty hans talanger hade blifvit utbildade af Jesuiterna, hvilkas fånge han varit i sin ungdom.

Men hans seger var icke fullkomlig. Redan vid andra akten somnade en stor del af åhörarne. Sjelfva Drottningen förmådde knappt hålla ögonen öppna. Den enda vakna var Halsbergius, som icke kunde dölja sin skadeglädje. Förgäfves ansträngde Messenius sin röst och skrek, så att hans verser måste vara så tunga, som de voro, för att bibehålla åskådarne i sömnen.

Vid tredje akten slutade han. Drottningen slog upp ögonen och såg omkring sig. Då hon märkte huru det stod till med omgifningen, blef hon förtörnad och väckte allesammans. "Det är icke underligt, om jag, vid mina år, insomnar. Men J, unga jungfrur, J skolen icke få någon förlustelse på flera år, det lofvar jag."

Den förbittrade Messenius yttrade: "Vill ingen hårstådes höra min tragedja, så skall jag låta trycka henne och hon skall i stället låsas af *Lärda Män*."

Ett och annat.

Mamsell *Widerberg*, som nu antagit Teaterdirektionens sednast erbjudna villkor, uppträder i dag i *Ryno*. Visserligen skulle man väntat af Direktionen så mycken omtanka om dess egen fördel, att den valt någon pjes, hvari Mamsell W. vunnit någon större uppmärksamhet, och der Allmänheten förut visat att den värderade hennes spel och sång, till ex. i *Friskytten*, i *Annas* role; men Direktionen har sina egna spekulationer. Man berättar, att, då rolen valdes och tilldelades Mamsell W., en af Direktörerne yttrat: »Nu får man se, om Allmänheten kommer för pjesens eller för Mamsell Widerbergs skull!» Onekligen är planen listig!

= Då Aftonbladsutgifvaren i sista Ondsdagsnumret af sin tidning framhafde i dagen den nya upplagan af sin »*Naturrätt*», utaf hvilken följer, att det nu gifves icke mindre än *tvenne naturrätter*, nemligen den *sinnliga* och den *förnuftiga* menniskans, så var det likväl långt ifrån, att han på något sätt under den sednare subordinerade den förra, hvilken, som bekant är, består uti »den *sinnliga* menniskans *naturliga drift* att *tillfredsställa sina begär*», och, i öfverensstämmelse med hvilken, »*äganderätt* och *samhälle*, endast äro *uppoffringar utaf* och *inkräktningar på* de *naturliga rättigheterna*.» Ja, det synes tydligen, att denna naturrätt, eller den »*sinnliga menniskans*», efter hvilken begär och rättighet, naturdrift och naturrätt, egennytta och moral äro synonymer, ännu är icke blott *hufvud*sak, utan äfven en *hjertats* sak för honom. Han tager den ifrigt i försvar. »Det skulle *förundra* honom», säger han, »om författaren (i Dagl. Allehanda) icke skulle känna, att naturrätt »har mer än en betydelse, och att *många* dermed förestått *blott den sinnliga menniskans rättigheter!*» Att menniskan *blott såsom sinnlig*, d. v. s. såsom *djur*, och följaktligen *äfven alla andra djur*, skulle äga rättigheter, och att just uti de djuriska drifterna och begären skulle ligga sjelfva källan och principen för rätt och orätt, torde visserligen vara obekant för författaren utaf Afhandlingen i Dagl. Allehanda, men säkert är det för honom icke okändt, att »*många*», jemte Aftonbladsutgifvaren och hans Institut, bekänna sig till en slik rättslära. Ty kan det väl för någon vara okändt, att *Simonister* och *Korrektionister* äro i detta stycke helt och hållet *Aftonbladister*? Vidare fortfar Aftonbladsutgifvaren: »Eller vet kanske icke författaren (i Dagl. Allehanda), att den *sinnliga* menniskan (d. v. s. djuret) också »*har sina rättigheter*, och att den rättslära, som nu

»sällan (sic!) bär namnet naturrätt, *just består i konsten* »*att förena den sinnliga menniskans rättigheter med den* »*förnuftigas.*» Hvad ändå det Aftonbladet är beskedligt, som så liberalt öppnar sina kunskaps- och vishetsskatter för författaren i Dagl. Allehanda! Får icke han, och med honom nu äfven hela Allmänheten lära, att rättslåran eller naturrätten är en *konst*, och en konst att *förena* den *sinnliga* menniskans eller *djurets rättigheter* med *förnuftsvarelsens*. Om nu blott Aftonbladet äfven ville vara så beskedligt och liberalt, att det undervisade Allmänheten och författaren i Dagl. Allehanda, *huru denna förening* emellan den djuriska rätten och förnuftsrätten *skall tillvägabringas*; ty troligen förefaller den båda *något konstig*. Enligt den djuriska eller genuint Aftonbladiska naturrätten, är all rätt innehållen uti de *sinnliga* drifterna och begären; *allt* hvartill dessa ägga, *allt* hvad egennyttan fordrar, *är rätt* och *tillåtligt*, samt *orätt* allt hvad som strider mot egennyttan, allt som inskränker och lägger band på de sinnliga begären och drifterna, såsom t. ex. *äganderätt*, *samhälle*, o. d. Men nu bjuder och etablerar förnuftet åter *just dessa* inskränkningar och band, förklarar *dem* för *rätt*, samt för *orätt* deremot att göra egennyttan och de sinnliga begären till regel och bestämningsgrund för handlingar. Den sinnliga menniskans eller djurets naturrätt och den förnuftiga menniskans motsäga således hvarannan fullkomligt; hvad som är rätt enligt den ena, är efter den andra orätt och tvertom. Huru är då någon förening dem emellan tänkbar? Låter den verkställa sig så måste den visserligen vara *konstig*, och vi undra då ej på, att Aftonbladet kallar rättsläran en *konst*. Vi önska derföre blott, att Aftonbladet snart ville gifva oss på ett prof på *konsten* och visa huru föreningen tillvägabringas. En uppmaning dertill kan icke vara obehörig.

Att det blott är *för syns skull*, och sedan Aftonbladet genom *Minervas* och *Frejas* polemik hade råkat i trångmål, som den der »*förnuftiga menniskans*» naturrätt nu blifvit nämd eller i ordets egentliga bemärkelse *omrörd*, samt att utgifvaren, såsom ofvan yttrades, med både hufvud och hjerta ännu är uteslutande fästad vid sin först framlagda naturrätt, ådagalägger han emellertid genom sitt handlingssätt alla dagar ganska öppet. Flagranta exempel derpå äro så väl den afskyvärda förfuskning och förvrängning af en Insändares uppsats rörande jernkonjunkturen, hvilken han i början af förra veckan tillät sig, som äfven, och kanske ännu mera, den fräcka osanning, hvarmed han i sista Lördagsnumret krönte denna litterära illbragd, då han oblygt påstod, att de rättelser, som, genom insändarens försorg, blifvit gjorda uti korrekturet af denna artikel, äfven observerades och inflöto i tidningen. Med de två grofsta och vanskapligaste omeningarna, som »Aftonbladshanden», utan tvifvel, för att skada både saken och författaren, hade infuskat i artikeln, är förhållandet just rakt motsatt. Dessa omeningar *rättades verkligen uti korrekturet*, vi äro derom med fullkomlig visshet kunnige; *men Aftonbladsutgifvaren behagade ej fästa något afseende på dessa rättelser, utan tryckte uppsatsen med bibehållande af de omeningar och absurditeter han sjelf uti densamma insatt, och lät dessa sålunda stå för författarens räkning.* Exempel på ett mera gement och samvetslöst handlingssätt lära väl ej kunna anföras, likasom ej heller på en mera fräck och grof osanning, än då han nu efteråt förnekar detta förhållande och påstår sig ha iakttagit ifrågavarande rättelser. Vi uppmana Aftonbladsutgifvaren, att på någon boklåda eller annat för Allmänheten tillgängligt ställe inlemna berörde korrektur; och hvar och en skall bli i tillfälle att öfvertyga sig om förhållandet.

Orr-Leken.

Med sin bössa, kastad öfver axeln,
Och sin väska, hängande vid sidan,
Vandrar jägarn till sin granriskoja,
Rest mot stammen af en åldrig fura,
Vid en glänta i den täta skogen.
Svart är natten: Och en graflik tystnad
Lägrat sig utöfver hela nejden,
Endast bruten, då ett sakta vinddrag
Susar genom skogens mörka kronor:
Eller när från granens höga spira
En förtorkad qvist till marken faller.

Se! då ljusnar det kring bergens spetsar,
Och en gullglans sprider sig kring fästet,
Och ett doft af vårens späda sippor
Flägtar fram på ljumma morgonvinden. —
Då från furan höres Orren smälla,
Och hans öga brinner som en stjerna;
Vändande sitt kambeprydda hufvud,
Lyssnar han, och sträcker sina vingar,
Och till heden, spejande, sig sänker.

Snart sig samlar hela lekens skara
Omkring Kungen, som med lystna blickar
Öfverskådar, stolt, den yra ringen,
För att välja sig en kärlig maka.

Men hon vinnes ej så lätt, den sköna.
Tappert strides — modet blott belönas,
Och med näbb och klo hon måste röfvas,
Som en Asabrud, i blodig holmgång.

Dock — den starke — Kungen, ändtligt segrar
Och med jubel i triumf, den hulda,
Kärleksyr, till furans krona bortför. —

Pang! . . . Då blixtrar det ur jägarns bössa: —
Och med genomborradt bröst de fira,
Sjunkande i dödens famn, sitt bröllop.

—g.

Till salu:

PATENT-STICKORd

på Aftonvardskontoret.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.

N:o 22. 1838.
Fredagen den 16 Mars.

FEJA.

Lag och Laglöshet
eller
Beslagen på grund af 1749 års Författning.

III. Art.

(Slut från föreg. Nummer.)

För att skapa en handel i stort med Svenska industriens produkter i aln- och kramgodsväg, skulle trenne nya handelsyrken, trenne nya handelsklasser tillskapas. Och skapade blefvo de ock, nemligen *på papperet*; ty i 1749 års författning finnas de ganska riktigt, fastän de i verkligheten aldrig synts till. Dessa trenne handelsklasser voro: *Grosskramhandlare*, *Fabriksförläggare* eller *Förlagskramhandlare* och *Commissionskramhandlare*. Alla tre klasserna skulle endast *i parti* få idka handel med kramgods, och Kommissionskramhandlarne vara inskränkta dertill, att blott till landsorterna få försända kramvaror, men ej här i Hufvudstaden få sådana debitera.

Genom tvång, reglementerande och sträng afsöndring trodde sig 1749 års lagstiftare kunna framtrolla dessa trenne handelsyrken. Och författningen innehåller äfven en riktig lyx af sådana stadganden, likväl uppställda och redigerade med den logiska ordning, klarhet och bestämdhet och med den systematiska arkitektonik, som så fördelaktigt utmärka frihetstidens lagar och författningar framför sednare tiders och i synnerhet den närvarande tidens. Några exempel på reglementerandet, tvånget och afsöndringen torde, såsom karakteristiska och upplysande, böra anföras.

Ingen fick förlägga inhemska fabrikanter och manufakturister med rättighet att försälja de i betalning tagna varorna, och ej heller fick någon idka Gross- och Kommissionskramhandel, utan att »*efter Magistratens bepröfvande ha erhållit dess tillstånd*» till sådan rörelses bedrifvande. Och, hvad Grosskramhandeln beträffade, ålades Magistraten särskilt, att icke gifva tillstånd till slik handels idkande åt någon, som Magistraten vid anställd »*undersökning och pröfning*» ej funne ha »behörigen lärt på Grosshandel samt förstå hvad dertill hörer»; och såsom oeftergifligt villkor för tillståndet fästades äfven förbindelsen, att »*årligen vara afnämare utaf inrikes manufakturvaror uti ylle, siden, linne och bomull till ett belopp af ringast 20,000 Daler Silfvermynt.*» Åfven Förlagshandlanden erhöll rättighet att, i likhet med Grosskramhandlare, i parti handla med andra kramvaror än dem han sjelf förlagt, om han förband sig att årligen sträcka sitt förlag till 15,000 Daler Silfvermynt och derutöfver. Minsta parti, som Grosshandlaren tilläts att sälja, var af dyrare tyger ett helt stycke, af mindre dyrbara två, samt af varor, som dussintals försäljas, helt dussin; Fabriksförläggare kunde minst sälja ett helt stycke och helt dussin.

Så Grosskramhandlare som Förlagshandlande förpligtas i författningen, att hålla sina varor till salu »*uti något hvalf eller rum invid porten uti det hus de sjelfva bebo*», och till detta rum borde dörren ständigt stå öppen.

Grosskramhandlare och Förlagshandlande i gross förpligtades likaledes, att vid hvarje års slut inför Hallrätten styrka med inhemska fabriksidkares räkningar och attester, de förra, att de under årets lopp varit afnämare af inhemska fabrikstillverkningar för minst 20,000 Daler Silfvermynt »med utsatt sort af gods samt stycketal och nummer på stycket», och de sednare till det belopp, icke understigande 15,000 Daler Silfvermynt, som de utfäst sig att förlägga. Hallrätten ålades att granska räkningarna och attesterna, samt att, i fall de befunnos riktiga, deröfver gifva intyg. Den Grosskramhandlare eller Förlagshandlande, som vid årets början ej kunde hos Magistraten förete ett sådant intyg eller det försummade, förklarades sin handelsrättighet förlustig.

Kommissionskramhandlare, eller sådana, som »*endast* på anmodan för andras räkning fingo uppköpa och »till orterna afsända hvarjehanda kramvaror», och som ålades, »att dervid förblifva och att icke drifva någon »handel med de uppköpta kramvarorna» — voro, uti den för dem afsöndrade och utstakade rörelsen, underkastade ett, om möjligt, ännu mera reglementerande tvång.

»Kommissionshandlare», så heter det i författningen, »*tillåtes icke att hemta de uppköpta varorna hem till* »*sina hus och enskilta rum*, utan allt, hvad de till af»sändning betinga och straxt kunna få uppköpa, *bör* »*hos tillverkaren eller på Hallen blifva qvarliggande*

»*tills afsändning sker*; då det, efter förpassningsordningar»na, *med Tull- och Hallsigiller förseglas*. Men skulle en »Kommissionshandlare vara anmodad, att för en och »samma man uppköpa flera slags varor, hvilka tillika »och ej på en gång kunna blifva färdiga, och Kommissionären således vore nödsakad, att samla dem tillhopa efterhand, till dess reqvisitionen blefve fullgjord; »så står honom väl fritt att hemta varorna hem till sig »och hafva dem derstädes *oförseglade liggande*: men »bör dock *förut hos Magistraten uppgifva rummet, hvar»af han, till sådana varors samlande och förvarande, »sig tänker att betjena*, och sedan *endast uti samma »rum hålla* varorna upplagde; skolandes all inpackning »af kramvaror, som sker hemma i husen, *förrättas un»der tillsyn af publik betjening*, som noga tillser, att »ej något underslef dervid må förelöpa, och *straxt be»sörjer om packornas* försegling på sätt som förbemäldt är.»

Den stora handel och rörelse med inhemska industriprodukter, som 1749 års lagstiftare hade hoppats, och för hvars riktiga bedrifvande den hade reglementerat, att icke mindre än tre handelsyrken, hvar inom sin afdelning, skulle dermed *en gros* vara sysselsatte, uteblef emellertid alldeles. Att de tre nya handelsklasserna, eller Gross-, Förlags- och Kommissionskramhandlare uppkommo, eller att ens något tecken dertill hann framtvingas, är ock ej troligt. Hattpartiets välde och bemödanderna att införa och uppdrifva industri, slöjdskicklighet och materiell produktion, likasom vettenskap och konst, litterär och humanistisk kultur, räckte knappt mer än ett decennium efter tillkomsten af 1749 års författning. Och sedan 1765 års riksdag definitivt bragt Mösspartiet till makten, och detta parti uti sin våldsamma reaktion mot alla Hattpartiets åtgärder, genom de vidtagna författningarna rörande Banken och penningeväsendet, i grund hade förstört det industriella flor, som Hattpartiets styrelse, under föga mer än två decennier lyckats framkalla, så kunde derom naturligtvis ännu mindre bli fråga. När fabriksredskap och machiner dels utfördes ur riket, dels sönderhöggos och användes till vedbrand, samt arbetarne utvandrade, och industri-idkarne befolkade fattighusen och bysättningshäktena, eller, med andra ord, när knappt några industriprodukter mer framalstrades, så säger det sig ock sjelf, att ingen handel af betydenhet med sådana produkter kunde uppkomma, och att ej heller stora handelsklasser kunde bli behöfliga för sysselsättningen med denna rörelse. 1772 års Statsgå för hvälfning, hufvudsakligen ett verk af aristokratien för att kufva de ofrälse ståndens, fastän despotismen skördade vinsten deraf, var ej heller, hvarken i sin princip eller i sina följder, gynnande för industrien, om äfven, under de första åren derefter och medan ännu några af frihetstiden bildade statsmän blefvo hörda, åtskilliga kloka hushållsförfattningar vidtogos. Snart öfvergick Regeringen till ett slags aristokratisk eunuck- och favoritstyrelse, och nummerlotteriet, återinförandet af brännvinsbränningen, hvilken frihetstidens styrelse helt och hållet utrotat, samt Judreglementet och Judarnas insläppande i riket, äro de åtgärder och författningar, som mest genuint uttrycka skaplynnet och karakteren af Gustaf den III:s styrelse, med afseende på industrien. Hurudant Regeringarnas förhållande till industrien sedan varit och nu är, lärer kunna antagas för bekant. Resultatet är, att *Svenska* industrien aldrig repat sig efter det slag, som den 1765 erhöll. Och, med allt sitt absurda reglementerande, qvarstår dock 1749 års författning, såsom ett minne af en tid, då man på grund af hvad man ville och hvad man gjort, åtminstone trodde sig berättigad att hoppas stort om inhemska konstflitens utveckling och förkofran.

För detta mål skulle äfven minuthandeln med kramvaror vara strängt skild från Grosshandeln samt inom sig delad i flera noga bestämda underafdelningar, alla underkastade samma reglementerande tvång. Så delades minuthandeln emellan egentliga *Bod-* eller *Kramhandlare* samt *Lärftskrämare* och *Nipperhandlare*, med noga utstakadt område för hvarje klass. Kramhandlarne anvisades att handla med inhemska *fabriksvarar* af ylle, siden, halfssiden, linne och bomull samt *utländskt* till införsel i Riket lofgifvet kramgods. Lärftskrämare åter fingo blott idka handel med *inhemska landtmanna-väfnader* samt *några vissa* dem medgifna *inhemska fabrikstillverkningar*, likväl icke af siden eller halfsiden; Nipperhandlarne åter skulle försälja hvarjehanda mindre kram, såsom uddar, blonder, spetsar, band, finare tråd, knappar, fransar, m. m., och jemväl kattun. Ingen af dessa klasser tilläts att sälja deras varor annorlunda än i öppna bodar.

Till Kramhandlare och Lärftskrämare skulle Magistraten »utse och antaga vissa borgare», och till Nipperhandels-yrket »*helst fruntimmer såsom förut varit öfligt.*» Och skulle antalet af Kramhandlare och Lärftskrämare »vid början af denna inrättning» befinnas större *än näringen och rörelsen det pröfvas tillåta, kommer detta antal att efter omständigheterna minskas.*» Såsom villkor för rättigheten att idka *Kramhandel*, skulle hvar och en, som till detta yrke antogs, och som, det förstås, måste ha tjent och lärt derpå, förbinda sig, att »*årligen blifva afnämare till ett visst, i peningevärde utsatt, qvantum inhemska manufakturvaror*», proportioneradt för hela societeten »*efter Stadens handel och rörelse, »Krambodarnes antal, och den vinst, som Kramhand»larne i det ringaste måste hafva, så framt de skola »tros kunna vinna deras skäliga och nödtorftiga utkomst.*» För den Kramhandlare, som vid årets början försummade eller icke förmådde med bevis ifrån Hallrätten hos Magistraten styrka, att han under förflutna året varit afnämare till det för honom utsatta belopp af inhemska manufakturvaror, »*skulle Kramboden straxt igenslås*», och rättigheten vara förlorad att med Kramhandel vidare fortfara, »*tills han sin skyldighet behörigen efterkommer.*»

Till hvilken ytterlighet det reglementerande förmynderskapstvånget drefs äfven i afseende på Minuthandeln kan äfven skönjas af följande stadgande i 1749 års

förordning, med hvars anförande vi sluta denna uppsats: »Bod- eller Kramhandlare skola i deras bodar vara *till-*»*räckligen försedda med allt det*, som till klädnad och »bruk för invånarne i staden och landet här omkring är »nödigt, så att icke någon klagan öfver brist må för»spörjas; till hvilken ända de böra hos Fabriksidkare *i* »*god tid, flera månader förut, beställa, hvad slags va*»*ror, så till sort, som färg m. m., de kunna åstunda.*»

»Skulle Fabrikörerna här i staden icke hafva en »eller annan vara till hands, som Bod- eller Kramhand»laren *tidigt* sökt sig hos dem att förskaffa, *tillkomme då* »*honom, att derom göra efterfrågan vid de öfriga in*»*hemska verken, som dylik vara förfärdiga.* Och der»est, emot förmodan, icke på någotdera stället deråt »skulle finnas tillgång, *bör Bod- eller Kramhandlaren* »*genast gifva sådant tillkänna hos Magistraten, som* »*har att lemna Kongl. Maj:ts och Riksens Commerce*»*Collegio derom behörig underrättelse, på det nödig* »*anstalt i tid må kunna fogas till dylik brists ersättande.* »Finnes det sedermera, att antingen Fabrikören strand»satt Kramhandlaren, eller att den sednare begått någon »försummelse vid varans beställning, *skall den, på hvil*»*ken skulden stadnar, derföre med behörig plikt anses,* »och, i fall han flera gånger med förseende eller för»summelse i dylika mål beträdes, *äfven vara rättigheten* »*att idka sin näring förlustig.*»

En Kaputs äfventyr, berättade af honom sjelf.

Första Äfventyret.

Jag bodde på ett torp i Södermanland, sedan jag i rikets tjenst avancerat till Löjtnant och derefter på örngottet af ett nådigt afsked sjunkit ned i den angenäma dvala, som sysslolösheten i så rikt mått skänker. Visserligen voro i mitt logi mina omgifningar ganska tarfliga. Mina stolar voro gamla, som mina anor, och deras ryggstöd sträfvade högt, som mina fäders ära. Jag hade ett bord, som tiden förvandlat till trefot, och min säng var, som verldshafvet och högtsalig Konung Christoffer af Bäyerns börs, utan botten. Men på min vägg hängde min faderfaders, Generalens, trädben; det ägde intet pretium reale, och kunde således tryggt ha ett pretium affectionis. Mången gång, i kalla vinterqvällar, hade jag visserligen varit frestad att dermed skänka någon grad af värme åt Generalens ättlings förfrusna lekamen, men då hade jag slagit mig för bröstet med båda armar och modigt bekämpat dessa uppstigande lockelser. Skulle det ben, som vid så många tillfällen utan skada varit i den hetaste elden till fosterlandets försvar, nu sluta sin bana, som en annan vedsticka! Väl sång då i mitt öra »en kolsvart fågel»: »Kom ihåg! det skulle vara en ypperlig torrved»; men jag svepte in mig i min snäfva och slitna rock, och utropade, i det jag gned händerna: »Här är ändå icke så förbannadt kallt.» Och trädbenet förblef bevaradt från eld och brand. Mitt ridderliga sinne spelade brandvakt.

1834 års riksdag pågick. Mången gång tänkte jag med afundsjuka på mina lyckligare ståndsbröder, som i hufvudstaden ledde statens öden. Jag, lika berättigad som de, ledde på sin höjd, en qväll, min ko från betet; de röstade med exellenser; jag fick ej en gång rösta med bönderna vid sockenstämman; de hade poletter och epåletter; jag hade icke ens polett på Heilborns soppa, och att jag hade axlar, tordes jag icke visa genom en axelryckning, ty då hette det Kronofogden och Komministern emellan: »Aha! adelsmannen sticker fram på honom! Vid tillfälle skola vi väl kasta den landstrykaren ur socknen. Han kan komma att falla fattig-inrättningarna till last.»

Dessa tankar blefvo mig odrägliga. Jag lånade mig Lindhs duodesupplaga af Grundlagarna, och beslöt att bli Riksdagsman. Jag hade visserligen icke mera, än mitt goda namn att komma med, men det har gjort mycket här i verlden, och *mitt* var ett af de *bättre*, ty jag är Friherre. »En händelse kan göra, att jag blir en stor man», tänkte jag. »Hvem vet, om naturen icke har ämnat mig till talare. Jag kommenderade icke illa, då jag var vid Westmanlänningarna. För intrigen är jag icke främmande, ty jag har förfört en bondpiga. Insinuant kan jag vara, ty jag bockade mig alltid djupt för min chef.»

Med några Riksdaler och min dop-attest på fickan begaf jag mig, vandrande, å väg. Jag kom till Fittja Gästgifvaregård. Här beslöt jag att taga skjuts, ty att komma, traskande, som en gesäll, in i sjelfva Riksdagsorten, det anstod väl föga en Riksdagsman. »Häst! hållkarl!» ropade jag med mäktig stämma, en stämma, som förebådade triumfer under Svenska Riddarhusets hvalf. »Nånå! det är väl icke så bråttom», svarade mannen och mätte mig från topp till tå, från en trasig kaschett ned till ett par dammiga stöflor. »Häst för en Riksdagsman», återtog jag, så att rutorna skallrade i byggnaden.

»Förlåt mig, min herre!» frågade en ung militär, som väntade på hästar, »ha gesällerna *också* blifvit inlåtna i borgarståndet?»

»Herrn måtte höra till mouvemangets män», yttrade en handelsexpedit, »som på det här viset promenerar till Riksdagsorten. Det är väl den första motion Herrn företager sig.»

»J bären Er åt, som slynglar, mine herrar!» ropade jag; »jag är kaput» . . .

»En bokstaf till, Herre! och Ni är kaputt, skrek den unge krigaren; »ett ord, sådant som det Ni nyss fällde, och jag svarar Er icke för hvad som händer.»

»Jag skall väcka en motion mot Löjtnantens näsvishet», mumlade jag och drog mig tillbaka.

Åndtligen fick jag en häst, och jag guppade på bondkärra in till Stockholm. Arfvingen till ett af Sveriges mest lysande namn tog in på en krog, och bodde vägg i vägg med en Gårdfarihandlande.

Dagen derpå tog jag ut min polett. Jag tyckte, att jag höll min framtid i mina händer, då jag af Riddarhussekreteraren erhöll den röda rundeln, som för

mig öppnade Riddarhusets, det drömda himmelrikets, portar. Samma dag på eftermiddagen var plenum. Jag infann mig en halftimma för tidigt. Ingen menniska syntes, utom en mångelska i farstugan. Jag hade således desto bättre tid att anförtro mig åt mina betraktelser.

»Stolta byggnad», utropade jag, »det är då du, som skall bli vittne till mina triumfer!» Och för att bättre taga detta vittne i skärskådande, gick jag ut på Riddarhusgården. Der stod en ensittsig släda utdragen.

»Hvad gör du här, egoismens träbeläte?» yttrade jag; »du är den förkroppsligade omsorgen för sig sjelf; menniskans inskränkning inom vidden af sina egna proportioner; du är skalet åt den okosmopolitiskt sinnade snäckan, och gör du någon till deltagare i dina öden, så sätter du honom på — hundsvotten. Ensittsiga släda! Här står du, som en högst opassande symbol. Hvarföre har man icke ställt hit en Omnibus? Den häntyder på en gång på det allmänna bästa och på något trögkördt.»

Med hvilken stolt känsla uppvisade jag icke för den vid ingången postande hedersvakten min polett. Kanske stod en half af dessa karlar för min räkning. Det berodde dock på antalet af närvarande ståndsbröder, huru stor andel häri jag kunde våga tillräkna mig.

Jag inträdde. Här såg jag dem då alla hänga, dessa Sveriges stora namn, och i skygdet af dem hade deras arftagare här och der i mindre skockar trängt sig tillhopa. O! hvad denna syn var upplyftande! Öfverallt målade kopparplåtar, tätt vid hvarandra, som stjernorna i vintergatan. Ha alla våra ädlingar förtjent sinorna adelskaper, ha vi haft många förtjenta män! Och taket sedan! Der satt ett fruntimmer på en glob (det brukar annars vara tvertom), och öfver hufvud fans der många konstiga figurer. Allt var så högtidligt, Landtmarskalkens silfverklubba, protokollisternes fundersamma uppsyn, vaktmästarnes tysta, smygande fjät, de dunkla, från väggarna nedstirrande vapnen — jag torkade en tår ur mitt rörda öga. Här hade min farfars trädben stampat på tiljorna, och min far sofvit, såsom han sjelf berättade för mig. Här skulle jag vakna till ett nytt lif, och, som jag trodde sjelf, bli odödlig.

Just i detsamma jag gjorde mitt inträde på Svenska Riddarhuset, var en gammal Herre sysselsatt att från sin bänk hålla en slags passionspredikan. Han talade nemligen med homiletisk ton och ändå med särdeles häftighet, gestikulerade med armarna, och svängde med hatten, alldeles som om han hade hurrat för Kungen. Somliga hörde på honom; andra talade sinsemellan. Men jag slöt mig till de förra. Jag lyssnade med hela min själ, och i ifren gick jag gången ett långt stycke framåt.

I detsamma närmade sig en person. »Plikten min Herre! plikten», yttrade han.

Likasom Romarne vid sina gästabud hade slafvar, som allt emellanåt påminde dem om döden, trodde jag, att Svenska Riddarhuset höll personer, hvilka stundligen erinrade ledamöterne om deras pligt.

Jag utropade derföre med mycken pathos: »Ja! min herre! Jag känner min pligt, som Riddersman, »att dö för Konung, Fosterland och ära.» Var öfvertygad, att, när stridstrumpeten ljuder, skall jag icke vara den siste i ledet, så vida nemligen min podager tillåter mig att marschera.»

»Ah! det är nu bara några Riksdaler det gäller», yttrade vaktmästaren och förde mig till en tafla, enligt hvars innehall det var vid vite förbjudet att stanna på gången.

Jag bleknade och betalade plikten, men var till hälften ruinerad. Halfva min kassa hade strukit, och jag hade ändå lärt läsa skrifvet, så att hela skulden låg hos mig sjelf, som ej haft ögonen öppna. O Svenska Riddersmän! edra pligter äro stränga!

Ett och annat.

H. K. H. Kronprinsessans födelsedag firades i Onsdags af Sällskapet för Isbanorna vid Kongl. Djurgården, med eklärering af talrika mareschaller och Chinesiska lampor, samt åkning med facklor och fyrverkeripjeser, hvilka gjorde en briljant effekt. Hr Davidsons paviljong, hvars trappor och balkonger voro öfverfyllda af välklädda personer af medelklassen, var eklärerad och tog sig särdeles väl ut. En transparent, med Hennes Kongl. Höghets namnchiffer samt födelseår, lyste på det ena såkallade berget, derifrån kälkåkningen börjas, och en vacker girandole afbrändes på det andra. De talrikt församlade åskådarne gåfvo tillkänna sin tillfredsställelse medelst lifliga bifallsrop. Den yngre Hr Magito afbrände för egen räkning ett vackert fyrverkeri. Hela företaget tyckes med tiden kunna utbilda sig till ett offentligt folknöje, hvilket vore af så mycket större vigt för oss, som i allmänhet bristen på folknöjen hos oss icke är i sin mån mindre, än våra andra många brister.

= En Svensk upplaga af Mejers Universum, med text utarbetad af Hr K. A. Nicander, är utkommen. Detta verk har i Tyskland haft en utomordentlig afsättning, så att texten blifvit bearbetad på flera språk, och förläggaren har skickat sjelfva plancherna från Tyskland. Hos oss gjorde man först bekantskap med dessa stålstick i det af Hr Berg utgifna »*Panorama*», och förmodligen var det i anledning deraf, som Tyske förläggaren icke förr sjelf tillställde bearbetningen af en Svensk text. På Danska utarbetas texten af Professor Oehlenschläger.

Till salu:

PATENT-STICKORd

på Aftonvardskontoret.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen d. 20 Mars, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.

N:o 23. 1838.
Tisdagen den 20 Mars.

FEJA.

TIDNINGS REVALNING I:ST

Utkomna Skrifter.

Ställningar och Förhållanden, behandlade i Bref; af Författaren till Skildringar ur det inre af dagens historia. Andra Brefvet.

De, som i anledning af det »*Första Brefvet*» öfver »Ställningar och Förhållanden» möjligen fruktade, att författaren allt mer och mer skulle öfvergå till *sak* och begynna från häfdatecknarens och statsmannens högre synpunkter betrakta tillståndet och händelserna inom fäderneslandet, kunna lugna sig. Det i början af denna månad utkomna »*Andra Brefvet*» tyckes vara skrifvet enkom för att skingra alla sådana farhågor. I detta bref, som ändock är längre än det förra, dväljes författaren ifrån början till slut nästan helt och hållet på anekdoternas gebit. Ibland Allmänheten ges det många, som betrakta läsning blott som ett tidsfördrif, såsom ett medel att döda tiden straxt på eftermiddagen innan man kan sätta sig till spelbordet, och som ingenting sky så mycket som en lektyr, hvilken fordrar något bemödande af tanken, eller som inger någon allvarsam tanka; emedan en ansträngd uppmärksamhet stör digestionen, och allvarsamma tankar ofta ha det med sig att föranleda en djupare sinnesrörelse eller att väcka någon smärtande, obehaglig känsla, hvilket de så mycket som möjligt önska slå ifrån sig. Denna del af publiken, som i läsningen vill ha en sysselsättning utan att vara sysselsatt, har fått en riktig »läckerbit» uti det »*Andra Brefvet*» om »Ställningar och Förhållanden.» Författaren tyckes just ha anlagt på att träffa dess tycken. Brefvet har ingen af de nyssnämda egenskaperna, som stöta denna klass af läsare för hufvudet; det är, som det heter bland sådana läsare, »*lättläst*» i högsta grad, och genom framställningssättet ändå pikant och agreabelt till på köpet.

Äfven fruntimmerna, särdeles på landet, måste vara författaren synnerligen förbundne för detta andra häfte af hans korrespondens. De vigtiga »*Ställningar och Förhållanden*», som han deruti hufvudsakligen sysselsätter sig med att afhandla, äro huru Regeringens medlemmar och härvarande ledamöter af Corps diplomatique bo och lefva m. m., »huru det lyser hos dem», o. s. v. För en mängd fruntimmer på landet, der tillgången på samtalsämnen är så tarflig, hvad kan väl vara intressantare än författarens notiser om lefnadssättet i de högsta kretsarna i Hufvudstaden, om huru en ger dinéer, en annan soupéer, en tredje soiréer, och ändtligen huru en fjerde ger hvarken det ena eller det andra. Visserligen torde åtskilliga önska något närmare och fullständigare detaljer om anrättningar, möbler, kläder, o. d., men sådant kan komma i ett annat bref.

Med sin vanliga talang kryddar författaren äfven framställningen af dessa ämnen genom högst pikanta tillsatser. Se här som prof ett bland de mest lyckade partierna i Brefvet, eller skildringen af Stats-Sekreterarnes lefnadssätt:

«Tre af våra StatsSekreterare äro gifte och föra hus såsom det egnar och anstår. Den fjerde, Herr Danckwardt, är ogift, sjuklig och isolerad. Första Maj ser han dock vanligen sin Expedition, och får hon då ej merg i sina ben, så är det åtminstone icke värdens fel. Herr Danckwardt delar utomdess med Herr Hartmansdorff den den stora och i våra dagar sällsynta förtjensten att vara hvad man kallar en arbetsmyra. Om myrorna ändå hade elefantens fjät, lejonets vighet och örnens blick!

Annat är förhållandet med Herr Skogman. Han är mycket för frisinnad att vara träl, ens af sitt embete; och hvad skärpan af hans blick angår, vill jag ej råda dig att sätta den i tvifvel. Du finge då att göra med en hans biograf, som redan något anticiperat på dechargen och Herr Skogmans odödlighet, och som med svansen af sin välmening sökt hvifta bort det dam, hvilket efter riksdagarnas *hittills* lyckligt öfverståndna oväder kommit att fastna vid finansportföljen. Med rörande hänförelse gifver biografen vid handen, att Herr Skogman är en bland de siste, som det ädla Finland lemnat oss af sina söner, till hågkomst af det numera slitna bandet. Således sonlyckan! För min del drucke jag likväl hellre ett glas af det som flyter något högre i buteljen. Det grumlar sig gerna på botten, emedan det är så sällsynt nu för tiden att finna väl kyprade varor. Du kan sjelf öfvertyga dig om sammanhanget, derest du i bokhandeln efterfrågar «Stockholm förr och nu.« Här träffar du Herr StatsSekreterarens litografierade porträtt, med thy åtföljande lefnadsteckning, det förra likare än den sedna-

re, ja, likt ända till bestörtning! För flera år tillbaka skänkte Herr Skogman oss en öfversättning af några Bacons uppsatser. Jag mins likväl icke, huruvida öfversättaren för egen räkning tillade något om författarens embetsmanna-åtgärder och öden. Men äfven dessa voro eljest lärorika och minnesvärda. Om ändå Hr Skogman ville göra sina landsmän den tjensten, att från en närmare tid ur Englands historia öfversätta Junii ryktbara bref, som redan finnas på flera språk. Svenskarna fingo då göra Statsmäns bekantskap, med hvilka våra egne, utan skryt, skulle kunna mäta sig i mer än ett hänseende. Bara icke Trollhättans nybyggnad upptager alltför mycket af de lediga stunderna? Jag tyckte mig igenkänna pennan till en viss «öfversigt» i Statstidningen, som blifvit förbålt illa tilltygad i Dagligt Allehanda af KommerseRådet Santesson. Mera härom en annan gång. Vi fortsätta nu i stället vara besök i salongerna.» — — —

Högeligen har det likväl förundrat Ref., att i ett *sådant* Bref som detta, se Junii ryktbara bref nämda. »*Ställningar och Förhållanden*» i England, för omkring sjuttio år sedan, utgjorde också ämnet för Engelsmannens penna, men *huru* äro i *dessa* bref Englands dåvarande Ställningar och Förhållanden behandlade!... I hvilken ton och i hvilken anda, med hvilket allvar och med hvilken kraft!... Nej, i en sådan korrespondens som det andra brefvet, hade aldrig Junii korrespondens bort omnämnas! Eller ock måtte Sverige vara oändligt mer lyckligt än England för sjuttio år sedan, då Ställningar och Förhållanden nu här kunna behandlas i den ton och den anda, som det skett af författaren.

Nunnan på Lurö.

I.

Midt i Wenern, emellan Leckö och Wermlandsnäs, ligger en skogbevåxt ö, som kallas Lurön, bekant för det fordna klostret, som der var anlagdt i den ensliga och ödsliga sjön. Der flög då sällan en fiskares segel förbi, och ännu hade aldrig den smala rökkolonnen från ett ångfartyg förlorat sig bland Lurös skogstoppar. Sjelfva klostret var en liten trädbyggnad, gömd i en vik. Det behöfde inga andra murar, än den vida vattenytan, inga andra galler, än afståndet från bebodda trakter. Några fattiga nunnor, som ett par gånger om året förseddes med proviant från Leckö, tillbragte der sin tid i fasta och böner, och sysselsatte sig med dessa dyrbara broderier, på hvilkas förfärdigande flere menniskors lefnadsdagar blifvit offrade, och som voro bestämda att pryda ett altare i en biskops kapell eller en messande bigtfaders skuldror.

En skarp vestan krusade vågorna på Dalbosjön, Wenerns vestra del, och kring klipporna vid Lurö höjde sig hvita kullar af skum och fradga. Nunnornas högtidliga *miserere* öfverröstades af suset i skogstopparna och af jernflöjelns gnissling på det låga klostertaket. De skrikande sjöfåglarna svingade sig kring strandens klyftor och sänkte sig stundom, liksom förbittrade, mot en skummande våg, för att slå dess fråsande kam med sina djerfva vingar. Då visade sig också i sydvest en seglare. Det var en af Skara-biskopens skutor, igenkännlig för sin prydliga byggnadsart och sin höga mast. Nu var likväl det stora seglet refvadt, och hon hade uppsatt ett litet focksegel, för att kunna lyda styret. Ehuru stormen rasade, nalkades skutan likväl med säker fart den lilla klosterviken.

Abbedissan, den gamla fru Ingrid Puke, kastade ögat ut genom fönstret och varseblef först den kommande seglaren. Knappt lät hon jungfrurna sluta sin sång, innan hon utbrast! "Heliga Guds Moder! Hvad är nu å färde? Biskopsskutan är ute i detta Herrans väder. Det är ju icke en månad sedan vi erhöllo våra förräder, och de räcka väl till hösten. Systrar, vår bönestund är slutad! Låtom oss gå ut på udden och se hvad Herren gör med den stackars seglaren. Vi vilja derefter åter gå in och uppstämma ett *e profundis* för deras fattiga själar!"

Som en bäfvande fårskock slöto sig de fromma jungfrurna omkring sin gamla förestånderska. De svepte sina ylleklåder fastare omkring sig, slöjorna knötos säkrare, och hela det svart-och-hvita sällskapet begaf sig ut. Liksom en flock af svalor tränger sig tillsammans på ett strandrör, så höllo sig de bäfvande systrarna tillsammans vid en klippa och stirrade utåt den brusande sjön. Snart blef likväl deras fruktan förmildrad, då skutan skött in i viken och i lä bakom en skogsdunge vände upp emot vinden. Farten stannades och ankaret föll. Då skyndade genast nunnorna tillbaka till sin boning, der de, gömda af småskogen vid stranden, inträdde genom en liten bakdörr.

De uppstämde nu ett *ave Maria*, men hade icke hunnit mera än hälften af denna sång, förrän ett rakadt hufvud visade sig vid fönstret. Bredvid detta hufvud syntes snart ett annat, prydt af en fruntimmersmössa af silke. Vid åsynen af det sednare hufvudet voro de fromma systrarna nära att allesammans förlora tonen Sången bragtes likväl lyckligt till ända, och munken inträdde i bönerummet, der nunnorna befunno sig.

"*Pax vobiscum!*" begynte munken. "Gud vare eder skygd och eder styrka i dessa bedröfliga tider, mina älskade systrar! Huru befinnen J eder här i denna heliga ensamhet?"

"Guds frid vare med eder, gode fader Esbernus!" svarade Abbedissan. "I lekamlig måtto fattas oss intet, och hvad de bedröfliga tiderna angår, hafva vi vändt vår håg ifrån hela denna verldene, så att de icke komma oss vid."

"Min älskeliga syster!" återtog Esbernus: "den bedröfliga tiden har likväl samlat bekymmer och sorg öfver alla kyrkans medlemmar. I bören veta, min syster, att den nya Konungen, som vi trodde skulle blifva en fader och beskyddare för Christi kyrka, har i stället blifvit vår argaste fiende. Den helige Biskop Brask har, likasom sjelfva Erkebiskopen, mäst rymma riket. Konung Gustaf tänker upphäfva alla kloster, säges det. Men hit, till denna ensliga vrå, skall hans makt icke räcka, innan hans konungastol redan fallit öfverända."

"*Sanctissima Maria, ora pro nobis!*" utropade nunnorna och korsade sig andäktigt.

"Men jag måste skynda, mina systrar!" fortfor munken. "Jag skyndar med denna vind till Aranäs, der jag har vigtiga ärender för vår Biskop att uträtta. Han förmår icke länge att kämpa emot strömmen. Men vi vilja dock icke vika för den onde fienden. Jag kommer nu, att i eder vård, fromma systrar, öfverlemna en ung jungfru, ett verldenes barn, som jag beder eder uppfostra i bön och vako, samt bevara, såsom en helgedom. Hon får af ingen, utom eder, varda sedd. Jag lägger det på edra samveten. Äfven når vär skuta nästa gång anländer med lifsmedel måste denna jungfru innestängas, ty det kunde på skutan finnas en främling, som icke bör se henne. Här skall hon vara död och begrafven för hela den öfriga verlden."

Munken gick till dörren. "Träd in, jungfru Cecilia!" sade han. "I skolen i dessa fromma systrars sällskap finna frid och gudelig förnöjelse, om I mot dem bevisen eder lydig och välvillig. Denna fromma moder, Fru Ingrid, skall hafva vård och uppsigt öfver eder!"

Nu inträdde en ung, skön qvinna med lätta steg i bönrummet. Hon såg på nunnorna med en blick, full af mildhet, men tillika värdighet, som utmärkte ett högt stånd. Med ett eget uttryck af undergifvenhet nalkades hon den gamla Abbedissan, fattade hennes hand och kysste den. "Vördiga fru moder!" sade hon: "jag har blifvit bitförd emot min vilja; men jag anhåller om eder ynnest och välvilja, och försäkrar, att jag gerna skall underkasta mig edra befallningar, efter jag är lemnad i edert våld."

"Visen alltid ett sådant ödmjukt sinne, jungfru Cecilia", yttrade munken, "så skolen I på sistone vinna åra! Herren vare med eder, älskade systrar! Jag har denna gången icke tillfälle att afhöra eder bigt. Men jag skall snart ånyo besöka eder! Vården och bevaken noga denna unga jungfru! *Pax vobiscum!*"

Samtliga nunnorna föllo på knä, och den främmande jungfrun följde deras exempel. Munken läste välsignelsen öfver dem och gick.

Abbedissan befallde nunnorna att ånyo uppstämma ett *ave*. Under den heliga sången sågs genom fönstret huru skutan loverade ut ur viken, lyckligt gick om udden och derefter, med stormens vingar, flög österut.

II.

Sent på hösten hade Wenern börjat lägga sig. Hela kinneviken var betäckt med is. Med ett eget, klingande ljud stötte, på den öfriga vida vattenytan, isflingor tillsammans. En kall men svag vestlig vind rörde sakta det gråa, isiga vattnet, som småningom begynte betäcka sig med en knottrig isyta. Från det lilla klostret på Lurö betraktade nunnorna det Svenska naturskådespelet.

Hastigt blefvo de varse ett rörligt föremål ute på Wenern. Det var en vålnad, som långsamt nalkades. En af nunnorna påstod, att det var en grå häst, som skenade. En annan, att det var en af gråbröderna, som farit vilse. Den tredje, att det var vargakungen eller en jättevarg, som anses för att vara fjellvargarnas höfding. Den gamla Abbedissan blef slutligen så ängslig, att hon befallde att en högtidlig bönestund skulle hållas.

Den unga jungfru Cecilia hade också med uppmärksamhet betraktat undret, men hon teg. En hastig rodnad, som hon skickligt dolde bakom sitt dok, bemärktes icke af de öfriga.

När bönen blifvit slutad, begåfvo sig nunnorna ånyo till fönstren, för att se ut. Nu befans det, att det var en fiskare, som lade till vid udden med en farkost, som befann sig i högst uselt skick. I stället för mast, stod en åra upprest i båten, och en gammal vargskinnspels tjente till segel. Den snipiga båten dref, med vindens tilllhjelp, genom de tunna isskållorna, under det fiskaren styrde med den andra åran. Det var förbjudet att lägga till vid Lurö, men att fiskaren nu, säsom stadd i rätter lifsnöd, var ursäktad, det kunde ingen billig menniska förneka.

Emellertid blef gamla fru Ingrid icke litet bekymrad. Här var icke gerna någon möjlighet att bereda främlingen herberge, men att drifva honom bort igen skulle också varit alltför kärlekslöst. Hon beslöt att visa sig härd, så mycket som möjligt. Samtliga nunnorna erhöllo befallning att draga sig in i klostersalen, medan Abbedissan sjelf gick ut att förhöra främlingen. Men hon hade icke väl hunnit ut, innan fiskaren stod vid klosterporten.

"Hvem är du, som vågar lägga till här?" frågade Abbedissan med hotande uppsyn.

"Strånga fru moder!" svarade fiskaren och bugade sig ända till marken: "haf förbarmande med en fattig fiskare, som både är uthungrad och förfrusen. För Heliga Guds moders skull, gif mig någon föda och låt mig få uppvärma mina stelfrusna lemmar. Min båt har blifvit sönderslagen emot klipporna derborta vid udden."

"Hur kan du begära sådant af oss, fattiga klostersystrar?"

Fiskaren knäppte händerna tillsammans och såg på Abbedissan med ögon så blå och talte med läppar så bedjande, att endast ett stenhjerta skulle kunnat motstå hans böner. Abbedissan besinnade sig icke länge, innan hon lät honom stiga in i salen för att värma sig, men hon befallte nunnorna att begifva sig till sina celler.

Ehuru ogerna måste de lyda. Endast en af de tjenande systrarna erhöll befallning att framsätta förfriskningar. Den stackars fiskaren tycktes småningom återhämta sig vid den milda behandling han erfor.

Fru Ingrid tillsade honom derefter, att söka laga sin båt så snart som möjligt och att afsegla ännu samma dag.

"Jag vill vara uppriktig", tillade hon: 'du ser alltför ung och blåögd ut, för att få dröja här."

Fiskaren bugade sig hastigt och kysste fållen af Abbedissans dok, för att dölja ett lätt leende, som smög sig öfver hans läppar.

"Strånga fru moder!" begynte han: "förunna mig att med något arbete få godtgöra eder godhet; men tillåt mig att få förblifva här, tilldess sjön helt och hållet lagt

sig och isen bår, ty förr kan ingen dödlig komma hvarken hit eller hådan."

"Det kunde dröja länge", inföll Abbedissan, "men jag kan likväl icke förmå mig att förskjuta dig; men inne i klostret kan du icke få tillbringa natten."

"Jag är van att slita ondt!" svarade fiskaren; "finge jag allenast bygga mig en riskoja bort på udden, så skulle jag finna mig lycklig! Blott jag finge vistas i eder heliga närvaro, skulle jag gerna fördraga den hårda vintern!"

"Vi skola tänka på den saken!" yttrade Abbedissan: "Blir ingen annan råd, så måste vi väl herbergera dig här. Det faller mig in, att du kunde få ligga i en skrubb, som vi ha invid köket. Men kom i håg, unge man, att den barmhertighet, som vi visa dig, är förenad med ett förtroende, som du icke bör svika. Är du lika redlig, som du synes vara nödställd, så vore det syndigt och kärlekslöst att drifva dig bort; men vet, att om vi öppna vårt fromma hus för nöden, så nedkalla vi förbannelse öfver den otacksamme, som missbrukar vår godhet."

Abbedissan hade talat dessa ord med en skarp och genomträngande stämma, och derunder fäst sina ögon så hotande på fiskaren, att han syntes helt bestört.

"Stränga fru moder!" stammade fiskaren: "hur kan ni tro — — —?"

"Min son", återtog Abbedissan: "Gud, som är de värnlösas beskydd och ransakar hjertan och njurar, vake öfver ditt hjerta och dömme dess uppsåt! Se om din båt och sök ställa den i ordning! Sedan kan du komma tillbaka hit, så vilja vi herbergera dig. Gå med frid! Du, tjenande syster Margreta! Ring åter till bön, så skole vi anbefalla oss i Herrans hand.

Ett och annat.

»Hvad är du för en karl, min lilla vän»? tillfrågades en gång en munter gosse, med leendet på läpparne och en låda med allehanda småkram, i ett band öfver axlarna, hängande ned på magen.

»Jag är en fosforist», svarade gossen raskt och bestämdt.

»Hur så? Hvad vill det säga.»

»Jo! ser Herrn! jag gör fosforiska svafvelstickor.»

= En qvinna liknar ett ur, ett fint, elegant, lysande ur. Man ser tiden på klockan; man ser den, ty värr! äfven på qvinnan. Qvinnans hvardagslif är en evigt upprepad kretsgång; på samma sätt klockans. I klockan kämpar en beständig oro. Hvem vet icke, att qvinnans sköte också gömmer en dylik, alltid arbetande, alltid verksam. Huru många gånger, värdaste läsare! har du icke, i långa febernätter, marterad af klockans eviga knäppning, beklagat, att den aldrig kan vara tyst? Hvem har ej någon gång beklagat, att en eller annan vacker qvinnas mun aldrig kan stå stilla. Var försigtig, läsare! då du en qväll har din klocka i handom, att icke låta den falla. Det sker så lätt i ett tankspridt ögonblick. Qvinnan faller också lätt. Den bästa klocka går någon gång galet; den ädlaste qvinna kan åtminstone röna frestelse att göra det. På cylinderuren läsa vi, att de gå: »à quatre roues.» Biskop Tegnér har upplyst oss, att »qvinnans bröst är bygdt på hjul, som rullar», men på huru många, måste vi lemna åt det täcka könet sjelft att besvara. Det finnes ur, som repetera; det finnes fruntimmer, som repetera — aktriserna. I ett ur, som man skall lita på, får ingen skruf vara lös. Af aktning för våra läsarinnor skola vi blott anmärka, att det ibland ges rätt besynnerliga qvinnor. Vid uret följer ej sällan en kedja. Mången qvinna bär också sin kedja, och berlocken, när man ändtligen kommer till den, är — en äkta man.

Snöflingan.

Högboren jag är, det kan man ej neka,
Men nedåt, Gud nås! jag känner mig dras.
Deruppe de farliga vindarna leka;
De rycka mig bort i yrande ras.

Jag är af naturen så hvit som en lilja,
Beskedlig, oskyldig, men präktig och grann.
Att vara en stjerna, det är väl min vilja,
Men eld i mitt inre man finna ej kan.

Om vädret mig gynnar, jag hurtigt mig svänger;
Helst då utaf solsken mig unnas en blink.
Men oftast ett ohöfligt vindkast mig slänger,
Ack, alltför hastigt, på närmaste brink.

Der blandas min fina lekamen med stoftet,
Helt obemärkt ligger min värda person.
Fast högboren gäst från det himmelska loftet,
Jag smyger mig, smältande, ned under bron.

ANMÄLAN.

Utaf **FREJA** *utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innevarande år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. B:ko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.*

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämnde Herrars bodar uttaga sina Exemplar när, tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.

N:o 24. 1838.
Fredagen den 23 Mars.

BIHANG TILL TIDNINGS BEL. 1RST. 2

Ett Kaputs äfventyr, berättade af honom sjelf.

Andra Äfventyret.

Emellertid tog min kassa dagligen af, under det att min ryktbarhet på intet vis tog till. Jag började nästan frukta, att man förblandade mig med vaktmästarne. Ingen såg ens åt mig. Jag hade hört talas om ypperliga middagar, och det vattnades mig i munnen vid blotta ordet: korruptionsmiddagar; men ingen måtte ha ansett det mödan värdt att korrumpera mig, hvilket kanske ändå skulle ha varit gjordt med litet nog. Jag hade läst om att »votera för uniformen», och mången gång var jag beredd att gå opp till någon af de högmögende och tala och säga: »Jag är en adelsman, men jag har inga kläder. Ge mig en adelsuniform, och jag voterar för uniformen.» Å en annan sida hade jag hört, att man brukade »sluta sig till oppositionen», men den såg redan i sig sjelf så obeslutsam ut, att jag näppeligen vågade mig på ett sådant företag, och dessutom lär den hufvudsakligen ge invisningar på framtiden, så att det sprattet lätteligen kunnat hända mig, att jag svalt ihjel med magen tom, men fickan full af invisningar på kommande dagar, — ett lyckans barn, kanske odödlig så vida jag fått lefva, och i det fallet icke jemförlig med Kapten Lindeberg, som hade blifvit odödlig, nb. om han *icke* fått lefva.

Jag räknade öfver min återstående kassa. Der fans en Riksdaler och trettiosex skillingar. Inom två dagar måste jag vara ryktbar eller — tigga. Man måste ha bemärkt mig, eller var jag tvungen att i tysthet känna hungrens plågor. Hvad gör man icke under sådana omständigheter? Jag, som kanske aldrig annars hade blifvit författare, satte mig ner att skrifva en motion. Jag gjorde dervid den anmärkningen, att nöden framkallat många snillen, och att i en tom mage låg ofta lika mycket inspiration, som i en full hjerna. Jag sökte påminna mig alla de vackra fraser jag hört i min lefnad, men att dömma efter dem jag kunde erinra mig, måtte de icke hafva varit många. Dessutom föresatte jag mig att icke stöta oppositionen för hufvudet; ty jag hade hört, att den var tjurhufvad, och ville således naturligtvis akta mig för dess horn. Vidare önskade jag gerna att röka för Styrelsen, emedan, om jag rökte för den, stekte kanske densamma till återtjenst, åt mig, och det var längesedan jag gjorde bekantskap med en riktigt fin middag. Mina finesser i språket skulle således gäldas med matlagningens, och mitt pris, hoppades jag, skulle återges mig liksom Svenska Akademiens pris, — i guld.

Se här, läsare! huru jag realiserade min plan! Se här de första ord jag offentligt yttrade på Svenska Riddarhuset:

Högvälborne Herr Grefve och Landtmarskalk!
Höglofliga Ridderskap och Adel!

Talaren gör icke talaren. Uniformen icke krigaren. Kragarna icke presten. Förundren Er således icke, mine herrar! om en stridens son låter höra en för Eder okänd stämma från dessa bänkar, der så mycket stort och herrligt hvilat. Ej kan han, med denna mäktiga stämma, som förkrossar, kalla flydda tider ur djupet; ej mäktar han, på örnvingar sväfvande mot skyn, fordra jord och himmel till räkenskap. Ej ingår i hans åsigter detta tanklösa fikande efter hvad de dödlige kalla lycka, denna dunstbild, skönt drömd, och än skönare anad; fantomen för hopens yrande begär, fixstjernan på den äregiriges himmel. Den stämma, hvartill J nu lyssnen, mine herrar! tillhör ingen af dessa kalla egoister, som med *Jag* till valspråk och *Gud och Folket* till ordspråk, äflas att öfvertyga en tvekande verld om deras afsigters jungfruliga renhet, deras sträfvandens Gustaf-Adolfiska fosterländskhet, deras grundsatsers foristiska klarhet och tolerans. Jag tänder icke för Er en af dessa Bengaliska eldar, som lysa och — slockna. Evigt, som i Vestas tempel, brinner i mitt bröst kärleken till fosterlandet och — de fria konsterna. Från ett betydligare landtbruk har jag, endast för att offra min skärf på fosterlandets altare, med en ej ringa enskilt uppoffring, aflägsnat mig, för att deltaga i edra öfverläggningar, mine herrar! och för att se MålareAkademiens exposition. Ty — hvarföre förtiga det? — jag nitälskar varmt för vettenskap och konst och näst den odling, som jordens vård nödvändigt kräfver, för att ge samtiden dess näring, vet jag ingen odling mera dyr-

bar, mera helig, mera nödvändig för ett samhälles bestånd, än själens. Hvad vore vi, mine herrar! utan själar, och hvad vore själarne utan odling? Vi vore visserligen Adelsmän, men föga annat, än kreatur, mine herrar! Dock — menniskan består af tvenne delar, själ och kropp, oåtskiljaktiga, som Castor och Pollux, ja! mera än de, ty kropp och själ dö tillsamman, de kunna icke lefva hvar sin dag, i hvilket fall kroppen, utan själen, skulle kunna begå de största dårskaper, hvilket bevisas deraf, att: kropp i Svenska språkbruket nästan öfvergått till ett oqvädinsord. Vi hafva redan talat tillräckligt om själen, men äfven kroppen, mine herrar! kräfver sin ans.

Tron icke, att det förslag, jag nu går att göra, förestafvas af ett lågt lismeri, af ett trälaktigt sträfvande att i en framtid kanske vinna fast fot inom administrationen. Jag erkänner alla de stora förbindelser, hvari Sverige står hos den upplysta, högsinnade, ädla, högättade, vana, kloka, synnerligt bildade ministèr, som har sig anbetrodd ledningen af statens öden. Jag vet, att den är värd nationens uppmärksamhet, och att man aldrig nog kan tacka den, när den en gång — måtte det ske sent — lemnar plats åt en ny. Men ännu aldrig har jag åt enskild beundran och vördnad efterskänkt en stafvelse af min öfvertygelse, jag, i likhet med dessa ädle herrar, som tillhöra den så kallade Riddarhus-oppositionen, och för hvilka jag begagnar tillfället att uttrycka min verkliga högaktning. Nej, mine herrar! den motion, jag tar mig den friheten föreslå, är grundad på en långvarig, egen erfarenhet, som officerare; jag går ingens ärender, utom öfvertygelsens om min skyldighet som Riksdagsman.

Jag talade om kroppens ans. Men hvilkens kropp förtjenar väl mera att vårdas, än dens, som deraf gör en sköld åt Svea, och hvarföre hon också med skäl kan kallas sköldmö? Om hvilkas lemmar bör det allmänna vara mera rädd, än om deras, hvilka i kulregnet, i den hetaste drabbningen, kastas hit och dit. Sverige är skyldigt att bekymra sig om sina försvarares helsa, att de må kunna med friskt mod möta våra gamla arffiender, Ryssarna, och icke i förtid på sjukhusen dö för fosterlandet, af våra ändå äldre arffiender, frossorna.

Jag föreslår derföre, att hela Svenska armén måtte förses med kalsonger, så till häst som fot, så till lands som sjöss. Jag föreslår, att denna förbättring i arméns beklädnad äfven måtte utsträckas till invalidcorpsen på Ulriksdal, så mycket mera, som en betydlig besparing kan åstadkommas derigenom, att många af invaliderna endast äga ett ben, och dymedelst blott en kalsong kommer att för dem behöfvas. Jag har talat.»

En hviskning lopp, som en elektrisk stöt, genom hela församlingen. Jag såg opp till mitt anborna vapen. Eftermiddagssolen kastade sitt blanka sken på dess åldriga skifva. Jag och solen hade täflat att ge ny glans åt detsamma.

Nunnan på Lurö.

III.

Lurö kloster var ett af de minsta. Hela byggnaden var endast, såsom man kan se af ruinerna, 19 steg lång och 8 steg bred. Efter längden var klostret indeladt i tre rum. En liten förstuga ledde till mellanrummet, som utgjorde nunnornas matsal. Rummet till venster var bönesalen. Rummet, som låg till höger, var deladt i två små kamrar, af hvilka den ena utgjorde köket, den andra Abbedissans kammare. Öfvervåningen var indelad till små celler, der nunnorna hade sina sofrum. Trappan dit var anlagd i matsalen. I sjelfva verket voro de fromma systrarna sålunda trångbodda, och Erik den Helige, som anlade klostret år 1160, hade icke mycket sörjt för deras beqvämlighet.

Den unge fiskaren blef anvisad att bereda sig sin bädd så godt kan kunde i bönsalen, till hvilken Abbedissan noga tillstängde dörren, innan hon nedkallade nunnorna till aftonbönen i mellanrummet. Han svepte sig in i vargskinnspelsen, som han medfört, och nedkastade sig på golfvet. Han hade icke länge legat, öfverlemnad åt sina tankar och oroad af Abbedissans allvarsamma tilltal, förrän han hörde klosterklockans ljud och förnam nunnornas steg, då de kommo utför trappan. Han reste sig på armbågen och lyssnade. Snart började den fromme chören en katholsk messa. De heliga tonerna genomträngde ynglingens bröst med en känsla af underbar andakt. Han bemödade sig att, bland de sammanstämmande rösterna, urskilja *hennes*, för hvars skull han vågat sitt lif och begifvit sig hit; men han förmådde icke igenkänna någon viss stämma: det var som om de alla sammansmält till en.

"O Gud!" suckade han för sig sjelf: "skulle hon kanske icke vara här? Men den listige Pater Esbernus förde henne om bord på Biskopsskutan, det hörde jag vid Leckö. Men jag måste se de fromma nunnorna, jag måste se om *hon* är här, äfven om den stränga Abbedissan skulle bannlysa mig."

Han lutade sig ned, och sången tystnade. Nunnorna hördes åter stiga uppför trappan.

I det ynglingen sålunda fann sig ensam, uppstego besynnerliga aningar i hans hjerta. Det blef honom så hemskt till sinnes. Han kände att hans afsigt varit ond, att nemligen ur det fridlysta klostrets hägn bortröfva en varelse, som var honom det kåraste på jorden, och hans samvete förskräckte honom. Han var nästan färdig att tacka Försynen, för det han icke hört den älskade rösten, hvars ljud kunnat förmå hans ångerfulla försakelse att vackla. Men i detsamma hörde han åter Abbedissans röst, och de ord hon yttrade, flögo såsom en storm igenom hans bröst och bortryckte på en gång alla hans fromma föresatser.

"Kom ned, Cecilia!" sade Abbedissan: "Vi vilja gå till sångs."

"Skall jag bära in lampan, moder Ingrid?" frågade en ung flickas röst.

Ynglingen störtade upp. Han lyssnade med den ifrigaste uppmärksamhet, för att höra mer af den älskade rösten. Men han hörde endast dörren låsas till Abbedissans rum. Derefter blef det tyst, och under hela natten hördes intet annat ljud, än stormens gny kring klostrets murar och det egna dånet från sjön.

IV.

Wenern hade beklädt sig med sitt ispansar. Vintern tilltog så, att isen snart troddes kunna bära. Den arma fiskaren, som blifvit herbergerad af nunnorna, kastade bekymrade blickar utåt sjön, då han hvarje morgon hämtade vatten till klostret ur den bredvid belägna munkekällan, som ännu finnes qvar, uthuggen i berget, lik en bakugn, men öppen på båda sidor, så att en person kan krypa igenom den och öfver källådran. Under sin väntan gjorde sig fiskaren, med sin knif, som han bärgat, båge och pilar, och företog sig att söka villbråde på Lurö. Den gamla Abbedissan bemötte honom med mycken godhet, men bevakade sina nunnor med den ytterste stränghet. Han fick aldrig se Cecilia, ehuru han hvarje afton hörde hennes röst, då hon följde Abbedissan i hennes kammare.

Det blef jul, och ännu hade icke den fromma Fru Ingrid haft hjerta att drifva ut den stackars fiskaren. Vintern var alldeles förfärlig, så att han också otvifvelaktigt skulle frusit till döds, om han försökt den långa vandringen öfver isen.

Julen firades med högtidlighet i det ödsliga klostret. Fiskaren hade blifvit tillsagd att hämta granris till bönesalen, der altaret och väggarna beklädde med grönt. En mängd vaxljus uppsattes på alla sidor af salen. Julnatten hade fiskaren mäst tillbringa i köket, men han tröstade sig med Abbedissans löfte, att få bevista gudstjensten om julottan. Då, hoppades han, skulle han få tillfälle att skåda omkring sig och igenkänna Cecilias gestalt.

Då det ringde tredje gången i klosterklockan, hade han fått tillåtelse att gå till bönsalen, der han skulle knäböja vid dörren. Med klappande hjerta och full af oro hörde han den genomträngande klangen och tog de få stegen, som förde till det heliga rummet. Han kastade sig genast på knå, och nedböjde hufvudet, ty det skarpa skenet från vaxljusen bländade honom. Då höjde sig nunnornas lofsång, långsamt, högtidligt, försmältande. Ynglingens hjerta genomträngdes af en djup känsla. Hade ljusskenet förut förblindat hans ögon, så förmörkades de nu af tårar. Men under sången sansade han sig, borttorkade tårarna och upplyfte sakta hufvudet, för att se sig omkring. Abbedissans ögon mötte hans med ett uttryck af mildt allvar. Alla de öfriga knäböjande nunnorna voro vända emot altaret, så att han icke kunde se någons ansigte.

Gudstjensten afbröts hastigt af bjellrors klang, som hördes utanföre. Samtliga nunnorna flögo upp med bestörtning och vände sig emot dörren. Fiskaren reste sig också.

"Sixten! Det är du! Min aning har icke bedragit mig!" ropade högljudt den sköna Cecilia, och innan någon af de häpna nunnorna hunnit hindra det, störtade hon sig till den unge fiskarens bröst.

"Heliga Guds moder, fräls oss!" ropade samtliga nunnorna.

"Kom, låt oss fly tillsammans!" hviskade flickan. "Jag vill hellre förgås med dig ute på sjön, än dröja här längre. O, jag visste det väl, Sixten, du skulle söka upp mig!"

"Bort!" ropade Abbedissan. "Bort ifrån honom, Cecilia! Och du, falske yngling, båfva för det straff, som väntar dig! Du har vanhelgat vårt rena kloster! Lemna denna flicka på ögonblicket! Hon tillhör icke mera verlden, hon skall blifva himmelens brud!"

I samma ögonblick uppstöttes klosterdörren och en pelsklädd gestalt, blek som döden, instörtade. "Pater Esbernus!" ropade Abbedissan: "ni kommer, som ni vore skickad af himmelen."

"*Miserere, Domine!*" skrek munken och höll igen dörren efter sig, "*O sancte Erice, sanctissima virgo Maria! Orate pro nobis!*"

Nu hördes ett ohyggligt krafsande på dörren, i det bjellrornas häftiga och afbrutna skakningar röjde, att hästen var i vild rörelse.

"Hvad är på färde? Hjelp, heliga Guds moder! Hjelp!" utbröto nunnorna.

"Har ni blifvit förföljd af vargar, fader Esbernus?" sade fiskaren, och skyndade att äfven fatta uti dörren, för att hjelpa munken att lägga på en stadig hake, som befann sig innanföre.

"Den stackars brunte!" suckade munken: "Helige Antonius, förbarma dig öfver honom!"

"Han är väl nu sliten i stycken!" yttrade fiskaren, och drog sig tillbaka från dörren.

"Hvad vill detta säga?" utbrast Esbernus, sedan han hunnit något sansa sig. "Hvad är det för en främling? Hvad vill den uggle-ungen i edert dufvenäste, systrar? Aha, det är ni, Herr Sixten! Hur har ni funnit vägen hit? Hur har ni kunnat emottaga honom, syster Ingrid?"

"Jag vill berätta eder alltsammans," svarade Abbedissan; men hennes berättelse afbröts af ett ohyggligt tjut och ett förnyadt krafsande på dörren.

Esbernus flög att efterse haken, skjöt före så många reglar han kunde, och undersökte derefter fönsterluggarna. Han öfvertygade sig snart, att det icke var möjligt för rofdjuren att intränga. "Låt oss gå i bönsalen," sade han: "der vill jag undersöka saken!"

"Godt!" sade Sixten, med stolt uppsyn: "men vi skulle kanske bäst uppgöra saken med hvarandra, fader Esbernus, på tu man hand."

Munken betraktade honom med ögon fulla af misstroende, men slutligen sade han: "vålan! det må så ske! Men först vill jag höra eder berättelse, fru Ingrid! Dröjen här, J öfrige! Den tjutande vakten lär väl hindra er att fly!"

Medan Abbedissan och bigtfadren gingo in i bönsalen, skockade sig de öfriga nunnorna i ett hörn af rummet. Cecilia ställde sig bredvid Sixten, och de hviskade med hvarandra. Hastigt upptog Sixten sin båge och sina pilar, som lågo i en vrå, och de båda älskande tycktes hafva fattat sitt beslut.

Esbernus trådde ut. Då han såg ynglingen beväpnad, blef han bestört, men hämtade sig snart och sade: "Ni har hittills, såsom jag hörer, uppfört er fromt och stilla i klostret, ehuru ni, på ett falskt sätt insmygt er der, Herr Sixten. Eder skall intet ondt vederfaras, om ni fredligt lemnar denna helgedom."

"Jag skall göra det, fader Esbernus," yttrade ynglingen: "men denna min brud skall följa mig. Jag kallar och bjuder eder, att inför Konungen sjelf stå till svars för edert uppförande mot Jungfru Cecilia, och eder list emot mig."

"Herr Sixten Sparre!" svarade munken: "jag vet väl att vår nya Konung är afvog emot kyrkans tjenare och i synnerhet oss, klosterfolk. Men jag skall möta eder, och jag vådjar till Helige fadren i Rom!"

"Vålan!" återtog Sparre: "Jag vill ännu dröja här några dagar, tills odjuren hinna aflägsna sig och vådret blifver skapligt. Cecilia skall, såsom hittills, vara i Fru Abbedissans vård och rum; men ni, fader Esbernus, skall sofva med mig här i bönsalen. Min båge skall vara min hufvudgård. Jag vet att jag är den starkaste här, och jag skall begagna mig af min makt."

Ett och annat.

Då man för närvarande är upptagen af bekymren om den Ryske Thronföljarens värdiga emottagande, torde ett föga kostsamt sätt, att för nationen uttrycka sina känslor för honom, förtjena att tagas i betraktande. Skulle det icke vara passande, om alla Svenska män, för att värdigt representera ett manligt folk, öfverenskomme att till den Kejserlige främlingens ankomst förse sig med mustascher och pipskägg? Hvilken anblick skulle detta icke erbjuda!

= Den långvariga striden i de Norrska tidningarna, i anledning af uppförandet utaf Henrik Wergelands »*Campbeller*» vid nya Teaterns öppnande i Christiania uti sistl. November, har nu ändtligen öfvergått till personlig polemik äfven emellan en af Norriges mest utmärkta författare, Regerings- och Höjesterets-advokaten *Stang*, såsom kärande, samt en af Norriges utmärktaste Representanter och Skalder, Kapten *Foss*, hvilken, såsom medlem af Teaterdirektionen, uppträdt på den Wergelandska eller svarande sidan.

När denna långa strid kommer att slutas, lärer svårligen af någon kunna förutses; emellertid är den icke utan vigt, derför att den med ett ovedersägligt exempel bevisar, huru långt den litterära och politiska partiförbittringen stigit i Norrige, och emedan den lika tydligt ådagalägger, att den politiska och litterära schismen är i grunden blott *en*. Att de Wergelandska »*Campbellerna*» icke äro något stycke af värde, så mycket ser man af medgifvanderna å ömse sidor, men att det är Wergelands *politiska personlighet*, omkring hvilken partikampen å ömse sidor hvälft och hvälfver sig, ses och lika tydligt. Ja, Hr *Stang* låter öppet förstå, hvad och *Den Constitutionelle* förut yttrat, att det endast är fruktan för Wergeland och, för att ställa sig in hos honom och hans parti, som Hr Kapten *Foss* och Direktionens öfriga ledamöter, hvilka visst äro kompetente domare, valde Campbellerna att uppföras på en sådan dag! ... Det är likväl icke längre sedan än förlidne sommar, som Den Constitutionelle sökte helt och hållet förneka Henrik Wergelands politiska eller rättare sagdt demagogiska betydenhet.

Kärleksbrefven.

Se! — nej du får knappast se -- min Amandas *bref*
utaf tankstreck
hvimla: hvad menas dermed annat, än kärlek *och* tro?
Teckna hon vill ju ett minne åt mig vid hvar punkt,
vid hvar komma,
och — vid de kära drag, drar jag för hvarje en suck.
Utan att nämna en annan, som sätter för punkt och
för komma
rakt ingenting: likså jag vill henne just ingenting. --
Men deremot min Amata *hvar gång brukar utropningstecken*
ett, eller två, eller tre: hvad är det annat än hopp,
trängtande hopp, som ur hjertat smyger sig efter
hvar mening?
Ack! jag dem kyssar då ger en, eller två, eller
tre !!!

E.

Till en förlofvad Flicka med en förgät-mig-ej.

Den tjuserskan med ögon blå
i fjol blott bad: »förgät-ej-mig!»
i år, som jag, hon hviskar Dig:
»förgät-mig-ej ändå!»

E.

Farligt att leka med elden.

Det går med kärleken i känsloruset
precist som fjärilen, som — far på ljuset.

E.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen d. 27 Mars, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21)

N:o 25. 1838.
Tisdagen den 27 Mars.

BEJA.

TIDNINGS BEVILLNING

En såkallade "Emantsipatsionsfrågan."

Både *Dagligt Allehanda* och *Aftonbladet* ha sysselsatt sig med den högst märkvärdiga resolutionen, som Regeringen, på CommerceCollegii tillstyrkan, utfärdat för Judiske handlanden *Soldin* och hans hustru, att i rikets städer så väl *utom* som *på* marknader idka försäljning af inom riket tillverkade kramvaror i parti och minut *); och ej mindre Aftonbladet än ock Dagligt Allehanda ha likaledes fästat Allmänhetens uppmärksamhet på den ömma omtanka och det lifliga deltagande, som CommerceCollegium och dess President ådagalagt för Judiske handlanden *Soldins* angelägenheter, då Collegium, i anledning af Soldins ansökning och i sammanhang med utlåtandet öfver denna, hos Regeringen hemställt, att det måtte Collegium tillåtas, att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till en allmän författning rörande handeln med inrikes tillverkade Fabriks- och Landtmanna-varor, hvilken hemställan ock Regeringen bifallit.

I kraft af den Soldin och hans hustru Nådigst beviljade rättigheten, är det således desse förunnadt, att i hvilka rikets städer som helst uppslå krambodar, och att derstädes, så länge de behaga, idka kramhandel, utan att de för sådant ändamål behöfva, der, hvarest de bosätta sig, söka och erhålla burskap. Är Collegium konseqvent och i den nya författningen, om hvilken det i anledning af Soldins ansökning haft så angeläget att hemställa, föreslår samma rättighet för *alla* Soldins trosförvandter som för denna, — och att detta är afsigten med och andemeningen utaf Collegii hemställan derom existerar, så vidt vi kunnat erfara, åtminstone i Hufvudstaden icke mer än en mening — så blefve följaktligen, ifall förslaget bifölls på högsta ort, Judarne, i trots af Judereglementet, berättigade, att i hvilken stad i riket som helst bosätta sig och idka handel med alla slags Svenska fabrikstillverkningar och naturligtvis äfven med landtmanna-varor, ty författningen är ju ämnad att afse de sednare likasåväl som de förre. Och vore rättigheten på sådant sätt väl medgifven till *bosättning i alla städer* samt till handel med Svenska slöjdalster och landtmanna-produkter, så vore det ju sedan blott en obetydlighet, hvartill endast ett penndrag behöfdes, att ock bevilja återstoden, eller att utsträcka denna handelsrätt äfven till *alla slags utländska varor*. Med få ord: utan att ens *»emants'patsionen»* nämdes, eller den derom väckta frågan ens föredrogs och formligen afgjordes, så vore den på detta sätt *indirekt* och *genom en omväg* i det väsentligaste afgjord, såsom det ock i Dagligt Allehanda rätteligen anmärktes. Och, besynnerligt nog, finnes knappt någon i Hufvudstaden, såsom nyss yttrades, hvilken tviflar på, att meningen af CommerceCollegii och dess President hemställan just är, att på detta sätt genom en *omväg* genomdrifva *»emantsipatsionen»*, fastän någon sådan syftning visst icke öppet uttryckes i Utlåtandet, utan detta tvertom endast låter påskina nit för *Svenska fabrikernas* och *handaslöjdernas bästa och förkofran!*

Men torde någon invända, ett villkor är ju fästadt vid den åt Soldin och hans hustru förunnade befrielsen från Judereglementets inskränkningar, och som således äfven skulle gälla för hans landsmän, i fall på samma sätt också för dem dessa inskränkningar blefvo upphäfne, — villkoret nemligen, att antingen sjelfve vara fabrikanter och försälja egna tillverkningar, eller att ock *i kommission* försälja andra Svenska fabrikanters varor. Detta villkor, likasom åtskilliga andra omständigheter, som ej i Aftonbladet och Dagligt Allehanda blifvit till sin beskaffenhet närmare undersökte, torde förtjena en speciell utredning. (Slut n. g.)

*) Så vidt af Statstidningen kan synas, gick Soldins ansökning *ej ut på mer*, än att i och utom marknader få i öppen bod uti parti och minut försälja *Hallstämplade Svenska kläden*; men Collegium och dess President, ömmande för Soldins bästa mer än han sjelf, voro så *liberala* att de tillstyrkte, att han måtte sålunda få försälja alla slags inhemska fabriksvaror.

Nunnan på Lurö.

V.

Redan var nyåret förbi. Esbernus och Sixten hade hållit långa samtal med hvarandra; men den sednare försummade intet ögonblick att bevaka sin omgifning. Hvarje morgon fordrade han, att få se och tala vid Cecilia, för att öfvertyga sig, att hon blef så behandlad, som han

väntade. Tiden, sålunda tillbragt dels med den lärde munken, dels med den älskade flickan, förflöt ganska lått. Han hade tillsagt Cecilia, att rusta sig för en lång färd. Sjelf förfärdigade han en kälke för färden.

Det blef ändtligen en vacker dag. Inga moln syntes vid horsionten, och vintersolens strålar glittrade på det oöfverskådliga, snöbetäckta isfältet. "I dag vilje vi försöka!" yttrade Sixten. "Har du mod, Cecilia?"

"Min moder blef en vinter skickad på en öppen skuta till Danzig," sade jungfrun: "Jag har af henne lärt att icke vara ömtålig. Jag är färdig, Sixten."

Abbedissan framträdde: "Jag är här den svagaste, och måste medgifva hvad jag icke kan hindra. Fader Esbernus är dessutom närvarande, och då han tillåter eder att resa, måste jag tiga. Jag önskar eder intet ondt, Herr Sixten! för edert bedrägeri; men jag har mest medlidande med denna unga jungfru, som ni kanske leder vilse och förer i förderfvet, icke blott i andelig mätto, utan i timlig, ute på den villande sjön. Cecilia, mitt barn! Du är af kungligt blod: din morfader, har burit Sveriges krona. Konung Carl Knutsons dotterdotter! Kronans glans är förbleknad inom din slägt."

"Fru moder!" svarade flickan med en värdighet och stolthet, som gåfvo ett himmelskt uttryck åt hennes ljufva drag: "Jag har lärt att ringa akta den höghet, som består i guldets glans, i maktens anspråk, mot den värdighet, som man bär i sin egen själ. Med lugnt förtroende följer jag min ädle brudgum, om äfven vår vandring förer oss till dödens möte, och jag vet, att vi båda med rena hjertan och samveten skola träda fram inför vår Konung på jorden, så framt vi icke dessförinnan framträda inför den aldrahögste. Farväl, Fru moder! Faren väl, fromma systrar! Gud vare hos eder! Tänken icke ondt om mig och innesluten mig i edra böner."

"Lefven väl", yttrade Sixten: "bedjen äfven för mig! Skänk oss eder välsignelse, fader Esbernus!" Både han och Cecilia knäböjde.

"J hafven lofvat, att icke uttyda allt till det värsta inför Konungen", yttrade Esbernus: "Kommen ihåg att jag endast hafver lydt min Biskops, den högvördige fadren Sunnanväders befallningar! *Deus vobiscum!*"

De båda unga lemnade klostret. Sixten sköt sin älskade utåt viken. Så snart de väl kommit ut från drifvorna vid stranden och befunno sig på den jemna ytan, togo de riktningen söderut, i hopp att innan aftonen hinna landet vid Kållandsö.

Och snabbt ilade de framåt. När det lilla klostret och sjelfva ön redan låga som dimmor bakom dem, och framför dem i ännu mera dimmigt fjerran, udden af Kållandsö, der tornen af Leckö icke ens kunde urskiljas, märkte Sixten, att himmelen mulnat och att den korta vinterdagen derjemte nått sin afton. Icke utan en rysning betänkte Sixten sin belägenhet. Men Cecilia, som helt och hållet anförtrott sig åt hans skicklighet och omtänksamhet, vände emellanåt sitt ansigte tillbaka emot honom, och då strålade ur hennes hulda ögon en hel morgon af ljus och tröst i hans bekymrade själ. Han smålog då vänligt emot henne.

Solen gick ned bortom Dalbosjön, der ingen strand kunde upptäckas af ögat. Kölden ökades emot aftonen. Emellanåt rullade, såsom det ofta händer, en dof åska utåt isen, då den här och der sprack af kylan. På en gång brast, framför de begge älskande, med en färfärlig knall en såkallad *råk*, en ofantlig springa. Att komma öfver den var omöjligt, således måste Sixten besluta att kringgå den. Han styrde kosan åt vester, men det skedde med tungt hjerta, ty han visste att en sådan råk ofta kan vara hela milen lång.

Mörker vardt öfverallt. Ingen stjerna förmådde sända en stråle genom de täta molnen. Ett sakta, men allt tätare snöfall begynte. Slutligen kunde Sixten icke ens se handen framför sig. Han måste hvarje ögonblick frukta att komma ned i en råk, och derför stannade han till slut. Hans eljest så modiga hjerta betogs af ängest och han stannade. Den förut så glada Cecilia blef äfven stum, då mörkret inbrutit. Sixten ämnade sätta sig vid hennes fötter för att afvakta dagen, då han hastigt hörde ett tjut långt, långt bort ifrån Dalbosjön. Men både han och flickan kände alltför väl det ohyggliga ljudet, för att icke förstå sin fara. Här fans ingen annan utväg än att skynda.

Hastigt uppgaf Sixten ett glädjerop, ty framför dem glänste ett eldsken, som icke kunde vara längre borta, än på sin höjd en half mil. "Vi skola snart hinna land!" utbrast han.

"Guds moder vare lofvad!" suckade flickan.

I detsamma uppflammade ett nytt ljus bredvid det förra. De röda eldskenen sågo så hemska och hotande ut, som ett par ofantliga, glödande villdjursögon på omätligt afstånd; men likväl ilade de båda älskande dit. De båda eldslågorna blefvo stundom bortskymda af något föremål, som rördes förbi dem, men Sixten bemödade sig att icke förlora riktningen.

När de kommo närmare, sade han: "vår räddning är nära, min Cecilia! Det är en fora med kolbönder, som far från Wermland till Westgötaslätten. Bönderna veta väl vägen. Vi skola följa dem åt. Låt oss tacka alla helgon, som låtit oss finna dem! De ha sitt nattläger på isen, och fortsätta sin resa i morgon bittida."

Bönderna höllo god vakt. Så snart de båda älskande nalkades, uppgafs ett varningsrop. Ur de höga kolskrindorna reste sig det ena lurfviga hufvudet efter det andra. Några bönder, beväpnade med yxor ock stafvar, kommo emot de främmande. Sixten underrättade dem, att han var villsekommen, och bad att få följa dem, hvilket de efter någon rådplägning tillåto.

Karavanen, som nu drog igenom isöknen, bestod af omkring femtio lass. Hästarna voro urspända, för att betas. Omkring eldarna, som voro uppgjorda på sjelfva snön, hade några bönder lägrat sig, medan de öfriga lågo i sina skrindor. Då Sixten sköt kälken intill en eld, märkte han vid eldskenet, att ett par frusna tårar sutto i Cecilias ögonhår.

Sixten satte sig nu ned på isen vid Cecilias fötter, och upplyftade till henne en öm blick. Hon förblef sittande på kälken och drog blott sakta hans hufvud intill sig, så att det blef lutadt emot hennes knå. Ingendera talade något.

Morgonen grydde och bönderna lagade sig i ordning att fortsätta resan. De båda unga hade somnat, och förblefvo orörliga i sin ställning. Slutligen ville en bonde väcka dem. Men då befunnos de båda för alltid insomnade.

De bestörta bönderna samlade sig omkring den sorgliga gruppen. En och annan torkade en tär ur sitt öga. En öfverläggning hölls, hvad man skulle göra med liken. Ingen ville taga dem på sitt lass, och att lemna dem qvar, såsom ett rof för vargarna, ansågo bönderna äfven för ochristligt. Till slut föreslog en gammal bonde, att begrafva dem under isen. Hans förslag vann bifall.

Snart var en stor fyrkantig vak upphuggen och den tjocka ishällen upplyftad. Bönderna nedlade de båda liken i öppningen och lade isstållen öfver dem.

Öfver den unge ädlingens och hans sköna bruds graf hafva många segel sedermera svåfvat. Sjelfva klostret förstördes på Konung Gustaf den Förstes befallning.

M.

Ett och annat.

Lusiaderne. Hjeltedikt af Luis de Camoens. Öfversättning från Originalet på dess vereslag af *Carl Julius Lénström.* Första sången.

Ref. känner icke Portugisiska språket; och hvad han vet om dess Litteratur, har han inhämtat endast af allmänna Litteraturhistoriska arbeten. Då han såg annonseradt, att en Svensk öfversättning af Lusiaderna, *på originalets versslag,* var utkommen, skyndade han till Boklådan, för att förskaffa sig den första sången för 8 skill. banko. Den första vers han kom att läsa, då han, som man vanligen gör, först ville flygtigt öfverse det lilla häftet, lydde som följer:

"Der hög, sublim, bekronad Jupiter,
som svänger blixten, af Vulcanus gjord,
på stol af stjernor och crystaller sitter
i herrskarns mine blir herrskarblicken spord.
En spira håller han, hvars rosenglitter
ej nås af diamanter på vår jord.
Från herrskarns lockar sprids ambrosiadoftet,
som väl förguda kunde menskostoftet."

Efter genomläsningen af detta profstycke på originalets versslag (!), beslöt Ref. att anföra det och låta det passera såsom en recension.

= Den Engelske örlogskapteneu Marryat, som alltemellanåt låter någon ny roman, öfverfull af det element han sjelf befar, till den läsande Allmänhetens förlustelse, gå af stapeln, har åt en af dessa gifvit namnet *Peter Simpel.* Namnet passar fullkomligt, ty romanen är verkligen ganska simpel: den har ej det ringaste tecken till Filosofi eller Poesi uti sig, eller för att tala så att en sjöman må förstå det: den är utan både barlast och segel. Peter Simpel är dock till ingen del sämre än sina syskon, af hvilka han har ett sådant tycke, som folk plär kalla *otäckt likt.* M:r Peter Simpel behagar, under sin äfventyrsresa, göra en visit i Sverige, i Carlskrona, der han träffar en gammal bekant, f. d. högbåtsmannen Chucks som i Sverige påstår sig hafva blifvit antagen till lärmästare för Kongl. Svenska marinens officerare, emedan de hederliga Svenskarne, "Gud signe dem! visste föga huru de skulle bära sig åt med en krigsflottas utrustande." Som en liten belöning för detta, har f. d. högbåtsmannen på en gång fått befäl öfver en örlogsfregatt, ett par stycken ordnar, och på köpet blifvit "gjord till *Svensk Grefve*", sedan styrelsen till allt detta haft "en veckas besinningstid." Detta kan man kalla en riktig *skepparlögn.* Hr Marryat må visserligen ljuga, han, såväl som alla andra romanförfattare, men han borde åtminstone undvika, att inför sina ädla landsmän pådikta oss en sådan okunnighet i sjövåsendet, åt hvilket dessa med skäl gifva det högsta anseende, och efter hvars utbildning hos ett folk, de vanligen döma till dettas värde.

Om Hr Marryat, som sjelf skrifver så mycket böcker, är för stolt att läsa historien, så kunde han likväl af kunniga Engelsmän skaffa sig litet bättre underrättelser om Sverige. Han skulle då få veta, att Svenskarne förstått och förmått i årtusenden både att rusta skepp och att segra på hafvet; han skulle då kanhända få höra talas om någon skeppshandel, som kunde öfvertyga honom, att andra utländningar tycka rätt mycket om de Svenska skeppen; han skulle kanhända få ännu högre begrepp om oss, om han komme under fund med, att till och med ångfartyg härstädes förfärdigas så väl, att det Ryska Majestätet, som gerna tar för sig det bästa Europa har att bjuda, i Sverige låter åt sig utrusta dylika fartyg.

Hr Marryat har hittills mest imiterat sin snillrika landsman, Doktor Smollet, i teckningen af det vanliga i lifvet; nu ändtligen har han visat, att han kan vara originell, och behandla det ovanliga, samt deruti stiga ända till höjden af orimlighet. Dessa osanningar om Sverige bevisa, att Hr Marryat sjelf aldrig varit här och lärt sig "mores"; eller också att han, om han en stund legat på redden i Carlskrona, gjort som de andra Engelska sjömännen, om hvilka han berättar, att, då deras förmän hindrade dem att köpa brännvin, hittade de på att begagna invärtes, till qvicka tankars erhållande, det, som de föregåfvo sig ämna till utvärtes bruk, nemligen Rigabalsam.

b

Bot för Giftas-sjukan.

»Ensam är jag, ack, hur ensam
i min kammar, som förut;
ingen fröjd är mer gemensam,
sedan dagens lek tar slut!»

Så just här om qvälln jag tänkte
med än flera »ack» *och* »ve»,
då jag i min säng mig sänkte
melankoliskt gäspande:

»Ack! när skall den dagen randas,
som ock mig gör säll till slut?
när jag får all kärlek andas
vid en makas hjerta ut?
O! hvar är det fridens ställe,
som skall hägna vårt förbund,
der vi två få sitta sälle
bröst mot bröst och mun mot mun?
Och hvem är den Englaqvinna,
som skall fullt min själ förstå,
som skall bli Sällskaparinna
så i fröjd, som smärta då?
Monne än dess gudastämma
hviskat mig ett vänligt ord?
O, hvar är den Hulda hemma,
monn i himmel, monn på jord?»
Så jag suckar länge; dock en
halfbränd ljusstump snart tärs ut,
och af tårar ögonlocken
stilla limmas hop till slut.
Klarsynt blir man utaf tårar —
dessa Morphevs' ögonglas. --
Af den bild, som förr bedårar,
man i drömmen än beta's.
Och som nu jag ögat lyckte,
ensam, ödslig, trånadsmatt,
uti dagens sällskap tyckte
jag mig underbart försatt.
Dock, nu är det annorlunda.
Si, en okänd dam der är:
hufvudet som en Rotunda
till en Colisé hon bär!
Stolt -- hon tyckes allt befalla,
ful — hon tyckes skrämma allt;
sträft dess väsen synes alla,
vederstygglig dess gestalt.
Sminkröd kind och hvitgrå händer,
smidig växt af fiskben gjord,
lösa hår och dito tänder:
vederstygglig med ett ord. —
»Säg mig, Bror! hvem är väl denna?»
hviskar jag till Grannen nu. —
»Hvad? du skulle det ej känna»
svarar han, »det är din Fru!»
»Onaturligt! Åh! omöjligt!
säg: när stod vårt bröllop då?» —
»Förrgår afton; det var löjligt,
att du re'n tycks glömt det så!» —
»Nej, för allt i verlden, Broder!
skämta icke med mig än;
denna dam kan vara moder,
aldrig Maka, åt din vän!
Henne skulle jag då svurit
älska ömt i lust, i nöd?
Hennes bojor sedan burit
suckande intill min död!»

Som jag så af giftas-faran
kände mig båd' kall och varm,
si! då nalkas mig den Maran,
tänkte slå kring mig sin arm,
smekande: »Min Gubbe lilla!
se ej ledsen ut i dag!» — —
då — hvem hade tålt det stilla?
Ack, det kunde icke jag!
Högt jag upp ur sängen hoppar
med ett fasans jemmerrop;
vaknar — torkar svett som droppar,
samlar alla tankar hop.
»Hu! hvar är jag? hvilket öde!
så är äfven jag då gift!
Ve mig! hellre med de döde
låg jag vigd i jordens grift!
Att ej förr jag kände vådan
utaf äktenskapets ok!
bunden — fjettrad vid en sådan! —
o, jag arme kärlekstok!
Men hur är det, är jag vaken,
eller drömmer jag väl än?
Här känns bordet, der är staken,
ljuset nedbrändt uti den.
Här är väggen; men jag ryser
känna närmare ännu:
tänder upp nytt ljus och lyser — --
kanske ligger der — min Fru! . . .
Nej, jag är, som förr, allena
i min kammar, Gudskelof!
Jag var vigd vid den gemena
Käringen blott då jag sof.
Och på Giftas *fick jag smaka:*
sjukan *sjelf har botat sig;*
ty för sådan äkta maka
ber jag Gud bevara mig.»

— — d.

I Deleen & K:s Bokhandel kan till månadens slut subskriberas på Grefve

HJALMAR MÖRNERS
Sista Handteckningar.

Nästa Nummer utgifves Fredagen d. 30 Mars, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21)

N:o 26. 1838.
Fredagen den 30 Mars.

FEJA.

Den såkallade "Emantsipatsionsfrågan."

(Slut fr. föreg. N:r.)

CommerceCollegium och dess President ha, till stöd för sitt tillstyrkande af *Soldins* utvidgade handelsrätt, åberopat Förordningen af den 3 Augusti 1803 »*angående Fabriksidkares rättighet att i Städerna hålla öppna salubodar till deras tillverkningars föryttrande i parti och minut*», och när i Collegii utlåtande talas om den för Soldin och hans hustru tillstyrkta förmånen, att på och utom marknader få i rikets städer försälja »*i kommission*» mottagna fabrikstillverkningar, så sker det på ett sätt, som vore detta icke något nytt eller annat än en rättighet, som hvarje Svensk fabrikant i stöd af 1803 års förordning innehar. Någon dylik *kommissionshandel* känner likväl icke denna författning; och *Svenska* fabrikanter äga visst icke i stöd af densamma en till den grad vidsträckt handelsrätt, som nu genom den Kongl. af Collegium tillstyrkta resolutionen blifvit *Judiska* handlanden Soldin och hans hustru Nådigst förunnad.

Den åberopade förordningen utaf den 3 Augusti 1803, som blifvit på ett så besynnerligt sätt till förmån för Soldin och hans hustru tolkad, innehåller ingenting annat, än en ytterligare bekräftelse och stadfästelse på den rättighet till föryttrande af *egna* tillverkningar, som i 1749 års författning blifvit fabriks-idkare medgifven, likasom sistnämde förordning ej heller annat innehåller, än hvad redan förut, genom Manufakturprivilegierna af 1739 och resolutionen på städernas besvär af år 1741, fans stadgadt. 1749 års författning, hvilken åberopas och bekräftas uti förordningen af den 3 Augusti 1803, föreskrifver såsom *uttryckliga villkor* för den fabriksidkare medgifna handelsrätt: 1:o att rättigheten ej sträcker sig längre än till föryttring af *egna tillverkningar*, och 2:o att fabriks-idkare, som vill begagna denna rättighet att i öppen bod sina produkter försälja, *är pligtig, att vid årets början sådant hos Stadens Magistrat anmäla*, på det att *afgifter till staden* må kunna vid årets taxering för honom utsatte och fastställda varda, »*hvilka afgifter det honom ovägerligen åligger att betala, ehvad han sedermera håller öppen bod eller ej.*»

Och när flera fabriks-idkare eller manufakturister förena sig om »nyttjandet af en gemensam försäljningsbod» äro villkoren, som för dem utstakas, alldeles desamma, nemligen att uti den bod, *som de gemensamt hålla, eller till hvilken de gemensamt äro ägare, icke* må säljas annat än *deras egna* tillverkningar, samt att de skola särskilt *taxeras och erlägga »en mot hvar och ens minuthandel svarande kontingent till staden.»* Och icke annat är det och som 1803 års förordning innehåller, då den, efter åberopandet af 1749 års författning, säger: »att det är fabriks-idkare obetaget, att, emär de *hos vederbörande Magistrat sig anmäla i afseende på den »afgift, som för minuteringsrättigheten bör erläggas*, »få utan hinder och omgång, i hvad stad som helst »inom riket, så väl i som utom marknader, hålla salu»bodar för att i parti och minut föryttra *sina egna* till»verkningar», samt att det äfven är obetaget för flera idkare, att i detta ändamål »sig om *en gemensam salu»bod* förena, och att hvar och en fabriks-idkare, som »om *sådan sin föresats hos Magistraten tillkännagifvit*, »må genast få tillgodonjuta ifrågavarande fribet, utan »att besvärs anförande af vederparter dervid må honom »i vägen ligga.»

Detta är, såsom läsaren ser, något helt annat, än Soldins och hans hustrus erhållne rätt, att »*i kommission* mottaga och försälja» fabriksvaror. Hade Soldin icke fått större rätt, än Svenska fabrikanter *genom* Manufakturprivilegierna samt 1749 och 1803 års förordningar äga, så kunde han blott föryttra sina egne tillverkningar eller förena sig med andra fabrikanter om gemensam afyttring af hvar och ens tillverkning; och i sednare fallet vore icke blott han sjelf, *utan hvar och en fabrikant*, som med honom ingått slik förening, *förpligtad, att, i de städer, hvarest Soldin öppnade den gemensamma saluboden, hos Magistraten anmäla föreningen och att å hvart ställe erlägga minuterings-afgift.* Kom t. ex. Soldin under sitt kringresande till Linköping, Christianstad, Malmö, Warberg, Mariestad, Örebro, Westerås o. s. v., så vore, enligt nyss citerade förordningar, *hvarje fabrikant*, vare sig i kläde, siden eller bomull m. m., hvilken åt Soldin anförtrott gods till försäljning, förbunden, att *i hvarje stad sådant anmäla* hos Magistraten, *och*

att derstädes betala afgift. Än en gång: längre sträcker sig ej *Svensk* fabrikants rätt, men att *meningen* icke är sådan uti den åt Soldin gifna resolutionen på *kommissionshandel*, inses lätt, fastän 1803 års förordning deruti åberopas. Högst förunderligt är emellertid, att Commerce-Collegium och dess President kunnat gifva en slik tydning åt sistnämde förordning, då denna, likasom de föregående författningarna den åberopar, icke innehåller annat än ett *privilegium*, en *undantagslag*, till förmån för fabriksidkarne, och detta privilegium, denna undantagslag, likasom all exceptionell lagstiftning, *måste* tolkas restriktift och *icke* extensift, samt dessutom det särskilta kapitlet uti 1749 års förordning om kommissionshandel tydligt visar, att lagstiftaren *ganska noga skiljt* kommissionshandel ifrån fabrikanters och manufakturisters handelsrätt med egna tillverkningar, hvilka Collegium nu till Soldins förmån sammanblandat och betraktat såsom ett och detsamma.

Hufvudstadens Borgerskap, lika som alla andra, har genast insett *syftningen* af den hemställan om en ny allmän författning, med hvilken Collegium ingått i sammanhang med den Soldinska saken, och förstått, att här vore fråga om utsträckningen af den Soldin medgifna förmånen till alla hans landsmän och trosförvandter, eller om ingen ting mindre än genomdrifvandet på en *omväg* af sjelfva »Emantsipatsionen.» Till följd deraf ha ock Hufvudstadens femtio äldsta redan beslutit en anhållan hos Regeringen, att få blifva hörde öfver Collegii författningsförslag, när detsamma blifver afgifvet. Det är ej troligt att denna ansökning afslås; men i sammanhang dermed kan man ej undgå att anmärka besynnerligheten deraf, att, så vidt vi kunnat erfara, öfver sjelfva emancipationsfrågan *blott de städer* hördes, i hvilka Judarna bo och hvarifrån de skulle erhålla rätt att utflytta, men *icke* de öfriga städerna, *till hvilka de skulle få rätt att inflytta.* Det synes likväl, som de seduares rätt och intresse skulle vara i fråga lika mycket som de förras, och till och med vida mera. Och hade man tyckt att det skulle ledt till för mycken omgång och vidlyftighet, om *alla* städer deröfver skulle hörts, hvarför ej öfverlemna frågan till Ständerna, då alla städer genom sina ombud, tillsamman eller på en gång, kunde yttra sig öfver densamma? Denna fordran å städernas sida är så billig och saken sjelf så vigtig, att vi en annan gång dertill återkomma.

Ett Kaputs äfwentyr, berättade af honom sjelf.

Tredje Äfventyret.

Ej sällan hoppas man vida mera, än verkligheten realiserar, och inom ett menskobröst, känslornas cirkulations-bank, ligga många vexlar på framtiden tillbakagångna med protest. Uppriktigt taladt, när jag qvällen efter den beskrefna händelsen promenerade i Kungsträdgården i den vackra, stjernklara Augustiqvällen, och betraktade Nordstjernan, henne, som »nescit occasum», ansåg jag icke omöjligt, att jag innan kort skulle bära henne på bröstet i svart band, ty, hvad de blåa banden anbelangar, kunna de visserligen, lagda på sned öfver bröstet, taga sig väl ut i stycke, men med en stuf i knapphålet, såsom Herrar Officianter, ser man ut, såsom om man blott hade fått en släng af slefven, hvilket alltid häntyder på något ofullständigt. När jag tog i ögonsigte den postande soldaten, föll det mig ovillkorligt in, att han en gång i en framtid skulle skyldra för min plymagerade hatt, den jag såg hvila, liksom om den helt nyss hade kommit ur Hr Utterbäcks händer, på hoppets rosenmoln. Som läsaren vet, ligger icke i honnörer någon personlighet, utan den beror på uniformen, ekipaget eller drängen, hvilka således, vid honnörers utdelande, äro de ledande principerna. Jag vandrade fram till den gamla arsenalen och utropade: »Här skall måhända jag, med andra Rikets store, dricka Carlsbader, sedan jag förarbetat mig för det allmänna. Välkomna, J riksgagneliga krämpor! Jag fruktar Er icke. Kronans tjenst kan vara tung, men Kronan är ju också ett Apotek, den, så väl som Markattan. I någon burk skall jag väl finna mig en läskdryck. Ur någon kanal skall väl äfven vedergällningen tillflyta mig.»

O! hvad jag svärmade! Hur jag illuminerade lifvet med riktiga tjärtunnor ur fantasiens område. Jag nöjde mig icke, som Aftonbladsbyrån, i en sednare tid, med vaxljus. Jag var en verklig Ingjald Illråda att vilja ha allting ljust och gladt. Som Hr Fourreaux vid Hennes Maj:ts Drottningens Kröning, på Drottningholm 1829, gick jag i ett enda fortsatt fyrverkeri af inbillningens bländverk, och jag märkte snart, att jag, liksom han, gick på lina, ty jag föll innan kort.

Nästa dag jag visade mig på Riddarhuset, hade jag billigtvis förmodat, det alla skulle täfla att sluta sig ikring mig; huru Excellenser skulle trycka mina händer, m. m. Men, besynnerligt nog! uteblef allt detta. Den ende, som skänkte mig någon uppmärksamhet, var en hund, som skällde på mig, och jag hörde åtskilliga hviskningar, der det var mig omöjligt att urskilja, om man talade om »förryckt» eller »rykte.» Kanske gällde det mitt rykte. Jag, som hade trott, att bjudningar skulle hagla öfver mig, blef icke bjuden på en pris snus. Jag började beskylla Ridderskapet och Adeln för kortsynthet och känslolöshet för talangen, men lyckligtvis erinrade jag mig den vackra versen ur skrifboken:

»Ifrån föraktet för sitt stånd
Är icke vägen lång till glömskan af dess pligter.»

Och beslöt att mera beklaga, än förakta Rikets första stånd, isynnerhet som jag då deri kunde innefatta mig sjelf, hvars tillstånd i dåvararande ögonblick verkligen var beklagligt. Penningar ha samma förmåga som snön, att smälta ihop, ehuru de icke, som snön, kunna tagas i rännstenen. I min plånbok var bar mark, och jag fruktade hvart ögonblick laga syn, ty jag hade begagnat min kredit som Riksdagsman, till uppnegocierandet af ett par stöflor i ett klädstånd, emedan man annars lätteligen kunnat på Riddarhuset

säga mig den piken, att jag gick på i ullstrumporna, hvilket jag önskade förekomma. Damokles-svärdet hängde, i skepnad af ett par stöflor, öfver mitt hufvud. Det var under så tvingande omständigheter jag kastade mina blickar på Stockholms Dagblad, för att se, om intet lån stod annonseradt att erhålla mot nöjaktig säkerhet, hvarföre väl, i nödfall, en adelsmans ära och tro kunde få gälla. Men hvarken Hr Thorbjörnson eller Hr Greiner måtte för tillfället ha haft sina krokar ute, och i mig skulle de dessutom ha fått en ful fisk att fjälla. Icke som ville jag härmed säga, att ej mitt ansigte bar den feodala pregeln af tjugoen anors rena blod, mitt eget då inberäknadt; men jag menar, att de nämda herrarne möjligen fatt svårt att utbekomma sina fordringar; ty skulder ha varit, igenom flera leder, anborna inom min familj, och bevare mig himlen från att vara den förste, som frånträder mina fäders ädla plägsed.

Bedragen i mina förhoppningar lät jag Dagbladet sjunka ned på mina knän. Jag kände mig bedröfvad. Då föll det mig plötsligen in, att lektyr lär tjena att dissipera bekymren. Jag betraktade Dagbladet åter på alla sidor, och jag fann, att det åtminstone nära en timma borde skänka lindring åt qvalen, isynnerhet om jag läste det högt. Jag började derföre meterologiska observationer och fortfor med stadig och hög röst, ända till dess jag kom till rubriken: »I tjenst åstundas.» Der var en äldre Herre, som önskade en medelålders och pålitlig betjent, hvilken kunde köra på resor och sköta hästar.

»Det kan jag!» ropade jag bäftigt och jag fortfor nästan filosofiskt, »drömmar om ära och lycka! hvad ären J annat, än fantomer? Kan icke ett lika redligt hjerta klappa under livréet, som under blåa bandet, att icke säga: ett lika fosterländskt. Hvilken skapar de nyttigaste medborgare, adelskapet eller handtverkerierna? Kan man icke lika lycklig skölja buteljer, som hvälfva staters öden? Kan man icke lika förnöjd sitta på vedlåren, som på en taburett? Om jag uppeldar en Regent eller en kakelugn, för Styrelsens tömmar eller kaleschens, hvad är skillnaden? Ett ord! Nå väl! för ett ord gör jag mig icke så mycket hufvudbry. Jag blir betjent, då jag *kanske* hade kunnat blifva Exellens. Men bättre en betjent i handen, än tio exellenser i skogen. Säge de icke för omenskliga ut, kunde de ju bli tagna för skogs-menniskor, och det är farligt i våra menagerande tider.»

Sagdt och gjordt. Litet okristligt var det väl, att jag döpte om mig, och af en Rosenhjelm till Stenrösa gjorde en Berglund. Jag bröt rosen i sin knoppning och slog till hjelmvisiret för evigt. Det skedde med en suck, en djup, aristokratisk suck, värdig en af våra största moderna skriftställare. Men mitt nästa andedrag var Betjentens; det kändes genast lättare. Jag tror nästan, att i våra feodala former ligger något trångbröstadt.

Jag anmälde mig hos min Grosshandlare, ty sådan var den annonserande Herren till professionen. Han antog mig, och jag var innan kort en af de lyckligaste betjenter i de två rikena. (Jag mener härmed Sverige och Norrige, ehuru vi så sällan vänt oss att tänka dem tillsamman, att derigenom någon tvetydighet kan uppstå). Jag borstade min herres stöflor, och borstade mig sjelf, så godt jag kunde. Jag passade på min husbonde vid hans hemkomst kring tiotiden, och kring klockan åtta passade hans rock förträffligt åt mig, då jag gick ut att promenera och icke i mitt livré kunde iakttaga fullkomlig incognito. Med ett ord, min herre och jag hade nästan allting gemensamt, med undantag af en hans mamsell, för hvilken tiden redan hade begärt enskifte.

Dock — evigt räcka icke lyckans dagar. En dag blef min herre förfärligt uppbragt, sedan han läst tidningarna. Hans ögon flammade; han var blek som ett lik.

»Jakob!» ropade han »— — har blifvit NordstjerneRiddare, och jag, jag, som är fullt ut så rik som han, har icke blifvit Riddare. Jag är ännu oridderlig. Jag kan väl rycka på axlarna, men får icke rycka på dubbade axlar. Jag kan väl bära en himmel i mitt sköte, men, som prof, bär jag ingen stjerna på bröstet.»

»Stackars min Herre!» suckade jag snyftande; »en Wasa-orden borde väl Herrn åtminstone ha haft.»

»Wasa-Orden!» ropade Grosshandlaren alldeles i raseri och med uttrycket af ett obeskrifligt förakt. Det var också det sista han ropade i lifvet. Sedan blef han mållös. Hans yttersta stund nalkades. En vredgad stjerna blickade ner öfver honom. Han tecknade, att han ville underteckna sitt testamente, som låg förvaradt i hans Cheffonier.

Då framträdde jag, med en stor gest, till hans bädd.

»Herre!» yttrade jag, »Ni har icke fatt någon Nordstjerna; men på Er väg till en annan verld tag med en underrättelse, som der skall bringa Er tröst. Så vet då, den, som klappat Er borgar-uniform, vädrat Er pels, dragit af Edra stöflor, torkat Edra rakknifvar, jag, Er betjent, är ingen annan än Friherre Polycarpus Adrian Rosenhjelm till Stenrösa. En Friherre till dräng kan vara så god, som en stjerna till bröstprydnad.»

En glad blick mötte mig. Med darrande, svag hand skref min döende husbonde i en klausul till testamentet: »Till min *Betjent*, *Friherre* Polycarpus Adrian Rosenhjelm till Stenrösa, testamenterar jag Sextusen Sexhundradesextiosex (6666) Riksdaler Trettiotvå (32) skillingar Banko.» Knappt hade detta skett, förrän den ädle mannen drog sin sista suck.

Frågade mig sedan någon, hvarföre jag fick ett så stort testamente af min Husbonde, brukade jag svara: »Jag förljufvade hans sista stunder.» En titel kan således alltid duga till något. Jag har nu återtagit *min*, »post varios casus, per tot discrimina rerum», och, min läsare, om ryktet skulle säga, att jag i en sednare tid slagit mig på att anlita flaskan, får jag på förhand anmäla, att det endast är baktal.

Schillers Don Carlos.

1.

Schillers »Don Carlos» har nu blifvit uppförd på vår Teater, första gången till recett för Mamsell *Högqvist*. Don Carlos är visserligen ett präktigt stycke, om man afser endast det yttre poetiska, full af glänsande ord och blixtrande effekter; men hvad natur sanningen och den inre poesien beträffar, så har detta skådespel många lyten. Det tillhör den första perioden af Schillers konstnärslif, då han ännu var ett snille utan verldskännedom, en teoretiskt politiserande student utan kunskap om sambällets förhallanden och ännu oförmögen att på en gång tränga till detaljerna och öfverskåda det hela. Studenten Schillers jag nedlade han med alla dess stora och lysande egenskaper, men också med alla dess lyten, uti Maltheserriddaren Posas person. Schiller visste då ej mycket af lifvets handling; han var blott en ordhjelte. En sådan är också Posa, skådespelets hjelte. Aldrig har någon, som burit Maltheserkorset, talat så som Posa; han borde derföre kellre styras ut med en röd Jakobinermössa. Don Carlos bör icke spelas, den är endast att läsa. Hvarföre då låta uppföra den? Om Direktionen vill göra sig populär och visa Frihetshjeltar på scenen, hvarföre då föredraga den *diktade* Marquis Posa framför den *verkliga* Wilhelm Tell.

Det som hufvudsakligen utmärker Schillers Don Carlos är det skönt poetiska språket; och just det har blifvit förstördt af öfversättaren. Hvarföre välja den sämsta öfversättningen, när bättre finnas? Djurströms är väl icke fullkomlig, men den är dock skrifven på ren Svenska. Denna är så full af omeningar och hårdheter, att *Aktörerna* hafva tvungits att ändra uttrycken till någorlunda begriplighet, och hafva ända en otrolig möda att med deklamationen öfverskyla det eländiga i sjelfva orden. Man skulle kunna tro, att Teaterdirektionen ger företräde åt den öfversättare, som gör de flesta bockarna, så väl i sitt manuskript som för Direktionens ledamöter. Nästa gång skola vi sysselsätta oss om Aktörerna.

Ett och annat.

Åfven Teaterdirektionen har för någon tid sedan skickat ett länge rysligt tillämnadt bihang ut i verlden, utan att *Aftonbladet* tyckes ha mycket tagit vid sig deröfver. Vi mena den Apan tillagda Apans död. Men vi hemställa vördsamt till Teaterdirektionen: Är det tacksamt att låta Apan *"dö"*, sedan den gjort Teatern så väsendtliga tjenster, så att knappt, åfven om Direktionen upptrådde på scenen, något dylikt skulle kunna åstadkommas. Vi ville deremot ha föreslagit, att divertissementet: Zelindas kröning apterats för apans räkning, då åfven Teaterdirektionen dymedelst kunde ha på fint sätt visat förenämde apa sin tacksamhet och öfverflyttat en del af sina egna lagrar på den fyrbenta medtåflaren i Allmänhetens ynnest. Saken hade icke behöft vara oskälig, för det att hufvudfiguren är det, och hyllningen hade i alla fall träffat förtjensten, om åfven i en skogsdjefvuls gestalt, en förtjenst, i hvilken Teaterdirektionen, efter hvad vi hört berättas, har en icke ringa del.

= Det har på en sednare tid berättats, att Hr Springer får erhålla medaljen för berömliga gerningar; att i ett blått band bära på bröstet, med hänseende till den lyckliga räddningen af det i pjesen: "den Amerikanska Apan" förekommande, i lifsnöd stadda barnet. Vi äro öfvertygade, att ett dylikt vedermåle skall uppelda honom till nya ansträngningar, för så mennisko-älskande ändamål, som detta. En apa, som får heta Herre, hör i alla fall, äfven utan medalj, till ovanligheterna.

= Man undrar, om Teaterdirektionen gifvit *"Sedan Solen har gått ner"*, för att derefter ha rättighet att gå till hvila, hvilket visserligen icke bör förmenas dem, hvilka styrt *så*, som Direktionen. Annars är fara vårdt, att publiken förr somnar från Direktionen, än Direktionen från publiken, hvartill den likväl länge tyckts ha rustat sig. Men måhända göras dessa rustningar, liksom de stora Makternas, endast för syns skull. Men för att göra något för syns skull, torde Direktionen ha visat sig för mycket "en negligé."

= *Aftonbladet* har tillagt Högsta Domstolen ett märkligt epithet: *den beryktade*. I följande nummer rättas detta till: *ryktbara*. Huruvida det ena är bättre än det andra, lemna vi oafgjordt. *Dagligt Allehanda* innehöll också en gång ett misstag, som det sökte hjelpa genom att meddela en rättelse i följande nummer; men det blef icke destomindre derföre åtaladt.

Till salu:

I Deleen & K:s Bokhandel, i dag utkommen: *Qvartalsskrift för Landtbruk och Husdjurs skötsel, utgifven af Alexis Noring. N:o 9. 1838.* Prenumeration emottages för hela årgången med 5 R:dr B:ko.

Prenumeration

ifrån och med den 1 April till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 4 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundequist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror upphör med denna dag.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.

N:o 27. 1838.
Tisdagen den 3 April.

FREJA.

Nöden i Provinserna.

Berättelserna, som inlöpa ifrån provinserna om nöden hos de mindre lyckligt lottade samhällsklasserna, åro i högsta grad nedslående. En riktig hungersnöd hotar efter all anledning alla socknarna i Öfra Dalarne (se underrättelserna i Stora Kopparbergs Läns tidning med sista posten); ingalunda bättre är tillståndet i stora trakter af Norrland och af Wermland och Dalsland, och huru ryslig nöden är i Bohuslän, har man haft tillfälle att inhemta af de offentliga uppmaningarna till insamlingar för de af hungersnöden lidande. Men i många andra landskaper torde de fattigare klassernas belägenhet ej heller vara lyckligare, om ock provinstidningarna i dessa orter icke speciellt omförmält hurudant tillståndet der är. Man är till denna slutsats befogad utaf de orimligt uppjagade priserna på spannmålen och i synnerhet på *Råg*, som utgör förnämsta beståndsdelen i brödfödan. Granskar man uppgifterna om torgpriserna i provinsstäderna för Februari och Mars månader, så finner man desamma i ett ständigt stigande, och att priset på Råg närmare slutet af Mars månad nästan öfverallt uppgått till 17 R:dr 24 sk. à 18 R:dr, och på sina ställen långt deröfver; till och med i Göteborg hade rågpriset en gång under Mars månad varit uppe ända till 20 Riksdaler. Och som vintern ännu fortfar och slådföret nästan öfverallt är godt, så uttrycker denna prisstegring ett allmänt förhållande, en verkligen knapp eller bristande tillgång på varan i landet, och icke blott en temporärt uteblifven tillförsel i ståderna, hvilken ett par tre veckor om våren plågar åga rum under kålskottet och islossningen för vågarnas ofarbarhets skull. Men ännu återstår *mer än ett tredjedels år*, eller *mer än fyra och närmare fem månader*, förr än nya skörden inträffar; och huru mycket skola ej Spannemålspriserna i allmänhet och priset på Råg i synnerhet under denna tidrymd ytterligare blifva uppjagade, helst då Råg icke, likasom Korn, vid blifvande öppet vatten, är tillåten till införsel mot nedsatt tull, och *till hvilken höjd måste ej nöden i följd deraf under dessa månader ytterligare stiga!* . . . Man kan ej utan oro och smärta tänka derpå. Och hvad som ytterligare gör utsigterna mörka, är att så mycken potatis bortfrusit under vintern i Allmogens dåliga kållare, och att stor brist på potatis till utsåde säkerligen i vår inträffar.

Befarande dels hvad redan inträffat, dels hvad som oundvikligen hotar att än ytterligare inträffa, ansåg sig Red. af detta Blad förliden höst böra uppmana Regeringen, att skyndsamt låta inställa Brännvinsbränningen, såsom både *den ändamålsenligaste, kraftigaste* och tillika *mest rättvisa* utvägen att förekomma brist på brödföda och spannmålsprisernas omåttliga uppjagande för de fattigare klasserna. Regeringen behagade ej fästa något afseende på denna uppmaning; brännvinsfabrikationen har fått fortgå med obehindrad fart hela vintern igenom, och om det nu är brist på brödföda för folket, och populationen i hela stora trakter nödgas utvandra på tiggeri för att ej svälta ihjel, så är det åtminstone ingen brist på brännvin, utan tvertom öfverflöd; och i förhållande till spannmålsprisen är brännvinet ingalunda dyrt, utan noteras till ganska facilt pris. Förmodligen måtte Regeringen ha funnit detta förhållande nyttigare. Emellertid har utgången nu ådagalagt, huru välgrundade Red:s farhågor voro och huru behöriga dess framställningar, hvilka beklagligtvis alltför litet understöddes utaf den öfriga delen af pressen. — Att nu, på samma sätt som förut en gång skett, *för syns skull*, eller för att låta påskina såsom man hade gjort något, förbjuda brännvinsbränningen under Maj, Juni och Juli månader, skulle dock vara en löjlighet och på det hela ingenting uträtta.

Nemesis.

En tilldragelse från de sednast förflutna åren.

I.

Mången af mina läsare torde kanske ännu påminna sig Grefve Alfred G., en af dessa ädlingar, som icke nedtyngdes på en gång af sitt stora namn och sin stora fattigdom, utan slösade lika frikostigt med sina penningar, som med sitt snille, som gått genom lifvet, utan att lemna några spår efter sig, liksom en suck går igenom ett menskobröst; men som ändå inom sig ägde ofantliga tillgångar, ett blixtrande geni, en skapande inbillnings-

kraft, dem han aldrig använde till annat, än en intrig eller ett infall; som älskade qvinnorna och spektaklet, nöjet och — framför allt — sig sjelf. Han var en lång tid hjelten i Stockholms mest lysande salonger. Man kände hans lösa grundsatser, det kalla lättsinne, som utgjorde grundtonen i hans karakter. Men man ursäktade det, ty i nutidens seder ligger ett tyst libertinage; ett öfverseende, som låter moralen gå under; och, såsom en snillrik författare anmärkt, en Dansös är nu mera aktad i Paris, modets hufvudstad, än dygden fordom i Rom. Grefve G. hade ett intagande yttre, en förtrollande samtalsförmåga, men ända till de sista tiderna af hans lif trodde jag aldrig, att naturen i denna ädla gestalt nedlagt något hjerta. I hvad han yttrade, var förstånd, qvickhet, aldrig känsla. Han kunde gyckla med allt, och, med stränga begrepp om heder, håna han i ord det heligaste med en köld, som var fasaväckande.

Jag träffade honom en gång på en bal i ett af Stockholms briljantaste hus. Aldrig har jag sett någon, som bättre än han visste att gå medelvägen mellan den dandyistiska nonchalansen i klädsel, och den cirklade prydlighet, som gör några af våra eleganter så obeskrifligt snygga; denna regelrätthet, som häntyder på en uniform äfven inom modets rike, som knyter en halsduk med samma försigtighet som en statsintrig, och rättar en krage med samma noggrannhet, som en ångrande syndare. Grefve G. släpade sig aldrig strängt i spåren af modet. Han var, till repressalier, lika nyckfull mot denna gudomlighet, som hon sjelf är det mot sina dyrkare. Ån följde han henne; än öfvergaf han henne. Han iakttog samma politik mot henne, som mot hvarje annan qvinna.

»En vacker bal», yttrade han; »man andas blott blommor (mille fleurs är likvisst en gemen parfym), och ser blott blommor, de damer naturligtvis undantagna, som redan blommat ut, hvilka sjelfva botanisten Agardh icke skulle kunna föra till någon annan species, än de missnöjda. Ödmjukaste tjenare, Fröken Fikonlöf! — gammal familj, bekant allt sedan Adams tider, då den gjorde väsendtliga tjenster — hon är den vackraste antiqvitet, som något museum ännu icke tillegnat sig.»

I detsamma inträdde i salongen Friherrinnan Turkhufvud och hennes dotter, den sköna Fröken Ebba. Knappt är det möjligt för den mest fullbildade hofman att i en helsning nedlägga så mycken förbindlighet, som den, hvaraf Alfred G. visade sig i stånd, då han helsade på de båda damerna. Modren besvarade hans komplimenter med det afmätta, men artiga och vid hyllningar vana lugn, som merendels utmärker en dam, hvilken sett mycket af den så kallade stora verlden, och hvilken, vid två och fyratio års ålder, icke ännu affekterar att vara liflig, lik en flicka, som nyss lemnat sina leksaker. Kring dottrens läppar deremot sväfvade ett leende nästan af tillfredsställelse, då den artige Grefven, hviskande, begärde en kottiljong, och den blick, med hvilken hon tackade honom, under det hon gick vidare, för att kunna följa sin mor i spåren, — denna långa, genom hufvudets böjning åt sidan på honom rigtade blick skulle för en menniskokännare sagt mera, än dessa jungfruliga läppar utan rodnad vågat uttala.

Fröken Ebba hade nyss gjort sitt första inträde i verlden. Med ett sanguiniskt lynnes hela häftighet hade hon fästat sig vid de vexlande nöjen, dem hennes ställning i lifvet erbjöd henne. Alla hennes tankar hade koncentrerat sig kring det ljufva närvarande. Hon hvarken mindes eller hoppades, ty hvarken minne eller hopp kunde, i hennes egna tankar, gå upp mot hvad hon i fulla drag njöt af lifvet. På en bal, en promenad, omgifven af alla sällskapslifvets mest lysande personligheter, smickrad, feterad, uppbjuden, besjungen, med nyfikenhet åsedd af okända, med liflig hyllning helsad af kända, med ungdomen och behagen och rikedomen och ryktet för sig, kunde Fröken Ebba icke annat än finna sin egen lott afundsvärd, och hon tackade, som Fariseen, i sina böner Gud, att hon var den hon var, och icke någon annan. Dock låg i dessa böner och i hennes karakter ingenting öfvermodigt, intet för andra nedtryckande. Hon var nöjd med sin lott, som en ung fru under smekmånaderna. Tomheten hade ännu icke infunnit sig. Då såg Fröken Ebba för första gången Grefve G. och för första gången vaknade hoppet hos henne, åtminstone på fullt allvar, ty tills dato hade hennes förhoppningar varit barnets, syftat på en docka, en blomma, en klädning, en uppbjudning, eller rättare många. Nu hoppades hon i högre mening. Hon hoppades för lifvet.

Fröken Ebba var en af dessa gestalter, som på en gång inge vördnad och begär. Hos henne fans jungfruns hela oskuld, men också hela den vällustiga gratie, som kommer en mans hjerta att darra i dess innersta fibrer. Någon oren tanka hade aldrig smugit in inom denna ljufva barm, hvars alabaster ändå skimrade så förföriskt mellan den svarta sidenklädningen. Hvarje afton, sedan hon erhållit välsignelsen af sin mor, knäppte hon sina händer till bön, men dessa händer voro sköna, som händerna på någon hednisk afgudabild från Greklands skönaste tider. De tycktes mera skapade för kyssar, än för bön.

»Det är något gudomligt tacksamt att kurtisera nyss utkomna flickor», yttrade G. leende till mig; »jag är en bland mitt köns hämnare på jorden. Jag är, som Attila, Guds gissel, men endast öfver damerna. Deras förtviflan öfver min flyktighet får gå i qvittning mot något gäckeri af Ninon d'Enclos, eller någon trolöshet af Sophie d'Arnoult, eller någon hårdhet af Julia Grisi. — Men nu till Fröken Ebba.»

Alfred G. var en ny, måhända i något fall förbättrad upplaga af Don Juan, ehuru kanske endast tilltagen i doudes-format. Fruntimren hade skämt bort honom; de hade sökt gissa till hvarje hans önskan, och varit så förekommande mot honom, att de ingett honom både afsmak och förakt. Han hade slutligen börjat nedse på

dem med blicken af en Sultan. I den hyllning han egnade kônet, låg på bottnen en djup ironi. Med de eldigaste fôrsäkringar på läpparna, var han i sjelfva verket kall, som ägde han, i stället fôr hjerta, inom sig ett mekaniskt konstverk, hvilket, i likhet med vissa ur, kunde draga upp sig sjelf, och, efter gifna naturlagar, vibrerade i hans skôte. Då qvinnan i hans armar skalf af salighet, ägde han qvar nog mycken kallblodighet att gôra psykologiska observationer ôfver yttringarna af hennes känslor, och att ännu vara egoist, då hon var helt och hållet meddelande. Han bôrjade betrakta qvinnan, som ett mera eller mindre fullkomligt sammansatt konststycke, med mera eller mindre invecklad mekanism, och hans passion fôr henne liknade i icke ringa mån en samlares vurm, som ständigt vill jemfôra olika exemplar och betänksamt betraktar dem, det ena vid det andra, fôr att rätt komma underfund med de specifika åtskillnaderna. Han hade, liksom ormtjusarne i Indien, småningom drifvit denna sin passion till vettenskap. Han var en fôrfôrare efter alla konstens reglor.

Nu stod han lutad ôfver Fröken Ebba, som dôdsengeln ôfver Israël. Hans blick tycktes, med sina lågor, genomträngа hennes skinande gestalt, såsom solstrålen genomträngar glansk-isen.

Don Carlos.

II.

Mamsell *Högqvist* har, efter sin hemkomst från Paris, bôrjat ett nytt skifte af sitt konstnärslif. Vi kunne väl icke ännu bestämdt afgôra, om hennes vistande i denna Dramatikens hufvudstad skall lända henne till någon uppkomst, eller tvertom; men då vi fôr hennes många sceniska talanger gerna vilje hoppas det fôrsta, så måste vi fôreställa oss, att de steg hon nu tagit baklânges, åro endast fôr att taga bâttre fart. Hon har uti Don Carlos *påtagit* sig att vara Drottning af Spanien. I Dramatiskt hänseende är denna roll visst icke stor, men den fordrar likväl sådant, som Mamsell H. icke besitter, nemligen styrka, vårdighet och majestät. Om hon någongång är Prinsessa, kan hon dock aldrig vara Drottning; hon framställer derfôre här fôga utaf Henne, som redan flera år varit Philips gemål, utan snarare, den veka, ännu ofôrmälda Prinsessan af Valois. Enligt Schiller har visserligen Elisabeth ännu ej hunnit den fôrnäma stelhet, som anstod en Spansk Drottning då fôr tiden, men enligt Mamsell H. är hon till och med utan all furstlig hôghet, och denna får dock här icke saknas i hennes spel. Rollen passar dessutom icke fôr Mamsell H., emedan hon aldrig vid något tillfälle deruti kan lysa med sin egendomliga naivitét, och med sina känslors finhet, eller genomglödga den med sitt passionerade svârmeri. Mamsell H. är en fôrträfflig Tekla, en ypperlig Ophelia, men ej en Elisabeth af Spanien. Men se! hon skulle nôdvändigt spela Drottning, ty annars hade hon icke fått glänsa som Drottning i de präktiga kostymerna, som så innerligt fôrtjusa så lana ögon, som titta fram ur fattiga och tomma hjernor.

Prinsessan Ebolis roll innehafves af Mamsell *Ficker*, som spelar den fôrträffligt i åtskilliga scener, men i andra åter något matt och slåpande. Mamsell Ficker skall dock säkerligen inse och fôrbâttra detta, når hon kommer till hôgre studium af sin konst, och får en djupare blick in i lifvets fôrhållanden.

Herr *Stjernström* spelar prinsen Don Carlos. Denne person är en af Schillers mindre mognade karakterer, en fôrkroppsligad febertanke, ett raseri i metertakt, men utan all furstlig, ja utan all naturlig takt. Ehuru Hr Stjernström rimligtvis icke kan komma i någon slags jemfôrelse med Schiller, så kan man dock icke neka, det Hr Stjernström genom sin ungdom och sin passionsfullhet i närvarande stund har ett slags sinnesfrändskap med Schiller, når denne diktade detta sorgespel; det är just derfôre naturligt, att Hr Stjernström både medvetet och omedvetet âskâdliggôr den af Schiller tänkta Don Carlos. Hr Stjernström har två fel, ett fôr litet och ett fôr mycket: i sin deklamation, som fôrôfrigt är ganska bra genom sin naturlighet, ger han icke nog djup åt ställen, som fordra detta; det bevisar att han icke nog genomtänker sin roll: han skakar sitt vackra hufvud på ett sätt, som icke anstår en furste; det kommer sig deraf, att hans känsla hänfôr honom, och att rollen beherrskar honom, men just detta ger anledning att fôrmoda, det han med tiden skall, som det hôfves en konstnär, beherrska sin roll.

Hr *Svensson*, som annars med kraft och sanning skôter dramatikens stora basfiol, vill här fôrsôka sin skicklighet med att spela på intrigens fina och mjuktoniga pipa. Man kan aldrig fôreställa sig, att det kan finnas någonting så intrigant hos Hr Svensson, som det bôr vara når han spelar Domingo. Han har ett så stâtligt utseende af äkta mannakraft och ôppen ärlighet, att han tyckes hvarken vilja eller behôfva nedlåta sig till intriger. Det fôrstôr derfore illusionen, att se honom som Domingo. Numera kan ingen aktôr lämpligare efterträda Hr *Åbergsson*, som fôrr så mästerligt återgaf dylika roller, än just Hr *Sexelin*, hvilken genom sitt spel som munk i Axel och Walborg, och uti Spionen, m. fl. tydligen âdagalagt detta.

Af Herr *Almlöf*, den man, åt hvilken Ôfverstinnan Ehrenström består utropstecken, så väl som åt Tegnér och andra konstnärer af fôrsta rangen, har man verkligen att vänta något på en gång stort och sannt, då han antager Konung Philips roll. Det fôrsta, nemligen det stora, finnas också onekligen i hans spel; han ser ut och talar som en konung; men hvad det är fôr en konung han är, blir svårt att säga. Icke är det konung Philip, utan det är konung Almlôf. Det är således ingen sanning i Hr Almlôfs spel härstâdes, och om sanning någongång finnes i hans sätt att gifva sina roller, så är det händelsen som fogar det; sjelf âsidosätter han alltid det historiska. Når man har så stora dramatiska tillgångar som han, ett manligt skônt utseende, blickar af eld och stämma af en konung, så är det ganska lätt att erôfra bifall fôr detta; men når âskâdaren blir väl bekant der-

med, fordrar han något nytt; han har nu sett och beundrat Hr Almlöf så många gånger; han önskar nu att Hr Almlöf ville med sitt spel åskådliggöra den *person* han *föreställer;* han har dertill både kunskap och förmåga. Att så förhåller sig som vi nu säga, synes deraf, att Publiken icke ropat fram Hr Almlöf uti det nu omtalade sorgspelet.

Nu komma vi till Herr *Dahlqvist.* När man påminner sig hvilket uppseende hans första uppträde rättvisligen förorsakade, och jemför det med hans sätt att nu spela Markis Posa, måste man högakta hans ihärdighet och kärlek till konsten, emedan han icke låtit afskräcka sig af sin första olycka. Man måste tillika beundra honom, för det jättesteg han tagit, närmare sitt mål, och man är öfvertygad att han icke skall stanna på vägen. Men huru har Hr Dahlqvist kunnat komma ända dit han är? Jo! han studerar sin konst, i hela dess djup, utan att göra det alldeles uteslutande, hvaraf uppkommer ensidighet och manér, utan han eröfrar kunskaper äfven inom de andra sköna konsternas områden. Det synes att han studerar forntiden och historien, och derföre kan göra sig till den person han föreställer, äfven i det yttre, t. ex. när han är ett lefvande konterfej af Wrangel i den annars eländiga Grafbruden. Han har i fjol sommar på bekostnad af sina egna icke stora tillgångar, utan den ringaste hjelp af Teaterdirektionen *), gjort en konstresa genom Berlin till Wien, och sett Tysklands stora skådespelare; detta hafve vi velat säga till andra så väl yngre som äldre aktörers behjertande. Hr Dahlqvist är uti Don Carlos onekligen den bästa, ty han adlar sin roll, och det är sällsynt. Posa är hos Schiller en svärmare, en jättestor dimma, ett ståtligt tal, som går på två ben; men Hr Dahlqvist har koncentrerat dimman inom en personlighets konturer, och gifvit ögon åt munnen som talar. Det är ett ofantligt beröm åt Hr Dahlqvist att han spelar Posa bättre än sjelfva Schiller tänkt denna person; men om han älskar sin konst så rent, som det tyckes, så skall detta beröm icke hejda hans bemödande att blifva ännu bättre. Den aplomb han ger åt sitt spel, förråder att han har en djup känsla af sin roll. Man skulle likväl kunna anmärka mot honom, att han, under den långa politiska predikan han håller för Konungen, är alltför enformig; litet mer nyance, litet mera skiftande eld, vore önskligt i en så vigtig stund, hvarunder Posa tror sig kunna uträtta så mycket.

Slutligen vända vi oss till Teaterdirektionen, och anklaga henne för Majestätsbrott emot den stora skalden Schillers odödliga minne, emedan hon till möte med tadlet tvingar fram på skådebanan det skaldestycke, som, när man läser det för den poetiska diktionens skull, vinner både kärlek och ära .Men Direktionen ville vara konseqvent, och gifva Don Carlos, emedan den förut varit nog obetänksam att gifva *Röfvarbandet.*

*) Det berättas så, men det låter otroligt, ty nog förstår Teater-Direktionen, att ju skickligare en skådespelare blir, ju mera förtjenar Teaterkassan, den stackarn, och derföre må hon väl gifva ut litet för att sedan få desto mera af Publiken. Det är ju en god affär att göra.

Ett och annat.

Den inträffade starka vinterkölden afsnar, nätter och morgnar, i förening med dagsmidjan, hvilken middagstiden verkar som ett starkt tövåder, har åter gjort Hufvudstadens gator praktikabla för fotgångare. För en landtbo, som vet med hvilken stränghet vägbållare på landet tillhållas, att efter yrväder skyndsamt göra vägarna farbara, torde det vara öfveraskande att erfara, det Hufvudstadens gator i två till tre veckors tid haft utseendet utaf en, efter ett starkt yrväder blott upptrampad, men icke uppskottad eller snöplogad landsväg, och att fotgångare fått stråfva sig fram genom en modd, som på de gator, der mesta rörelsen är, varierat ifrån $1\frac{1}{2}$ till 2 à $2\frac{1}{2}$ qvarters djuplek. Middagssolen och nattkölden ha gjort slut på denna besvärlighet och åter tillpackat moddren; men hvad fotgångare under de sistförflutna veckorna haft att utstå, lärer göra den önskan befogad, att för framtiden möjligheten af ett slikt oskick undanröjdes, och att Hufvudstadens gator vintertiden blifva hållna åtminstone så farbara som allmänna vägarna på landet. Om vi ej tillfälligtvis kände, att dagar varit då ända till 60 à 80 husägare och entreprenörer blifvit pliktfällde för att ej ha låtit uppskotta gatan och bortföra snön, så skulle vi ha trott att oskicket varit Polisens fel. Detta förhållande åter ådagalägger ett af två, antingen att böterna äro för låga eller ock att entreprenaderna för gaturenhållningen äro stållda på en dålig fot; eller kanske har oskicket lik mycket sin grund uti båda. Vare härmed hurn som helst, så synes emellertid gatornas tillstånd under de sista veckorna böra bli en uppmaning för Herr ÖfverStåthållaren, att för framtiden vidtaga någon så genomgripande anstalt eller författning, att slikt oskick ett följande år icke kan inträffa.

= Då de förberedande anstalterna gjordes för Choleran i Stockholm, förargade sig en hedersman öfver de myckna penningar, som allt detta kostade. Slutligen yttrade han: "Det vore just rätt åt dem, som fjeska, om Choleran alldeles icke kom!"

= Ett par gubbar sutto häromdagen och resonnerade öfver den bedröfliga Choleratiden och möjligheten att Choleran kunde komma tillbaka. Den ene var oförskräckt och sade: "Bror skall veta att jag ingalunda fruktar för smittan. Jag lefde rätt friskt och frimodigt, när hon var här, så att mig tar hon inte, det kan bror lita på." — "Jag skall säga bror", svarade den andre: "det der är förmätet sagdt, för, ser bror, det är just icke gifvet, att Choleran då angriper bara samma menniskor, som hon tog förra gången!"

Nästa Nummer utgifves Fredagen d. 6 April, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten. 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21)

N:o 28. 1838.
Fredagen den 6 April.

FEJA.

Nöden i Provinserna.

II. Art.

Med hvarje postdag inlöpa mer och mer oroande underrättelser om tillståndet i provinserna, och der landsortstidningarna iakttaga en troligen angenåm tystnad om nöden och olyckorna, blir förhållandet ån dock bekant genom resandes berättelser och enskilta bref. Alla landsortstidningar göra sig dock icke skyldige till denna tystlåtenhet. Sist hitkomna Nummer af *Nya Borås Tidning* innehöll en ryslig skildring af tillståndet i sin ort, hvilken ådagalägger, att de fattigare folkklassernas ställning i denna del af Elfsborgs län ej är bättre ån i flera andra län. Råg, som förauktionerades på några månaders kredit, betaltes med icke mindre ån 24 R:dr!!! I Westerbergslagen lärer också, enligt hvad vi hört, Råg ha betalts lika dyrt; och en Bergsman, som på detta sätt får erlägga *Två* Skeppund Tackjern och derutöfver för en tunna Råg, är i sanning väl deran!... Åfven Bruksägarne, som under nuvarande svåra konjunktur och låga jernpriser fått betala spannmålen till så höga priser som nu i vinter varit gängse, ha visserligen ock stora och rättvisa skål till klagan.

Under allt detta utdelar Regeringen visserligen gång efter annan till den ene och andre Landshöfdingen 20 till 30,000 R:dr af Spannmålskreditivet, för att användas i undsättningsväg; men huru mycket uträttar väl detta i det hela till nödens afhjelpande!... Ty når priset på en tunna Råg på vissa orter redan blifvit uppjagadt till några och tjugu Riksdaler, och hvem vet huru långt det ytterligare skall uppdrifvas under de fyra månaderna, som ännu återstå innan nya skörden inträffar, i stället att det säkerligen aldrig stigit öfver 17 eller 18 R:dr, i fall ett Brännvinsförbud som sig bort i råttan tid blifvit vidtaget, hvad förslå väl då några Riksdaler, vare sig att de erhållas som kontant lån eller i spannmål, för en Bonde eller Bergsman, som skall föda tjenstefolk och en talrik familj. Och hvilken skall väl föda den talrika population af backstugusittare, inhyseshjon och nybyggare på allmänningarne, som i de sista tjugu åren blifvit så utomordentligt förökad? Och huru skall åndtligen i Maj månad tillräckligt utsäde kunna anskaffas af Allmogen, då nu priset på havran och blandsäden uppstigit i de flesta orter till 11, 12 och 13 R:dr för den förra och till 14, 15 och 16 R:dr för den sednare?

Och under allt detta fortfar en fullkomlig vinter att råda med tjugu graders köld om nätterna, hvilken troligen verkar att inga vår-arbeten ännu kunna begynnas kanske på en månad och mera, hvarigenom den arbetande klassen skulle kunna erhålla någon förtjenst. Och hvilka utsigter framställa sig åndtligen för nästa år, då icke allenast vår-utsädet så af spannmål som potates efter all anledning blir långt mindre ån vanligt, utan åfven en utomordentligt långvarig och mild höst erfordras, för att den sent sådda säden och potåterna skola kunna bli mogna och ej bortfrysa!

P. S. Sedan ofvanstående var skrifvet och uppsatt ha vi i dagens Nummer af *Dagligt Allehanda* sett, att Regeringen nu skall beslutat prolongation af tullnedsättningen å Korn och Hafra och derjemte att *äfven tillåta införsel af utländsk Råg mot nedsatt Tull.* Om denna underrättelse är bestämdt tillförlitlig lemna vi derhån: emellertid ha vi, sedan vi läst Dagligt Allehanda, gjort oss underrättade, hvilka de sist kända priserna å Råg voro å åtskilliga Östersjöplatser; och då, efter all anledning, prisen der ytterligare skola höja sig och höja sig betydligt vid första underrättelsen om den stora bristen hårstådes och att en tullnedsättning är i fråga, så se vi knappt att något väsendtligt nu mera uträttas med denna åtgärd, om ej tullen *ganska betydligt* sänkes eller införseln blir rent af tullfri. Ty om priserna utrikes höja sig så mycket, hvilket ej är osannolikt, att Rågen, oaktadt tullnedsättningen, kommer att stå importören här till $15\frac{1}{2}$ à 16, till $16\frac{1}{2}$ R:dr R:gs per tunna, huru dyr blir den ej då i alla fall, *helst utborgad,* för den fattiga Allmogen i Bergslagerne och Dalarne m. m., sedan den passerat två à tre köpmannahånder, som hvar och en skola ha sin profit derå, och sedan dryga forlöner och transportkostnader för densamma måst erläggas.

Särna.

Sveriges område har en gång blifvit utvidgadt af en Komminister, med en landvidd, 12 mil i längd och

5 mil i bredd (således icke mindre än hela Gottland). Denna eröfring har dock icke bidragit att öka rikets inkomster i samma mån som dess jordrymd, ty befolkningen derstädes utgör endast 750 personer; men så har eröfringen icke heller kostat blod och penningar, såsom också var billigt då den gjordes af en prest. Den presterliga eröfringen är den enda, som Sverige äger qvar af dem, som gjordes före Westfaliska freden, och den utgör en enda socken, längst uppe i Dalarne, nemligen Särna.

Landshöfdingen i Dalarne, P. Kruse, erhöll, under kriget mot Danmark 1644, befallning att göra en diversion emot Norrige. Han rådplägade om denna sak i Mora med Dalkarlarne. De voro väl icke obenägne att företaga ett ströftåg bort öfver fjellen, men de kände ingen af de befälhafvare, som Landshöfdingen föreslog. Slutligen yttrade de: »Fåm vi vårom Daniel med oss, så dragom vi glade åstad.» Denne Daniel med tillnamnet Buschovius, var Kapellan i Elfdalen och en vältalig och lärd man af ett frimodigt sinne, så att han var allmänt älskad i orten. Landshöfdingen kallade honom till sig och uppdrog honom att taga befälet; men Daniel svarade: »att ett sådant värf vore emot hans kallelse och embetes pligt, samt att det icke anstod honom att föra lekamliga vapen emot fienden. Dessutom hade han en enfaldig hustru och små barn, som han icke gerna ville bedröfva genom att gå i fält.» Men Landshöfdingen förklarade, på Kronans vägnar, och Prosten Olaus Andreæ, på kyrkans, att Hr Daniel icke fick undandraga sig. En fullmakt uppsattes för honom, hvarigenom han uppdrogs att »göra fienden all den afbräck, som görlig är och rättrådige undersåtare anstår», samt först tillbjuda »dem i Särna och Bygdelagen Svenska Drottningens (Christinas) nåde, med frid och säkerhet», om de ville underkasta sig, men »besöka dem med eld och svärd, trakterandes dem såsom fiender anstår», om de gjorde motstånd.

Daniel försedde sig med en väldig musköt och tvenne krutdosor (hvilka ännu förvaras i Westerås), och befallte klockaren medfölja, för att bära hans böcker och socknebuds-tygen. Det öfriga manskapet, 200 Dalkarlar, voro beväpnade med bössor, stålbågar och spjut. Alla gingo på skidor.

Så aftågade de öfver berg och dalar. Om morgonen den 22 Mars ankommo de till Särna, der de genast kringgrände invånarne. Daniel framträdde då för de bestörta Särnaboerna och uppläste sin fullmakt för dem. Derefter förmanade han dem att fredligt underkasta sig Sveriges krona.

Särnaboerna ansågo för klokast att efterkomma hans uppmaning. Han hindrade allt öfvervåld och all otidighet, samt begynte hålla gudstjenst med folket.

Nu befans det, att flera barn ännu icke ens blifvit döpte. Daniel christnade dem, och det berättas, att somlige af barnen voro så stora, att de togo i handboken med presten och sönderrefvo ett blad af densamma. Derefter utdelades altarets sakrament till dem, som befunnos skicklige till dess anammande. Deröfver vardt nu en stor glädje bland det fattiga folket.

Sedan Daniel ordnat den nyss intagna ortens angelägenheter i andeligt hänseende, tog han med sig böndernas fullmäktige, för att låta dessa, på hela Bygdelagets vägnar, inför Landshöfdingen aflägga trohetsed åt Sveriges krona.

Herr Daniel erhöll, för sitt välförhållande, af kronan en årlig donation af 12 tunnor spannmål, och befordrades nie år derefter till Kumla Pastorat i Westmanland.

Trettio år efter Daniels expedition till Särna sökte en Norrsk Kapten Folkersam att återtaga denna bygd; men Särnaboerna voro mera belåtna att lyda under Sverige, och hans företag misslyckades.

Särna är skattefritt och utgör ett konsistorielt pastorat. Men ortens enslighet och aflägsenhet, samt den knappa utkomsten hafva förorsakat, att presterne der stundom förfallit i fylleri, och nyligen blef Kyrkoherden derföre afsatt. Numera har Konungen beviljat dubbel årsberäkning åt den nye Pastorn.

Vi hafve meddelat ofvananförde historiska uppgifter såsom en inledning till en uppsats, som förekommer i Norrlandsposten, och är af ett särdeles intresse, i det den målar närvarande förhållanderna i Särna.

»Särna Socken är den nordligaste i Dalarne. Med ett hårdt klimat äger den likväl en befolkning, som uti språk och raskhet är vida skiljd från den i sydost näst-gränsande socknens, Elfdalens, eller Jämmerdalens, såsom en resande, för munartens jemrande ljud och folkets beständigt upprepade jeremiader, ironisk kallade den. Klimatet och deraf beroende förhållanden har dock i Särna ej kunnat annat än inverka ofördelaktigt på en del af folket: i en ort, der man året om har nära beständig vinter, med undantag af 3, högst 4 drägliga månader, och dertill vintrar vanligen med 30—40 graders köld, får man ej särdeles undra, om folket är liknöjdt och i maklighet om sommaren ligger i fåboarne, eller på några dagar bergar sitt vinterfoder och derjemte på sin höjd någon gång fångar litet fisk för dagens behof, samt om vintern ej vågar sig utom »fjösa», der för köldens skull en stor del bor under samma tak med boskapen. Flera vackra undantag gifvas väl: flera lefva ej blott för dagen, utan se gerna, att de kunna få sig några Öringar och Rödingar till vintern; stundom möter man på ett fjell en rask jägare, som der ser sig om efter en vildren eller annat högdjur; ja, björnfläsk på bordet och värden der bredvid med skråmor i ansigte och på armar vittna, att ej en gång nalle får vara i fred för den hurtige jägaren. Om vintern möter man långa rader sådane raske, från eller till Norrige forslande varor åt köpmän i Falun, och derigenom samla en liten förmögenhet. En sådan man hade under en vinter gjort resor, sammanlaggde öfver 200 mil. Det måste vara härdade kroppar, som under en vinter med nära 40 graders köld kunna göra sådana resor.

En bland dessa raska bosatte sig 1806 i Gördalen, en dal vattnad af Gårån och bildad af Fulu- och Långfjellen. Hans namn är Emmerik Jonsson. Han emottog den utsynade platsen med två tomma händer; en liten kalf, för hvilken han dock var skyldig, var hela hans egendom. Hela sommaren hade han ej annat tak öfver hufvudet, än några risqvistar laggde öfver en jordkula. Småningom röjde han upp litet äng, derefter litet åkerjord och i förlitan på framgången af sitt företag försökte han småningom sädesodling.

Sådan var Gördalen då: hurudan nu? När man kommer ned på sluttningen af Fulufjellet, får man se en herrlig odlad dal med en välbyggd gård; kommer man litet längre ned, får man höra dånet af en liten mjölqvarn och jemte denna blir man varse en liten såg. Fjellbäcken, som drifver dessa, och Emmeriks trägna omsorg hafva gifvit de nedanföre liggands ängstegarna en förvånande frodighet och grönska. Men stig in i den snygga rymliga stugan; vår vän Emmerik är en gästvänlig hedersman. Medan du hvilande förundrar dig öfver de höga fönstren, de hvita bänkarna och bordet, den välmurade spiseln, allt så olika hvad man vanligen får se i nybyggen i fjellen, omtalar gubben för dig, huru han slitit ondt i sina unga dagar, huru han småningom genom arbetsamhet och omtänksamhet förvärfvat sig det och det och småningom blifvit en välbehållen man. Snart ser du hans hvardagsstuga fyllas med fattige stackare, som göra en promenad af 8—9 mil in åt Norrige, att der tillbyta sig några marker mjöl för litet dun eller skäfte. Desse äro så vane att gratis få göra ett godt mål hos Emmerik, att de ej kunna underlåta helsa på. Du sjelf blir serverad kostligare än på många dagar under resan, om du ej har matsäck med dig. Älskar du björnfläsk, får du ett mål af den björn, som gubbens son Jo med lifsfara skåt förliden vinter; han kostade ett skott, några och 20 skråmor och slutligen — ett slag af yxan med venstra handen; ty den högra var i björnens våld. Ett stycke renstek står ock till buds. Eller vill du dricka mjölk, får du den ej på något ställe bättre än i Gördalen; men det bästa af allt är det goda brödet, bättre, än hvilket du ej ätit något sedan du var i det gästvänliga Mora, och det är godt, skall du finna, att för ombyte få annat bröd här uppe, än barkbröd. — Tillåter din aptit dig att låna ditt öra åt gubben, skall du höra honom förnöjdt berätta, huru hans ladugård från den der lilla kalfven vuxit till 14 nötkreatur, huru raska hans 3 hästar äro, hvilken mängd getter och andra kräk gifva honom goda stekar.

Sådan är nu Gördalen, der för knappt 30 år sedan en rask man hade endast en jordkula till hus och en kalf till ladugård. Han lefver nu lycklig och nöjd i sin aflägsna vrå, och fikar ej efter de der grannlåterna, vi hvardagsmenniskor eftersträfva. Men skulle Kongl. Patriotiska Sällskapet före hans död bevärdiga honom med en liten slant på bröstet eller en pokal, att derur dricka en skål för sin välförtjenta lycka, nog skulle det glädja gubben, nog skulle det glädja orten både på Svenska och Norrska sidan, ty gubben Emmerik är allas älskling, och nog skulle kanske mången Särnabo uppmuntras att följa Emmeriks patriotiska exempel, hvarigenom äfven Särna kunde blifva en nyttig del af riket och åtminstone blifva i stånd att låta staten slippa löna prest åt sig, om det ock ej på längre tid tålde några tunga skattebördor.»

De sednaste underrättelserna från Norra Dalarne och Särna innehålla, att der blifvit ett svårt år och hungersnöd.

Nöden i Westergötland 1596, 97 och 98.

Bland hårda år, som fäderneslandet utstått, äro, i synnerhet de anförda, märkvärdiga. Minnet af dem blef uppfriskadt af Carl XI under den hårda tiden ett hundrade år sednare, 1695. Denna Konung lät då öfver hela riket i alla kyrkor uppläsa en berättelse, tagen ur Örslösa Församlings kyrkobok. Vi meddela denna något sammandragen och med uteslutande af den föråldrade ortografien:

»År 1596 om midsommarstiden var jorden öfverflödigt beklädd med herrligt gräs och mycken säd, så att alla menniskor mente, att det skulle blifva korn nog i landet; men vid Prestmötestiden, då folket var i Skara marknad, kom så mycket regn och flod, att alla broar flöto ut, och folket hade stor möda och bekymmer, huru de skulle komma hem igen. Vattnet gick öfver åkrar och ängar, så att säden och gräset blefvo förderfvade, och derföre blef föga både korn och hö. Om hösten derefter blef kölden så stark, att ingen fisk kom till land. Den myckna och otidiga väderleken förtog Guds gåfva både på landet och i vattnet. Kläderna ruttnade af ryggen på det fattiga tiggarefolket. Om vintern blef boskapen sjuk af det skämda höet och halmen, som upptogos ur vattnet, så att den, som hade hundra getter och får, kunde icke behålla ett eller två. Sammaledes gick det med kor och ungnöt. Hundar, som frossade af asen, blefvo döde. Jorden blef sjuk under dessa trenne år, så att hon ej kunde bära någon frukt. Efter dessa förenämda plågor gällde det menniskorna, så att de, som sutto vid goda hemman, viste sitt ungfolk ifrån sig för nödens skull, och många sina egna barn, emedan de ej förmådde se den ynkan, att dessa skulle svälta ihjel hemma hos fader och moder. Sedan gingo föräldrarne från hus och hem, hvart de kunde, till dess de lågo döde af hunger och svält; ty det var så dyr tid, att en oxe, som kostade 6 Riksdaler, gafs för en tunna korn, och en ko för en half tunna. De, som hade silfver, gåfvo först ett lod för skeppan, och straxt derefter två lod; förgyldt och oförgyldt kostade lika mycket. Folket malde och hackade mycket, som var otjenligt till bröd, nemligen mäsk, dråseagnar, knippel, bark, hasselknopp, nässlor, löf, hö, halm, hvitmåssa, nötskal, ärtris, m. m. Deraf blef menniskan så maktlös och kroppen svullnade upp, så att otaliga många deraf blefvo döde; och det fattiga allmosefolket, som

intet fick i sin mun, lette och sökte efter ben i bäckarna till att koka och göra sig sad uppå. Funnos också många enkor döda på marken utmed gärdesgårdarne på enebackarne, hafvande rökullagräs, frö som växte på åkrar, så ock annat slags gräs i munnen. Hemma i husen, under logar och i badstugu-ugnar och hvarest de kunde sig inträngа, funnos döda menniskor, så att det, Gud bättre, var nog att göra med att förhjelpa dem till kyrkogården, churuväl hundar uppåto många af de dödas kroppar. Barnen svulto ihjel på sina mödrars bröst, ty de hade intet att gifva dem till att äta. Många så väl qvinns-, som manspersoner, unge och gamle, nödgades i hungern gå till att stjäla, så att ingen kunde behålla sina håfvor, hvarken inom eller utom lås. Galgar byggdes i hvart härad och hängdes fulla. Af qvinnfolken slogs huden, skars håret och öronen af vid galgen. Uti Söderby, i Kållands Härad, åt en, vid namn Jon Börgesson, i hungern och döden fingrarna af sig. Äktafolk, som kärlige voro, gingo i suck och gråt, och jemrade sig att de skulle i sådan stor nöd slita sitt äktenskap och vandra i sär och aldrig mer få se hvarandra i denna verldene. För hungerns skull blefvo ock många lamslagne och till döds slagne af dem, som miste sina egodelar genom stöld. I en frimarknad kunde en menniska icke få köpa så mycket, som hon kunde släcka sin hunger med. Och var menniskan så omättlig, att hon icke kunde äta sig mätt. Ibland förbemälda och andra plågor kom ock blodsoten, som så hårdt tvingade menniskan, att otalige många dödde deraf. Vår Kyrkoherde, Hr Bengt Petri, jordade många hundrade lik, som dödde af hunger i alla kyrkogårdar här i gället. Gingo ock många till honom och anammade sakramentet, vetande att de innan få dagar af hunger dö skulle. De, som stodo hemma och molo på sina handqvarnar agnar, bark och annat, funnos der döde liggande. Snarast sagdt, det var öfver land och folk en part af de Egyptiska plågor och något af Jerusalems förstöring.»

(Utur *Luthers Prestvigning.*)

Trenne morgonsolar re'n förgäfves
helsat Luthers cell med glada blickar.
Han dem icke märkt, ej återhelsat,
der han sitter ensam med sin Bibel,
ömsom stirrande i den och ömsom
i den tomma rymden. Första solen
herrlig var, lik den, hvars gyllne strålar
fröjdbegänste Edens lunder fordom.
Men i bön och tårar kämpar Luther,
ängslas, beder — beder om ånyo
och i tviflets ångest, bönens kamp,
vardt så afton på den första dagen.
Med den andra sol hans vän Alexis
kom och vänligt, som hon sken på rutan,
klappade uppå sin Martins dörr.
Dock förgäfves: Luther ser ej, hör ej
denna verlden; himlens värma eller
vänskapens förmå ej grubblarn väcka,
icke tviflets is från hjertat smälta.
Gick så vännen åter bort bedröfvad;
sjönk så solen åter ned bland molnen,
och blef afton på den andra dagen.
Tredje dagen — ack! den högtidsdag,
som skall Luthers lif åt himlen viga,
så blef sagdt och helga Fädren vänta —
tidigt vän och sol än komma åter;
liksom förr, så sluten sitter Luther.
Men med lutan har i dag Alexis
sig beväpnat; ty han vet att vännen,
näst sin Bibel, äger sången kärast.
Lutans toner skola — så han hoppas —
vännens dörr och hjerta åter öppna.

Till Salu:

I dag har utkommit i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko:

LUTHERS PRESTVIGNING.

Skaldestycke

AF

CARL EDMUND WENSTRÖM.

(Belönt af Svenska Akademien, Högtidsdagen 1837.)

Prenumeration

ifrån och med den 1 April till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 4 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundequist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror upphör med denna dag.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 10 April, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 29. 1838.
Tisdagen den 10 April.

FREJA.

Statstidningen för i går afton innehöll Kongl. Kungörelsen om tillåtelse till införsel af utländsk Råg, emot afgifter nedsatte till hälften af de i Kungörelsen utaf den 25 Januari 1835 utstakade. Nedsättningen i sjelfva tullen utgör *En* Riksdaler B:ko, och nedsättningen af de öfriga afgifterna, som jemte tullen erläggas omkring 12 sk. B:ko, så att en tunna Råg nu kan förskrifvas till 1 R:dr 36 sk. R:gs lägre pris än före nedsättningen, i fall icke, hvilket är högst troligt, priset i Riga, Libau o. s. v. stiger lika mycket och mer i följd af bristen så här som i Norrige. Huruvida Kungörelsen skall medföra någon väsendtlig verkan till de inhemska spannmålsprisens nedsättning och nödens afhjelpande, komma nu följande månaderna att utvisa; inträffar ej regnväder, som hastigt smälter snömassorna, utan skola dessa blott af middagsvärmen bortsmältas och fördröja kalla vindar våren och vår-arbetena, så blir nöden sannolikt icke mindre, utan snarare vida större än hitintills, i trots af den nu ändtligen beslutna tullnedsättningen. De hufvudsakliga skälen till nöden, Rågprisets uppjagande och den fortfarande vintern, hvilka blifvit anförda i artiklarna i detta Blad *"om Nöden i Provinserna"*, äro ock de omständigheter, som i Kungörelsen uppgifvas såsom motiver för det nu fattade beslutet. Högst besynnerligt är det emellertid, att tiden för införselstillåtelsen mot nedsatta afgifter blifvit utsatt till den 15 Juni, *terminen för leveranssslutens fullgörande*, och *icke* till den 1:sta Juli eller 1:sta Augusti. Detta förhållande ger det tvetydiga utseendet åt saken, som skulle Regeringen med tullnedsättningen mindre afsett nödens afhjelpande för de fattigare klasserna än underlåttandet af ingångne leveranskontrakters uppfyllande.

Utaf Kungörelsens datum visar det sig nu, att beslutet om tullnedsättningen blifvit fattadt den 6:te April eller i Fredags; och det är då högst anmärkningsvärdt, att Kungörelsen icke redan stod att läsa i *Lördagens Nummer* af Statstidningen. Med rätta borde till och med hvarje beslut af sådan beskaffenhet som detta, på de *ganska gilltiga* grunder, som i förra numret af Minerva anfördes, publiceras i officiella Bladet *samma dag* beslutet fattas; når Statstidningen utkommer om aftnarna vore detta ganska verkställbart, om konseljerna nu höllos samma tid på dagen som förr. Också är Allmänheten så öfvertygad om, att *Regeringen sjelf* inser vigten och angelägenheten af, att dylika beslut med *möj igaste största hastighet* varda offentliggjorde, att opinionen var allmän här i går och i Söndags, det någon tullnedsättning icke blifvit beslutad, når Kungörelse derom ej stod att läsa i Lördagens Statstidning, att frågan icke blott skulle varit ventilerad utan beslut deruti verkligen fattadt åtta dagar förut, men publikationen fördröjd af justeringen, vore ett till den grad anmärkningsvärdt förhållande, att det ej är tänkbart. Ty åtta dagar kunna ej behöfvas att uppsätta och justera en Kungörelse, som ej innehåller mer än tolf rader; dertill behöfves ej mer än på sin höjd lika många minuter.

Hela denna angelägenhet och underlåtenheten af Regeringen att förlidne höst inställa Brännvinsbränningen, måtte emellertid, såsom vi förmoda, ej kunna undgå att nästa Riksdag bli föremål för KonstitutionsUtskottets och Riksens Ståndersuppmärksamhet.

Nemesis.

En tilldragelse från de sednast förflutna åren.

II.

Alfred G. hade ledt samtalet in på det farliga ämne, som så ofta föregår en kärleksförklaring, om förhållandet mellan qvinna och man.

»Jag, min Fröken», yttrade han, »äger i min karakter alltför mycken redlighet att ens vilja bedraga en qvinna, ett bedrägeri, hvaraf man annars — nog lättsinnigt — skryter. För mig ligger det något heligt hos en ung qvinna, som gör sitt inträde i verlden, som icke har större förebråelse på sitt samvete, än att hon i hemlighet läst en förbjuden roman, som ända tilldess blott sjungit sina arier, vattnat sina blommor, och ett helt år gladt sig åt den annalkande julen; men som nu beträder de första stegen på en bana, der — hvarföre neka det — hon omges af tviflet, af förbrytelsen, af gudlösheten, der hon får höra Byrons strofer använda till ett hädiskt skämt och ser förakt för religionen, liksom de svarta sammetsvästarna, på modet. Min Fröken! jag

smickrar aldrig. Men Ni är för ren, för ädel för de förhållanden, som omge Er. Ni borde lefva, som engelarne, i skyn.»

Allt detta skulle i en annans mun förefallit öfverdrifvet, måhända osmakligt, men Grefve G. visste att i sina ord nedlägga uttrycket af en så entusiastisk förtjusning, en så svärmande hängifvenhet, att Fröken Ebba aldrig förr tyckte sig ha hört så ljufva toner smeka sitt öra. Hon trodde sig älskad, och lyssnade på honom med den tysta glädje, som är en hemlighet mellan Gud och dem, som älska för första gången. Dessutom var det ju endast hennes *själ*, hvars egenskaper han prisade. Hon skulle ha rodnat, om han talat om hennes öga, hennes hy, hennes hals. Det var ju nu en moralisk beundran han för henne utvecklade. Hvarföre skulle hon då förbjuda sig att lyssna till den förtrollande klangen af hans stämma, att någon gång blicka, hälften skyggt och hälften forskande, in i den fuktiga glansen af hans öga, som talade om djup, inre rörelse?

Alfred spelade sin rol fasansvärdt väl. Än sorgsen, än glad, än drömmande och än häftigt uppspritande, såsom man är, då man älskar af hjertat, visste han att med en talang, som nästan kom turen att resa sig på mitt hufvud, återge alla dessa oskyldiga skrupler, som ingå i den första kärlekens karakteristik. Än gick han obeslutsam ett par slag kring golfvet, som tvekade han att våga nalkas det dyrkade föremålet för sina känslor; än rodnade han, som hade inre lågor återskimrat på hans kinder. Han inrymde med afsigt åt Fröken Ebba ett slags öfvervälde, som smickrade henne, ty vanligtvis ligger i mannens kärlek något öfverlägset, något beskyddande. Grefve Alfred ville i sin passion lägga till och med försakelse af denna mannen naturligen medfödda känsla. Han ville låta Fröken Ebba tro, att han offrade allt för henne. Stackars Ebba! hon var sjelf det utsedda offret.

Grefve Alfred sökte, med ett uttryck af triumf öfver sitt lyckliga öde, ådagalägga det företräde han, framför alla, skänkte åt Fröken Ebba. Han dyrkade henne, som en katholik sitt skyddshelgon, med ett slags yttre prål. Han skulle uteslutande vara den, som förde henne till bordet, som kastade shawlen öfver hennes axlar, som gick med budskickningar emellan henne och hennes mor. Qvinnan är svag för en dylik uppmärksamhet. Det var redan mera Fröken Ebbas blickar, än hennes läppar, som vid dylika tillfällen voro tacksamma. Redan då en qvinna för första gången talar ögats språk med en man, har dem emellan ett farligt förhållande inträdt.

Mera observatör, än artig kavaljer, hade jag, under gången af balen, uppmärksamt följt det vackra paret, och dervid gjort de anmärkningar, hvilka jag ofvanföre haft den äran meddela mina benägna läsare. På förhand och för att icke ge någon stöt åt mitt goda namn och rykte, får jag nämna, att min bekantskap med Grefve G. aldrig var den af egentlig vänskap, ehuru händelserna kastat oss i förhållanden, då förtroende å båda sidor i viss grad var nödigt. Vi hade varit kamrater i samma Embetsverk, och, i flera års tid, hvarje förmiddag, med tidningarna i handen, inom murarne af vår Expedition, afgjort Europas öden; beklagat Preussen för den föga koncentrerade belägenheten af dess besittningar, hvilka ligga, som en flikig trasa, kastade öfver Tyskland, och i hvilka det i en framtid kan falla åtskilliga in att nypa både nytt och gammalt; påstått, att, med Polska upproret, fan farit i Ryska statskroppen; ansett Julii-revolutionen som en sent skördad höstfrukt af 89 års revolution, och slutligen, angående Baronerne Vegesacks och Dübens högmålsbrott, yrkat, att noll gång noll gör noll. Men, oaktadt denna likstämmighet i åsigter, hade förhållandet mellan Grefven och mig varit temligen kyligt, som det alltid är mellan en förklarad Aristokrat, som G., och en varm folkförfäktare, som jag. Hade jag varit född Adelsman, hade måhända mina tankar i detta ämne varit helt annorlunda beskaffade. Nu hade jag af historia och erfarenhet funnit, att det aldrig gifvits, med undantag af kammartjenare och antiquarier, någon utan vapen och säte och stämma på Riddarhuset, som varit, af själ och hjerta, Aristokrat, och det af det enkla skälet, att hvar och en förfäktar helst sina egna rättigheter. Huru mycket således än Grefvens och mina åsigter i den yttre politiken öfverensstämde, gafs för var likstämmighet inom fäderneslandet alltid en stor stötesten i Svenska Riddarhuset, hvarom vi så mycket oftare påmindes, som vi båda hade våra hästar på utfodring hos den nu mera affidne fodermasken Larssen vid Riddarhusgården.

Emellertid — hvad likstämmighet i åtminstone en del af våra politiska åsigter icke kunde göra, kom att gör. s genom differens på spel. En af våra gemensamma bekanta skulle på Blå Porten slå bort en honom tillhörig häst. Jag vann väl hästen, men jag kan försäkra, att, som han kom, så gick han, ty han dog dagen derpå af lungröta. Men emellertid, sedan tärningarna väl börjat rulla, blef »ruljansen» allt lifligare och lifligare. Grefven och jag inlåto oss i en ädel täflingsstrid om hvem, som med tre tärningar kunde slå de högsta slagen, och i detta hänseende stod jag obestridligen högt öfver Grefven, som nästan beständigt misstog sig om rätta sättet, och småningom tappade betydliga summor. Tärningarna äro mera nyckfulla, än damerna. De sednare hade Grefven på sina fingrar; ej de förra.

Slutligen råkade Grefven att bli mig skyldig en större summa, och för att ovedersägligen öfvertyga mig om den aktning, hvilken han hyste för den talang, hvarmed jag afvunnit honom hans penningar, anhöll han att med mig få knyta broderskap, och, enär jag dermed satte föga eller intet på spel, utom måhända en fördröjd betalning, så ingick jag åtminstone utan missnöje på förslaget.

Sedan jag sagt en kalembourg öfver en af Grefvens ovänner och berömt hans skomakare, blef denna vår förbindelse fastare än någonsin, och Grefven hugnade mig emellanåt med ett vettenskapligt utvecklande af hans

åsigter i moralen, hvilka hade kunnat sammanfattas till en någorlunda lämplig: »Catechisme Diabolique.» Jag gjorde dervid, som damerna vid ett eller annat tillfälle: jag medgaf hvad jag icke borde, ty hvarföre skulle jag tvista med Grefven och måhända göra mig en ovän genom att försvara dygden, när den icke mera är modern. Vår tid är hufvudsakligen för talangerna, och Grefven ägde alla talanger, men också ingen enda dygd.

Det fans hos Fröken Ebba någonting, som rörde mig. Hon intresserade mig genom det barnsliga förtroende, hvarmed hon gick sjelfva den förtrollande vampir till mötes, som ville dricka hennes ädlaste känslors hjertblod. Jag beslöt att varna henne, att framkasta några ord om G., hvilka, ifall de betänktes af henne, borde upparbeta sig till tvifvel om uppriktigheten af G:s känslor. Men hon förstod mig icke. Hon visste icke hvad misstroende ville säga. Jag var da nog ädelmodig att öfverlemna henne at sitt öde.

I kottiljongen, som Fröken Ebba dansade med Alfred G., såg jag henne, under ett ifrigt, men tyst fördt samtal med sin partner, göra en rörelse af barnslig glädje, som häntydde på en rörandn naiveté i karakteen. Nästa ögonblick märkte jag, att hennes stora blar ögen voro halffyllda af tårar. Ett dystert leende drog öfver Grefvens läppar. Våra blickar möttes. Jag förstod denna blick. Deri låg en vild triumf. Redan under supén började Alfred synbart bli kallare mot Fröken Ebba. Han förde henne icke från bordet, och bröt dermed för första gången en tre månader gammal vana.

»Ha!» yttrade han efter kottiljongens slut till mig, och drog, liksom en suck af lättnad, »det här äfventyret renderar mig en Engelsk gigg. Jag höll vad med B., att jag inom den tjugosjette Mars skulle underkufva den lilla rebellen, och vi skrifva i dag den fjortonde. Det arma barnet! hon kunde icke tygla sin glädje. Hela salongen såg hennes förtjusning, och hennes mor satt, som på ett nålhus. — Jag reser nu på landet, för att jaga. Jag blir väl borta några veckor. När jag då får en stund sysslolös, skall jag skrifva en kria öfver »oöfvervinnerliga hinder», den jag ärnar underställa Fröken Ebbas benägna pröfning. Adjö! jag har ett rendezvous, som icke får försummas, och klockan är redan ett på natten.»

III.

Vid pass ett år hade förflutit. Åter gafs en lysande fête i samma våning, dit jag nyss infört den benägne läsaren. Åter sutto der rader af präktigt parerade damer med rosor på kinderna och leenden på läpparna, med lysande solfjädrar i händerna; än med sina små hufvuden tankfullt lutade på sned; än barnsligt lekande med sina slingrande Boas. Åter hvimlade der kavaljerer med svarta frackar och med klackhattar, med infall och anmärkningar på läpparna, i sina egna fötter betundrande Ferons Enkas konstfärdighet, och med varsamhet pådragande Boivins glacé-handskar. Åter vände sig samtalet kring tusen olika ämnen, från Mamsell Charlotte Fickers sista kostym ända till en qvinnas pligter, från Folckers blommor till mordförsöken mot Konungen i Frankrike, från den vackra våningen till möjligheten af en skärseld för vackra synderskor.

Åfven Alfred G. hade infunnit sig. Med honom hade emellertid, så mycket allt för öfrigt liknade sig från det förflutna året, en vigtig förändring inträffat. Han sökte visserligen att hålla sig inne i den gamla frivola tonen, men som en vacklandè ryttare endast med våldsam ansträngning håller sig fast i sadlen. Man såg, att hans skämt svigtade, att det kostade på honom. Det var blott en enda tanka, som sysselsatte hans själ, som fyllde den ända nederst i dess djup. Alfred G., den lättsinnige, af grundsats och natur lättsinnige Alfred G., han, som vandrat sin väg bland qvinnorna, nyckfull, som en Opera-dansös bland sina tillbedjare, som endast *låtit* älska sig, och med ett leende ursägtat hvad en qvinna aldrig kunnat förlåta en annan, Alfred G. älskade verkligt och — obelönadt. En hämnande genius hade redan träffat honom — i kärlekens gestalt.

En dylik känsla är måhända svår att förklara hos en så moraliskt undergräfd person, som Alfred G. Säkert är att i den första uppmärksamhet han egnade åt Froken B. ingick visst ingen verklig tillgifvenhet. Men det sätt, hvarpå hon, med en slags föga dold afsky, ständigt flydde honom, ständigt stötte honom ifrån sig, intresserade honom. Hans fafänga blandade sig med i spelet; han svor att kufva den lilla uppstudsiga, och innan kort kunde icke ens den egenkäre G. neka för sig sjelf, att han älskade, verkligt älskade, och, ehuru han någon gång smickrade sig med den förhoppningen, att Fröken B. endast var en kokett, mera fulländad, än han sjelf, och att hon blott först ville triumfera, för att sedan förklara sig öfvervunnen, kunde han näppeligen för sig dölja, att detta antagande var ett luftslott, som hämtade sitt enda stöd i hans egen passion.

»Jag vet icke», brukade han i tankfulla ögonblick yttra för sig sjelf, »om jag, som Jakob, strider mot en Engel, eller, som Manfred, mot en Djefvul.»

Och en kallsvett, kallare, än spetsen af en dolk, skölje i sådana ögonblick öfver hans kropp.

Emellertid var Grefven för den, som icke närmare kände honom, i sällskap ungefärligen densamme: qvickt hädisk, en icke olycklig adept af den utsväfvande, halft atheistiska, halft epikureiska sekt, som, efter en Fransk författares yttrande, gör religionen till en synd och synden till en religion. Man kunde igenkänna så väl den, som honom, i den lust och förmåga att parodiera allt, som röjde sig så väl hos den ena, som hos den andra. Han tände ännu alltid ett rökverk för otron med samma lugn, som han tände en cigarr, och raljerade med en pligt, som med en dotter af lättsinnet och nöjet. Han kom just från Riddarhuset. Han beskref en talare, som der debuterat.

»Tänken Er, mina herrar!» yttrade han, »en lång, mager, skranglig person, förtvifladt lik två ben i korss under en dödskalle, ty karler var hjulbent, med ryggen krökt, som en tidningsskrifvares två glasögon, sto-

ra som ugglans i Friskytten, och se'n talade det intagande åkerspöket om friheten. Jag njuter helst af min frihet, under det att andra tala om den, och derföre, sedan jag öfverenskommit med en ledamot af oppositionen, som jag visste skola votera tvertemot hvad jag pligtskyldigast voterar, att gemensamt med mig lemna Riddarhuset, begåfvo vi oss båda af på väg till spektaklet, för att derifrån åter ställa kosan hit. Men — se! på vägen erinrade sig min vän af oppositionen, att han glömt sitt paraply i Riddarhuskansliet, och, ehuru himlen var så klar, som den fula Mamsell Trasslings ansigte, när hon ändtligen vet sig vara uppbjuden för hela qvällen så — allt nog min vän anträdde återtåget till Riddarhuset. Jag vet icke hvilken tanka, som ingaf mig det royalistiska beslutet att förfölja den flyende fienden. Troligtvis påminde jag mig, att man gaf Grefven af Waltron eller Subordinationen på spektaklet. Just när jag försigtigt kommit ända till Riddarhusdörren, såg jag min antagonist gå fram till Landtmarskalksbordet med sin voteringssedel, men dessutom med en så oskyldig min, som en bonde med ett offer till sin pastor. Strax derefter uppläste RiddarhusSekreteraren, att voteringen utfallit med 223 röster mot 17. Men Sjutton är alltid mera, än Sexton.

I detsamma inträdde Friherinnan Turkhufvud med sin dotter, Fröken Ebba. Jag har aldrig sett något mera stelt, afmätt och tillika höfligt, än den helsning Alfred gjorde, då de båda damerna passerade förbi honom. Friherrinnans blick var stolt, nästan sträng. Fröken rodnade först, när hon fick se Grefve G. Sedan antog hennes kind nästan samma färg, som marmorn på en graf.

»Gud och folket!» utropade Grefven, »hvad är det för ett stor-rosigt tyg Grefvinnan har i sin klädning. Man skulle tro, att hon tagit det från något af omhängena till dessa massiva monumenter åt Hymen, som våra förfäder benäget gåfvo namn af sängar, och der ett par rotar knecktar skulle kunnat hvila lika väl som ett äkta par.»

Alfred drog en djup suck, som hade dessa gäckerier kostat honom sjelf mest, och som gladdes han, att meningen ändtligen var slutad.

Deuxbattangerna till salen slogos upp af en betjent i livré. Fru B. med hennes dotter inträdde. Alfred skyndade emot dem med någon af sina zirligaste komplimenter på läpparne.

Man skulle kunnat likna Fröken B. vid en lampa färdig att slockna. Man tyckte, att hon, såsom myggan, endast borde lefva i solskenet. En hastig förskräckelse tycktes i stånd att döda henne; en vindflägt att kasta henne på sotsängen. En ytterlig svaghet, ehuru ej sjuklighet, uttalade sig i hennes fina, nästan etheriskt bildade former, i hennes genomskinliga hy, der de finaste blå ådror voro synliga, der man nästan såg, hur bloden pulserade. Hennes anlete, isynnerhet hennes blick, bar pregeln af något himmelskt. Hon föreföll som ett luftigt andeväsen. Hade hon någon gång inträdt i ett fängelse till en brottsling, som väntade döden, skulle han ansett henne för en tröstens Engel, som nedstigit från det höga. Hos henne fans en egen lättrörlighet i sinnet. Ett skärande ljud kunde komma henne att gråta; några blodsdroppar, som vid en åderlåtning stänkte opp på henne, kastade henne i konvulsioner. Hennes syn var ovanligt skarp. Intet undgick hennes hörsel-förmåga. Hennes känsel var till den grad fin, att, om jag anförde exempel derpå, skulle man anse dem diktade. Det tycktes, som om hon redan på jorden afkastat sig en del af stoftets bojor. Hon var svärmiskt religiös, som dessa ytterligt svagt organiserade naturer ofta äro det, och hon gret, i natten, på sin bädd, öfver verldens synder. Dessa tårar voro en Engels; de hade förtjent att uppfångas och utgöra diamanterna i en helgon-krona.

Hon hade ofta hört Alfred G:s uppförande skildras, hans trolöshet, hans marterande grymhet mot sina offer, och hon ansåg honom med en slags helig fasa, ja! med afsky, ifall en så häftig känsla, der så litet förlåtelse och undseende ingår, kan antagas hos en så mild och vek varelse.

Det var som om en ond dæmon oupphörligt drifvit Alfred G. i denna persons spår, hvilken fruktade och undvek honom, liksom man undviker grannskapet med en pestsmittad. Som två representanter, den ene af kärlek, den andra af fasa, stodo de ständigt inför hvarandra. Alfred drogs af en mäktig känsla till Fröken B. Hon af en lika mäktig ifrån honom. Den enas köld, den andres värme förskräckte dem ömsesidigt. Hon bäfvade för hans kärlek; han bäfvade för hennes hat. En dyster förtrollning tycktes ha sträckt sin hand öfver båda dessa varelser, som aldrig kunde och aldrig skulle förstå hvarannan.

Och på detta ömsesidiga förhållande, som näppeligen kunde undgå den minst uppmärksammes öga, såg Fröken Turkhufvud med stela blickar, utan tårar. Hennes ögons källor voro uttorkade. Hon hade velat, ifall hon mäktat det, gråta öfver honom, som hon ännu älskade.

Det var emellertid, som om en magisk kraft hade fängslat Alfred vid Fröken B:s stol. Allas ögon voro fästade på honom, och han såg det icke; allas läppar hviskade om honom, och han hörde det icke. Han, hvars observationsförmåga annars var så fin och träffande, som genast anmärkte, om en hake sprungit i ett fruntimmers klädnad, eller om en ögonblicklig rodnad färgade hennes kinder; har, hvilken en vacker munsdragning till gäspning vid en lång supé icke ens undgick; som hade studerat menniskorna på supéer och baler, — Alfred G. fann icke, att han var fokus för bränstrålarna af sällskapets anmärkningar. De damer, som han gäckat, skakade, leende, på hufvudet; de kavaljerer, hvilka han slagit ur brädet, pekade fingret åt hans obelönade kärlek. Infall och anmärkningar på hans bekostnad korssade hvarandra ikring honom, som kulor i en batalj, men han hörde icke den hviskande susningen deraf; han såg icke, huru detta artilleri varmast serverades af de gamla damerna, ty de yngre kände ännu medlidande med »en så vacker karl.»

Måhända var det en känsla af fafänga, såsom man, hvilken hos mig uppreste sig mot den triumf det täcka könet firade öfver Alfred G.; måhända ingick en grad af vänskap i det beslut, som dref mig att närma mig honom, der han stod vid den för alla hans böner otillgängliga Fröken B., — som Tantalus vid sin klippa, vid straffet för hans lifs synder.

»Alfred! du gör dig löjlig», hviskade jag honom i örat.

Löjlig! detta är ett ord, som kommer en verldsman att rysa i det innersta af hans varelse. Åtlöjet är menskolifvets olidligaste tortyr.

Alfred spratt till, och svarade mig knappt hörbart: »Jag är olycklig, mycket olycklig.»

Det var den första gången jag hört en känsla tala från Alfreds läppar. Is-skorpan hade smultit kring volkanen, som nu, med förfärlig kraft, rasade i den olyckliges inre.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 30. 1838.
Tisdagen den 17 April.

FREJA.

Wid inwigningen af Gårdsby Kyrka.

Helig, Helig, Helig Herre Gud Allsmäktig &c. &c.

Ja, helig, helig Han, som skapat verlden!
Han kastar himlen som en mantel kring sig,
Och Vår som blommar, är hans andedrägt.
Sjustjernorna, sju solar, sätter han
Som gyllne ringar på sitt skaparfinger;
Han hänger svärdet i Orions *bälte;*
Och fästets Lyra *klingar på hans arm.*
Fall ned och tillbed! — Nej, stig upp och älska;
Ty det är Han, som lyser dig i solen,
När dig i skörden, svalkar dig i källan,
Och susar öfver dig i lundens toppar,
När månen skiner på de stilla vattnen
Och på de stilla tankarna, som gå
Bland Minnets vålnader i aftonstunden.
Ack, hvarje gång en högre tankes blixt
Slår ner i själen och förskingrar mörkret,
Hvar gång en känsla, mera ren och djup
Än hvardagslifvet och dess små bekymmer,
Ditt hjerta vidgar och du känner vingar,
Som lyfta dig från jorden, tycks dig stå
Och dricka himlen, trampande på molnen,
Försänkt i salighet, och ville trycka
Hvart skapadt väsen till din trogna barm: —
Då känner du, det är Hans *kraft, som bär dig,*
Då är hans ande öfver dig, är när dig,
Du ser hans herrlighet, du hör hans röst,
Väl icke utifrån, men inom, i ditt bröst.

Här ha vi byggt ett tempel till hans ära,
En ringa byggnad, äfvenväl för jorden.
Men himlen blickar rikligt in uti den,
Och stora tankar kunna rymmas der,
Och känslor, djupa såsom evigheten.
J Murar, salighetens hörnestenar,
J hoppets fästen i en stormig tid,
Jag lyser himlens frid utöfver eder!
Hur många slägten, icke födda än,
Som skola här förnimma himla-orden!
Hur månget knä, som icke än är till,
Skall böjas här och nöta altar-runden!
När stilla andakt håller vakt i templet
Och orden flyga ifrån Lärarns läppar
Och söka hjertat och slå ned derpå,
Som dufvor på den kända fönsterkarmen,
Då, men ej förr, är gudstjenst under hvalfvet.
Och när en gång en himmelsk sångarfågel
Blir lockad in i kyrkan, trifves der
Och bygger bo på läktaren deruppe,
När Orgeln drar de djupa andedragen
Ur himlens lungor, och förflyttar eder
Till sångens fria, underbara land,
Der allt är harmoni och gudaskönhet,
Hvart doft en ånga ifrån Libanon,
Hvart moln ett gullmoln, idel englahufven
Se på sin syster själen ner derur:
Då, men ej förr, är edert tempel färdigt,
Och i sin ringhet dock den högste värdigt,
En evighetens vagga, hvarest J,
J, tidens hittebarn, fån växa till uti!

Dock — när det barnet fullväxt är och moget,
Då lägges det uti en annan vagga
Härutanför, och våren höljer den
Med gröna täcken. Kännen J det stället,
Den stilla staden, der de tyste bo?
Der sofva edra fäder före eder,
J kommen sjelfva, edra söner komma
Och lägga sig bredvid er: maken åt er!
Dock — der är rum i herberget! Ej sorl,
Ej kif hörs der, en hvar är der belåten,
Och tvistar ej med andra om sin plats.
O, hvilken ville icke hvila der
I stilla kamrar, långt från verldens äflan,
Och sofva bort en tid af evigt gyckel,
Som spänt sin lina mellan taken på
De dödas grafvar, dansande deröfver?
Der är en fristat, der är allting lika,
Den rike magrar der, den sköne grinar
Med murkna tänder, sjelfva sqvallrets tunga

Förlamas der och ljuger icke mer.
Men ryssen icke, ty de multna benen
Få lif igen, och undanvälta stenen,
Och himlalöften och odödligt hopp
Gå som en morgon öfver grafven opp.
Hvad kärt, hvad dyrbart J på jorden haden,
Det mognar der, som frukten under bladen,
Och står en gång ifrån förmultnad stam
Föryngradt, skönare och luftigare fram.

J män och qvinnor, samlade omkring mig!
Jag viger templets, viger grafvens stenar
Till frid och hvila: kunde jag jemväl
Till frid och hvila viga edra hjertan!
Der går en oro genom menskolifvet,
Som söndrar hjertat, låser fast vid jorden
Dess större hälft; den andra vill till skyn.
Den söndringen kan endast kyrkan hela.
Det var en tid, då hon det hela var;
Hon är det helande ännu för slägtet.
Och derför gån med andakt i dess gårdar,
Ty der är himlens tröskel. Läggen af
All verldens sorg, som en försliten klädning,
Och ställer själen, hvitklädd, fram för Gud!
Det är ej lärarns svaga röst allena,
Ej ordet ensamt, som han er förkunnar,
Men ock derjemte Helgamannasamfund,
Gemensamheten, allt det storas moder,
Och Bön, som lågar, Sång, som sväller upp —
Det allt rör hjertat eller lyfter tanken.
Ty andakt smittar liksom sorg och glädje,
Och hvar Församlingen i Herrans namn
Har trädt tillhopa, är Han midt ibland dem
Och alla blott ett hjerta och en själ.
Det är den Helige, den Gode Anden,
Som bor i kyrkan, sväfvar öfver landen,
Och följer vandraren, med tysta spår,
Välsignande så länge, som han får,
Hugsvalar, lugnar, stöder och begåfvar,
Och jordens son till slut till himlen hemförlofvar.

Tegnér.

Nemesis.

En tilldragelse från de sednast förflutna åren.

IV.

En våning vid Drottninggatan skimrade i hela prakten af den rikaste eklärering. Mellan de präktiga sidengardinerna kunde man från gatan se damer i lysande drägter röra sig af och an på de mattbelagda golfven, och plymagerade, trekantiga hattar lågo i fönstren. Den ena vagnen efter den andra, flera med jägare hängande bakpå, alla prålande med adliga, grefliga eller friherrliga vapen, stannade utanför porten till bröllopshuset, der tolf mareschaller flämtade och kastade sina rökmoln opp mot den klara vinterhimlen. Ett par betjenter i livré af ållo den påträngande folkmassan, hvilka, några i sender, insläpptes genom porten, och, medelst en bak-trappa, fingo passera till det rum, der bruden, den skö-na, lyckliga bruden, visades. Vi vilja ej gå personligheten nog nära att uppräkna namnen på de vackra brudtärnorna, som med elfvenhvita fingrar nyss flätat myrtenkronan i deras vänninnas blonda lockar, och nu stodo der med nedslagna ögon, lyssnande till de smickrande anmärkningar, dem några maskerade gardes-officerare läto undfalla sina mustacherade läppar. Måhända skulle Herrar Marskalkar ursäkta mig, ifall jag uppräknade deras namn, när jag tillika gaf dem en skyldig gärd af det mest odelade bifall för deras utsökta skicklighet vid placeringen, vid hvilken ej en gång något fruntimmer fann sig sitta en half aln lägre, än hon borde, och der ingen var glömd, fastän icke någon ÖfverCeremonimästare styrt anordningen af det hela. Jag borde, vid ett sådant tillfälle, icke heller glömma att omnämna den utmärkta, oratoriska förmåga, hvilken Herrar Marskalkar i så rikt mått ådagalade vid de tre och femtio skålar, som voro en nödvändig följd af dagens högtidlighet. Men måhända vilja dessa herrar, liksom jag sjelf författare, vara anonyma. Jag iakttager derföre, hvad deras namn angår, den djupaste tystnad, och kan emellertid med godt samvete försäkra, att det låg en gudomligt vacker klang i slutstafvelserna på dessa namn, Sköld, Hjelm, Kreutz, och mera sådant.

Kom man händelsevis denna afton att passera Drottninggatan uppföre, och kom man, när man blifvit inblandad i det brokiga hvimlet, som böljade af och an framför det beskrefna huset, att fråga, hvad den täta folkskockningen egentligen betydde, så svarade Polisbetjenten med handen på sin bricka och med en ton af Embetsmanna-myndighet: »I dag firar Fru B. sin dotters bröllop med Ryttmästaren vid Dragonerna, Kammarherren Lejonhjerta.» Och gesällen, som hurrat åt de ur vagnarna utstigande Exellenserna, svarade: »I qväll gifter sig Lejonhjerta med Fröken här i hörnet», och den nyfikna jungfrun, med sin blaa silkes-shawlett kring hufvudet och sin bruna spens kring de fylliga formerna, svarade sippt och sedesamt: »Det är ett äktenskap, ett kristligt, äkta förbund, som i dag knytes mellan unga Lejonhjerta och Fröken B.»

Småningom förgick tiden. Ceremonien var redan förbi, och förbi var folkskockningen framför huset, med undantag af några dag- eller rättare nattdrifvare, som värmde sina frusna fingrar vid lågan af mareschallerna, och talade om Korrektions-inrättningen på Långholmen. Redan väntade ett och annat ekipage på sitt herrskap, och det tycktes på den i salen med särdeles lifligbet fram- och tillbakailande betjeningen, hvilken man genom fönsterna kunde varseblifva, som om man var sysselsatt med serveringen af supén.

Då kom en lång, mager gestalt, insvept i en pels, ilande längs efter sjelfva väggen af huset, som en skugga ilar utmed en kyrkomur. Han smög in genom porten, måhända obemärkt för betjeningen, som nu var sysselsatt på andra håll. Midt igenom hvimlet af de med fat

och talrikar springande domestikerna, passerade han förstugan till första våningen, och kom upp i den andra, der det nygifta paret skulle fästa sin bostad.

Med en vildt lurande blick, en blick, som förfärligt sväfvade mellan alfvar och skämt, med blicken af en vansinnig, öppnade han varsamt, ljudlöst dörren till salen. Der nickade en sofvande kammarjungfru i en soffa. Med de lätta, viga rörelserna af en katt, ilade den obekante snedt öfver golfvet, in i ett förmak och sedan in i en sängkammare. Det var det unga parets brudkammare.

Här rådde redan en pittoresk oordning. Den unga makan hade, straxt efter ceremonien, af rörelse och häftigt anslående känslor, funnit sig illamående. I hennes mors boudoir hade ett par Exellenser slagit sig ner, för att tala om representations-förändringen och Mamsell Widerberg. Dem ville icke Fru Lejonhjerta störa. Atföljd af tvenne af sina brudtärnor, hade hon derföre ilat opp på sin egen sängkammare.

Ett par genomgråtna, broderade näsdukar lågo kastade på Causensen. Eau de Colognes-flaskor och prinsens droppar stodo här och der på borden. En nu mera vissnad bukett hade blifvit glömd på en stol, hvilken man skjutit fram till toiletten.

Utan att säga ett ord, kysste den obekante näsdukarna med häftighet, som ville han med sina läppar uppfanga daggen af de tårar, hvilka der blifvit fällda.

Sedermera nalkades han Brudsängen. Han drog långsamt tillbaka sparrlakanen och betraktade noggrant de hvita, spetskantade örngåtten, som svällde af det elastiska eiderdunet. Han stirrade på det präktiga brudtäcket, under hvilket trenne brudar af B:ska familjen redan hvilat. Derefter drog han eftertänksamt igen sparrlakanen, under det att han ruskade på hufvudet. Pa nattduksbordet låg en psalmbok. Den okände slog opp den och läste ägarinnans namn, Amalia B. Med nästan samma ömma omsorg som en mor sitt barn, gömde han den vid sitt bröst.

Då hördes buller. Det liknade steg af gående. Med samma häftighet, som en skrämd dofhjort, ilade den obekante till en fönstersmyg, der han stod dold bakom de tunga gardinerna.

Dörren öppnades. Fru B., hennes dotter och några med dem beslägtade damer inträdde. På flera af dessas läppar hvilade ett betydelsefullt leende. Fru B. hviskade några ord vid sin dotter. En matt rodnad färgade dennas bleka, men i all sin blekhet intagande kinder. Hon liknade i detta ögonblick en af dessa den Italienska skolans helgonbilder, som äro förföriska, utan att lofva någonting.

Efter några ögonblick aflägsnade sig de äldre damerna. Amalia B. föll på knä och bad till Gud, att hennes äktenskap skulle blifva lyckligt. Då skakade en darrning den okändes gestalt, och äfven han knäppte ovillkorligen sina händer tillhopa.

Medan hans maka ännu lag knäböjande, inträdde Lejonhjerta. Hon märkte honom icke, der han stod med handen på låsvredet, utan att våga tillsluta dörren, bäfvande af fruktan, att störa henne. Hon bad för honom och han hörde det. Han kände en försmak af himlarnes salighet.

Men i samma ögonblick den okändes öga föll på Lejonhjerta, störtade han emot honom, som tigern på sitt rof. Han spände sina naglar i hans ansigte och sökte att bita sig fast vid hans hals med tänderna, hvilka i raseri gnisslade emot hvarandra. Det var ett vilddjur i en menniskas gestalt.

Ehuru vansinnet ger jättekrafter, lyckades det Lejonhjerta att kasta sin angripare ifrån sig, men i detsamma störtade han äfven omkull det bord, hvarpå stodo de enda ljusen i rummen, hvilka följde med i fallet och släcktes. Den af förskräckelse halfdöda makan ropade med förtviflans stämma: ljus! ljus! och under allt detta brottades de båda vederdelomännen på lif och död, i ett ogenomträngligt mörker, bland kullkastade stolar och öfverändakastade bord. Ändtligen blef Lejonhjerta sin fiende öfvermäktig; denne tycktes blifva allt mindre och mindre liflig i sitt motstånd. Lejonhjerta började till slut frukta, att hans motståndare gifvit upp andan.

I detsamma störtade ett par betjenter in med ljus. I sina konvulsiviskt knutna armar höll Lejonhjerta ett lik, liket af Grefve Alfred G. Han hade en längre tid varit besynnerlig, slutligen vansinnig. Han hade troligtvis dukat under, just i en paroxysm af denna galenskap, ty af de blodviten han fått under enviget, stod visst ingen dödsorsak att finna.

Samma natt, vid samma timma, afled Fröken Ebba Turkhufvud. Hon dog af »ett brustet hjerta.»

Jag omtalade en gång händelsevis denna tragiska tilldragelse för en min slägting, en gammal f. d. Öfverste, en sönderskjuten relik från 89 års Finska krig, med krycka för blessyrernas, icke för giktens skull, och med Svärdsorden för bragdernas, icke för anciennitetens skull.

»Min Bror!» sade han, när jag slutat, »det fins en *Nemesis* så väl i kärlek, som i hat.»

Ett och annat.

I anseende till helgdagen kunde sistlidne Fredag något blad af *Freja* icke utgifvas, och Redaktionen har derföre icke förr än i dagens Nummer kunnat framställa angelägenheten af en upplysning, hvilken, till förekommande af Allmänhetens förvillande och förledande, ovillkorligt synes påkallad utaf en officiel artikel, eller kanske rättare sagdt, *officiel gåta*, som lästes i *Statstidningen* sistlidne Tisdag. Huru billig än begäran om en sådan upplysning är, så torde likväl Statstidningens Direktion eller Redaktion utaf något de obotfärdigas förhinder icke finna sig vid att meddela densamma, och man tager sig derföre friheten, att äfven till *Dagligt Allehanda* och *Aftonbladet* framställa samma anhållan, i hopp att de ej skola undandraga sig att benäget lemna den önskade upplysningen, hvilket de

så mycket lättare måtte kunna göra, som begge gillande, och Dagligt Allehanda med uttryckligt »*bifall*», påföljande dagen eller i Onsdags refererade efter Statstidningen den uti dennas artikel omnämda Regeringsåtgärden, och det ej är sannolikt, att de skulle ha gillat och än mindre berömt hvad de ej förstått.

Den Regeringens åtgärd, hvarom fråga är och om hvilken särskild kungörelse den 16 sistlidne Mars äfven blifvit utfärdad, är beslutet, »att försäljning af *alla* »sorter i ugn torkadt bröd, infördt från landet eller ba»kadt i Stockholm eller i andra städer, är tillåten så »väl å Hufvudstadens allmänna försäljningsplatser, dock »ej derstädes i mindre qvantiteter än 1 lispund, som »äfven, efter föregången anmälan hos Stadens Politie-, »Embets- och ByggningsCollegium, uti öppna salubo»dar i så små qvantiteter som helst, emot behöriga af»gifter till Kronan och Staden, *utan att i ena eller* »*andra fallet säljaren är skyldig att lemna brödet till* »*det i Hufvudstadens brödtaxa fastställda pris*, och att »blott *den* tillsyn å försäljningen må äga rum, att ej »förskämd vara utbjudes.»

Såsom motif för detta beslut uppgifves i Statstidningens officiella artikel: »att CommerceCollegium, efter »vederbörandes hörande, inkommit med underdånigt »utlåtande, huruvida hinder må vara för handen att »tillåta en hvar, i stad eller på landet bosatt, att i »Stockholm *Lispundstals till salu hålla torrt bröd*», och att »Kongl. Maj:t, utaf hvad i ämnet anfördt blif»vit, inhämtat: att tillhandahållande af torrt bröd *så»som skyldighet*» — (läsare märke väl: såsom skyldighet)» — »*icke* är Bagare-Embetet *ålagdt.*» Nu frågas: Om Bagare-Embetets tillverkning och försäljning af torrt bröd *icke* varit och *icke* är en detsamma *åliggande skyldighet*, utan en *fri rörelse*, huru har då denna rörelse allt hitintills kunnat vara underkastad det *tvång*, att Embetet *efter taxa*, som utstakat vigt, pris och beskaffenhet samt mångfaldigt ansvar och kortroll, måst sådant bröd tillverka och försälja? . . Och än mera: huru är det möjligt, att, *äfven efter utfärdandet* af Kungörelsen utaf den 16 sistl. Mars, hvilken *formligen erkänner* Bagare-Embetets tillverkning och försäljning af torrt bröd såsom en *fri rörelse*, Embetet, sådant oaktadt, fortfarande ålägges *samma tvång som förrut* eller, såsom man ser af *April* månads taxa, att endast till visst pris och vigt m. m. det torra brödet tillverka och försälja? . . Månadstaxorna, förslagsvis upprättade i Magistraten, insändas likväl, om proceduren är densamma nu som förr, af Öfverståthållaren till Kongl. Maj:t och fastställas i StatsRådet, och samma Föredragande, hvilken kontrasignerat kungörelsen af den 16 Mars, måste således äfven hafva föredragit och kontrasignerat Regeringens skrifvelse till Öfverståthållaren med fastställelse af April månads taxa! . . Då det tillåtes hvar och en dels att här i staden tillverka och försälja, dels att ifrån landet införa och här försälja torrt bröd af *alla sorter*, så af Hvete som Råg, skorpor naturligtvis också inräknade, utan något band af taxor och kontroller, månne då icke den enklaste rättvisa och billighet fordrat, att äfven Bagare-Embetets ledamöter blifvit inbegripne uti denna frihet, i synnerhet då det erkännes att de icke äga någon skyldighet att hålla Allmänheten torrt bröd tillhanda? . . Och då Bagare-Embetets ledamöter just erlägga en särskilt bevillning, under namn af salu-accis, för den utslutande rättigheten, att förse Hufvudstaden med bröd, månne icke, när denna rättighet, hvad allt slags torkadt bröd angår, *eller till hälften*, borttages, rättvisan och billigheten äfven fordrat, det Bagare-Embetets ledamöter från hälften af den motsvarande skatten blifvit befriade? Vi tro, att många bland Hufvudstadens allmänhet skulle anse sig förbundne, om Statstidningen besvarade dessa frågor, och, i fall af tystnad å Statstidningens sida, om Aftonbladet och Dagligt Allehanda, som "*med bifall*" refererade Regeringens åtgärd, ville lemna den önskade upplysningen.

Till Salu:

I dag har utkommit i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko:

LUTHERS PRESTVIGNING.

Skaldestycke

AF

CARL EDMUND WENSTRÖM.

(Belönt af Svenska Akademien, Högtidsdagen 1837.)

Prenumeration

ifrån och med den 1 April till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 4 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundequist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror upphör med denna dag.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 20 April, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 31. 1838.
Fredagen den 20 April.

FRE JA.

För Dalkarlarne.

För allt uppå jorden en Dalkarl har kär
sin frihet bland högresta tallar:
förr ger han sitt lif, än den siste han är,
när Konung och Fosterland kallar.
Så gladt är hans mod och så hurtig hans gång,
så friskt, som hans Elf, återljudar hans sång,
i skogar, i berg och i dalar.

Från urminnes tid har han kämpat med nit
för allt, som han trodde det rätta.
När Dalkarln så sätter till Herran *sin lit,*
på honom *kan Kungen den sätta.*
Han skyr icke mödan, fastän den är svår;
på skidor, liksom uppå vingar, det går,
i skogar, i berg och i dalar.

Han minnes så stolt sina Hjeltar de Två,
sin Engelbrecht, *sin* Konung Gösta:
vill Gud det, så kan han väl än en gång gå,
sitt land att från ovänner trösta.
Så fast, så allvarligt, som förr, är hans mod;
och, förr'n det kan vika, förr viker hans flod,
i skogar, i berg och i dalar!

Dock, sedan han kämpat sin sak väl till slut,
helt fredligt han nedspänner bågen.
Han åter vill tåga, han åter vill ut,
så underlig blir han i hågen:
en längtan, så djup, griper sinnet med makt
till hemlandets tjäll, till de älskades trakt,
i skogar, i berg och i dalar!

Der kämpar han ofta långt svårare strid
mot jorden, den njugga, den stela;
dock knorrar han icke och klagar dervid,
fast mödor och grödor än fela;
fast drycken, som rinner ur jernbemängd mark,
uppblandas med tårar, och brödet med bark
i skogar, i berg och i dalar.

Likväl — när som Våren i Södern sig glömt
och kölden förbistrar hans dagar,
när hoppets utsäde till sluts ock är tömdt,
hvem undrar väl då, om han klagar?
När modet hos bleknade makan är slut,
och hungrande barn vill ha bröd, som förut,
i skogar, i berg och i dalar! — —

Du herrliga folk, i din ärliga bygd,
du Dala, *du Svealands hjerta!*
vi lefve än frie ju, genom din dygd,
vi vilje ock dela din smärta.
På oss, som på Gud, skall du fåfängt ej tro:
än hjelpen skall sändas till Männer, som bo
i skogar, i berg och i dalar.

W–m.

Utkomna Skrifter.

Ställningar och Förhållanden, behandlade i bref af Författaren till Skildringar ur det inre af dagens historia. Tredje Brefvet.

Första Artikeln.

En ny upplaga af första brefvet om »*Ställningar och Förhållanden*» har redan befunnits nödvändig, ehuru knappt mer än två månader förflutit sedan det utkom och första upplagan icke var mindre än femtonhundrade exemplar. Och att dömma efter den strykande afsättning, som 2:dra och 3:dje Brefven vunnit, så lärer det visst icke dröja länge, förrän också nya upplagor utaf dessa blifva nödvändiga. Emellertid är det dock ett *factum*, att fastän t. ex. i Hufvudstaden ett högst betydligt antal af dessa bref blifvit saldt, sa cirkulera de likväl här icke mindre flitigt i lån, och att förhållandet är enahanda i landsorterna kan tagas för afgjordt. Det kan deraf slutas, till hvilken alldeles utomordentlig grad denna skrift bli vit spridd och läst, men också icke mindre säkert: hvilken verkan den utöfvat och *måste* utöfva, om ej på *tänkesätten*, i ordets egentligare mening, dock så mycket mera på *allmänna*

sinnesstämningen i landet. I detta hänseende utgöra dessa Bref, likasom förut »*Skildringarne*» och »1720, 1772 *och* 1809», en vigtig *historisk* händelse, hvilken, i den närmaste framtiden eller under ett och annat qvinqvennium, visserligen icke blir utan en stor inflytelse. Det är då högst märkvärdigt, att dessa Bref, utom i detta Blad, icke erhållit någon kritik eller ens en recension, som i någon mån förtjenat namnet af kritik; ty recensionerna af första och andra Brefvet i LitteraturFöreningens Tidning äro i sjelfva verket under all kritik. Detta förhållande är *så karakteristiskt och upplysande* rörande den periodiska pressens närvarande tillstånd och karakter, att det väl förtjente att i en särskilt deråt egnad artikel närmare belysas och skärskådas. Det återstår nu att se, om äfven *LitteraturBladet* finner sig hindradt, att, på ett sätt som anstår en sjelfständig fosterländsk kritik, ingå i granskning och bedömmande af en skrift, som griper så djupt in uti det närvarande och den närmaste framtiden. *Före* sitt »affall» skref Professor *Geijer*, i anledning utaf »*Skildringarne*» andra del, en recension af Författarens *person* — en recension, som var *partiskrift* fullt ut lika mycket som någonsin den recenserade författarens skrifter — och i hvilken Recensenten nästan helt och hållet blundade för *saken*. Om Professor *Geijer* nu, *efter* sitt »affall», recenserar »*Ställningar och Förhållanden*», så bör man hoppas, att Hr Geijer icke lemnar *sjelfva saken* och *innehållet* å sido, eller *Fäderneslandets närvarande politiska tillstånd*, *Styrelsens handlingssätt och karakter*, samt de *utsigter för framtiden*, *som deraf äro en följd*, och att han, vid granskningen af Författarens sätt att se och behandla dessa ämnen, äfven sjelf ingår *i saken* och derom säger sin tanke.

I allmänhet skiljer sig det nu utkomna *Tredje Brefvet* i behandlingssättet af ämnena, eller karakter och manér, föga ifrån de tvenne föregående, och Ref. kan derföre i väsendtlig mån förkorta sitt yttrande genom åberopande af recensionerna öfver dessa. Uti ett hänseende skiljer sig likväl det nu ifrågavarande Brefvet ganska mycket och till sin fördel ifrån de förra, nemligen genom den oräddhet, hvarmed Förf. deruti låtit framlysa sina tänkesätt om *Aftonbladet*. Då Ref. uti recensionen öfver Första Brefvet just lagt Förf. till last hans obehöriga tystnad öfver den periodiska pressens tillstånd, och särdeles öfver arten af Aftonbladets verksamhet och tendens, så anser sig ock Ref. böra företrädesvis fästa Allmänhetens uppmärksamhet på nyssnämda förhållande, så mycket mer, som detta, saken nogare betraktad, utan tvifvel är det vigtigaste, som i hela Brefvet förekommer.

Anledningen till Förf:s, dels öppet, dels, churu ganska begripligt, i insinuationsform, framställda yttranden om Aftonbladet, synes dock vara yttre. Författaren har, såsom hvar man vet, uti sina förra Bref, med ett verkligen högst berömligt nit föreställt angelägenheten af enighet och samdrägt vid nästa Riksdag, den ena gången efter den andra dertill uppmanat Riks-Ständen, och särskilt lagt oppositionen på Riddarhuset och i Bondeståndet på hjertat, att iakttaga åtminstone så mycket förstånd och klokhet, att den icke nu som förr, genom sitt sätt att behandla vissa frågor, måtte stöta Prester och Borgare ifrån sig, tillställa oenighet och söndring emellan RiksStånden, samt derigenom helt och hållet tillintetgöra Representationens kraft och verksamhet. Ett så förståndigt handlingssätt gaf Förf. likväl ett på en gång oriktigt och tvetydigt namn, då han kallade det för »*taktik*», likasom iakttagandet af hvad den ringaste portion klokhet och det enklaste menniskoförstånd bjuda, skulle vara något särdeles listigt eller utstuderadt. Emellertid låg uti sjelfva uppmaningen något, som alldeles icke kunde smaka Aftonblads-institutet, hvars liberalism just är ett evigt, ofruktbart deklamerande öfver vissa tomma, allmänna satser, också principer kallade, hvilka, i fall de äfven vid nästa Riksdag skulle efterpladdras af några popularitetslystna oppositionshjeltar i Bondeståndet och på Riddarhuset, nödvändigt måste göra all enighet, all samdrägt emellan RiksStånden omöjliga och förstöra allt nyttigt, som annars måhända kunde af Riksdagen väntas. Aftonbladet hakade sig derföre fast vid ordet, *taktik*, och höll, till försvar för sina krior och deklamationer öfver allmänna satser, en lång föreläsning för Förf., hvaruti det förmente sig bevisa att klokhet och förstånd, eller den af Förf. såkallade taktiken, voro å oppositionens sida alldeles onödiga och öfverflödiga vid en Riksdag, ja rent af skadliga och förkastliga; hvarjemte Förf. äfven fick hålla till godo en släng om »*Ryssbäfvan*», för det att han yrkat försvarsanstalternas sättande i det tillstånd, att statens yttre sjelfständighet vore tryggad, skulle sådant äfven icke kunna vinnas utan betydliga uppoffringar.

Denna Aftonbladets välvilliga insinuation om »*Ryssbäfvan*» har Förf. i sitt tredje Bref besvarat dermed, att han litet vidrört Aftonbladets ömmaste sträng eller den *auri sacra fames*, hvarför dess Utgifvare är så beryktad öfver hela landet. I anledning af den till Hufvudstadens befästande nyligen beslutade lyftningen af mindre kreditivet säger han nemligen, att dessa 500,000 R:dr utgöra en så stor summa, »att det, vid blotta tanken deråt, redan vattnas i munnen på en *viss fraktion* »*af oppositionspressen*, som älskar patriotism, nota bene »för så godt köp som möjligt, och hvars bäfvan alltid »mindre afser »*Ryssen*» än — *kontanterna*.»

Aftonbladismens idiosynkrasi att endast lefva och röra sig uti ett skum af allmänna fraser, krior och deklamationer, och dess hydrofobi för planmessighet, klokhet och förstånd, i de allmänna ärendernas behandling, har Förf. äfven ganska påtagligt i sigte på ett annat ställe, då han, i anledning af en uppgifven plan för kreditivernas anordning vid nästa Riksdag, talar om vissa »*liberala*» af den »*gamla* snitten», hvilka endast kunna »*skräna*.» Institutets liberalism är, som bekant, förra seklets; hvarje begrepp, hvarje idé, som är af ett sednare datum år 1789 eller helst 1793, är för institutets med-

fullkomligt främmande. Denna generella okunnighet hos institutets ledamöter, omnämner Förf. redan, då han talar om Hr Svederi f. d. medarbetarskap i Aftonbladet, och säger att han icke undrar att Hr Svederus »öfvergaf denna skola, *hvarest egentligen ingenting är att lära.*» Och om den speciella karakteren af Aftonbladsliberalismen yttrar han sig derefter på nyssåberopade ställe, i följande ordalag: »Låt ingen Ministerielt sinnad, lika »litet som någon klädd i liberalt livré af *gamla* snitten, »märka något af denna plan. Begge blifva förbittrade, då man talar om en gnista taktik, det vill säga: *klokhet.* De förras regel är: lydnad utan eftertanka; de sednare bringas utur sin fattning, så snart det gäller något annat än »*skräna.*» Ingendera vill begripa, huruledes det går an att *handla* — äfven *utan* barrikader, att handla helt och hållet *inom* konstitutionella former. Beslutsamhet, klokhet, samdrägt: och du skall få se en Riksdag sådan, att det skall blifva en lust och glädje deraf — för Sverige nemligen, och fosterlandets sannskyldige vänner, väl förstående.»

Den vackra uppmaningen till oppositionspressen, i anledning af Ryska Thronföljarens väntade hitkomst, torde och ej vara utan sin syftning på Aftonbladet. Denna uppmaning, som vi högeligen önska måtte finna gehör, är så behörig, så på sitt ställe, att vi här särskilt aftrycka den. Så yttrar sig Författaren:

»Våra bygder hafva städse varit gästfrihetens; vår civilisation är äldre och djupare än östra grannens. Att bemöta en främling artigt, en vän förekommande, en Furste med aktning och utmärkelse, tillhör seden hos ett bildadt folk, som känner sitt värde. Det vore illa, om Svenskarne i detta afseende skulle glömma en uppmärksamhet, som Ryssland icke uraktlät mot Thronföljaren af Sverige, under hans besök i deras land 1830. Det skulle utmärka en lägre grad af civilisation, som vi väl ej vilja låta komma oss till last; och jag skulle uppriktigt dela ditt missnöje, om, i tal eller tryck, före, under eller efter den främmande Prinsens vistande hos oss, någonting af oförstånd eller missförstådt nit framställdes, som kunde vara personligen oangenämt för den höga gästen. *Det skulle särskilt förtryta mig, derest denna brist på grannlagenhet röjdes hos dem, som höra till den oppositionella åsigten*, och om *de* skulle få vatten på sin qvarn, som förmena att takt och belefvenhet äro de Ministeriella salongerna uteslutande förbehållna.»

Tal till Trollhättan.

Försök i den vältaliga stilen, som icke vunnit Accessit i Svenska Akademien.

Värdaste Sjöjungfru! Utan att på något vis vilja sätta Er i parité med de jungfrur, som passa opp på Ångfartyg och således möjligen, såsom ett slags amfibier, kunna förtjena ett dylikt tillnamn, har jag nyttjat det, för att undvika det i våra dagar anstötliga: nymf, som i tidernas längd undergått en så nedsättande förändring, att det i stället för att, såsom fordom, utmärka en lägre gudomlighet, nu nästan kan tolkas med: Gudinna. »Den, som sig förnedrar, varder upphöjd», kan man med allt skäl, i anledning häraf, utropa, i synnerhet när man påminner sig, att en duBarry slutade, som Grefvinna m. fl. Ni förnedrar Er visserligen, värdaste Sjöjungfru! ty Ni har gjort ett af de största fall, som Europeiska geografien gitter omtala. Jag vill ej härvid sträcka jemförelsen till Nord-Amerika, ty i ett så industriöst land vet man på förhand, att allt finnes af prima sort. Men näppeligen kunde det väl, efter en sådan tilldragelse, falla Er in, att Ni skulle komma att spela en rol på högre ort, att omsorgen för vidgandet af Edra former skulle blifva en kärkommen uppgift för Sveriges yppersta statsmän. Arronderingssystemet har allt mera gripit ikring sig, äfven vis-à-vis damerna; man har funnit Er för smal. Deri ligger en fin kompliment, en hyllning, som icke bör kunna annat än smickra en flygtig qvinna, som Ni, flygtig, som vågen, ständigt stadd på flyttning till den stora sjö- och stapel-staden Göteborg, dit Ni likväl aldrig hinner med annat, än skummet af Er ifver och fåfänglighet af Edra önskningar. Ni för smal! Andra qvinnor pläga vid sitt sköt vagga späda barn. Ni har vid Ert vaggat fartyg med tackel och tåg, rundholt och stufning, manskap och passagerare. Ni har kunnat fästa dervid, som bröstnål, en mast; och sevignén på Er panna har varit en sluss. Då andra qvinnor spegla sig i handspeglar, mindre, än en hand, låter ni skogsparker spegla sig i Er. Den, som dränker sig af olycklig kärlek till någon rosenkindad jungfru, kan, huldaste! vara nog lycklig att få dränka sig i Er. Nå väl! Och Er har man ändå funnit för liten. Finn deraf benäget det storartade i åsigterna för dagen.

Knappt anar Ni emellertid sjelf, värdaste Sjöjungfru! hvad uppseende Ni har gjort. Man anklagar Er, för att ha satt myror i hufvudet på en mängd af våra bästa hufvuden. Skulle man tro, att Ni, en bygdens tärna, slösade så med Er landsorts öfverflöd? Att göra statsmannens silfverhvita lockar till myrstackar, är emellertid ett intressant påfund, så vida icke en sådan skalkaktighet, å Er sida, öfverskrede det skickligas gränsor. Näsvisa jungfrur har man hört talas om, men värdaste Sjöjungfru! detta är att gå för långt. Ni bör skona våra Capita. Man vet icke, huru mycket de kunna tåla. Men de klenaste konstitutionerna härda ofta ut längst, utan att härmed vilja kasta minsta skugga på vår nuvarande konstitution, som, ehuru man, nog olämpligt! kallat den ett hastverk, i det fallet, utan tvifvel, är ett af de segaste, som nål och becksöm mäktat åstadkomma, och som trotsar tidens fordringar, liksom Ni, min Nådiga! en skopa vatten. Var så god och vid detta tillfälle glöm alldeles det gemena ordspråket om att slå vatten på gåsen.

Att mera än en af Er väntar sig sin lycka, kan Ni emellertid vara öfvertygad. »Kronan är en för vacker

flicka, för att icke ha många friare», sade Drottning Christina, och jag är nästan frestad att säga detsamma om »kanalen», utan att derföre vara någon imitatör af denna Drottning, hvilken bytte om religion, som jag byter om en frack, och grymmare handterade Monaldeschi, än jag skulle vilja handtera en fluga. Och jag har ändå aldrig haft någon förkärlek för flugor, och om äfven Monaldeschi satt sig på näsan på Christina, så hafva flugor många gånger gjort detsamma med mig. Man påstår till och med, att Ni blifvit öfverlåten åt en Grosshandlare & Komp., som likväl icke utan betydliga premier öfvertagit Er. Om Ni visste, hvad Ni är modren, Svea, för en dyr dotter, och hvad Er »uppfostran till sann medborgerlighet» kommer att kosta, skulle Ni kanske af lutter förtviflan kasta Er i hafvet. I alla fall, värdaste Sjöjungfru! torde den slutönskan icke förmenas mig, att Ni måtte väl komma på det torra.

Ett och annat.

I en tid, då hvar och en, efter sin förmåga, söker göra sig grön, är det naturen ensam förbehållet att vara naturlig, och icke göra några försök i detta hänseende. Hon klåder sig i stället i oskuldens och svepningens drägt — i hvitt. Men vi skola hoppas, att det endast är ett omsvep, för att sedan desto snarare byta om kostym, och visa sig under mera pastorala förhållanden, än snöslask och urväder.

= *Aftonbladet* har alldeles icke varit lyckligt i lösningen af den *officiella gåta,* som *Statstidningen* för den 10 April innehöll, och hvarom nämdes i sista Numret af *Freja.* April månads taxa stadgar uttryckligen: "att Bagare måste hvar för sig sjelfva *derför ansvara,* att i "deras bodar finnes tillräckligt bröd *af alla sorter* till "Allmänhetens behof"; och enär torkadt, hårdt bröd onekligen är *"en sort bröd",* så lårer det vara lika onekligt, att, i trots af Kungörelsen utaf den 16 *Mars,* hvilken Statstidningen säger *"hafva blifvit samma dag utfärdad",* Bagare-Embetets medlemmar åndock genom *April* månads taxa fortfarande åro *vid ansvar förpligtade,* att tillhandahålla Allmänheten "torkadt, hårdt bröd." Och derom kan i öfrigt hos hvar och en, som genomläser taxan, så mycket mindre något tvifvel uppstå, som straxt derefter i taxan för Bagare-Embetets ledamöter den ytterligare förpligtelsen utstakas, "att det *torkade, hårda* bröd, som af dem försäljes, skall innehålla *tvåtredjedelar af den vigt,* hvilken för det mjuka brödet är stadgad." I fall tillverkningen och försäljningen af "hårdt, torkadt" bröd vore för Bagare-Embetets medlemmar *likasom för alla andra* en fri rörelse, så att de kunde underlåta att sådant bröd tillverka, i fall de så för godt funno, samt derå sätta hvilket pris de ville, så finner hvar och en, att detta stadgande vore fullkomligen meningslöst. Nu åter är dess mening, i sammanhang med det först anförda stället i taxan, ganska tydlig, nemligen att Bagare-Embetets medlemmar åro vid ansvar förbundne att tillverka torkadt, hårdt bröd, och att detsamma försälja för tvåredjedelar af priset å det mjuka. Aftonbladet har förbisett, att i taxan alldeles icke förstås detsamma med *"färskt"* bröd som med *"mjukt",* ty *"torkadt* hårdt bröd", hvarmed menas *ugnstorkadt* bröd, innefattas också under benämningen *färskt* bröd och är icke detsamma som *"gammalt, torrt bröd",* hvilket på ett ställe i taxan äfven nämnas, men hvarmed betecknas icke bröd som blifvit i ugnen torkadt till hårdhet, utan mjukt bröd som genom åldern blifvit hårdt.

Månne icke rätta klaven till gåtan skulle vara den, att friheten skall åga rum för alla andra, men icke för Bagare-Embetets ledamöter, och att dessa fortfarande skola vara underkastade en tvungen tillverkning och taxor, för den händelse att Hufvudstaden vid möjligen inträffande tillfällen icke ifrån andra håll skulle förses med tillräckligt bröd. Sådant vore ej olikt hvad förr flera gånger händt, når det gällt idkare af borgerliga yrken. Man har t. ex. nyligen sett, huru Hyrkuskembetets medlemmar, emot sin protest, fortfarande underkastas tvång, taxor och ansvar, fastän Omnibusfararne medges full frihet. Och hvad som skulle drabba Bagare-Embetets medlemmar, vore blott ett nytt exempel af samma beskaffenhet; ett nytt prof hvad höga vederbörande förstå med *Näringsfrihet.*

Epigram.

Ni edra pikar slungar kring, min själ!
Med öfvad hand, i sällskaps-kretsen.
Men det är en förlust likväl
Att på dem fattas — endast spetsen.

Till Salu:

I Törnqvist & Bergers Bokhandel (Storkyrkobrinken N:o 9), à 1 R:dr 32 skill. B:ko:

HEMLIGA MEMOIRER,

rörande Ryska Rikets Historia. 2 Delar.

I Deleen & Komp:s Bokhandel:

Lärobok uti Mekaniska Teknologien, af *Karl Karmarsch. Öfversatt af N. W. Almroth.* Första delens första hälft; 1 R:dr 24 skill. B:ko.

Att Marheinekes *"Entwurf der practischen Theologie"* är under öfversättning, varder, till kollisions undvikande, tillkännagifvet.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 24 April, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 32. 1838.
Tisdagen den 24 April.

FREJA.

Utkomna Skrifter.

Ställningar och Förhållanden, behandlade i bref af Författaren till Skildringar ur det inre af dagens historia. Tredje Brefvet.

Andra Artikeln.

Hvad som i det nu utkomna Tredje Brefvet, icke mindre än uti de tvenne föregående, ovillkorligt väcker förundran, är de högtspända sanguiniska förhoppningar på nästa Riksdag, hvilka Författaren gång efter annan så naift tillkännager. Visserligen är det endast under förutsättning af »*klokhet*» och »*samdrägt*», och att oppositionen mera skall handla än deklamera och prata, som Förf. hyser dessa förhoppningar. Men huru Förf., med den erfarenhet och kännedom om »ställningar och förhållanden» han nu bör äga, kan vara så dupe af sina illusioner och till den grad taga önskningar för verkligheter, att han tror på en sådan förutsättning, se deruti ligger just det underbara. Utan tvifvel tyckes det, som, med ringaste enighet, planmessighet, takt och förstånd, ganska mycket vid nästa Riksdag skulle kunna uträttas och nyttiga resultater för Fäderneslandet utan svårighet stå att vinna; men å andra sidan, huru vänta någon klokhet och planmessighet, då fåfänga och popularitetsbegär grassera som en pest och äfven hos de utmärktare Representanterna utgöra rådande passioner, för hvilka *allt* åsidosättes, *allt* uppoffras? . . Och huru kunna hoppas på någon enighet och samdrägt, när sjelfklokheten, såsom alltid, är stor i proportion af okunnigheten och ytligheten, och då egoismen för hvarje dag tillväxer och blir allt större och större, allmännare och allmännare, samt *måste* bli det i samma mån samhällets upplösning med stora steg fortskyndar? . . Och denna egoism kan nu mera knappt tadlas; hos de flesta är den medvetslös och snart sagdt utan skuld, endast en nödvändig verkan af det helas sönderfallande och upplösning. Eller huru vore annat möjligt, än att individen skulle bli för sig sjelf allt och, om man så får säga, uteslutande utgöra sitt eget centrum och mål, när han lefver i ett samhällstillstånd, som icke mera inger hvarken vördnad, aktning och förtroende, eller sympati, deltagande och hängifvenhet eller, med andra ord, när det hela förlorat all cohesion och all attraktionskraft? . . Deraf denna gräns- och regellösa subjektivitet, hvilken i den sista tiden framträdt såsom ett utmärkande karaktersdrag eller, snart sagdt, som hela karakteren äfven hos de bästa, och som hos mängden uppenbarar sig under mera vulgära former, hos en del såsom en löjlig fåfänga och outsläcklig popularitetstörst, hos andra såsom sniket utkomst- och penningebegär, och hos de öfriga såsom fullkomlig likgilltighet och indifferentism för allt annat än att vara till och för dagen njuta af sin tillvaro. Namnet individualism vore dock kanske för denna allmänneliga subjektivitetssjuka, som verkligen utgör ett abnormt psykiskt tillstånd, en rättare beteckning än *egoism*, ty huru egoistisk den i sjelfva verket än är, så är den dock icke reflekterad, utan till en viss grad medvetslös, och, som nyss sades, mera en verkan af *yttre* nödvändighet, utaf samhällsförhållandernas demoraliserande beskaffenhet och den sociala och politiska atmosferens epidemiska karakter, än af *inre* orsaker och individernas egen, fria vilja. Och under ett sådant allmänneligt tillstånd af individualism eller egoism, af söndring, splittring och upplösning, skulle väl en Riksdag kunna framställa annat än en trogen målning deraf, en sammanträngd spegelbild af detta moraliska kaos, uti hvilket alla krafter arbeta på sin egen förstöring? . . Nej! visst icke.

För att kunna hoppas ett bättre resultat, skulle någon *positif*, sammanhållande och ledande kraft finnas, som tillbakahöll splittringen, söndringen och upplösningen och för den intellektuella och moraliska anarkien satte en gräns; — en kraft, som tvang sjelfklokheten, fåfängan och popularitetsbegäret att hålla sig inom skrankor och att ej, i det allmännas namn, åsidosätta och uppoffra det allmänna för sin egoism, och som ändtligen genom sitt anseende och inflytande förenade alla opinioner omkring ett mål. Men hvar finnes en sådan kraft? . . Vi se ej något spår af dess tillvaro och likaså litet, ty värr! något tecken att den kommande varder; och om Förf. lemnar sina fixa idéer, sina illusioner och drömmar å sido, samt med vaken blick ser sig om-

kring och betraktar »ställningar och förhållanden», *sådana* de verkligen äro, så tro vi ej heller att han skall förmå upptäcka något dylikt spår eller tecken. Visserligen *kunde* och *borde* den periodiska pressen vara en sadan kraft, och sjelf borde denna press inse, att i en så hotande och kritisk samhällsbelägenhet som den närvarande, och så mörka och snart sagdt förtviflade som utsigterna för framtiden äro, *just detta* och ingenting annat utgör dess vackraste bestämmelse och högsta och kanske enda pligt. Men tanken, att den periodiska ressen skulle allvarsamt tänka på och egna sig åt denna skôna bestämmelse, är sjelf blott en skôn dröm. Eller huru skulle väl vid Riksdagen en sådan sammanhållning, ledning och sinnenas förening kunna väntas ifrån den periodiska pressens sida, då denna uti sina förnämsta organer sjelf är af en helt och hållet *negatif* tendens och äfven på sitt håll, allt hvad den förmår, befordrar och påskyndar den allmänna upplösningen, samt dessutom, åtminstone enligt erfarenhetens vittnesbörd vid sista Riksdagen det just varit derifrån, som Riksdagsmanna-fåfängan och popularitetsbegäret framför allt hämtat näring, och derstädes som de hufvudsakligen fatt utrymme att utveckla sig. Eller kan väl Förf. tvifla på, att, vid nästa Riksdag likasom vid den förra, hvarje till oppositionen hörande popularitetsjägare och frasmakare utaf »den *gamla liberala* snitten» skall finna *Aftonbladets* kolumner öppna för sina krior och deklamationer, och att Bladets Utgifvare, icke blott på detta sätt utan än mera direkt, äfven genom loford och rekommendationer skall gå popularitetsjägarne tillhanda och tjenstvilligt befordra deras trafik; skulle äfven, såsom följden nödvändigt måste blifva, dessa krior och deklamationer ge en falsk riktning åt hela gången af Riksdagen, leda Riksdagsmännernas tankar och uppmärksamhet från det som då bör utgöra hufvudsakliga målet för deras sträfvande och verksamhet, samt till på köpet organisera splittring och oenighet emellan Riksständen. Och likaså: kan väl Förf. ett ögonblick tveka om, att Bladet sjelft, genom fabricerande på egen hand af dylika krior och deklamationer, samt genom ett dagligt frasmakeri öfver sina allmänna satser, eller de såkallade principerna och reformerna, skall ytterligare motverka hvarje nyttigt resultat af Riksdagen och förstöra all samdrägt emellan Bönder och Adel å ena sidan samt Prester och Borgare å den andra. Nej! Om Förf. till »*Ställningar och förhållanden*» är uppriktig, så bekänner han öppet, att han härom lika litet tviflar, som Förf. af dessa rader.

Men än mera: om äfven inträffa skulle hvad Förf. så säkert synes hoppas och påräkna, att flera bättre sinnade och klokare Representanter, hvilka mera se på Fäderneslandets väl än på sin popularitet, skulle vid nästa Riksdag försöka att ge åt sakerna en bättre riktning och att förena Rik-Ständen om ett förståndigt mål, så kan Förf. lika litet neka, att dessa bemödanden *måste* bli fruktlösa, om de icke under tödjas af den periodiska pressen, utan tvertom af denna och framför allt af Aftonbladet på nyssnämde sätt motverkas, och att således, för blotta möjligheten att uträtta något nyttigt vid Riksdagen, *hufvudsaken, hvarpå allt ankommer, är*: att periodiska pressen och särdeles Aftonbladet, samt popularitetsjägarne och frasmakarne af den »*gamla liberala* snitten», sättas utur stånd att omintetgöra allt klokt och nyttigt, och tvertom i nödvändighet att understödja bemödanderna för ett godt resultat. Försöker Förf. derföre ej allvarligt att derhän bringa den periodiska pressen och i synnerhet Aftonbladet, utan, af fruktan för sin popularitet, derifrån afhåller sig för att icke ådraga sig Aftonbladets anfall eller ovett i dylika Aftonbladets foster och affiliationer, som den *Röda Boken*, *National-affischen* o. d., så är *allt* hvad han skrifvit och skrifvande varder om resultater af Riksdagen och om samdrägt och enighet emellan RiksStånden, endast munväder och tomt snack, hvarmed ingenting uppriktigt är menadt. Ingen är ock, ens på langt håll, i tillfälle att till den grad kunna för nyssnämde mål verka på den periodiska pressen, som Förf., hvars skrifter spridas fullt ut så mycket och mera än Aftonbladet och som göra ett ojemförligt djupare intryck på opinionen, hvarföre och Förf:s förbindelse dertill är vida större än någon annans. Vill derföre Förf. verkligen, att något godt och nyttigt skall uträttas vid Riksdagen, och att hvad han derom skrifver icke af allt klokt och tänkande folk skall anses för fraser, hvarmed man endast stryker hopen om munnen och sörjer för sin popularitet, så äger han i första rummet att taga *den periodiska pressens tillstånd och förhållande till Representationen* i allvarligt skärskådande, och att dermed icke dröja länge. »*Ställningarne och förhållanderna*» inom den periodiska pressen, hvarom Förf. bör kunna skrifva med kännedom både om *sak* och *personer*, böra dessu om, afhandlade på Förf:s pikanta sätt, för publiken bli icke mindre intressanta, än de ämnen han hittills behandlat.

Sommaren och dess utsigter.

Utsigterna äro tills vidare snö och is, hungersnöd och jemmer, afbrända städer och trasiga tiggare, men hvem vet hvad blomstermånaden, dufvan med olivqvisten, kan ha åt oss förvaradt. Så mycket optimist bör hvarje menniska ostraffadt få vara, att hon kan hoppas på våren, hon må nu vara lungsigtig eller icke. Hvad vi veta, är att Stockholm, som länge inom sitt skôte hyst en Storhertig, torde äfven, »när Maj har löfvat vara lindar», få emottaga en Storfurste, och vi hoppas, att den förre Potentatens helsning icke blir alltför ogästvänlig mot den sednare, hvilken ändå, hvad hårda förluster hans fränder må ha tillfogat Sverige, vid detta tillfälle är Sveriges gäst, och utan tvifvel gör räkning på den civilisation och den humanitet, hvarföre Sverige, kanske för den nära jemförelsen med sin granne, vunnit ett hittills icke oförtjent rykte. Vi veta vidare, att några hundrade man på gärdet skola representera

Svenska armén inför arfvingen till den rikaste skattkammare och de bäst dresserade härar i Europa. Månne det ej vore bättre, att, i stället för att visa denna handfull soldater, ärligt säga Ryssarnas blifvande Sjelfherrskare, att Sverige har nära 100,000 man beväring, hvilka ej skola tveka, att, om det gäller vår sjelfständighet, med deras lik strö stränderna af Torneå-elf eller Östersjön. Måhända låge deri mera verklig storhet, än i alla svängar af Gardet till häst eller Lifregementets Dragoner.

Vi veta också, att vi om icke så länge ha att tillbakavänta var statliga flottilj, som legat och skrutit vid Medelhafshamnarna, under det att flottan hemma visst icke haft något att skryta öfver. Medan några af våra sjöhjeltar dansade i Egypten, sutto andra fängsliga i Stockholm, och vi hoppas, att besättningen på Josephine sluppit alla näsvisa förfrågningar, huru det stod till med Oden. Utan tvifvel skall fosterlandet med glädje återse sina *dyra* söner, som så länge svärmat omkring i främmande land, och skurit lagrar i lagrarnas hembygd, på sjelfva träden.

Vi veta äfvenväl, att både den snillrike författaren till Skildringarna ur det inre af dagens historia, med sina »ställningar och förhållanden», och den annalkande sommaren, med sina »klara och varma dagar», såsom almanachan utlofvar, komma att halla vederbörande varma. Likväl kan man väl svarligen undertrycka en önskan att för framtiden få se litet mindre ställningar och litet mera förhållanden. Nu skymma ställningarna nästan alldeles bort strukturen af den byggnad, hvars förhållanden författaren atagit sig att uppdaga. Författaren till ställningar och förhållanden är en af de graciösaste, ledigaste, elegantaste, behändigaste miniatyr-målare, som ännu fört en mjuk, insinuant penna, — pensel skulle jag säga. Men ej sällan går han alltför mycket in i petitesser. Han beundrar för mycket Fru Dedels fötter, och granskar för litet den fot, hvarpå våra andra diplomatiska förhållanden stå. Han ger oss baler, då han lofvat ge oss politik, och går med oss, genom Statsmännens vaningar, då han atagit sig att gå igenom deras Statsmannahandlingar. Med det nonchalanta, aldrig strängt korrekta, men af en egen tjusning mäktiga, stilistiska behag, som matte vara en hemlighet mellan honom och några få af den nya Fransyska skolans skribenter, tecknar han en nekrolog öfver ett älskvärdt fruntimmer och nedskrifver öfver en katolsk kyrka temligen intoleranta betraktelser; men huruvida kyrkan för öfrigt står midt i byn, derom vill han endast bestå oss halfva vinkar. Han ger oss en mäktig mans audiensrum lifslefvande och skickar till och med hundar fram på scenen, hvilket, som han af egen spektakel-erfarenhet vet, alltid roar Stockholmspubliken. Men det är också endast kulisserna han visar. Sceneriet tyckes han, som en gammal frimurarhemlighet, vilja behalla för sig sjelf. Emellertid — när stora teatern slar igen sin butik på sommartalet — öppnar kanske författaren till »ställningar och förhållanden», sin, till närmare beskådande. Med tredje brefvet är dessutom redan en god början gjord.

Vi veta jemväl, att »den patriotiska föreningen för Sveriges hästkultur» lär komma att på vårsidan vidtaga anstalter för nedläggande af gevär. Det är synd om all den patriotism, som sålunda går under — vi skola blott önska, att patriotismen i allmänhet icke går öfver. Allt i våra dagar är passagert, moder och ministérer, styrelseformer och bubu-böcker — måtte det endast icke vara fallet med patriotismen! Fast den fyrbenta nu fått ett dugtigt försprång och således redan hunnit målet af banan, skola vi hoppas, att den mera rent rationella icke följer exemplet och äfven börjar tänka på sin förestående upplösning. Emellertid försvinna väl, i anledning häraf, dessa lysande kapplöpningar, der allt hvad Engelska drängar Stockholm ägde skumpade banan framåt på långhalsade kampar, der så manga vackra ögon obehagligt afficierades af det dam, som jagades opp af rastlösa hofvar, der Marskalkar officierade och vad höllos, der Kongl. Sekreteraren Noring skördat så mycken ära och restauratörerna så mycken förtjenst. Farväl då, J valplatser för moderna bragder, skådeplatser för Achilles' segrar! Snart har den otacksamma efterverlden glömt, huru många, både hästar och karlar, här svettats patriotiskt under strålarna af en brännande Junii-sol. Snart är måhända den ädla traineringskonsten förgäten för evigt i Nordlanden.

Vidare lär helsovatten komma att strömma på en lägenhet, enligt tidningarnas utsago, benämd Pohlsro. Nog har man vetat, att en magnetisk kraft alltid drar till Polen, men att vatten skulle vara den hufvudsakliga bestandsdelen af denna kraft, har tills dato varit fullkomligen obekant äfven för våra största natur-forskare. Vi förmoda emellertid, att komedien: »det delade hjertat», under sommartalet måtte komma att rätt ofta spelas på Djurgården.

Sådana äro utsigterna för sommaren, den vackra från Burgmans fåfänga oberäknad.

Ett och annat.

Maria Stuart har nu ett par gånger blifvit gifven på vår Kungliga Teater, med en ny uppsättning af rolerna, som varit till stor nedsättning för sjelfva skådespelet. Mamsell *Högqvist* synes hafva verklig passion för att uppträda som Drottning; hon har likväl nu ej misslyckats så mycket, som när hon spelade Elisabeth af Spanien, troligtvis derföre, att Maria Stuart sjelf misslyckades i sin rol på verldsteatern, som Drottning. Vid vissa tillfällen af starka qvinnliga passioner, såsom vid mötet med Elisabeth af England, var hon verkligen icke olik förestållningen om den historiska Maria. Fru *Eriksson*, den fordom förträffliga Maria Stuart, var nu den Engelska Drottningen. Hennes verldskännedom och fina takt kommer henne att lyckas i allt hvad som hör till miner och gester; men hennes vana vid den högre komedien gör, att hon stundom i sin deklamation med för mycken hastighet halkar öfver

betydelsefulla ord, som fordra mera vigt och djup. Fru Eriksson är likväl onekligen den, som spelar bäst i detta stycke, likasom hon nästan alltid gör det, ty hon är ofantligt mycket framför *alla* de andra skådespelerskorna. Hr *Almlöfs* rol spelas af Lord Leicester; det borde väl vara tvertom. Leicester var en hofman af det finaste slaget, en skön vekling; Hr Almlöf är och förblir alltid en hjelte, en stor, en stark, en fruktansvärd, som aldrig kan synas feg eller obeslutsam, såsom en Leicester. Hr *Svensson* har också nu tillyxat sin uppfattning af Burleigh, något för grof; aldrig vågade eller ville väl den sluge och ormhale Burleigh ryta och blånga så inför sin stolta och retliga Monarkinna, som Hr Svensson djerfves göra inför Fru Eriksson och den Stockholmska publiken. Mortimers rol var uppdragen åt Hr *Sundberg*, den halfva Pariserpojken; af hvad skäl är alldeles oförklarligt. Han visar tänderna, som om han ville bitas, och då han har första mötet med Maria Stuart, som väl är fången, men dock ännu en drottning, och en drottning i hvilken han vill inbilla folk att han är kär, så bär han sig åt som en underofficer från landet, som första gången får se en vacker vårdshuspiga. Hvad som förefaller besynnerligt, är att hans fasoner stundom synes liksom beställda efter Hr Almlöfs, ehuru de olyckligtvis aldrig passa för Hr Sundbergs rol och figur. Det är förlåtligt af en så ung, och derföre ärelysten man, som Hr Sundberg, att åtaga sig en så stor rol, som Mortimers, men af Teaterns styrelse är det alldeles oförlåtligt. Det hade varit bäst, om Hrr *Sundberg* och *Dahlqvist* fått byta om roler med hvarandra, då hade båda varit på sin plats. Men om det skulle vara rasande, som det nu är, hvarföre då icke äfven låta Hr A. Hjortsberg spela Hr Almlöfs rol, och Hr Almlöf dennes? Det berättas, att det just icke är Direktionens fel, att icke rolerna bli rätt fördelade, utan det skall komma af intriger inom teaterpersonalen; i sådant fall skall det blifva för oss en skyldighet mot publiken, att lägga detta i dagen, ty när publiken betalar, bör den få något för sina penningar, och om den icke får det på spektaklet, så bör den få det af beskrifningen om orsakerna till denna sin förlust. Att vi hafva talat i enlighet med publikens tycken, synes deraf, att när Maria Stuart gafs andra gången, var det ungefär *sex* personer på första raden, några och tjugo på hvar och en af de andra, och litet mera på galleriet, derifrån en och annan gång, då Hr Sundberg skrek ut sin rol så det hördes riktigt ditopp, litet handklappning nedregnade på honom, hvaråt han verkligen har skäl att sjunga: "Det kom som från höjden." Om det fortfar med sådan konkurrens, som i går, så skyndar sig den Kongliga Teatern allt för mycket till sitt mål, nemligen — *konkurs*, så vidt nemligen icke någon ny Apa eller någon hund eller dylikt mellankommer med succurs.

= Den af Statssekreteraren *Skogman* kontrasignerade Kungörelsen, rörande Brödförsäljningen i Hufvudstaden, *daterad redan den 9 Mars*, meddelas här nedanföre. Man finner deruti alldeles ingen bestämmelse om upphörande hädanefter af taxesättning å alla sorter ugns-torkadt Bröd, som af *BagareEmbetets medlemmar tillverkas och försäljes*, och likaså litet någon föreskrift huru förhållas skall med Salu-acsissen, som af samma Embetes ledamöter erlägges.

"Vi CARL JOHAN, med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Götes och Wendes Konung, göre veterligt, att sedan, till följd af erhållen Nådig befallning, Vårt och Rikets Commerce-Collegium, efter vederbörandes hörande, till Oss inkommit med underdånigt utlåtande, huruvida hinder må vara för handen att tillåta en hvar, i stad eller på landet bosatt, att i Stockholm Lispundtals till salu hålla torrt bröd, så hafve Vi, vid profningen af hvad uti detta ämne anfördt blifvit, och då Vi inhemtat, att tillhandahållande af torrt bröd icke är Bagare-Embetet såsom skyldighet ålagdt, funnit skäligt att, såsom en anstalt, ledande till fördel för stadens invånare i allmänhet och särdeles för den mindre bemedlade delen deraf, härmed i Nåder förklara, att försäljning af alla sorter i ugn torkadt bröd, infördt från landet eller bakadt i Stockholm eller i andra städer, må vara tillåten så väl å hufvudstadens allmänna försäljningsplatser, dock ej derstädes i mindre qvantiteter, än Ett Lispund, som äfven, efter föregången anmälan hos Stadens Politie-, Embets- och Byggnings-Collegium, i öppna salubodar i så små qvantiteter som helst, emot behöriga afgifter till Kronan och Staden, utan att i ena eller andra fallet säljaren är skyldig att lemna brödet till det i hufvudstadens Bröd-Taxa fastställda pris, och att blott den tillsyn å försäljningen bör äga rum, att ej förskämd vara utbjudes. Det alle, som vederbör, hafve sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi &c."

= Författaren af *"Ställningar och Förhållanden"* yttrar: att det skulle särskilt förtryta honom, om *de* skulle få vatten på sin qvarn, som förmena att takt och belefvenhet äro de ministeriella salongerna uteslutande förbehållna. Han anade icke, huru snart hans ord skulle finna tillämpning. Det stora *Aftonbladet* ville genast visa, att det icke förgäfves kunde låta beskyllningen "af en lägre grad af civilisation komma sig till last", och som det nödvändigt behöfde ett föremål för att visa sin belefvenhet och sin takt emot, uppsökte det i hast en af Sveriges mest vördade Skalder. Det var en tid, då signaturen *F — — n* under sånger, som upprepades af hela Svenska Folket, var lika älskad och dyrbar på Östersjöns vestra som på dess östra stränder. Ännu saknar icke Fäderneslandet hjertan, som sympatetiskt röras af den åldrige Skaldens namnteckning. Men *Aftonbladet*, som så gerna spottar sin galla på allt stort och ädelt, kan icke släppa tillfället att inför sin publik skymfa och smäda honom. Den nedrigt gycklande artikel, som infördes i sista Lördagsnumret, är ett mästerstycke af oförskämdhet. En man, som åtnjuter hela Fäderneslandets odelade högaktning och kärlek, behandlas af den lömske grinaren som en skolpojke. Och hvad föranledde detta utfall? Endast ett från Aftonbladets åsigter eller preventioner afvikande omdöme öfver en litterär förtjenst: dessa, en obillig recension på det lindrigaste sätt klandrade rader:

"Sann förtjenst kan tadlets infall tåla;
Snillet qväfs ej af ett aftonglam."

Föröfrigt är det en gammal taktik af Aftonbladet, att citera oredligt och utan sammanhang. Vi hemställe till hvarje bildad menniska, om man, efter detta exempel, har orätt, att förebrå Aftonbladet den mest pöbelaktiga råhet i skrifsätt och tänkesätt, och vi äre öfvertygade, att hela Svenska Folket skall dela vår förtrytelse att se de mest vördade och obefläckade namn, öfver hvilka nationen med skäl är stolt, nedsmutsas af den vittra harpyen.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 33. Fredagen den 27 April. 1838.

FÄDERNE-LANDET.

(Insändt.)

Afsked till F——n, 1834.

Skiljsmessan stundar:
Ädle! Du från oss far.
Ödsliga lundar,
Der Du ej mer är qvar,
Sångarkung, som Du var.
Echo dock når dem.

Rösten ej höres
Hit af Johannes mer:
Hjertat ej röres,
Då han vid korset ber,
Ordet dess tydning ger.
Dock han oss signar.

Fromhetens spegel!
Kärlekens sköna bild,
Som var oss regel,
Allvarlig, hög, men mild,
Snart är Du från oss skild.
Minnet dock dröjer.

Följe Dig friden,
Hvart Du ditt blyga tjäll
Flyttar i tiden!
Intill din lefnadsqväll
Blifve Du verksam, säll!
Följe Dig friden.

En sammanswärjning under Gustaf III:s Regering.

(*Fragment ur ett större, otryckt arbete.*)

Förbi var Gustaf III:s lysande supé, förbi, liksom bouquéen af de ypperliga vinerna, förbi, liksom de högljudda löjena, vid den rikt besatta taffeln. Hemåt rullade ekipagerna i den månljusa höstqvällen. Blott *en* vandrare riktade icke sina steg i den kosa, der hans bostad var belägen. Denne vandrare var Friherre Conrad Ludvig Ribbing. Utkommen från borggården, tog han vägen längs efter S:t Nikolai Kyrka, skar snedt öfver Stortorget, och skyndade ned utför en af de trånga gränderna, som uti det inre af staden så rikligen korssa hvarandra. Här stannade han utanför ett hus, der en nästan förbrunnen låga ännu flämtade i den dunkla lycktan ofvanföre sjelfva porten, hvilken, blott till utseendet läst, gaf efter för tryckningen af Friherrens axel, i det den gnisslande vände sig på sina rostiga hakar och sedermera, genom en anbragt tyngd, rullade igen efter honom. Han stod nu i en alldeles mörk farstuga, hvarifrån han trefvade sig ut på en liten, inbyggd gård, fylld med skottkärror, vattentunnor och en massivt tilltagen soplår, hvilka inbjudande föremål togo sig förträffligt ut i det svaga månsken, som från höjden kunde smyga sig ner längs de svarta, gamla, förfallna murarna. Friherren kämpade sig likväl modigt väg framåt, och ankom lyckligen, utan att ha brutit af sig benen, till en ingång, en af de blygsammaste, hvaraf Stockholm måhända torde kunna skryta, och inför hvilken Aristokraten Ribbing måste förödmjuka sitt stolta hufvud, ty den höll näppeligen två alnar i höjd. Sedermera stod han vid en trång stentrappa, hvilken, efter hvad han kunde märka på det svaga ljus, som njuggt halkade ned uppifrån, med förfallna, halft grusade steg, krånglade sig opp i höjden. Med tillhjelp af ett rep, som tjenstvilligt hängde ned till menniskors beqvämlighet, började Ribbing vandringen, och var snart i andra våningen, der en osande lampa hängde och der en dolk var ritad med krita på en af dörrarna. Här klappade Ribbing på, doft och med knuten hand.

»Hvem?» frågades det inifrån.

»Vän af friheten», svarade Friherren. Dörren öppnades.

Ribbing inträdde i ett lågt, men stort rum, illa upplyst, och af ett dystert och förfallet utseende. I den af många års sot svärtade spisen sprakade en brasa, inför hvilken ett par gestalter värmde sina händer, och en tredje, liksom i brist af annan sysselsättning, rörde i elden med sin käpp, ett vapen, hvarmed alla samtliga voro försedda. Några voro klädda i syrtuter, andra i vida slängkappor. På somligas ansigten låg en slags affekterad högtidlighet, andras glänste af verklig entu-

siasm. Mången skulle ha tagit denna samling för aktörer, färdiga till en repetition.

I ett hörn af rummet stod ett frihetsträd, eller, om man heldre så ville, en julgran. På väggarna voro med omslingrade eklöfskransar uppfästade några porträtter, såsom Robespierres, med underskriften: »menskligthetens vän», Hertigens af Orleans, den misslyckade »Jemlikheten» *), med motto:

»Du furste-kronans tyngd från högsint hufvud välte.
Du skaptes till Tyrann, men du blef Folkets hjelte.»

På ett rankigt, rödmåladt bord stod en bröstbild af Jean Jacques Rousseau, försedd med en bleknad lagerkrans och omgifven af ett par defekta tomer af denne författares arbeten, hvilka troligen nyss varit citerade, ty de lågo uppslagna. Salen hade sannolikt i fordna dagar varit begagnad till en smyg-biljard, som önskat undandraga sig både polisens uppsigt och dess beskattning, och på sjelfva biljarden, som stod midt på golfvet trasig, lik en gammal, afsigkommen spelare, lågo nu kastade några Fransyska tidningar och brochurer af en Desmoulins, Marats, Dantons och Carras angenäma, behagliga och öfvertygande framställningssätt.

Men vi torde böra kasta en blick på de olika grupperna i den tablå, hvars sceneri vi sökt beskrifva.

Den person vi omnämt, som med sin käpp rörde i eldkolen, var den sedermera, som Kungamördare, föga afundsvärdt bekante Johan Jakob Ankarström. Han tycktes vara något öfver trettio år, hade en satt, stark, medelstor växt, lag panna, vacker, Romersk näsa, mörk, förtvifladt beslutsam blick, svart, krusigt hår, starkt markerad skäggbotten. I uttrycket af hans ansigte låg nagot hårdt, likgilltigt och känslolöst. Det skulle hafva varit omöjligt att jaga en rysning öfver den mannens fasta lemmar; han hade ingen känsla hvarken för det sköna eller det gräsliga. Fatalist af innersta öfvertygelse, mördare af hämd, missnöjd af otillfredsställd girighet, girig af natur, utan ärelystnad och utan hederskänsla, var han farlig genom illskan af sin lidelse och den kalla beslutsamheten af sin karakter, men för öfrigt en menniska utan snille eller bildning, eller ledande förmåga. Naturen hade blott ämnat honom till ett verktyg och — han blef det.

Tankfullt eller tanklöst — ty någon gång äga dessa ord en beslägtad betydelse — nedstirrande i de glödande kolen, stod Klas Fredrik Horn vid sidan af Ankarström, den varma missledda entusiasmen, det ädla, men skeft utvecklade nitet för frihetens sak, det obetänksamma, men poetiskt glänsande jemlikhets-svärmeriet, bredvid trotset, hatet, hämdlusten, det råa, fantasilösa föraktet för hvarje fara i en af dess egendomligaste gestalter. Horn ägde en skalds inbillningskraft med ett barns omdöme. En storartad idé satte hans fantasi i lågor, utan att hans förnuft mäktade mäta det rätta omfånget af denna idé. Han drömde en republik med antika institutioner, med antik ädelhet och renhet, med Roms sammanhållning och Greklands poetiska höjning. Han såg den ädlaste, den bäste väljas till Konsul; han såg en vördnadsvärd Senat, der hvar och en skulle, om den erbjudits, afslagit en Kejsarkrona; han hörde den allmänna röstens rättvisa i hvarje befordran och belåtenhet och tillfredsställelse från alla läppar. Horn var en politisk svärmare, ädel i grundsatser, välviljande och fosterländsk — han skulle gifvit sitt lif för Sverige och — han var nu med om att taga dess Konungs lif. Sådana voro verkningarna af den fran Frankrike utgångna förkastelsedom öfver furstarne, som nu spökade i manga hjernor och från spöke blef verklighet. Man ansåg dem som vampirer, hvilka endast utsögo sina undersatare, eller, efter lindrigaste åsigten, som ett ornament på statsbyggnaden, hvilkens underhåll årligen kostade millioner; denna tanka födde hat, och hatet födde Ludvig XVI:s guillotin och Ankarströms pistol. Det är nästan förunderligt, att i en tid, som denna, då alla begrepp om Konungamakt voro sa rysansvärdt förvildade, ej flera mordförsök skedde mot Kungliga personer, än hvad som verkligen inträffade. Royautéen var fagelfri i hela massors opinion, och Ankarström höjdes af Frankrikes Jakobiner till ett helgon. Han kanonicerades der, under det han halshöggs i Sverige. Uti denna tidehvarfvets i ej ringa man utbredda åsigt far man väl söka anledningen, hvarföre den veke, milde, svärmande Horn, af naturen mera skald, än konspiratör, kunde räcka en hjelpsam hand till ett så blodigt dad, som ett Konungamord.

Liljehorn utgjorde tredje personen i gruppen omkring spisen. Han var en af dessa retliga, fafänga karakterer, som alltid finna nagot, som retar deras fafänga, och aldrig finna den tillfredsställd. Han var afundsjuk till smaaktighet, och noggrann om sitt eget, lilla, personliga anseende ända till löjlighet. Med allt detta fattades honom icke en slags anstrykning af modern mjeltsjuka. I sadana paroxysmer förbannade han, med exempellös köld, allting, och trodde, på de mest filosofiska skäl i verlden, på ingenting. Han var aristokrat till sina politiska åsigter, han, liksom i mera eller mindre mån hela den öfriga sammansvärjningen, och mahända daterade sig hans hat mot Gustaf III hufvudsakligen från 1789 års Riksdag. Men troligtvis var f fangan den verksammaste driffjädern för hans hanlingssätt. Hans hjerta klappade vid den ljufva föreställningen att fa spela en rol; att vara deltagare i en statskupp sväfvade för honom, som synonymt med odödligheten; den sammansvurnes dolk antog i hans ögon likhet med hjeltens svärd.

Med benen vårdslöst uppsträckta i soffan låg den ende *öfverbevislige* deltagare i sammansvärjningen, hvilken man med skäl torde kunna tillägga någon grad af personlig öfverlägsenhet. Ty huru manga, som, efter den olyckligt ryktbara maskeraden, gömt sig i kulisserna, kan naturligtvis icke här upptagas i någon beräkning, hvilken, i alla fall, mahända skulle bli ganska osäker. Denne man, som nu, med planen till ett

*) Läsaren torde påminna sig, att Hertigen af Orleans, som Jakobin, antagit namnet: Egalité.

Kungamord i hufvudet, hvisslade på en Opera-aria, var Thure Bjelke. Han var omkring fyratiosex år gammal, ett oroligt, förslaget, skarpsinnigt hufvud, djupa och vidsträckta kunskaper, mycken själsnärvaro, kall, lugn, opassionerad beslutsamhet, en ihärdighet, hvilken, i likhet med Carl XII:s, ofta blef envishet, men som var mera, än nödvändig inom ett kotteri, hvilket, utom Ankarström, räknade medlemmar af nästan qvinnligt vankelmod, män utan aning om den säkerhet i handlingssätt, som bilden af ett klart och tydligt tänkt ändamål vanligen skänker. Troligtvis visste större delen af Gustaf III:s mördare icke rätt hvad de önskade. De ville bygga på Konungens lik, men någon säker planritning till den blifvande byggnaden hade de, efter alla anledningar, aldrig uppgjord. Men, som en sammanhållande princip, var Thure Bjelke, med sin menniskokännedom och sin vana vid djerft anlagda kombinationer, alldeles omistelig för en sammansvärjning, hvilken öfver hufvud bestod af de medelmattigaste personligheter, som ännu försökt att sätta en Statshvälfning i verket. Thure Bjelke var en liten man, liflig i rörelser, ej oangenäm till utseende.

»Ah! var Brutus!» ropade Liljehorn, i detsamma Ribbing inträdde. (Ett dunkelt rykte gaf nemligen Ribbing en hög personlighet till fader.) »Tyrannen frossar väl, och kommer icke ihåg, att det i Kalendern finnes en Idus Martii.»

»Ja! han dricker champagne värre, än en Operadansös; som en vandrare i öknen, vid ankomsten till en källa, dricker vatten. Societeten var annars vald, Fru Schröderheim och Mamsell S., med flera. Infall och toaster utan all ända, roligheter utan allt förstånd, ordlekar utan all qvickhet! Fröken Elisabeth *** gjorde uppresning vid bordet, och höjde dygdens baner, hvarpa v. S., den marodören, genast svor fanan. Kungen, som såg sin tjenares otronet, blef flat, men sväljde sin förvåning i ett dricksglas champagne. — Men nog om de Kungliga orgierna. Hvad medföra posterna från Frankrike?»

»Lagstiftande församlingen», yttrade Horn, har nu trädt tillsamman, sjuhundrade fyratiosju deputerade, blomman af Franska nationen, män, som lefva och dö för friheten. De ha tagit af Konungen titlarna Sire och Majestät, som vanärade menskligheten egen storhet. Han heter nu blott: Fransmännens Konung.»

»Och mister väl den titeln också, vill Gud», tillade Thure Bjelke, »öfver Ludvig XVI vakar ett olycksöde, som han aldrig undgår. Ludvig kommer att sluta förskräckligt.»

»Ja!» utbrast Ankarström, »smid alla kronor till skallror åt våra barn, ge riksäpplena till kägelklot åt våra ynglingar, nyttja svärdet, som bila öfver *deras* halsar, hvilka slafviskt böjt sig i stoftet för royautén, lät spelare-markörer med »rättvisans hand» häfva till sig sina falskt förvärfvade penningar — först då hafva frihetens vänner rätt att andas ut. Då kan vara något att hoppas för verlden.»

»Deputeranden Chabot», fortfor Horn, »har nekat, då han, som sändebud från Församlingen skickades till Tuillerierna, att aftaga hatten inför Konungen af Frankrike, »ty» anmärkte han, »den lagstiftande makten behöfver ej böja sig i stoftet för den verkställande.»

»Gudomligt! se det är i äkta republikansk anda!» utbrast Ribbing, »Konungarna skola också en gång känna, att äfven de äro menniskor. Ah! den tid är kommen, då furstarna skola förödmjukas, och thronerna blifva de minst afvundsvärda platser i Christenheten. Hvem är denne Chabot?»

»En f. d. Kapusinermunk», sade Bjelke skrattande, »och dertill en liderlig best.»

»Han har, med uttalandet af denna mening, gjort sin odödlighet», utropade Liljehorn, »han har, i dessa ord, sagt mera, än Gustaf III i alla sina skrifter. Den mannens minne skall lefva i välsignelse.»

Ett ord, som liknade ordet: galningar! gick halfhögt öfver Bjelkes läppar.

»Jag ville ha sett», inföll Ankarström, »Kungens lumpna min, då undersåten stod med betäckt hufvud inför honom. Den synen skulle ha gjort mig godt in i själen.»

»Fädernas missgerningar skola vedergällas på barnen, alltintill tredje och fjerde led», sade Horn med den böjliga, melodiska stämma, som var honom egen, »Ludvig XVI är Ludvig XIV:s sons sonson. Hvad denne bröt i sitt öfvermod, måste afkomlingen gälda med sina förödmjukelser, och, hvem vet hvad som kan drabba ättlingen i fjerde ledet, den oskyldige Dauphin? En evig vedergällning går igenom verldshistorien. Dock — Gustaf III är nog lycklig, att *sjelf* få plikta för hvad han brutit, utan att draga förderfvet öfver andra.»

»Citera icke bibeln för mig», ropade Ribbing, »vädja till förståndet, ej till uppenbarelsen. Det nya Europa har växt ur fordomarna. Ludvig är Kung. Deri ligger hans dödsdom, ej i dårskaper, som begingos för hundrade år tillbaka. Ludvig har haft hemliga förbindelser med rofvarhalan i Koblenz, der vi ha en ministers och djefvulen sitt spel; der förrymda furstar inom fyra väggar svärja undergång åt nationerna, och en hord af emigranter, som uthungrade gräshoppor, stryker fram. Ludvig har stämplat mot sitt folk. Han är högförrädare mot nationen. Han skall dö.»

»Jag tror», återtog Horn utan häftighet, »att Ludvig måste falla, men som ett försoningsoffer, ej som en förbrytare. Folken vilja en gång på royautén utkräfva en lysande upprättelse. För det blod, som Furstarne latit flyta, maste nu en Furstes eget rinna.»

»Ja!» utbrast Ankarström, med en af de Jakobinska liknelser, som han gerna använde, »deri skola vi doppa pennorna, hvarmed Europas frihetsbref skall undertecknas.»

»Ludvig är en svag man», fortfor Horn.

»Ludvig är en tyrann», skrek Ribbing.

»Hade han ägt hälften af den kraft, som ligger i detta ord», svarade Horn, »så hade han icke nu suttit, till hälften fängslig i Tuillerierna.»

»Hade han ägt hälften af en Guds kraft», ropade Liljehorn», så hade han ändå varit för svag, att lyfta ett finger mot frihetens heliga banér — det går, segrande och högburet, sin bana öfver grusade troner.»

»Ah! Konungar behöfva vi ej frukta, så länge här finnas dolkar», tillade Ankarström; »det gafs blott en Porsena, men Scævola ägde trehundrade vänner, som svurit att trampa i hans fotspar.»

»Mine herrar», yttrade Bjelke, som temligen likgiltigt åhört detta samtal», Frankrike är *ett* land. *Sverige* är ett *annat*. Det är för dess skull vi trädt tillsamman. Men vi böra besluta, ej politisera. Ett resultat är oss nödvändigt; ej disputer.»

De sammansvurne närmade sig den gamla biljarden, der talgljusen brunno med langa vekar, och matt upplyste det egna skådespelet af fem personer, som här ämnade besluta om rikens öden och inqvisitoriskt sitta till doms öfver en Konungs lif eller död. Stödjande sig mot en halft förfallen biljard, spelade de det högsta spel, som gerna någon menniska kan vedervåga, ett Riksrads purpurmantel eller en högförrädares schavott;

ett namn bland stora män eller bland brottslingar, ty sådan är naturen af hvarje revolution, att den, om den lyckas, kanoniserar sin tillvägabringare. Misslyckas den, ritar den hans namn på skampalen. I revolutioner beror, så till sägandes, allt på lycka.

»Mine herrar!» började Bjelke, som med ett slags tyst erkännande hade ställt sig i spetsen för sammansvärjningen, »riket är i fara. Gustaf III, som redan förut störtat sitt folk i ett krig, hvaremot opinionen på det bestämdaste förklarat sig, Gustaf III vill nu göra Svenska nationens mannamod till ett medel för frihetens utrotande af jorden. Han vill föra Svenskarna till fejd med deras gamla vänner och naturliga bundsförvandter, de ädla och högsinnade Fransoserna, våra bröder, ty man kallar ju oss för Nordens Fransoser. Det vore att föra Sverige till branten af undergång, enär landet redan är utarmadt genom Gustaf III:s oerhörda slöserier, hans spektakler, hans divertissementer, hans byggnader» — —

»Åh! vi skola förebygga, att han icke mera förbygger sig», inföll Ribbing med en vild åtbörd.

»Sverige äger hvarken fysiska eller pekuniera krafter till ett krig. Nationen är nedslagen af sina olyckor och utsugen af sin Konung. I närvarande ögonblick vore ett fälttåg — endast nederlag. Vi skulle öfvergå Rhen endast för att sedan fly öfver den. Frankrike skulle se oss komma, för att, ögonblicket derefter, se oss vända ryggen. Vi — ett olyckligt, utarmadt, förtryckt, missnöjdt folk — på samma valplats med Fransosens vilda tapperhet, med hans till sin höjd uppstegrade entusiasm, med hans innerliga tro på sin stora saks rättvisa. Vi, anförda af en Konung, som vi hata; som bättre förstår att leda en representation, än en drabbning; som väl kan vinna en godtrogen borgarhop, men ej den nyckfulla segern; han, hvilken, liksom Don Quixotte tog väderqvarnar för fästningar, i Finland tagit fästningar för väderqvarnar, och trott sig kunna storma dem med sperr-ridning af en uppfordrande trumpetare. Fransoserna deremot under befalhafvare, dem de sjelfve valt; under män, utgångna ur folket, och älskade af folket, under frihetens trefärgade baner, i det stolta medvetandet att ledsagas af Europas välönskningar. — Mine herrar! vi ha redan lidit tillräckligt af Gustaf III.»

»Tillräckligt», återljöd Ankarströms stämma, liksom ett doft Eko.

»Vi äro få, men beslutsamma män», fortfor Bjelke.

»Män och Adelsmän», ropade Liljehorn, eftergifvande för en känsla af den af Aristokratism och demokratism blandade natur, hvilken spelar en så egen och löjlig rol i karaktersskildringen af 1792 års sammansvärjning.

»Konungen», skrek Ribbing, »har 1789 på det grofvaste förolämpat Adeln; han har satt sig i ett opassande och för vårt intresse skadligt förhållande till de ofrälse ständen; han har arresterat Riksdagsmän, och, genom sin personliga närvaro, sökt inverka på ståndets öfverläggningar; han har låtit föra falska protokoller och af vårt nekande, med Gustaviansk fintlighet, skapat ett jakande till säkerhets-akten; han har lejt pöbel att, med sitt skrål, inverka på våra beslut; han har offentligen och högtidligen brutit med det stånd, som är skapadt, att omgifva thronen. Men detta stånd kan bryta stafven öfver honom. Jag, Conrad Ludvig Ribbing, anklagar Konung Gustaf III, att ha öfverträdt och trampat under fötterna Ridderskapets och Adelns af honom besvurna privilegier, att, emot bättre vett och vetande, hafva nekat Ridderskapet och Adeln af dem påkallad votering; att hafva våldfört sig på Riksdagsmäns personliga frihet, hvilka sedermera icke kunnat öfvertygas om den minsta förbrytelse. Han har angripit Svenska Statsförfattningen i dess innersta rot. Brott mot Staten . . .»

Här tvärstannade Ribbing. Deltagarne i komplotten sågo, tvekande, på hvarannan. Ingen ville vara den förste, som utsade det förfärliga ordet. Endast Ankarström yttrade kort och kallt: »Han har förolämpat *mig*. Han måste dö.»

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Det förljudes, att Oehlenschlågers *Axel och Walborg* återigen skall fram på scenen, och att rolerna skola fördelas sålunda: Konung *Hakon* åt Hr Forsberg; *Axel Thordson*, Herr Pfeiffer; *Wilhelm*, den stora nordiska kåmpen, Hr Stjernström; *Walborg* skall gifvas af det fruntimmer ur Chören, som i Maria Stuart spelar Berthas rol. Detta blir naturligtvis alldeles ofantligt båttre, ån om Hrr Almlöf och Svensson bibehölle sina gamla roler, och om Hr Dahlqvist blefve *Axel* och Fru Hjortsberg *Walborg*. Annars ser man icke ogerna dessa spela tillsamman, nemligen når rolerna blifvit dem emellan riktigt fördelta, hvilket dock sållan år händelsen. Vi få emellertid önska all möjlig lycka åt Direktionen och allt möjligt nöje åt Publiken af ett sådant spektakel.

= *Aftonbladet* har i Thorsdags uti en artikel på tre fulla spalter, *"om tillåtelsen att utom Bagarebodarna försälja torrt bröd i hufvudstaden"*, hufvudsakligen bevisat tvenne omständigheter: 1:o att Aftonbladets Red. icke kan låsa innantill, och 2:o att den alldeles icke förstår eller vill förstå, hvarom frågan varit uti de korta uppsatser, som i *Freja* och ett annat blad förekommit i anledning af Kgl. Förordningen af den 9 sistl. *Mars*. Den första omständigheten är ådagalagd derigenom: att orden i *April* månads taxa, "Bagare måste hvar för sig *ansvara* "derför, att i deras bodar finnes tillräckligt bröd *af alla* "*sorter* till Allmånhetens behof", och den, i sammanhang dermed, om *torkadt hårdt* bröds *vigt* i taxan befintliga bestämmelsen, hvilken i och med detsamma stadgar till hvilket *pris* sådant bröd af Bagare skall försäljas, enligt Aftonbladets förmenande, *icke* skola innehålla någon *skyldighet* för Bagare-embetets ledamöter, att Allmånheten torkadt hårdt bröd till visst pris och vigt tillhandahålla. För att kunna framkomma med ett påstående till den grad absurdt, måste man verkligen ej kunna låsa innantill. Den andra omständigheten är bevisad derigenom, att Aftonbladets Red. helt och hållet pratat i vådret om hvad i *Spegeln* och Freja rörande detta ämne förekommit. Freja har t. ex. alldeles icke yttrat sig om Författningen af den 9 Mars *i och för sig sjelf*; den har ej derom sagt ett enda ord. Freja har blott fästat sig vid *motsägelsen* eller *stridigheten* emellan denna Förordning och *April* månads taxa, samt i anledning deraf frågat huru Förordningen skulle förstås; och i öfrigt fästat sig vid det obilliga deruti, att Bagare-embetets medlemmar fortfarande genom samma taxa underkastas tvång och ansvar vid tillverkning och försäljning af torkadt, hårdt bröd, då, genom en *tre veckor förut daterad* Författning, åt *alla andra* full frihet vid denna rörelse medgifves, eller, med andra ord, att *Borgare* också vid detta tillfälle behandlas såsom voro de *icke Medborgare*, samt att, då Näringsfrihet åt alla andra förunnas, *de* derifrån undantagas.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 34. Tisdagen den 1 Maj. 1838.

TIDNINGS BEVILLNING. 1837.

BEJA.

1 Tim. 2: 1.
Håller böner, åkallan, förböner för alla menniskor!

”**B**ed för mig!” *så hviskar mig min Maka*
hvarje gång, som Templets klockor gå,
och hon ensam måste bli tillbaka
hos den sjuka Modren, hos de Små.
Hulda! Du, som blef, i fröjd, som smärta,
kärast städs, näst Gud, för detta hjerta,
skulle det ej bedja varmt för dig?

”Ack, bed ock för mig!” *så suckar qvalet,*
der det qvider i den armas bröst.
”*Bed, ack bed! så stilla, ljuft, är talet,*
som en Engels, utaf bönens tröst.”
Smärtans Vän! förbida än och hoppas:
en gång evighetens rosor knoppas;
bida! jag vill bedja Gud för dig!

”Bed då ock för oss!” *så barnen lalla*
efter, när de se, jag redo är,
upp till Templet gå, att Gud åkalla.
”*Bed till Gud, som hafver barnen kär!*
O, J oskuldsfagre blomsterstänglar!
skulle jag ej bedja Himlens Englar
er bevara — bedja Gud för Er?

Än en gång min Makas hand jag trycker,
än en gång jag kysser våra Små,
dörren sedan om de kära lycker,
ilar fram på Kyrkovägen så.
Der — hvad högtidsklädda skaror vandra!
Många, ack! som dock ej med de andra
kommit! — jag vill bedja Gud för Er!

Först för dem, som här i flärdens boning,
kärlekslöst, fast stolt och präktigt, bo,
som ej känt behofvet af försoning,
än ej saligheten af att tro.
Utan Gud de lefva, utan frid tillika:
Helgd och arbetsdag — allt är dem lika.
Arma hjertan! jag vill be för Er!

Bedja se'n för denna blomma åter,
som re'n lifvets vårfrost bleknat af:
sitt förblödda hjerta nu hon gråter,
sluten, hemsk och tyst, som i en graf.
Kom med oss till Templet, qvalda flicka!
Gladare i lifvet skall du blicka; —
gråt ej längre, jag vill be för dig!

Bedja ock för dem, i sorgehuset,
som stå stumme rundt kring dödens bår;
der det dystra lakan skymmer ljuset,
såsom ögat skyms af saknans tår.
O, J faderlöse små, som gråten!
och Du, Maka! af din vän förlåten,
tron på himlen än! — jag ber för Er.

Jag vill bedja ock för Er, som liden
själens qval, långt mer än sorgen grymt,
då från Er, i fasansfulla striden,
hoppet på ett bättre lif har rymt.
Sjelfva tankens ljus är släckt derunder,
lyser blott mer vildt, på mellanstunder;
Dårar *nämnens J: — Jag ber för Er!*

”*Bedjer ock för oss ännu, J fromma!*”
Så ifrån en usel kojas vrå
suckas: ”Vi för armods nöd ej komma,
få ej mer till Herrans Tempel gå.
Kläder fela — helgdagskläder varma,
här vi hungre ock: Gud hjelp oss arma!”
Ja, Gud hjelpe! jag vill be för Er!

Än en smärtans suck jag tror mig höra,
ty jag vet, att här, af dessa *Två,*
Maken unnar icke Makan göra,
hvad han sjelf ej vill: till Templet gå.
Arma själ! Du som från vigselstunden,
blef med dubbla *kedjor här så bunden,*
lid dock tåligt, jag vill be för dig!

Jag vill be för honom *ock, hvars ånger*
följdes blott af nya syndafall,
att, hvad dyrt han lofvat tusen gånger,
en gång, inför Gud, dock hållas skall!

Broder! ingen vet hur du har kämpat
med din lusta, ömsom följt och — dämpat:
kämpa! jag vill bedja Gud för dig.

Jag vill bedja så för menskor *alla:*
ja, ock för den mängd, som än ej vet
hur de skola rätt en Gud åkalla,
ej ännu känt Korsets *salighet.*
Ack! de många, som i mörker famla.
Bröder! Er jag vill i tanken samla
för Guds thron: jag bedja vill för Er!

Nu omsider hinner jag den orten,
der min bönehimmel är; men hvad?
stannar ej den vagnen här för porten,
der det stolta Herrskap far åstad?
Nej, hvar Sabbath blott de sig förlusta.
Arma menskor! som för verldens lusta
glömmen himlen: jag vill be för Er!

I Guds helga samfund nu jag beder,
ber för känd och okänd, gammal, ung,
ber för mig och alla. Lycka, heder
land och stad: bevare Gud vår Kung!
Och om än på denna vida jorden
någon ovän, ej försonad vorden,
till mig finnes, — högst jag ber för dig! —

Vandrar se'n den samma väg tillbaka,
glad i hjertat, till min hydda hem.
Straxt i dörren möter mig min Maka
jemte barnen: Gud välsigne dem!
"Här vi sutit", så den hulda säger,
"barnen tysta, vid den sjukas läger:
Vi ha bedit — äfven vi för dig!"

W—m.

En sammanswärjning under Gustaf III:s Regering.

(Forts. från föreg. N:r.)

På ett sådant resultat af öfverläggningen voro väl samtliga deltagarne i sammansvärjningen, utom Horn, beredda; tankan på en sådan gräslighet, som ett Kungamord, hade måhända ofta stått inför konspiratörernas sinnen, men ofrivilligt sprutto de likväl till vid denna tankas torra, nakna framträdande i ord, i ord, likaså lakoniska och ungefär lika så motiverade, som dödsdomen från en Österländsk despots läppar.

»Hvarföre blod?» invände den mera vekt sinnade Horn, »man kan ju försäkra sig om hans person?»

»En Konung i fängelse», svarade Bjelke, »är ett lejon i bur. Djurens furste trifs icke gerna i bojor. Han bryter dem, och ve då alla, der han går fram i sin vrede. — Riddarholmens svala, tysta hvalf äro också säkra förvaringsrum.»

»Hans blod! eller sammansvärjningen har en medlem mindre», skrek Ankarström.

»Är ej *en* Konung nog för folkens hämd?» frågade Horn; »se! Ludvig XVI har ödet sjelft utsett till ett offer, ett mildt, undergifvet, blödande offer. Han är utan tvifvel korad till martyr för regenternas synder, sjelf en god, men svag regent. Mot honom har allt sammansvurit sig. Alla planer till hans räddning, äfven de bäst uttänkta, stranda mot hans olyckliga stjerna; han har ingenting af menniskor att hoppas, utom lugnet i en graf. Men lyden också denna vink, som Försynen sjelf gifvit! Ludvigs lif behöfs, för att tron på en hämnande rättvisa, som straffar furstarnes brott på fursten, och folkens brott på folket, ej skall varda utdöd af jorden. Men rättvisan blir grymhet, då den drifves öfver sin gräns. Gustaf III har förverket sin thron, ej sitt lif. Vid er dödskamps sista ögonblick uppmanar jag Eder: »Skonen honom!» Han skonade dig, Ankarström, då dina domare hade fällt dig. Dig, Liljehorn, förlät han, då du var hans page, mången pojkaktig förseelse. Du, Ribbing! bör kasta en blick i spegeln, för att finna, att Gustaf III:s blod aldrig bör klibba vid din hand.»

»Heldre, som Orleans *), son till en kusk, än son till en Konung», ropade Ribbing, hvars drag i detta ögonblick verkligen hade en förundransvärd likhet med Gustaf III:s.

»Jag har varit hans dräng nog länge, för att längta att bli hans mördare», skrålade Liljehorn.

»Mig skonade *han*», skrek Ankarström, »men *jag* skonar icke honom.»

»Horn vill afsätta en Konung», yttrade Bjelke med köld; »nå väl! antag, att vi kunde, med det allmänna missnöjet till svafveltråd, antända de minor, som mäktade spränga thronen i luften. Men betänken J ej, att Gustaf III skulle kämpa förtvifladt på ruinerna? Han skulle bli rädd för hvad Historien kunde säga, och dessutom vet han på sina fem fingrar, att ingen Teaterhjelte blifvit öfvervunnen utan en föregående kombat. Hans fåfänga skulle, liksom 1772, ge honom mod; hans blick, hans tunga anhängare i sjelfva affallets stund. Drifven till det yttersta är Gustaf farlig; ej annars. Det har han visat vid Svensksund och genom sitt uppträdande i Dalarne och vid Göteborg. Det är förtvifflan, som ger honom ressurser, och olyckan skakar hans oftast slumrande fintlighet vaken. Efter ett nederlag är han förfärlig; en seger gör honom till ett barn, som jublar, men intet annat än jublar. Ett uppror skulle troligtvis framkalla någon handling af knalleffekt från hans sida, och publiken är svag för knalleffekter. Nej! Gustaf måste dö, ifall *vi* vilja lefva. Blott på hans döda mull kan grundstenen läggas till frihetens tempel; med hans blod måste dess altare helgas. Jag röstar för hans död.»

*) Hertigen af Orleans lät under revolutionen, genom sina anhängare, förklara, att hans rätta far hade varit kusk, och att han sjelf således vore ej en f. d. Prins af Frankrike, utan en verklig Sansculotte. Hans mors utsväfvande lefnadssätt gaf någon sannolikhet åt denna uppgift.

»Konungen kan arresteras», invände Horn, »plötsligt, oförmodadt, utan möjlighet till motstånd. Sedermera i evigt fängelse eller evig landsflykt.»

»Räkna oss!» afbröt Bjelke; »här ser du fem män, fem, som ämna att störta *en* monarki. Måhända skall du ännu kunna hoppas på en handfull tappre, som djerfvas deltaga i det verk, af hvilket millioner vilja upphämta frukterna. Nå väl! räkna nu Gustaf III:s drabanter, hans garder, pöbeln, som har supit på hans bekostnad, och varit rusig genom sin Konungs benägna försorg. Tror du ens, att en arrestering kan lyckas?»

»Vi kunna räkna på flottan och artilleriet. Der är missnöjet allmänt. Och hurudan sinnesstämningen är inom Svea garde, torde Baron Bjelke bäst känna.»

»Vi kunna räkna på *ingen*, så länge Gustaf III håller sitt hufvud oppe. Svenskarne bäfva ovillkorligen tillbaka, för tankan på ett våld mot deras Konung. Konungen fallen — och trollcirkeln är öfverskriden, och förtrollningen förbi.»

»Skall folkets blod», inföll Ankarström, »flyta i ett inbördes krig, derföre att en af oss är nog svag att skygga undan för bilden af en purpurmantel, genombårad af en dolk, för en krona krossad af en hillebard? Den fege, som tvekar, har ännu återgången fri.»

»Lönnmördarns mod», svarade Horn, »är just ej någon egenskap att skryta af. Ormen, som stinger din häl, har mod, så väl som lönnmördarn.»

»Att lönnmörda en fiende, är lågt; att lönnmörda en Kung gudomligt», skrek Ribbing, med alla Franska revolutionens fraser klingande för sitt öra.

»Har Horn redan tappat koncepterna», inföll Liljehorn, »så gå att lysa efter dem i Post- och Inrikes-Tidningen. Sälj hvad du vet åt Gustaf III för en spottstyfver, för dina vänners hufvuden.»

»Sakta, mine herrar!» ropade Bjelke; »oenighet träde icke öfver denna tröskel. Vi äro nog få ändå, utan att söndras.»

»Hvem vågar skylla mig för trolöshet», ropade Horn; »jag anhåller, att herrarne ville mäta hans värja med min.» Horn blottade en klinga ur den käpp han hållit i handen, och kastade den på biljarden.

»Här är min», skrek Liljehorn, och drog på samma sätt sitt vapen, »ed för en borgares ord; svärd för en adelsmans. Jag försvarar hvad jag sagt.»

Jag är sekundant», ropade Ankarström, och fattade värjorna, för att mäta dem.

»Du är *icke* sekundant», sade Bjelke, »och herrarne *icke* duellanter. I frihetens, i folkens, i vår stora saks namn förbjuder jag hvarje strid.»

Man var vid denna tid svag för floskler. Man lyssnade till hvad Bjelke kunde ha att säga.

»Horn!» fortfor han, »du hör, huru rösterna hafva uttalat sig. Fyra *för*, en *emot*. Vi, Sveriges Adel, erkänna intet absolut veto. Du är öfverröstad, och måste ge efter.»

»Jag kan ge efter en åsigt, men ej en förolämpning. Må då Konungen falla. Jag mäktar icke rädda honom. Men en Horns ära har blifvit skymfad. Jag fordrar upprättelse.»

Tid af förvirring och förvildning, då man beslöt ett lönnmord, och rörde opp himmel och jord öfver ett stickord!

»Liljehorn har utan tvifvel öfverilat sig», försonade Bjelke, »men öfverilat sig af nit för den goda saken, hvilket alltid är berömligt. Hur skulle väl *Liljehorn* kunna ha för afsigt en verklig förolämpning mot Horn? Horn utgör ju — det veta vi alla — en del af Liljehorns eget jag.»

En ordlek kan någongång, äfven i värf af allvarsammare natur, vara på sitt ställe. Här verkade den, som ett kylande medel. Man drog på munnen, och värjorna stuckos återigen ner i sina anspråkslösa fodraler, så mycket heldre, som Horn, den egentligen angripne, var af en vek och eftergifvande karakter.

»Mine herrar!» återtog Bjelke, »vi äro nu ense om hvarifrån vi böra utgå. Basis för våra operationer blir alltid Konungens död. Men sedan enväldet, med honom, blödande sjunkit i stoftet, måste derur en ny sakernas ordning uppspira.»

»Republik! republik!» skreko flera röster.

»Men alla förhållanden äro ännu i osäkerhet», fortfor Bjelke; »denna republik torde med möda blifva erkänd af andra makter; den pånyttfödda statens krafter måste, tills vidare, koncentreras på en hand. Denna Republik måste ha en Diktator.»

»Och denna Diktator, denna *bjelke*, som stödjer Statsbyggnaden, är väl redan utsedd i din hjerna», ropade Ribbing förtrytsamt; »men du misstar dig, om du tilltror dig kunna leda oss, som barn. Du behöfver våra axlar, för att klifva opp till diktaturen, och ämnar kanske sedan trampa på våra nackar. Du behöfver ett Kungamord, för att sedan sjelf svepa in dig i den blodiga purpurn, men, ser du! vi tjena friheten, ej dig. Bytet skola vi dela alla.»

»Eller ingen!» inföll Horn; »Sverige och Gustaf III kunna icke tillsammanstå, *det* veta vi. Fäderneslandet fordrar offret af en Konung, och vi bringa det. Men har någon stoltare tanka ännu häft ett menniskobröst, än att, sedan allt är fullbordadt och ett folk räddadt, obelönad, draga sig undan de jublandes tacksamhetsbetygelser, utan att eftersträfva någon annan titel, än den af medborgare; något annat hederstecken, än eklöfskronan; någon annan hyllning, än Historiens?»

»Titlarna afstår jag gerna», yttrade Ankarström med råhet; »en stjerna har icke för mig annat värde, än guldvärdet, och ett band gäller för mig hvad det gäller i bandboden. Men jag vågar icke mitt lif för intet. På ett högt spel räknar man att kunna vinna betydligt, och jag har icke trädt mitt hufvud i hjulet, för att bli nit på lotteriet. Försen Er J med klingande titlar; jag nöjer mig med klingande mynt.»

Man kunde se, att Ankarströms yttrande gjorde ett oangenämt intryck till och med på deltagarne i denna exalterade sammansvärjning, annars så vana vid Jakobinismens mest blodiga uttryck, och affekterande en rå uppriktighets oförskämda språk. (Slut c. a. g.)

Ett och annt.

Nu kan man nästan slå vad om att den Kungliga Teatern år nära sitt fall, eller att åtminstone någon stor olycka hotar den, ty det har nu börjat spöka på scenen. *Stamfrun* har ånyo visat sig. Det är visserligen ett godt stycke, denna produkt af Grillparzer, men den har samma ledsamma fel, som de flesta af de välsignade Tyska skådespelen, nemligen att föga passa för skådebanan, ehuruväl de äro ypperliga att läsa. Dessutom är detta stycke i sin grundidé ganska vidrigt: en son röfvas från sitt hem, uppfostras till röfvare och dödar slutligen, som okänd, sin fader, samt blir äfven orsaken till sin systers död; allt detta, för att försona sin stammoders halfförgåtna brott. Denna försoning är för mycket hednisk i ett stycke, som är förlagdt till en sednare medeltid, och i sanning bra stötande att tänka på, under det man hör christliga begrafningspsalmer afsjungas. Det der oundvikliga ödet, som de gamle begagnade, emedan de trodde derpå, borde vara förvist ur våra Christna tider, ty man måste besinna, att Teatern är en bildningsanstalt, hvarest idéerna skola nedstiga förkroppsligade, för att fattas äfven af en större och obildad Allmänhets själar. — Öfversättningen är visserligen ganska god, och vittnar om kunskap uti och talang för det Svenska språket, något som ofta fattas den Kongl Teaterns öfversättare, men den är för öfverflödigt belastad med inversioner och rimmeri, saker, som äro lika förargliga för skådespelaren att uttala, som för åskådaren att höra. Hvartill tjenar det att bråka med det tråkiga rimmet, når det ändå är och bör vara en god skådespelares pligt att söka öfverhalka och fördölja det genom deklamationen?

Berthas rol gafs af Mamsell *Högqvist*. Man glömmer denna gång att det är hon, man tycker sig se sjelfva Bertha von Borotin; och det är rätt väl. Berthas ädla qvinnlighet uppenbarar sig i hennes vackra förhållande till sin fader, den omvårdnad och uppmärksamhet, hvarmed hon, som en skyddsande omgifver honom; då hon pryder sin älskling med det af hennes egna händer sydda skärpet, och smågnabbas med honom hur det skall sitta, samt sedan, når hon finner det användt som sårbindel, nedskrynkladt och blodigt, och beklagar sig deröfver, då framlyser den mest älskvärda och sanna qvinnlighet; slutligen, då hon afhör Jaromirs rysliga bekännelser med bortvändt ansigte och vrider sig under synbara själsmarter, och ändå sedan lofvar att fly med honom och bli hans maka, då stegras hennes spel ända till illusion.

Hr *Almlöf* som Jaromir är icke utan förtjenst. Det är också en rol för honom, det är icke någon historisk person, som han kan förvända, det är en röfvarhjeltes *råa* och vilda, men dock romantiska väsen han skall återgifva, och han lyckas nära nog, om man betraktar hans spel från en lägre artistisk synpunkt. Man skulle äfven kunna tro att det förhåller sig lika, äfven från en *högre*, ty femte och fjerde raderna handklappade ofta åt hans spel och ropade slutligen fram honom. Dock fick han då den tillfredsställelsen att applauderas äfven af tvenne *högre* herrar i den Stora Logen.

Hr *Dahlqvists* roll som gubbe var något rätt besynnerligt. Hr Dahlqvist är trettio år gammal och spelar hår sextio, såsom far åt Hr Almlöf, som är 40 och spelar 23. Hr Dahlqvist kan icke gerna hår gifva sin roll con amore, det är omöjligt och onaturligt, men han gör det likväl artistiskt. Han återhåller sin passionerade ungdomlighet, så i åtbörder som i deklamation, och det är mycket svårare än att låta den rasa ut i en sådan roll, som Jaromirs. Man såg verkligen att han kan vara far åt Hr Almlöf på skådebanan. I synnerhet var han förträfflig når han rätade opp sin gamla gestalt, så som en gubbe i ett eldigt ögonblick ännu förmår, och talade om att han ännu var ett *"gammalt lejon."* De nedre platserna gåfvo honom derföre ett starkt applådissement. Äfven hans dödsscen utfördes mästerligt, och som någonting på en gång fint och sannt var, att han icke fullkomligt utsade sitt sista ord, utan blott Boro---. Denna scen hedrades af hela salongen med den djupaste tystnad, som är mer än de högljuddaste bifallsrop. Hr D. har en sällsynt förtjenst, såväl att alltid afklåda sin egen individualitet och iklåda sig sin rols, på samma gången som han lägger af sig fracken och antar kostymen. Det vore väl, om flera kunde detsamma.

= *Norrlands-Posten* innehåller några märkliga detaljer från Lappland. Det är en rapport från en Länsman, som hos Landshöfdingen i Norrbottens Län anmäler ett Norrskt "tilltag" emot de fattiga Svenska Lapparne. Enligt hvad man af Länsmannens uppgifter om hvad de hörda vittnena haft att andraga, kan finna, hafva åtskilliga Norrmän infunnit sig hos de Svenska Lapparne och föregifvit att de ägde vederbörandes skriftliga befallning att verkställa utmätning hos Lapparne, och förebuirit såsom orsak att dessas renar gjort skada på Norrmännens ängar. Det har blifvit upplyst och utredt, att Norrmännen helt och hållet förfarit utan autorisation, och Länsmannen hemställer huruvida Norrmännens våldsverkan icke bör beifras. Dertill kommer att en mängd af Norrmän begångna renstölder från de fattiga Lapparne blifvit bevista med vittnen. Norrska Domstolen lärer behandlat saken på ett sådant sätt, att Lapparne nödgas afstå från sina ersättningsanspråk. Det skulle kosta det fattiga folket så mycket att processa med de ogina Norrmännen, att de ingenting dervid kunde vinna. Länsmannen hemställer, huruvida icke ett rättegångsbiträde borde förordnas åt de fattiga Lapparne, "till förekommande af den oberäkneliga skada, hvilken genom renstölder i Norrige dem tillfogas."

Det är en olycklig, åt förödelsen invigd lemning af Sveriges urinvånare, denna fattiga Lappbefolkning, som nu dagligen ser sina hjordars betesmarker bortgå till Nybyggare. Snart är det väl slut med hela den nomadiska slägten. Månne då icke Sverige åtminstone borde visa sig så ädelmodigt, att det skyddade dem från uppenbart öfvervåld och förtryck. Vi uppmana de större tidningarna att egna någon uppmärksamhet åt denna sak.

= De stora männen få så lått de små att trampa i sina fotspår. Sedan Professor Geijer utgifvit sin blåa bok, kommer en Boktryckerikonstförvandt och skickar ut i verlden en röd. Röda voro Jakobinernas mössor och röda äro också denna boks pärmar. Vi beskrifva så noga det yttre, ty det inre förtjenar näppeligen att beskrifvas. *Säter* icke författaren bättre, än han skrifver, så beklaga vi af hjertat Boktryckaren Hjerta, vid hvilkens boktryckeri Hr Napoleon Berger lärer utbildat sin skriftställare — om icke skriftsättaretalang. På mera än ett ställe bär hans bok spår af att vara satt genast, utan att förut hafva blifvit skrifven, och på många ställen är den rent af besatt. Af oqvädinsord innehar författaren ett icke ringa förråd, och har användt dem på ett sätt, som utan tvifvel förtjenar näpst. Likväl önska vi af hjertat, att ingenting annat måtte hända honom "för lifstiden", än att han "för lifstiden" blir förbjuden att författa. Af detta prohibitivsystem kunde utan tvifvel Svenska Litteraturen draga en ren vinst.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 4 Maj, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

35.

N:o ~~34~~. 1838.

Fredagen den 4 Maj.

FÄDERNELANDET.

TRYCKNINGS BEVILLNING 1RST.

Fantasi på en Namnsdag, i Mars, 1838.

En okänd fest jag fira vill,
Den tillhör okänd Man —
För verldens lif Han ej är till —
Ett skönare Han fann.

Om yran af en flärdfull tid
Hans lugna själ ej vet;
Naturens Storhet, Tankens frid
Bebo Hans enslighet.

Den Starke söker ingen vän
På lifvets falska elf;
Hans bästa harmoni är den
Med Ljuset och sig sjelf.

Förutan tomma lekars prakt
Han tusen lyckliggör,
Och njuter fullt den ljufva makt
Att kunna *hvad Han* bör.

Men tyst! — Oändlig stolthet bor
I hvarje manligt bröst.
Den Örn, som ofvan skyn sig tror,
Föraktar sparfvens röst.

Carolina N—r.

En sammansvärjning under Gustaf III:s Regering.

(Slut från föreg. N:r.)

»Vi vilja icke ha Diktator, utan Konsuler», ropade på en gång Ribbing och Liljehorn, hvilka några ögonblick tyst samtalat med hvarannan.

»Kanske *fem* Konsuler?» frågade Bjelke, i det han med en försmädlig blick mätte sina fyra medbrottslige i sammansvärjningen.

»Vi fem Konsuler tillsamman, likaså gerna, som du ensam Diktator», svarade Ribbing.

»Förlåt mig», yttrade Bjelke, »voro de båda Ribbingarna dina ättefäder, hvilka under Christjern den omildes bödelsyxa mistade hufvudet? Denna af fysisk orsak uppkomna brist på hufvud måtte, i sådant fall, som arffel ha öfvergått till deras slägt. Hvad har du för rimligt skäl att beskylla mig eftersträfva någon diktatur? Har jag tagit ett enda steg, för att inverka på herrarne, så vida det icke skett till det allmänna bästa? Jag anhåller, att härpå erhålla ett gifvet, ett bestämdt svar.»

»Du har tagit dig rättigheten af en slags ordförande. Vår adel är så god som din; våra anor kunna täfla med dina», skrek Ribbing.

»Du vill vara den ledande principen i våra förhandlingar. Vi äro alla myndiga, och kunna leda oss sjelfva», ropade Liljehorn.

»Jag är äldst, mine herrar!» sade Bjelke med fasthet; »samma år Friherre Ribbing föddes, var jag, om jag icke alltför mycket misstar mig, riksdagsfullmäktig; medan ÖfverstLöjtnant Liljehorn ännu hölls i pension af Konungen, hade jag redan svurit Konungen ett evigt hat. På grund af någon erfarenhet, någon beslutsamhet, någon vana vid dylika värf, torde jag således äga rättighet att här föra ordet. Men jag är villig att nedlägga hvarje anspråk derå, i samma ögonblick någon af Herrarne täckes åtaga sig denna befattning. Alldeles åt sig sjelfva torde man kanhända icke böra lemna Herrarnes storartade känslor och vackra fraser.»

»Jag känner», yttrade Horn, »Baron Bjelkes ädla grundsatser och vidsträckta erfarenhet. Jag anhåller, för min del, att Baron Bjelke täcktes fortfara i sitt ordförandeskap.»

Mumlande, förenade sig slutligen de öfriga medlemmarne af sammansvärjningen i denna begäran.

Ännu vid pass tvenne timmar fortsattes denna stormiga öfverläggning, om hvars befängda karakter vi sökt att ge läsaren ett ungefärligt begrepp. På en gång Adelsmän och Demokrater; sammansvurne, men oenige i allt, utom i beslutet om ett mord; sinsemellan misstänksamme och sinsemellan beroende; fantastiska i åsigter, och med planen till en ny statsförfattning i sina hufvuden; glödande af enskilt hämd och af nit för det allmänna; filosofer och mördare, tvistade de här och förolämpade hvarandra, utmanade och försontes, strödd-

de ikring sig fraser och förbannelser, filosoferade och grälade, svärmade och knöto händerna mot hvarannan, citerade Rousseau och Robespierre, Säkerhetsakten och Franska revolutionen. Det vi kunna försäkra våra läsare är, att klockan 4 på morgonen var ungefär lika litet beslutadt, som klockan 12 på natten.

Emellertid tyckte man sig vid denna tid hafva gjort nog. Man blef sömnig, och beslöt att åtskiljas. Alla aflägsnade sig. Thure Bjelke dröjde ensam qvar. Han hörde de aftågandes tunga stöfvande i trapporna; han lyssnade till det klarare ljudet af deras steg, då de kommo ut i fria luften, på den lilla bakgården; slutligen bortdog hvarje buller, utom det sakta frasandet af de i spisen sammanfallande eldbränderna. Då närmade sig Bjelke en i öfre hörnet af rummet dold blinddörr, sådan som man då ännu anträffade i många af de gamla husen inom sjelfva staden. En tung och hög ländstol från sextonhundratalet hade man skjutit framför dörren, för att ännu mera afvända hvarje misstanka, och en liten vedtrafve, till eldens underhållande, blifvit uppstaplad vid sidan af den ärevördiga ländstolen och stödd emot densamma, för att afskräcka från hvarje försök till dess flyttande, hvilket ovillkorligen skulle medfört vedens nedrasande. Skyndsamt plockade nu Bjelke bort träden, för att ej göra onödigt buller genom att genast draga undan stolen och låta veden handlöst ramla i golfvet.

Dörren öppnades, och, stödd mot sitt Spanska rör med guldknapp, visade sig en liten, silfverhårig gubbe, med skarpa drag och de gråa ögonen listigt blinkande ur det gamla, förfallna ansigtet, på hvars höga panna djupa skrynkor fårade sig.

Bjelke yttrade icke ett ord, men såg med en missnöjd, nästan hånande blick åt dörren, hvarigenom de sammansvurne utgått.

»Duga alltid till något! Ypperliga pöbeltalare i gathörnen», sade den gamle, som läste uttrycket i Bjelkens ansigte, och härvid sväfvade öfver hans läppar, ett af dessa fina, betydelsefulla leenden, som, så till sägandes, äro egendomliga för det förflutna seklet och för den utdöda, egentligen så kallade Franska komedien. Våra damer kunna icke ens efterhärma det behag, som, vid ett lätt smålöje, än i dag sväfvar kring comtessernas från Gustaf III:s tidehvarf sjuttioåriga, förbleknade läppar. Se detta original i Svensk hofdrägt och Fransyska genombrutna silkesstrumpor, som trotsar modernas vexling med chapeau-bas, och köldens i skor! Berätta honom något, som han icke rimligen kan tro, och njut af detta på en gång förbindliga, men tvekande, på en gång inställsamma, men reserverande leende, som vid ett sådant tillfälle, obeskrifligt vältaligt, ljusnar öfver hans lösländer. Läs Molière och hans skola, och du skall återfinna detta leende versifieradt. Men, för öfrigt, J Statsmän, J Hofmän, J Eleganter, J Skåna, J Författare! är detta leende utdödt. Det adertonde seklet kunde *le*; det nittonde studerar konsten att gråta.

»Horn är en svärmare», återtog den gamle, »Ribbing och Liljehorn narrar, Ankarström en bof. Vi behöfva Ankarström att utföra mordgerningen, Horn att entusiasmera hopen, Ribbing och Liljehorn att roa den. Se så! nu ha vi grupperat marionetterna. Nu kunna regissörerna tänka på utförandet af skådespelet.»

»De äro allesamman fantaster, rika på inbillning, fattiga på handling, som draga dolkarna, utan att stinga med dem, som skryta öfver bragder, dem de icke våga företa», klagade Bjelke.

»Förakta aldrig fantaster!» sade den gamle, och lade sin hand på Bjelkens arm; »tro mig: en klok man har icke trognare vänner, än fantaster, ty det är med dem han stämmer, och han skrufvar opp dem efter behag till den ton han vill att instrumentet skall gifva. Min kära Bjelke! fantaster äro en Guds gåfva i sådana företag, som våra. Har du sett jägaren? Kopplet, som han släpper löst, är honom nästan lika nyttigt, som hans egen arm, hans eget öga.»

»Men jag fruktar, att detta koppel gläfser i förtid.»

»Bah! äfven fantaster äro rädda om lifvet. Dock — påskyndas måste saken, att våra vänner ej må hinna svalna. Men — hvad angår Republiken, dermed blir ingenting af. Engeström har uppsatt en ny regeringsform. Kronprinsen regent, med Drottningen och Hertig Fredrik till förmyndare, och Ridderskapet och Adeln till beskyddare. De gamla tiderna kunna återvända.»

»Kunna de det?» frågade Bjelke; »har icke den syftning Franska revolutionen inlagt i folkens sträfvanden, gjort en sådan reaktion omöjlig? Är icke Aristokratien krossad i och med de nya begrepp, som en sednare tid proklamerat?»

»Alla nouveautéer komma sist till vår vrå af Europa, och Svenska nationen är ingen vän af reformer. Ruinerna af det nedrasande gamla måste slå dem i hufvudet, innan de tänka på nagot nytt. Folket skulle, endast för det barbariska namnet, tro, att en republik vore f—n sjelf, och republiken ligger dessutom icke alls i vårt intresse. Vi behöfva en monarkisk styrelseform som ett förhänge för våra operationer. Gustaf Adolf är ett barn, Fredrik en välmenande, men indolent furste; hvad Drottningen angår, finnas vissa handlingar, rörande en viss persons hörd, om hvilka en enda hotelse är tillräcklig för att beröfva henne all egen vilja, utom den att rädda sitt eget anseende, och kronan at sitt barn. Förstår du, det är i dessa handlingar, som vår största styrka ligger. Låt Gustaf Adolf bli man, låt honom vilja göra ett steg utom den kosa vi utsett, och han skall blekna vid denna upptäckt, som lägger hans öde fullkomligt i våra händer. Fattar du, Bjelke? Han blir ett nådehjon på thronen. Hans: Guds Nåde kan öfversättas med: Pechlins Nåde.»

Och den gamle gned sina förvissnade händer i ett utbrott af glädje, som han icke kunde återhålla. Den djupe statsmannen var denna gången korsynt. Han drömde sig in i framtiden, och var fyra och sjuttio år gammal.

»Vi leka med honom», fortfor den gråhade Kungahataren, »som med ett vilddjur i kedja. Ån släppa vi ut den; än draga vi den åt oss. Han grinar, men han lyder. Då hafva vi kommit längre, än någonsin förut mellan 1720 och 1772. Längre, än Frankrike med sin Ludvig. Han är blott personligen fången, och kan fly. Gustaf Adolf vore moraliskt fången, och hade ingen annan undflykt, än ett annat lif. Då, då ändtligen, Gustaf III:s baneman och Gustaf IV:s förtryckare, har jag hämnats de skymfar jag och mitt stånd lidit, och kan i lugn gå till hvila.»

Dessa med någon grad af passion framförda ord åtföljdes af en torr, skrällande hosta, som med ett eget, hemskt uttryck, återljöd i det vidsträckta rummet.

»Försök nu», fortfor den gamle, »att, på hvad sätt som helst, hålla tillsamman deltagarne i konspirationen. Hota, om icke annat hjelper, med att förråda dem. Rädslan plär vara ett godt tvångsmedel på svaga själar! Ägga vilddjuret Ankarström med förståndigt anbragta slängar, såsom man äggar tjuren vid tjurfäktningen. Låt se, att aldrig fraggan ett ögonblick upphör att drypa från hans läppar! Tala med honom om förtrycket; tala med de andra om friheten.»

»Och dessa skola således bli medel att ge Europas öden en ny riktning. Män, sådana som Horn, Ribbing, Liljehorn!»

»Horn, Ribbing, Liljehorn! alla vackra och välljudande namn! Ser du, folken äro nog fafänga att icke vilja se revolutioner utförda af torpare. Det är de klingande namnen, som skola gå i borgen för de klingande löften, hvilka vanligen åtfölja hvarje statskupp. Det är väl bäri, liksom i Janitscharmusiken, hufvudsakligen skrammel; men det låter ändå. *Ett* ber jag dig likväl, min goda Bjelke! Lat ingen ana, att gamle Pechlin äger sin hand med i spelet. Jag har nu så många år tasslat kring schavotten med konspirationens blindfyckta i handen, att jag, om alltsamman misslyckas, väl kunde förtjena att få dö i min säng. Men det börjar redan att dagas — Farväl!»

Bjelke hjelpte att kasta en kappa kring den gamle.

»Ån en gang, Bjelke! var försigtig, ytterst försigtig! På ett ord kan man spåra opp en sammansvärjning! Påminn kamraterna derom.»

»Lita på mig, som på Er sjelf, Herr General! Men jag skall kanske lysa Generalen utför trapporna.»

»Åh! jag är van att gå krokvägar», sade gubben med ett hest skratt, och försvann.

Ett och annat.

Scribe har skrifvit en pjes om *la Cameraderie*. Hr Scribe skrifver, som man vet, pjeser öfver allting. Han är ett vandrande, dramatiskt positiv, ett positiv, som kringvridits i Paris och München, London och Stockholm, Wien och Stuttgard; visserligen äger detta positiv ingen positiv förtjenst, men det halkar temligen lått öfver de svårare passagerna och — framför allt — det gnäller aldrig. Tvertom tar han allting på en lått fot, finner allting roligt, och säger bonmots både öfver tid och evighet. Aldrig har någon med mera aktsamhet småningom slitit ut sina plagg, ån Hr Scribe sina qvickheter. För hvarje ny pjes borstar han upp dem, som en prestkandidat sin hatt, då han skall uppvakta sin professor. Hr Scribe är väl aldrig nyare, ån nyet: det vill säga, att man har sett honom många gånger förut, och känner ganska väl igen honom, men han är också af den egenskapen, att man lått glömmer honom från den ena gången till den andra, och det är hans största lycka. Naturligtvis den lyckan undantagen, att han, i utbyte mot det litterära skiljemynt, hvarmed han ihågkommit en nödställd publik, sett sig, genom himlens välsignelse, godtgjord med kontanta millioner. Hur mycket det ån saknas hos Hr Scribes fond, lår han dock spela en rol i fonderna, och äro hans pund i ett afseende något låttare ån en fjäder, så våga de tungt i ett annat afseende, nemligen råknade, som pund Sterling. Han har blifvit millionår med ganska torftiga tillgångar, han, som så mången annan modehandlare.

Men det var egentligen icke om Hr Scribe, utan om la cameraderie jag skulle tala. Det är en märkvärdig sak, det der cameraderiet. Och för att se, hvad vackra frukter derur kunna uppspira, betrakta fosforismen. Ett dussin unga författare förena sig, proklamera hvarandra ömsesidigt för snillen, och åtaga sig att utföra hvarandras sak inför allmänhetens domstol. Allmänheten är, som var man vet, oftast temligen knapphändigt afspisad, och några granna ord och Tyska klockspelet utgöra dess förnöjelse. Fosforismen företaga sig derföre visligen att sammansmälta dessa båda elementer, de granna orden och det Tyska klockspelet. Man anropar Aurora och alla gryende gudomligheter, tills man känner, att man har rått godt gry i sig. Man proklamerar sig för ljusets härolder, liksom icke tupparna från uråldriga tider hafi sig detta anförtrodt. Emelle tid måste de afråda sin lå ige innehafd i syssla åt sina okammade substituter. Men man nöjer sig icke med dessa stâtliga åtgärder. Man måste tillkämpa sig den grund, hvarpå den tillkomman de byggnaden var bestämd att hvila, — för att fosforismen åtminstone icke skulle sakna all grund. Och nu börjar den smuts-kastning — i en sednare tid genom skickelsens åtgärd tiofaldigt återgifven — hvarmed "la cameraderie" ville också åt sig röja en plats, ville vinna rum, för att utföra sina litterära taskspelare-konster och låta sina personligheter framträda på scenen. "Plus oculi, quam oculus", säger ett gammalt ordspråk, som också sannades, hvad en af Fosforismens hjeltar, den enögda Polyfem angår, ty han kunde alltförväl behöft ett öga till; och det var en idé, som man icke kunnat tro fosforismen om, och som också derföre blef träffande, att den till sin talman utsåg en så i sjelfva sin skapelse misslyckad varelse, som Polyfem. Allt förklarades nu odugligt, som icke skrifvits med Fosforisternas pennor eller stöpt i deras former, och den, som skref alexandriner, var en omenniska. I Markalls nätter, som en af detta anhang i en sednare tid behagat kalla ett harmlöst gyckel, sjöd hela harmen af ett parti, som känner sin omöjlighet

af seger, men fåktar, för att dö med eklat. Man slösade der med åsne-öron — ty man hade godt derom i "lågret", huru stor annars nöden var stigen — och det plumpaste ovett rörde sig i klumpiga former.

Men ej nog härmed. La cameraderie skulle icke heller saknas i sin ömsesidiga, innerligaste betydelse. Hvem har låst ärgångarna af Fosforos och Litteratur-Tidningen, utan att beundra Sveriges rikedom på snillen. Snillrikhet strömmade verkligen då öfver alla bräddar, åtminstone att döma efter nämde tidskrifters orlofssedlar öfver dess egna redaktörer och medarbetare, och det var nog, att ha skrifvit en sonett i Atterboms poetiska kalendrar, för att flux få ett intyg på geni. Något äckligare kan man svårligen tänka sig, än detta öfverenskomna vräkande af blommor öfver hvarannan; dessa utbytta, prisande recensioner, som, mot vedergällning, höja till skyn; dessa rökverk, som svängdes af ett kotteri, hvilket svurit att sinsemellan afguda hvarannan. Oärlighet i tadel är farligt, ty det kan nedslå. Oärlighet i beröm är ännu farligare, ty det uppblåser, och det är icke af sådan vind, som seglen på diktens julle skola fyllas. Detta Marktschreyar-system utsträcktes äfven till främmande länder, och Tyskland måtte ha fått en temligen tafatt bild af Svenska litteraturen i Fosforisternas äfven dit spridda sjelfförgudningar. Litteraturens Westgöthar prisade Fosforisterna öfver allt sin vara, och den grund, hvarur den uppsprungit, var ändå fullt så mager, som Ås, Marks, Kinds, Wedens, Redevegs, Gåseneds och Bollebygds hårader, ehuru jag visst icke härmed vill förneka, att ej det ges oaser äfven i öknen, och att Amala och de bättre blommorna fullt tåla jemförelsen med hvad ett annat tidehvarf, än fosforismens, måktat frambringa. Så stora besynnerligheter hafva dock icke i sednare tider blifvit gjorda, som Hr Börjesons skapelse, hvilken, liksom den verkliga, står ensam i sitt slag. Jag vill icke härvid blanda in något om Skeppshandeln och andra politiska företag — ty hvar sak för sig.

Så har, i litterärt hänseende, *la cameraderie* blifvit uppförd i Sverige redan för ett fjerdedels sekel sedan, ehuru det varit en nyare tid förbehållet att hvissla ut den. Hvad det skulle göra Hr Scribe ledsen, om han finge veta detta missöde!

Avertissement.

Undertecknad, som för mötande drifis, ofarbara vågar och andra svårigheter, sednare än ämnadt var, anländer till Sverige på sin resa mot norden, har härmed äran tillkännagifva, det jag, så snart den börjande Ångbåtstrafiken gör öfverfarten möjlig, ämnar i Stockholm och helst på dess omkringliggande luststållen, med ett större sällskap af utmärkta *Natursångare* från södern, taga mig friheten, att med "Högvederbörligt tillstånd", uppföra allehanda fullständiga Vokalkoncerter, så väl i solopartier, som i chörer, med gunstbenäget bitråde af respektive amatörer, musikälskare och musikälskarinnor på stället.

Bland de ankommande, i hela den bildade verlden vidt bekanta och beundrade artisterna, skall

Fröken *Lärka* utföra åtskilliga soloroulader, varierade i Kongl. Hofsångaren Hr Bergs manér. Några damer af denna vidtberömda sångarslägt blefvo på uppresan till Stockholm insnögade den 28 sistlidne April. De första, som redan för några veckor sedan infunno sig, hafva blifvit till döds skjutne; men sällskapet, som räknar på publikens välvilja, har nu mera hopp att af Kongl. Polisen beskyddas och bibehållas vid sin säkerhet till lif och lemmar.

Herr *Gök* vill, nu som allestädes förr, der han haft åran låta höra sig, söka tillvinna sig en ynnestfull uppmärksamhet med sitt visserligen enformiga, men muntra jodlande.

Fru *Svala,* från Tyrolen, i nationaldrägt med svart klädning af sammet, hufva och halskrage af charlakan samt hvitt förkläde, upptråder med uthållande melankoliska flageolett-toner à la Paganini på G-strängen.

Mamsell *Södesärla* skall vidare hafva åran låta höra sin gälla stämma i recitationer af ett Thema, som utmärkes genom ett ypperligt pizzicato, hvartill ännu ingen kompositör varit mästare att sätta variationer. Hon ämnar tillika, emellan musikpartierna, gifva några gymnastiska representationer, hvarvid hennes smidiga och mjuka kroppsformer förete den största vitesse i lätta och behagliga rörelser.

Bland amatörer på stället hafva i synnerhet följande godhetsfullt lofvat att instämma och bidraga till den vördade publikens förnöjande, nemligen:

Mamsell *Skata* ämnar uppbjuda all förmåga af sin utmärkta och förvånande skicklighet uti skrattande och icke åsidosätta något, för att hos respektive åhörare och på deras skrattmuskler åstadkomma benägenhet för detsamma. Derjemte vill hon, med utmärkt skicklighet inlärd vid Kongl. Teaterns dansskola, sjelf uppbära det slåp, uti hvilket hon är klädd, samt slutligen äfven hafva åran visa sin öfverträffande färdighet i jemfotasprång, under battements och utsökta pirouetter.

Herr *Sparf,* i Svensk bonddrägt, hoppas tillfredsställa publiken med sin väl kända stämma och sin förvånande skicklighet i bajonettfäktning, inlärd både på Drottningholm och på Gymnastiska Central-institutet.

Fru *Kråka,* kostymerad i nunnedrägt, skall desslikes hafva åran göra allt sitt till, för att låta höra hvad en karg röst förmår, äfven utan tillhjelp af konsten.

Genom gröna affischer, som på alla tråd anslås, skall jag hafva åran med första närmare bestämma så väl tiden, når den artistiska truppen hunnit anlända, äfvensom de stycken, som blifva exeqverade. Och rekommenderar jag mig hos den vördade Svenska publiken till den ynnestfulla uppmärksamhet, som mina outtröttliga bemödanden för dess förnöjande ofelbart förtjena. Representationerna ske till förmån för de nödlidande i alla landsorter.

Dresden den 1 Maj 1838. VÅREN
från Neapel.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 36.
Tisdagen
den 8 Maj.
1838.

TIDNINGS BEVIS

BEJ FAO

Ett upplopp för nära 30 år sedan.

Jag var blott fjorton år gammal, då jag blef vittne till ett folkupplopp, det enda egentliga i vårt land i detta århundrade. Det är märkligt att i Sverige, der man väntade att Franska revolutionen skulle finna en efterklang och liksom upprepas, ett alldeles motsatt förhållande ägde rum. Det var nemligen icke jakobinismen, utan royautén, som föranledde det märkliga upploppet. Det var icke hatet mot Konungamakten, utan tvertom kärleken till en dygdig Furste, som satte folket i rörelse. Men folkets passioner yttra sig på samma sätt, då de få fritt spel. En folkmassa, hvars lidelser blifvit uppspelade, hvars sinnen blifvit berusade äfven af bränuvin, och som icke saknar ledare, kan förmås till de största excesser. Det devnemang, som låg till grund för folkets sorg öfver Carl Augusts frånfälle, kunde lika lätt bearbetas till ett upplopp, som på andra ställen känslan af förtryck af en utländsk styrelse.

Jag var bokhållare på Grosshandlar **s kontor på Nygatan. Han hade gett både mig och mina kamrater tillåtelse att vara lediga hela dagen, för att beskåda den väntade likprocessionen. Ehuru jag numera icke kan påminna mig hur min Patrons ord föllo, mins jag att han yttrade en bitter harm emot Riksmarskalken Grefve Fersen och kallade honom oförtäckt Kronprinsens mördare. Vi ynglingar trodde honom utan tvekan och våra unga sinnen gäste af hat till den stolte Grefven.

Klockan var väl knappt 10 på förmiddagen, då jag från norr, der jag bodde hos mina föräldrar, begaf mig till staden. Vi hade tänkt att fran kontorets fönster åskåda processionen, och jag beslöt att begifva mig dit. Men redan var folkträngseln så stor, att jag icke kunde slippa fram. Jag drefs fram och tillbaka, än af den ena, än af den andra. Många gesäller och arbetskarlar såg jag, som redan voro rusiga. De skreko och hojtade, utan att just rätt veta hvad de ville. Jag vet icke huru jag kom Stadssmedjegatan fram, men hastigt befann jag mig just i hörnet af denna gata och Storkyrkobrinken, samt blef bortförd till Riddarhustorget.

Jag såg främst en sqvadron af Lifgardet till häst, som långsamt banade sig fram genom trängseln. Efter den kom hofstaten i sina vagnar, med sorgeflor. Riksmarskalkens praktfulla vagn, dragen af sex hvita hästar, följde derefter. Men den var tom och fönstren voro sönderslagna. Nu kom likvagnen, dragen af åtta hästar. Slutligen hommo åter några af hofstaten och Prinsens ressällskap. Jag betraktade hela den dystra processionen med bestörtning, och alla de förbitågandes ansigten uttryckte också en besynnerlig ängslan. Längst nere vid hörnet af Nygatan och Storkyrkobrinken höjdes vilda skri och skrän. Jag hörde ropas: »mördare!» och ett ohyggligt sorl af svordomar och skällsord skallade. Oväsendet drog, som en magnet, folket ditåt. Alla ville se och höra hvad som var å färde. Äfven jag blef ryckt med strömmen till hörnet af Nygatan. Der funnos en mängd besynnerliga figurer bland folket. Några unga män i sjömanskläder tycktes vara anförare och uppmuntrade de omgifvande. Käppar och paraplyer voro lyftade. Många hade stenar och kopparslantar i händerna, och på de flesta ansigten spelade uttrycket af raseri och illska, blandadt med rusighet.

Jag blef varse vår bodkarl, en stark och undersättsig Upplandsdräng. »Hvad är på färde, Jonas?» sade jag åt honom. Han plirade på mig med halfrusiga blickar: »Ja så, är det herrn?» svarade han; »Jo, ser herrn, de hålla på att slå Kronprinsens mördare.» — »Hvem är det?» — »Jo, han heter Fersen.» — En karl, som jag igenkände såsom kopparslagaregesäll, trängde sig i detsamma emellan oss. — »Kom, Jonas!» sade han: »Medan de ta rätt på den besten deruppe, så gå vi in på Hvita Hästen och ta oss ett stop öl. Det går lustigt till i dag. Man får dricka för intet.» De rusiga karlarna försvunno från mina ögon.

På ett frukostställe, en trappa upp i Vaktmästar Hultgrens hus, midt emot det så kallade Bergstrahlska huset, var ett förfärligt tumult. Dragonerna, som varit ställda utanför dörren till detta hus, voro undanträngda af folkmassan. Det fans en bakväg in till Frukoststället, från Gråmunkegränd, och dit stormade en mängd personer. Hastigt såg jag i fönstret derupp flere personer. En nedkastade till folket åtskilliga ordenstecken, en värja och en mantel, som emottogs med vilda hurrarop och genast slets i tusen stycken af folk-

massan der nedanföre. Nu begynte jag blifva ytterst orolig och önskade mig hem. Jag kunde förstå att något fasansfullt skulle utföras af alla dessa uppretade menniskor. Hastigt hördes ropet: »ja, arrestera honom! i arrest med honom.» Jag såg i detsamma huru den gamle Grefve Fersen, dödsblek, vanställd och blodig, kom utför trappan hos Hultgrens. General Silfversparre och en Löjtnant gingo på hvar sin sida om honom. Men knappt kommo de ned på gatan, förrän en ryslig villervalla åter uppstod. Jag såg då och då en skymt af hvad som föregick, emedan jag, för min längd, kunde se emellan de oroliga hufvudena. Händer grepo den olycklige Grefven i håret; knytnäfvar, käppar och paraplyer voro i rörelse omkring honom. De, som närmast omgåfvo honom, sedan han blifvit sliten ifrån de begge officerarne, bildade en tät flock, som släpade honom fram till rådstugan, till stadsvaktens Corps de garde midt igenom gardernas leder, som stodo uppställda ibland folkmassan och höllo sig alldeles orörliga. Jag blef nu trängd tillbaka, så att jag intet såg af det tumultuariska uppträde, som föreföll på rådstugutrappan, derifrån Grefven blifvit nedryckt och ett ögonblick införd i stadsvaktens rum, men genast ånyo utförd.

Bäst jag stod på torget i trängseln och arbetade med armbågarna att hålla de omgifvande ifrån bröstet på mig, för att icke blifva ihjelklämd, såg jag ett bekant ansigte. Det var en sjöman, som tillhörde ett af Patrons fartyg. Men han var nu klädd i snygga civila kläder och såg ut som en herreman. »Hjelp mig, Bolin!» sade jag till honom. Han kastade en blick på mig och log. »Hvart vill herrn taga vägen?» frågade han. — »Bara härifrån!» — »Så följ efter mig, så skall jag göra herrn rum!» Dermed begynte han att med sina starka armar, liksom en simmare, dela folkhopen; och jag följde honom steg för steg bort till Riddarholmsbron.

Härifrån såg jag huru den misshandlade Grefven, halfdöd, knuffades från den ena till den andra, under oupphörliga misshandlingar. Alla som åtkommo, buro händer på honom. Kläderna sletos af honom; till och med skjortan och strumporna blefvo honom frånryckta. Vid Gustaf den förstes staty upplyftades och nedstörtades åter den olycklige, som nu redan befann sig i sin dödskamp, och alldeles sanslös neddignade. Då spottade man och trampade honom på bröstet. Äfven sedan han uppgifvit andan, fortsattes misshandlingarna mot den döda kroppen, som låg naken på torget. Slutligen kommo polititjenarne med en simpel likkista, hvari den lades och fördes under rådstugan.

Bolin hade under tiden hållit mig vid bron, derifrån jag temligen tydligt kunde se hela det fasansfulla uppträdet. »Det är intet värdt att försöka komma härifrån», sade han; »herrn måste ge sig tillfreds.» — »Hur har Bolin i en hast blifvit så väl klädd?» frågade jag. — »Jo det må herrn tro var kostligt. En herre har bytt kläder med mig. Han fick tag i mig bort i Johannisgränd och gick in med mig på en krog, der han tog mina buldansbyxor och min tröja, och i stället gaf mig sin grann rock. Dessutom fick jag två riksdaler i dricks-pengar.»

Min ångest och oro fortforo. Jag kände mig visserligen, i anledning af Patrons ord, förbittrad på den, som jag trodde vara Kronprinsens mördare, men detta ohyggliga uppträde fyllde mitt unga sinne med känslor af afsky och jag ryste för det ursinniga folkets vildhet. Hvad som mest skakade mig, var åsynen af en och annan sjöman, som tycktes vara anförare vid tillfället, och hvilkas ansigten jag igenkände, men icke såsom sjömäns, utan helt andra personers. »Hjelp mig för Guds skull härifrån!» hviskade jag till Bolin. »Det må bli hvart som helst, bara jag slipper se detta eländet.» — »Nå ja, nog kan jag föra herrn undan, tills oväsendet gått förbi!» sade han efter något besinnande; »följ mig igen!»

Nu trängde han fram och röjde väg för mig till Munkbron och derifrån ända till lilla Nygatan. Jag följde mekaniskt och lät honom föra mig hvart han ville Slutligen kom jag så till en krog. I krogrummet rörde sig en mängd af den lägsta klassen, utan att någon gaf sig tid att sitta. Der vankades fri förtäring. Bolin talade vid den rödbrusiga krögerskan, som betraktade mig med uppmärksamhet. Hennes ansigte ljusnade och hon tycktes fatta någon välvilja för min ungdom. Hon gaf befallning åt en piga att följa mig in i en liten kammare innanför krogrummet. »Jag måste nu!» sade Bolin; »men jag kommer tillbaka till herrn, så snart det blir slut på oväsendet.»

Jag kastade mig ned på en liten soffa och, så snart jag blef ensam, kunde jag icke återhålla mina tårar. Det gjorde mig så obeskrifligt ondt om den gamle mannen, som jag sett mördas på ett så ohyggligt sätt. Så satt jag och grubblade. Oväsendet i krogrummet fortfor emellertid, och jag kände en obeskriflig afsky för att begifva mig ut till de förskräckliga mördarne. Krögerskan inträdde slutligen, såg på mig rätt vänligt och sade: »Unga herrn skall intet vara rädd härinne. Det är ingen fara å färde. Men gå bara intet ut, förrän Bolin kommer igen. Vill unga herrn ha något att äta eller dricka?» — Jag bad den beskedliga gumman om en semla och ett glas vin. Men vin hade hon icke. Jag fick i stället en mugg öl.

Tiden blef förskräckligt lång, och jag visste icke hvad jag skulle göra för att få veta huru det stod till utanföre, dit jag icke vågade titta. Jag hörde att det var, bland de fulla kroggästerna, frågan om att slå ihjel en hel mängd personer.

Det var eftermiddag och temligen långt lidet, då jag hörde dundret af kanoner och gevärsskott. Nu blef det ett rysligt larm. Alla störtade ut ur krogen. Sjelfva krögerskan sprang ut i porten. Som fönstret i rummet, der jag befann mig, låg inåt gården, kunde jag ingenting se af det som föreföll ute på gatan. Men det dröjde icke länge innan jag hörde porten igenslås. Krögerskan kom hastigt in, och jag igenkände Bolins röst på

några ursinniga svordomar. Kammardörren öppnades och han inträdde, helt blodig. Jag ryste af fasa för den förskräcklige mördaren; men han svor endast öfver militären, som sårat honom, och sade att det sköts på folket och att Dragonerna höggo in med sina sablar. Krögerskan och hennes piga hämtade Rigabalsam och linneskaf, och Bolin blef af dem förbunden. Han hade fått ett par sabelhugg i ena axeln och i höften, men såren voro icke farliga. Under tiden berättade han, huru folket hållit oväsende på Blasiiholmen vid Grefvinnan Pipers hus, och på Drottninggatan inslagit fönstren för Grefve Ugglas. GeneralAdjutanten hade blifvit slagen med käpp, och folket hade varit mycket förbittradt på militären. Slutligen hade man skjutit utför Storkyrkobrinken, och Dragonerna hade rensat Westerlånggatan och Nygatorna. Vid detta tillfälle hade Bolin erhållit sina blessyrer.

Min ställning var nu ytterst obehaglig. Bekymrad skulle man naturligtvis hemma vara för mig, och att nu under tumultet och striden gifva mig ut på gatan, var icke rådligt. Deremot att dröja på krogen var också ytterst oangenämt.

Sedan Bolin blifvit förbunden och hämtat sig något, begynte han att fundera. Han var liksom stolt öfver att kunna göra mig en tjenst, och svor på att han skulle skaffa mig oskadd hem till mina föräldrar innan aftonen. Jag måste sålunda gifva mig tillfreds och vänta.

Klockan kunde vara 9 om aftonen. Då begåfvo vi oss till porten och lyssnade. Det var tyst på gatan utanföre, men bortifrån Riddarhustorget och Storkyrkobrinken hördes några afbrutna skri och emellanåt ett större larm. «Vi måste skynda!» sade Bolin och begynte springa. Jag följde honom. Vi skyndade bort till Kornhamn, der vi sprungo om Lord på en skuta. Bolin var bekant med skepparen och talade en stund med honom. Han lemnade oss derefter sin båt, och vi gingo i densamma.

Då vi kommo ut på strömmen, såg jag mycken rörelse på Gustaf Adolfs torg, der kanoner voro uppställda. På Norrbro hvimlade det af plymer och bajonetter. Men för öfrigt hördes icke mera några skott eller någon strid.

Bolin rodde till Röda Bodarna, der jag gick i land. En stark patrull red i detsamma bort till Kungsholmen. «Vänta tills de ridit förbi!« sade Bolin. «Sedan kan Herrn just skynda sig, så är det icke farligt.»

Så snart patrullen passerat, sprang jag uppåt gatan. Lyckligtvis var föräldrarnas hus i grannskapet, och min mor, som i fönstret blef mig varse, lät genast öppna porten för mig. Sålunda undkom jag alla vidare faror.

Minnet af denna fasansfulla dag väcker ännu beständigt känslor af afsky i mitt hjerta. Jag har sett så mycket af «massans« passioner, att jag för alltid fruktar dem. De äro blinda, och om föremålet för dem är skyldigt eller oskyldigt, pröfva de icke. De söka blott offer.

Ett och annat.

Konversation på Svenska.

A. Nå! har kusin hört talas om romperingen?'

B. Åh! min bästa syster Ympqvist! syster skåmtar!

A. Nej! sans comparaison, jag det gör. Gipsarbetaren Lazaroni hår i hörnet har slagit opp med Mamsell Tallgren.

B. Men, railleri a part, så var det verkligen höjligt. Jag tror, att hon hufvudsakligen ville ha honom för det vackra namnets skull. Det år åndå fasligt, hvad de der utländska namnen åro pusslustiga. Det var en Engelsk Minister, som hette Walp-Olle — jag har sjelf med mina egna ögon låst det innantill.

A. Åh! det namnet tycker jag, att jag har hört förr.

B. Ja! och jag såg för några dagar sedan en pjes på Teatern, som hette Sup-Ordinationen. Det år just eklatant, det, i våra dagar af nykterhets-ifreri."

A. Ser kusin, det år både med munnen di ifrar och med munnen di super. Han får ömsom tjena till det ena och ömsom till det andra. Munnen talar nykterhet och super brånnvin.

B. Ja! Gudnå's så visst. Min salig man var un peu ett flaskfoder, och det kunde väl ingen se på hans Nordstjerna, som hångde så remarkabel i knapphålet. Men, apropos Nordstjerna, har syster sett den "förestållda Enfaldigheten."

A. Kors! hvem skall det vara?

B. En pjes, kusin! en pjes.

A. Jo! det måtte vara en hygglig pjes.

B. Jaa! Tror kusin, att Kongl. Teater-Direktionen ger annat ån hyggliga pjeser, når jag undantager de ohyggliga.

A. Ja så! en Teater-pjes, en med akter; jag trodde, att det var en utan akter.

B. Nej den hår har icke mindre, ån fyra.

A. Åh! Gud bevare mig! sådant öfverflöd! Rondån hinner väl intet annat, ån att gå opp och ner, jag menar, om den fastnar, såsom den ibland brukar. Det arriverade sig så en gång, då jag såg Hr Almtöf, som Jouy's Ulla.

B. Der måtte han ha varit exellent. Hans syperba figur! Ja! jag kommer ihåg hans långa steg i Fostersonen, då han går ut desperat. Det var annat ån Dansörernas trippningar. Hade ett hus stått i vågen för honom, hade han klifvit öfver det.

A. Åh! det år charmant!

= För vissa karakterer år sållskapslifvet ett fädernesland. Deras embetsdrågt år den sirliga fracken med de korta armarna; de draga i hårnad mot fienden, men med förtalets vapen; deras lön utgår i glaçer och sockerbrön. Deras embetsrum år salongen, och deras mest lysande bragd en lyckad toilett. De våga sig sållan utom gränsorna af en supé, och en evig hemsjuka drar dem i alla fall åter dit. När fäderneslandet kallar, d. v. s. sållskapslifvet, gå de genast man ur huse, ej med stafvar och bloss, men med spatserkåppar och klackhattar. Åfven *de* bylla, liksom forntidens riddare, "l'amour et la gloire";

men detta drag har hos dem urartat till en brinnande kårlek för en god supé och till kånslan af den åra, som den dyrbaraste kråsnålen, de bäst gjorda stöflorna skånka. Muccius Scævola offrade sin hand på fäderneslandets altare; de offra den på Hymens, NB. mot hederlig vedergållning. För sitt fädernesland, d. v. s. sällskapslifvet, offra de gagnlösheten af ett helt lif.

= Sverige åger lyckligtvis inga banditer, minst af det ädelmodiga slaget, som *Aftonbladet* så rörande beskrifver under titeln "försynen"; men på stortjufvar har det icke varit någon brist, och dessa halva i allmänhet icke visat sig sårdeles försynta. En bland dessa, lika allmänt bekant, som LasseMaja, var Silfverjan. Han var en verklig mästertjuf, och kunde i förslagenhet jemföras med Italiens banditer, ehuru han icke, som de, bar en blodig dolk i barmen.

Han blef åtskilliga gånger gripen och insattes till och med på Sveaborgs fästning. Men den listiga Silfverjan skaffade sig filar och verktyg, samt smög sig en vacker afton ur fångelset. Vid inbrytande skymning hade han krupit ned ibland några gamla barkasser, som låga i ett öppet slupskjul. Så snart rymmaren saknades, blef det larm ibland besättningen och alla holmar, som hörde till fästningen, ransakades noga. Silfverjan undvek likväl att blifva upptäckt. Om nätterna filade han i tysthet på sina bojor. Derefter affilade han den kedja, hvarvid barkassen var fästad. Under tre eller fyra dygn, som han sålunda tillbragte, hade han icke förtärt den ringaste föda, men uthärdade likväl ståndaktigt.

En natt uppblåste en stark vind. Silfverjan anförtrodde sig då åt storm och böljor. Sedan han utskjutit barkassen, stötte han den ifrån slupskjulet och lät den drifva. Hungersnöden var så stark, att Silfverjan icke så mycket frågade efter, om han också skulle blifvit ånyo gripen. Den tunga barkassen dref hastigt utåt skåren. Emot morgonen blef den sedd från en skans, och ett skott lossades efter den. I detsamma kanonskottet hördes, kastade sig rymmaren ned på bottnen af barkassen och slängde sin hatt utåt sjön. Då man med kikare såg efter båten och blef varse hatten, trodde man att rymmaren var skjuten. En slup utskickades att hämta barkassen. Men den dref på grund vid en holme, och Silfverjan kom lyckligt i land, innan hans förföljare hunnit honom.

Sedan en fiskare förbarmat sig öfver honom och gett honom föda, begaf sig Silfverjan vidare. Han lyckades komma från ö till ö, tills han befann sig på fasta landet nåra Ryska gränsen. Men att komma förbi Svenska posten vid bron var icke så lätt. Den sluge Silfverjan passade emellertid på en mörk natt, hoppade fyrfota, skållande, som en hund, förbi vaktkarlen, och kom på det sättet lyckligen öfver bron.

Han uppehöll sig sedermera någon tid i Petersburg.

= I morgon uppföres på Kongl. Teatern *Axel och Walborg*. För att höja effekten af sorgespelet, slutas spektaklet med "*N:o 777.*" Det kan man verkligen kalla spektakel, men det är skada, att Axels och Pfefferkorns roler icke spelas af samma skådespelare.

SUBSKRIPTIONS-ANMÄLAN.

På en tid, då ett lefvande intresse allt mer och mer börjar yttra sig för allt, som bidrager, att hedra eller gagna fosterlandet, att sprida kännedomen om dess öden, att gifva glans åt dess nutid eller forntid, att uppkalla dess sköna minnen, att icke dölja de sorgliga, såsom en varning eller väckelse, då hvarje bemödande för detta ändamål mött välvilja och deltagande; då allt, som bär en fosterländsk stämpel, möts af Allmänheten såsom en kär vän, återfunnen efter en långvarig skiljsmessa; då denna sinnesstämning uppmuntrat till åtskilliga litterära och artistiska företag i denna väg; då åskådandet af de gamla borgar och ställen, der märkliga händelser timat, synts publiken välkommet, och hon hastat att tillegna sig desse taflor — under sådana förhållanden har man trott, att framställningen af sjelfva händelserna skulle vara ännu mera välkommen, och sådant har föranledt till utgifvandet af en samling

FOSTERLÄNDSKA BILDER,

föreställande de hufvudsakligaste tilldragelserna i vår historia efter medeltidens slut. Som man likväl icke ansett nog att tillfredsställa historie-vännen, utan trott, att äfven konstälskaren ägde sina anspråk, så får man nämna att Hr C. Wahlbom, den af våre yngre konstnärer, som måhända står högst i komposition och teckning, åtagit sig detta arbete, och torde sådant utgöra en borgen för dess värde i artistiskt hänseende. Ämnenas val torde kunna bedömmas af första häftets innehåll, som är:

Svenska Fruntimrens fångenskap i Blå Tornet i Köpenhamn,
Gustaf Wasa vid Mora,
Westerås Recess (Reformationens grundsten), och
Nils Dackes död,

samt af det andras, som blir:

Gustaf I i ensamheten,
Gustaf I:s afsked från Ständerna;
Erik XIV och Catharina Månsdotter, och
Erik XIV och Jöran Pehrson.

Första Häftet, hvilket redan någon tid varit i Bokhandeln och allmänt erkännes såsom ett af litografiska pressens utmärktare alster hos oss, bär sjelf ett tillförlitligt vittnesbörd om arbetet. Det är ämnadt att fortsättas intill våra dagar, men till en början anmäles det till subskription för endast 6 häften, innefattande historien från och med Gustaf den Förste, till och med Gustaf Adolf den Store.

Undertecknad, för närvarande arbetets ägare och förläggare, har trott sig göra Allmänheten en tjenst med lättade tillfällen till subskription derå, hvilken sålunda emottages, icke allenast i min bokhandel vid Stortorget, utan äfven hos de flesta Bokhandlare både i Stockholm och Landsorterna. Hvarje häfte, innehållande 4 plancher i stort regal-format, jemte ett ark historisk text, lemnas Resp. Subskribenter för det billiga priset af 2 R:dr Banko, och gör man sig förvissad, det hvar och en som tecknar sig, äfven uppfyller den ingångna förbindelsen genom häftenas uttagande. Ungefär, hvarannan månad utkommer ett häfte. Stockholm i Mars 1838.

P. G. BERG.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 11 Maj, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 37. 1838.
Fredagen den 11 Maj.

Till Bernhard v. Beskow.

Sonnett.

Du qvad, o skald! så skönt om »Sveriges anor»,
Att alla Svenskar tjusades deraf;
Med diktens eld du lif åt döden gaf,
Och åter svajade de gamla fanor.

Gå de väl nu, som förr, på segerns banor
Framför sitt folk kring vida land och haf?
Gaf du en dödssång på vår äras graf,
Ett sorgligt drapa utaf diktens svanor?

Nej! ännu samma kraft hos Svensken — hvilar:
En slägtinge till nordanstormens ilar,
Den än en gång kring verlden brusa skall.

Gå Svea! sedan genom stora öden
Att, lugn och segerglad, omfamna döden,
När Heimdall bådar hela verldens fall!

G—n.

Vi följdes åt från Djurgården. Då vi skulle stiga i roddarbåten, för att öfvergå till Skeppsholmen, kom en reslig, torftigt klädd sjöman, med en lerpipa i munnen, och tog sin plats på fören. Han hade ett af dessa äkta sjömansansigten, med uttryck af bekymmerslöshet och fryntlighet i de verkligen manliga och vackra anletsdragen. Då han såg att alla passagerarne småleende betraktade hans groteska figur med sin lerpipa, log han sjelf och sade, med den öppenhjertiga språksamhet, som är sjömän egen, att han icke sedan 17 år varit på Djurgården förrän nu. Vi beslöto att språka litet med honom. Så snart vi kommo i land, frågade vi hvem och hvarifrån han var. Han berättade, att han var ifrån Stockholm, att han blifvit pressad i Brasilien på en Brasiliansk örlogsman, som han måst följa i fem år. Derefter hade han seglat under Engelsk flagg i många år, tills han blifvit öfversänd till Sverige och der haft svåra missöden. Vi satte oss på en bänk, gåfvo honom något dickspenningar medan vi sågo igenom hans papper. Bland dessa fans följande, som vi köpte af honom. Han blef mycket glad öfver de penningar han erhöll, och vi anmärkte, såsom en egenhet, att han, då han gick förbi en ofärdig tiggare, gaf honom af sina nyss erhållna penningar en allmosa. Sjelfva de papper, som vi meddela, förtjena, ur mer än ett hänseende uppmärksamhet. De innehålla mycket tragiskt, men tillika en enkelhet och uppriktighet i framställningssättet, som är en borgen för sannfärdigheten af deras innehåll. Endast ortografien är vid aftryckningen rättad.

Loggbok.

Den 17 Sept. 1837 förlorade jag med briggen Northstar från Sounderland i England. Vi seglade på bankarna vid Long Island uti Bristolkanalen, under stark tjocka. De svåra sjöarna sönderbråkade inom en half timmas tid vårt fartyg, men vi frälste våra lif i Långbåten, med hvilken vi landade nåra Swansea, hufvudstaden i Wales. Derifrån gick jag 36 Engelska mil till Cardiff för att söka hyra. Då jag der ingen kunde få, gick jag 12 mil till Newport. Der förhyrde jag mig om bord å Preussiska briggen Serine, Kapten Schulz, för 12 dollars i månaden, under villkor: från England till England, eller, om briggen skulle blifva vinterliggare i Memel, att jag på rederiets bekostnad skulle blifva sänd till England.

Vi seglade från Newport den 24 Sept. och kommo den 10 Okt. till Elseneur. Der begärde jag att blifva afbetald, ty jag hade under resan lärt känna min Tyska skeppare, för att ej vara en ordhållen karl. Jag fruktade att blifva bedragen i Memel. Kaptenen nekade och sade att jag måste fullgöra mitt ackord och vara briggen följaktig till Memel. Ja, svarade jag, men då står Kapten också vid sitt ord att sända mig tillbaka till England, efter jag hör att briggen skall blifva vinterliggare.

Den 14 Okt. kommo vi till Memel; alla luckor igenlåstes och besättningen gick i land. Jag gick akterut och frågade Kaptenen hvad jag nu göra skulle. — Du får också gå i land: din afbetalning vill jag lemna i Svenska Konsulns, Herr Hoffmans, händer, så får du af honom för hvar dag en gyllen att lefva af, tills du skaffar dig fartyg och kommer härifrån. — Jag tackar Kapten ödmjukast, men Svenska Konsuln har ingenting med min hyra att göra, och det är Kaptens skyldighet, att, efter öfverenskommelse, sända mig till England igen, der jag blifvit förhyrd. — Han lemnade mina penningar till Konsuln. Jag gick dit och fick ut hela hyran på en gång.

Den 20 Okt. kl. ½ 11 blef jag af Gensdarmerna arresterad, för det jag låg ute på gatan. Andra dagen inställdes jag för Borgmästaren. Han talade Svenska språ-

ket, frågade hvem jag var och huru jag kommit till Memel. Jag berättade förhållandet. Borgmästaren sade då: Kapten måste skicka dig öfver igen, och du qvarblifver i håktet tills han finner något skepp, som går till England. Uti häktet fick jag 6 koppargroschen om dagen och för dem fick jag 3 marker rågbröd. Här förflöt tiden, bland Tyskar, Ryssar, Kurländare och Polackar, till den 1 Dec. då jag fick pass. Kapten måste betala alla omkostnader.

Den 4 Dec. kom jag om bord på barkskeppet Wilhelm, som hade sina mårssegel hissade och snart styrde sin kurs för Elseneur. Denna sena årstid var Östersjön kall; men vinden var god och vi ankrade den 7 samma månad klockan 3 e. m. på Elseneurs redd. Emot förmodan blef jag af Kaptenen tillsagd att följa honom i land. Vi gingo till Poliskammaren, der mitt pass lemnades, och derefter till Svenska Konsuln. Han sade, att han dagen derpå skulle skicka mig med postbåten öfver till Helsingborg. Tysken hade sålunda sitt spel vunnet. Jag sökte försvara min rätt och påstod att blifva sänd der jag blifvit förhyrd. Men Konsuln sade: du är Svensk och måste skickas hem till fäderneslandet. — Vackert arbete för mig, min herre. Jag är, efter 17 års bortovaro, nu der en främling, i denna årstid hvarken i stånd att få hyra eller arbete; jag är utan penningar och i brist af kläder i denna kölden. Dertill har jag 64 Svenska mil till min födelseort i Stockholm. Hvad skall jag der nu göra? Vill min herre hjelpa mig? — Nej, allt hvad jag kan göra, är att skicka dig öfver.

Nu gick jag till den Engelska Konsuln och klagade huru oträttvist jag blifvit behandlad. Han yttrade, att om jag hade sagt mig vara en Engelsman, skulle han på Kapten Schulzes bekostnad hållit mig i logie hela vintern och skaffat mig månadspenning, tills jag landat i England. Men nu tillhörde det Svenska Konsuln att bevaka min rätt. Han skänkte mig 4 R:dr och skickade sin skrifvare med mig till ett vårdshus, der jag fick logie och förtäring. Stor skillnad emellan en Engelsk och Svensk Konsul!

Den 8 Dec. kl. 10 fick jag passet påskrifvet i Danska Poliskammaren, gick genast i Postbåten, och kl. 3 e. m. satte jag min fot i land på det urgamla Mannahem.

Mitt pass blef genast påskrifvet hos Kommendanten, att begifva mig till Malmö. Jag låg der om nätterna i Corps de gardet på slottet. Förgäfves var mitt försök att skaffa mig kondition. Jag fick den 13 mitt pass påskrifvet i Landskansliet, att begifva mig till hemorten Stockholm. Jag gick igenom den urgamla staden Lund, och logerade den natten med hungrig mage uti ett stall, den andra uti spisen hos en landssoldat. Skånska bönderna äro ej barmhertiga emot resande.

Den 15 Dec. kom jag till en stor by, som kallas Vester Bran (W. Wram). Der försökte jag att skaffa mig nattherberge, först hos Prosten, sedan hos Fjerdingsman och 6 andra ställen uti byn, men förgäfves. Slutligen fick jag tillstånd att sitta på en bänk uti hållstugan. Dit inkom en hop fulla bonddrängar med hållkarlen, deras anförare, och frågade hvem jag var, hvarifrån jag kom, om jag hade pass och hvart jag skulle gå, och det i sådan hög ton, som vore de alla Landshöfdingar eller Borgmästare. De öfverhopade mig med ovett. Jag tålte allt, men slutligen begynte de äfven att knuffa mig. Då beslöt jag försvara mig så länge jag kunde, hvilket var svårt, ty de voro mig för många. Jag fick stryk och förlorade allt jag hade i fickan, 28 skilling. Sedermera blef jag kastad handlöst, utan hatt, utför åtta trappsteg ut på gården. Tjufvar och röfvare hade icke kunnat handtera mig värre. Jag stod och sansade mig litet. — Nu är jag röfvad på allt det jag ägde och utan husrum. Ingen råttvisa kan jag här få öfver min lidna oförrätt, annat än hvad jag sjelf kan ta. — Jag tog upp en sten och kastade mot fönstret, så att sex rutor gick sönder. Nu fick jag genast tak öfver hufvudet. Jag blef förd till Fjerdingsman, der jag förut tiggt om nattherberge. Han satte jern på mitt ena ben och arm, med en jernkedja emellan. Så blef jag dagen derpå den 16 Dec., med ett hästtäcke öfver mig, på en bondvagn förd till Christianstads fästning, der jag blef insatt i det värsta hålet, som kallades Svarta Maket, innanför stockhuset, och var straffstället för dem, som förbrutit sig der. Vaktmästaren med stor myndighet hundsvotterade mig och höll flera gånger på att slå mig i hufvudet med en nyckelknippa, som han hade i hand, för det jag ej ville påtaga mig att för två år sedan hafva rymt från samma fästning, hvilken jag aldrig sett, långt mindre varit uti, förrän nu. Den 19 kom jag in på Landskansliet för Landshöfdingen, hvilken med uppmärksamhet afhörde min sannfärdiga berättelse och förklarade mig fri, mot all min förmodan. Han frågade mig om Ostindien och China, der jag varit, samt om jag kunde tala några utländska språk. Jag svarade två: Engelska och Portugisiska. Landshöfdingen tillade, att jag kunde få åka till Stockholm med fångskjuts, om jag så ville. Jag förklarade mig nöjd och tackade honom för tillbudet.

Den 20 började jag min nya resa, i sällskap med två andra arrestanter. Den ena hade varit två år på Landskrona fästning för inbrottsstöld och skulle nu skickas till sin hemort i Nyköpings län. Den andra skulle på ransakning vid första tingsställe, der vi äfven fingo qvarblifva öfver natten. Jag var fastlåst tillsammans med den förre genom dubbla bojor. Jag vet icke om det var Landshöfdingens befallning, men Gevaldigern gjorde som han ville. Vårt dagtraktamente var 3 sk. banko och en mark och tie lod bröd om dagen, hvilket icke var mycket att åka på i kölden. Vi kommo till Wexiö, der vi blefvo insatta på den så kallade Storan, der jag andra dagen måste gifva mitt hela gage till åldermanspengar, och hungern blef således min och min kamrats lott. I detta håkte förflöt julhelgen ibland tjufvar, mordbrännare och mördare, som icke gjorde annat, än förtäljde hvarandra sina hjeltedater på lastens bana.

Den 27 blef jag ganska glad, når jag fick åka derifrån på slädföre, hvilket icke skakade de stora jernbojorna om våra ben så mycket, som bondvagnen gjorde. Till

ånnu mera lindring, låt denna Gevaldigern oss vara ofångslade. Orsaken dertill var, att det var hans egen håst och och att vi nu kunde gå uppför backarna, hvilket vi gerna gjorde för att hålla oss varma. Om natten lågo vi öfver i ett håradshåkte, 6 mil från Wexiö. Den 28 Dec. om aftonen kom vi till Jönköping, der vi insattes i en källare, kallad norra Smedjan, under håktet, som består af lemningar efter gamla Jönköpings slott.

Här slutade jag det gamla och började det nya året, i umgånge med samma sällskap jag nyss omtalt. Åldermanspengar var en lag, och sämsta liggplatsen om man ej kunde bestå ett halfstop brännvin åt de äldsta på rummet, som varit håktade 16, 18 månader, somliga till och med 2 år, och under denna tid haft sina ansökningar vid Hofrätterna och besvär till Kongl. Maj:t flera gånger. De äro goda advokater och hala ut på tiden, tills något tillfälle kunde gifvas att bortrymma. Straffet frukta de icke för, ty jag hörde många säga, att de ville taga 40 par spö för en kanna brännvin.

Den 2 Jan. 1838 var transportdag och vi afreste. Vårt kompani var nu ökadt med en annan, som förliden sommar rymt från samma håkte och med vilja låtit gripa sig, för att fördrifva vintern der igen: men hans uträkning slog fel, ty nu skulle han till Långholmen. Hans brott var rysligt att höra talas om. Jag har varit i 4 verldens hufvuddelar och 7 Europeiska konungariken, men nedrigare karakter aldrig varit i mitt umgånge.

Natten lågo vi öfver i ett håradshåkte, och dagen derpå ankommo vi till Linköping, der vi fingo vänta på transport till den 6. Vårt sällskap ökades här med tre, som voro dömda till Långholmen. Natten lågo vi öfver i Norrköping och dagen derpå till Nyköping, som var det värsta stället på hela vägen. Vi lågo i håktet 61 stycken hopkrupna på några halmstrån, utan täcken, i fyra dygn. Det var så kallt inom de tre alnars tjocka murarna, att vattnet frös, ty det fans intet spjell. Den 11 lågo vi i Storboda, och den 12 skildes jag från mitt sällskap på Långholmen och blef ensam förd till Rådstuguhåktet i Stockholm.

Den 16 fick jag mitt pass påskrifvet i Kongl. Poliskammaren. Dagen derpå besökte jag en slägtinge, byggmåstaren ** i **gränd. Han ville ej igenkänna mig. I harmen söp jag några supar, som gjorde mig ankommen, och jag blef arresterad för fylleri. Jag dömdes till 4 dygns vatten och bröd under Castenhoff.

Jag blef den 23 fri uti polisen. Då ägde jag ingen styfver i min ficka, och var utan husrum för natten. Ingen vän visste jag, som ville räcka mig en hjelpsam hand. Kölden var skarp, jag var tunnklädd och ovan vid klimatet. Plågad af hunger, begärde jag mig in på tvenne håkten, hvilket blef nekadt. Kl. 12 om natten gick jag in i Corps de Gardet vid Södermalmstorg, der jag blef utkörd. Kl. ¼ till 3 mötte jag, mest förfrusen, på Hötorget två uppsyningsmän, hvilka frågade hvem jag var. Jag svarade: en förolyckad sjöman, som ej sett mitt fädernesland på 17 år, nu i brist på alla lifvets nödvändigheter. De förde mig till Castenhoff, der jag fick bli till kl. 10. Då fördes jag med patrull till polisen och kom inför Kunglig Lagman och Polismåstaren, hvilken var utaf den godheten och befallte, att jag skulle skickas till Bruses krog i Svartens gränd på söder, att der få mat och logie tills jag kunde skaffa mig arbete.

Den 31 Jan. fick jag, på Lagmans befallning, utaf de penningar, som Kongl. Maj:t skänkt för nödlidande på sin födelsedag 10 R:dr Rgs, hvilka lemnades till tvenne Polisbetjenter för att köpa mig kläder. För en utsliten tröja och ett par lappade byxor betaltes 7 R:dr, för ett par stöflor, som ej stodo att laga, 3 R:dr. På sådant vis blef den gåfva, som den höga ädla Monarken genom välgörande embetsmän gifvit, använd. Jag hade väl velat hafva en skjorta, (ty den jag ägde, hade jag burit sedan den 7 Dec.), men jag måste vara nöjd med hvad jag fick. Natten tillstundade och jag var igen husvill. Jag gick gata upp och gata ner till kl. ½ 2, då jag gick in i Corps de gardet vid Södermalms torg, der den polisbetjenten var, hvilkens stöflor voro köpta åt mig. Han skyllde mig för att i hans hus ha stulit en silfverfingerbor, når jag var der efter kläderna. Jag försvarade min oskuld, men han arresterade och satte mig under stadshuset, der jag blef visiterad, kindpustad och slagen, med tillsägelse: vill du ej bekänna, din tjuf! Den 1 Febr. blef jag förd till polisen, men min anklagare var icke der. Jag blef återförd i håktet, men dagen derpå fans hvarken skäl eller bevis emot mig: jag blef frikänd. Jag försökte nu på flera ställen förskaffa mig arbete, men förgäfves. Natten kom och jag var igen blottställd: gatan blef min lott, der jag vandrade till andra dagen kl. 4 e. m. Då drog jag, plågad af hunger, byxorna af mig och utbjöd dem i flera klädstånd, der de blefvo värderade till 32 skilling. Slutligen fick jag 36 skilling för dem i Drakens gränd. Klockan 7 om aftonen gick jag med stöflorna till en skomakare i Svartens gränd, som gaf mig 16 skilling för dem. Nu släckte jag hungern. Logie kunde jag ej få, ty jag var full af ohyra. Natten ryste jag för; morgondagen var söndag och min lilla summa ej tillräcklig att uppehålla mig med. Jag beslöt att igen blifva arresterad för fylleri, som skedde då jag raglade af och an i strumpfötterna vid röda slussen kl. 12 om natten. Då kommo två bättre herrar, som ledsagade mig till Stadshuset, der jag fick husrum till måndagen den 5. Då jag kom in till Lagman, blef han vred, hvilket jag ej undrade på, ty han visste ej förhållandet. Polisbetjeningen uttydde allt till det värsta. Mina ursäkter till mitt försvar, att nöden tvingade mig så göra, blefvo ej hörda. Jag blef dömd till 8 dygns vatten och bröd.

Den 14 blef jag fri. Nu lika nödställd som förut, begärde jag mig om aftonen två gånger in på stadshuset, som blef förnekadt. Jag försökte sälja tröjan, men förgäfves. O, tänk huru svårt det måtte vara, når nöden tvingar så hårdt! Jag hade två ting att välja: blifva en grofre lagbrytare att derigenom rädda mig från det andra, omkomma af hunger och köld, som var 20 grader. Jag försökte blifva inlåten i flera vakter, men förgäfves. Ofta under 17 års frånvaro från fäderneslandet, har jag haft

motgångar och lidit skeppsbrott, 8 dygn på ett i marvatten i Atlantiska ocean gående skepp utan proviant, 4 dygn utan uppehålle i en öppen båt, omgifven af drifisar utanför Newfoundland. Då ägde jag hopp, nu icke. När sabeln klingade och kulan hven på den Brasilianska örlogsmannen, der jag blifvit pressad; når åskan slog ned i den stormast, på hvars eselhufvud jag stod under en resa från England till China vid Cap Goda Hopp, fruktade jag ej. När jag förliden sommar af stormens vågor drefs mot Wales' bankar och skär, ägde jag ett friskt hjerta och klåttrade nöjd uppför de branta klipporna att frälsa mitt lif. Nu hade jag intet hopp att bibehålla min varelse. Jag beslöt likväl att genom gående söka hålla mig varm, men blef så matt att jag det ej kunde. Kl. 11 stod jag i hörnet af Mynttorget och Smedjegatan, mest stel, då en herre kom och lät mig följa med sig hem. Andra dagen skref han till Polismåstaren, som genast skickade mig till Bruses krog.

Den 20 Febr., då mest förgången af köld, hunger och vanskötsel, kom jag på sjukhuset, och fick en säng att ligga i, hvilken var den första sedan jag lemnade Elseneur. — — — — — — —

— — — — — — — — —

Jag har blifvit fri från allt gammalt ondt, hvilket jag genom ett usligt och oordentligt lefnadssätt ådragit mig. Jag väntar dagligen att blifva utskrifven. Jag blir då i samma öde, som jag förut varit. En ting blir dock lindrigare: det är ej så kallt, och nu kan jag hafva någon förhoppning, om jag kan återfå mina krafter, att förtjena mitt bröd på det öppna hafvet, som jag plöjt i 25 år, nemligen 7 från Sverige, 5 från Södra Amerika och 13 från England, och blifva fri från de motgångar, som mig hafva denna vintern mött i mitt eget fosterland. De hafva åldrat mig 10 år, borttagit mitt humör och styrka, och jag har ofta önskat mig under den jord, som jag så sorgefull har trampat. Mången torde kanhända säga, att det varit mitt eget förvållande; men jag hoppas, att den väldige eller oväldige domaren må granska saken förrån han fäller utslaget.

Ett och annat.

Den stora auktionen för de nödlidande har gått för sig och inbringat en ganska betydlig summa, af något öfver 18,000 R:dr B:ko. Hvad Konserter och andra tillställningar inbragt, stiger också till ett ganska högt belopp. Lägger man härtill de enskilta bidragen, så finner man, att den allmänna välgörenheten, som ansenligt blifvit anlitad, icke heller förnekat sig. Svenskarna hjelpa verkligen hvarandra, der de kunna, men det gifves nöd och brist, som aldrig blir känd, aldrig kommer till Allmänhetens kunskap. Det är egentligen väl, ty skulle hela Allmänheten veta, huru djupt eländet mången gång kan vara, skulle det icke vara någon angenäm tafla. Vår tid framflyter «tills vidare» temligen blind och okunnig om sina egna behof.

= Många frågor, som röra Hufvudstadens eklesiastika förhållanden, äro för närvarande å bane. Några hafva blifvit diskuterade i andra tidningar. Åfven personliga förhållanden hafva blifvit framdragna. Vi skola icke undandraga oss att framdeles, då sakerna något mera utvecklat sig, följa och utreda ett och annat ämne. Ännu vore det för tidigt. Under sådana förhållanden är det emellertid naturligt, att Allmänheten med spänd väntan emotser hvem som skall erhålla den lediga eklesiastikportföljen. Gissningarna äro mycket delade, då både Biskop Agardh och Domprosten Heurlin befinna sig i staden. — Åfven Domprosten Lidman från Linköping har anländt.

= *Axel och Walborg* uppfördes i Onsdags. De, som sett detta stycke, då hufvudrolerna gåfvos af Hrr Torslow, Hjortsberg och Almlöf, samt fru Torslow, finna sig naturligtvis mindre tillfredsställda. Vi återkomma till en mera detaljerad kritik öfver spelet.

Till Salu:

I de flesta Boklådor, à 1 R:dr 32 sk. B:ko häftet:

TJENSTEMÄN
uti
Kalmar Stift,
från äldre till närvarande tider.
Biografiska Anteckningar af N. J. Löfgren, v. Pastor.

I Deleen & K:s Bokhandel, à 36 sk. B:ko:
ELGSKYTTARNE AF RUNEBERG.

Prenumeration

ifrån och med den 1 April till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 4 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundequist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 38. 1838.
Tisdagen den 15 Maj.

BEJA.

Wid inwigningen af Gårdsby Kyrka.

(Forts. från N:o 30.)

Sedan hvad Ritualen i detta afseende föreskrifver, var fullgjordt, Bönerna sagda, Psalmen, under full Orchester, afsjungen, och Språken lästa af Assistenterna, fortfor Biskop Tegnér:

»Christelige Åhörare af Gårdsby Församling! Eder Kyrka är nu invigd och helgad efter lagens föreskrift och Fädernes sed. J hafven skäl att glädja Er åt ert nya Tempel, ty det är rymligt och luftigt och fritt, kimmelens ljus faller rikliga in genom fönstren, och ser på edra goda gerningar, och prisar eder Fader, som är i himlen. Hvad som ännu fattas Er, är ett Orgelverk, som är Gudsfruktans själ, som är Andaktens lifsluft, och hvarförutan Sången alltjemt haltar och förirrar sig. Edra tillgångar ha ännu ej medgifvit Er, att anskaffa ett sådant. Men när alla offentliga bidrag ändtligen influtit och kunna läggas tillhopa med Församlingens egna, då hoppas jag ännu få se den dag, då jag kan inviga en sådan Sångens Styrbjörn Starke, en sådan Andans Erik Segersäll ibland Eder. — När jag för flera år sedan uppmanade Er att ändtligen bygga ny Kyrka, och icke längre äfventyra att den gamla skulle falla ner öfver edra hufvuden, då ansåg mig kanske mången ibland Er för byggnadssjuk, nyhetskrämare, upptagsam. Och längre fram, då några ville flytta Templet från sin gamla helgade plats, fran Fädrens grafvar, och kasta det ut i ödemarken, för att hålla gudstjenst öfver vargens iden — då tyckte kanske mången ibland Er, att jag var för gammalmodig, för fördomsfull, och icke följt nog med tidens prisade upplysning. Nu deremot, då allt detta är förbi, hoppas jag J finnen Er nöjda både med Er Kyrka och dess plats; jag hoppas J gläden Er att allt lyckats så väl, och att J, ehuru med möda, arbete och uppoffring, tagit åtminstone *denna* börda från edra söners axlar.»

Derefter tackades de, som med gåfvor och frivilliga bidrag, som uppräknades, understödt Kyrkobyggnaden; hvarpå Biskopen fortfor:

»Men Kyrkan bygges icke blott med gåfvor, icke heller med murslef och yxa allena. Arbetet fordrar äfven ordning, tillsyn, beräkning, och en Byggnadsstyrelse har derföre varit tillsatt, som skulle leda det Hela. Dess Ordförande var du, Kyrkoherde *Johan Svensson*, som i många år företrädt mitt ställe i Församlingen. Du har nyligen blifvit kallad ifrån oss, för att röra dig i en vidsträcktare och mera egen verkningskrets; men med rätta är du här i dag, och biträder vid invigningen af den Kyrka, som uppväxt under din tillsyn. Välkommen tillbaka, om ocksa endast för dessa korta stunder! Bed med oss för det Tempel, hvars uppkomst du följt, från grundvalen upp till tinnarna; bed med oss för den Församling, som du länge ledt och undervisat och rört. Det förestår dig snart att på din nya plats göra hvad du här gjort. Det tyckes vara din bestämmelse, att, hvar du kommer, uppbygga antingen Herrans hus, eller Herrans menigheter, eller beggedera. Det är en skön bestämmelse. Lycka dertill, och lyckosammeliga gånge det dig öfverallt, hvarhelst du flyttar din herdestaf, dina stora gåfvor, ditt klara sinne. Farväl!

Bland Byggnadsstyrelsens öfriga Ledamöter är det i synnerhet en, som utmärkt sig framför de öfrige, och tagit den drygaste delen både af besvär och ansvar pa sina skuldror. Det är du, *Måns Persson* från Stojby, som från början nitälskat för saken, och med daglig uppoffring både af tid och möda vakat öfver och hållit tillsammans det Hela. Du har mött motstånd och misstydning, som är det vanliga för en hvar, som vill verka med eftertryck; men du lät icke förvilla dig deraf, utan gick alltjemt rakt fram, utan tvekan och vankelmod, till ditt mål. Jag säger det offentligen, utan ditt biträde, din rådighet, din ihärdighet, hade Kyrkan icke stått sadan som hon i dag står. Derföre vare dig tack och heder på denna din hedersdag; den bänk du sitter på är en hedersbänk, vore han också icke den främsta, den Församlingens tacksamhet nu anvisat dig. Stig derföre fram och böj ditt hufvud för Herran, och prisa honom i din själ, att han låtit dig se denna dagen. Dock — hvad säger jag? Du *ser* honom icke egentli-

gen, det har blifvit skymt för dina ögon *). Men du förnimmer honom med din inre syn, du vet och känner att han är inne. Din lefnads bana löper mot sitt slut, du närmar dig med trötta steg det gemensamma målet för oss alla. Hvila då ut, hvila lugnt i skuggan af de murar du, framför andra, hjelpt till att resa: sof stilla, i den Kyrkogård som du redt och bäddat. Den Högste vare när dig till dess — och sedan. Farväl!»

Sedan de föreskrifna förmaningarna till folket blifvit hållna, slutades akten med följande Bön:

»Den nya Tempelbyggnaden i dag
Är vigd och helgad under harposlag,
Och himlens makter, sanningen och ljuset,
Ha tagit fasta på det helga huset.
Byggmästare i skyn, du verldens far,
Som evigt är och blifver hvad du var,
Håll du ditt öga, håll din hand deröfver!
Vårt lof, vår dyrkan icke du behöfver,
Men vi behöfva att anropa dig,
Vägledare uppå vår skumma stig!
Du ljusets konung, bosätt dig i Kyrkan,
Och i hvart bröst, som der ger dig sin dyrkan.
Din åska flyge dessa hvalf förbi,
Och din Församling växe till deri,
Som blomstren växa öfver sommarns täcken,
Som alar växa vid den svala bäcken.
Och en gång när en hvar som lyssnar här
Ett bortglömdt stoft, en namnlös skugga är,
Och när Århundraden, som icke stanna,
Ha strött sin mossa öfver Templets panna,
Låt dina Englar, som på molnen stå,
Ännu med glädje blicka ner derpå.
Pris vare dig bland dina Myriader,
Tack vare dig, du Menskighetens Fader!»

*) *Måns Persson*, som länge lidit af ögonsjukdom, var nu blind.

Utländningen.

Vid den stora ordensprocessionen i Fredags stod i Slottshvalfvet en lång, smal herre i kort blå slångkappa. Han var utländning, det syntes på hela hans ansigtsbildning, åfvensom på hans drägt och hans uppförande. Då och då svåfvade ett uttryck af hånlöje öfver hans läppar. Han tycktes just göra narr af de stackars Svenskarne, och den prakt, som de försökte utveckla. Men hastigt råkade hans ögon att falla på en särdeles välväxt dam, som stod framför honom. Det syntes på fysionomien, att denna syn väckte hans nyfikenhet. Han nalkades för att få se hennes ansigte, men i detsamma råkade hon händelsevis att, tillika med ett annat fruntimmer, också avancera. Folktrångseln tillåt honom icke att komma till henne, men han betraktade noga hennes hatt, för att icke förlora henne ur sigte, och sökte arbeta sig fram i hennes spår.

Hon aflägsnade sig i detsamma genom slottsporten och skyndade med sin följeslagerska inåt staden, liksom de ledsnat att stå der och vänta. Han följde den med en allt mer tilltagande ifver. I en grånd veko damerna af och skyndade uppför en trappa. Den främmande herrn stannade utanföre och betraktade huset en liten stund. Derefter begynte han spatsera af och an derutanföre. Ett par herrar, som observerat händelsen, och på afstånd följt efter, gingo upp i huset midt emot, der de satte sig vid fönstret.

Efter en halftimma visade sig de båda damerna ånyo ute på trappan. Den främmande herrn, som just då befann sig i hörnet af grånden, ilade genast till dem. Med en utländnings, en förnäm herres, dristighet tog han af sig hatten och sade några, som det tycktes på de spetsade läpparna och de ljuft hvälfvande ögonen, förbindliga ord. De båda damerna hviskade några ord till hvarandra. Den ena, föremålet för främlingens nyfikenhet, upplyftade sitt flor och ett ganska täckt, småleende ansigte visade sig. Men på den främmande herrn gjorde det en sällsam verkan. Liksom hade dessa vackra drag tillhört ett medusahufvud, blef han stående bestört och förstenad. Damerna gjorde en liten temligen försmådlig helsning, och lemnade honom sålunda.

De beskådande herrarne begåfvo sig ned på gatan, för att se till hvart den förbluffade främlingen tog vågen. Sedan han sansat sig, begaf han sig ånyo till Slottet. De följde efter.

Det tycktes som utländningen *par depit* beslutat att spela en roman denna dag. Hans val föll denna gången på en flicka med shawlett på hufvudet, enganska vacker unge. Hon stod bakom det andra gardets leder och tittade, med sina bruna ögon, emellan den på de granna officerarne af lifgardet till häst. Utländningen begaf sig dit, tittade som hon, och begynte språka med henne. I början tycktes flickan förlägen, men snart blef hon frimodigare. Hon tycktes icke illa tycka om en förnäm utländnings uppmärksamhet.

Då de båda beskådande herrarne märkt detta, sade den ena: "nu skall jag ställa till ett åfventyr åt honom. Flickan är vaktmästar Kindlunds fästmö och tjenar hos Baron **s Mamsell. Jag såg Kindlund derborta. Han är en duktig karl, rask och beslutsam, och dertill svartsjuk om flickan. Vänta ett ögonblick. Jag skall tala några ord med honom. I morgon bittida kommer han till mig. Då skall jag taga reda på, huru åfventyret slutats. Kom då till mig kl. 10!" Herrarne skildes derefter.

Följande morgon kom Kindlund med en ganska belåten uppsyn till de väntande herrarne. Han berättade att han tagit vinken, som han fått, i akt och oförmärkt hållit sin uppmärksamhet på fästmön. Efter en kort stund begaf hon sig hemåt. Främlingen följde henne på något afstånd, och Kindlund följde i sin ordning honom; men den listiga flickan hade väl *bemärkt sin fästman.* Då de framkommo till hennes hem, vände hon sig om, och en småleende uppsyn, en blinkning sade Kindlund, att han borde komma in genom lilla porten. Främlingen följde henne genom den stora.

Så snart Kindlund inträdde genom kôket, kom Mamsell emot honom. Hon var en beskedlig menniska, mente han, och ville honom väl. Han berättade för henne i största hast sitt äfventyr. "Åh, Lisett är en klok flicka", sade hon: "hon har nog haft någon afsigt med uppträdet. Vill vaktmästaren sätta sig der bakom förmaksdörren, så få vi väl se hvad det blir af." Han intog genast platsen. Mamselln skyndade bort. I detsamma öppnas dörren sakta och utländningen smyger in i strumpsockorna, med stöflorna i handen. Med lätta fjät smög han sålunda midt igenom förmaket, utan att märka Kindlund. Vid kabinettsdörrn lyssnade han en stund. Derefter öppnade han den. Då trädde Mamselln, åtföljd af Lisett, emot honom.

Han stod der alldeles förstenad. Mamsellns vackra ansigte gjorde en alldeles förkrossande verkan på den stackarn. Han släppte stöflorna i golfvet och knäppte händerna tillsammans. Mamselln neg mycket vänligt. "Nå, jag måtte säga!" yttrade hon: "det var en oväntad visit! Herrn är alltför artig! var så god och sitt ned! Baron kommer säkert hit inom några ögonblick! Så snart det är slut på feten vid hofvet, lofvade han vara här. Men hvad Herrn måtte ha svåra liktoner. Är det intet sannt? Jag ser att Herrn lider! Lyckligtvis ha vi en liktornsoperatör just här inne. Vill Hr Kindlund hjelpa den stackars Herrn!"

Tårarna kommo den stackarn i ögonen. Slutligen föll han på knä och utbrast: "förlåt mig, min nådiga! Jag är förlorad om Baron kommer. Han är min förman, och jag vet huru ömtålig han är! För Guds skull, gör, mig icke olycklig. Får han veta mitt misstag så är jag förlorad."

Lisett skrattade så att tårarna kommo henne i ögonen. Hon var just stolt öfver att hafva narrat en utländning på samma sätt, som en Svensk fru säges hafva gjort. Huruvida fruntimrerna tegat, vet man icke, men säkert är, att Kindlund släppte ut Herrn genom bakporten.

Något om en Kinesisk Saga af Krigholm.

Krigholm! — det är ett polemiskt namn, men det hufvudsakliga ägaren dertill torde vinna, är fast fot på en fästning, och af alla hans vikinga-färder torde en till Danviken bli den förnuftigaste. Författaren till dessa rader har läst och skrifvit mycket skräp, men maken till detta arbete, med motto af Herr Hornsida, torde man få leta efter i seklernas längd. Det är icke nog, att skammen här går på torra landet; äfven dumheten ligger och solar sig i dyn, tills den kanske får se hvarken sol eller måne skina. Ett arbete af dålig syftning kan någon gång gömma sin förkastlighet under ett yttre af qvickhet och stilistisk elegans. Det här tycks, som författaren i mottot yttrar, vara tillkommet "på f—ns begäran", men utan att hornen, som Christendomens fan lånat af Hedendomens satir, fått någon enda gång visa sin udd, om ej för att köra hufvudet i väggen, det författaren temligen säkert gjort, och, då han skiftade färg från rödt till marmoreradt, troligen hoppat ur askan i elden. Det är det enda hopp, hvars tillfredsställelse författaren synes vara mäktig att skänka publiken, och för öfrigt, om författaren i allmänhet får gå lös, så får han säkert speciellt gå hopplös — ty den Kinesiska sagan öppnar mörka utsigter för framtiden. Förf. medger, att fästningsstraff för tryckfrihetsförbrytelser i allmänhet äro både olämpliga och föga enliga med tidens begrepp; men det vore utan tvifvel orätt att icke gå *dens* önskningar till mötes, som sjelf tycks ha svurit att bli martyr, och som redan på titelbladet bereder sig, att bli "anammad", såsom orden falla sig. Vi önska författaren lycka och mycken åra — i Kapten Lindebergs fotspår!

Från de gemena insinuationer, som i den röda boken framställdes mot den Furste, af hvilken Sverige, under närvarande omständigheter och förhållanden, hoppas *allt,* ty Sverige, med hungersnöd och elände på alla sidor, lefver hufvudsakligen i *hoppet,* från dessa litterära illbragder öfvergår författaren i det här ifrågavarande arbetet till en slags kontorspaskill, som aldrig borde kommit annat, än till kontoren. Emellan Sveas båda vokaler skjuts ett R och hon görs till en gammal Bankirsfru. Nu hvimlar det af öfver- och underbokhållare. Svera gifter sig gång på gång med sina egna söner, och af dessa onaturliga äktenskap föds, sida efter sida, den marmorerade boken. Tillkommen på sådant sätt, må man ej förundra sig, om oförskämdheten der går öfver alla gränsor. Mot en afliden Furste, visst ej af öfverlägsna egenskaper, men dock vida större regent, än Hr Krigholm är stilist, riktas beskyllningar, hvilka författaren till dessa rader med någon på forskning i denna väg grundad erfarenhet, tror sig kunna, med godt samvete, anse fullkomligt falska. Huruvida Gustaf III:s broder var medvetande om dennes mord, torde vara vida mera problematiskt, än om Hr Krigholm är medvetande om *Sista Nationalaffischen.* Sedan Hr Krigholm uttömt sina smutsiga qvickheter mot "gubben med dåliga magen", hvilket åndå är bättre att lida af, än af ett dåligt hjerta — ett fel, hvarifrån Hr Krigholm svårligen skall kunna processa sig, huru också hans möjliga rättegång må slå ut; sedan han tillbörligen kastat smuts öfver stoftet af en Regent, som med alla sina stora svagheter, efter många anledningar, menade sitt land väl; sedan han med godt mod expedierat denna historiska personlighet, kommer han till, hvad som troligen är sjelfva hufvudknuten af arbetet, en slags panegyrik öfver f. d. Konungafamiljen. Om den afsatte Konungen yttrar han, att hans "känsla för sanning och rätt otvifvelaktigt skulle burit de välsignelserikaste frukter för hans fru", om nemligen "den unge bankiren låtit råda sig i de fall, der han hade orätt." Hade Hr Krigholm låtit råda sig i dessa fall, skulle han icke gifvit ut en enda rad af sin bok. Han ger oss äfven en vink, om ett parti för Prins Gustafs räkning. Är Hr Krigholm en ledamot deraf, så göra vi oss ett lysande begrepp om dess egenskaper, hvaribland, om vi ej misstaga oss, således är den att sätta — i allmänhet nemligen, ty att sätta af eller till lär väl svårligen komma i fråga. Den mängd proselyter detta möjliga parti kan göra med nidskrifter, lär Hr Krigholm lätt kunna finna, om Hr Krigholm nemligen vet, huru en nolla ser ut och hvad den betyder, och på detta resultat borde Hr Krigholm bereda sig, då han gaf sig till författare, ty noll gång noll gör i evighet noll.

Att vidare upptaga hvad boken innehåller, vore redan i sig sjelf högmålsbrott, och vi innehålla derföre visligen dermed. Det enda vi tillägga, är, att om också Hr Krigholm är en man utan hufvud, bör han icke riskera en fullt så frisk stormlöpning på Missgerningsbalkens femte kapitel, ty ger Hr Krigholm alltför ohemult hals, så halshugger lagen, och det sednare kanske icke så falskt, som det förra. Efter detta hoppas jag, att Hr Krigholm icke väljer mig till Juryman i sin möjliga rättegång.

Ett och annat.

Hr *Torslows* Teater har nu åter börjat sina representationer med ett nytt skådespel *Pasquillet*, som troligtvis kommer att gifva honom många fulla hus, ty stycket innehåller mycket interessant, isynnerhet för Stockholms publik. Åtskilliga små roliga drag af polismyndigheten i ett Tyskt furstendöme, hvilka hafva sina motstycken åfven i andra länder, göra en sårdeles liflig sensation. Hvar och en af sina gamla vänner, Hrr *Malmström*, *Deland* och *Olthoff* samt Mamsell *Söderman*, helsar publiken med lifliga handklappningar; mest välkomnas naturligtvis sjelfve Hr Torslow. Man har också att tacka dem för så många glada stunder, och man väntar af dem i denna sommar ännu flera. Några nya förhoppningsfulla sujetter visa sig åfven och vinna mycket bifall; isynnerhet skänker den snedbenta polisagentens ställningar och förhållanden åt hvarje åskådare "högtider af skratt." Detta behöfves visserligen, i närvarande ställningar och förhållanden, då många ha skäl att gråta åt de verkliga polisagenterna.

= Vi lofvade väl att inlåta oss närmare med *Axel och Walborg*, och gifva några utlåtelser deröfver, men som *Dagligt Allehanda* förekommit oss, så få vi bedja våra läsare om förlåtelse, att vi icke hålla ord fullkomligt. Vi förena oss med Dagligt Allehanda i hufvudsaken af dess omdöme öfver Axel och Walborg och sättet att återge den på skådebanan, icke just derföre att vi taga D. A. till föredöme, utan derföre att D. A. nu har sagt sannt och rätt. Uti ett fall ha vi likväl en helt annan asigt än D. A., en åsigt, som är gemensam med hela publiken, nemligen i afseende på jemförelsen mellan Hrr *Torslow* och *Dahlqvist*, i deras olika spel af Axel. Ehuru D. A. beskedligt nog erkänner att 'Hr D. icke ännu har den jemnhet och säkerhet i hållning, det herravälde öfver deklamationen, som utmärkte Hr Torslow", så påstår D. A. likväl, "att han (?) är, som vi tro, mera tragisk än han (?) var; har en djupare uppfattning af rollen och mera natur och poesi i utförandet än denne hade." Detta är dock på ingalunda orätt. Den som såg Hr Torslow spela Axel, och förstod hvad han såg, kan aldrig instämma i D. A:s underliga påstående. Hr D. är visserligen en god aktör, men han kan icke måta sig med Hr T., ens då han spelte Axel; om Hr T. *nu* kan naturligtvis icke vara i fråga, ty denne är så långt framom de flesta nu lefvande Svenska skådespelare, att de ej en gång kunna måta afståndet. Vi, för vår del, äro visserligen belåtna med Hr D:s spel, så mycket mer, som han hade en svår sak att bekämpa, den känsla nemligen, som naturligtvis skulle uppstå hos honom, då han såg sjelfva Hr Torslow bland sina åskådare. D. A. har icke sagt ett ord om Hr *Sewelin*, som verkligen åskådliggör Svartebrodern Knut, med sitt äkta artistiska spel. Folk i allmänhet, som sett Hr S:s tusende tokroliga upptåg, kan ej låta bli att skratta åt honom, åfven når han föreställes döende, men det rår Hr S. icke för. Han uppför sig på skådebanan, som en svartemunk fordom gjorde i verkligheten.

= Åtskilliga förfrågningar hafva hos Red. blifvit gjorda om den gamla sjömannen, hvars Loggbok infördes i föregående nummer. Att den icke är ett fantasispel, en dikt, torde sjelfva innehållet bäst vitsorda. Men då Red. införde den för att, som också lyckats, fästa uppmärksamheten på de sorgliga förhållanden, som berättelsen röjer, uteslötos namnen på både sjömannen och andra personer, emedan, efter vår öfvertygelse (i detta som i flera andra fall motsatt Aftonbladets), *namn* så föga göra till *saken*. Emellertid, då interesset blifvit väckt för den olycklige sjömannen, får Red. tillägga, att han erhållit arbete vid Stora Varfvet, och att mina hoppas det hans skicklighet i sitt yrke skall skaffa honom plats på ett fartyg, da segelfarten kommer i gång. Han heter *Carl Björk*.

= *Dagligt Allehanda* säger, att Freja tegat, som ett godt barn, om de ömtåliga frågorna. Man får väl se hur det går med den saken i längden. Det vissa är emellertid, derom kan Dagligt Allehanda vara öfvertygadt, att Freja icke synnerligen är rädd för att säga sin mening om det "ömtåliga", och hvad "frågorna" beträffar, icke frågar efter främmande insinuationer; minst låter hon tumma sig af *Aftonbladet*, och når det gäller "sak", dömmer hon icke efter sitt personliga tycke för dagen, efter sin egen fåfängas fördomar, utan efter en litet mera genomtänkt öfvertygelse. För henne är det likgiltigt, om Dagligt Allehanda ser sig i spegeln, och förfäras då Minervas uggla hotande visar sig i glaset, eller om det, med försonadt hjerta, uppgjort sin fred med Aftonbladet, och båda tillsammans hafva några spekulationer för den kommande Riksdagen. Freja tör väl få ett och annat att säga, som de båda, ehuru goda kålsupare de äro, hafva gått förbi, kanske för det kålen var för het. Men Freja, som icke är alldeles så mycket till åren, som de, hinner nog till saken, då den i sig sjelf är af så mycken vigt, att den tål svalna och släppa nyhetsröken.

Bref från Upland.

(Insändt.)

Då man nu, åfven ifrån Sveriges kornbod, Skåne, hör klagas öfver brist ibland den arbetande klassen, så tyckes det, som den mörka taflan af landets nöd vore fullständig; men insändaren af dessa rader, boende i en liten socken af Norra Upland, anser det ändock för en pligt, att, fastän med beklämdt hjerta, åfven lemna några penseldrag till samma tafla.

Under största delen af vintern har en mängd tiggare, boende så väl inom som utom socknen, med trasiga kläder och bleka anleten anropat sina medmenniskors barmhertighet. Att hjelpa alla efter deras behof, har ej varit möjligt, sårdeles som antalet mången dag uppgått ända till 20. Så mycket mindre, som en del af de besutne hemmansägarna, sårdeles herrgårdsbönderna, sjelfve saknat bröd. Elandet ibland dessa har varit så stort, att vattenvälling utgjort deras förnänsta, nästan enda föda. Huru skall det ock kunna vara annorlunda, når skattejorden är så betungad af utskylder, att 25 procent af brutto-afkastningen utgår i utskylder till Kronan jemte aflöning till eklesiastik-staten, hållskjuts, kronoskjuts och väghållning. Utom allt detta hafva de stackars frälsebönderne dryga spannmålsarrenden, plågsamma servitutter till herrgården, och på köpet en eller annan obarmhertig fogde eller inspektor. Det är ej nog med att arbetarne förut haft knapp, om än tillräcklig bergning; i detta hårda år drabbar dem det hårda missödet, att deras underhåll förminskas. Då härtill läggas, att en del frälsebönder äro i saknad af korn till utsäde: att de, då de beklaga sig hos husbondens underbetjente, afspisas med ovett i stället för hjelp, hvarigenom säkerligen händer, att en del af deras vårsädesland blifva obesådda; att t. ex. brukaren af ett mantal ej äger mera än ett par utsvultna hästar och en ko o. s. v., så är det lätt att begripa, huru tillståndet är på denna orten.

Måtte derföre hvar och en, högre eller lägre, som det tillhör, att handhafva Statens medel; måtte blifvande Rikets Ständer, som skola bevilja anslagen, lägga dessa omständigheter noga på deras hjerta!

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

N:o 39. 1838.
Fredagen den 18 Maj.

En sägen från Öland.

I ett rum på Borgholms slott satt, under något af de sista åren af Konung Gustaf I:s regering, den halft landförviste Kronprinsen Erik. Besynnerlig var hela den Gustavianska ätten, med alla sina stora egenskaper sin höga bildning, sin verkliga lärdom. Erik XIV:s dystra grubblerier, Johan III:s religionsfanatism, Carl IX:s despotiska vildhet, Christinas snillrika nyckfullhet, för att icke undantaga Stamfadrens egenheter, den Gustavianska egennyttan parad med den Gustavianska landsfaderligheten — allt detta ger en brokig tafla af en regentslägt, der redan hvarje karakter i sig sjelf är en roman och hvarje tilldragelse vinner skenet af ett äfventyr. Den förstfödde, men mest tillbakasatte af Konung Gustafs söner, bland hvilka själsbesynnerligheten hade sina gradmätare från Magni fullkomliga fanighet till Carl IX:s dystra, blodtörstiga kraft; den lycklige skalden, Sveriges Tasso, om icke förhållandet varit omvändt, och Eriks besjungna Katharina Månsdotter en frukthandlerska i stället för en Prinsessa af Este, han en Konungason i stället för en son af Apollo, hyllad endast inom sångens verld; det ädla föredömet i hvarje ridderlig öfning och den dystre nattsvärmaren på Borgholms terasser, från hvilka han så mången qväll tankfull stirrade opp mot den stjernströdda hemisferen; den sedermera för Sverige och sig sjelf så olyckligt bekante Erik satt blek och tyst vid ett bord, fullastadt med astrologiska skrifter, och tycktes sysselsatt att annotera på en skriftafla, hvarvid han jemförde åtskilliga olika uppsatser, tecknade på särskilta papper. Men öfver denna bild af dyster tankfullhet gjöt sommarsolen, genom de vida, uppslagna fönsterna, sitt rikaste sken, och vaggade det gyllne skimret af sin glans i den lätt krusade spegelytan af Kalmaresund, som mellan de grröna ramarna af Öland och fasta landet låg utspändt, likt ett guldskir, — ljum strömmade vinden in genom fönstren med doftet från lindarna i Borgby hage och bar på sina vingar de förklingande tonerna af några näktergalars sånger, under det att med ett enformigt ljud vågen, sakta plaskande, föll tillbaka mot den klippa, hvars panna, som af en Corona Muralis, krönte af Borgholms torn och murar. Från remnorna af denna klippa tittade några rosenbuskar, liksom bäfvande, ned i djupet under dem, och tycktes med möda fasthålla sig vid den glatta hällen, hvarikring några fiskmåsar sväfvade på lätt utsträckta vingar, hvilka, nyss doppade i vattnet, glänste i solskenet, såsom strödda med ädelstenar. Men längst bort i fonden höjde sig, dyster och aningsfull, såsom ödet i bakgrunden af den Grekiska tragedien, klippan Jungfrun, med en slöja af moln kring sitt hufvud, med en spådom om undergång och förstörelse för de seglare, som med spända segel ville skynda förbi det farliga stället, på sjökorten punkteradt, som förlorande, ty äfven idogheten drifver sina hasardspel, och nitet att förvärfva blir ofta nit på spekulationens lotteri.

»Jag skall i dag föröfva en blodig bragd», yttrade Fursten för sig sjelf, »den första, men som ej skall bli den sista, säga stjernorna. Och skall det då icke stå i min förmåga att sjelf höjda mig? Det är en hemsk tanka att vara begränsad inom området af ett sedan verldens skapelse tillmätt öde; att icke kunna göra ett steg, utan att känna en tvingande nödvändighet ligga mig i vägen, stel, orörlig, oflyttbar. Menniskan är född slaf. Stjernorna gå herrskande sin bana öfver henne. Ve den, öfver hvilken de oblida nedstirrat från firmamentet!»

»En blodig gerning — och jag skulle vara tvungen, blindt tvungen att begå den; jag skulle blott vara ett verktyg. Men jag vill åtminstone icke bli inledd i frestelse.»

Och Erik löste en rikt briljanterad dolk från sin gördel, och lade in den i en låda.

Några ögonblick derefter gaf Prinsen befallning, att hans hästar skulle sadlas. Han ville göra en lustridt nedåt Repplinge, för att förglömma de dystra tankar, som trängt sig inpå hans själ. Snart hvimlade borggården af pager med frustande springare vid tyglarna, af sirliga hofmän med klingande sporrar och prisande tungor. Doft återskallade de taktmessiga hofslagen på borggårdens qvaderstenläggning; ridspön svängdes, hviftande, i luften af lefnadslustiga ungdomar; en och annan bonde, som aflemnat sin tribut till Konung

Gôstas afvelsgård, Borgholm, stod gapande, vid sjelfva inkörshvalfvet, och betraktade de samtalande herrarnes rika drägter och plymagerade hattar. Man såg här och der i fônstren något fruntimmersansigte förstulet titta ned på hvimlet, och skygga tillbaka, när hon uppmärksammades af de lifliga kavaljererna på borggården, som hade en slängkyss i beredskap åt hvarje vackert qvinnoansigte och ett bitande infall åt hvarje fult. Visserligen var Erik en oförmäld furste, men tadlet, som följer furstar, hade haft åtskilligt att förmäla, och kanske var hans hof, att dömma derefter, lika lättsinnigt, som den jungfruliga Elisabeths, hvars hand, troligen i så måtto att den höll Englands spira, så länge varit föremålet för Eriks heta önskningar och för den sparsamme Gustaf I:s nog kostsamma frierier. Huruvida dessa stjernor, som nu tindrade i fônstren på Borgholm, voro stjernor bestämda att försvinna för den uppgående solen: gemålen, lemna vi med episkt lugn å sido. Vi anmärka endast, att lättsinnet blir ursäktligare, än annars, för en furste, sådan som Erik XIV, arftagare till sin faders thron, utan att äga sin faders förtroende; genom förstfödslorätten bestämd att bära en krona, som Gustaf gerna skulle sett öfverflyttad på ett annat hufvud; stängd från hvarje deltagande i ärenderna; nästan en statsfånge på Ölands trånga territorium. Om en sådan person söker mindre Kungliga förströelser, återfaller felet i icke ringa mån på dem, som hindra honom från mera Kungliga sysselsättningar.

Innan kort nedkom Erik sjelf på borggården. Ännu aldrig har en skickligare ryttare satt fot i stigbygel, och en mera säker hand har aldrig bjudit hejd at en vrenskande springare. Han kastade sig i sadeln, utan annat tecken till uppmärksamhet på de omgifvande föremålen, än en nick at sin favoritpage, som framledde hästen. Hofmännen förstodo alltför väl på det dystra, stränga uttrycket i deras beherrskares ansigte, att det var han sjelf, som förbehållit sig att bryta tystnaden. De kände Eriks lynne, och fruktade att reta den Gustavianska snarstickenheten, ifall de iklädde sig rolen af personer, som ville, mildrande och tröstande, inverka på hans sinnesstämning. Det ges karakterer, som anse för en förödmjukelse, om någon vill uppmuntra deras nedslagna sinne. Tigande skred derföre tåget framåt längs efter den dammande landsvägen.

När Erik lemnade tornrummet, hade han glömt nyckeln qvar i dörren. Tornrummet betraktades af hans omgifning med en känsla, blandad af fruktan och nyfikenhet. Det var der, som den olycklige fursten hängaf sig åt sina nattliga, vakande drömmar, då han läste framtiden i stjernorna och grubblade öfver planeternas ställning. Här fick ingen inträde till den astrologiska svärmaren, som med sina tuber och afhandlingar här tillbragte hela nätter, ända tilldess den första morgonrodnaden glödde öfver Kalmarlandets gröna ekskogar. Då såg man honom ändtligen blek, som en vålnad, smyga till sin sängkammare, för att, i en afbruten morgonslummer, återdrömma de scener ur framtiden, som under natten stått för hans giriga blick.

Händelsevis gick en kammarsven, Ambjörn Svarte, förbi dörren till tornrummet, och såg den polerade nyckeln skimra i nyckelhålet. Det var endast genom detta sednare, som han tills dato, vågat kasta en flygtig blick i det hemlighetsfulla gemaket. Mera, än lockande var tillfället. Den egna känsla af på en gång nyfikenhet och bäfvan, som utgör ett af vidskepelsens hufvuddrag, skakade honom så, att han nästan kände sig darra. Att träda inom detta helgade område och bli ett ögonvittne till alla dessa herrligheter, som han drömde sig här förvarade — denna frestelse var för stark. Hans hand låg redan på låsvredet. Han inträdde.

Med tysta, bäfvande fjät smög han fram till bordet. Frukterna af sina forskningar under sömnlösa nätter hade Erik der annoterat på åtskilliga framme liggande papper. Hela hans framtida lifs historia låg der i spridda drag, ett lif af olyckor och äfven af brott, och den låg der, ett rof för en drängs nyfikenhet — han hade fått en opåkallad förtrogen i sitt ödes fördoldaste hemligheter; hans olyckliga öde hade undergått en olycksbådande personifiering, då det fans en menniska, som redan på förhand visste det.

I detsamma inträdde Erik XIV. Han hade, under sin ridt, kommit till ett ställe af vägen, der två käppar voro lagda i kors öfver hvarandra. Den vidskeplige Erik hade, anande ett olyckligt förebud, vändt om. Så kunde fördomen den tiden göra sig gällande hos en man, som dock var i besittning af sin tids högsta bildning.

Det är omöjligt att beskrifva det uttryck af dystert raseri, som öfverflög Eriks bleka ansigte, då han saluuda såg hemligheten af förutsägelser, på hvilka han sjelf obetingadt trodde, röjd af en tjenares nyfikenhet, såg sin ängsliga förtänksamhet att dölja deras olycksbringande innehåll gäckad. Denna blick, som i en framtid så dystert forskande såg ned i Nils Stures öga, innan han gaf honom nådestöten, sprutade nu hela illskan af de lågande hat, hvaraf han kände sig mäktig mot den person, som så obuden trängt sig öfver de mörkaste vråerna af hans egna aningar. Med jättekraft fattade han den bäfvande tjenaren, och skakade honom i en paroxysm af obeslutsamt raseri. Hade icke Erik för en stund sedan förtänksamt lagt bort dolken, hade han måhända begått ett mord.

Tjenaren kämpade åter med förtvifians kraft, för att slita sig lös ur sin beherrskares senstarka armar; han fruktade ett af dessa lidelsefulla ögonblick, hvilka för Erik XIV ej voro få, då tankan på allting annat, utom på hans passion för minuten, öfvergaf honom, och han skred till de förfärande ytterligheter, hvilka, som blodsfläckar, skimra i hans historia. Öfver sina kinder kände Ambjörn Svarte den glödheta andedrägten af den uppretade Fursten, öfver sina skuldror kände han tryckningen af hans konvulsiviskt spända händer; i Eriks dystra blick tyckte han sig läsa tillvaron af ett

förfärligt beslut. Han hade hört omtalas Eriks vildhet, och sett exempel derpå — de voro ensamma, utan vittnen, i en obebodd del af slottet — ett rop skulle dött bort inom de tjocka murarna, och en Furste kan oftast räkna på strafflöshet. Ambjörn Svarte beslöt att kämpa för sitt lif, ty han fruktade, att hans förbrytelse var för stor, att kunna försonas med en bön, om förlåtelse. Äfven han mötte Eriks anfall med ett kraftigt brottartag, och sökte slå honom till jorden. Han räknade på att, om också med våld, komma undan den första uppsvallningen af Furstens vrede. Vore han väl utom området af det ensliga tornet, hängde åtminstone icke lifsfaran så hotande öfver honom, som nu.

Men när Erik märkte, att hans motståndare beredde sig på försvar, kände sin tjenares grofva händer trotsigt vidröra sig, såg honom högförrädiskt fatta i purpurn af hans drägt — då vaknade hos honom lusten att förkrossa denna vanbördiga motståndare, att trampa honom under fötterna, att alldeles omintetgöra detta förhatliga vittne, som en gång kunde stå opp att profetera Eriks öden, med stöd af Eriks egna förutsägelser. I en tanka, som ännu icke mognat till beslut, släpade Erik sin motståndare till det öppna fönstret. Derunder sänkte sig klippan alldeles lodrätt. Fallet var åtminstone 100 fot.

Ambjörn, redan vid randen af fönsterkarmen, slog, för att vinna utrymme till en flykt, Prinsen med knuten näfve i ansigtet. Det Wasiska, heta blodet strömmade honom till hufvudet; Prinsen nästan svindlade af raseri; allt försvann för honom, utom bilden af den förolämpning, som han lidit af sin egen tjenare. Han fattade sin motståndare vid midjan; lyftade honom med en nästan öfvermensklig ansträngning i höjden, och störtade honom ut genom det öppna fönstret. Erik hörde ett par tunga studsningar mot klipphällen, ett dofft plaskande, som när en kropp kastas i vattnet, och sedan lag sundet lika spegelklart och glänsande, som nyss; lika vänligt strålade solen ned från fästet; och näktergalarnas qvitter ljöd gällt från lunderna i Borgby hage. En dyster, en forskande blick sände Erik ned åt djupet, och lade handen eftertänksamt på pannan.

Såsom drifven af furier, störtade Erik ögonblicket derpå ur rummet, och skyndade ut till en terass, hvarifrån en brant gång ledde ned till dalen, som sänker sig vid sidan af den klippa, hvarpå Borgholm är beläget. Denna gång liknar på afstånd en ofantlig, mörk, ringlande orm, som söker slingra sig uppför den branta hällen, bland hagtornsbuskar och slingväxter. Härutför ilade Erik med en skyndsamhet, som utmärkte en särdeles vana vid gångstigens tvära böjningar och branta afsatser. Innan kort hade han hunnit ner i den så kallade Borgby hage, och till sjelfva strandrebban, der en bat låg fastbunden under en öfver vattnet sig hukande al. Det var ett ögonblicks arbete för Erik att få båten flott, och med några årtag flytta sig tätt under randen af sjelfva den klippa, hvarpå Borgholm ligger. Den första syn, som der mötte hans öga, var Ambjörn Svartes lik, till hälften nedsänkt i vattnet och till hälften uppburet af några knotiga trädrötter, som funnit fotfäste i en remna på klippan, och nu lyftade i höjden det blodiga, sönderslagna hufvudet af det olyckliga offret för sin obetänkta nyfikenhet. Det föreföll nästan Erik, som om denne rest sig ur vattnet, för att anklaga honom, såsom mördare; som om den hand, hvilken af en gren hölls uppsträckt, höjde sig, hämdropande, mot skyn.

Erik fällde årorna. Håret reste sig på hans hufvud, och han yttrade sakta, för sig sjelf: »Detta är då min första blodiga bragd, men det blir ej min sista. Ve mig!»

Ett och annat.

Under det att i Hufvudstaden göras insamlingar för de nödlidande i landsorterna, börjar det se ut, i fall ej isbandet utanför Sandhamn snart uppbryter, som om nöden här skulle bli icke mindre stor, om ej större. Råg på torgen har de sista dagarna betalts med 22, 22 ½ à 23 R:dr, och ändå har tillförseln hvarje dag varit blott några få tunnor. På köpmannahänder finnes ingen råg och i de flesta hökarbodar intet rågmjöl, så att, om icke tillförsel sjöledes snart kan äga rum, Hufvudstaden har att befara en vida kännbarare brist, än de landsorter, der nöden mest öfverklagas. Ett par fartyg, som uppkommo i går, det ena lastadt med sydfrukter (Svalan, kommande från Messina), det andra med sill, hafva begagnat en tillfälligtvis uppkommen rånna genom isbandet, som dock åter såges tillslutit sig, så att intet annat kunnat följa dem. Emellan 40 och 50 fartyg, härifrån afgångne, ligga vid Sandhamn och Hårhamra, utan att kunna komma ut, så att de, som blifvit befraktade för att hämta säd från Riga och Liebau, icke kunnat afgå till sina destinationsorter, så vidt icke sedan i går någon förändring inträffat.

= Det är hårdt för en hederlig och nitisk embetsman, att finna sina mått och steg hafva varit tagna förgäfves, att se sina bemödanden sakna den efterlångtade framgången. Vi måste beklaga embetsmannen utan afseende på sjelfva saken. Hvad saken beträffar, skulle man kunna finna den rätt kinkig, utan att derföre just anklaga sakdrifvaren. Man skulle kunna tycka, att ett Landshöfdingeembete begått en *bêtise*, utan att man derföre påstått, att Landshöfdingen eller Landssekreteraren eller Landskamreraren eller de andra embetsmännen vore *bêtes*.

Vårt hederliga och nitiska *Aftonblad* kan också ibland skrifva saker, som man kan ogilla och förkasta, utan att derföre just Aftonbladets särskilta Hrr Redaktörer behöfva spetsa hornen emot den stackars tviflaren på deras samtagna ofelbarhet. Man skulle till och med kunna beskylla Aftonbladet för att ha begått dumheter, utan att derföre påstå att samtliga medarbetarne äro dumhufvuden.

Aftonbladet, då det omtalar *den marmorerade boken* med en ton, som vore innehållet främmande för Redaktionen, har den bristen på grannlagenhet att tillika och i sammanhang dermed tala om den nya pjesen, som Hr

Torslow gett på Djurgårds-teatern. Den vackra och artiga sammanställningen väckte icke blott ett både dumt och osannt rykte hos Aftonbladets egentliga publik, utan åfven tjenstemanna-nitet hos någon Autoritet. En skrifvelse affärdades till Hr Torslow, med anmodan att insända det allmänt omtyckta teaterstycket "*Pasquillet*" för att censureras. Då Hr Torslow redan på förhand begärt och erhållit både Landshöfdingen Posses påskrift i Malmö och Landshöfdingen Rålambs i Stockholm, innehållande att stycket vore granskadt och finge uppföras, tyckes det vara lika obehörigt, som det är för sent att fordra, att det skall ånyo inlemnas till Landshöfdinge-embetet och underkastas ny censur.

= Tredje Direktören vid Kongl. Maj:ts Teater har öfversatt en pjes om en Venetiansk Bravo. Den, som lönnmördare i allmänhet, gick som den kom. Den såg endast några dagar, innan den straffande råttvisan träffade den. Likväl skall Tredje Direktören akta sig, att icke Allmänheten innan kort ropar: 'Bravo!" åt honom. Men förstå mig rätt! Man betrakte hans förvaltning af Svenska scenen.

= Man larmar öfver, att Styrelsen på en Söndag utnämt en Kapten till Major. Vi, för vår del, se ingen omöjlighet deri, att det kan vara lika nödvändigt att lyfta en Friherre ur de o-epålletterades antal, som att draga oxen ur brunnen, hvilket, enligt Skriften, är tillåtet.

Månet.

O! det är ingen afundsvärd förmåga
Att mäkta, trotsig, att förakta allt.
När lifvets alla fröjder tömts till råga,
När hvarje tjusfull, retande gestalt,
Som fantasien lockat fram i ljuset,
I verklighetens armar slocknat ut, —
Bland spillror af ditt bättre jag, i gruset,
Du finner månet villigt qvar till slut.

Du vilda hån, som sträcker, hotfull, handen
Mot skyn, som mörknar, åskfull, öfver dig,
Och släcker stjernorna vid himla-randen,
Och väpnar dig med hatets ord, att krig
Mot jord och himmel, gnisslande, förklara,
Och bjuder Solen, ljusets äldste son,
Sin krona lägga ner, den evigt klara,
Till förmån för en mörkrets spök-demon!

Du, som i tviflets mantel, snäf och sliten,
Inbillnings-sjuk, yfs af ditt majestät!
Din storhet är ändå till slut rätt liten.
Din ära har dig sjelf blott till profet.
Och hur du kämpar dina vilda strider,
Och svär att dö der, stort, som Winkelried, —
Du gör ock fredsförslag, ehvad det lider,
När lifvet sist dör i en suck om frid.

Till Salu:

I Deleen & Komp:s Bokhandel, nyss utkommet:

2:dra häftet af

SKANDINAVISKA NORDENS UR-INVÅNARE,

ett försök i komparativa Ethnografien af S. Nilsson; 1 R:dr 16 sk. 1:sta häftet kostar 2 R:dr B:ko.

I Törnqvist & Bergers Bokhandel emottages subskription på 6 häften af:

FOSTERLÄNDSKA BILDER.

utgifna af C. Wahlbom. 1:sta häftet är utkommet och kostar 2 R:dr B:ko.

Prenumeration

ifrån och med den 1 April till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 4 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundequist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 22 Maj, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 40. 1838.
Tisdagen den 22 Maj.

FÄBJ A.

KUNGL. BIBLIOTEKETS LÅNEAVDELNING

Till Våren och Glädjen

på Högtidsdagen i P. B. *den 19 Maj 1838.*

Våren *kommer, glad och ung,*
Räcker blommande klenoder;
Höj dig, stämma, och besjung
Ljusets son och Hoppets broder!

Chor.

Se de blommande klenoder!
Höj dig, stämma, och besjung
Ljusets son och Hoppets broder,
Våren *kommer glad och ung.*

Fjellet står med hjessan bar,
Drifvan gråtit ut i dalen;
Vår *och* Glädje, *syskonpar,*
Er vår helsning vid Pokalen.

Chor.

Drifvan gråtit ut i dalen,
Fjellet står med hjessan bar;
Er vår helsning vid Pokalen
Hulda, milda, syskonpar.

Sträck på nytt ditt snabba lopp,
Var välkommen lilla svala!
Ser du sippan, vaknad opp,
Ur sin långa vinterdvala?

Chor.

Ur sin långa vinterdvala
Ser du sippan, vaknad opp.
Var välkommen lilla svala
Sträck på nytt ditt snabba lopp.

Brusen fritt J bäckar små,
Lossade ur tunga bäddar!
Låten silfverfradgan slå
Rundt kring edra blomsterbräddar!

Chor.

Lossade ur tunga bäddar,
Brusen fritt J bäckar små,
Rundt kring edra blomsterbräddar
Låten silfverfradgan slå.

Nalkens våra nordanberg
Ljumma, ljufva sommarvindar!
Kläden er i hoppets färg!
Höga, hundraåra lindar.

Chor.

Höga, hundraåra lindar,
Kläden er i hoppets färg!
Ljumma, ljufva sommarvindar
Nalkens våra nordanberg!

Denna glada brödraflock
Värmen upp vid milda strålar,
Falle deras blickar ock
I den glada dagens bålar!

Chor.

I den glada dagens bålar
Falle deras blickar ock,
Värmen upp, J milda strålar,
Denna glada brödraflock.

Vår *och* Glädje! *syskon två,*
Er att prisa hjertat glöder,
Deras fest vi fira må!
Upp och drickom trogne bröder!

Chor.

Er att prisa hjertat glöder,
Vår *och* Glädje, *syskon två!*
Upp och drickom, trogne bröder,
Deras fest vi fira må!

(Insändt.)

M*** den 3 Maj 1838.**

Insändaren af denna uppsats skulle visserligen icke med sin röst ökat antalet af de i öknen ropandes, om han ej ansåge för medborgerlig pligt, att uti ett ämne, som, ty värr! mera än något annat, i närvarande stund förtjenar att taga nationens hela uppmärksamhet i anspråk, och deruti, bland tidningsredaktionerna i Hufvudstaden, olika opinioner sökt göra sig gällande, äfven uttala *sin*, icke derföre, som skulle han kunna framställa något för närvarande ögonblick verksamt förslag, men emedan det för dem, på hvilka dessa opinioner äro ämnade att verka, måhända kunde lända till någon upplysning att äfven känna huru man i landsorten bedömmer den, dess aldra vigtigaste intresse omfattande, angelägenhet, som nu är i fråga.

Tidningarna meddela oss nemligen med hvarje postdag underrättelser, den ena bedröfligare än den andra, om den allmänna nöden i landet och om de åtgärder, hvilka dels af Regeringen, dels af enskilte medborgare vidtagas för att lindra den. Hvad Regeringen i detta afseende gjort, eller *nu mera kan göra*, måste dock blifva högst otillräckligt; ty de penningelån, som meddelats, eller ännu kunna komma att meddelas vissa Län till spannmålsinköp, förslå icke långt att, i fall den står att erhålla, betala en vara, uppdrifven utöfver sitt vanliga pris till nära 100 procent, och hvarunder den, oaktadt alla tullnedsättningar, ja till och med lemnad till tullfri införsel, ändock troligen icke kan komma att betydligt falla, sedan till inköpskostnaden och transporten först till sjöhamn och derefter till konsumtionsorterna i det inre af landet, importörer och minutörer naturligtvis lägga en skälig vinst. Enskilte personers eller associationers bidrag, ehuru visserligen till beloppet smärre, äro ändock, såsom icke förenade med återbetalningsskyldighet, mera direkte ledande till målet; men dessa, änskönt lemnade med en frikostighet, öfver hvilken man såsom Svensk må känna sig stolt, kunna icke heller blifva tillräckliga att, äfven tillagde de af staten i låneväg lemnade undsättningar, i någon väsendtlig mån lindra alla nödlidandes bekymmer. Med en vemodig känsla är det alltså, som man nödgas emotse de $3\frac{1}{2}$ à 4 månader, hvilka ännu förflyta innan ny skörd kan påräknas. Men detta förhållande hade, efter insändarens oförgripliga tanke, den han vet delas af flera, kunnat vara helt annorlunda genom samma enkla åtgärd af Regeringen nu, som den, hvilken efter åtskilliga föregående vida mindre tryckande missväxter vidtagits, den nemligen, att för till ex. 3:ne månader inställa brännvinsbränningen.

Tidningen *Freja*, i sitt blad för den 3 nästlidne April, innehåller i detta afseende en ganska läsvärd artikel, hvarför hon dock af *Aftonbladet* för den 5 temligen allvarsamt apostroferas, och hvarvid denna sednare tidning naturligtvis icke underlåtit att pligtskyldigast gifva ett sidohugg åt Regeringen, hvilken dock i den ifrågavarande artikeln säkerligen haft lika liten andel, som i den närvarande. Freja anser nemligen, det Regeringen redan sistlidne höst bort inställa brännvinsbränningen, hvaremot Aftonbladet, som fördömmer Regeringens mellankomst till reglerande af denna, som det kallas, enskilta hushållning — men hvilken insändaren vill anse såsom den vigtigaste statsekonomi af all — tyckes under alla förhållanden vilja lemna den fullkomligt fri, hvilket ock skett, och hvaraf vi nu erfara den lätt förutsedda följden, som är snart sagdt allmän hungersnöd i hela landet, under det att, i *en* landsort, rågen kostar 22 Riksdaler och andra sädesslag i förhållande derefter, men en kanna brännvin endast 39 à 40 skilling, och man i *en annan* bakar bröd af — *drank!!!*

Men månne icke Rikets Ständer, då de åt Regeringen uppdragit att, när behofvet så fordrade, inskränka tiden för brännvinsbränningen, dermed äfven uttryckt den önskan, att denna rättighet skulle, vid sådana tillfällen, *verkligen utöfvas?* — Och kan man väl tänka sig möjligheten deraf, att en missväxt bör vara svårare än förlidna årets, innan detta behof anses hafva inträffat? — Svaren å dessa frågor äro ej tvifvelaktiga; och då det derjemte är ett konstateradt faktum, det missväxten redan sistlidne höst var så tillräckligt känd, att icke endast flera Länsstyrelser, utan äfven särskilta menigheter begärde brännvinsbränningens inställande, bör det så mycket mera väcka förundran, att denna åtgärd ändock uteblifvit.

Det leder dock intet tvifvel, det är en sanning, att genom brännvinsbränningens inställande för halfva bränningstiden eller trenne månader, statskassan fått vidkännas en vida större minskning i inkomst, än genom den vidtagna, för det patriotiska ändamålet att få hålla brännvinspannan i obehindrad gång, af Aftonbladet så högeligen rekommenderade nedsättningen af importtullen å vissa spannmålssorter; men att härvid fästa det ringaste afseende, då fråga är om medborgares aldra oumgängligaste behof, derföre misstänker icke insändaren Regeringen, lika litet som han vill tro, det hon, af Aftonbladets, sedan längre tider tillbaka, välkända ömhet för friheten i denna handtering, blifvit förmådd att låta den obehindrad fortgå.

Om man vill antaga att, i fall brännvinsbränningen för halfva tiden eller trenne månader blifvit inställd, endast fjerdedelen af det ofantliga qvantum spannmål och potatis, som under de sex månaderna nu gått i brännvinspannan, varit till föda för menniskor och kreatur, besparade — och härpå missräknar man sig säkerligen icke — så kan man äfven vara förvissad, att ensamt denna besparing skulle *mångfaldigt* öfverstigit qvantiteten af all den utländska spannmål och potatis, som införskrifves, och att sålunda någon dylik införskrifning icke blifvit behöflig, i vidare följd hvaraf de millioner Riksdaler, som för dessa nödvändighetsartiklar nu utströmma ur landet, då hade der fått qvarblifva, samt säd och potatis troligen kostat 20 à 30 procent mindre än de nu göra, till icke ringa båtnad för den fattigare folkklas-

sen; och äfven utan någon förlust för jordbrukaren, som derföre varit rikligen ersatt genom ett betydligen stegradt pris på det brännvin, hvilket han under den tillåtna bränningstiden af 3:ne månader hunnit tillverka och hvilket endast suparena fått betala, till minskning säkerligen i deras nog digra antal, och sålunda till vinst ej mindre i moraliskt än ekonomiskt hänseende.

Men, invänder man, brännvinsbränningens inställande »skulle förorsakat en svår rubbning i en mängd »enskilta beräkningar samt en förökning i vinster och »förluster i omsättningarna å landtmannavaror, föga olik »den, som äger rum vid spelbordet», hvarförutan den skulle »hafva förökat den svårighet att framföda kreatu»ren, som uppstått af foderbristen och den långa vin»trens i förening.» — Det är dock märkvärdigt, hvad »somliga menniskor hafva för en särdeles fallenhet att »vid alla tillfällen advocera för regeringsbestyrets in»blandning i den enskilta hushållningen», ty beträffande vinsterna och förlusterna, »ej olika dem, som äga rum vid spelborden», så måste de väl bero på dem, som af fri vilja sätta sig till dessa bord, som i närvarande fall egentligen icke äro andra än några spekulanter på Stockholms Börs, hvilkas öfverdrifna spekulationer icke torde förtjena det afseende, att landets välfärd för dem bör stå tillbaka; och vidkommande svårigheten för kreaturens utfodring, så är det verkligen förundransvärdt, att menniskor, som affektera någon kännedom i ämnet, vilja söka inbilla sig sjelfva och andra, att just *drank* skall härtill vara så alldeles oumbärlig. Emellertid åberopas dock detta af brännvinets vänner vid alla tillfällen såsom ett af kardinalskälen till en obehindrad brännvinsbränning, lika som om kreaturen icke kunde äta säden och potäterna obrända! — Men, säger man, hvem har väl råd att gifva dem obränd säd och potatis? — Insändaren svarar härpå tryggt: att dertill har hvarje landtman råd, *just vid de tillfällen då brännvinsbränningen för tre, minst två af de sex brännmånaderna genom allmänt förbud är inställd*, emedan han, för det brännvin, som producerats på de tre à fyra månader under hvilka den varit tillåten, genom det af denna bränningsterminens inskränkning stegrade priset, vid försäljningen erhåller lika, om ej större penningebelopp, än för det han under sex månaders obehindrad bränning kunnat tillverka, men med besparing, till föda för både folk och kreatur, af den säd och potatis, som under de förbjudna tre eller två månaderna skulle gått i brännvinspannan, oberäknadt minskning efter samma förhållande i åtgång af bränsle, dagsverken, redskapens slitning, bevillning m. m. — Och om man nu vill antaga, efter hvad åtminstone insändarens erfarenhet gifver vid handen, att en tunna säd eller potatis, åt kreaturen gifven obränd, fullt motsvarar sex tunnor förvandlade till drank, så blifva de fem sjettedelarna af den spannmål och potatis, som genom förbudet äro undanryckte brännvinspannan, en ren besparad vinst till föda för menniskorna sjelfva, för hvilken Regeringen skulle skörda tacksamhet och välsignelse så väl af den fattigare folkklassen, som åtminstone från nio tiondedelar utaf landets

Jordbrukare och Brännvinsbrännare.

Då Red. af Freja införer ofvanstående insända uppsats, har Red. äfven ansett sig vid samma tillfälle böra något närmare förklara sina egna tankar i ämnet.

Mycket och vidlyftigt har i tidningarna blifvit skrifvit om allmänna nöden, sedan detta blad i de första dagarna af förra månaden i ett par korta uppsatser fästade uppmärksamheten på tillståndet i provinserna blott såsom ett *faktum*. Att ämnet genom detta mycknа skrifveri blifvit utredt och bragdt till klarhet, torde dock svårligen kunna påstås; snarare har det derigenom blifvit invecklad och förmörkadt. Man har ej, såsom det förefaller förf. af dessa rader, skiljt emellan de egentliga *orsakerna* till nöden och *medlen* att, om ej afhjelpa, dock lindra densamma, och denna distinktion är likväl ett oundgängligt villkor för att komma till klarhet, reda och bestämda begrepp. Regeringens underlåtenhet, att i tid genom tullnedsättning befordra införsel af utländsk spannmål, har blifvit betraktad såsom en hufvudorsak till nöden, då denna underlåtenhet likväl blott så till vida verkat som en orsak, att den *hindrat nödens afhjelpande* och derigenom i sin mån *bidragit att öka densamma*; ty tullnedsättning och utländsk spannmåls införsel, likasom förbud emot brännvinsbränningen, äro dock icke annat och *kunna* icke vara annat, än *medel* till lindring af nöden. Sjelfva missväxten förlidet år, i fall det kan försvaras att som en missväxt afmåla och utskrika, hvad som, om man undantager ett par inskränkta lokaler, icke var annat än en åring under medelmåttan eller något knappare än vanligt, kan icke ens sägas ha varit egentliga orsaken, ehuru den otvifvelaktigt var en af de *yttre anledningar*, som bragte den kraft, hvilken utgör grundorsaken till nöden, uti full fart och verksamhet. Ty sjelfva grundorsaken, den *inre* och *väsendtliga* orsaken till nöden, är, för att nyttja ett teckniskt uttryck, hvilket ej är främmande för någon, som ej är alldeles främmande för vår tids Statsekonomi, ingen annan än den allt mer och mer tilltagande *pauperismen*, eller en befolkning af från en half kanske till en hel million menniskor, som, vid hvarje något allmännare indragning och minskning af arbetsförtjenster, spannmålen må vara dyrare eller mindre dyr, genast äro stadde i nöd och brist samt falla den enskilta välgörenheten och Statens och Kommunernas *"undsättningsanstalter"* eller *fattigvård* till last, utaf det enkla skäl, att de icke åga något att köpa för; — en *pauperism*, hvilken, som nyss yttrades, allt mer och mer tilltager, hvilken inom ej många decennier allvarsamt hotar att göra Sverige till ett annat Irland, hvilken Regering, Ständer och enskilte genom sina åtgärder och anstalter under de sista trettio åren täflat om att frambringa, och hvilken de dagligen och stundligen synas vilja gifva ny tillväxt, näring och förökning, långt ifrån att tänka på dess motverkande och minskning.

(Slut n. g.)

Ett och annat.

När någon är nära deran att dö, så synes stundom en feberaktig kraftansträngning, som påminner om de friska dagarna; så är det äfven nu med den Kongl. Teatern. Den tänker snart dö bort — *tills vidare*, och som ett tecken derpå ser man nu uppföras: *En Duell i kardinal Richelieus tid*, Dram i tre akter af Lockroy och Edmond Badon, två författare, hvilkas åra ännu ej hunnit komma bland de Franska exportartiklarna. Denna

dram, produkten af deras gemensamma bemödanden, gafs för icke långesedan på Hofvet *), och har nu nedstigit på den publika skådebanan. Der förekommer en gunstling hos Ludvig XIII, Grefve de Chalais, som år kär i en Hertiginna och tror sig älskad tillbaka, hon kommer till honom och beder honom att, genom sin bemedling hos Kungen, rädda från döden en Hertig, "ah! en gynnad rival", tänker Grefven, åh nej! det är bara hennes äkta man — i hemlighet af fruktan för den der Richelieu, då låter det nog hjelpa sig med Grefvens förhoppningar, isynnerhet som Hertiginnan tillstår att, när hon föredrog sin Hertig framför alla andra, så fans icke den kära Grefven vid hofvet. Grefven utverkar nåd. Emellertid har Grefven fått sig en duell på halsen med en utsvåfvande Abbé, som talat litet illa om Hertiginnan, hvars försvar Grefven naturligtvis tagit. Hertigen får veta af duellen, men ej dess orsak, och som han älskar sitt lifs räddare, tvingar han sig till att bli Grefvens sekundant. Just nu blir Grefven utnämd till Minister efter Richelieu, troligtvis endast för att kunna visa sitt ädelmod i att utgifva pass åt Abbén, på det att denne må komma undan, ifall han besegrar Grefven. Så slutas första akten.

Den andra börjas med att Grefven skrifver bref, för att aflemnas i händelse han stupar, ett till sin mor naturligtvis, och ett, ändå naturligare, till sin älskade Hertiginna. Under det han håller en monolog, blir han störd af sin motpart Abbén, som kommer tre qvart för tidigt, och ber att få göra opp affären, emedan han prebittida, och ber att få göra opp affären, emedan han precis 6 skall halva ett annat möte; han har knappt fått Grefvens bifall och sitt lofvade pass, förrän en maskerad dam anmäles; då får Abbén gå och vänta så länge; damen är ingen annan än Hertiginnan, som gjort sig ärende med att komma och berätta, att Richelieu fått nåd igen och följaktligen Chalais onåd, alltså har den sista varit *två timmars Minister*. Hon vill öfvertala Grefven att fly, men — nu bultar det på dörren, hon måste gömmas i rustkammaren, det är hennes man, Hertigen af Chevreuse, som kommer och generar. Han märker dock snart, att någon är innanföre, han skämtar, ty han vet icke hvem. — Han går, hon kommer ut och uppehåller Grefven från att gå på duellen, dermed att hon hotar stanna qvar och låta hämta sig, om han lemnar henne; Grefven vill ej blottställa henne, och lider fasligt, till dess hon lofvar att fly med honom, undan både Abbén och Kardinalen, aj! nu bultar det igen, en god vän kommer och skyndar på Herr Grefven.

I tredje akten är man hos Hertigen. Han är sårad, ty han har vikarierat i duellen mot Abbén, medan man väntade på Grefven. Hertiginnan sitter vid kaminen och har tråkigt. En häst störtar på gården och Chalais störtar in flyende och dammig, talar om att han gått illa åt Abbén. Nu är Hertigen så beskedlig och går ut, på det Chalais må kunna öfvertala Hertiginnan till gemensam flykt; ett skål dertill kommer in i betjentskepelse, och omtalar att Grefvens bref till Hertiginnan om deras kärlek fallit i Kardinalens händer, och således skall komma fram till Hertigen. Chevreuse kommer och Chalais går för att fly, men hotar Hertiginnan att återkomma, om hon ej möter honom om en timma. Hertiginnan vill fara efter Chalais, under förevändning att fara till Drottningen, men blir hindrad af kapten vid Kardinalens lifvakt. Hertigen har nu ändtligen fått det der brefvet i sina händer, inser sin vanära och blir en Othello. Han har en smårtsamt ironisk dialog med sin gemål, hvarunder han kramar hennes armar och söndersliter hennes själ. Emellertid har Chalais väntat förgäfves på henne och återkommer. I detsamma kommer äfven vakt att gripa Chalais. Han och Chevreuse rusa in i ett kabinett att slåss, förgäfves söker Hertiginnan att slippa in efter dem och hindra upptrådet; soldater instörta, två skott smälla i kabinettet, Hertiginnan dånar, och Chevreuse träder ut helt kallt och ljuger: "han har skjutit sig sjelf." Hertiginnan vaknar opp, ser blod på sin mans kläder, faller på knä — men Chevreuse kastar det omtalta brefvet på henne och utropar: "Åt er, samvetsagg och en evig skilsmessa." Hon dånar. Ridån faller. —

Sådan är dramen, en kedja af teater-effekter, ett uppkok på de utnötta sakerna: förbjuden kärlek, svartsjuka, dueller, öfverraskningar m. m. utan poesi och grundidé, men dräglig nog att se för en gång, i synnerhet som rollerna återgifvas med talang. Mamsell *Högqvist* som Hertiginna är på sin plats, brinnande passionerad i fröjd och i qval, en lefvande förestållning af Fransyskorna i Ludvigernas hof. Herr *Almlöf*, som Hertigen af Chevreuse, har nästan två roller, först som en hederlig och godtrogen äkta man, deruti är han endast otadelig, men när han sedan blir Othello, då är han mästerlig. Han förändras på en gång till en volkan som brister, jorden darrar under hans fötter, elden blixtrar ur hans ögon, och hans röst dånar som åskans. Hr *Dahlqvist*, som Chalais, gör mycken lycka; han har verkligen tagit sin rol både djupt och fint, och återger den med känsla och sanning. Atskilligt, som står i den redan tryckta pjesen, är utslutit, t. ex. när Chalais beklagar sig öfver att vara gunstling, glömmer han beskrifningen på en sådans lif hos sin monark: det är illa, ty beskrifningen är icke misslyckad. — De bättre platserna i salongen voro i går upptagna, och åskådarne tycktes vara belåtna med sin afton. Man hade äfven en litet mellanspel, då en gammal hatt föll som en åskvigge från femte raden, ned i Konungens stora loge, hvaruti likväl till all lycka nästan inga hufvuden befunno sig.

*) Chalais roll gafs af Hr Lavalette, och Chevreuse's af Hr Mornay. Vi vilje ej vara nog indiscrets att sätta ut namnet på den älskvärda dam, som så snillrikt spelade Hertiginna.

Till Salu:

Af trycket har i dag utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 skill. B:ko, häftadt i kulört omslag:

OM DE LÄGRE FOLKKLASSERNAS UPPLYSNING,

af

C. A. AGARDH,

Biskop i Carlstad.

Två goda Violiner,

ovanligt gamla, den ena med stor och klangrik, den andra med utmärkt len ton, säljas för ett i förhållande till deras värde ganska billigt pris, den förra för 100 R:dr B:ko, den sednare för 50 dito. De kunna beses och försökas, helst alla förmiddagar till kl. 10, i Huset N:o 33 vid Regeringsgatan, 2 trappor upp.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 41. 1838.
Fredagen den 25 Maj.

FREJA.

Methodistscener.

Första Scenen.

Kyrkan.

På predikstolen står Herr Moritz, en Judisk missionär, utsänd att föra sina Israelitiska bröder till christendomens ljus. Han kan visserligen icke tala det Svenska språket, men han rådbråkar det så mycket mera oförskräckt. Han gör en berättelse om Zeloternas missionsverk och deras stora segrar i främmande verdsdelar. Derefter berättar han mycket utförligt sina egna äfventyr, både huru han blifvit sjelf väckt och huru han väckt andra. Bland hans vunna proselyter var det en "micket praf inkling" i Warschau, som han lyckats att omvända. Han hette Nathan och var "micket klog und forstandig" ehuru han bara var en fjorton år, då han af Moritz blef undervist. Sedan Nathan erhållit kunskap om det rätta ljuset, sattes han af Moritz till medhjelpare hos en rik och hederlig Jude, som var modehandlare i Warschau, ty Nathan var både fader- och moderlös och hade ingenting fått ärfva efter sina föräldrar att lefva af. Den rike Juden fattade ett stort förtroende till Nathan och hade honom hos sig i fem år. Då skickades Nathan till Petersburg för att döpas. Då hans döpelsedag förestod, bemärkte man att han blef allt mera bekymrad och såg ängslig ut. Slutligen, dagen före döpelsedagen, gick han till föreståndarena och sade: "Jach kan mans icke late depe mich." — "Na, und hvarföre icke?" — "Jach haf-ver något på min samvet" — "Na, was ist das?" — "Jach skall schrive till min hjertans tro vän, den hederlige Moritz, und öppne mitt hjerte för honom." Und den älskelige Nathan skref till mich i Warschau en vacker prif. Han bekände att han hade stulit en gång och han ville icke late sig depe, förrän han hade försonat och godtgjort sin stöld. Han hade stulit af sin husbonde, den rike Juden, en hatt, värd 15 rubel, och skänkt den åt en glädjeflicka. Nu kunde han icke finna ro i sitt samvete, innan han återbetalt de 15 rublerna, och han bad mich gå till den rike Juden und förskaffe honom hans tillgift und säge, att Nathan ville med sine händer förtjene den summen och skicke honom. Jach gick till den rike Jude, und sagte honom, att jach visste hvem som hade stulit den hatt, som var werth 15 rubler och var blefen bortstulen. Da blef han gansche glad und fragte hvem den dieb kunde vare. Jach sagte att den unge, skickelige Nathan hade haft den olycke att stjåle den hatt. Men den rike Jude blef ond och sagte att han aldrig trodde den ärlige Nathan om slik en skurkstrek, utan han ville beskylla mig och skicke efter polisen. Men jag tog fram min våns Nathans prif och viste honom. Da blef han micket nederslagen och grubblende. Jag spräkade videre med den mannen och han lät prute med sieh, så att min vän Nathan kunde lätteligen betala den skuld. Denne Nathan är ett utsökt redskap och han blef dept och är nu i Basel och skall prestvikes i desse dage." Herr Moritz fortfar derefter med andra uppbyggliga berättelser. Slutligen framställer han Missionsverkets behof af understöd, och berättar huru dermed tillgår i "Tisklant." Då man der gör en trädgårdsplantering, sätter man alltid ett träd, som heter Missionsträet, och det träd bär den bäste frukt af "äppler und pärer und bärer." Och alle de äppler und pärer und bärer säljes för det Missionsverk och betales bäst af alle frukter. Och då en hustru lägger en hene, sätter hon en kors på en ägg, och ur den ägg kommer den förste und störste kylling, och den ägg heter Missionsägg och den kylling heter Missionskylling." Herr Moritz tager derefter afsked af åhörarne, hvilka han aldrig mera kan hoppas att få återse och hvaröfver han är mycket rörd.

En åhörare gör härunder sina reflexioner. Ha vi icke ett Svenskt MissionsSällskap, som ledes af män med bildning och upplysning, och som väl icke behöfver arbeta på en vrå af Methodistkapellet? Kunna de icke fritt och sjelfständigt verka för det höga, christliga ändamålet och derföre sätta sig i förbindelse med mera aktade utländska MissionsSällskaper, än just Methodisternas? Och då man tager den christliga andan inom Svenska Församlingen i anspråk, skulle man icke se till att predikanterna på ett något värdigare sätt framställde icke sina äfventyr, utan rent Guds ord och sanningen. Det kan vara vackert med återbetalningen af femton-rubelshatten, men hvarföre talas icke om brottsligheten af dess användande? Om sådana predikanter verkligen sjelf äro kloka, så förutsätta de åtminstone hos sina åhörare en ganska stor brist på menniskokännedom och omdömesförmåga.

TIDNINGS BEVILLN. ÄRST. ANG.

Sedan Herr Moritz nedstigit, upptråder den egentlige Methodistpresten, hållande ett långt och äckligt tal öfver den saligheten, att ändtligen genom Herr Moritz man fått höra det rena och sanna evangelium, och att man borde tacka Gud för denna nåd.

Efter slutad Gudstjenst begifva sig åtskilliga åhörare till Moritz, trycka hans händer och bedja honom på det bevekligaste qvarblifva, för att fortfarande undervisa dem i den rena sanningen och det rätta ljuset.

Den reflekterande åhöraren aflägsnar sig, bekymrad öfver ett sådant tidens tecken. Han beslutet att litet närmare höra sig om efter methodisternas historia och undersöka hvad de tagit sig före i andra länder.

Andra Scenen.

Hemma hos Presten.

Det är en så kallad enskild böne- och uppbyggelsestund. Åtskilliga personer af båda könen äro närvarande.

Sedan bönen är slutad, begynnes bikten. Presten kringgår till hvar och en särskilt och frågar honom hvad han erfarit af nådens verkningar, hvad han mött för frestelser sedan de sist träffades. Svaren falla sig besynnerliga nog mången gäng, och den blick, med hvilken en och annan af de biktande, innan han upplåter sin mun till bekännelse, öfverser åhörarne, bör af en menniskokännare bemärkas. Presten stöter på en obekant. "Det är ett nytt ansigte", säger han, förundrad. En af grannarna upplyser att den främmande hitkommit för att taga kännedom om methodisternas seder och sättet för deras andaktsöfningar. Presten håller ett tal för tillfället om sin församlings goda och uppbyggliga bruk, lyckönskar främlingen att hafva kommit på den tanken, att komma in till dem, som vandra på den rätta vägen. Han går vidare.

Den reflekterande åhöraren börjar tänka efter hvart allt detta skall leda. Att det verkar förargelse inom den Svenska kyrkan, är tydligt. En sådan öronbikt, ett sådant proselytmakeri, som brukas hos Methodisterna, dessa protestantismens Jesuiter, såsom de någonstädes blifvit kallade, kan icke annat än störa vårt samhälles husliga förhållanden. Vi ha också exempel på en olycklig hustru, som förlorat sitt förstånd, som det säges, genom den methodistiska fanatismen. Åtskilligt annat om Methodisterna torde väl också småningom komma i dagen.

En liten Epilog.

till och om Aftonbladet.

Ett stort institut. Stolar äro framsatte. Främlingar inkomma och sätta sig. Åmnessvenner framträda med pudervippor och inpudra främlingarna, som betala 2 sk. och gå, sårdeles belåtne.

Institutets herre och måstare, promenerar tankfull af och an. Tvenne främlingar inkomma och sätta sig.

Den första främlingen. Är den stora rikspudervippan för i afton färdig ännu?

Mästaren. Det dröjer icke länge. Skynda på, gossar! Om ni intet hittar på något bättre, så går det an att skafva litet af *Statstidningen* igen. Det är ett godt puder!

Den andra främlingen. Ni är en stor man, min bästa Herr Riksinpudrare. Ni är större än Gustaf Adolf. Tillåt mig att säga er det. Ni strider för en religionsfrihet i vida högre mening, än han! Han stridde för den Evangeliska läran, ni kämpar för den allmänna friheten, för både Judar och Muhamedaner. Han nyttjade mordvapen och sparde icke menniskors lif. Ni nyttjar bara pennan och dödar på sin höjd några lumpna individers heder och anseende.

Mästaren. Jag tackar för komplimenten! Men jag skall säga uppriktigt, att jag befinner mig verkligen i något bryderi för "de ömtåliga frågorna."

Första främlingen. Hur kan det vara möjligt för en stor Riksinpudrare!

Mästaren. Man är rädd för att stöta sina kunder, bör ni veta. Tänk om det i hast blef alldeles aflagdt att låta pudra sig?

Andra främlingen. Det är icke möjligt! Föröfrigt är min herres pudervippa så stor, att den pudrar folk äfven emot deras vilja. Min herre kan ännu länge med trygghet drifva sin trafik. Hugg bara på, om herrn också hugger yxan i sten!

Mästaren. Jag gör så, jag gör så! Jag har, om jag just skall rätt konfidentielt säga min mening, kört ner min kärra i de ömtåliga frågorna. Jag vet icke huru jag skall kunna få upp henne riktigt igen, utan att hon kommer att gå allt för vindt. Det börjar se illa ut med processerna. De der färgade böckerna har jag kanske något förhastat mig med. Jag skulle gjort bättre, om jag behandlat dem på annat sätt. Jag är rädd att mitt puder skadas af den färgen.

Andra främlingen. Åh, frukta icke för det! Min herres egentliga och naturliga kunder hafva ingalunda någon afsmak för sådant.

Mästaren. Ni söker att trösta mig, min bästa herre! Ni har rätt, ju mer jag svänger vippan, ju mindre får man tid att se och fundera på pudrets färg. Hör på, gossar, hugg på Freja litet derborta! Kanske man kunde få henne att hjelpa oss i de ömtåliga frågorna. Men sök bara att komma åt presten! Det är väl egentligen en annan, som sköter de der sakerna i bladet; men det är detsamma. Grannlagenhet är alldeles icke min sak. Låt bara vippan gå!

Första främlingen. Det är verkligen en egen metod ni har, min herre!

Mästaren. Egentlig metod är det väl intet, men hvar skall man få sådan?

Andra främlingen. Blif methodist, herr Riksinpudrare!

Mästaren. Methodist? Åh ja, det kunde så vara! Bara bikten icke vore. Men det är sannt, jag får höra andras bikter, och sjelf säger jag väl hvad jag tycker. Jag tar min pudervippa med i biktstolen. Ja, jag hade god lust. Jag tycker om mannen, som biktar dem. Han är bra pudrad och pudra kan han också, fast det är Engelsmännen han pudrar. Han har utomlands skaffat oss ett rykte för fylleri, som säkert kommer oss till pass i både Franska och Tyska statistiska arbeten med tiden. Nå, jag

skall verkligen gå till honom. Får se om det då blir metod i mitt institut.

En Ämnessven. Klockan är sex. Aftonens pudervippa är färdig,

Mästaren. Öppnen dörrar och fönster! Hela nationen skall pudras! Fort, låten pudrets dunst slå alla ögon! Raskt, mina gossar!

Stockholms Consistorii förswar

af dess inför Allmänheten klandrade underdåniga utlåtande i frågan om vidgade friheter för den Wesleyan-Methodistiska Sektens anhängare i Sverige.

Denna skrift, som utreder den med så mycken liflighet i tidningarna upptagna frågan, har utkommit i dag och förtjenar i alla afseenden den största uppmärksamhet. Consistorium meddelar i densamma motiverna för sin åsigt och sitt utlåtande, samt uppmanar hvarje tänkande och samvetsöm Fäderneslandets och Religionens vän, att ömt och allvarligt öfverväga dem. Den Methodistiske Predikanten härstädes, Hr Geo. Scott, som redan i Onsdags maste fatt del af skriften, skyndade da att i Aftonbladet lofva en vederläggning. Hvad som i sanning icke minst förvånar i denna sak, är den ton, som denne utländning tager sig emot en Svensk Autoritet. Har den gästvänlighet, hvarmed han blifvit upptagen, den uppmärksamhet, hvarmed han blifvit bemött i vårt samhälles kretsar, medan han ännu är en främling hos oss, en utländsk undersåte, likväl redan på hans fanatiska sinne haft den verkan, att han fördömmer våra författningar, visar ofördragsamhet mot våra embetsmyndigheter, skymfar vara universitetslärare och smädar hela var Nation i utländska blad, hvad skall det då blifva af den sekt, som han leder och representerar, i fall han far laglig rättighet att vara verksam för dess utbredande? I de föregående «methodistscenerna» var det vår afsigt att, till en början, fästa uppmärksamheten på den löjlighet, som ligger i föreställningssättet hos en sekt, som föraktar och bekämpar all verldslig upplysning, samt på den papistiska öronbikt, som är en af sektens hufvudsakligaste angelägenheter. I Consistorii skrift är frågan utredd både ur sin juridiska, sin politiska och religiösa synpunkt. Vi kunne icke undga att anföra de hufvudsakligaste momenterna af densamma:

«Religionsfriheten beviljades, och försäkrades i vårt land äfven åt främmande Trosförvandter genom Kongl. Kungörelsen af d. 24 Jan. 1781, grundad på Ständernas Beslut af d. 26 Jan. 1779. Om denna Förordning ej hittills behöft tillämpas i hvarje sin del, t. ex. i vitesförbudet för Lutherska undersåtare att bivista främmande Gudstjenster, sa är den dock till ingen af sina delar *de jure* upphäfd. Den star qvar både såsom ett skydd för andra Kyrkoföreningars samvetsfrid och vår egen Kyrkas integritet, såsom en gränsreglering mellan båda, och såsom ett bålverk mot den möjliga illiberalismen från ömse sidor, och kan, då nödfall så kräfver, då faran star för dörren, i alla sina delar ännu tillämpas. Vi hoppas till samhällsordningens Vårdare och ett vaksamt Presterskap, att anstötligare och betänkligare rörelser af ett ostyrigt och obehörigt proselytmakeri skola nog tidigt motas, för att ej behöfva påkalla en slik tillämpning. På lösa ryktен skola vi aldrig akta; men kommer officielt till vår kunskap, att verklig och öppet bekänd apostasi ägt rum på vårt område, så är det var pligt, redan som edsvurna Embetsmän, att peka på Lagen.» — — — —

"I nådiga resolutioner öfver hithörande ämnen har Kongl. Maj:t ock, dels hänvist till, dels åberopat denna Författning, hvilken, såsom fullt gällande, intagits i den af Konungen sanktionerade 1813 års Författnings-Samling, emedan den hvarken bort eller kunnat upphäfvas genom Regeringsformens 16 §. så lydande: »Konungen bör ingens samvete tvinga eller tvinga låta, utan skydda hvar och en vid en fri utöfning af sin religion, *så vidt han icke derigenom störer samhällets lugn eller allmän förargelse åstadkommer.*" De sista orden innefatta summariskt hvad de öfriga Författningar i detalj föreskrifva både emot främmande trosförvandters möjliga stämplingar till vår Kyrkas förfång, och emot våra egna Kyrkoförvandters möjliga hugfallan, att till annan bekännelse öfvergå. Annat är, att ej tvinga någons samvete samt medgifva honom fribet till utöfning af den Religion han *lagligen* bekänner, och annat, att, tillåta honom, å ena sidan obegränsad värfningsrätt inom vårt samhälles gränsor för en heterodox eller schismatisk lära, eller å andra sidan ett på samma område i oförändrad allmän lag förbudet *offentligt* affal från vår antagna Stats-Religion. Ingendera kan äga rum utan att i sin mån *samhällets lugn störes och allmän förargelse åstadkommes*; så att i sådant afseende med skäl må sägas att Grundlagen, långt ifrån att *upphäfva*, endast ytterligare *stadfäster* hvad både allmän lag och kyrkoordning redan bjuda i dessa ämnen. Ej endast Prestestandets för hvar man tillgängliga protokoller för år 1809, utan ock Constitutions-Utskottets för samma Riksdag, upplysa att, hvad i 16 §. af den föreslagna Regerings-Formen stadgas om en fri religionsöfning, ej i annan mening borde förstås, än att derigenom ej förändrades hvad Allmänna Lagen om Svensk mans Religion förordnar; att derigenom den redan medgifna religionsfriheten skulle bekräftas, samt att i grundlagen icke måtte läggas något hinder för partiella förändringar af vissa mindre väsendtliga förordnanden i Kyrko-Lagen och andra Författningar rörande Religionen. Detta är kändt af en hvar, som följt Riksdags-hitorien, om det ock ej redan låge i sakens natur. Grundlagen kan ej stå i strid med sig sjelf, icke heller med de stadganden; hvilka den dels icke afskaffat, dels uttryckligen styrker, åberopar eller refererar sig till. Sålunda bjuder Tryckfrihets-Förordningen, också Grundlag, i 3 §., att klart uttryckt förnekelse af den rena Evangeliska Lärans sanning skall straffas efter 1 Kap. 4 §. Missgernings-Balken. Sålunda, då Regeringsformen förbinder Konungen t. ex. *att ingens fred i dess hus störa*, eller att *ingen från ort och till annan förvisa*, tillintetgör

den icke hvad lag och författningar stadga om brottslingars gripande äfven i deras hus, om ransakning efter tjufgods, eller om lagligen ådömd landsförvisning, förflyttning af en brottsling från eget hus till korrektionshus, fästning, afrättsplats o. s. v.»

Derefter citeras första artikeln af Presterskapets eller Svenska Kyrkans i 114 § af Regeringsformen bekräftade privilegier, 1 Kap. af Kyrkolagen och §§ 3, 4 af 1 Kap. MissgerningsBalken.

«Dessa stadgar äro ej milda. De måste dock ovillkorligen stå qvar i hela sin stränga fornrustning, all sin förbindande kraft, derest det kunde lyckas en falsk liberalism eller ett politiskt sofisteri, att med 16 § i Regeringsformen tillintetgöra 1781 års Magna Charta för Religionsfriheten. Denna skulle i sanning ej vinna derpå. Men, efter hvad vi tro oss hafva visat, är GUSTAF III:s grundlagsenligen tillkomna och af ingen ny Grundlag qvästa Religions-edikt ännu fullt gällande till efterrättelse för alla som bo eller vistas inom Svea land. Ej kan det upphäfvas, förändras eller förklaras, utan på sätt 114 § samt 87 och 88 §§ Regeringsformen föreskrifva. Och vår Grundlag, som detsamma skyddar, tål hvarken upphäfvande, förändring eller förklaring, i annan ordning, än den som §§ 81, 82 och 83 anvisa. Perioden för en sådan frågas lagenliga behandling står till att förbida. Emedlertid skola Konungens Rådgifvare hvarken vilja eller kunna tillstyrka något deremot stridande. Nationen har bättre tankar både om deras pligtkänsla och deras varsamhet. Nationen är ock trygg att Konung CARL JOHANS vishet ej behöfver råd att uppehålla GUSTAF WASAS ädlaste verk.»

Om sjelfva Methodisterna och fenomenet af deras uppträdande hos oss, yttras det i skriften:

«De hafva här en kraftfull, driftig, med lyckliga gåfvor utrustad predikant, hvilken vi göre all rättvisa för hans goda egenskaper, hans värdiga och skickliga förhållande i allmänna lefvernet, hans nyttiga och ihärdiga verksamhet inom Bibel- och Missions-Sällskaperna så väl som Nykterhetsföreningen; men då vi dels ej sakna anledningar att misstänka honom för en öfver hans råmärken utsträckt andelig verksamhet, genom sina hos Consistorium oanmälda, hemliga sammankomster med vår Tros bekännare, genom sjelftagen myndighet öfver deras samveten, samt vård och bearbetning af deras, särdeles de enfaldigares, själar, och genom sina äfven i det allmänna lifvet ej alltid återhållna drag af skarpt separatistisk otålsamhet, — dels ej kunne förstå de i underdånighet sökta vidgade friheternas nödvändighet för en församling, hvaraf, utom dess Pastor, blott en enda medlem framträdt synlig, och som derföre, af intet behof här ännu påkallad, endast väntar på tillväxt genom den i England varande, kyrkobyggnaden bekostande; Konferensens bedrifvande, hvilken, under ledningen af sin oförtrutne, på stället hemmastadde Agent, alltmer förstärkt af behöfliga medhjelpare, skulle här finna det önskvärdaste stamhåll, den tjenligaste utgångspunkt för sina operationsplaner i Norden: — så kunne vi ej annat än, äfven för denna mans omvändelsenit, så lofligt det än må vara efter hans instruktion eller grundsatser, önska de mått och steg vidtagna, dem vi underdånigst föreslagit. Han har, uti tryckta och till oss öfverkomna uppsatser, måhända till deltagandets väckande och penningars inbringande för sitt ändamål, sökt i England framställa Sverige såsom ett förkastadt och missionärers verksamhet således högt betarfvande land, då han afskildrat (såsom vi läst i våra egna allmänna blad) dess innevånare, högre och lägre, såsom nära utan undantag hemfallen under dryckenskapslasten; det är ock troligen han, som i en annan uppsats stämplat våra högt aktade Universitetslärare såsom ogudaktighetens och sedeförderfvets uppenbara främjare hos det uppväxande slägtet, och förkunnat en på vårt gebit sig annalkande, direkt och afgörande kamp emellan sanning och villfarelse, ljus och mörker, då naturligtvis vi äre villfarelsens och mörkrets till undergång bestämda anhängare: detta må vara nog, för att, då en sådan möjlig plan, äfven derigenom, blifvit för tidigt röjd, i tid öppna våra ögon, och låta oss ana, att vi här möjligen hafve att göra med dem, som vilja något mer än de låta påskina, och låta ändamålet helga medlen.»

Vi återkomma nästa gång till detta ämne, då den juridiska synpunkten ytterligare skall utvecklas.

Till Salu:

I *Deleen & K:s* Bokhandel, i dag utkommet, à 12 sk. B:ko:

SVERIGES SJÖFÖRSVAR,

med afseende på de öppna kusterna; jemte förslag, att bringa detsamma till större fullständighet.

I *Törnqvist & Bergers* Bokhandel (Storkyrkobrinken N:o 9), à 2 R:dr 12 skill. B:ko kolorerad, samt i fodral 2 R:dr 24 sk. och på väf i fodral à 3 R:dr 24 sk. B:ko:

KARTA

öfver segelleden från Stockholm genom Göta Kanal till Göteborg; af F. Schulz.

Beskrifning till Kartan säljes särskilt, à 1 R:dr B:ko.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 29 Maj, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 42. 1838.
Tisdagen den 29 Maj.

BEJ FÖRVÄNTA

TRYCKNINGS BEVILLNING 1837 ST. GÖTH.

Utkomna Skrifter.

Om de Lägre folkklassernas Upplysning.

Tal, hållet vid Allmänna Sammankomsten med Föreningen till Utspridandet af Nyttig Folkläsning i Carlstads Stift, den 22 Julii 1837, af C. A. Agardh; häft. 12 sk. B:ko.

Under det att äfven bland oss en, om vi så få säga, *Cölnisk* fråga uppstått, hvilken i utomordentligt hög grad fästat och förtjenar att fästa allmänna uppmärksamheten, samt i denna fråga en af Rikets Prelater uppträdt i vår kyrkas namn med satser och påståenden, som i förhållande till Sveriges nuvarande stats- och kyrkoskick icke äga mindre märkvärdighet än, och väl kunna ställas vid sidan, af de Cölnska och Gnesenska Prelaternas i Preussen, så har en annan af våra Prelater, Hr Biskopen och Ordensbiskopen m. m. Doktor *Agardh* i dessa dagar utgifvit en ny och omarbetad upplaga af det Tal, hvars titel här ofvanföre läses. Fruktansvärdt är likväl, att vår Cölnska fråga och den deruti agerande Prelaten, genom den eklat som de gjort, så uteslutande tillrycka sig uppmärksamheten, att föga deraf kan bli öfrigt för den andra Prelatens vida mera grundliga, men vida mindre anspråksfulla meningsyttring. Det tillhör pressen att, om möjligt, åtminstone i någon mån afvända en sådan orättvisa, och man har derföre trott sig böra anmäla Hr Biskop *Agardhs* Tal och, genom ett i dag meddeladt fragment deraf, sätta Allmänheten i tillfälle att inhämta dess anda, ton och syftning. Innan kort ämnar man återkomma till en fullständig granskning deraf. Hr Biskop *Agardh* antager, att hvad som egentligen utmärker menniskan och höjer henne öfver djuren, är hennes *frihet* och *perfektibilitet*; för att ge läsaren ett begrepp om, som nyss nämdes, andan, tonen och syftningen uti Hr Biskopens Tal eller rättare skrift, meddela vi här det ställe i skriften, hvarest Hr Biskopen framställer sin mening om menniskans perfektibilitet.

"Jag har nämt, att det andra, som karakteriserar menniskan, är hennes förmåga att framskrida i utvecklingen af sina förmögenheter, eller hvad Filosoferne kalla hennes *perfektibilitet*. Vi känna ej gränsen för detta stigande. Eller rättare, det finnes derför ingen egentlig gräns. Mången gång har man trott de menskliga uppfinningarne hafva nått sin högsta möjliga fullkomlighet, då oförtänkt en ny väg öppnat sig för nya framsteg, till bevis att menniskoslägtet icke är ämnadt att stå stilla. Vanligtvis har menniskan, när hon varit nära den gräns, som den då rådande odlingen syntes hafva föreskrifvit henne, och således ett slags stillastående inträdt, derifrån nedsjunkit till materialism och njutningslust. Verkan af detta stillestånd på hennes förädling har då varit att hon icke kunnat bibehålla sig dervid, utan fallit tillbaka, och åter måst å nyo arbeta sig upp, samma väg hon redan gått. Ett sådant återfall kan man kalla *medeltid*, ehuru vi vanligen endast gifvit ett enda bestämdt tidehvarf i historien detta namn. Det gifves en uppfostran för menskligheten, som för menniskan. På samma sätt som menniskoslägtet består af individuer, är menskligheten indelad i tidehvarf. Dessa hafva äfven sin barndom, sin mannaålder och sin ålderdom. De gå under liksom individuerne, och ett nytt tidehvarf träder upp i det förgångnas ställe med sin egen karakter och sin egen utveckling, hvilket dikterar ett nytt kapitel i verldens historia.

Det företräde, som igenom denna utveckling tillkommer menniskan framför djuret, hvilket senare, som jag redan anmärkt, aldrig kommit ett enda steg högre än det var vid verldens begynnelse, ligger mindre i den höjd, hvartill hon stiger och stigit, än i *stigandet* sjelf. Derföre är intet individuum, ingen folkklass, intet folkslag, och intet tidehvarf uteslutet från detta menskliga företräde. Huru lågt de stå, endast de skrida framåt, endast de förbättra sig och sin omgifning, så stå de lika högt i menskligt företräde, måhända högre än de, hvilka kunnat börja sitt fortskridande från en högre utgångspunkt. Derföre se vi så manga stora och ädla karakterer, så mycken verksamhet och så mycken kraft uti folkslagens barndom; hvilket allt minskas när de stigit högre, och tycka sig hafva mindre att arbeta för. Det finnes intet vackrare skådespel än att se folk arbeta sig upp utur okunnighet och barbari, och vanligtvis är det ädlare och mera aktningsvärdt, då det ännu arbetar

sig upp till odlingen, än då det hunnit dess höjd. Allt bevisar, att det är sjelfva fortskridandet och bemödandet att fortskrida (liksom i det föregående sjelfva striden), som utgör det menskliga företrädet, men ingalunda upphinnandet af det mål, hvartill vårt slägte sträfvar. Huru skulle man annars förklara den besynnerliga plan i verldsordningen, att folkslagen, när de hunnit bildningens höjd, genom utbrottet af någon väldig vulkan i dess inre eller bredvid detsamma, åter störta tillsammans i ruiner, och få börja samma bana å nyo? Man skall således ej mäta folkslagens företräden, efter den högre punkt de innehafva uti civilisationen; snarare efter den bana de hafva ännu att stiga. Det lilla landet bör ej afundas de stora Nationerna; ty det är längre än de ifrån hvilan, ifrån njutningen, ifrån kratern af den volkan, hvarpå menniskoslägtet krälar.

Hvad som här är sagdt om Nationerna, kan äfven sägas om Folkklasserna inom dem. Deras menskliga värde, deras företräde består i detta afseende ej uti den högre bildning de redan hunnit, utan i deras kraft att fortgå från den punkt hvarpå de stå. För dem kan således icke föreskrifvas någon viss upplysning, någon viss bildningspunkt, hvartill de skola lyfta sig. Den lägsta folkklassen kan hafva i detta afseende, ett lika högt, oftast ett högre värde än den förnämsta, oaktadt olikheten af deras bildning, blott den ej står stilla på sin låga punkt, och ej nedgräfver, såsom Evangelium så skönt uttrycker sig, sitt ena pund, under det de högre klasserna öka sina två pund till fyra, eller sina fem pund till tio. Det gifves nationer, hvaruti den lägsta klassen är den ädlaste.

På samma sätt, som i det af mig först utredda afseendet, menniskan stiger i moralisk frihet genom ökadt herravälde öfver sinnligheten, stiger hon i det senare afseendet genom ökad makt öfver naturkrafterna, i förra fallet genom väldet öfver sin egen natur, i senare fallet genom väldet öfver den henne omgifvande naturen. Båda dessa äro materiens uttryck; i förra fallet såsom den bildat sig inom den *lilla verlden* (microcosmus), till sinnlighet, i senare fallet såsom den bildat sig i den *stora* (macrocosmus), till naturkrafter. Det blef således menniskans höga bestämmelse, att oupphörligen kämpa med materien ej blott inom sitt inre, men äfven i sitt yttre. Materien är satt till hennes motståndare, hvart hon vänder sig. Öfverallt söker den att inskränka henne, kufva henne, besegra henne. Den kan ej lida andens makt. Den vill binda dess höga krafter. Den vill förjaga den främmande, den öfverjordiska gästen.

På detta sätt kunna vi föreställa oss frågan om de lägre klassernas rättighet till upplysning i allmänhet. *Äro deras medlemmar menniskor, så måste de ock deltaga i menniskans allmänna bestämmelse.* De kunna icke uteslutas ifrån deltagandet i det allmänna fortskridandet. Det finnes i detta afseendet ingen privilegierad, och ingen förkastad klass." — — —

Författaren till denna korta anmälan, hvilken icke är densamme, som skildraren af Methodistscenerna i föregående nummer, ämnar innan kort i detta blad återkomma så väl till den *Cölnska* frågan, som till Biskop Agardhs skrift.

Klockringningen.

I Wermlands bergslag, en fjerdedels mil från gamla Fernebo kyrka, der en elf från Fernsjön och Lersjön faller ut i sjön Daglösen, dånade i början af 17:de århundradet några stångjernshammare, uppbyggda af de der bredvid boende Wekhytte bergsmän. De voro Nils Ersson, Håkan Svensson och Jan Jansson, förmögne och myndige män. Hamrarnes skallande dån genljöd i den omgifvande skogstrakten en vacker sommarafton år 1609. Jan Jansson satt utanför sin stuga, som låg högst på backen. Han var icke rått belåten, ty Kung Carl IX hade, på ett besök för ett år sedan, så noga beskådat ortens belägenhet, och det föll sig just icke så noga för honom att en smula rubba egendomsrätten, när han trodde det nödigt för hela rikets bästa. Om Kungen fick det infallet att anlägga ett verk eller bygga en stad, så var det icke mycket omsvep med några bergsmåns eller bönders utdrifning från deras fädernehem.

Båst Jan Jansson satt så, kom hans hustru och berättade att nu hördes spöket igen under stugugolfvet. Denna omständighet ökade mannens bekymmer. Redan länge hade grannarne fästat mycken uppmärksamhet vid detta spökeri och förespått något besynnerligt deraf. Förgäfves hade Jan låtit uppbryta golfvet och undersöka grunden. Ingenting fans derunder, annat än jord. Men hvarje natt hördes de dofva ljuden af en klockringning, liksom från en långt bort belägen kyrka. Prosten i Fernebo och Kroppa, Herr Johannes Laurentii, hade varit der och vid ett husförhör haft sitt herberge hos Jan Jansson, och sålunda äfven hört spökeriet. Han hade låst många fromma böner deröfver, men det försvann icke. Emellertid gjorde spöket ingen skada. Både husbonden sjelf, hans hustru och barn och tjenstfolk, samt alla hans egodelar, befunno sig i största välstånd. Han hade således intet annat ondt af spöket, än känslan af det hemska af dess tillvaro.

Då hustrun berättade att de underbara ljuden nu, så tidigt på aftonen förnummos, blef Jan Jansson orolig. Han bad henne icke låta sig märka för husfolket, och gick sjelf att uppsöka grannarne.

Både Nils Ersson och Håkan Svensson blefvo ganska allvarsamma vid sin grannes berättelse. "Det bådar något", påstod Nils. "Här kommer något oväntadt att hända", mente Håkan. "Ja, visst tilldrager sig något nytt", biföll Jan.

Sedan gubbarne en stund funderat, visade sig i skogsbrynet en ryttare, som snart åtföljdes af några andra. "Se der ha vi det", inföllo alla tre bergsmännen på en gång. Då ryttarne kommit något närmare, utbrast Jan: "Det är Kungen! Och, om jag ser rätt, rider vår lilla prins bredvid honom. Han vill visst hafva herberge här öfver natten."

Bergsmännen skyndade hvar och en hem till sig, för att bereda sina hustrur på de främmandes ankomst, och gingo derefter utför backen ned till smedjorna, der vågen framgick.

På en stark, kolsvart hingst satt den reslige Konung Carls allvarsamma gestalt. Hans dystra ögon betraktade uppmärksamt belägenheten, och på den fårade, höga pannan hvilade en djup tankfullhet. Bredvid honom red på en hvit gångare den åttaårige Prins Carl Philip, en vacker och glad gosse. Sviten, med tross och packhästar, följde efter dem båda.

Så snart Kungen blef varse de tre bergsmännen, steg han af hästen och nickade vänligt åt dem. De togo af hattarna och betraktade honom med forskande blickar. Han hade väl blifvit kallad Bondekungen för sin vänlighet mot allmogen, men det hände att hans bistra lynne någon gång var rådande, och då snäste han dem, som togo sig en alltför förtrolig ton och kränkte majestätets helgd. Men ehuru bister Kungen såg ut till en början, klarnade nu hans uppsyn vid åsynen af bergsmännen. Han nedlåt sig att räcka dem handen, och de förstodo icke artighet och hofseder bättre, än att de emottogo den räckta Kungliga handen och skakade den rätt duktigt och hjertligt.

"God dag, god dag, dannemän!" sade Kungen. "Vi vilje bygga en stad här på eder mark. Vi hafve vår son med oss, och vilje i morgon närmare beskåda lägenheten. Huru mår din hustru, långa Jan?"

"Gud signe Eders Nåde!" svarade bonden: "Om Eders Nåde ville tillbringa natten i mitt ringa hus, så får Eders Nåde sjelf se."

"Godt, min kåra Jan!" återtog Kungen. "Vår son, eder unga Hertig, skall också taga sitt herberge hos dig. Huru mår din son, Nils? Har din Stina blifvit gift ännu, gamle Håkan?"

Bönderne besvarade med glädje hans frågor; derefter hjelpte de den unga prinsen af hästen. Ett kort besök gjordes i hammarsmedjorna, der den lilla prinsen hade sin förnöjelse af dånet och gnistorna. Derefter begaf sig sällskapet upp till gårdarna. Kungen och prinsen togo in hos Jan; sviten hos de andra bönderne.

Om aftonen, sedan måltiden var slutad och bondens öl starkt tillitadt, begåfvo sig både Konungen och hans son till sångs. De lågo båda tillsammans i en stor säng, som flyttades midt på golfvet i Jans stuga. I detta patriarkaliska hus tog Jan för afgjordt, att han icke skulle behöfva rymma huset för sina kungliga gäster. Han, med hustru, barn och husfolk, förbleſvo derföre äfvenledes inne öfver natten i deras vanliga sängar. Konung Carl kände alltför väl sina Wermlänningars seder, för att icke vara nöjd dermed.

Sedan alla gått till sångs, läste husbonden, den redlige Jan, med hög röst aftonbönen, hvarvid hans djupa basröst ackompanjerades af alla närvarande med halfhög stämma. Sedan bönen var slutad, blef det tyst en lång stund.

Hastigt ropade den lilla Prinsen: "hör klockorna!"

I detsamma förnummo alla närvarande de högtidliga ljuden af en klockringning, ehuru den tycktes komma djupt ned ifrån jorden. Än hördes en väldig klocka ensam, än blandade sig i dess klang en finare, än ljödo flera tillsammans. Det var en underbar, men skön musik, men utan rhytm och takt.

Kungen satte sig upp i sången. Sommarnattens halfdager, som nedföll genom takfönstret, upplyste den väldiga gestaltens kala hufvud. Han lyssnade och såg sig omkring åt alla sidor. Slutligen sade han: "Hvad är detta för rignning i ditt hus, Jan?"

Bonden berättade nu, huruledes dessa ljud ofta hördes om nätterna, men att det icke kunde vara något ondt eller Djefvulens funder, ty Prosten hade läst deröfver och sagt att han intet ondt kunde finna deruti.

"Min kåra Jan", sade Kungen: "här är förmycket heligt rum för dig att bo uppå. Du skall flytta till Daglösviken."

"Nej men, herre Konung", invände Jan: "Jag ville väl att det skulle ringa här, när jag bärs till jorden. Min gård har jag ärft och den skall icke gå förlorad, så länge Sveriges lag något förmår."

"Vi vilje talas vid om den saken i morgon", afbröt Konungen: "Nu låtom oss befalla oss i Guds hand och hvila i ro."

Klockornas ljud aftynade småningom till dess alla insomnat.

Följande morgon såg Jan mulen och bekymrad ut, Han förstod väl att Kung Carl icke så lätt skulle uppgifvas ina förslager och han beredde sig redan att se sitt hus nedrifvas. Att sätta sig deremot, insåg han vara fåfängt. Konungen deremot tycktes vara vid ganska godt lynne. Han helsade fryntligt på sin vård och tillsade honom att följa med sig ut, tillika med den lilla Prinsen.

Sedan Konungen en stund betraktat belägenheten, sade han: "Vårt beslut står fast, min kåra Jan. Men nog skall här blifva ringning för din död, ty det är vår vilja att gamla Fernebo kyrka flyttas hit på den plats, der din stuga står. Hon skall blifva stadskyrka och få namn af min yngsta son. Staden skall heta Philipstad."

Då Jan hörde detta, sade han: "För Guds hus må menniskors hyddor vika. Jag fogar mig efter Eder Kongliga Nådes vilja och befallning."

Kung Carl svarade: "Det skall du icke ångra, så sant jag är Konung Carl."

Den lilla Prinsen yttrade sin förnöjelse, när han fick höra att hans namn sålunda skulle förevigas.

Efter Konungens bortresa, flyttade bonden till den honom anvista, nya boningsplatsen.

Samma år, som Philipstad erhöll sina privilegier, 1611, flyttades Fernebo kyrka till det af Kungen anvista stället. Rådstugan byggdes bredvid henne, så att gatan, som leder vågen till Nordmarks grufvor, gick emellan dem. Konungen dog detta år den 30 Oktober. Till kungsringningen derefter skulle klockorna om vintern föras från Fernebo till Philipstad, men isen på Fernsjön brast under den ena, som ännu ligger på sjöbottnen. Då den andra

blifvit uppsatt och ringdes, tyckte sig folket höra dessa ord: "Min make ligger i Fernebosjö." Jan afled någon tid derefter, och vid hans begrafning ljöd den enda klockan rått bedröfligt. Hon såldes slutligen till en annan församling, och har långesedan blifvit omgjuten.

Ett och annat.

Teaterdirektionen, som annars i förbigående sagdt icke tyckes vara utrustad med många gåfvor, utmärker sig åtminstone i hög grad genom den gåfvan, att alltid vara sig lik. Den har i dessa dagar lemnat ett nytt bevis derpå. Föreståndaren för Djurgårdsteatern Hr *Torslow* hade hos besagde Direktion anhållit, att få låna musiken till operan *Gustaf Wasa,* för att deraf uppföra ouverturen och några strödda N:r vid den representation af historiska dramen *Gustaf Wasa,* hvilken Hr Torslow om några dagar åmnar gifva till förmån för de nödlidande i Dalarne; och hade Hr Torslow, då han hos Direktionen gjorde denna anhållan, tillika förpligtat sig, att icke utan Direktionens tillstånd låta nämde musik kopiera och att ej heller densamma uppföra mer än den eller de gånger, hvartill Direktionen lemnade sin uttryckliga tillåtelse. Oaktadt den kända oviljan hos Direktionens respektive medlemmar mot Hr Torslow och allt som förer Torslowska namnet, samt den icke mindre bekanta jalousien mot Djurgårdsteatern, borde det således förmodas, att denna ansökning, för det välgörande ändamålets skull, icke skulle kunna afslås; men i trots deraf har den likväl blifvit det. Och den lumpna pretext, som förebåres för detta afslag, är, att utaf ifrågavarande musik "vetterligen icke finnes något annat exemplar än "det enda, som är Kongl. Teatern tillhörigt, och att detta "genom en utlåning och någon derunder möjligen inträffande olyckshändelse kunde oersättligen gå förloradt." Teaterdirektionen är, som bekant, oändligt mån om att ej förorsaka Teatern några *"förluster"*, derom vittnar hela dess administration och inrättningens nuvarande briljanta så financiella som æstetiska tillstånd: och huru angelägen den framförallt varit, att icke ådraga Teatern några *"oersättliga förluster"*, bevisas af dess omsorg, alltifrån dess anträde till Teater-regementet, att ifrån scenen endast skilja umbärliga och öfverflödiga talanger såsom t. ex. Hr och Fru *Torslow,* Fruarna *Fröslind* och *Erikson* m. fl. samt nu sist Hr *Sewelin.* Ingen kan således undra på, att en om Teaterns bästa så ytterst sorgfällig styrelse äfven skulle sträcka sin vaksamma förtanka derhån, att befara *"någon olyckshändelse"* kunna träffa partituret och orchesterstämmorna till Gustaf Wasa, i fall de utlånades till Hr Torslow. Blott det kan man med skäl förundra sig öfver, att Direktionen, om den annars velat gynna det välgörande ändamålet, icke föll med sin tanka på den så lättfattliga utvägen, att låta Hr Torslow på sin bekostnad få på stället och under tillsyn kopiera de N:r af musiken, som han önskade, mot förbindelse att de tagna afskrifterna, efter representationens uppförande, till Kongl. Teaterns bibliotek aflemna.

= Den berömde Violinspelaren *Ole Bull* anlände hit i dag på morgonstunden med Ångfartyget Furst Mentzikoff från Åbo.

(Insändt.)

Finnskogen i Nordvestra Helsingland, medio Maj 1838. - - - — — — Många åro här de, hvilkas enda föda består i gröt, kokad af björkbark, och de kunna skatta sig lyckliga om de äga strömmingslake att åta med, emedan de af foderbrist utsvultna kreaturen icke mera gifva någon mjölk. Här uppe betäckes ännu jorden af en och en half alns djup snö, och det är hjertfrätande att se de arma kreaturen arbeta sig fram deruti, för att af skogens qvistar uppehålla lifvet. — — — — —

Till Salu:

Af trycket har i dag utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 skill. B:ko, häftadt i kulört omslag:

OM DE LÄGRE FOLKKLASSERNAS UPPLYSNING,

af

C. A. AGARDH,

Biskop i Carlstad.

I Deleen & K:s Bokhandel, i dag utkomne: 2:dra och 3:dje häftet af:

PITTORESKT UNIVERSUM,

1 R:dr. Första häftet kostar 24 sk. B:ko. Subskriptionen fortfar.

I *Törnqvist* & *Bergers* Bokhandel (Storkyrkobrinken N:o 9), à 2 R:dr 12 skill. B:ko kolorerad, samt i fodral 2 R:dr 24 sk. och på väf i fodral à 3 R:dr 24 sk. B:ko:

KARTA

öfver segelleden från Stockholm genom Göta Kanal till Göteborg; af F. Schulz.

Beskrifning till Kartan säljes särskilt, à 1 R:dr B:ko.

Två goda Violiner,

ovanligt gamla, den ena med stor och klangrik, den andra med utmärkt len ton, säljas för ett i förhållande till deras värde ganska billigt pris, den förra för 100 R:dr B:ko, den sednare för 50 dito. De kunna beses och försökas, helst alla förmiddagar till kl. 10, i Huset N:o 33 vid Regeringsgatan, 2 trappor upp.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 1 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 43. 1838.
Fredagen den 1 Junii.

FREJA.

Stockholms Stads Consistorium och Swenska Minerva.

Svenska Minerva fortsätter oafbrutet sin förtjenstfulla granskning utaf den skrift, som Stockholms Stads Consistorium utgifvit till försvar för dess utlatande i frågan om den Wesleyan-Metodistiska Kyrkbyggnaden. Denna fråga förtjenar ock nu mera utan tvifvel det största deltagande och den allvarligaste uppmärksamhet, ty på sådant sätt, som Consistorium särdeles i sin försvarsskrift behandlat densamma, angår den icke ett enskilt fall eller blott ett litet antal personer som besöka den Metodistiska Gudstjensten i hufvudstaden, utan hela Svenska folkets *Samvets-* och *Tankefrihet* i allmänhet samt dess *yttranderätt* i ämnen, som äro af oändligt större vigt än allt dagens politiska kannstöperi. Utur *denna* synpunkt ämnar man ock, på sätt redan i föreg. N:r blifvit utlofvadt, i detta Blad återkomma till Consistorii försvarsskrift och de för Samvets- och Tankefriheten, för vettenskapliga forskningen och yttranderätten, vådliga och hotande grundsatser, som deruti blifvit yrkade. Emedlertid tror man sig göra de af *Frejas* läsare, som ej tillika hålla *Svenska Minerva*, ett nöje genom införandet i Bladet af hvad som i sista N:rn af Minerva förekom rörande uppkomsten af sekterna inom de Protestantiska kyrkorna. Hvad som här yttras äger en omedelbar tillämpning äfven på tillståndet inom Svenska Kyrkan. Så heter det bland annat i Svenska Minerva:

»Så snart en religiös bekännelse genomgått sin tillväxtperiod, samt vunnit stadga och trygghet, visar sig i god tid en fallenhet hos dess bekännare, och företrädesvis hos dess föreståndare, att svalna i nit, att njuta af den ändtligen uppnådda tryggheten och göra sig, som man säger, goda dagar. Värman, andan, börja efter hand att aftaga; de yttre formerna, liturgier och ritualer, samt öfver hufvud Kyrko-ordningen, blifva, från att vara yttre utmärkelsetecken, småningom upphöjda till hufvudsak, och man gör ifrån sig sin gudstjenst, såsom man uppfyller hvarje annan reglementarisk föreskrift. Hinner en sådan församling till att någorstädes blifva en *rådande* Kyrka, en statsinstitution, så utvecklar sig denna inneboende fallenhet med en förvånande hastighet.

"När detta förhållande inträder, så är med detsamma lösen gifven till förnyande af samma rörelse, som den nyss tilländaförda. Det går väl dermed icke så fort i början, men det går säkert och med ofelbart tilltagande. Det egentligen religiösa sinnet — hvilket företrädesvis tillhör folken af Germanisk stam — är icke tillfredsställdt med formalism allena. Äfven i tidpunkter af en allmännare indifferentism, och kanske mest i sådana, gifvas otaliga individuer, som hafva ett oemotstandligt behof af religiösa sinnesrörelser och religiös tröst. De äro stadda uti ett slags ständig sjelfbetraktelse, med blicken oupphörligt riktad *inåt*, och behöfva att hjelpas till att lyfta den *uppåt*. De äro icke derföre svärmare, men de kunna lätt blifva det, om de lemnas handlöst, om de förgäfves vänta på någon röst, som talar fran hjerta till hjerta. Finna de icke sina andliga behof uppfyllda inom den rådande Kyrkan, vare sig derföre, att denna icke förunnar dem mer än reglementet består, eller för det många af dennas tjenare blifvit tröga och af ett verldsligt sinne, och finna det besvärligt att nedlåta sig till att umgås med förkrossade hjertan och andligen hungrande själar, så söka de sig tillfredsställelse annorstädes, lyckliga om de kunna finna den.

"Ur denna jordmån är det, som hvad man i nyare tider behagat kalla sekter uppväxa. Det är de rådande Kyrkornas stela formalism, iskyla och ofruktbarhet, som jagar de lifligaste, varmaste, bästa naturerna ut, för att under fri himmel finna den motsvarighet de sakna, och undvika att falla uti den indifferentism, som rör sig inom kyrkans former. Griper detta något mer omkring sig, uppkommer ett slags förening derigenom, att flera sådana naturer finna sig tillsammans och utbyta med hvarandra sina känslor, sina bekymmer och sina tröstegrunder; genast är den herrskande Kyrkan färdig att beteckna dem, om icke såsom kättare, åtminstone såsom dissidenter, och orden »*sekt*» och »*affall*» sparas

icke. Tror man sig om att nyttja våld och maktspråk, så försökas de, för att, som det heter, återföra de förtappade fåren till det rätta fårahuset; hafva tiderna växt ifrån sådant, så hjelper man sig så godt man kan på annat sätt, bröstar sig med sin fördragsamhet, men — undandrager sig att taga ett enda steg, som kunde leda till det ondas afhjelpande, på den rätta vägen, som kunde återställa det förlorade förtroendet och belåtenheten.

»På detta sätt har t. ex. den nu ifrågavarande Metodist-sekten uppkommit i England, ett land, som har en herskande Kyrka, fullt ut så despotisk som någonsin den Romersk-Katholska, och troligen ännu mer, emedan den härstammar ifrån henne, har alla hennes fel, och icke någon af hennes goda egenskaper. Denna sekt är långt ifrån att vara den enda i landet, utan har der så många syskon, som dagar i året: allt af det skäl, att den så kallade Engelska, eller Biskopliga, Kyrkan blifvit allt mer och mer reducerad till blotta kyrkomurarne, så nemligen, att den, blifven en af hufvudpelarne för den på 1680-talet stiftade politiska statsbyggnaden i Stora Britannien, glömt i det närmaste bort sin andliga natur, och blifvit helt och hållet verldslig, på det andliga nitet när, och ifrandet för sina *privilegier*; hvilket åter haft den följd, att det religiösa sinnet räddat sig inom de mest olika föreningar, der det funnit utvägar att tillfredsställa sig.

»Sedan vi i Sverige erhöllo en herrskande protestantisk Kyrka, hafva vi, om än i ringare proportion, sett uppkomma alldeles samma symptomer. Vi vilja icke ga mycket långt tillbaka i häfderna — för denna gang åtminstone — utan allenast erinra om de vid särskilta tidpunkter inträffade, så kallade *pietistiska* förteendena, och förföljelserna mot dem, som deruti delogo, samt öfver hufvud emot sådana predikanter inom Kyrkan, som, inseende tidens och menniskornas behof, lade sig mer vinning om det ascetiska elementet i religionen, än vanligtvis var händelsen.» — — —

Utaf allt det föregående tror sig derefter Minerva kunna draga följande slutsats: »Det är en uppenbar sanning, att det helt och hållet ankommer på de herrskande Kyrkornas presterskap, att förebygga uppkomsten i våra dagar af så kallade *sekter*, emedan sådana icke mer kunna uppkomma af annat, än otillfredsställda religiösa behof, af frånvaron utaf anda i de antagna Kyrkoformerna, och hos dem som söka att göra dem gällande; ty — må man väl besinna det — andens frånvaro låter icke fördölja sig, vare sig genom granna talesätt, eller genom djupa basröster, om än till en tid de nerfsvaga låta deraf dåra sig.» —

Man tror sig till Minervas välgrundade och sanna deduktion af orsakerna till de religiösa sekternas uppkomst inom de Protestantiska kyrkorna, blott böra tillägga: att likasom å ena sidan formalismen inom de rådande statskyrkorna, samt frånvaron af ascetiskt lif och värma och många presters och särdeles prelaternas blotta munchristendom och verldsliga sinne, ifrån dessa kyrkor i flera länder aflägsnat de *oupplystare folkklasserna*, hos hvilka religiositeten endast yttrar sig som en dunkel, outredd känsla, hvilken *som sådan* fordrar näring; så har ock å andra sidan samma formalism och verldsliga sinne, men *framför allt* den, af Katolska kyrkans Clerus under Medeltiden uppställde och sedermera af de Protestantiska kyrkornes Clerus envist bibehållna, fiendtliga motsatsen emellan *tro* och *vetande*, emellan *religion* och *förnuft* — en motsats, som är främmande för Evangelium och som under Christendomens första sekler ej fanns — på de upplystare klasserna, hos hvilka religiositeten förekommer och *icke* kan förekomma annorlunda än *förmedlad genom begrepp*, under loppet af de sista hundrade åren haft och *mäst* hafva den verkan, att äfven dessa klasser blifvit aflägsnade ifrån de rådande Kyrkorna, och, hvad än värre är! ifrån Christendomen sjelf, samt inom dessa klasser grunden lagd till det religionsförakt hos många och den indifferentism hos de flesta, hvilka beklagligtvis utgöra en af den närvarande tidens största olyckor.

Systrar och Bror.

Det var den 30 Augusti 1716. Prinsessan Ulrika Eleonora vistades då i Wadstena. Hon bodde egentligen i en beqvämt inredd trädbyggning, som låg bredvid slottets vindbrygga, men då hennes sinne den dagen var sällsamt beklämdt, begaf hon sig upp i slottet, dit hon, enligt tidens stränga etikett, åtföljdes af tjenstgörande hofdamer och till och med eskorterades af drabanter. När hon kom till andra våningen, stannade drabanterna i förstugan, medan hofdamerna inträdde i förmaket. Prinsessan gaf dem en vink att qvarblifva der, medan hon ensam begaf sig till den stora salen, hvars fönster, vända mot vester, erbjuda en utsigt öfver Wetterns vida, blå spegelyta, ända till den smala blå rand vid horisonten, som utgöres af Westergötlands strand. Det var i denna sal, som fordom en Kungason, hvilken underteckenat sin broders dödsdom, öfverlemnade sig åt sina samvetsagg och sin vansinniga själs dystra fantasier. Ulrika Eleonora gick fram till det fönster, hvarigenom den olycklige Prins Magnus kastat sig ned i slottsgrafven, der han tyckte sig skåda Wetterns hafsjungfru, som vinkade honom till sig. Med tankfull blick öfversåg hon Wetterns ödsliga, svagt krusade vattenyta, hvaröfver en enda tung skuta långsamt dref bortåt den motsatta stranden. Ett par små fiskarbåtar, hvaraf den ena nalkades och den andra lade ut från stadens brygga, tjente endast att så mycket mer upphöja känslan af enslighet och tomhet, som det vidsträckta vattnet uppväckte.

För Ulrika Eleonoras tankar svåfvade många minnen, som bort vara kära, om icke hennes hårdnade hjerta slutit sig inne i en iskall ärelystnads skal. Hon mindes sina ungdomsdagar, då hon beständigt var eftersatt och förbisedd för den äldre, skönare systren, hvars ljufva väsende tillvann henne alla omgifvandes kärlek och en älskvärd furstes hand. Redan då hade i Ulrika Eleonoras slutna bröst utbildat sig denna bitterhet, detta syskon-

hat, som, då dess onaturliga låga nåres af afunden, förbränner hjertat och bortbär hvarje hög och ädel känsla ur detsamma. Hon hade, äfven sedan hon blifvit befriad från den hatade systrens närvaro, sett sina bästa år långsamt förflyta vid det ensliga hofvet och redan uppnått den ålder, då kärleken, om han uppväckes, icke mera utgör en stilla, värmande känsla, utan en vild, flammande passion. Ensam var hon, medan den krigiska brodren förvånade verlden med sina oerhörda bragder och äfventyr. Han hyste för henne en broderlig ömhet och välvilja, han skref beständigt till henne och uppfyllde allt hvad hon begärde, men han förljufvade icke hennes lif, han beredde hennes dagar ingen glädje, hennes hjerta ingen lycka. Hon älskade honom derföre icke. På sjutton år hade hon icke sett honom. Men icke blott de sjutton åren, utan äfven ett medvetande af begången trolöshet i systerns hjerta, hade slutit ett ispansar kring hennes bröst och hos henne väckt en känsla af fruktan och hat emot brodren. Hon visste att kriget hade hårdat äfven hans själ, och det var derföre icke något gladt, kärleksfullt möte, som hon väntade sig, då han en gång kunde komma för att se henne. Hon hade under hans frånvaro låtit inleda sig af ett oroligt adelsparti att antaga regeringen, och sedan han förklarat sitt missnöje deröfver, nödgats åter lemna riksstyret. Det grämde henne. Då brodren hemkom, reste hon honom icke till mötes, och Konung Carl hade snart tvenne år varit i södra Sverige, utan att syskonen återsett hvarandra. Till alla dessa kallsinnighetsfrön emellan dem, kom ännu ett, det förnämsta. En främmande furste, häftig till sitt lynne, men med förmåga att behaga det vackra könet, hade besökt prinsessan och begärt hennes hand. Emot sin broders vilja antog hon friarens tillbud och förmälde sig. Hon hade icke utsigt till något bättre parti, vanlottad som hon var på behag och dessutom redan hunnen öfver fruntimmernas skönaste ålder. Men hennes förmälning medförde för henne ingen lycka. Redan under det första året af sitt äktenskap fann hon i sin gemål en lättsinnig och otrogen make.

Medan alla dessa föreställningar svåfvade för prinsessans själ, inträdde en drabant och anmälde, att en kurir var ankommen. Hon gaf en vink att han skulle införas.

Det var en officer med ett listigt ansigte, som bugade sig djupt, då prinsessan såg på honom. Han talade Fransyska och framräckte ett bref. Prinsessan bröt det häftigt och genomlopp de rafsigt skrifna sidorna med liflig nyfikenhet. Sedan hon läst det, tryckte hon det krampaktigt tillsammans i handen och vände sig till fönstret för att se utåt sjön. En lång tystnad.

Slutligen vände sig prinsessan om och sade: "Min kåra Siquier! Dröj här tills i afton. Jag behöfver besinna mig, innan jag svarar min gemål. Det är vigtigt."

"Lita på mig, Eders Kongl. Höghet", inföll Fransmannen. "Jag svär att jag skall framkalla den dag, då jag får hylla, i Eders Kongl. Höghet, min nådiga Drottning. H. K. H. Arfprinsen har icke förgäfves spillt sina höga löften på mig, sin ringa men trogne tjenare."

Prinsessan gaf honom en vink, och han gick in i hofdamernas rum, så att hon ånyo stod ensam i den stora salen.

Den lilla fiskarbåten, rodd af en fiskare och styrd af en man med trekantig hatt, blå rock och gult bälte, lade emellertid till icke långt från slottet. Krigaren steg i land och begaf sig närmare. Han stannade en minut framför den praktfulla byggnaden och betraktade dess vallar och försvarsverk. Ulrika Eleonoras blick föll på honom och följde honom med en egen känsla af oro. Slutligen yttrade hon högt för sig sjelf: "det är han!" Vid dessa ord lemnade hon salen och skyndade att möta honom. Hofdamer och drabanter följde henne.

Vid den säkallade drottningsbyggningen stod han på trappan. Det var en reslig, smärt gestalt, men med skuldror, breda som ett athlets. Då han tog hatten af, såg man att den höga, runda pannan ännu mera upphöjdes af hjessans kalhet. Från båda tinningarna var det kortklippta håret kammadt uppåt. Ansigtets hy var solbränd och manlig. Ett par vackra, blå ögon gåfvo lif åt de eljest icke särdeles betydelsefulla dragen. Öfver hela ansigtet hvilade ett uttryck af mildhet och godhet, fullkomligt motsatta den karakter af vildhet och oböjlighet, som man eljest skulle föreställt sig i Carl XII:s uppsyn.

Så snart han blef varse systern, gick han emot henne och omfamnade henne med mycken rörelse. Hon emottog hans omfamning temligen kallt och fäste på honom forskande blickar. "Täckes eder kärlighet stiga in i mina rum?" yttrade hon. "Eders kärlighet har ensam rott öfver sjön och torde väl nu behöfva någon förfriskning."

"Kåraste syster!" sade Konungen, som behöll hatten under armen, "jag har så mycket åstundat att återse eder, att jag på intet annat under hela resan kunnat tänka. Jag medför helsningar från eder gemål. Han befinner sig ganska väl. Vi ämna med armén inom kort rycka emot Norrige. Vår systerson, prins Carl Fredrik, befinner sig likaledes väl, och jag har lofvat att framföra hans ödmjuka och hjertliga kompliment för sin nådiga moster."

Ulrika Eleonora skiftade färg. Åtanken af den unge prinsen flög som ett dolkstygn igenom hennes själ. "Min högtälskade gemål", återtog hon, "har väl, såsom jag hoppas, gjort sig förtjent af min höge broders nåd och välvilja. Eders kärlighet vill ju ingalunda utkora sig en drottning, och derföre tyckes det mig, som jag vore närmast om min broders hjerta och thron."

"Visserligen, min kåraste syster!" inföll Konungen, i det ett lätt moln flög öfver den klara pannan. "Men den unge prinsen är vår äldsta systers barn; han är den rätte arfvingen till Svenska thronen."

"Min gemål och jag hafva då ingen rätt", afbröt prinsessan.

"Låtom oss icke tala derom, min älskade syster", yttrade Konungen. "Berätta mig hellre, huru tiden förflutit under dessa sjutton år, som vi icke sett hvarandra."

Prinsessan fäste sina hvassa ögon på Konungens öppna anletsdrag, besinnade sig ett par minuter och sade: "Täcktes Eders Majestät stiga in, så skall jag blott säga ett par ord åt min Hofmästarinna om någon förfriskning åt oss."

Konungen gick förut in i byggningen. Prinsessan stannade och hviskade åt en hofdam: "gå upp till slottet, och tillsåg den Fransyske officeraren, att jag icke hinner skrifva, emedan Konungen är här, men att jag nu gillar hela anslaget."

"Anslaget?" upprepade hofdamen.

"Tyst! Min gemål vet hvad det vill säga. Gå!"

Stats-Tidningens Berihtiganden.

Stockholms Dagblad innehåller i dag en handling, som sprider ett särdeles märkvärdigt ljus öfver beskaffenheten af det Officiella Bladets famösa "beriktiganden." I anledning af en artikel i *Dagligt Allehanda* den 21 sistl. Maj, hvaruti det bland annat hette, att t. f. Polismästaren, Lagman *Harlingson*, med förbigående af sin Chef, ÖfverStäthållaren, till Regeringen inkommit med

ett Memorial, företog sig nemligen *Stats-Tidningen* ännu samma dag, att, under rubriken "*Upplysning*", sina läsare derom *upplysa*, att "Kongl. Maj:t, *i den ordning* Lagman Harlingsons ansökning inkommit, *icke kunde på dessamma fasta något afseende*, utan hade sökanden att med sin anhållan *vända sig till ÖfverStåthållaren, som då ägde, att, i anledning deraf, i underdånighet göra den anmälan, hvartill han kunde finna sig befogad.*" Med ett ord: Dagligt Allehandas uppgift, rörande Lagman Harlingson, styrktes *officielt* genom denna så kallade "*Upplysning*", och hela Allmänheten lemnades i den tron, att Hr Harlingson verkligen begått det grofva formfelet, att vända sig direkt till Regeringen, med förbigående af sin Chef. Ett sednare "*Beriktigande*", införd i Stats-Tidningen den 23 Maj af Hr Friherrn och ÖfverStåthållaren sjelf, later ock Allmänheten fortfara i denna tro, och låtsar icke annat om, än att Hr Harlingson skulle begått nämde grofva fel. Nu meddelar emellertid den, i dag i Stockholms Dagblad införda och här ofvan åberopade, handlingen den *verkliga* upplysningen, att Hr Harlingson *alldeles icke* förbigått sin Chef, ÖfverStåthållaren, eller begått det grofva fel, som Stats-Tidningen genom sina "*beriktiganden*" och "*upplysningar*" låtit qvarstå på hans räkning. Tvertom bevisar denna handling, att Hr Harlingson redan så långt tillbaka som *den 3 April* till Hr ÖfverStåthållaren ingifvit ett sa beskaffadt Memorial, som det sedermera till Kammar-Expeditionen den 18 Maj ingifna, med anhållan att Hr ÖfverStåthållaren behagade hos Kongl. Maj:t detsamma anmäla och med sitt vitsord beledsaga. Och när Hr ÖfverStåthållaren *icke* behagade göra denna anmälan, hvad återstod väl då för Hr Harlingson, efter nära sju veckors fruktlös väntan, än att vända sig direkte till Kongl. Maj:t? . . . Han måtte då ej kunna sägas hafva förbigått sin Chef. Men deremot hvad skall man säga om ett Officielt Blad, som, genom införandet af dylika såkallade "beriktiganden" och "upplysningar", orättvist kompromitterar en embetsman!

Ett och annat.

Storfursten Cesarewitsch, berättas den 8 i denna månad vara att bitförvänta direkte ifran Stettin. Öfverfarten säges skola ske på ett Ryskt ångfartyg. Icke mera än fyra dagar skall H. K. H. ämna uppehålla sig i Sveriges hufvudstad. Hela tiden bortåt har det talats om, att bland grannlaterna för H. K. H. äfven Kongl. Teatern här skulle visa sig en afton i sin glans med någon lysande, större representation, och att uppförandet af *Ferdinand Cortez* för detta ändamål varit påtänkt. Om Kongl. Teatern ändtligen kommit i det skröpliga tillstånd, att en sådan representation nu mera icke kan gifvas, eller hvilken orsaken må vara; nog af, för närvarande heter det, att hvarken uppförandet utaf Ferdinand Cortez eller af någon annan opera kommer i fråga, och att H. K. H. under sitt vistande härstädes således kommer att sakna det måhända påräknade nöjet att se Kongl. Svenska Teatern.

= Presidenten och Kommendören *Westerstrand* berättas ändtligen hafva begärt sitt afsked ifran Förste Direktörsplatsen vid Kongl. Teatern, efter att i nära sex år på sitt vis hafva fyllt denna plats. I det skick hvaruti Teatern nu befinner sig, lemna vi derhän om Hr W. kan äga mycken tillfredsställelse utaf att blicka tillbaka på sin bana som Teaterdirektör; men säkert är, att hvad som af många förutsågs och förutsades, då Hr W. mottog denna befattning till alla delar och ty värr allt för mycket gått i fullbordan. Om ryktet säger sannt, skall ock Hr W:s ansökning hafva blifvit bifallen, likväl på det sätt, att Hr W. ännu några månader skulle vid styrelsen af Teatern qvarstadna. Huruvida Öfverstlöjtnant *Backman* kommer att efter Hr W. formligen upphöjas till Förste Direktör, eller om Förste Direktörsplatsen tills vidare skall lemnas obesatt, och Hr Backman såsom Tredje Direktör komma att styra Teatern, derom säges ännu ingenting med bestämdhet vara afgjordt. I hvilkendera fallet som helst, finner man att Svenska Sånggudinnorna råka »*i goda händer*», som man säger!

Hr *Sewelins* bortgång och den förlust, som derigenom tillskyndas Kongl. Teatern, — en förlust som väl torde kunna anses oersättlig och hvilken visserligen hvarje annan Direktion än den nuvarande skulle sökt afböja — är den sista tilldragelse, som illustrerar Hr Presidenten W:s teaterförvaltning. Vi taga för afgjordt, att denna förlust *kunnat* afböjas, änskönt Direktionen dertill icke gjort nagot försök; hvaraf nästan skulle kunna slutas, att Direktionens medlemmar betrakta Hr S:s bortgång snarare som en vinst än som en förlust. Också lärer Direktionen redan fördelat Hr S:s roller emellan Hrr *Fredelius*, *Habicht* och *Sundberg*. Orsaken till Hr S:s bortgång är, som bekant, den behandling, som hans fru rönt; och, för att sjelf förr eller sednare icke blottställas för samma öde, begärte Hr S., såsom villkor för sitt reengagement, att erhalla försäkran om pension i fall af sitt skiljande ifran Kongl. Teatern. Genom de pensioner, som för nagra år sedan förunnades Fruarna *Eriksson* och *Fröstind*, har Direktionen sjelf gifvit ett prejudikat, hvilket naturligtvis hos andra lika meriterade artister skulle väcka önskan och anspråk att också erhalla nägon säkerhet för framtiden. Att Direktionen nu icke ansett sig *kunna* utverka en dylik försäkran för Hr S., i fall den velat det, är visserligen troligt; men sannolikt skulle äfven utan detta villkor Hr S. kunnat förmas att qvarstadna, om Direktionen på nagot sätt sökt att godtgöra honom hvad som vederfarits hans fru.

= Hr *Ole Bull* ämnar, såsom det nu bestämdt säges, alldeles icke låta höra sig af Hufvudstadens Allmänhet eller härstädes gifva någon konsert. Skälet kan dock icke vara det, som vi sett uti en tidning uppgifvas, eller att han i ansende till sin faders dödsfall icke skulle vilja offentligen uppträda; ty sedan Hr *Bull* fick denna sorg skall han, om vi ej äro oriktigt underrättade, hafva pa resan till Sverige gifvit flera konserter i Finland; och brist på tid kan det likaledes ej vara, i fall det är sannt, att han här inväntar sin Fru och derföre tänker uppehålla sig icke mindre än tio till tolf dagar härstädes, förrän han anträder resan till sitt »*Födelandet*.» Hvilken egentliga orsaken är, kan således blott vara ett ämne för gissningar. I följd af den sinnesstämning, som i »*Födelandet*» är rådande mot Sverige och allt Svenskt, lärer emellertid kunna tagas för afgjordt, att Hr *Bulls* handlingssätt, att icke vilja låta en Svensk publik höra hans talang, der skall upphöjas såsom ett prof på äkta Norrsk patriotism och nationalitet. Utan tvifvel kommer Hr *Bull* att under sin härvaro låta höra sig pa hofvet. Men det är ju då för *Norrska* Konungen, *Norrska* Kronprinsen och *Norrska* Konungafamiljen, som Hr *Bull* spelar, och icke för den Svenska, kommer det naturligtvis att heta bland patrioterna på andra sidan fjellryggen.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 5 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 44. 1838.
Tisdagen den 5 Junii.

FREJA.

ÖfverStåthållaren och Polismästaren.

Få tilldragelser ha i de sista tiderna, så rika annars på tilldragelser, väckt en så allmän uppmärksamhet i Hufvudstaden, som det förhållande emellan ÖfverStåthållaren och Polismästaren, hvilket *Statstidningen* genom sina högst oskickliga "*beriktiganden*" och "*upplysningar*" (jfr *Freja* sista N:t) föranledt och framkallat. Och högst intressant blir det utan tvifvel, att få se huru denna intrasslade härfva slutligen skall redas.

Såsom våra läsare lära erinra sig, har *Statstidningen* genom sina åtgärder gifvit åt Polismästarens förfarande det utseendet, som skulle han i ett ärende af vigt ha *förbigått sin Chef* och derigenom *begått ett groft formfel.* Lika med åtskilliga andra, kunna vi ej tro, att Polismästaren, när han viste med sig sjelf, att han var oskyldig till denna beskyllning, borde med stillatigande åse, att en sådan färg i det *officiella* Bladet gafs åt hans handlingssätt. Vi tro att han var skyldig sig sjelf, att upplysa *både Regering och Allmänhet*, det han alldeles icke gjort sig saker till det grofva formfel, som blifvit honom lagdt till last; och sådant kunde ej ske med iakttagande af mera decence och till och med undergifvenhet, än derigenom, att han, utan att ens beklaga sig, å ena sidan uti ett nytt, till ÖfverStåthållaren ställdt memorial, helt enkelt upplyste, det han redan sex veckor förut i samma ämne till ÖfverStåthållaren ingifvit en underd. anmälan till Regeringen, med anhållan tillika hos ÖfverStåthållaren, att han täcktes denna anmälan till Regeringen ingifva och angelägenheten af den deruti omnämde åtgärden vitsorda, samt å andra sidan lät *Hufvudstadens* Allmänhet genom *Stockholms Dagblad* få kännedom om detta förhållande. På detta sätt voro Regeringen och, som nyss nämdes, Allmänheten åtminstone i *Hufvudstaden* upplysta om, att Hr ÖfverStåthållaren *icke* blifvit förbigången; och *mindre* kunde väl Hr Harlingson för sitt sjelfförsvar omöjligen göra. Det skulle till och med tyckas, som Hr H. icke blott bort, utan äfven *kunnat* göra åtskilligt mera; åtminstone synes det, som Hr H. bort sätta Statstidningens rättvisa på prof och försöka, om det Officiella Bladet, hvilket haft så angeläget att genom sina "*beriktiganden*" ge åt Hr H. utseendet att hafva förbigått sin Chef, skulle kunnat neka att införa hans memorial och sålunda verkligen beriktiga sina egna beriktiganden. Upplysande öfver beskaffenheten af Statstidningens rättvisa och opartiskhet, är det emedlertid, att sedan ett annat utom Hufvudstaden föga läst Blad offentliggjort Hr H:s memorial, Statstidningen icke sjelfmant skyndat att införa åtminstone contenta deraf, för att på detta sätt befria Hr H. ifrån den skugga, som den genom sitt förvållande kastat på honom inför hela *Svenska* Allmänheten, hvilken icke känner hvad i Stockholms Dagblad stått att läsa. Detta exempel visar hvad rättvisa och sanning en subordinerad embetsman kan vänta af det Officiella Bladet, eller hvad hans heder anses värd, när en högre Embetsmans eller en Chefs intresse strider emot att rättvisa sker och att sanningen kommer i dagen.

Det tyckes likväl, som Hr Harlingson med så mycket mera fog skulle utaf Statstidningen kunnat fordra sanning och rättvisa i denna sak, som man på annat håll synes vilja neka honom äfven minsta skymt deraf. En *osanning* framkastas i allmänt tryck mot Hr H., den nemligen att hafva förbigått sin chef, och *Officiella Bladet* hämtar deraf anledning till ett »beriktigande»; hvilket likväl låter denna osanning qvarstå på Hr H:s räkning; och nu, fastän det gått så långt, vill man icke tillåta honom ens att upplysa förhållandet. Att Hr H. visst icke sträckt sitt sjelfförsvar för vida, är ofvanföre visadt; men äfven detta är icke *honom* tillåtet. Hans uti Dagbladet tryckta memorial, hvilket tydligen är ett sjelfförsvar och icke annat åsyftar än att rättfärdiga honom mot den osanna beskyllningen, att hafva förbigått sin Chef, får alldeles icke passera för hvad det är, eller för ett sjelfförsvar helt enkelt, utan konstrueras såsom ett försök »*att inför Allmänheten kompromettera ÖfverStåthållaren*», och såsom ingenting mindre än »*en öppen defi*» (utmaning) åt denna. Men *i fall* Hr ÖfverStåthållaren kompromettera eller *kan finna sig* (?) kompromotterad deraf, att Hr H. framställer sanna förhållandet och vederlägger den honom gjorda orättfärdiga beskyllnin-

gen, hvilket hans heder ovillkorligt fordrad e, hvad rår väl Hr H. derför? ... Endast i det fall skulle för hans memorial och dess tryckning billigtvis något tadel kunna träffa honom, om han i sitt sjelfförsvar nyttjat mindre grannlaga ordalag; men en sådan anmärkning har ej ens blifvit gjord.

En helt annan och ny fråga, om hvilken vi gerna skulle önska närmare upplysning, är, huruvida Hr H. haft orätt deruti, att han, *likväl utan att förbigå Öfver-Ståthållaren*, ställt sin anmälan utaf den 3 April till Regeringen. I *Aftonbladet* för i Lördags säges, att sådant skall strida »*mot vedertaget bruk.*» Härutinnan hafve vi likväl hört just motsatsen försäkras och bestämdt uppgifvas, att åtminstone under nu varande Öfver-Ståthållaren, Friherre *Sprengtportens* tid, det icke händt en utan atskilliga gånger, att Hr H:s företrädare på Polismästareplatsen vändt sig till Regeringen med anmälanden utaf nästan enahanda beskaffenhet, som Hr H. nu sist, utan att hvarken Regeringen, *eller Hr Öfver-Ståthållaren sjelf*, då funnit sådant på något sätt formstridigt. Huru härmed förhåller sig, förtjente visserligen att utredas, och vi uppmana de tidningar, som så lifligt sysselsatt sig med ifragavarande ämne, att deråt skänka sin uppmärksamhet. Har Hr H. ingenting annat gjort än följt det bruk, som under hans företrädare blifvit infördt och som *ÖfverStåthållaren då sjelf låtit passera oanmärkt och blifva sanktioneradt*, så säger oss åtminstone *vår* rättskänsla, att det icke är emot Hr H., *utan i första rummet emot Hr ÖfverStåthållaren*, som tadlet måste riktas, i fall uti det ifrågavarande bruket skulle vara något oriktigt, hvilk t vi äfven äro böjde att tro. Och är förhållandet verkligen sådant, som vi hört det uppgifvas och som nu nämts, eller att *Regeringen* förut utan något slags ogillande upptagit och afgjort dylika skriftliga anmälanden utaf Polismästaren, samt att Hr ÖfverStåthållaren *då utan anmärkning låtit det nya bruket stadga sig*, så torde det till och med vara underkastadt mycket tvifvel, om ens någon anmärkning kan med fog vändas mot Hr H., för det att han nu följt ett bruk, *hvilket både Regeringen och ÖfverStåthållaren godkändt.* Så mycket lärer åtminstone hvarje opartisk medgifva, att det är, lindrigast sagdt, högst inkonsequent af Hr ÖfverStåthållaren, *i fall* denne nu skulle anse samma åtgärd, hvilken han gillade då den vidtogs af Polismästaren *Nehrman*, för nära nog ett brott, då den kommer ifrån Polismästaren *Harlingsson*.

Dagligt Allehanda röjer mycken lust, att komma i strid med *Freja* och få kläda "*blodig skjorta*", som man säger, för Hr Baron och Öfver-Ståthållaren. Allehandas brinnande håg i detta stycke torde ock kunna mötas med bifall, när man *först* fått den fråga utredd, hvarom här ofvanföre nämts. Ty Freja vill gerna veta hvarom skall stridas, innan hon inlåter sig i strid: hvilken, som bör tadlas, förrän hon tadlar: eller, med andra ord, hvilken i denna sak, så att säga, presterat sjelfva *corpus delicti*, Öfver-Ståthållaren eller Polismästaren. Blir denna fråga först utredd, hvartill vi uppmana Dagligt Allehanda Red. att biträda oss, hvilken ock torde äga lättare kanaler dertill än vi, så skall ej Freja dröja att infinna sig på stridsplatsen. För Dagligt Allehanda Red. sjelf tro vi till och med, att det ej kan skada, att den, om än sent, gör sig »*hemmastadd*» med både stridsplatsen och stridsfrågan; om sådant skett förut, hade kanske ej varit onyttigt. Hitintills tyckes Dagligt Allehanda, oaktadt allt hvad dess Red. ordat i detta ämne, hvarken ha begrepp om den ena eller den andra; o h kanske torde Dagligt Allehanda komma att göra stora ögon, när den blifver ledd till upptäckten af *de* verkligen vigtiga "dagens frågor," hvilka i detta ämne ligga innesluta. Obehagligt vore det, om Hr Baron och ÖfverStåthållaren skulle bli ledsen öfver att dessa frågor vidröras. Men såsom man kokar soppan, så får man äta den, heter det i det gamla ordspråket; och detta torde i nu ifrågavarande fall till och med än rättare kunna heta: så *bör* man äta den.

Ett uppror på Gottland.

Som en sjökonung satt den djerfve Severin Norby på den ö, med hvars besittning han verkligen kunde häfda namnet af "Amiral öfver Baltiska hafvet." Han hyste en innerlig tillgifvenhet och trohet emot sin herre, Konung Christiern. I det han oupphörligt skadade den med rätta förjagade Konungens fiender, tillkännagaf han, att han icke skulle svika hans son, om också den tyranniske Konungen sjelf fölle ifrån kronan och sina trenne riken. Men de svårigheter och äfventyr, han måste bestå, voro många och märkliga.

I berättelsen "om sina bragder i Östersjön med flera ställen, från 1522 till 1526, afgifven till Kejsar Carl V och Konung Christiern, efter hans återkomst från fångenskapen i Ryssland, 1528", framställer Norby sjelf sin ridderliga karakter. Redan förra året, då "Christian II:s Archiv" utkom, anmälde vi denna bok. Herr *Ekdahl* har på densamma nedlagt mycket antiqvariskt arbete; men de gamla handlingarnas svårlästa språk betaga andra läsare, än dem, som ex professo forska i våra häfder, intresset. Säkert skall det stycke, som vi anföra, med nöje genomögnas af våra läsare.

"I akt och mening att med mig göra ett falskt fördrag, skickade de Danske till mig på Gottland en Riddare och Riksråd, benämd Anders Bille, äfvensom ett annat Riksråd Eske Bille samt en Adelsman Michaël Brockenhus, tillika med en Tysk, Sebastian Frölich, som var höfvitsman öfver en del Hertig Fredriks krigsfolk, med några deras skepp och folk. Under det nu Anders och Eske Bille samt Michaël Brockenhus språkade med mig och lögnaktigt och bedrägligt underhandlade, förmådde Sebastian Frölich med några af sina kunskapare ibland fångarne, hvilka tillförene tillsagt mig deras tjenst, mina andra tjenare att blifva affällige, i det de hemligen gåfvo dem penningar, och ville intala dem att bringa mig om halsen och afhända mig både slott och stad och hela Gottland. Jag visste emellertid intet om detta

deras förräderi. När jag alltså några dagar sednare höll en mönstring utanför Wisborgs stad och slott, så kommo de knektar, hvilka i hemlighet mottagit penningar, fram och tillsade mig: "att de ville icke längre tjena mig. De hade gjort det länge nog. De visste nog en annan herre att tjena." Derpå frågade jag den förste bäste af dem, af hvad orsak de ville draga ifrån mig, samt om jag icke alltid, på min nådigste herres vägnar, ärligen betalt dem. Derpå svarade de, att de alldeles icke gåfvo mig skulden, ty jag hade alltid ärligt och redligt betalt dem; utan vore de sinnade att uppsöka sig en annan herre.

Alltså drogo de samma stund ifrån mitt öfriga folk, omkring elfvahundra man, som der voro till mönstring, och hade jag qvar på slottet endast halftannat hundrade man att bevaka detsamma samt de Danske herrarne.

Men jag gick till de upproriska med hundra och tjuge drabanter, som jag hade hos mig, och bad dem, att de, å min nådige herres vägnar, dock ville qvarblifva i min tjenst; jag skulle alltid ärligt och väl hålla och betala dem, och, så mycket i min förmåga stode, bättra hvad som kunde brista för dem. Men nu började de trotsigt och oförskämdt säga mig att jag ej längre skulle sta och prata, utan packa mig mina färde, om jag ej ville illa fara. Derpå formerade de sig genast i slagtordning med fällda pikar. När jag hörde sådana ord och såg dem uppställa sig, sprang jag till de andra, som ännu voro mig trogne och uppställde dem. Men nu befunnos af de hundra och tjuge Drabanterne qvar hos mig icke mer än trettio; de andra hade allesamman begifvit sig in ibland de upproriske.

Då andtvardade min fändrik Eyler fanan i mina händer, sägande, att om jag toge den, så skulle de upproriske aldrig vara nog äreförgätne att angripa oss, så länge de sågo baneret i min hand.

När de sago fanan i mina händer, vände de sig ifrån oss och begåfvo sig till staden, intogo och besatte densamma till förmån för Danskarne och stängde alla portarna; sprungo sedan till slottet, att äfven intaga det. Men slottet tillstängdes, att de icke kunde inkomma.

Jag, som befann mig utanföre, drog då utomkring staden och skyndade till slottet. Der måste vi stiga upp, den ene på den andre, samt med spjut och långa stänger hjelpa hvarandra öfver murarna; och hade vi icke så snart kommit öfver dem och in i slottet, utan de i stället angripit oss, skulle det ofelbart gällt lif och lefverne. Inkomne i slottet, besatte jag alla ingångar och riktade mina stycken på det fördelaktigaste. I harmen ville jag låta aflifva alla de Danske herrarne, men mitt folk satte sig deremot. Jag tog nu de tre herrarne och inlåste dem i en kammare, men Sebastian Frölich gaf jag ett slag för hufvudet och lät sätta honom i tornet. Då fann jag under hans rock, under ena armen, hertig Fredriks och de Danskes hufvudbaner, hvilket han aktat uppresa och låta flyga bland mitt folk; det tog jag från honom, och har det ännu i dag i godt förvar. Nu begärde de upproriske knektarne, som innehade staden, att, för att få komma till tals med mig, sex af dem på säker lejd måtte fritt få draga till mig på slottet och åter derifrån; hvilket jag äfven tillät. Kommo så dessa sex till mig och sade, att gemene man i staden begärde och fordrade, att jag genast med dem skulle sända herrarne Anders och Eske Bille, Michaël Brockenhus och deras höfvitsman Sebastian Frölich från slottet till staden. Hvarpå jag gaf dem till svar, att "om de än hade svansen i stan, så hade jag hufvudet på slottet. Ej heller kunde det någonsin falla mig in, att jag skulle utleverera de Danske herrarne, som så förrädiskt handlat mot mig, så länge lifvet sute i mig."

Men då bådo mig några af mitt krigsfolk, som hade deras hustrur, gods och förmögenhet i staden, äfvensom några borgare och annat ärligt folk, att jag för deras skull dock ville låta saken fredligen bero och tills andra dagen klockan tolf hvila, på det att de borgare, som ännu voro i staden och mig bevågne, icke måtte löpa fara till lif eller egendom, hvilket jag på deras bön tillstadde, på det sätt, att de, som i staden voro, skulle hålla sig stilla, och de som på slottet voro, der qvarblifva; dertill skulle alle, så när som på dem, som skulle bevaka slottet, tillika med mig nedgå i staden, der en allmän sammankomst skulle hållas, och de Danske herrarne, äfvensom Sebastian Frölich, som i tornet satt, medfölja.

Nu hade jag på landet, vid pass på tio eller tolf mils afstånd, omkring tvåhundra hästar med folk af bönderne, och till dem skref jag, att de genast med gevär och rustning skulle komma till mig för slottet; hvilket äfven skedde, i det att en del kommo samma natt och en del tidigt andra dagen, förrän jag höll nämde sammankomst. Nämde dag rörde genast de knektar, i staden voro, på trummorna, och församlade sig på en öppen slätt, ett stycke från slottet, der de trodde att jag med de Danske herrarne icke lätteligen skulle kunna undkomma till slottet, samt skickade fyra man för att lata säga mig, att jag skulle nedkomma till dem, såsom jag och mina tjenare förut hade öfverenskommit.

Sedan jag uppehållit de fyra utsände så länge, att ryttarne så väl som jag voro i ordning, nedsteg jag och medförde de Danske herrarne samt höfvitsmannen. Tillika med mig nedredo till dem äfven de efterskickade ryttarne; men jag steg in bland knektarne och sade: "der hafven J nu, efter mitt löfte, edra Danska herrar och er höfvitsman." Sedan sade jag till min fändrik, att han skulle med mig träda ut ifran dem, och derpå offentligt förkunna, att hvilken som, på H:s Kejserl. Maj:t och Konung Christierns, min allernådigste herres, vägnar ville tjena mig, han skulle öfverkomma till det stället, der jag stod; men de deremot, som ville hålla med hertig Fredrik och de Danske, skulle qvarblifva der de voro. Då trädde öfver på min sida de knektar, som voro med mig från slottet, äfvensom ryttarne af bönderna, men de andra qvarstodo ibland Danskarne.

Men straxt derefter började dessa bedja mig om

ursäkt, och sade att de blott af oförstånd stämplat emot mig, hvarföre jag af god vilja tillgaf dem det, och åter upptog dem i min vänskap, samt tillfogade ingen af dem, hvarken knektarne eller de Danske, som så trolöst handlat emot mig, något ondt, som de väl förtjenat. Jag antydde dem äfven, att dem, som mig längre tjena ville, skulle jag hålla, som tillförene, men de deremot, som föredrogo att draga med de Danske, måtte göra det, om de lyste; och derpå lät jag de Danske herrarne samt höfvitsmannen, med penningar och allt hvad de hade med sig, oskadde åter draga deras färde med de andre knektarne." —

Norby yttrar sin förtrytelse emot Svenskarne på det sätt, att han alltid kallar Gustaf den förste för bondekungen, "der Paurn Khonig." Han klagar beständigt öfver sina fienders trolöshet, nemligen Lybeckarnes och Danskarnes. Svenskarnes bondekonung synes likväl alltid varit ärligare.

Ett och annat.

Såsom ett litet nytt prof på huru de Författningar redigeras, hvilka tråda ut i verlden, försedde med Herr Stats-Sekreteraren *Skogmans* kontrasignation, förtjenar måhända nämnas, att en *Förklaring* öfver Kongl. Förordningen af den 9 sistl. Mars, angående allmån tillåtelse att till Hufvudstaden införa och derstädes till salu hålla torkadt bröd, innan kort torde vara att förvänta. Uti högstberörde Förordning säges, som bekant är, uttryckligen: att *"alla sorter i ugn torkadt bröd"*, må kunna ifrån landet och Rikets andra städer införas och försäljas i Hufvudstaden, *"utan att säljaren är skyldig att lemna brödet till det i Hufvudstadens Brödtaxa fastställda pris."* I anledning häraf, och då tillika i berörde Förordning förklaras, att "tillhandahållande af torrt bröd *icke* är Bagare-Embetet såsom skyldighet ålagdt", yrkade Bagare-Embetet, när Taxan för Juni månad skulle uppgöras, att, till dess den större frågan blefve afgjord om upphörandet af Brödtaxan helt och hållet mot det att införseln af alla slags mjukt bröd äfven blefve tillåten, de hittills befintliga bestämmelserna rörande vigt och pris å torkadt bröd måtte, såsom en klar följd icke mindre af nu sagde förklarande än af rätt och billighet, till en början utur Taxan borttagas, och deribland äfven alla bestämmelser angående vigt och pris å hårda *skorpor* såsom ock otvifvelaktigt utgörande *"en sort i ugn torkadt bröd."* Då Juni månads Taxa i Stats-Rådet afgjordes och dervid också till pröfning förekom Bagare-Embetets nu omnämda, af Embets- och ByggningsCollegium samt Magistraten understödda, yrkande, så blef likväl Bagare-Embetet *icke* befriadt från Taxebestämmelserne å skorpor, utan dessa bibehöllos och Öfverståthållaren och Magistraten låra derjemte blifvit notificerade ifrån Hr Skogman, att *meningen* med Författningen af den 9 Mars, oaktadt de deruti förekommande orden *"alla* sorter i ugn torkadt bröd", *icke* vore att skorpor skulle vara till införsel i Hufvudstaden tillåtne.

Man kan således häraf inhämta, att skorpor *icke* äro en sort bröd; men om, förlitande sig på ordaförståndet och språkbruket, några landtmän, innan den väntade förklaringen hinner utkomma, skulle infinna sig på Hufvudstadens torg, och derstädes, i enlighet med Författningen af den 9 Mars, skorpor till salu höllo, så frågas: skulle något kunna vara mera oråttvist och obilligt, än om dessa landtmän fingo sina skorpor konfiskerade och måste böta till på köpet?... Och likväl vore sådant, sedan Regeringens mening med Författningen af den 9 Mars nu är känd, blott ganska lagligt!

I hvilka ordalag den väntade Förklaringen må blifva affattad, så är dock fruktansvärdt, att Allmänheten kommer att betrakta densamma såsom ett partielt *återtagande* af Författningen af den 9 Mars. Om meningen med detta återtagande är att förmå Bagare-Embetet, att äfven återtaga eller modifiera sin ansökning, det allt hvad tvång och taxor å bageri-rörelsen i Hufvudstaden må upphöra och införseln af *alla slags* bröd blifva fullkomligt fri, så är detta likväl en irring; ty oaktadt hvad man behagat utsprida om meningen med Bagare-Embetets anhållan så, derom hafva vi full visshet, är dermed *fullkomligt allvar.*

= Då Svenskarne lågo vid Glommen, syntes Norrska trupper på andra sidan elfven. Båda partierna bespejade och bevakade hvarandra med mycken uppmärksamhet. Från Norrska sidan utskjöt ett grund ut i elfven. Emellanåt hade man bemärkt att Norrska Officerare visat sig bland albuskarna, som växte nära ut på grundet. Svenskarne vattnade vanligen sina hästar just midtför udden. En morgon då det skedde, helsades trosskuskarne af några skott från Norrmännen. Någon annan skada skedde emellertid icke, än att Öfverstlöjtnantens bruna hingst blef skrubbad af en förlupen kula. Emellertid drog sig hela pagaget tillbaka och saken inrapporterades. "Å, den saken kan väl hjelpas!" sade den utmärkte underofficern. Han lånade en Norrländsk lodbössa af en Major, som medfört den, och begaf sig middagstiden till stranden. Snart visade sig en röd kappa mellan buskarna. En kikare riktades mot Svenskarnes position. Underofficern tog väl korn, när han också riktade sitt synrör, som var dödens. Skottet brann af och den röda kappans flaxande tillkännagaf, att det träffat. Flere Svenskar hade samlat sig på stranden för att vara vittnen till skottet, och upphöfde nu ett hurrarop. Norrmännen vågade emellertid icke förrän det blifvit mörk begifva sig åstad att hämta den skjutna officeraren.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 8 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 45. 1838.
Fredagen den 8 Junii.

FRED A.

Bön

från Altaret i S:t Clara Kyrka,

efter slutad Missionspredikan

Annandag Pingst 1838.

O Gud, allsvåldige, för hvilkens spira
Allt lefvande i himmel och på jord
Skall böja knä! Du, hvilkens nåd är spord
I blomstrens prakt, som vårens kullar sira,
I molnets dån, som öfver menskors släqt
Far ut, att vittne om din allmakt bära:
Du uppenbaras främst uti din lära,
I själar, rörda af din andas flägt.

Ifrån det ljus, hvari du bor, dit ingen
Tillkomma kan, du skådar ned på tingen;
Och verlden, fotapallen för din stol,
Du genomskådar, som din höga sol
Igenom dimmans bleka skuggor skådar.
Då du din sköna skapelse benådar,
Ifrån ditt anlet strålar evigt lif
På hvarje väsen, skapadt af ditt: blif!

Du såg i djupet af sin natt, de arma,
Som sig förirrat bort ifrån ditt ljus.
Du ville än dig öfver dem förbarma:
Din Kyrka reste sig bland menskors hus.
Och korsets spira från ditt tempel lyste:
Det vardt en morgon i den dystra natt.
I helgedomen du de vilsna hyste,
Till fristad blef ditt helga altar satt.

Din anda öfver dino huse hvilar,
Och du ser till din kyrka än i dag.
Du följer med det sändebud som ilar,
Att lära främlingen din helga lag,
Att, med din kärleks evangelium, kalla
Den arme dit, der ljus och frid han får.
Din anda verkar i och med dem alla,
Dem som du kallar, den ditt budskap går.

O, låt din kyrka, den du vill bevara,
Som porten till din höga himlasal,
Ännu allt framgent oss en fristad vara,
Från lefvernets bekymmer, ångrens qval!
Låt hedningarna se det bättre ljuset,
Och drag dem till oss, att ock de få del
I saligheten af det fadershuset,
Som är de återlöstas arfvedel.

Men, under tidens strider, håll de dina
Endrägteliga samman, store Gud!
Att icke från det ljus, för dem bör skina,
De villas bort, de följa falska bud!
Sänd ned din sannings anda att oss leda,
Och vinna själar åt ditt rike blott!
Från villoandar sjelf din kyrka freda,
Men ock välsigna sjelf allt rätt och godt.

Dock, din församling vill du icke glömma!
Vi vete att du vakar öfver oss!
Din nåd skall vidt utöfver verlden strömma,
Så vidt hon lyses upp af solens bloss.
Du styrer allt, o Herre, till det bästa.
Ditt verk går fram. Du är allena vis!
På dig vi trygge vår förtröstan fästa:
Dig vare evigt ära, lof och pris!

G. H. M—n.

Nedanstående handling, som blifvit Red. meddelad, synes för ämnets skull väl förtjena att offentliggöras.

"*Stormäktigste Allernådigste Konung!*

Af Sveriges Stats Tidning för den 21 uti innevarande Martii månad hafva Borgerskapets Äldste inhämtat, dels att Eder Kongl. Maj:t, uppå underdånig hemställan af Dess och Rikets CommerceCollegium, i Nåder förunnat en Judisk handlande, vid namn Soldin, och hans hustru samma förmon att, i hvilken Stad de åstunda, i öppen salubod föryttra egna eller i kommission till försäljning lemnade fabriksvaror, hvilken, genom Kongl. CommerceCollegii, på Nådig befallning, den 3 Augusti 1803 utfärdade Kungörelse, anföres vara medgifven Svensk Fabrikant af Christen Trosbekännelse, dels i Nåder bifallit en, i sammanhang med Kongl. CommerceCollegii underdåniga yttrande i berörda ämne, af Kongl. Collegium gjord underdånig hemställan, att Kongl. Collegium må tillåtas att till Eder Kongl. Maj:t inkomma med förslag till en allmän Författning, i afseende på försäljning af fabriksvaror och handtverksarbeten samt landtmannavaror och tillverkningar.

Då föremålen för ett sådant Författnings-Förslag äro desamma, hvilka utgöra ämnen för de af Kongl. CommerceCollegium redan i underdånighet ingifne förslag till Handels- och Handtverks-Reglementen, hvarvid anmärkningar äro af Borgerskapets Äldste underdånigst yttrade efter föregången underdånig anhållan om delfående af förslagen, och hvilka ännu bero af Eder Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, anse Borgerskapets Äldste sig, till bevarande af Stockholms Borgerskaps lagliga rätt, böra äfven vid detta tillfälle underdånigst framställa den anhållan, att Eder Kongl. Maj:t, sedan meranämde Författnings-Förslag till Eder Kongl. Maj:t inkommer, täckes i Nåder låta detsamma meddelas Borgerskapets Äldste, på det att de må deras underdåniga yttrande deröfver ingifva, innan berörde förslag till Eder Kongl. Maj:ts Nådiga afgörande föredrages.

Med etc. etc. — — — — — —

Stockholm den 27 Mars 1838."

Att Borgerskapets Äldstes underdåniga anhållan bifalles, bör ej kunna betviflas, och det blir utan tvifvel intressant att få erfara, hvilket förslag CommerceCollegium, i sammanhang med sitt märkliga utlåtande för Judiske Handlanden *Soldin* och hans hustru, varder afgifvande till en allmän författning, i afseende på försäljning af fabriksvaror och handtverksarbeten samt landtmannavaror och tillverkningar.

De Femtio Äldste antyda, såsom läsaren ser, att ämnet för det nya författningsförslaget icke tyckes kunna vara något annat, än detsamma, som CommerceCollegium redan behandlat uti sitt icke längesedan afgifna, ännu ej afgjorda, förslag till nytt Handelsreglemente. Om så vore, är det likväl svårt att förklara, hvarföre Collegium skulle begära, att få framställa ett nytt förslag innan det förut afgifna hunnit pröfvas och afgöras. Hvad som vid första påseendet synes oförklarligt, torde dock blifva förklarligt, när man betänker, att det var *i sammanhang med de för Judiske Handlanden Soldin och hans hustru tillstyrkta privilegierna*, vida *större* än de genom 1803 års författning Svenskar medgifne, som Collegium framställde denna begäran. Deraf skulle icke utan skäl kunna förmodas, att ändamålet med det nya författningsförslaget egentligen vore, att fylla en lucka uti det förra, eller att för *alla* Judar föreslå samma fördelar och handelsrättigheter, som för Soldin. Denna mening tyckes ock hämta någon sannolikhet deraf, att när det förra förslaget afgafs, denna lucka icke egentligen kunde erfaras, emedan Collegium då, antingen nyss förut eller kort efter, hade afgifvit sitt för Judarna gynnsamma Utlåtande uti Emancipationsfrågan, samt Collegium troligen föreställde sig, att detta utlåtande ej långt derefter skulle af Collegii President, Hr Statssekreteraren *Skogman*, föredragas i Statsrådet och emancipationsfrågan äfven der lika gynnsamt för Judarne afgöras; i hvilket fall ej hade behöfts att genom särskilta resolutioner, såsom för Soldin, eller genom en särskild författning rörande inrikes handeln, som det nu ifrågavarande förslaget antyder, inrymma Judarne dylika privilegier. Men då det dröjde ett år och derutöfver med emancipationsfrågans afgörande, utan någon anledning att förmoda, att orsaken dertill skulle kunna vara bristande intresse eller svalnadt nit för saken hos Hr Statssekreteraren *Skogman*, samt dertill kom, att opinionen så i hufvudstaden som landsorterna allt mer och mer enstämmigt och lifligt yttrat den önskan, att Regeringen måtte uppskjuta detta vigtiga ärende till Riksdagen och då i samråd med Rikets Ständer derom besluta, så kunde ock, i fall Collegium ansåg ett sådant uppskof möjligt, den tanken hos detsamma ganska naturligt uppstå, att under tiden, genom ett supplement till förslaget till lag för inrikes handeln, på en gång bereda samma Riksnyttiga handelsrättigheter åt alla andra Judar som åt Soldin, på det att Collegium, icke i hvarje särskilt fall, då ansökning derom af nagon Jude gjordes, skulle behöfva förnya samma tillstyrkande, hvartill Collegium för konseqvensens skull och af enahanda orsaker, hvarför det tillstyrkt bifall at Soldins anhållan, naturligtvis skulle vara böjdt.

Till undanröjande af all ovisshet, vore det emedlertid önskligt, att Collegium snart blefve färdigt med det författningsförslag, hvilket Collegium begärt att få till Kongl. Maj:t ingifva. Det tyckes till och med som Collegium redan skulle haft god tid, att förfärdiga så väl detta förslag, som det utlåtande och förslag till ny handelsordning specielt för hufvudstaden, hvarom fråga uppstod, i anledning af de här i slutet af förra året gjorda beslagen, och hvaraf behofvet är så trängande och stort för att göra slut på den närvarande laglösheten, sedan 1749 års författning rörande handeln med kramgods i hufvudstaden, *de jure* tillvarande, *de facto* alldeles upphört att existera och efterlefvas. Flera af hufvudstadens borgerliga korporationer anhöllo, som be-

kant är, kort efter beslagen och utaf dessa föranledde, att deras handelsrättigheter och ömsesidiga rättsförhållanden genom en ny författning skulle blifva bestämda och den nuvarande osäkerheten afhjelpt; och rättvisa och billighet fordra, att denna önskan vinner snart afseende, om man ock på ett och annat håll skulle anse ett *tillstånd* af laglöshet och oordning vara förenligt med statens värdighet och styrelsens anseende.

ÖfverStåthållaren och Polismästaren.

Andra Artikeln.

De förhållanden, som vi, under ofvanstående rubrik, i sista N:n af detta Blad började afhandla, äro i *flera* afseenden så utomordentligt vigtiga och af en så vidsträckt portée, att vi utbedja oss våra läsares tillstånd, att äfven i dag få till desamma återkomma, fastän den preliminärfraga, af hvars utredning omdömet om det *speciella* förhallandet emellan Hrr *Sprengtporten* och *Harlingson* beror, ännu visst icke är tillräckligt, langt mindre fullständigt, upplyst.

Nagot ljus har dock sedan var sista artikel blifvit spridt öfver detta förhallande. Både *Dagl. Allehanda* och *Aftonbladet* uppgifva nemligen i gar, att Polismästaren den 1 Junii ingått direkte *till Regeringen* med en ansökning om permission och till sin vikarie under permissionstiden föreslagit samma man, som han i sina föregående anmälanden så väl till Regeringen som ÖfverStåthållaren begärt att erhålla till sitt biträde vid möjligen inträffande sjukdom eller annat laga förfall. Tillika uppgifver *Dagl. Allehanda*, att tjenstförrättande StatsSekreteraren för Kammar-ärenderna, Hr KansliRådet *Ulfsparre*, remitterat denna ansökning till ÖfverStathallaren, att deröfver med sitt utlåtande inkomma. Så snart Författaren af denna uppsats hade uti Dagl. Allehanda sett denna uppgift, sökte han att om **denna remiss** inhämta närmare upplysning, och han erfor då, sasom han tror med visshet, att Hr H:s ansökning *redan blifvit föredragen i StatsRådet* och att remissen till ÖfverStathallaren *der* blifvit beslutad, så att denna icke är något enskilt företag af Hr Ulfsparre, såsom Dagligt Allehandas framställning ger anledning att tro. Häraf är således klart gifvet och obestridligt, att *Regeringen icke betraktat* Hr H:s åtgärd, att direkt vända sig till densamma, såsom formstridig; och detta *faktum* gifver, såsom läsaren ser, mycken sannolikhet åt den mening, som i förra artikeln af denna uppsats blifvit yttrad, eller att det i sednare tider, d. v. s. under Hr ÖfverStåthållaren Baron Sprengtportens tjensteperiod, *blifvit vanligt*, att Polismästaren vändt sig direkte till Regeringen med anmälanden och hemställningar; ty att Regeringen, i fall sådant icke hade blifvit ett bruk eller prejudikater derpå ej funnes, skulle hafva ansett och behandlat Hr H:s förfarande såsom formenligt, är ingalunda troligt; hvaraf åter följer, att det är på Hr ÖfverStåthållaren sjelf, som tort'n återfaller och mot hvilken ansvaret i opinionen bör riktas, för det att *han* under sin tjenstetid låtit oformligheten inrita sig och vinna hafd.

Dagligt Allehanda medgifver nu ock, att *en gång* under Hr H:s företrädare skall hafva inträffat, att denne ställt sin ansökning till Regeringen, hvarvid dock Dagligt Allehanda tillägger, att det från »tillförlitligt håll» blifvit upplyst om, »att Hr ÖfverStåthållaren, långt »ifrån att *godkänna* detta obehöriga tilltag, tvertom dere»mot på det *allvarligaste protesterat*.» I afseende härpå få vi först anmärka, att Dagligt Allehanda uti uppgiften, det Hr *Nerman* såsom Polismästare blott vid *ett* tillfälle till Regeringen ställt sin ansökning, begått ett misstag, — vi vilja ej följa Dagligt Allehandas exempel och nyttja det ohöfliga uttrycket, att Dagligt Allehandas Red. härutinnan af sin »*tillförlitlige*» låtit »*draga sig vid näsan*», — ty med full visshet kunna vi försäkra, att Hr Nerman *mer än en gång*, för att använda Dagligt Allehandas ord, *förbigått* sin chef, fastän vi ännu ej med bestämdhet kunna säga *huru många gånger* det skett. Och hvad för det andra beträffar, Friherre Sprengtportens såkallade »*allvarliga protester*», så tillåta vi oss äfven tills vidare att högeligen betvifla denna uppgift. Det förstås, att tidningsartiklar, tillkomna genom Hr Friherrns föranstaltande uti några blad, med hvilka han möjligen stått i beröring och på hvilka han utöfvat ett hemligt inflytande, icke kunna i våra ögon gälla för *protester*; ett slikt understucket sätt, att yttra ogillande och ådagalägga sjelfständighet, kunna vi ej så anse. Med protester kunna vi ej mena annat än *officiella*, *skriftliga* yttranden, afgifna antingen när Hr Friherrn inmissiverade Polismästarens, till honom ingifna, till Regeringen ställda anmälanden, eller då han, efter erhållen remiss, öfver Polismästarens direkt till Regeringen ingifna ansökningar, på befallning utlät sig. För att slita tvisten och skingra vara tvifvelsmal, uppmana vi derför Dagl. Alleh. Red., att ifrån de "*tillförlitliga hållen*" skaffa sig del utaf och offentliggöra Hr ÖfverStåthållarens afgifna *officiella*, *skriftliga* yttranden vid dylika tillfällen. Skulle i dessa finnas några *allvarsamma remonstrationer*, så skola vi genast erkänna, att det är vi, som i denna punkt haft orätt, ehuruväl slika remonstrationer i alla fall bli lika litet värde, som reservationer till StatsRådets protokoll, och den enda värdiga och *verkligen allvarliga* protesten hade varit afskedsansökningens inlemnande. Vi hoppas att Dagl. Allehandas Red., som bör hafva så lätt, att, genom sina "*tillförlitlige*", från ÖfverStåthållaren erhålla nämda handlingar, ej underlåter att uppfylla vår uppmaning. Vi ha med glädje nu läst orden "*ordning och subordination*" i Dagl. Allehandas gårdagsartikel, — det sista ordet erinra vi oss förr aldrig ha sett i det Bladet och det första blott högst sällan — och som vi ingalunda betvifla Dagl. Allehandas egen "*allvarlighet*" uti dess nitälskan för "*ordning* och *subordination*", hvilken vi nu med så mycken fägnad erfarit, så äro vi ock öfvertygade, att Dagl.

Allehanda låter sig angeläget vara, att utreda på hvilken skulden *hufvudsakligen* hvilar för den uppkomna oordningen och insubordinationen.

Huru intressant det än blir, att få se förhållandet emellan Hrr Sprengtporten och Harlingson utredt, och huruvida den sednares förfarande stödjer sig på ett unders den förres tjenstetid uppkommit och nu mera häfdvunnet bruk, så är likväl detta blott en bisak och utgör ingalunda hufvudfrågan. Häruti äro vi fullkomligt ense med Dagl. Allehanda, om vi ock ej vilja likna Dagl. Allehanda i ohöflighet, då det säger, att Hrr *Harlingsson* och *Hultberg* "blott äro manneqvins". Dessa Hrr kan man tills vidare helt och hållet lemna å sido. Hufvudfrågan är Hrr *Nermans* och *Sprengtportens* ömsesidiga "ställningar och förhållanden". Vi se med tillfredsställelse, att Dagl. Allehanda, kanske något oförsigtigt, erkänt detta ämne för den egentliga stridsfrågan; och vi skola söka att hålla Dagl. Allehanda dervid fast, helst som de *aldravigtigaste konstitutionella frågor* uti denna ingå, hvilka, det lyckligtvis nu äntligen blifvit ett passande tillfälle att ifrån grunden skärskåda, och hvilka vi hoppas, att Dagl. Allehanda ej undandrager sig att med oss betrakta, skulle ock denna betraktelse råka att blifva obehaglig och ledsam för Hr Baron och ÖfverStåthållaren samt den eller de "*tillförlitlige*". Ty om Hr Nermans "*planeringar*" äro så riksfarliga, som Dagl. Allehanda synes tro — dessa planeringar, må vara *hvilka* och *hurudane* som helst, så äro likväl vi ej så rädde derför och så lättskrämde som Dagl. Allch. Red.; men vi antaga för tillfället att de icke äro mindre farliga; — och vi antaga vidare, att Hr N:s nuvarande position utgör ingenting mindre än en samhällsolycka, ja, att han, för att tala med Aftonbladet, är en nutidens *Göran Persson*, så, fråga vi, hvilken är orsaken till denna riksfarlighet, hvilken har Fäderneslandet att tacka för denna samhällsolycka, om ej just Hr Friherre Sprengtporten?... Häradshöfdingen Nerman hade, som hvar man vet, under 1829 och 1830 årens Riksmöte vistats här i hufvudstaden för partikuliera uppdrag vid Riksdagen, och fråga uppstod att, efter Riksdagens slut, fästa honom här som Polismästare, på hvilken plats han ansågs af sina gynnare kunna blifva särdeles nyttig. Friherre *Nordin* nedlade då ÖfverStåthållare-befattningen, heldre än mottaga Hr N. som Polismästare. Sedan Friherre Nordin tagit afsked, fortgingo underhandlingar en rund tid med dåvarande Landshöfdingen i Skaraborgs Län, Grefve *Posse*, för att förmå honom att mottaga ÖfverStåthållare-befattningen; men såsom det allmänt berättades och, såsom vi tro, äfven *säkert*, vägrade Grefve Posse enständigt denna befordran, när han erfor, att meningen vore det Hr N. skulle erhålla Polismästareplatsen. Friherre Sprengtporten åter fann sig ej hindrad af några sådana skrupler som Grefve Posse och Friherre Nordin, utan hastade att mottaga ÖfverStåthållarebefattningen och Hr N. såsom Polismästare. Det är således, såsom nyss nämdes, Friherre Sprengtportens välförhållande, som det allmänna har att tacka för att Hr N. fick fast fot här i Hufvudstaden och tillfälle att förvärfva det inflytande, som han nu påstås äga. Hade Friherre Sprengtporten deremot handlat likasom Grefve Posse och Friherre Nordin, så hade vederbörande kommit i erfarenhet utaf, att Hr N. var, såsom man säger, impossible; och Hr N. hade troligen då fått återvända till sin domsaga igen. I fall Fäderneslandet genom den inflytelse, som Hr N. fått utväg att förvärfva, är till den ytterliga grad olyckligt, som Dagligt Allehanda detsamma skildrat, så bör följaktligen Dagligt Allehanda Red. ej dröja att uttrycka sin och det allmännas förbindelse till Friherre Sprengtporten, som tjenstaktigt beredt Hr N. tillfället att vinna detta inflytande och uppklifva till sin nu innehafvande höjd.

(Slut n. g.)

Ett och annat.

Oaktadt tisdagsaftonen bjöd på svalkande promenader under de någorlunda vackra lunder, våren hunnit få färdiga, så föredrog likväl den konstälskande publiken att dväljas i Teatersalongens qvalm och se på vår scens någorlunda fula artificiella lunder; detta skedde endast för den förtjenta Fru Eriksons skull. Ehuru mången gåspade under de förfärligt långa danserna, var man dock på det hela ganska belåten, och hvar och en skyndade efter spektaklets sena slut att drömma endast på alexandriner. Vi få nu snart taga afsked af våra skådespelare på en långre tid, men hoppas i höst få återse, åtminstone några, närmare fullkomligheten, isynnerhet som flera åmna bege sig till Paris och studera sin konst i denna konstrika stad. Kongl. TeaterDirektionen lär troligtvis göra någonting åtminstone för Hr Dahlqvist, att han icke må utsättas för så många helsoförstörande omständigheter, som på sin sista resa.

Till Salu:

Af trycket har nyss utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko häft.:

X. Y. Z.

eller

Hvem rår derför?

Samtalsämne för dagen.

I *Törnqvist & Bergers* Bokhandel i Storkyrkobrinken, i dag utkommen à 1 R:dr 44 sk. B:ko:

EN ÄKTENSKAPS-HISTORIA,

af Paul de Kock. 4 Delar. Öfversättning.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 12 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 46. 1838.
Tisdagen den 12 Junii.

TIDNINGS-BIBLIOTHEKET

FREJA.

Prolog
vid Societets-spektaklet å Westmanlands- och Dala Nations sal den 29 April 1838 *).

Hur våga lekarna sig fram, då nöden
Ännu sin jernhand öfver Norden sträcker,
Då våren än sitt öga från oss vänder
Och vägrar än att med den ljufva trösten
För hopp och sinnen framgå och hugsvala?
När himlen tala hörs i storm och åska,
Då fly och tystna alla sångens fåglar: —
När himlen tala hörs i nöd och sorger,
Ett heligt ord af aga eller pröfning,
Skall då ej glädjen, skämtet, leken tystna
Och allt i stumhet blott dituppåt lyssna?!

O! tänken ej att ynglingshjertat stängdes
För dessa frågor och för tidens allvar!
Men om nu sjelfva lidandet framlockar
En syn af tröst som högre är än qvalen:
Om plågan, som de armas hyddor härjar
Till lif uppväcker tusen hjertans lågor:
Om missväxt; ströende de tomma axen,
Till högre växt uppkallar kärleks skördar:
Då skall den vinst, som stillar ej blott hungern,
— Ty menniskan ej lefver blott af bröd —
En nyväckt fröjd rättfärdiga och adla.

Ja! talet, som derofvanifrån förnimmes.
Det är ej blott till de betryckta ställdt,
Ej blott det stränga: »Liden och Förbiden!»
Det är en fråga ock till alla, alla:
»Förmån J älska, verka och försaka?»
Och tusenstämmig hörs en chorus svara:
Ett »Ja» ifrån alla Sveas land och städer,
Ett »Ja» i handling. Och i denna chorus
Sin syskonkärlek landets barn bekänna.
Men Sveas döttrar blygt på himlens fråga,
Sitt »Ja» med blomsterspråk på duken teckna,
Ett skönare än det, som älskarn vinner.
Och på den rosengård, som midt i vintern,
Af deras händer trollas fram i dagen,
Väl mången daggens perla osedd faller
Från himmel blå, ej osedd i en annan.

Vid denna tanke, denna Vår i vintern,
— Medlidsamhetens vår i nödens vinter —
Må ynglingen, för glädjen mera öppen
Än sorgen, ej åt tjusningen ge rum?
Och kan han i en lek, som älskar konsten,
— Om ock ej mogen efter konstens stränghet —
En nöjets stund åt flitens döttrar ge,
Är det ej pligt, så är det — egennytta.

Så mån J ock i dag vårt spel bedömma;
Dess mening är: En timma hvilen ut!
Se'n till Ert hulda verk, till blomstergården
Gån hem med ökadt nit af hopp och böner
I de betrycktas namn till verket följda,
Att blomningen sin frukt, sin vinning ger,
Af rik välsignelse för dem, för Er!!

Epilog den 9 Maj.

För Skådebanan, der i konstens drägt
Sin blyga hyllning tacksamheten gömde,
Nu förlåten har sjunkit. — Men derute
Till större Skådespel oss Våren kallar.
Re'n lyfter Maj de tunga skyars förlåt
Och himmelsblå belysning fyller banan —
En sångarchor af tusen, tusen röster
Förkunna hörs att spelets hjelte nalkas,
Hvars ankomst nu med stegrad längtan bidas.
Ty nu hans kall är icke blott det hulda,
Att väcka sångens fåglar, blomstren måla,
Till dansar leda bäckarna. O nej!
Nu i hans hand en högre röle är gifven,
Och det är Hoppets. *Med sin herrskarstaf*
Han rör vid hafvet och dess bojor brista,
Och hafvens svanor, hvitbevingade
Från fjerran stränder räddningsgåfvor bringa

---

*) Vid denna och följande representation hade de Studerande inbjudit de fruntimmer i Upsala, som genom handarbeten bidragit till nödens afhjelpande i Dalarne.

Han rör vid Jorden. *Ur dess porer springa,*
Uti hans färger klädda, skördens löften.

Men J, den nya Phœbi Eostimmar,
Som strön för Hoppet väg med Konstens *blommor,*
När nu för Er han sina blommor strör,
Hvad hviska de till Er af fadren lärda:
»*Förgängligt lif oss skänktes. Längre blomstrar*
»*Den vår, som blef af Edra händer skapad.*»
»*Men längre än båda,*
»*Herrligt, ovissneligt,*
»*Blommar deruppe,*
»*Af Englar vårdadt,*
»*Hvart kärlekens frö,*
»*Som såddes på jorden.*»

ÖfverStåthållaren och Polismästaren.

Andra Artikeln.

(Slut från föreg. N:r)

På detta sätt var Friherre *Sprengtporten* den, som, i trots af det företräde, hvilket Friherre *Nordin* och Grefve *Posse* gifvit honom, blef orsaken att Hr *Nerman* härstädes fick fast fot på en plats, som, under en inquiet och soupçonneux styrelse, var i högsta grad egnad att öka den gunst och inflytelse Hr N. förut åtnjöt. Men icke nog härmed: sedan Hr N. blifvit Polismästare, bidrog Friherre Sprengtporten sjelf genom sitt handlingssätt såsom ÖfverStathallare ännu mera att öka denna gunst och inflytelse och att försätta Hr N. i den ställning, att han innan kort blef snart sagdt den verkliga ÖfverStåthållaren och Friherrn blott den representerande. Under Friherrarne *Nordins* och *Edelcreutz'*, ej mindre än under Grefvarne *Cederströms* och *Mörners*, samt alla föregående ÖfverStåthållares tid, hade Polismästaren aldrig befattat sig med annat än sundhets-, säkerhets- och ordningspolisen, och den redlige Wannqvist *ville* under sin långvariga tjenstetid aldrig befatta sig med annat; allt hvad som hörde till *la haute police*, hvilken i sednare tider blifvit ett så intressant ämne för Regeringarne, gick genom ÖfverStåthållarne sjelfve. Men om Wannqvist icke ville befatta sig med detta sednare ämne, så hade Hr N. så mycket mera fallenhet derför, och i följd deraf samt af de uppdrag och sysselsättningar Hr N. hade ägt under 1829 och 1830 årens Riksdag, var det så mycket mer att befara, att han skulle inblanda sig och inblandas deruti, om sådant ej af ÖfverStåthållaren förekoms. Men långt derifrån var det just Friherre Sprengtporten, som, genom sitt uppförande vid en känd episod uti den *Vegesach-Bübenska* högmålssaken, — ett uppförande, hvilket vi tro icke kunna rättfärdigas — sjelf blef orsaken att *la haute police* råkade i Hr N:s händer; och ifrån detta ögonblick kom och *måste* Hr N. allt mer och mer komma i sådana förhållanden och beröringar, att han blef den verkliga ÖfverStåthållaren, samt ökades gunsten och förtroendet för honom i samma mån som de för Friherre S. aftogo och slutligen helt och hållet försvunno samt lemnade rum för helt andra känslor, i fall ej, hvad allmänna meningen nu i åtskilliga år trott och haft att berätta, är alldeles ogrundadt. Får Hr N. således genom den gunst han åtnjuter, genom sin befattning med *la haute police* och genom den utveckling och fart han åt denna gifvit, så riksfarlig och en sådan samhällsolycka, som *Dagligt Allehanda* och *Aftonbladet* påstå, så är det följaktligen Friherre *Sprengtporten*, hvilken de böra detta tillräkna, och hvilken derför bör uppbära ansvaret i opinionen; ty Frih. *S.* är det, som, på sätt nu nämts, gjort Hr *N.* till hvad han för närvarande är, eller till ett slags *Polisminister*, hvilket han redan som Polismästare ansågs och ännu såsom JustitieKansler anses vara. Här är ej stället att undersöka om en såkallad "*högre polis*" är behöflig och om den kan försvaras; man må huru mycket som helst bestrida båda delarna, nog af: det är ett *factum* att den här fanns, samt att den tillhörde ÖfverStåthållarens egen detalj. Detta *factum* kände, likasåväl som hvar och en annan, Friherre S. då han mottog ÖfverStåthållare-platsen; och det var, under sådana förhållanden, hans ovillkorliga pligt vid emottagandet af denna plats, att antingen göra upphörandet af all "högre polis" till en *conditio sine qua non*, eller att ock förbehålla sig, likasom de föregående ÖfverStåthallarne, inseendet deröfver, om ej för annat dock *för att göra den så oskadlig och så litet vexatorisk som möjligt och framför allt* för att förekomma att den icke skulle falla i Hr N:s händer, *så mycket mer* som, utom alla andra skäl derför, Hr N var en under Friherren subordinerande embetsrum, och *la haute police*, åt denne uppdragen, nödvändigt skulle rubba den administrativa hierarkien samt tillintetgöra och omvända förmanskaps- och subordinationsförhållandet emellan ÖfverStathallaren och hans underordnade *). Erfarenheten under *C. Sparres*, *Mörners*, *Sköldebrands* och *Edelcreutz'* tid har adaga-

*) Ännu tvenne skäl till och de ganska vigtiga, hvarföre Polismästaren aldrig bör inblanda sig eller inblandas uti *la haute police*, vare sig som chef eller agent, och af hvilka Frih. *Sprengtporten* således bort finna sig ytterligare uppmanad, att aldrig tillåta Hr *Nerman* att dermed taga eller erhålla någon befattning, voro: att Polismästaren omöjligen kan hinna att sköta sundhets-, säkerhets- och ordnings-polisen som sig bör, utan denna nödvändigt måste blifva negligerad, i fall han tillika skall befatta sig med den såkallade högre polisen, samt att, om han misstankes för en slik befattning, han omöjligen kan erhålla Stockholms Borgerskaps och invånares förtroende, hvilket det likväl är af högsta vigt att Polismästaren innehar och hvilket den redlige Wannqvist i så hög grad ägde, kanske mest derför, att han var känd af alla för att dermed icke vilja på något sätt beblanda sig. Också dessa omständigheter, jemte flera af de ofvan anförda, voro utan tvifvel bland de skäl, som bestämde Friherre *Nordin* att lemna ÖfverStåthållareplatsen och Grefve *Posse* att icke mottaga den, då man på högre ort ville uppdraga Polismästarebefattningen åt Hr Nerman.

lagt att den såkallade högre polisen kan vara till utan, att det ringaste oroa någon, och till och med *Ugglas'* och *Nordins* exempel hafva visat, att den kan finnas och utöfvas utan att vara genant eller vexatorisk och ge anledning till skandal.

Utgifvarne af de *servila* tidningarna, en *Rothlieb*, och *Huldberg* m. fl. hafva i längre tid varit kända för att stå i hemlig beröring med *la haute police* och att gå densamma tillhanda medelst deras kunskaper; och på detta sätt ser man också uti en nu anhängig, riksnamnkunnig högmålsprocess, en dylik tidningsskrifvare figurera såsom agent åt *la haute police*. Men sedan Hr *Nerman*, redan på Polismästareplatsen kommit såsom chef för den högre polisen i förhallande till dessa tidningsutgifvare, så blef det icke blott med deras kunskaper och de upplysningar, som de i tysthet kunde meddela, som de gingo den högre polisen tillhanda, utan äfven med deras blad; så att ledningen af dessa tidningar utgick från *la haute police*, och Hr N. i sin egenskap af Polisminister äfven blef den servila pressens direktör. Icke blott *Stockholms Tidning* och *Granskaren* voro på detta sätt under Hr N:s högsta ledning; utan de kända *i sända* artiklarna i *Stockholms Dagblad* hafva äfven blifvit genom Hr N:s föranstaltande och på hans befallning i detta Blad införde, när i några särdeles märkliga mål opinionen med riktigt eftertryck skulle bearbetas. Genom denna nya befattning af direktör för den servila pressen, eller af *Polis-upplysnings*-minister, lagd till hans befattning såsom *Polisminister*, skulle naturligtvis Hr N:s vigt och inflytelse ännu mera ökas, i samma mån Friherre *Sprengtportens* aftog, och det dröjde ej länge förrän det öppet syntes, att Hr N. var den egentliga ÖfverStathållaren och i tidningarna öppet sa kallades, fastän Friherre S. såsom sadan figurerade och gjorde representationen. Det har alltid varit vanligt, här som i andra hufvudstäder, att ÖfverStathållaren eller "le Grand Gouverneur" hvarje förmiddag inställer sig vid Regentens levér, för att aflemna sin rapport. Men det började nu omtalas att ÖfverStåthållaren allt mer och mer sällan mottogs vid levérn, men att deremot Polismästaren sa mycket oftare hade audienser och att han såsom den verkligen fungerande ÖfverStathållaren afgaf den dagliga rapporten.

Vid ett sådant förhållande emellan Herr Nerman och Sprengtporten, eller emellan den verklige och den representerande ÖfverStåthållaren, kunde det ej uteblifva, att en spänning dem emellan förr eller sednare skulle uppsta. Hr Nermans föreställning om Polismästareplatsen och att Polismästaren egentligen vore att betrakta som *Domare* och som sådan af ÖfverStathållaren oberoende, samt några befordringsärender inom Polisen, hvilka Hr N. skall hafva afgjort emot Friherre Sprengtportens önskan, lära föranledt utbrottet; och innan kort var schismen icke någon hemlighet hvarken inom Polisen eller för Hufvudstadens Allmänhet. Redan så långt tillbaka som 18[illegible]4, hade det till och med gått så långt att mången i de då, vid Cholerans ankomst till Hufvudstaden, ofta förekommande anfallen i åtskilliga oppositionstidningar emot Hr N., trodde sig upptäcka verkningar af denna schism. Huruvida denna opinion var grundad eller icke, lemna vi derhän; men att den meningen, att Friherre Sprengtporten stod i vissa förtroliga förhållanden till oppositionspressen, icke upphjelpte hans aktier, är en bekant sak.

Men när "ställningar och förhållanden" hade blifvit sådana, att Hr N. på Polismästareplatsen kunde anses som, och i många fall äfven var, den verkliga ÖfverStåthållaren, kan då någon förundra sig öfver, att Hr N. äfven vände sig direkte till Regeringen med sina skriftliga framställningar och ansökningar; eller skulle man ej snarare äga fog till förundran, om han det icke gjort? Men hvad som ovillkorligt bort väcka förvåning och äfven hos många densamma väckt, är att Friherre S. redan *för fyra år sedan*, eller då schismen emellan honom och Hr N. blef stadskunnig, icke yrkade Hr N:s förflyttning från Polismästareplatsen, och i fall detta yrkande ej villfors, begärdte sitt afsked. Friherre Sprengtportens handlingssätt i detta stycke är verkligen exempellöst, och kan aldrig nog tadlas.

Men äfven utur en annan synpunkt tro vi, att Friherre S. långt för detta bort känna sig uppmanad, att nedlägga sitt embete. Ty att, i följd af spänningen emellan Friherrn och Hr Nerman, äfven en köld, minst sagdt, längesedan inträdt emellan honom och Regeringen, lärer väl ej kunna anses tvifvelaktigt; och bör ej innehafvaren af ett vigtigt förtroende-embete, när han rönt sa omisskännliga bevis på saknadt förtroende, som Friherre Sprengtporten, sentera att, i ett *konstitutionelt* samhälle, pligten bjuder att resignera när förtroendet är borta?... Och huru kan man med någon rättvisa göra ett sådant anspråk på innehafvarne af andra förtroende-embeten, om man ej också uttalar det mot Friherren Sprengtporten?

Vi hoppas att *Dagl. Allehanda* nu blifvit "*hemmastadt*" med den egentliga "stridsfrågan", samt *ärligt* upptager och besvarar denna. Vi få derefter se, om till denna artikel nagot behöfver tilläggas.

Ett och annat.

Alla våra tidningar åro uppfyllda med berättelser om Hans Kejserliga Ryska Majestäts oväntade besök. Det tyckes derföre onödigt att upprepa dem.

= Hr Geo. Scott har nu utgifvit sin skrift, som kallas: "*Stockholms Consistorii Sak emot Wesleyanska Methodisterna. Geo. Scotts påminnelser vid Consistorii försvar.*" Vi ämna framdeles närmare skärskåda denna märkliga produkt, och skola då till Hr Geo. Scott framställa åtskilliga "hemställanden" om "råmärkena" för hans andeliga verksamhet. Han står för närvarande inför den Svenska publiken såsom en anklagad och har sålunda rått att försvara sig, liksom han är skyldig sina förmån i England och den religionssekt, hvars talan han för, att göra det.

I den närvarande skriften har han visserligen företedt åtskilliga yttranden, ett slags orlofssedlar, om Methodisterna, bestående mest af komplimenter yttrade af lärde män, som besökt deras sammankomster och der hållit tal, samt af enskilda skrifvelser till honom sjelf, om hans egna och hans frus "förträffliga egenskaper." Men Hr Scott har med intet ord förklarat tillkomsten af den i en Engelsk tidskrift befintliga målningen af Svenska universitetslärarnes ogudaktighet o. s. v. Hr Scott, som förut skymfat Svenska folket inför det Engelska, har allmänt blifvit ansedd för författaren till denna ohyggliga målning. Han är således, denne främling, som med aktning och gästfrihet blifvit emottagen i vårt land, en bakdantare, en belackare, som besöker universitetet för att få tillfälle att svärta dess lärare, och tränger sig fram såsom talare i Nykterhetsföreningar och religiösa sällskaper, för att få tillfälle att afmåla oss såsom försupne och från Christendomen affallne uslingar inför det Engelska folket. Hr Geo. Scott bör besinna, att det är skillnad på det stränga tilltal, de skarpa förebråelser, hvarmed en lagens predikant söker att väcka sina åhörares samveten och mana dem till ånger, och de beskrifningar man författar om ett folk inför ett annat. Då nu detta Hr Geo. Scotts ohöfliga sätt att skrifva om Svenska folket blifvit framdraget i ljuset, tillstå vi att det förundrat oss, att se ett sådant bakdanteri förbigånget af de öfriga tidningarna. Utan afseende på det juridiska förhållandet med sjelfva Methodistiska församlingen, torde denna speciella del af "saken", som sålunda rör vår nations heder, böra framhållas. Det enklaste sättet att slita den nu i många hänseenden obehagliga tvisten, vore väl, om Hr Scott frivilligt lemnade det land han skymfat. Det bör för honom sjelf vara kärt att få slippa från detta förkastade folk, der hans heliga blickar endast mötas af fylleri, vantro och gudlöshet.

= Då Fredrikshalls fästning höllls innesluten af Svenska armén, gjordes ofta larm, så att de belägrade beständigt oroades och måste vara på sin post. Bland det gyckel, som Svenskarne då hade för sig, hör äfven ett eget sätt att reta Norrmännen, uppfunnet af Nerikes hussarer. Då och då utbådo de sig af sina officerare tillstånd att rida uppför höjden och skjuta på fästningen. Denna manöver utfördes så, att vanligen två hussarer, skylda af den branta sluttningen, redo uppför densamma. Så snart de blefvo synliga till fästningsvallen, gåfvo de sina hästar sporrarna, sprängde upp på kanten af backen och afskôto sina pistoler, ehuru hållet var alldeles orimligt. Derefter kastade de hastigt om och flögo i sporrstreck utför höjden tillbaka. Norrmännen skôto alltid ett kanonskott efter dem, men beständigt fårade kulan endast kanten af höjden, sedan hussarerne redan voro nedanföre i all säkerhet. Sjelfva kanten, som sålunda upplöjdes af de Norrska kulorna, kallades af de gycklande hussarerne: "Fredrikshalls potatisland."

= Under sista fälttåget i Norrige skulle en bataljon Södermanlänningar intaga en liten by. Svenskarne möttes af en liflig eld ur stugorna, och en häftig skottvexling földe den ena krigaren efter den andra. I synnerhet stupade många Svenskar för en Aggerhusjägare, som uppklättrat på ett stugutak och, skyld bakom skorstenen, oupphörligt laddade sitt gevär och med utomordentlig skicklighet träffade den ena Sörmlänningen efter den andra. Mer än en salva riktades mot den djerfve jägaren, omkring hvilken kulor och stenflisor från den träffade skorstenen surrade. Men han förblef oskadd och fortsatte nederlaget. Bland Svenskarne stod en underofficer, som ännu lefver, en utmärkt skytt. Han tog gevåret af en korporal, som var hans närmaste man, och lade till ögat. Han hade icke väntat många ögonblick, förrän Norrmannens gevärspipa visade sig bredvid skorstenspipan, bajonetten riktade sig, ett dödens pekfinger, mot Svenska lederne och ett halft hufvud tittade fram bakom den spända hanen. I samma ögonblick skôt underofficeraren. Norrmannens skott brann också af, men i luften. Han kastade hufvudet tillbaka, och ramlade baklänges ned ifrån taket. Då byn blef intagen, voro några soldater nyfikne att se den skjutne jägaren. Det befans då, att kulan gått rakt in i hans högra öga.

Skatboet i Logården.

A.

Hvad ser jag väl? En näsvis skata
I Kungaborgen byggt sitt bo,
Och sitter der i ostörd ro,
Och kläcker ungar ut, som en gång hoppa, prata!
Och skratta utan blygd i häckar och bersår,
Som doften af Jasmin med den af rosen blanda,
Der Prinsar leka, ja, i Majestätets spår.

B.

Hvad undrar du derpå? Det hör till tidens anda.

—n.

Till Salu:

Af trycket har utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 skill. B:ko, häftadt i kulört omslag:

OM DE LÄGRE FOLKKLASSERNAS UPPLYSNING,

af

C. A. AGARDH,

Biskop i Carlstad.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 15 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 47. 1838.

Fredagen den 15 Junii.

FENNIA.

Vårisviggarne.

”Jag mins ett tjäll, som låg i djupan dal,
Kring hvilken snöomhöljda furar stodo,
Orörligt, — fast der stormen qvad sin likpsalm —
Likt höga prester uti mjällhvit drägt,
Som mumla doft ett requiem invid
En flickas kalla, slutna graf. Men tung
Satt drifvan uppå hyddans sjunkna tak,
Som silfverkronan på den gamles hjessa.
Då söktes opp af vårens sol igen
Den nejd, som ren han längesedan bortglömt,
Der den af Nordens midnatt skymdes; brustna,
Snart föllo, länk för länk från insjöns öga,
De fjäll, som gjort det mörkt — då löstes
Från lundarna de stela mantlar, hvilka
Dem dittills tryckt, och uti sommardrägten
De stego lätta fram, och lyfte åter
Med glädje gröna qvistar, att välkomna
Den gud, som blickade med kärlek ned
På deras gåfvor. Drifvan, hvilken hvilat,
I ostörd ro på hyddan, sjönk på en gång,
Liksom ett bröst, som draqer efter andan,
När, oförväntad, glädjen nalkas det:
Och plötsligt fästes vid dess rand en krans
Af isbriljanter, som kring flickans hals
En rad af hvita perlor. Vänlig log
Och mild mot dem också en solskensblick.
Då skimra de af fröjd, och glädjetårar
Från dem mot mörka jorden långsamt tillra.
Men jag såg länge på dem, och mig tycktes,
Att deras lott var ljuf, när vårens sol
Försmälte deras dödsköld, och då de
Inför dess ögon fingo sorglöst lifvas.
Och när jag bortgick följde minnet mig
Af deras lycka — fastän klädd i is.

Jag återvände snart. Ack! ej ett spår,
Som burit vittne om dem, återstod, —
Om dem, jag sälla prisat nyss. Nu alla
Förgråtna ren, på denna korta stund
Till intet sjunkit, voro borta, borta —
För att ej återvända mer, desamma.
Men då mig syntes deras öde hårdt,
Att spårlöst så försvinna ifrån jorden.
Af vemod fylldes hjertat, tusen tankar
Tillika storma in på det, och länge
Af ingen makt de kunde slås tillbaka.

Men än en gång jag styrde mina steg
Till dalen. Se! vid blomma blomma stod;
De bundo skönt sig sjelfva till guirlander,
Som hyddan kransade, likt barnaskaran
Sin moder, då den dagen åter grytt,
Som tände ljuset på dess lefnads morgon.
Men ljufva dofter flögo ifrån dem,
Att lena vingar breda på hvart bröst;
På dem hvart öga hvilade förnöjdt,
Och vederqvicktes, sedan vägens flygsand
Förblindat det. Då tänkte jag igen
Uppå den krans, som förr jag hade skådat
Kring samma tjäll, och åter tycktes mig
Så ljuf dess lott. Den vissnat bort i våren;
Men i sin gjutna tår en gärd den lemnat
Till dalens fägring, till dess söners fröjd,
Fast blott en blommig graf af dalen skänktes
Åt henne, fast ej dessa tänkte mer
Derpå, att hon sitt vårbelysta lif,
Det hastigt slocknande, för deras glädje
Så gerna gifvit; fast de henne glömt,
Liksom hon aldrig hade gladt sig åt
Den sköna sol, som då, i all sin prakt,
I sommarns kröningsskrud, ibland dem dröjer.”

Detta stycke utgör början af en vitter ströskrift, som utkommit i Finland under namn af ”*Jääkynttilet*”, ett ord, som betyder ”*ispiggar*”, eller enligt den etymologiska härledningen «*isljus.*« Sjelfva skriften innehåller hufvudsakligast en utförlig recension öfver Runebergs *Elgskyttar* och *Hanna*. Då den Finske skalden äfven hos oss vunnit ett stort anseende, måste det vara intressant att se honom bedömd i sitt hemland. Hr Cygnæus, den genialiske författaren till ströskriften, är hänförd af kärlek och beundran för den Runeberg,

och genomgår hans arbeten utförligt. Han visar huru de äro rent nationella, ehuru författade på Svenska språket. Hvad som yttras om de Finska runorna och den vigtigaste af dem, benämd "Kalewala", förtjenar också uppmärksamhet. Hr Cygnæus slutar sin recension med följande förutsägelse:

"Det visar sig klarligen, att det Finska folket ej *helt och hållet* skall försvinna från jorden.

När sekler, ilande öfver detsamma, utnött sina isande vingpar, när tidernas flod, öfvermäktig blefven, bryter sina dammar och rifver opp Suomis jord, så att den måste uppsluka sina sista söner — eller desse, matade af flärd och vanställde af begäret att härma främmande seder och tänkesätt, vackla fram, sjelfve glömske af fädernes, redan oigenkännelige vordne — när, med ett ord, Finlands (oaktadt den politiska obetydenhet, hvartill det alltid varit och alltid skall förbli dömdt) poetiska, kraftfulla, herrliga mannaätt längesedan är förgången, och hvad deraf än återstår, skymmes af förbleknande traditioners slöja — då skola Kalewala och Elgskyttarne vara det Herkulanum, det Pompeji, hvilka de, som upptändas af lust att ansigte mot ansigte ännu skåda den höglagda nationen, framdraga i ljuset. Liksom vandrarn uti de sålänge skendöda Romarstäderna ännu ser det flydda Romarlifvet endast *slumra*, så skall man känna, huru det Finska folklifvet andas, fullt af värma, i de sånger, Lönnroth samlat och i dem, som Runeberg diktat, och man skall ära äfven oss, deras samtida, emedan sådana män kunnat ibland oss uppstå, och emedan det tages för afgjordt, att vi dem älskat och ärat."

Ett och annat.

Närvaron i Hufvudstaden af de Höge Resande, som hedrat Sverige med deras besök, har under några dagar så uteslutande fjettrat allmänna intresset och sysselsatt allas uppmärksamhet, att knappt något annat ämne kunnat i ringaste mån tillvinna sig en del deraf. Hr *Ole Bulls* hårvaro och väntade konsert, hvilken Dagligt Allehanda Red. med knåfall *"på ett helt Brödrafolks"* vågnar utverkat, voro till och med nästan glömde. Endast Svea Hofrätts, eller egentligare taladt, Hofrättsrådet *Hindbäcks* divisions märkvärdiga val af Jurymän uti högmålsprocessen mot Hofrättens förre ledamot, Assessor *Crusenstolpe*, hvilket verkade på allmänna känslan som ett elektriskt slag, gjorde en så utomordentlig sensation, att hvarken revyen på Ladugårdsgårdet för Kejsaren och Storfursten, eller musiken i Logården, eller fêten på slottet, förmådde hindra att det ännu samma eftermiddag och afton utgjorde ett allmänt samtalsämne. Utan tvifvel är också detta val för nationen ett högst upplysande bevis på samhällets nuvarande belägenhet, ett sårdeles karakteristiskt symtom af — *"ställningar och förhållanden."*

H. K. H. Cesarewitsch har i dag, åtföljd af H. K. H. Kronprinsen, afrest till Rosersberg, Upsala och Dannemora, och Allmänheten torde väl ock nu begynna att återkomma med sin uppmärksamhet på de ämnen, hvilka före de Höge Resandes hitkomst så lifligt sysselsatte densamma, och som under de sistförflutna dagarna varit nästan bortglömda. Ibland dessa ämnen intager utan tvifvel det spända förhållandet emellan ÖfverStåthållaren och Polismästaren det första rummet, och Allmänheten äger fog att med nyfikenhet afvakta utgången derpå. Så mycket förunderligare är det då, att de tidningar, som exklusift skola egna sig åt de allmänna angelägenheterna, och som i början, når saken blott angick en isolerad, föga vigtig biomständighet, derom hade dagligen så mycket att orda, nu i hast blifvit så tysta och vissa så föga intresse derför, sedan *hufvudfrågan*, utan deras förtjenst eller förskyllan, kommit fram och ämnet blifvit i ordets egentligaste bemärkelse, och kanske mer än något annat i närvarande tidpunkt, en *allmän* angelägenhet. Allmänheten underrättas icke en gång af dessa tidningar, huru målets utveckling avancerar. Det är nu icke mindre än fjorton dagar sedan ÖfverStåthållaren erhöll remissen eller *Regeringens befallning*, att utlåta sig öfver Hr *Harlingsons* permissionsansökning och förslag för Häradshöfdingen *Hultberg* att under permissionstiden förestå Polismästaretjensten, och vi anse det alldeles otänkbart, att Hr ÖfverStåthållaren dröjt så länge att efterkomma denna befallning och icke redan afgifvit det åskade utlåtandet; helst når frågan är så ytterst enkel, så nära rörer både Friherrns eget personliga anseende och hans Embetes värdighet, och når till på köpet han i sjelfva verket nu haft mer än två månaders tid att derpå betänka och bereda sig, eller alltsedan Hr Harlingssons första memorialer till honom och Regeringen i en nästan identisk fråga ingåfvos. Hvarföre meddela då ej *Dagligt Allehanda* och *Aftonbladet* ÖfverStåthållarens utlåtande? . . . En spaltfyllnad, som med mera begärlighet skulle af Allmänheten inhämtas, kunna de säkerligen icke öfverkomma. Och om Hr ÖfverStåthållaren, emot all sannolikhet, ännu icke skulle hafva besvarat remissen, hvarföre underrätta de åtminstone icke Allmänheten derom?

Det vore bättre att Dagligt Allehanda sålunda oaflåtligt följde målet, än att polemisera mot *Freja* på ett sätt, som alltförmycket liknar Aftonbladets manér, öfver hvilket Dagligt Allehanda likväl fört så bittra klagomål, när det gällt dess egen Redaktion. Freja har alldeles icke gjort någon *"frontförändring"*, eller för någon *"tagit parti"*, såsom Dagligt Allehanda behagar föregifva. Freja har endast ledt diskussionen ifrån ytan till botten, ifrån en obetydlig biomständighet till *hufvudsaken*, och betraktat denna *i hela sitt sammanhang*; det enda villkor, under hvilket, efter Frejas öfvertygelse, politiska diskussioner kunna blifva upplysande och nyttiga. Freja hyser ännu den öfvertygelsen, att det var högst otillbörligt att i *officiella* bladet låta införa en offentlig skrapa mot en Embetsman, för det att han gjort hvad Regeringen förut gillat och godkänt, helst når dertill kom, att han sannolikt icke vidtagit åtgärden utan derom erhållen vink från sådant håll, som af 99 em-

betsmån bland 100 skulle ansetts gållande och efterkommits utan skriftlig befallning. Freja anser det ännu oriktigt, att, såsom det skedde i Dagligt Allehanda, påstå, det Polismåstaren med sitt memorial af den 9 Maj *förbigått* sin chef, då Hr Harlingsson redan så långt förut som den 3 April med ett memorial i samma ämne vändt sig just till Hr ÖfverStåthållaren och på samma gång till denne öfverlemnat det till Regeringen ställde memorialet. Freja har *aldrig* påstått det vara i sig sjelf stricte formenligt, — det är blott Dagligt Allehanda, som åt Frejas ord gifvit denna tydning, — att Polismåstaren vänder sig direkte till Regeringen med sina framställningar, vare sig med eller utan förbigående af ÖfverStåthållaren; men Freja har funnit och finner det ännu vara både löjligt, oriktigt och oråttvist, att *nu*, för Hr ÖfverStåthållarens skull och å hans vägnar, göra så mycket väsende öfver Hr Harlingssons åtgärd och derför uppröra himmel och jord samt anfalla honom såsom den i *första rummet*, ja såsom *den ende* felaktige, då han likväl icke annat gjort än följt ett af hans företrädare vedertaget bruk, hvilket *af Regeringen* blifvit godkändt, hvilket äfven Hr ÖfverStåthållaren sjelf låtit utan anmärkning passera och följaktligen gillat *), och för hvars införande således just Hr ÖfverStåthållaren sjelf, om än sent, bör få uppbära tadlet, såsom den hufvudsakligen felaktige. Manövern, att hvälfva skulden ifrån den högre på den lägre, från den groft felaktige på den obetydligt felande, eller ensamt på Hr Harlingsson, för att derigenom om möjligt sopa rent för Friherre Sprengtportens dörr, är hvad Freja icke kunnat med tystnad åse och gilla; men detta är något helt annat än att *"taga parti"*; Freja vill blott råttvisa, men råttvisa *åt alla*.

För öfrigt innehåller Dagl. Alleh:s uppsats i går åtskilligt, som röjer mycket förhastande och väl tål att justeras, likasom dess föregående artiklar i detta ämne. Dagl. Alleh. säger t. ex. att Frih. S. *"låtit öfvertala sig att behålla Öfverst.Embetet."* Vi befara, att det förhåller sig med detta föregifna *"öfvertalande"*, som med de der *"allvarliga protesterne"*, som Dagl. Alleh. i ett föregående N:r omtalat, men hvilka ha det felet att de *aldrig afhörts*. Högst besynnerligt, ja i yttersta grad otroligt förefaller det med råtta, att den mannen, skulle blifvit öfvertalad att qvarstadna på sin plats, hvilken, efter hvad Allmänheten tyckt sig förmärka, fått så många indirekta inviter, att lemna den; vi bedja i detta hänseende Dagl. Alleh. att kollationera hvad *Svenska Minerva* för några dagar sedan så signifikatift yttrade om eldsvåda i ÖfverStåthållarehuset. Dagl. Alleh. medgifver också, att Frih. S. på ÖfverStåthållareplatsen saknat det stöd och förtroende ofvanifrån, som man på denna plats bör äga, och att sådant bordt för honom vara ett gällande skäl att långt för detta begära sitt afsked. Men når Dagl. Alleh. medgifver detta, och Hr ÖfverStåthållaren *icke* inlemnat sin dimission, huru kan då Dagl. Alleh. finna underligt, att Regeringen åtminstone på Polismåstareplatsen önskar äga en man, till hvilken den kan hysa fullt förtroende. Båda platserne äro, enligt Grundlagen, *förtroende-embeten* och, medgifvom det, *ganska vigtiga* förtroende-embeten; och skulle då Dagl. Alleh. ens kunna anse det rätt, att Regeringen besatte begge embetena *så*, att den icke hyste förtroende till innehafvaren af någondera? Vi, som så mycket som möjligt skulle vilja afhålla oss att följa Dagligt Allehanda in på ett så obehagligt ämne, som diskussionen af personligheter, bekänna gerna, att, i den ställning, som alla dessa förhållanden kommit genom Friherre Sprengtportens förvållande och inkonstitutionella qvarstående på ÖfverStåthållareplatsen, det synes oss hvarken underligt eller orätt, att Regeringen åtminstone på Polismåstareplatsen önskar att äga en man med dess fulla förtroende, och deruti se vi för vår del förklaringsgrunden till de sista veckornas förcteelser. Kanhända ha vi häruti bedömt förhållandet oriktigt, men denna förklaringsgrund har synts oss den naturligaste och plausiblaste. Dagligt Allehanda kan också ej underlåta detta tillfälle, att inlåta sig på personligheternas område, samt att, enligt sin vana utan anförande af skäl och bevis, utdela videtur med hyperboliskt ros och lika hyperboliskt tadel. Vi vilja ej med Dagligt Allehanda beträda detta fält, emedan vi då skulle råka i alltför stor vidlyftighet, aldenstund vi tro oss förpligtade, då vi yttra berörn eller klander mot personer, att stödja både det ena och det andra på anförda skäl, fakta och bevis. I afseende på den hymn, som Dagligt Allehanda ordentligen uppstämt till ÖfverStåthållarens åra — ett formligt åreminne åt hvilket han åtminstone i lifstiden får fröjda sig i fall han efter döden ej skulle tillgodonjuta något åreminne af Svenska Akademien — så lyckönska vi Dagligt Allehandas Redaktion till sin stora intimité med Hr Baron och ÖfverStåthållaren, så att den fått tillfälle att erfara och kunna öfvertyga sig om hans *"ovanliga* bildning, hufvud och savoir-faire." — Författaren af dessa rader, hvilken blott såsom åskådare, men icke utan uppmärksamhet, i en mängd år följt Hr Friherrns offentliga verksamhet både som ÖfverStåthållare och Representant, har ej lyckats att bemärka denna stora öfverlägsenhet eller något sårdeles *"ovanligt"*; författaren vill emedlertid icke bestrida Dagligt Allehandas Redaktionens omdöme, han önskade blott att få se några *bevis* anförda derför. Men hvad beträffar *"den odelade aktning och det fulla förtroende"*, som Dagligt Allehanda lika oinskränkt försäkrar att Hr Friherrn skall förvärfvat *"bland alla klasser af medborgare"*; så befara vi, att detta tål någon inskränkning. Vi hafva till ex. hört ganska många aktningsvärde medborgare utur den *konstitutionella* synpunkten tadla Hr Friherrn för hans qvarblifvande i flera år på ÖfverStåthållare-platsen såsom figurant, då en annan, hans underordnade, åtnjöt förtroendet och var den verkliga ÖfverStåthållaren; vi ha hört ganska många aktningsvärda embetsmän, i *ordningens* intresse och utur den *administra-*

*) När så förhåller sig, hvilket Dagligt Allehandas Redaktion ej lärer kunna bestrida, så torde också Dagligt Allehandas Redaktion benäget inse, huru litet på sitt ställe det är att fortfarande orda om att Hr Harlingsson i denna sak åsidosatt *"stadgade* former."

tiva synpunkten, icke mindre härutinnan ogilla Hr Friherrns handlingssätt, och beklaga det skådespel af schism, upplösning och oordning, som för allmänheten blifvit gifvet så nära thronen och i sjelfva spetsen af administrationen. Och månne ej Dagligt Allehandas Redaktion för öfrigt här förvexlat *popularitet* med aktning och förtroende, som likväl äro ganska olika ting. Hvilken hög embetsman, som *söker* popularitet, erhåller den ej? — denna konst är ej svår. Hvilken högembetsman har t. ex. en så stor, en så kolossal *popularitet*, som nuvarande Förste TeaterDirektören, Hr Presidenten *Westerstrand*; men skulle väl Dagl. Alleh. derföre på allvar vilja påstå, att Hr Westerstrand *såsom Teater-Direktör* verkligen åtnjuter *"odelad aktning och fullt förtroende?"*... Förundrat oss har det slutligen på det högsta att se Dagl. Alleh. uppräkna, såsom ett slags förtjenster hos ÖfverStåthållaren, och såsom vigter de der åfven böra gälla i hans vågskål, att Hr Friherren är utaf en *"lysande"* (?) familj, och att han är besvägrad med D. Ex. Grefvarne *De Geer* och *Brahe!!!* *) Men detta är en efterbörd efter hymnen, en dessert till den poetiska utgjutelsen, med hvilken meningen förmodligen är att man ej skall vara så nogräknad. — Kontraster höja effekten och klart är, att, då den 'storåttade" framställes i så skinande drägt, "vanbördingen" Harlingsson, för att fortsätta den gamla aristokratiska jargonen, skulle afmålas med så mörka färger som möjligt. Hr Harlingsson har likväl varit embetsman, som vi tro, i närmare trettio år, och deribland Ledamot af Hufvudstadens Magistrat samt Kåmnerspreses i sju eller åtta år; och under denna tid hafva vi ej hört Hr Harlingsson beskrifvas hvarken såsom en overksam idiot eller såsom en lycksökare; ej heller ha vi hört att han såsom Domare haft någon aktion mot sig; och rum på Rådmansförslag ernås, såsom bekant är, genom Borgerskapets val och således första rummet derå ej utan dess förtroende.

*) Hvarföre ej äfven uppräkna Friherrns hela slägtregister och omtala huru många Grefvinnor som äro hans Kusiner, Tanter o. s. v.

Red. har ej velat vägra införandet af nedanstående insända uppsats, på det att alla opinioner, huru de än må vara beskaffade, måtte få tillfälle att uttrycka sig, fastän författarne i Freja ingenting mindre än dela Insändarens farhågor vare sig för Methodister eller Jesuiter.

(Insändt.)

Ett ord om Wesleyanska Methodisterna och Stockholms Consistorium.

Då Herrar Scott och Owen uti deras underdåniga ansökan endast anhållit om Nådigt tillstånd att äfven på Svenska språket Wesleyansk-Methodistisk Gudstjenst må få hållas; så synes Consistorii, ehuru grundliga och vidlyftiga försvar för dess åsigt att bestrida en sådan tillåtelse, likväl vara stråckt utöfver gränsen af det behöfliga. Ju mera man söker utveckla en enkel fråga, genom anförande af en mängd till densamma ej bestämdt hörande motiver, destomera invecklar man densamma, så att sjelfva corpus delicti slutligen förloras alldeles ur sigte. Hvarje främmande religionssekt äger, enligt våra grundlagar, en obestridlig rättighet att härstädes utöfva sin religion. Härmed kan naturligtvis icke vara någon annan mening, än att denna utöfning sker på det språk, som hvarje sekt förstår, eller är van att förrätta sin Gudstjenst på. Men Methodisterne, som härmed icke äro nöjde, utan äfven vilja på Svenska språket hålla Gudstjenster, måtte således hafva någon särskild afsigt härmed, och är det just denna afsigt och ingenting annat, som bort blifva föremål för Consistorii närmare granskning. Utan att behöfva ingå på gissningens osäkra område, tyckes det ligga för öppen dag, att denna afsigt icke kan vara någon annan än att göra proselyter, ty då Methodisterne icke allenast vilja hålla Gudstjenst för sig sjelfva, hvilket ingen nekar dem, utan äfven för oss Svenskar, kan afsigten med den Methodistiska Gudstjensten på Svenska omöjligen vara någon annan, än den här uppgifna. Det återstår således endast att utreda, huruvida våra lagar tillåta ett öppet och oförtäckt proselytmakeri, eller ej. Ins. anser sådant vara bestämdt stridande mot våra samhällsförfattningar.

Frågan är emedlertid af yttersta vigt, ty erhålla methodisterne hvad de begära, hafva ock alla andra religionssekter med detsamma fått en lika rättighet, emedan en och samma sak icke lårer kunna beviljas för den ena och nekas för den andra. Beviljas derföre Methodisternes anhållan, skola Catholikerne ej blifva sena att rycka upp i ledet, och Sverige således återfå jesuiterne med alla deras ränkor oeh djerfva herrsklystnad, samt den all religion och all moral förstörande praxis, att mot penningar köpa sig syndaförlåtelse, icke allenast för de synder, som blifvit begångna, utan äfven för dem, som i framtiden kunna begås.

Hatare af alla slags Jesuiter.

Till Salu:

Af trycket har nyss utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko häft.:

X. Y. Z.

eller

Hvem rår derför?

Samtalsämne för dagen.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 19 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 48. 1838.
Tisdagen den 19 Junii.

BEJA.

Öfverståthållaren och Polismästaren.

III Artikeln.

Redan för omkring en vecka sedan har, enligt upplysning, som vi erhållit i anledning af uppsatsen uti sista numret af detta blad, Herr Baron och ÖfverStåthållaren till Kammarexpeditionen inkommit med svar å Regeringens remiss eller utlåtande öfver Polismästarens ansökning om permission och hemställan att Häradshöfdingen *Hultberg* måtte förordnas att under permissionstiden Polismästaretjensten förestå. Man äger således något skäl till förundran deröfver, att de tidningar, som så lifligt fört Hr ÖfverStåthållarens talan, icke redan i förra veckan offentliggjort ÖfverStåthållarens utlåtande och låtit Allmänheten veta hvad ÖfverStåthållaren har att säga, då han sjelf talar eller i egen person yttrar sig. Hvad kan vara orsaken till denna senfärdighet? . . . Månne skälet är, att Hr Baron och ÖfverStåthållaren uti sitt utlåtande ändtligen *nödgats vidgå* förhållanden, hvilka väsendtligen förändra sakens utseende, hvilka ge en uppenbar dementi åt dem som fört hans talan, och som ådagalägga, att desse blifvit från de »*tillförlitlige hållen*» rent af förde bakom ljuset? . . . Är, med få ord, orsaken den, att Hr Baron och ÖfverStåthållaren nu funnit sig föranledd att *sjelf medgifva och erkänna*, att hvad som å hans vägnar blifvit i tidningarna anmärkt mot Lagman *Harlingsson* såsom en gruflig oordning och ett oerhördt tilltag af insubordination, är ingenting annat än hvad under Hr H:s företrädare blifvit *mer än en gång* praktiseradt, utan att Hr Baron och ÖfverStåthållaren *då deremot gjort någon anmärkning eller invändning*, eller låtit förspörja ringaste tecken till de der »*högst allvarliga protesterna*»; hvilka, i fall de ägt rum, följaktligen måste hafva varit af det modiga och tappra, ehuru något tysta slaget, som kallas att »*knyta näfven i byxsäcken.*» Vi medgifva ock, att för de tidningar, som så ifrigt uppträdt såsom Hr ÖfverStåthållarens sakförare, det ej måtte vara roligt, att offentliggöra ett utlåtande, hvaruti hufvudmannen sjelf gifver dem dementi, och att det således icke är underligt att de i det längsta dermed draga på tiden.

Uti det afgifna Utlåtandet skall nemligen Hr Baron och ÖfverStåthållaren, såsom vi med fullkomlig tillförlitlighet hört uppgifvas, hafva vidgått, att förut "*någon gång*" inträffat, det Polismästaren vändt sig till Regeringen med skriftliga framställningar, och att detta skett "*oanmärkt*", eller utan att Hr Baron och ÖfverStåthållaren dervid haft någonting att anmärka. Uttrycket, "*någon gång*", är väl obestämdt; men då det är ett obestridligt *factum*, att Hr H:s företrädare vid *åtskilliga* tillfällen vändt sig direkte till Regeringen, så lärer det af Hr Baron och ÖfverStåthållaren begagnade uttrycket ej kunna tolkas annorlunda än som ett medgifvande deraf. Derjemte skall Hr Baron och ÖfverStåthållaren hafva föreslagit Registratorn vid ÖfverStåthållare-Embetets Kansli Hr Assessoren och Riddaren *Kihlstedt* och Sekreteraren vid ÖfverStåthållare-Embetet Hr Lagman *Edelstam*, att, hvar sin månad, förestå Polismästartjensten under de tvenne månaders tjenstledighet, som Herr Harlingsson begärt. Några vidare detaljer anse vi öfverflödigt att anföra, då vi ej kunna hysa något tvifvelsmål om, att sjelfva dokumentet snart blifver af de andra tidningarna in extenso meddeladt.

Sedan ÖfverStåthållarens utlåtande inkommit voro således handlingarna i detta mål redan kompletta, att i sista konselj föredragas. Frågan lärer likväl ej hafva då förevarit, och först i nästa konselj kan man vänta att se den afgjord, i fall den ej på nytt skulle »*ajourneras.*» Utgången blir emellertid högst intressant att få erfara. *Dagligt Allehanda* har uppmanat Regeringen att icke upptaga Hr H:s ansökning; men då Regeringen icke ex incommunicato afvisat densamma, utan formligen derå beslutat remiss, så kan den ju redan anses vara upptagen. Och om meningen med en förklaring, att Hr H:s ansökning icke kunde till pröfning upptagas, vore, att gifva Hr H. en skrapa, så skulle ju Regeringen derigenom begå den löjligheten, att äfven skrapa *sig sjelf*; enär den förut åtskilliga gånger omedelbart upptagit och afgjort såbeskaffade framställningar ifrån Polismästaren, — *en gång till och med*, såsom vi hört sägas, *utan att ÖfverStåthållaren deröfver blifvit hörd*, — samt

den vid alla dessa tillfällen icke funnit något oriktigt eller formstridigt vara begånget hvarken å dess egen sida eller å Polismästarens. Och huru skulle det dessutom vara förenligt med rättvisan att gifva en skrapa eller tillrättavisning åt Hr H., utan att med detsamma äfven tilldela en allvarsam skrapa åt Hr H:s företrädare, som infört detta bruk och en icke mindre allvarsam tillrättavisning åt Hr Baron och ÖfverStåthållaren, som så litet iakttagit sin *»befälsmyndighet»* att han låtit detta bruk införas och blifva häfdvunnet, utan att göra anmärkning dervid och fästa Regeringens uppmaning på dess formstridighet. Med få ord: skulle här någon skrapa kunna komma i fråga, så måste snart sagdt hela verlden skrapas, och den, som i första hand träffades af densamma, vore just Regeringen sjelf, eller den som skrapan utdelat. Att skrapa Hr H., men icke hans företrädare och ÖfverStåthållaren, vore väl dessutom, den grofva orättvisan oberäknad, ungefär lika klokt och konseqvent, som aktionen mot Hr *Svederus*; och det är bekant huru hela Allmänheten bedömt denna aktion. En skrapa tilldelad Hr Harlingsson skulle helt och hållet vara att föra i samma kategori, som åtalet mot Hr Svederus för det att han uppträdde och försvarade Regeringens åsigt.

Ett besök i Jäders Kyrka.

I Jäders kyrka, i en föga besökt trakt af Södermanland, hvilar stoftet af den största, enskilta personlighet, Svenska Historien har att uppvisa, af Axel Oxenstjerna. En enkel trädkista, beklädd med svart kläde och omgifven af en silkesfrans, gömmer benen af Gustaf Adolfs vän och "sin tids orakel." ("Sui temporis oraculum", såsom författaren till ett i sednare tider i kyrkan uppsatt svassande epitafium nämner honom). Den hand, som, med ett slag af Direktorns för Evangeliska förbundet ordförandeklubba, bjöd tystnad bland furstar och på kartan bestämde gränsorna för deras besittningar, denna rättvisans hand (ty en redligare minister torde sällan ha gifvits), och länge nog Protestantismens högra hand, multnar här bort i de tysta hvalfven, der Lehnbergs beryktade fras en gång torde slå in, att de ljuda odödlighet och gömma förgängelsen. Ty huru lumpen är annars den odödlighet, som vill tvinga sig på oss i dessa brokigt målade vapen, kyrkväggarnas skråpmöbler, som på grafvarna för döfva öron predika om en längesedan död och begrafven aristokrati, hvars anor åro Sveriges olyckor, till hvars bragder höra Johans brodermord, en god del af Christinas dårskaper, kanske Carl den X:s död och temligen säkert Carl den XII:s, en aristokrati, som med stora talanger uppförde farsen af frihetstidens venalitet, småaktiga partisinne och judiska egennytta — och tiden var väl vald, ty Fredrik den I var en ypperlig personage i en opera Buffa, en Falstaff på thronen, och Adolf Fredrik, latare och trögare, än det ens är tillåtligt för en Österländsk despot att vara det, spelade, fastän med en snillrik gemål vid sidan, i mera än ett hänseende, "den bedragne Baschan" — en aristokrati, som, sedermera onaturligt sammanvigd med Jakobinismen, i ett temligen oenigt äktenskap födde mordet på Gustaf III, och nu ändtligen undergått sin sista reduktion — den allmänna opinionens — lika rättvis som Carl XI:s, men mera hårjande, än den, ty den gällde blott egendom; denna gäller tillvarelse.

Äfven Axel Oxenstjerna var en aristokrat, men han förstod detta ord i sin rätta betydelse. Huru yfvas icke hans afkomlingar ikring honom i sina präktiga kopparkistor med frälsaren på locket och frälsemannens afdöda högmod derinom. Kunde de icke, lefvande, skänka något åt eftervärlden, ville de åtminstone göra den en present af sina balsamerade lik. Huru olik dem ligger ej då den gamle Rikskansleren! A. O. G. T. S. M. S. R. C. (Axel Oxenstjerna, Grefve till Södra Möre, Svea Rikes Cansler), se der inskriften *) på den dyrbaraste reliken af Svensk statsmannaduglighet och Svenskt medborgsmannasinne. Det är dock en chiffer, som hvarje Svenskt hjerta förstår. Huru mången hög herre skulle icke i våra dagar försmå en så enkel inskription, som med sina initialer, kanske tio år härefter kunde bli obegriplig, liksom så mycket annat af sednare tiders tilldragelser. Kanske skulle till och med verlden tro, att under dessa mystiska bokstäfver låge, såsom ordspråket säger, en hund begrafven, något öfvernaturligt funder, ty det händer ofta, att *de* efter sin död göras till trollkarlar, som under sin lifstid aldrig varit det. Kunde dessa herrar icke, såsom Axel Oxenstjernas fränder och bisofvarne i hans graf, låta sina anor, vapen vid vapen, göra en rund kring kistans lock, måkta de säkert fylla en gafvel deraf med sina titlar — ett godt fyllningsämne bland det andra stoftet — i grafvarna.

Det ypperliga kläde, hvarmed Rikskanslerens sista sofrum var beklädt, hade ännu fullkomligt bibehållit sig. Bokstäfverna, som utgjorde inskriptionen, voro af en slags hvit bandväfnad, ej af silfver. Det rum, der Axel Oxenstjerna hvilar, behöfver icke af den skimrande metallen låna någon glans. Man talar om minnets tempel. Ett sådant är det låga, trånga grafhvalfvet i Jäders kyrka. Der håller historien sin gudstjenst, och Svenska häfden har der ett högaltare. Hon är ännu nog mycket Katolik att räkna sina helgonskrin. Och säkert förtjenar den, som i ett halft sekel upplyst och högsint vakade och verkade för Sverige, mera eftervärldens kanonisation, än den, som i strid med verlden och sitt eget kött, under fastor och penitenser, kifvade sig till denna åra, svalt sig till helighet, piskade sig till martyr. Fördomen kan ofta vara poetisk, någon gång storsinnad, men hvad som från grunden är en irring, kan svårligen i utöfningen bli en dygd.

Är det sannt, att vid missnattstid, de dödas stämmor höja sig i grifterna, skulle det vara afundsvärdt

*) Så långt man i anseende till kistans inklämda belägenhet mellan tvenne andra kistor kan läsa den. Namn och Grefvetiteln stå på högra sidan. Embetena på den venstra. På grafven vid hufvudet: I. H. S.

att, lyssnande, luta hufvudet mot randen af den tunga sten, som betäcker Oxenstjernska grafven. Dit borde våra statsmän vallfärdas, de plymagerade hattarna till Jåder, såsom turbanerna till Mecca. Äro de icke alltför rädda för spöken, kunde der måhända åtskilligt vara att inhämta, åtskilligt att lägga på minnet.

Utanför kyrkan visas en slags afsats i ett berg, beläget nästan utmed kyrkogården, der, enligt traditionens förmenande, den gamle Rikskansleren ofta suttit, lutad mot sin käpp, och åsett den framskridande byggnaden af Jåders kyrka, den han de sednare åren af sitt lif låt uppbygga i grannskapet af sin fädernegård, Fiholmen, och som, i en ädel stil, talar om en ädel upphofsman.

I en af de yttre kyrkvåggarna är inmurad en rund sten, ungefär med utseende af en limpa. Härom förmåla klockare-sägner, att emellan två gummor i Jåders församling tal varit, huruvida Rikskanslerens redan då omtalade byggnad af kyrkan skulle bli af eller icke. Den, ena af gummorna, som just, når samtalet föreföll, grädde brödd, hade måhånde hört något hviskas om Rikskanslerens riksbekanta sparsamhet, och utropade med öfvertygelsens hela kraft: "När detta bröd blir sten, så bygger Rikskansleren Jåders kyrka." Och se! brödet blef sten, och Rikskansleren byggde Jåders kyrka. Det är detta bröd, som ännu sitter i kyrkmuren och väntar på sin återförvandling. Bland kyrksilfret förvaras äfven en kalk, som Rikskansleren, enligt ofvan åberopade auktoritet, vid farten till kyrkan, en mörk Juldags-morgon, fråntagit trollen. När statsmän på sådant vis rikta sig, är det utan tvifvel en ren vinst för nationen, som dymedelt ser sin kapital-förmögenhet ökad direkte ur de behornades fickor. Den Svenska *tapperheten* får en ny glans och *fäderneslandet* en ren behållning genom dylika till lands företagna korståg. De till sjöss hafva råkat i vanrykte eller vanpris, ty pris och rykte i god bemärkelse äro nära detsamma. Ännu är mycket att undanrycka trollen. Upp derföre, J stridsmän! J höge herrar! tagen från underjorden hvad J förmån, men lemnen jordens barn för öfrigt oantastade. Vi betala ju ändå vår hyra för vistandet på detta klot, utan att behöfva bli än vidare pressade af vice-vårdinna.

Swenska Traditioner.

Ölbrygden.

Vid ett tillfälle, då Konung Carl IX befallt några kompanier kavalleri att afgå till Liffland, bade han äfven, utom penningar, anslagit hvar ryttare en viss ration malt och humla, som Proviantmästaren skulle utlemna och hvaraf ryttaren skulle låta brygga sig dricka för den förestående resan. Men Proviantmästaren fann för godt att minska maltrationen för ryttarne så mycket, att han af besparingen kunde göra en god brygd för egen räkning; ryttarne upptäckte snart hans underslef och blefvo naturligtvis högst uppbragta deröfver. Man rådgjorde nu huru man lämpligast skulle kunna underrätta Konungen derom. En af dem, känd för sin fintlighet, åtog sig att utföra det kinkiga ärendet, och se här huru han uppfyllde sitt uppdrag. Konungen plägade alla dagar besöka Skeppsholmen för att bese och påskynda arbetena å varfvet derstädes. Ryttaren ställde sig nu i Konungens väg, utmed Norrström, med en stor käpp i ena handen och en liten maltpåse i den andra. Så snart han såg Konungen komma, tog han en hand full malt, kastade det i strömmen och rörde derpå af alla krafter i vattnet. Konungen, förundrad häröfver, lät fråga honom hvad han gjorde. Herre, svarade ryttaren liksom förtrytsam att han kunde göra en sådan enfaldig fråga, ser Ni inte, att jag brygger? Konungen, hvars nyfikenhet af detta svar ännu mera retades, skickade nu budbärarne tillbaka med befallning att ej lemna ryttaren, förrän han fullkomligen upplyst hvad hans mening var med detta sällsamma upptåg. Ryttaren svarade då: Konungen har befallt oss afgå till Liffland, och till dricka på den långvägaresa har han ej låtit gifva oss mera malt och humla, än det ni ser i denna lilla påse. Ni finner väl, att det ej kan förslå till någon vanlig brygd; derföre kastar jag det i strömmen, i hopp att det nog sedan kommer ned i hafvet, som jag skall fara öfver och att jag således icke skall sakna öl och dricka på vägen. Så snart Konungen fick höra detta svar, befallte han ryttaren komma till sig och frågade honom huru mycket malt han fått. Vid underrättelsen derom blef Konungen mycket uppbragt, lät förekalla Proviantmästaren och dömde honom till galgen, hvarifrån han dock, på några höga herrars förbön, befriades.

Ett och annat.

Sedan ryktet i går afton med en otrolig hastighet spridt sig, att Jury'n i högmålsprocessen mot Assessor *Crusenstolpe* förklarat honom *skyldig*, och att den *Hindbeckska* divisionen, som handlagt detta mål och som gjort sig på sitt sätt odödlig genom valet af Rättens Jurymän, genast efter Juryns åtskiljande sammanträdt och, utan att göra sig besvär med Aktors och den anklagades hörande, beslutit Hr Assessorns arresterande, så hade i dag på middagstiden en stor folkmängd församlat sig på Riddarholmen och Riddarhustorget, för att se Assessor Crusenstolpe, då han inställdes inför Hofrätten för att afhöra Hofrättens utslag. Något öfver klockan 1 ankom Hr Assessorn, åkande under bevakning i täckt vagn, och helsades utaf den talrika publiken, som bestod helt och hållet af bättre klädda personer, med det mest lifliga och oförställda deltagande. Vivats och hurrarop skallade icke blott då han steg ur vagnen, utan då han inträdde i Rättens Sessionsrum, der Presidenten med klubban länge förgäfves sökte få ljud. Rummet var fullt af åhörare, och då domen, trenne års fästning på Waxholmen, upplästes, afbröts den läsande af häftiga stampningar, så att Presidenten åter nödgades använda klubban och med hög röst och liflig gestikulation förmana till tyst-

nad. Assessoren följdes till sin vagn med samma uttryck af deltagande och upprepade vivatrop. Se der, i denna opinionsyttring, första frukten af högmålsprocessen!

Hvad beslut Hofrätten tagit öfver Fru Assessorskan Crusenstolpes ansökning, att få vara sin man följaktig och dela hans fängelse, är oss obekant.

= 1598 then 8 *Februarij* infördhe D. Ericus på Norremalm een gruffueligen Casum, att een ländzman ifrå Wärmdöön är siuuk bliffuinn här på Norremalm, och begärett bliffua tröstatt medh Guds Ordh och H. Nattwardh och att man skulle sendha effther presten. Tå haffwer een Quinna på Malmen, Jacop skeppars hustru h. Märtha neckatt presten komma till att besökia honom, med thenne ordhen: Tror tu icke att mijn ordh ähr så kraffuige som prästens ordh, och haffwert agitt een kappa och läsit ordhen theröffwer och budhitt honom. Men ländzmannen haffwer slutit munnen till och ville eij drickatt, och ländzmannen bleff dodh uthan präst.

Ur Stockholms Consistorii Protocoller.

Till Månen.

Diana! Dotter af behagen!
Min goda faster, ty jag är
Son af Apollo, fastän en tullnär
I synlig måtto gaf mig dagen.
O Kyskhetens Gudinna! som ditt ljus
Åt älskarns djerfva lekar villigt lånar,
Som lyss hvar natt till kärleksèders sus,
Men sjelf går ensam i det blå, och trånar.

Jag tycker synd om dig. På lifvets höjder,
Du är ej ens din egen disponent.
En gång du svor att lifvets milda fröjder
Du ville smaka ock, men hvad har händt?
Knappt brann din läpp mot jägarens, i lunden,
Förr'n du blef saknad i din höga sfer,
Och strax historien gick kring verlden runden,
Och nu man den åt skolungdomen lär.

Dock — nästa gång du jorden vill besöka,
O! tag mig till dig i en silfversky,
Och låt mig, som din substitut, försöka
Att få passera en gång för ett ny.
När du i stoftet då förföriskt smilar,
Sentimentalt går med en älskling vall,
Med dina fålar jag kring Zenith ilar.
Jag lärt att köra uppå Kungens stall.

Men sedan vid sentimentalïeten
Du tröttnat opp, som jag det redan gjort,
Dig höj igen till skyn, och i kareten,
Och sätt mig ner på vederbörlig ort.
Då — när en dag, bland andra menskovärden,
Jag ser en Månsson, *som sin moder blek,*
Jag tänker, leende, uppå det svek,
Som jag och månan en gång spelte verlden.

Till Salu:

Af trycket har utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 skill. B:ko, häftadt i kulört omslag:

OM DE LÄGRE FOLKKLASSERNAS UPPLYSNING,

af

C. A. AGARDH,

Biskop i Carlstad.

Prenumeration

ifrån och med den 1 Julii till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 3 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

Undertecknade

ämna, instundande höst, för Hel- och Halfpensionärer öppna en Undervisningsanstalt här i staden. Närmare upplysningar rörande lokal, terminstider, lärareantal och öfriga omständigheter meddela PastorsAdjunkterne i S:t Nicolai Församling, Hofpredikanterne P. W. Pettersson och A. C. Lindström.

Stockholm d. 9 Juni 1838.

P. M. Littmarck.	*P. E. Wenström.*	*C. F. Lindström.*
Fil. Mag.	Fil. Mag.	Fil. Kand.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 22 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 49. Fredagen den 22 Junii. 1838.

FÖRE J.

Stockholm den 22 Juni.

Hufvudstaden har i de sista dagarne varit vittne till förteelser, som säkerligen länge skola behållas i minnet. Reflexioner erbjuda sig i mängd; men hvarken skulle utrymmet här vara tillräckligt för deras framställning, eller är redan i dag rätta ögonblicket dertill inne.

Försökom emellertid att gifva en kort faktisk sammanställning, ett slags *species facti*, af förloppet, utan att lemna *orsakerna* ur sigte, hvilka göra händelserna begripliga, så vidt psykologiska egenheter och anomalier ej göra all förklaring omöjlig.

Svenska folket har nu i nära aderton år sett Regeringens åtgärder och handlingssätt diskuteras af pressen och hyser icke ringaste tvifvel om sin grundlagliga rätt dertill, likasom det ock är icke mindre fast öfvertygadt, att, utan rättigheten att diskutera Regeringens åtgärder och de konstitutionelt ansvarige Regeringsmedlemmarnes offentliga lif och karakter, Tryckfriheten åtminstone i *politiskt* hänseende är af noll och intet värde.

Då denna diskussion begynte, under hvilken en hel generation nu uppväxt, som snart inträder i det verksamma lifvet, försöktes väl att i tryck förneka och bestrida rätten och den meningen framställdes, att Regeringens åtgärder voro *Konungens gerningar*, att tadel af regeringshandlingar utgjorde ingenting mindre än *lastligt tal* mot Konungens höga person, och att således — slutföljden är oafvislig — Sverige ännu, i trots af 1809 års revolution och konstitution, befinner sig under envåldet och *icke* är en konstitutionell stat. Men frågan blef redan i början så fullständigt utredd och den motbjudande sofismen, att den fria Statsförfattningen endast vore ett bedrägeri, ett med en representatif larf utstyrdt envälde, så klart afslöjad och så kraftigt tillbakavisad, att sedan sexton år tillbaka ingen menniska med ringaste tankeförmåga varit derom tvifvelaktig och ej heller någon författare behöft eller ens *bordt* deraf taga *notis*. Ty att inlåta sig i ett försvar för satser, som fullkomligt stadgat sig såsom *axiomer* i allmänna tänkesättet, är redan att väcka tvifvel om deras sanning; och att upprepa vederläggningen af uppenbara absurditeter, hvilka hvar man inser, är, helst när de revoltera allmänna känslan, på en gång ett öfverflödsverk och att visa absurditeternas förfäktare en allt för stor ära. Om en charlatan uppträder och påstår att två gånger två är fem, så är att höra på honom redan för mycket, men att svara derpå och inlåta sig i diskussion, är något hvartill ingen menniska, som bär aktning för sig sjelf såsom förnuftig varelse, bör nedlåta sig.

Utan att pressen brydde sig om de repetitioner af läran, att styrelseåtgärderna voro Konungens gerningar, hvilka då och då ifrån någon salarierad penna läto höra sig, fortgick ock i en lång följd af år diskussionen af Regeringens handlingar och system, samt blef efter hand för Allmänheten en *vana* och ett *behof*. Ej heller röntes, under det diskussionen af Regeringens åtgärder på detta sätt i nära aderton år oafbrutet fortfor, någon praktisk verkan af denna lära eller hade den något *åtal* till följd; då helt oförmodadt Assessor *Crusenstolpe*, såsom hvar man vet, i anledning af en klandrande fras om en åtgärd af »*konseljen*», aktionerades inför Svea Hofrätt såsom Majestätsförbrytare, eller såsom den der yttrat sig lasteligt om Konungens gerningar. Hrr *Hartmansdorff* och *Nerman* fungerade, den förre som HofKansler, den sednare som JustitieKansler, då detta åtal beslöts; se der hufvudsakliga orsaken till deras celebritet i de sista dagarnas historia och tilldden icke afundsvärda hyllning af opinionen, som de under dessa dagar fått mottaga.

Det hörer ej hit att nu undersöka alla ändamål och biafsigter med denna aktion, och ej heller de omständigheter, som favoriserat densamma och förmodligen fostrat tanken att den anställa. Såsom förklaringsgrund för *de* händelser, hvilka här äro i fråga, behöfs endast sägas, att hos Allmänheten väcktes icke blott den aldrastörsta förvåning, utan rent af konsternation, att nu se rubricerad, såsom högmålsbrott och lastligt yttrande mot Majestätet, den rättighet att äfven med skärpa granska och tadla styrelsens åtgärder, hvilken i så många år oqvaldt utöfvats och som ingen föreställde sig möjligen skulle kunna vidare sättas i fråga. Då hvar och en nu mera begriper, att, utan rätt att granska och tadla Regeringens åtgärder, Tryckfriheten i politisk

mening är ingen, så skulle och i följd af denna konsternation nödvändigt inträffa, att om ej alla, dock de fleste sågo uti aktionen mot Assessor Crusenstolpe ett dödshugg måttadt åt hela Tryckfriheten, åt nationens dyrbaraste rätt, och denna rätt ingenting mindre än tillintetgjord; — en opinion, hvaruti de ock ej skulle äga orätt, om hvad som en gång för ett folk blifvit vana och behof kunde undertryckas, om en Jury vore bunden eller ens generad af prejudikater, och framförallt om Svenska nationen urartat och blifvit depraverad till den grad, att fegheten vore nog stor, att alla författare, utaf det öde som träffat Assessor Crusenstolpe, läto afskräcka sig från att yttra sig om Regeringen.

Denna föreställning, att ingenting mindre än Svenska folkets hela yttranderätt var i dödsfara, förklarar på en gång det utomordentligt spända deltagande, hvarmed Allmänheten följde utvecklingen af aktionen och afvaktade dess utgång, samt det lifliga intresse, hvarför den anklagade blef föremål, hvilken det anställda åtalet på detta sätt identifierade med nationens vigtigaste rättighet, ja rent af med nationen sjelf. Ånskönt konsternationen var stor då aktionens anställande och rubrik blefvo kände, så kunde den likväl icke ens förliknas med den indignation, som allmänt lät höra sig öfver Presidenten *Roséns* och den *Hindbeckska* divisionens val af Jurymän. Icke en bland femtio tvekade om utgången och den anklagades fällande, när detta val blef bekant. Ingen röst lät höra sig till försvar derför; äfven de mest loyala tadlade det högt, och till heder för Svea Hofrätt bör sägas, att bland Hofrättens egna Embets- och tjenstemän Hr Presidentens och Hindbeckska divisionens uppförande icke minst allvarligt ogillades och beklagades.

Denna på en gång deciderade och varma sinnesstämning hos Allmänheten, och i synnerhet bland de bildade klasserna, förklarar det förut här i Sverige ohörda uppträde, som ägde rum då den fällde uppfördes i Svea Hofrätt, för att höra sin dom afkunnas. Folket — och märkom väl att folket här representerades endast af *bildade*, *bättre klädda* personer — betygade med *vivats* och *hurrarop* sitt lifliga, oförställda deltagande för Assessor Crusenstolpe, emedan det uti *hans* såg *sin egen* sak, emedan *han* nu icke mera var den enskilta personen, den roande och underhållande skriftställaren, utan i ordets egentligaste bemärkelse hade blifvit — *Nationens man*. Och de stampningar och det sorl af ovilja, som i Hofrättens sessionsrum yttrade sig så högt under domens uppläsning, att det till och med öfverröstade den läsande, hvad voro de annat än uttryck af samma indignation, som man öfverallt annorstädes fick höra. Vi försvara visserligen icke denna scen, vi förklara den blott. Vi beklaga hvad som hände, ty äfven Domaremakten äger *sitt* majestät, men vi beklaga i förstа rummet när Domstolen sjelf glömmer detta majestät.

Samma indignation, hvilken emot Presidenten *Roséen* och *Hindbeckska* divisionens ledamöter gaf sig luft i Hofrätten, genom sorl och stampningar, manifesterade sig äfven mot JustitieKansleren *Nerman* natten emellan Onsdagen och Thorsdagen medelst inslående af hans fönster; och åt tillförordnade Hofkanslern *Hartmansdorff* säges äfven enahanda opinionsyttring hafva varit ämnad, i fall opinanterne rätt vetat hvarest han bor. Åfven dessa opinionsyttringar försvara vi likaså litet, vi explicera dem blott; vi instämma till och med helt och hållet med Hr Baron och ÖfverStåthållaren, att så beskaffade opinionsyttringar till ingen ting tjena, på sätt Hr Baron och ÖfverStåthållaren säges i en af sina tal till publiken hafva under nämde natt förklarat. Åfven utan sådana handgripliga bevis på impopularitet som inslagna fönster, är Hr *Nerman* troligen ändå den mest impopulära embetsman, som någonsin i Sverige lefvat; och Hr *Hartmansdorff* följer honom på icke långt afstånd. Någon annan våldsamhet än inslåendet af Hr *Nermans* fönster säges dock icke hafva blifvit begången. Åfven vid detta tillfälle färer den samlade folkmassan, till aldrastörsta delen bestått af bättre klädda personer. Många egna och karakteristiska anekdoter och infallen berättas för öfrigt ifrån denna natts uppträden och äfventyr, hvilka troligen vid den blifvande Polisundersökningen komma i dagen.

Inslåendet af några fönster hos en impopulär minister, hvilket i andra hufvudstäder äfven någon gång händt, utan att man dervid fästat särdeles stor vigt eller låtit sådant gå sig till sinnes, blef emellertid här anledningen till de mest utomordentliga försigtighetsmått och kraftmesurer, såsom hade ingenting mindre än ett uppror eller en revolution varit å bane. Redan tidigt i går på morgonen omgafs Kongl. Slottet med militär, kanoner placerades nedanför Logården vid kajen, passagen genom slottet öfver borggården, annars öppen för Allmänheten, stängdes, vakterna fördubblades, kommunikationen emellan staden och Skeppsholmen spärrades, kanonslupar lade upp på strömmen midt emot Logården och Slottsbacken, Uplands Dragoner ryckte in i staden och fattade posto i Kungsträdgården; piketer utsattes, skarpa skott blefvo, såsom det allmänt berättats, utdelade åt trupperna; extra konselj höllS och en proklamation af ÖfverStåthållaren anslogs på knutarna och lästes bland Statstidningens NB. »icke-officiella underrättelser.» Hufvudstadens invånare skådade med förvåning och nyfikenhet alla dessa anstalter, och fastän väderleken var regnig och obehaglig allt ifrån middagen, så såg man ständigt en stor mängd promenerande på Gustaf Adolfs torg, Nya Bron och omkring slottet, som frigade hvarandra hvad allt detta skulle betyda. Framåt kl. 11 på aftonen tycktes dock de fleste hafva gått hem till sig; på bron och torget märktes ej mera rörelse än som vanligt vid denna tid på aftonen. Omkring kl. 12 lärer dock några samlingar af nyfikne stadnat på Gustaf Adolfs torg och Regeringsgatan, hvilka militären gjort försök att skingra, hvarvid åtskilliga arresteringar skola ägt rum. Några fönsterrutor skola äfven blifvit inslagna hos Friherrn och Juryмannen Berzelius samt hos Hofrättsrådet Hindbeck.

Emot middagen i dag hafva ändtligen infanteritrupperna lemnat Lejonbacken och kanonerna kajen nedanför Logården. Kanonsluparne lågo dock ännu kl. 2 qvar på strömmen.

H. K. H. Cesarewitsch, som fått vara vittne till alla dessa anstalter, afreste i dag på förmiddagen, i sällskap med H. K. H. Kronprinsen.

Sjöröfwaren.

I.

Ute på Singöfjädern gjorde ett välbemannadt skepp några djerfva slag, för att lovera sig upp till kyrkan. Vinden var nordlig och skeppet stack upp förbi Storkrokan och Norrör ända till Medholma, för att derifrån med en vacker manöver kunna gå rakt in i viken vid Singö kyrka och der kasta ankar. Skeppet såg besynnerligt ut. Det var bygdt efter Holländsk modell, såsom den tiden de flesta Hanseatiska fartyg: men de höga prydnader, som vanligen brukades akterut, voro borta. Bråder, som voro påspikade i stället, utvisade att antingen storm eller fiendtligt anfall hade berövat skeppet dessa prydnader. Förövrigt var skeppet försedt med tvenne stycken eller kanoner, så att man icke rått kunde veta, om det var ett örlogs- eller köpmansskepp, ty kanoner voro en i norden ännu icke mycket känd dyrbarhet.

Skeppet hade genast väckt kustboernas uppmärksamhet. Längs utåt Håfveröstranden flögo fiskrarnes lätta snipor, och på uddarna visade sig beväpnade bönder. Äfven på Singö blef det larm. Vid kyrkbyn infann sig allmogen från Tranvik, försedd med de vapen, som i hast kunde öfverkommas. Åtskilliga bågskyttar funnos bland dem, men de fleste voro väpnade med spjut, liusterjern och yxor. Utan motstånd kunde ingen landstigning verkställas, och under tiden hunno väl qvinnorna och de gamla berga undan det dyrbaraste ur husen.

Prestgården vid Singö kyrka var icke bättre än en bondstuga. I densamma inträdde ett par bönder för att rådgöra med presten, en klosterbroder från Grånunkeholmen i Stockholm. Då dörren öppnades, satt Måster Erlandus och slöjdade på en åra. Han såg upp på sockneboarne, nickade åt dem och lade bort åran. Erlandus var en man i sina bästa år, axelbred och groflemmad, med ett skarpt utmärkt ansigte. Hans stuga innehöllo icke många saker, som påminde om hans presterliga kall, men desto flere, som anstodo en fiskare och jägare. Ett litet krucifix, som var fästadt vid fönsterkarmen, och ett breviarium, som låg der bredvid, voro de enda föremål, som icke hade en verldslig bestämmelse, och äfven sågo dammiga ut. Ett par goda spjut, en ypperlig hornbåge med ett betydligt förråd pilar, ett par yxor, några nya nät och åtskillig fiskredskap befunnos väl hållna i ordning. Bådden, full af spånor efter slöjdearbetet, bestod i en varghud och en rya. I stället för stolar stodo ett par afhuggna timmerändar framför den väldiga spiseln. Ingen qvinnas hand hade ordnat denna bostad, utan på spishällen stodo, vårdslöst undanslängda, de få kokkärl, hvari presten sjelf tillagade sin föda.

"Deus vobiscum!" sade Erlandus och gjorde korstecknet emot de inträdande.

"Gud signe eder, vördig broder!" sade den ena bonden: "här är fast stor nöd å färde. En sjöröfvarholk loverar inne på fjärden."

"En sjöröfvare från Gottland?" utbrast Erlandus, och hans skarpa ögon gnistrade: "Ja, det var förgåfves vi vräkte Konung Erik, när han får sitta i ro och plundra oss båst han vill ifrån Gottland."

"Ja, det skall Gud veta. Hade våran Engelbrecht fått lefva, skulle väl sjöröfvarkungen fått kännas vid en annan dans", yttrade den andra bonden.

"Nå, vi måste vara nöjda med det som är, återlog presten. "Kung Carl skall väl göra slut på den osäkerheten en gång."

"Gud och Sancte Erik må veta når det sker", sade bonden: "Visst är det godt att vi ha en infödd Svensk Konung, isynnerhet som vi hörde, att Kung Christoffer icke alls gjorde sig mån om att befria oss ifrån sjöröfvaren."

"Ja," inföll Erland: "han lär ha yttrat, hörde jag sägas, att hans morbror väl behöfde något till sin bergning, efter han sitter på ett skär, som Gottland. Men, min kåra Jöns, tycker du icke att det kunde vara lika så godt att lyda erkebiskopen, som att byta om herrar beständigt. Han är också en infödd man och hafver stor makt och myndighet."

"Hå, hå!" afbröt den andre bonden: "jag märker hvart vördig broder Erlandus vill. Men vi tänka som så, vi bönder, att Svearike har af ålder varit ett konungadöme, men icke ett prestgäll."

"Godt, godt, Ambjörn!" sade presten: "Jag har ingenting emot Konung Carl Knutsson, sedan han blifvit försonad med erkebiskopen. Men vi glömma bort sjöröfvarskeppet. Jag skall taga mitt armborst med, så vilje vi se till, hvad som är att göra."

Med dessa ord följdes de alle tre åt till stranden. Erland betraktade uppmärksamt det snabba fartyget, som styrde rakt in åt viken. Slutligen yttrade han: "Det är ett af Fetaljebrödernas fartyg, men det har blifvit våldeligen skamfiladt. Det kan icke föra så mycket krigsfolk om bord, att de kunna blifva oss öfvermäktige."

Bönderne ankommo allt flere och flere och samlade sig omkring presten. "Hvad skole vi göra, vördig pater?" frågade de.

"Vi vilje möta dem med en skur af pilar, så snart de försöka sätta foten i land," svarade presten: "Ambjörn, tag du alla bågskyttarna med dig och gå igenom småskogen fram till udden derborta. Kommer han så nåra, att pilarna kunna hinna fram, så låt alla skyttarna haka upp och gif honom en skarp helsning i förbifarten. Sedan drag dig försigtigt inåt viken igen, allt som han vågar sig fram. Jag vill afbida honom här med alla spjutkarlarna, och hvar han landstiger, skole vi passa på och köra honom tillbaka. Du, Jöns, tag dem med, som hafva yxor och gå till kyrkbyn. Säg åt qvinnfolken, att de

föra allt det bästa, som fins i hvarje gård, till kyrkan, och hugg några stockar, så att vi kunne väl bomma till dörrarna, i fall vi dit måste draga oss tillbaka och icke kunna behålla öfverhand här på stranden."

Bönderne lydde genast den förståndige anföraren, som qvarstannade med några armstarka karlar på en liten backe, derifrån utsigten var öppen öfver vattnet.

Efter en stunds uppmärksamt betraktande, sade Erlandus: "Den seglaren har varit här förr. Han seglar så säkert och oförskräckt här inne i skären, att han måste vara väl hemmastadd. Eller kan ha uppsnappat någon lots ifrån oss?"

"Åh," inföll en bonde: "hade han en af våra lotsar om bord, skulle han visst långesedan ha blifvit narrad på grund. Men det vill jag säga, att aldrig har detta eller ett sådant skepp någonsin för plöjt Singöfjärden."

Ett och annat.

Den af Konungen i Nåder gillade, af Professoren Göthe *) gjorda vackra ritningen till Riddarholmens nya kyrktorn befinner sig nu vid Åkers Styckebruk, der tornet kommer att gjutas af tackjern. Dess yttre form blir hufvudsakligen lika med det uppbrunna, men kommer att bestå af öppet genombrutet arbete, som nedtill har utseende af öfver hvarannan hvilande Göthiska, med en mängd ornamenter försedda, dörr- eller fönsteramar, emellan hvilka en mängd helt små, med kors prydda, spetsiga torn blifva stående; hvaremot sjelfva spetsen af det egentliga stora tornet och de torn, hvilka skola motsvara de fordna små hörntornen, blifva genombrutna hel och hållna, och kommer ifrån den höga tornspiran ett åfven genombrutet kors att höja sig. Ifrån den vid kyrkan qvarstående tornmuren skall uppdragas en ny mur med ett stort gothiskt fönster å hvar sida, på hvilken sjelfva tornet blifver hvilande. Dessutom kommer ny ram till södra kyrkporten, åfvensom till en stor fönsterros öfver densamma, att gjutas. — — Första "grundplåten", hvarpå tornet kommer att hvila, gjöts i H. Kejserliga Höghet Storfursten Cesarewitsch's samt Sveriges och Norriges Kronprins' närvaro, vid Åkers Styckebruk den 15 Juni, och kommer gjutningen att fortsättas under styresmannens vid verkstäderna derstädes, Hr Mobergs ledning och tillsyn, och förmodas kunna inom nästa sommar vara fullåndad.

*) Strengnäs *Samlaren*, hvarifrån denna notis är hämtad, gör härvid den anmärkning, att Hr *Göthe* förut icke varit bekant såsom Arkitekt; det kan tilläggas, att Hr G. nu ock gjort sig känd som Juryman.

Harpan.

Fjerran, i dalarnes djup, bland molnbehjelmade furor,
Bland genljudande berg, spelade Nordan en dag.
Hela naturen blef rörd och blommorna lyssnade stilla:
Templen i lundernas skygd fylldes af tonernas gång.
Genom menniskors bröst det gick en känsla af andakt,
Som då englarnes lof hördes i Bethlehems dal.
Men på en thron af fjäll satt Sveas beskyddande engel,
Lyssnande, frågade rörd: »hvems är den heliga sång?» —
»Känner du icke igen vår Davidsharpa i Norden!»
Svarade, jublande högt, hela vår kyrka, vårt folk.

Siberiens grufwor.

Ja, ett Peru Siberien är! Omätliga skatter,
Ädelstenar och guld Ryssarne få derifrån.
Ej det förundrar mig dock, ty årligen skickar ju Ryssland
Dit från hemmet hvad bäst, ädlast och dyrast det har.

Jordklotet.

Kasta på jorden en blick! Hur mörkt är det hvälfvande klotet,
Höljdt af synder och sorg! Himlen det omger likväl.

Klarhet.

Visst är himmelens ljus, när den icke höljes af skyar;
Men om den äfven är mörk, är den ju himmel ändå.

Infallet.

Mot en känsla ej väg ett endast retande infall.
Den, som allena är qvick, äger ej hjerta för det.

Rosen.

Rosen vissnar som du; men var du mera än rosen!
Hon af frukter ej vet: bär du för evighet frukt!

Prenumeration

ifrån och med den 1 Julii till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 3 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 26 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 50. 1838.
Tisdagen den 26 Junii.

FREJA.

Stockholm den 26 Juni.

De sista dagarna ha passerat utan att någonting tilldragit sig, som kunnat oroa äfven den mest uppskrämda inbillning. Och utom det corps de garde, som ännu fortfar att vara etableradt i huset der Hr Justitie-Kansleren *Nerman* bor, samt att man ser vakter och patrulleringar verkställas af soldater utaf landtregementerna, har allting i Hufvudstaden återtagit sitt vanliga utseende och inga spår märkas efter våra »*Junidagar.*»

Till de utomordentliga, i förra N:t af detta Blad uppräknade, anstalter, hvilka under dessa dagar vidtogos, och som tycktes tillkännagifva, att ingenting mindre än en verklig folkresning befarades vara å färde, bör äfven tilläggas: att en kommendering skickades till Marieberg, der några föga betydliga vapenförråder skola vara befintliga, att, som det säges, hos en tjensteman i Jernvågen köptes eller togos i förvar ett parti kasserade vapen, hvilka denne för några år sedan inropat på en auktion och ännu ej lyckats att afyttra; att Blå Slussen emellan Staden och Södermalm hölls uppdragen någon tid af natten emellan Thorsdagen och Fredagen; att Beväringen likasom härvarande trupper af landtregementerna fingo order att qvarstadna till månadens slut; samt att Chefen för en eskadron af Borgerskapets kavalleri, Bryggaren, Stadsmajoren och Wasa-riddaren *Brandelius*, efterskickades och vidtaltes att samma kavalleri måtte sitta upp och deltaga i vaktgöringen, i fall så skulle fordras.

Att Hr Brandelius icke brustit i nit vid framförandet af denna kommunikation, kan tagas för afgjordt, ty derför har Hr Brandelius gjort sig tillräckligt känd i de sednare åren; men om de svar han inom eskadronen erhållit äro berättelserna mångfaldiga, och vi veta ej hvilken som skall anses som tillförlitligast. Emellertid vore det verkligen lycka, om till en början åtminstone Borgerskapets kavalleri blefve tjenstgörande, i fall, hvilket vi dock ej vilje förmoda, sådana scener, som uppfördes af Lifgardets till häst patruller Thorsdagen och Fredagen (se *Aftonbladets* och *Dagligt Allehandas* berättelser) åter skulle förnyas. Ty i sådan händelse kunna vi ej föreställa oss annat, än att Borgerskapets kavalleri skulle sentera sin pligt, att vaka öfver fredliga och laglydiga medborgares skydd och för sådant ändamål intercedera der så behöfdes, rätt så väl som att å andra sidan, i hvad på corpsen kunde ankomma, kraftigt medverka till ordningens och lagarnas upprätthållande. Och hvilka kunna väl derför vara mera intresserade än medlemmarne af Stockholms Borgerskap?

Huru snart de undersökningar skola taga sin början, hvilka blifvit anbefallte i anledning af stampningarne och sorlet i Hofrätten i Tisdags och inslående af Justitie-kanslern Nermans fönster natten emellan Onsdagen och Thorsdagen, är oss icke bekant. När en undersökning i afseende på den sista tilldragelsen nu skall äga rum, så synes dock blifva nödigt att *Herr Baron och Öfver-Ståthållaren* sjelf derom blifver hörd. Ty vi ha hört berättas och, såsom vi tro, fullkomligen tillförlitligt, att, vid första rapport om folksamlingarne i Ålandsgränden och om de hvisslingar och andra uttryck af ovilja mot Hr Nerman som der yttrades, en patrull af Gustaf Adolfs torgsvakten, bestående af 12 man och en under-officer af Södermanlands regemente, ditkommenderades, men att Hr Baron och Öfver-Ståthållaren, anländ till stället och efter att hafva hållit tal och ingått en slags kapitulation, bortkommenderat den till gränden ankomna vakten, samt sedermera ännu en ditkommenderad patrull. Vår öfvertygelse är, att om, för att hindra alla våldsamheter, militärvakt och några polisbetjenter blifvit placerade i Ålandsgränden vid Hr Nermans hus, och dessa, som sig bordt, icke uppretat folket genom något öfverflödigt och obehörigt tjenstenit, så hade Hr Nermans fönster setat orörda ännu, och ingenting vidare passerat än några hvisslingar och muntliga opinionsyttringar.

I tvenne andra tidningar har subskription blifvit öppnad för Assessor Crusenstolpes familj. Deltagandet för den ädla makan, som icke tvekar att i häktet åtfölja sin man, är en af dessa sköna känslor, som sympatetiskt anslå hvarje bröst. Utan afseende på stridiga politiska öfvertygelser, hafva bidrag blifvit lemnade af personer af alla stånd, som endast afsett det vackra ändamålet, utan att låta afskräcka sig af den förespeglade faran att sålunda liksom deltaga i en opinionsyttring.

Åtminstone kan man säga, att den opinion, som motarbetar försöket att bereda en ädel och försakande hustru utvägar till sin ålderstigna och sjukliga moders bergning och sitt barns uppfostran, icke förtjenar aktning eller vinner någon hederlig mans bifall, hvarifrån den än må komma.

Sjöröfwaren.

II.

Vid styret på den främmande seglaren stod en ljushårig, våderbiten man, som säkert ännu icke uppnått sina 30 år. Det var befälhafvaren sjelf. Med uppmärksam snabbhet åtlyddes hvarje hans befallning af manskapet, som väl var alldeles främmande på detta svåra och för detsamma obekanta farvatten, men med fullkomligt förtroende öfverlemnade sig åt hans skicklighet och kännedom af belägenheten. Han visste också hvar segelleden gick, så att han kunde stryka helt nära blindskär och grund, utan att likväl stöta på dem. Just midt framför Singö kyrka bergade han hastigt seglen och lät ankaret gå. Med en ledig rörelse svängde fartyget upp emot vinden, stannade sin fart och drog sig derefter tillbaka för att, såsom sjömännerne kalla det, rida för ankaret. En slup sattes ut. Sedan den blifvit bemannad, styrde den emot kyrkbyn. Men i samma ögonblick den skulle passera en udde, hördes ett eget brakande, väl bekant för den tidens krigsmän. Det var ljudet af bågar, som spändes. Knappt hade manskapet tid att vända slupens högresta bog emot land, för att erbjuda den minsta skotttaflan åt sina fiender och sjelf vara mest skyddadt, förrän det smällde i skogen och ett hvinande i luften tillkännagaf att en pilskur ankom. Hela fören blef späckad med pilar och några af manskapet sårades. Främlingarne uppgåfvo ett hårskri, för att öfverrösta sina sårade, och slupen ilade utom skotthåll.

Befälhafvaren reste sig upprätt och ropade på ren Svenska: "Skjut icke, jag är ju Svensk och kommer i ingen fiendtlig afsigt. Låter mig ensam komma i land och tala vid eder. Jag har vänner och slägtinger här på orten, som väl skola känna igen mig." En lång tystnad följde, hvarunder det förmärktes mycken rörelse bakom träden. Slutligen visade sig en beväpnad bonde ytterst på udden och ropade med väldig stämma: "Så lägg till här då, och kom du i land, så vilje vi föra dig till vår prest, broder Erlandus."

Så snart slupen lagt till, steg befälhafvaren i land, och utan fruktan begaf han sig inåt småskogen, medan hans roddare hvilade på årorna.

Bönderna förde främlingen fram till kyrkan, der Erlandus, som blifvit underrättad om tilldragelsen, väntade honom. Så snart han fick se presten, skyndade han emot honom med öppna armar och ropade: "Känner du igen mig, Erlandus? Jag känner igen dig."

Den förvånade presten betraktade honom ett ögonblick med bestörtning och utropade derefter: "Det är du, broder Lauritz, min egen broder. Hvar i Herrans namn kommer du ifrån? Har du blifvit en sjöröfvare, eller hvad vill du med ett örlogsfartyg i våra farvatten?"

"Det är mitt eget skepp", svarade han. "Jag har sjelf vunnit det, och ehuru jag fört Konung Eriks flagga och kämpat mången strid för honom, har jag nu beslutat att stryka den svarta flaggan och erbjuda min tjenst åt Konung Carl. Det är derföre som jag ville besöka fädernebygden och förnimma huru det hafver sig med hans regemente."

"Du är välkommen", sade brodren; "här är mycken oro å färde, men allt skall gå väl, hoppas vi alla. Låt ditt folk gå i land. Vi vilja emottaga dem såsom bröder och emellertid vill jag för dig berätta förhållanderna."

Sedan Erlandus derefter språkat med sina socknebor och förklarat saken för dem, följdes båda bröderna åt till stranden, der de gingo ombord på slupen och derefter till skeppet.

I en liten hytt öfverst på det högresta akterkastellet satte de sig båda ned. Vinbägare framsattes och samtalet begynte. "Säg mig ärligt och uppriktigt broder", yttrade sjöröfvaren, "hvad har jag att vänta, om jag antager Konung Carls tjenst?"

"Det är svårt att veta", svarade brodern. "Emellan konungen och de höga herrarne råder icke något godt förtroende. Konungen har *ett* parti, som han benådar med stora förlåningar och höga embeten. Ett annat parti talar emot honom och vill att folket skall vara fritt, såsom det fordom varit och senast då vår Engelbrecht frälste oss från det utländska öfvervåldet. Hur partierna än strida, måste allmogen sitta emellan. Stockholms borgerskap visade väl sin tillgifvenhet för Carl då han och Konung Christoffer tillsammans gjorde sitt intåg. Du skall veta, broder, de voro tvenne olika män. Kung Christoffer hade icke mycket utseende, som kan gälla inför denna verlden, men vår Carl syntes vara, såsom han ock är, skapad att regera och bära kronan. Christoffer sade också derföre till honom under intåget: Gå du ett par steg efter, ty annars tror folket, att du är Konungen, men icke jag. Borgerskapet har alltid hållit Carls parti; men han betungar det nu med dryga skatter och mycken rusttjenst, så att han sjelf tror dem vara missnöjda, och har derföre icke samma förtroende som förr till de goda borgrarne. Men jag vet alltför väl, att den tid kommer, då han behöfver borgrarne. I förtroende kan jag säga dig, att erkebiskop Jöns Bengtsson icke menar allvarligt med sin vänskap för konungen. Flere andra af biskoparne hafva också yttrat sitt missnöje. Den ädle biskop Thomas i Strengnäs har skrifvit allvarsamma och skarpa sanningar till honom. Gör så i dag, skrifver han, att du kan med heder svara för det i morgon, och så i år, att du kan svara för det åt året. Kung Carl har allt för många lycksökare omkring sig, som kalla sig hans vänner och förtrogna, medan de endast snappa efter hvarje brödstycke, som kan åtkommas. Om man vill säga honom sanningen, så stånga de der blodsugarena ut den, som söker honom. De förstå så väl att ljuga för honom, att han tror allt stå

väl till i landet; och om folket knotar öfver en elak fogde, straxt skrika de lismarena, att det gäller Kungen sjelf och att det är uppror i landet. Så gick det med både Dalkarlarne och Wermlänningarne. Arvid Svan jagade dem hem tillbaka, då de kommo till Örebro. Den falska Riksdrotset afrådde på samma sätt kungen att säga ett godt ord åt Dalkarlarne och föregaf att de ville mörda honom. Men Kung Carl talte icke desto mindre sjelf med dem, och då blef allting godt igen."

"Jag finner sålunda," sade sjöröfvaren, "att Konung Carls förnämsta behof är att få veta sanningen. Såsom en oförskräckt sjöman skall jag säga honom den, och vill han då antaga min tjenst, så skall jag med glädje låta den gamla Svenska flaggan blåsa från spelet. Men du måste lofva mig en sak, broder Erlandus: vi vilje följas åt till Stockholm, och du skall framställa mitt ärende för Konungen.

"För en sådan resa," invände Erlandus, "erfordras erkebiskopens tillstånd. För öfrigt skulle det icke vara utan sin nytta att jag följde dig. Jag har så länge tjent vid Gråmunkeklostret i Stockholm, att jag väl känner vägarna och hela staden.

"Vålan," inföll den andre. "Jag vill lägga mitt skepp här och endast medtaga ett par trogna tjenare. Derefter reser jag med dig landvägen till Upsala. Jag vill också se erkebiskopen och höra hans tanka. Vi följas derefter åt till Stockholm."

"Ditt förslag är godt," sade presten, "och vi vilje utföra det så snart som möjligt."

"Ännu i afton," yttrade brodren, "skall jag hala skeppet intill klippan på norra udden. Derefter vill jag tala vid bönderna och styra till, att ingen oenighet uppkommer emellan dem och mitt folk."

"Jag vill tala vid bönderna," återtog Erlandus. "Hala du skeppet, som du sagt, och kom derefter i land till mitt hus. Du kan ligga der öfver natten, så resa vi i morgon bittida."

De båda bröderne omfamnade hvarandra. Presten gick i land med jullen, och Lauritz lät lyfta ankaret och verkställde skeppets inhalning.

Ett och annat.

Ladugårdsgärdet har de sednare åren Midsommarsdagen varit en föreningspunkt för Hufvudstadens invånare af alla stånd och villkor, åldrar och kön. Det har till och med ej varit ovanligt, att denna dag der se samlade åtta, tio till tolf tusende personer, och kanske mera, hvilka alla begifvit sig dit ut, för att se Kongl. Familjen och de för H. M. Konungen paraderande och defilerande trupperna, samt för att njuta af den granna anblicken utaf Drottningberget och paviljongen som kröner detsamma. Äfven i år trodde Allmänheten på denna midsommarsfest, och så mycket säkrare sedan både bevåringen och de till lägret inkommenderade trupperna af landtregementerna fått order att qvarstadna, som det såges, ända till den 1 Juli. Men denna förhoppning gick upp i rök, och bland menige man grubblas starkt öfver orsaken dertill; besynnerliga gissningar och funderingar höras derom.

I stället var Djurgården talrikt besökt, hvarest äfven H. M. Drottningen samt H. K. H. Kronprinsessan och de Kongl. Barnen visade sig, görande en promenad i vagn

= *Dagligt Allehanda* införer tills vidare, såsom annons, en gång i veckan förteckningen på de Ledamöter af Svea Hofrätt, eller de nu allmänt så kallade "*Hindbeckarne*", hvilka, jemte Herr Presidenten *Rosén*, uti valet af Jurymän i högmålsprocessen mot Assessor Crusenstolpe gåfvo ett så märkligt vedermäle af en Öfver-rätts sjelfständighet och opartiskhet. Idén är god och annonsen borde reproduceras i alla landsortstidningar, ty för hvarje medborgare i Sveriges rike höra dessa män blifva kända, så att, hvarhelst de komma, de kunna mottagas med de bevis af aktning och hyllning, som så redlige och ädle domare förtjena. Icke mindre sinnrik är den uppmaning, som lästs uti en annons i *Aftonbladet*, att någon tecknare måtte porträttera så väl Hr Presidenten och Ledamöterne af Hindbeckska divisionen, som Rättens och Aktors Jurymän, samt uti en litografi enkadrera dessa porträtter; stark afsättning skulle sannolikt icke saknas, ty i hvarje hus finnes säkerligen något ställe, der en sådan litografi skulle utgöra en lämplig prydnad. Underligt och icke alldeles rättvist är emellertid, att ingen föreslagit någon dylik offentlig hedersbevisning åt Ledamöterne af Stockholms Stads högtärade Kämnersrätt, hvilka, under ledning af sin aktade Preses, Hr Råd- och Lagmannen *Lindberg*, ädagalagt icke mindre rådighet och laglighet under de sednare årens val till Juryer och derigenom bildat den elite-corps af prófvade Jurymän, som af Allmänheten betecknas med benämningen: "*Stereotyper.*" För sin del har väl Kämnersrättens Ordförande, Hr Råd- och Lagmannen Lindberg, härigenom kommit till en särdeles ryktbarhet och välförtjent celebritet i opinionen, hvilken det berättas, att Riksens Ständers Justitie-Ombudsman, i anledning af en episod vid sista Jurymansval i Stockholms Stads Kämnerrätt, skall vara betänkt på att än ytterligare förröka, likasom icke heller kan påstås, att Regeringen, som är så mån om att framdraga och utmärka hvarje sann medborgerlig förtjenst, lemnat Hr Lindbergs meriter obelönade, då han ej allenast blifvit hedrad med Lagmans namn, heder och värdighet, utan äfven nyligen med Nordstjerne-Orden. Men äfven Rättens Ledamöter eller Primarie-Kämneren och de Notarier, som med Hr Ordföranden delat förtjensten af dessa Jurymansval, tyckas ej heller böra blifva lottlöse eller utan all belöning; och om publiken en tid bortåt finge läsa deras namn en gång i veckan uti någon tidning, så vore väl denna utmärkelse den minsta, som kunde tilldelas dem; och den skulle vara så mycket mer på sitt ställe, som Primarie-Kämnärerne och Kämners-Rättternes Notarier merendels äro eller blifva aspiranter till Rådmansbeställningar i Hufvudstaden: och en sådan publicitet följaktligen skulle vid blifvande Rådmansval vara af en särdeles nytta för Borgerskapet, såsom vägledning

för att rätt uppskatta förtjensten hos de sökande ifrån Lagman Lindbergs domstol.

= Uti en tidpunkt, som den närvarande, då Allmänhetens uppmärksamhet af kända händelser i så hög grad blifvit fästad på Jurymanskallet och sättet huru detta kall uppfylles, torde det ej vara olämpligt, att äfven göra Allmänheten bekant med den dyra Ed, som af Domstolen införestafvas och af Jurymännen aflägges. Denna Ed, införd i Tryckfrihetslagen, är af följande höga och sköna lydelse:

"Allsvåldige Gud! Du skådar mitt hjerta: för Ditt allseende öga är intet uppsåt fördoldt. Vare Din godhet och förbarmande Nåd mig evigt tillsluten, om jag döljer min öfvertygelse i detta mål. Jag, N. N., svär derföre vid Gud och Hans heliga Evangelium, att efter mitt bästa förstånd och samvete utlåtande i denna sak afgifva, och att det, som under öfverläggningen yttras, skall af mig i obrottslig tystnad hållas."

= Tre personer stodo på Norrbro en af aftnarna och samtalade. Hastigt framträder en polisbetjent och säger: "Det är förbudet att skocka sig och stå tillsammans på gatan. Herrarne äro så goda och skingra sig!" Såsom det är vanligt med Svenskar, hvilka gerna vilja veta skäl för allt, gjorde herrarne några invändningar, pockade på sin rättighet att fritt få gå och stå hvar och hur de ville, med mera dylikt. Polisbetjenten råkade i en liflig tjenstеifver. "Om icke herrarne genast skingra sig", sade han, "så arresterar jag herrarne." — "Arrestera, arrestera!" sade två af dem, och gingo skrattande sin väg. Den tredje stannade qvar och såg helt kallt på polisbetjenten. Nu upplammade dock embetsnitet till sin höjd hos den sednare. Med en hotande uppsyn och handen under västen, förmodligen för att fatta sin tjenstebricka, utbrast han: "Har inte herrn hört, hvad jag sagt? att herrn skall skingra sig!" Herrn måste hålla näsduken för ansigtet, för att icke brista ut i gapskratt och blifva arresterad, om icke för oförmåga att fullgöra den oväntade befallningen, dock för gäckeri med den höga myndighetens lika nitiska som genialiska handtlangare.

Bland roliga infall från de förflutna dagarna, hafva vi ock hört följande berättas. Då i folksamlingen Onsdagsafton yttrades, att ett besök borde göras hos t. f. Hofkansleren, utbrast någon: "Det går inte an, förrän Herrarne gått hem och klädt om sig. Hr Hartmansdorff tar icke emot, utan i frack!"

= *Minerva* har blifvit uppmanad af Aftonbladet, att yttra sig om de sista dagarnas tilldragelser, men hon fortfar det oaktadt att iakttaga en djup tystnad. Minerva gör rätt: hennes tystnad säger kanske mer, än allt hvad de andra bladen yttrat.

Prenumeration

ifrån och med den 1 Julii till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 3 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

Till Salu:

Af trycket har nyss utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko häft.:

X. Y. Z.

eller

Hvem rår derför?

Samtalsämne för dagen.

Af trycket har utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 skill. B:ko, häftadt i kulört omslag:

LUTHERS PRESTVIGNING.

Skaldestycke

AF

CARL EDMUND WENSTRÖM.

(Belönt af Svenska Akademien, Högtidsdagen 1837.)

Undertecknade

ämna, instundande höst, för Hel- och Halfpensionärer öppna en Undervisningsanstalt här i staden. Närmare upplysningar rörande lokal, terminstider, lärareantal och öfriga omständigheter meddela PastorsAdjunkterne i S:t Nicolai Församling, Hofpredikanterne P. W. Pettersson och A. C. Lindström.

Stockholm d. 9 Juni 1838.

P. M. Littmarck.	***P. E. Wenström.***	***C. F. Lindström.***
Fil. Mag.	**Fil. Mag.**	**Fil. Kand.**

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 29 Juni, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 51. 1838.
Fredagen den 29 Junii.

FREJA.

Sjöröfwaren.

III.

På den skôna slåtten vid Fyrisån höjde sig Upsala domkyrkas många och praktfulla torn öfver de smårre enskilta boningarna. Icke blott de tvenne tornen, som ännu finnas sedan sista branden, utan ett det vackraste midt på kyrkans höga tak, och en hel krans af mindre torn, ett för hvarje pelare utomkring kyrkan, gåfvo henne en karakter af rikare storhet, än hon numera har. Dessutom stod icke då det nuvarande slottet på sin höjd, beherrskande staden. Domkyrkan var den herrskande byggnaden.

Erlandus och Lauritz, ridande på tvenne bondhåstar, nalkades staden. De sågo då ute på slåtten stora hopar af bevåpnad allmoge, som lågrat sig på gråset i kungsången och framtagit sina matsäckar. Erlandus yttrade mindre förundran håröfver, än Lauritz. "Jag förstår hvad som är å färde", yttrade presten: "Kungen behöfver hjelp af erkebiskopen; men han har icke varit så sinnad emot kyrkan, att erkebiskopen har skål att hjelpa honom. Vi få vål höra, huru krigsfolket kommer att användas."

"Hvad jag kan säga på förhand", inföll Lauritz, "det är, att detta folket ser icke mycket krigsmanslikt ut. Hvarken hjelmar eller harnesk förstå de att hålla blanka. Ett tjog goda riddare, tyckes mig, skulle kunna jaga ett par hundra sådana öfver diken och gårdesgårdar."

"Säg icke så!" afbröt Erlandus: "det är Svenska bönder du ser. De flesta af dem hafva lårt under Engelbrecht, huru man handterar utländska krigshöfdingar."

Ridten fortsattes in genom tullporten, der vakten genast gaf rum för presten och hans följeslagare. Erlandus begaf sig till ett litet Fransiskanerkloster på Svartbäcksgatan. Bröderne af hans egen orden emottogo honom vål och anviste en liten cell åt honom och hans broder. Men Erlandus bad den sednare dröja qvar i cellen, medan han sjelf gick in till Priorn.

Lauritz blef tankfull och till och med bekymrad öfver hvad han sett och hört. Han hade af sin broder förnummit, huru mycket man hade lyckats att vända folkets sinnen ifrån konungen. De fogdar, som skulle styra landsorterna, förstodo föga folkets behof och lynne, och då de sjelfrådige bönderne klagade öfver tunga skatter blefvo de afsnåste med hån eller våldsamheter. Dertill låg en utländsk regent i försåt, och långtade endast efter tillfälle, att, då de inhemska oroligheterna nått sin höjd, bemäktiga sig hela riket. Konung Carl hade vål också blifvit krönt till konung i Norrige, men att han derifrån ingen hjelp hade att vänta, var allmänt bekant. Lauritz stod emellertid fast vid sitt beslut att söka framtränga ända till kungen sjelf och säga honom sina tankar samt kämpa för honom.

Det dröjde icke länge, innan Erlandus återkom till cellen. "Följ mig, min broder!" sade han: "du skall blifva vittne till ett sällsamt uppträde. Vi träffa erkebiskopen i sjelfva domkyrkan."

De inträdde i den majeståtiska helgedomen. Redan första blicken inåt det djupa choret längst borta i kyrkan var högtidlig. Orgeltoner brusade igenom de höga hvalfven; skyar af rökverk svåfvade, såsom låtta dimmor, omkring alla de rikt förgylda helgonbilderna, som stodo vid hvarje pelare, och de fromma helgondragen, rena och milda, som de voro enligt medeltidens konstsmak, framblickade betydelsefulla ur de ljusblå rökhvirflarna. Längst borta vid högaltaret syntes en samling af praktfullt klädda riddare och ädlingar på den ena sidan och prester i messdrägt på den andra. De båda bröderne framträdde längs stora gången och nalkades intill trappan, som leder upp till choret. Då framskred ur sakristigan en procession. Främst gingo några adeliga våpnare, unga gossar af de förnämsta familjer, i mångfärgade drägter. De buro på ett hyende en glänsande hjelm. Efter dem gingo ett par hofmän, som buro ett glimmande silfverharnesk på ett annat hyende. Derefter tvenne riddare i full rustning, bärande ett svärd. Nu följde en rad af chorgossar med rökelsekar. Erkebiskopens domesticus bar den guldsmidda kråklan. Slutligen visade sig erkebiskopen sjelf i full ornat, med den höga, guldglimmande tiaren på sin panna. Jöns Bengtsson Oxenstjerna var en myndig och djuptänkande man. Sjelfva hans yttre bar stämpeln af den djupa kraft, som kokade inom honom. Ur mörka, djupt liggande ögon framblänkte en blick, egnad att genomtränga dens innersta, som vågade möta densamma. Hans hår var grånadt och

hela gestalten tycktes lutande af ålder, men likväl röjde hvarje rörelse på ögonbrynen, hvarje åtbörd med händerna, att lifvets eld ingalunda var slocknad i det slutna bröstet. Efter den höge prelaten skred en mängd af domherrar och andra andeliga fäder.

Då erkebiskopen gick förbi Erlandus, slog han upp sitt allvarsamma öga och kände genast igen honom. En knappt märklig böjning på hufvudet, en vink af ögonbrynet helsade Erlandus, och denne fann snarare af en instinktlik sympathi, än af ett yttre tecken, att han var välkommen. Lauritz stod full af förundran och betagen af en förut okänd vördnad.

När processionen framkommit till altaret, knäböjde presterna, och riddarne stannade utanför altarranden. Orgeln tystnade och fyra af de knäböjande gossarne i choret uppstämde en hymn. Då den var slutad, vinkade erkebiskopen och aftog sin tiar, samt nedlade den på altarbordet, framför det dyrbara silfverskrin, som innesl6t Erik den heliges ben. Ett par prester afklädde derefter den purpurröda kåpan, och löste silkesbältet från messkjortan, som i detsamma nedföll till hans fötter, så att hela gestalten syntes i en ridderlig drägt.

Då höjde sig erkebiskopens väldiga stämma och sade: "Här uppå Herrans altare, inför Svea rikes Skyddspatrons Konung Eriks heliga stoft, nedlägger jag min presterliga skrud, och svär att icke återtaga densamma förrän lag och rätt åter blifvit rådande i landet. Jag skall med all andelig och lekamlig makt upptråda emot Konung Carl Knutsson, intill dess han sig omvänder och bättrar. Dess hjelpe mig Gud och heliga Guds moder samt allas vår skyddsherre, sankte Erik Konung."

Med dessa ord nedsteg erkebiskopen från altaret och ställde sig midt i choret. Hofmännen framträdde då och beklädde hans bröst med det glänsande silfverpansaret. Vapensvennerne framburo hjelmen och han satte den sjelf på sitt hufvud. Riddarne omgjordade honom med svärdet och han blottade dess skarpa klinga. I detsamma skenet af klingan, som en blixt, flög omkring domkyrkan, sade erkebiskopen: "Slån an på kyrkoporten min krigsförklaring emot den Konung, som icke håller sina undersåter och framför allt kyrkan den ed han svurit. Till vapen, Svenske män! Vi vilje hålla dom öfver honom."

Ett stort fullskrifvet pergament frambars af tvenne munkar och fastspikades på domkyrkodörren. Under det hammarslagen dånade i kyrkan, skred erkebiskopen, med kraftfulla rörelser i sin ridderliga rustning, till sakristian. I förbigående sade han till den bugande Erlandus: "kom genast hem till min gård!"

"Följ mig, broder!" sade Erlandus till sin följeslagare, och båda skyndade ut, medan en mängd röster, åtföljda af orgelmusiken, uppstämde ett högt jublande: "*gloria in exelsis Deo?*"

Striden wid Strömstad 1808.

Vi voro ute med en liten snipa utanför Trollholmarne, en fjerndels mil från Strömstad, jag och ett par andra gossar från staden. Det var tidigt en sommarmorgon och vi lade ut våra snören för att fånga hvitling. Hastigt blefvo vi varse en rad med röda flaggor, som nalkades på afstånd. Vi funderade en stund, innan vi kunde förstå om det var vänner eller fiender. Slutligen sade den ena kamraten, att det måste vara Norrmänner, som ville göra en påhelsning i staden. Då drogo vi in våra fiskedon i hast och rodde tillbaka.

Vid Strömstad låg major Norberg med 4 kanonslupar och en kokslup. Vi underrättade honom om hvad vi sett. Han tackade oss och bad oss följa med. Larmtrumman gick på hans vink, och snart voro sluparna stridsfärdiga. En del af Bohuslåns regemente var om bord. Jag blef tagen om bord på Norbergs egen slup. Styckjunkaren, en krigserfaren buss, som kallades fanjunkar Sahlberg, var en af min fars vänner. Jag hade redan gjort en sjöresa såsom jungman och fröjdade mig att nu få deltaga i en örlogsexpedition. Min befattning blef att deltaga i arbetet med den grofva kanonen, som utgjorde slupens förnämsta vapen. Men hufvudsakligast behöfde mig väl Norberg såsom ett slags lots, emedan jag, under mina fiskarfärder, lärt känna hvarje grund och hvarje klippa omkring Trollholmarne och Killingholmen.

Majoren hade icke tid att hålla chorum. Han gick endast fram till kanonen och kastade sig på knä på densamma, i det han med hög röst uppstämde följande vers ur Davids psalmer, N:o 61 i gamla Psalmboken. Liksom gripet af samma tanke, inföll alla sluparnas manskap med hög röst och på en gång i sången, som gaf genljud emellan klipporna.

"Förderfva skall dig Herrans hand,
Och allan slått utrota,
Ifrån både ditt hus och land;
Dig skall det icke båta." m. m.

Aldrig har jag känt något mera högtidligt och upplyftande än den andakt, som denna korta krigspsalm väckte i alla våra bröst. Majoren sprang upp och ropade: "Se så, gossar, ro nu!" Fyra man vid hvarje åra satte sluparna i full fart, och inom kort hade de uppnått Trollholmarne. I detsamma utsigten der öppnade sig utåt skåren, syntes en linie af 27 Norrska slupar, hvilka hissat sina röda blodflaggor och tycktes vara betänkte på en skarp strid. En parlementär ankom i en slup och begärde att få tala med Svenske befälhafvaren. Norberg svarade, på hans proposition om att gifva sig, helt kort, att han först ville försöka hvem som skulle rå.

Knappt hade parlementären återhunnit till sina landsmän, förrän Norrmännen begynte kanonaden. Vid första blixten och de skarpa knallarna erfor jag en viss underlig känsla. Det for någonting först iskallt och derefter glödhett genom hela min varelse. Men då majoren helt lugnt yttrade: "skjut sakta och rikta väl!" kände vi oss intagne af ett högt mod, en egen liflig känsla. Vår gamle Sahlberg riktade kanonen och vi besvarade fiendernas salva. De öfriga sluparna följde vårt exempel och vi underhöllo en jemn eld.

Snart var hela vattenytan höljd af krutrökens tjocka, hvitblå massor, så att man icke ens kunde se hvarandra från aktern till förn af kanonslupen. Men lika häftigt fortfor vårt arbete. Kanonerna blefvo heta, så att de brändes, men vi upphörde icke att ladda och affyra dem. Jag fick en gång tillfälle att se längs utåt vattenbrynet. Liksom under ett lågt tak, kunde man skåda ända fram till Norrska flottiljen. Jag blef då varse en stor barkass, full af folk, som styrde framför Norrska linien och troligen skulle föra besättningen från en grundskjuten slup till en annan. Så snart jag underrättat styckjunkaren härom, riktades genast ett skott på barkassen. Då det brunnit af, såg jag efter dess verkan. Kulan träffade barkassen i sjelfva fören och sprängde fogningen af dess plankor, så att de brusto och båten sjönk tillika med manskapet.

Men vi blefvo äfven till slut skadade. En kula träffade vår slup i vattengången och den begynte sjunka. Nu framkallades jag till majorn, för att utvisa för honom ett grund, på hvilket slupen kunde sättas, tills han blifvit reparerad. Jag visade det, och vi rodde hastigt intill sjelfva Trollholmen. Der sattes en fläsksida i skotthålet och öfverspikades med en tjärad pressänning. Det skedde ganska skyndsamt, och sedan vi pumpat läns, lade vi genast ut igen och fortsatte striden.

I fyra timmar hade vi kämpat, då den Norrska elden småningom blef glesare och slutligen tycktes allt mera aflägsna sig. "Vi ha segrat!" ropade vi utom oss af glädje. Norberg ville förfölja fienden, men Sahlberg tog sig den friheten att afråda honom. "Låt oss tacka vår Herre för att det gått, som det har gått!" sade han.

Då vi icke mera sågo till någon fiende, återvände vi till staden. Tre soldater af Bohuslänningarne hade blifvit dödskjutne och två voro sårade.

Någon dag derefter begrafdes de tre stupade. Det var en högtid, hvari hela staden deltog. Alla, som varit med i striden, gingo i processionen, och vi kände djupt att det är en ärofull död, döden för fäderneslandet.

Ett och annat.

Uppförandet af *Pasqvillet* på Djurgårdsteatern, under loppet af denna vecka, har gifvit tillfällen till opinionsyttringar, de mest signifikativa, som väl någon Stockholmsbo torde hafva upplefvat. Genom tilldragelserna i förra veckan ha en mängd yttranden och infällen i denna pjes fått en omedelbar tillämplighet, och vid hvarje sådant ställe gaf publiken tillkänna sitt bifall med så lifliga, högljudda och uthållande applaudissementer, att de hördes vidt omkring Djurgården.

= Hvad som för närvarande mest sysselsätter samtalen i Hufvudstaden, äro frågorna: om landtregementer skola hitkommenderas för att förstärka garnisonen under sommarmånaderna; och hvilken som skall blifva ÖfverStåthållare efter Friherre Sprengtporten? I afseende på den förra blir det högst interessant att få se det yttrande, som ÖfverStåthållaren på befallning afgifvit; och vi hoppas att de andra tidningarna ej underlåta att skyndsamt meddela det.

= *Statstidningen* har i Onsdags börjat en series af artiklar med rubrik: "*Några reflexioner i anledning af dagens händelser*", hvilka, att döma utaf den första, tyckas vara dikterade ifrån samma håll och ha flutit genom samma medium, som den i sistlidne Januari månad utkomna brochyren: "*Också några ord om Styrelse- och Oppositionspressen i Sverige.*" Man kan med temlig säkerhet draga denna slutsats ifrån de *absolut anarkiska principer*, som i denna artikel utan blygsel uppställas, och hvaruti den fullkomligt liknar nyssnämda brochyr (jemför recensionen af densamma i *Freja* N:o 17 innevarande år). Syftemålet för artikeln är att öfvertala Allmänheten, att Jurymännen, som dömt Assessor *Crusenstolpe* skyldig att hafva begått majestätsbrott, ådagalagt ett "*aktningsvärdt oberoende*"; hvarutaf naturligtvis följer, att äfven Presidenten *Rosén* och *Hindbeckska* divisionen af Svea Hofrätt gifvit ett icke mindre lysande bevis på "*aktningsvärdt oberoende*", när de valde så "*aktningsvärde*" män och detta med så lycklig urskillning, att ingen, så snart de valdes namn blefvo kände, ett ögonblick tvekade om utgången. Detta "*aktningsvärda oberoende*" skola Jurymännen samt Hrr *Rosén* och *Hindbeck* &c., enligt artikelförfattaren, hafva ådagalagt derigenom, att de, i trots af allmänna meningen, följt sin "*öfvertygelse*", och Allmänheten, som på ett för de värde Jurymännen och Hofrättsledamöterne obehagligt och oroande sätt tillkännagifvit hvad den tänker om beskaffenheten af denna öfvertygelse, upplexas för dessa opinionsyttringar, hvarigenom den påstås hafva "*antastat öfvertygelsens helgedom*"; hvarefter den grundsatsen inskärpes såsom helig, att den individuella öfvertygelsen "*äger rätt till aktning*" och måste respekteras.

Denna princip, att den individuella d. v. s. *subjektiva* öfvertygelsen, såsom sådan, äger rätt till aktning och utgör ingenting mindre än en "*helgedom*" (!!!), är likväl den mest anarkiska grundsats, som kan tänkas; och vi anse oss ej gå för långt, då vi tro, att ingen, som uppfattat något mer än yttersta ytan af tidehvarfvets fenomener, skall tveka att med oss instämma deruti, att sjelfva roten och grunden till alla de olyckor och brott, som nu under 50 år skakat och sölat vår verldsdel, just är söka i denna grundsats, om den individuella öfvertygelsens absoluta helgd. Nej, ingen annan öfvertygelse äger rätt till aktning, än den som är *objektif*, som kan träda fram utur den förmenta individuella helgedomens skrymslen och mörker, och verkligen visa sig såsom sanning, stödd på förnuftiga skäl. Något mindre aktningsvärdt, något i sjelfva verket mera *brutalt* gifves ej, än att åberopa sin känsla och den individuella, såkallade öfvertygelsen, såsom ultima ratio. Djuret dömdes att lefva stoftets lif, fjettradt inom känslans och subjektivitetens trånga, jordiska gränsor; men menniskan fick en förnuftig, odödlig anda

och med och genom denna, likasom förmågan, äfven pligten att gifva och taga skäl.

Författaren af artikeln i officiella Bladet tyckes vara alfvarsamt uppskrämd för, att Allmänhetens förakt för den blott individuella, så kallade öfvertygelsen, hvilken icke kan gifva skäl för sig, samt dess högt utryckta fordran, att äfven Jurymän skola handla så, att hvad de göra är försvarligit inför Gudi och mannom, torde medföra den verkan, att det hädanefter blir svårt, om ej omöjligt, "*att organisera en Tryckfrihets-Jury.*" Men vore det då verkligen så skadligt för det allmänna, om det hädanefter icke skulle blifva så lätt, att, enligt författarens naiva uttryck, "*organisera*" sådana Juryer, som den sista Rosén-Hindbeckska eller som de Lindbergska, hvilka länge varit bland Allmänheten ökända under namn af "*Stereotyper*"?.. Månne det ej vore bäst att alldeles låta bli att "*organisera*" Tryckfrihets Juryer? Ifrån 1815 till 1825 gjordes inga dylika försök, och Juryn var då aktad likasom äfven någon svårighet då ej existerade att få en Jury fulltalig, ty afsägelser ägde aldrig eller åtminstone högst sällan rum; och inträffade de någon enda gång, så skedde det aldrig af sådana orsaker som nu. Ifrån och med en famös tryckfrihets-aktion om hösten 1825, har en annan epok inträdt i Svenska Jury-inrättningens historia; Juryn är nu vanryktad, och med hvarje åtal blifva afsägelserna flera och svårigheten större att få den fulltalig. Men *hvadan* kommer detta, och *hvem* är dertill skulden?

Dock, vi återkomma från denna digression, och lemna besvarandet af den framställda frågan åt de Blad, som göra anspråk på att anses för oppositionstidningar, och hvilka det tillhör att, utan något de obotfärdigas förhinder, *ärligt* och *öppet* upptaga och besvara densamma. Särskilt rekommendera vi detta ämne åt Dagl. Allehandas Redaktion. — Ett svar på denna fråga, som tillika gaf Svenska Jury-inrättningens historia och visade huru den blifvit hvad den nu är, hvarom Red. af ett oppositionsblad väl icke måtte kunna vara okunnig, skulle för Allmänheten vara oändligen mera nyttig och upplysande, än de tre sista ordrika artiklarna med öfverskriften: "*hvart tar det vägen?*" i anledning af Juryns utslag i Crusenstolpiska högmålsaktionen; hvilka artiklar, med undantag af den märkvärdiga slutstrofen i den tredje och sista, hvilken till och med icke skulle tagit sig illa ut i Statstidningens här ifrågavarande upplysats, ingenting innehöllo, som ej Allmänheten förut lika väl visste, och som allraminst på sjelfva frågan, hvilken i rubriken framställdes, lemnade något svar.

Vårt föremål här är Statstidningens märkvärdiga yrkande, att den individuella eller subjektiva öfvertygelsen äger rätt till aktning och är helig, hurudan den än måtte vara beskaffad, mot hvilken anarkiska och immoraliska grundsats, helst då den framställes i ett *officielt* Blad, vi ansett oss ovillkorligen pligtige att i det allmänna vettets och den offentliga moralens namn högt protestera. Hvarthän erkännandet af en sådan grundsats leder, borde ej kunna vara obekant för författare, som fått sig uppdraget att skrifva i Sveriges Rikes Statstidning. Vi se med smärta, att likväl så är och rekommendera dem derföre, att genomläsa och begrunda hvad om den subjektiva öfvertygelsens beskaffenhet, värde och moraliska halt, förekommer i Hegels Rättslära från sidan 191 till och med 206 *) och att godtgöra sitt fel med att utur detta förträffliga arbete införa i Statstidningen en läsbar öfversättning af de citerade sidorna.

*) G. W. F. Hegels Werke, vollständige ausgabe, 8:ter Band.

Till Salu:

Hos *W. Lundeqvist & Komp.* (Myntgatan), nyss hit inkommen, à 2 R:dr 12 sk B:ko:

ABENTEUER

des Capitaine Bonneville,

oder Scenen jenseits der Felsgebirge des fernen Westens.

Von *Washington Irving.* 3 delar.

Prenumeration

ifrån och med den 1 Julii till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 3 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 3 Juli, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 52. 1838.
Tisdagen den 3 Julii.

FREJA.

Stockholm den 3 Juli.

Statstidningen i går afton förkunnade, att ÖfverStåthållaren m. m. Friherre *Sprengtporten* på derom gjord begäran erhållit sitt afsked. Statstidningen innehöll likväl icke och kunde naturligtvis ej heller innehålla hvad som allmänt berättas, eller att Friherre Sprengtporten, i följd af sitt uppförande natten emellan den 20 och 21 Juni, icke haft andra villkor än att begära sitt afsked eller att ock erhålla det utan begäran.

Den 27 Juni ingaf Friherre Sprengtporten sin afskedsansökning *); samma dag illustrerades äfven af Friherrn, genom ingifvandet af dess svar på Regeringens förfrågan: om allmänna säkerheten för personer och egendom vore i hufvudstaden så återställd, att härvarande trupper af landtregementerna kunde hemförlofvas, eller om en tillökning af garnisonen vore att anse som behöflig.

Detta svar är i flera hänseenden ytterst märkvärdigt. Det målar Friherre Sprengtportens karakter som offentlig man med oförliknelig trohet och visar honom ännu i sista ögonblicket af hans vandel som ÖfverStåthållare fullkomligt densamme, som han varit alltifrån den dag, han detta embete mottog; och det är äfven genom sina följder af största, ja af oberäknelig vigt, i fall, på grund af detta utlåtande, trupper ifrån provinserna blifva hitkommenderade, ja, som det berättas, redan äro, med hämtadt stöd deraf, hitbeordrade för att förstärka garnisonen.

Ett så vigtigt *historiskt* dokument har Red. af *Freja* äfven trott sig böra upptaga, för att deröfver anställa några betraktelser; och man har dertill ansett sig så mycket mer uppmanad, som *Aftonbladet* och *Dagl. Allehanda*, ehuru slagne de funnit sig af ifrågavarande utlåtande och fastän de icke kunnat undgå att klandra det, likväl ingalunda derom sagt hvad som bordt sägas eller framställt det i sin rätta dager, derifrån naturligtvis förhindrade af det kall de hela tiden bortåt utfört, såsom riktiga *"hurrabasar"* och popularitetshandtlangare åt Hr Friherrn. Utlåtandet, hvaruti ett och annat ställe blifvit med kursif stil aftryckt, följer:

»Stormäktigste Allernådigste Konung!

Uti Nådig skrifvelse af den 25 i denna månad, hvilken förliden gårdag kommit mig tillhanda, har Eders Kongl. Maj:t i Nåder anbefallt mig att, på grund af de rapporter, jag af mina underlydande erhållit, för E. K. M. i underd. tillkännagifva, huruvida, efter de åsigter jag kan hysa, aktningen för allmänna ordningen och säkerheten till person och egendom, inom hufvudstaden numera kan anses så betryggad, att E. K. M. må kunna tillåta de trupper, som icke tillhöra hufvudstadens vanliga garnison, att sig härifrån begifva.

Efter att i ämnet hafva inhämtat yttrande af t. f. Polismästaren, hvilken uppgifvit, att, under de fyra sista dygnen, hvarken till dess omedelbara kännedom kommit, eller af Polisbetjeningen blifvit till honom rapporterade några händelser af sådan beskaffenhet, att allmänna ordningen och säkerheten till person och egendom derigenom må kunna anses störde, får jag för egen del i underdånighet anföra: att, ehuru jag hyser den öfvertygelse, att förnyelser af sådana uppträden, som *vid några tillfällen* inom de senaste åtta dagarna ägt rum, och *hvilka i mer eller mindre mån gjort användandet af militärstyrka behöflig*, icke böra emotses, enär dessa uppträden, på det mest omisskänneliga sätt blifvit stämplade med ett ogillande tänkesätt af en allmänhet, som älskar lugn och ordning, kan jag likväl icke för E. K. M. sannings-enligt uppgifva, det jag anser, *att den sinnesstämning, som på detta sätt velat uttrycka sig, hunnit blifva så lugnad, under de få dagar, som tilländalupit sedan tilldragelserna ägt rum*, att jag på mitt ansvar vågar bestämdt förklara, att intet behof numera möjligen kan uppstå af någon tillfällig förstärkning för oförutsedda fall af de militärvakter, som för ordning och säkerhet härstädes vanligen äro befintliga; hvarföre, och då det icke lärer tillkomma mig att ingå i någon

*) Det berättas allmänt, att, i följd af Friherrns uppförande natten emellan 20 och 21, trupperna ännu samma natt skola erhållit order, att icke ställa sig till efterrättelse några befallningar eller dispositioner af Hr Friherrn; och ändock dröjde han att ingifva sin afskedsansökning till den 27 och tills, som det säges, intet annat val för honom gafs än att begära sitt afsked eller att ock erhålla det utan begäran.

utredning, i hvad mån Stockholms ständiga garnison kan vara tillräcklig för att bestrida en sådan extra tjenstgöring, om den skulle erfordras, jag i underd. hemställer, att Öfverkommendantens yttrande jemväl må inhämtas; uttryckande jag i öfrigt den öfvertygelse, att någon fortfarande större sammandragning af trupper icke är af omständigheterna påkallad.

Med djupaste vördnad &c. &c.»

Det första, som i detta Utlåtande väcker förvåning, är att höra Hr Baron och numera f. d. ÖfverStåthållaren förklara, att under de sednaste "åtta dagarna (före den 27 Juli) *uppträden vid* NÅGRA *tillfällen ägt rum*, som i mer och mindre mån gjort *användandet af militärstyrka behöflig*". Hvilka hafva då dessa *flera* uppträden varit? ... För hela Hufvudstadens Allmänhet äro de okända, och för att erhålla upplysning derom, så att de må kunna beifras, lärer det derföre vara högst angeläget, att Hr Baron och f. d. ÖfverStåthållaren höres vid de nu pågående polisundersökningarna samt meddelar de uppgifter han i följd af denna förklaring måste vara i tillfälle att kommunicera. Men den förvåning, som rättvist väckes af dessa fraser, stegras till den yttersta höjd, när man erinrar sig, att det just var *Hr Friherre Sprengtporten sjelf*, som, vid det *enda* tillfälle då något våld begicks, eller vid inslåendet af Just. Kanslerns fönster, ansåg icke blott all militärstyrka utan äfven all polis *obehöflig*, och derföre från Ålandsgränd bortkommenderade både polisbetjeningen och den ena patrullen efter den andra. Kan man tänka sig en plumpare motsägelse? Eller har man väl förr hört något dylikt? Samme man, hvilken *säkerligen hade förekommit* det *enda* våldsamma uppträdet som ägt rum, i fall han ej haft den ömkliga svagheten att bortkommendera, eller rättare sagdt, att låta af en hop pojkar kommendera sig att bortkommendera den vakt och uppsyning, som försigtigheten ovillkorligt bjöd att till förekommande af oordningar utanför Hr N:s hus placera; — samme man talar nu sjelf om *några* uppträden, hvilka gjort användandet af militärstyrka behöflig!.. Dock denna motsägelse, så oförklarlig den än synes, är i sjelfva verket ingenting mindre än svår att förklara. Fastän ådagalagd för ett motsatt håll, är det endast samma oefterrättlighet, samma svaghet, hvilken nu dikterat denna förklaring, som natten emellan den 20 och 21 förmådde Hr Friherrn att personligen begifva sig till Ålandsgränd och der inlåta sig i en parlementering och kapitulation, hvilken gjorde möjligt hvad sedermera inträffade *).

*) Hvad Hr ÖfverStåthållaren sjelf hade att beställa i Ålandsgränd, om ej för att få tillfredsställa popularitetslusten, visa sig och hålla tal, är oss alldeles omöjligt att begripa. För det att några pojkar och unga män promenera hvisslande i en gränd, är väl derföre någon fara å färde, som påkallar Hr ÖfverStåthållarens egen närvaro och åtgärd? Skall en högste befälhafvare genast fjeska åstad till hvarje förpost, der några tiraljörer visa sig? Är hans plats der? Och parlementeringen sedan, i hvilken Hr ÖfverStåthållaren, efter hvad det berättats, skall af den motsatta sidans talare fått höra så intressanta saker, och slutligen kapitulationen! ... Vi skulle väl vilja veta, i hvilket annat land en ÖfverStåthållare skulle så kunnat uppföra sig, och ändock i mer än åtta dagar derefter befinna sig qvar på sin plats. — Dock exemplet är förföriskt; äfven Hr Kommendanten, Öfverste Dævel förleddes att försöka sig såsom Talare; efter de *videtur* han utaf interlokutörerne på motsatta sidan berättas hafva erhållit, skall dock försöket ej hafva lyckligt utfallit.

Motsägelserna fortfara. I sammanhang med nu citerade fraser erfares, såsom läsaren inhämtar, att Hr Friherrn "*hyser den öfvertygelsen*, att *förnyelser* af *sådana* uppträden, som under de sednaste åtta dagarna ägt rum, *icke böra emotses*"; men strax derefter läses åter: "att Friherrn *sanningsenligt icke kan anse den sinnesstämning*, som i dessa uppträden uttryckt sig, ännu hafva *hunnit blifva så lugnad*", att Friherrn vågar bestämdt förklara, att något behof af förstärkta militärvakter icke torde uppstå; d. v. s. Friherrns öfvertygelse är *också*, att dylika uppträden verkligen kunna emotses och befaras. Förklaringsgrunden till denna motsägelse är uppenbarligen också densamma. För den kära popularitetens skull har Friherrn den ena öfvertygelsen, eller att några uppträden icke äro att befara; men, för att icke stöta på ett annat håll, har Friherrn också den andra, eller att det verkligen icke är fritt för, att man kan ha nya uppträden att vänta.

Utaf Friherrns motsägande och skrufvade utlåtande märkes ganska tydligt, att Hr Friherrn gör sig den föreställning, att man på ett visst håll gerna vill förstärka garnisonen, men att Hr Friherrn hvarken har hållning eller mannakraft nog för att yttra sig emot denna viljas önskan, eller i bestämd öfverensstämmelse dermed. Roligast är dock att se, huru Friherrn manövrerar för att undslippa detta yttrande och att kasta på andra impopulariteten för föranledandet och tillstyrkandet af garnisonens förstärkning. Således sökte Hr Friherrn först att skjuta Polismästaren framför sig och att på denna hvälfva impopulariteten. Polismästaren fick till den ändan befallning, att, i anledning af Kongl. Maj:ts skrifvelse, inom några timmar till ÖfverStåthållaren skrifteligen inkomma "med *alla* de upplysningar, som för ÖfverStåthållaren voro erforderliga, för att kunna besvara den af Kongl. Maj:t framställda frågan". Det kan med rätta frågas, hvad hade Polismästaren härmed att göra? ... Den framställda frågan innebar tydligt, att Regeringen ville af ÖfverStåthållaren veta *sinnesstämningen* i hufvudstaden, och huruvida dennas beskaffenhet gjorde en förstärkning af garnisonen nödvändig. Men att utforska och redogöra för sinnesstämning och opinioner, tillhör alldeles icke Polismästaren och polisbetjeningen. Dessa ha att vaka öfver *sundhets- och säkerhets-polisen* och ha dermed nog att skaffa. "*Jag är Polismästare och icke spion*", svarade Lagman *Norlin* på 90-talet favoriten *Reuterholm*, då denne af honom ville ha reda på folkets opinioner. Denna regel följdes äfven samvetsgrannt

af den redlige *Wannqvist;* vi hafva ej hört att Hr *Harlingson* hittills derifrån afvikit, och, i förbigående sagdt, hoppas vi äfven få vara öfvertygade, att Hr *Hultberg* ej heller skall derifrån afvika. Hr *Harlingson* inlät sig också ganska riktigt alldeles icke i något yttrande öfver "*sinnesstämningens*" beskaffenhet, utan svarade Hr Friherrn endast, såsom han borde, att under de sista fyra dagarna ingen händelse kommit till hans kunskap, vare sig omedelbarligen eller genom Polisbetjeningens rapporter, hvarigenom lugn och ordning kunde anses störda.

Planen att skjuta Polismästaren framför sig misslyckades således, och Hr Friherrn måste följaktligen sjelf deran ock förklara, såsom läsaren sett, att han ännu ansåg "*sinnesstämningen icke hafva så lugnat sig, att ju förstärkta militärvakter kunde blifva behöfliga.*" Men se! För att bedömma, huruvida detta möjliga behof af förstärkta militärvakter gör en förstärkning af garnisonen nödvändig, derför hittar Hr Friherrn nu på att skjuta Öfver-Kommendanten framför sig, och tillstyrker således, att dennes utlåtande må bli infordradt öfver sjelfva hufvudfrågan eller den ömtåligaste punkten. Detta kan man kalla diplomati! Det tyckes likväl som en General-Major — ty Hr Friherrn är ju detta och älskade äfven företrädesvis, såsom Öfver-Ståthållare, att dväljas i generalsuniform — det tyckes likväl, säga vi, som en General-Major, hvilken gjort hela sin militär-carriere just vid ett garnisons-regemente i Hufvudstaden, som dervid varit Major och tillbragt icke mindre än 13 till 14 år med vaktgöring i Hufvudstaden, borde kunna bedömma, huruvida Stockholms ständiga garnison kan vara tillräcklig att bestrida några förstärkta vakter, utan att fly till en annan General-Majors och Garnisons-officers omdöme!

Sådan är karakteren af detta Utlåtande allt igenom.

Ett och annat.

En mängd välklädda personer, och bland dem största delen fruntimmer, hade under en af de beryktade Junidagarne kommit att stanna vid den ändan på Norrbro, som är närmast vakten vid Gustaf Aolfs torg. De voro allesammans sysselsatta med det högst skadliga och för ordning och säkerhet störande företaget att stå stilla och betrakta, dels hvarandra, dels förbigående, och i synnerhet en och annan förbiridande orolighetsstiftare. Någon, som troligtvis fruktade någon fara, isynnerhet af fruntimren, som låra vara ytterst missnöjda med dagens händelser, berättas hafva störtat in bland de församlade och befallt dem under ett förfärligt armbågande att de skulle genast "skingra sig." En herre i brun frack råkade att bli stött för hufvudet och utlät sig något häftigt: "Skäms inte Herrn att skuffas på detta sätt i fruntimmerssällskap. Den ifrige ordningsvännen vände sig helt uppretad mot honom och skrek: "hvem är ni? jag arresterar er!" — Mannen svarade då med hög röst: Herre! det är jag som kan arrestera er, innan "solen går ned" — ty jag har Slottskansliets utslag mot er på denna min ficka.

= En trupp af gardister marcherade med stolta steg och stor skyndsamhet öfver gatan; i spetsen för dem gick en officer. En förbigående tog sig då den dristigheten att bocka sig djupt för den befälhafvande och sade: "Var så nådig och säg mig hvar som elden är lös?"

= Den gamle Grefve Arvid Horn, en af Sveriges utmärktaste statsmän, bar i sjelfva sitt yttre stämpeln af myndighet och anseende. Han hade i sina yngre år med Carl XII delat många äfventyr, och minnet af dessa var honom kärt på gamla dagar. Alla forntida sedvänjor höll han strängeligen vid makt. Hvarje morgon och afton gjorde han bön med allt sitt husfolk. Så ofta det klämtade, blottade han sitt hufvud och bad, äfven om han befann sig på sjelfva hofvet. Han utdelade betydliga allmosor och för att alltid vara i tillfälle att utdela sådana, for han beständigt med penningpåsar i sin vagn. Men hans anseende blef likväl slutligen brutet. Vid 1738 års riksdag sade en ung adelsman, en af biskop Rudéens adlade söner, vid namn Rudenschöld, oförtäckt till honom: att det nu vore tid för honom att taga afsked. Den gamle frihetsvännen svarade, såsom fordom Timoleon till en sin angripare: "Jag tackar Gud, som låtit friheten så rotas ibland mina landsmän, att en ung man, som ni, kan säga mig sådant." När den lättsinnige Gyllenborg sedermera lyckades att störta honom, drog han sig tillbaka till sin sätesgård Ekebyholm. En hans vän besökte honom der och lyckönskade honom att äga en sådan sinnesstyrka samt beklagade att hans motståndare blifvit så mäktiga. Grefven svarade betydelsefullt småleende: "Tror ni det var så konstigt att undanröja en åttioåra gubbe. Konung Gustaf Adolf hade Axel Oxenstjerna. Jag har tjent Konung Carl XII och Sveriges rike. Dessa tider böra hafva en Gyllenborg."

= Då Professor Neikter i Upsala en dag läste om åtskilliga nationalegenheter i de olika folkslagens språk, yttrade han att Finnarne icke kunde uttala *k* framför *n*, utan att de sade *napp* i stället för *knapp*. Ett par dagar derefter knackade någon på professorns dörr. "Hvem är det?" frågade han. — "En Finne som kan säga *k* framför *n*!" — "Kom in!" En mager yngling, utan något särdeles uttryck i de bleka dragen, inträdde. "Hvad vill ni?" — "Jag anhåller att blifva tenterad till filosofiska graden." — "Såå?" sade professorn och mätteynglingen med en skarp och försmådlig blick: "hvad har ni då läst för mig." Studenten nämde någon författare. "Det är alltför litet. Se der en bok, som ni borde känna." Dervid pekade han föraktligt med foten på en stor foliant. Studenten bad att få låna densamma och professorn biföll hans begäran. Med ansträngning lyckades det ändtligen för ynglingen att få fram folianten och lyfta den på axeln. I det han bugade sig för att taga afsked, frågade professorn: "hvad heter ni?" — "Jag heter Carl Michael Choræus", var svaret.

Följande morgon knackade det åter på professorns dörr. "Hvem är det?" — "En tentandus med sin börda." — "Kom in!" — Det var den unge Choræus, som inträdde med folianten på axeln. Professorn hade hört

efter hvad den unge studenten var för en dansmåstaren och mötte honom med en förundrad, men mildare och muntrare blick än förra gången. "Ja så, ni är här nu igen?" sade han: "Har ni läst ut den boken redan?" — "Ja, herr professor!" — "Nå, hvad har ni lärt ur den?" — "Att vara höflig!" — "Sää! nå så lägg ned den då, och var så god och kom hit och sitt ner! Jag vet nu hvem herrn är. Låt oss språka litet med hvarandra. Någon tentamen behöfs emellertid icke, utan herrn har sitt *laudatur* gifvet!"

Till Salu:

Af trycket har utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 skill. B:ko, häftadt i kulört omslag:

OM DE LÄGRE FOLKKLASSERNAS UPPLYSNING,

af

C. A. AGARDH,

Biskop i Carlstad.

Af trycket har nyss utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko häft.:

X. Y. Z.

eller

Hvem rår derför?

Samtalsämne för dagen.

I *Törnqvist & Bergers* Bokhandel i Storkyrkobrinken, i dag utkommen à 1 R:dr 44 sk. B:ko:

EN ÄKTENSKAPS-HISTORIA,

af Paul de Kock. 4 Delar. Öfversättning.

I *Törnqvist & Bergers* Bokhandel (Storkyrkobrinken N:o 9), à 2 R:dr 12 skill. B:ko kolorerad, samt i fodral 2 R:dr 24 sk. och på väf i fodral à 3 R:dr 24 sk. B:ko:

KARTA

öfver segelleden från Stockholm genom Göta Kanal till Göteborg; af F. Schulz.

Beskrifning till Kartan säljes särskilt, à 1 R:dr B:ko.

Prenumeration

ifrån och med den 1 Julii till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 3 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnquist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

Tyska Språkets skrifvande och konverserande, Tyska tidningar, Tyska öfversättningar, Tyska bref, m. m.

Undertecknad (som träffas hemma från kl. 2 till 3 e. m.) meddelar grundlig undervisning i Tyska språkets *läsande*, *öfversättande* och *skrifvande* — i detta språks *talande* och dess *uttalande* med en ren och behaglig prononciation, samt undervisning i Tysk handstyl och Tysk brefstyl, såväl handels- som familjebref m. m.; likaledes konciperas och skrifvas Tyska bref såväl som andra dokumenter, samt öfversättas från *Svenska*, *Norrska*, *Danska*, *Holländska*, *Engelska* och *Franska språken* till det Tyska, hädanefter likväl endast emot betalning.

Den *privata undervisningen*, som kostar 1 R:dr 16 sk. B:ko timvis, men blott 10 R:dr pr qvartal för hvarje Elev, gifves dagligen, Söndag inberäknad, från bittida *klockan fem* om morgonen till sent om aftonen; *Soiréerne* — hvilkas hufvudföremål är Tysk konversation — hållas från kl. 4 till 8 e. m., hos Eleverne sjelfva för 2 R:dr 32 sk. B:ko pr månad och för 3 R:dr 12 sk. B:ko hemma hos mig, *Claræ östra Kyrkogata, N:o 3*, der äfvenledes Tyska Lexika, Grammatikor och Parlörer, Tyska Tidningar och andra Tyska Tidskrifter, Teaterpjeser, Kalendrar och Taschenbücher med hundratals plancher, kunna erhållas till låns, emot en passande afgift, men begagnas af mina Elever gratis

Johann Peter Müller,

f. d. Grosshandlar i Trondhjem,

infödd Tysk.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 6 Juli, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. HELLSTEN, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 53. 1838.
Fredagen den 6 Julii.

FREJA.

Stockholm den 6 Juli.

"*Opinionsyttring*" är dagens lösen. Och "*opinionsyttringarna*" tilltaga i vigt, betydelse och värdighet. Vi ha hört opinionsyttringar i och utanför Hofrätten, i Ålandsgränd, vid Stadshuset och på gator och torg; men den betydligaste, vigtigaste och vackraste var utan tvifvel, likasom utom all jemförelse, *den* opinionsyttring, som tre till fyra hundrade medlemmar af Hufvudstadens Borgerskap uttryckte så väl derigenom, att de i deputation anslöto sig till Hufvudstadens Magistrat och Femtio Åldste, då dessa, under anförande af Hr Justitie-Borgmästaren, Lagmannen och Riddaren *Ullberg*, aflade sin afskedsuppvaktning hos förafskedade (ty, för att nämna saken med sitt sanna namn, är väl detta rätta ordet) ÖfverStåthållaren, Generalmajoren m. m. Friherre *Sprengtporten*, som äfven genom de ärebevisningar, hvilka, för att bibehålla och hedra minnet af den afgångne ÖfverStåthållaren, i sammanhang dermed beslötos. Magistratens och de Åldstes uppvaktning *kunde* vara en formalitet, änskönt den vid *detta* tillfälle utan tvifvel var något helt annat och vida mera; men Borgerskapets deputation och åtgärder voro inga formaliteter och *kunde icke* vara det. De voro manifestationer af en varm och stark opinion, företagna *med bestämd afsigt* att så offentligt som möjligt ådagalägga *denna* opinion; och när man betänker sammansättningen af Stockholms Börs och Borgerskap, och huru många bevekelsegrunder och intressen, huru många "*ställningar och förhållanden*", som inom denna personal måste verka för att återhålla en sådan opinionsyttring, så förökas, snart sagdt oändligt, vigten och betydelsen utaf denna.

Men hvad betydde, hvad afsåg denna opinionsyttring? Att den endast var ett uttryck af de enskildes känslor för den afgående ÖfverStåthållarens person, vore att allt för mycket missförstå den; ehuru mycket äfven sådana känslor kunde deruti hos många ingå, och huru obetviflad rätt Friherre Sprengtporten, särdeles såsom enskild man, förvärfvat till personlig bevågenhet, erkänsla och saknad, kanske hos de flesta bland de uppvaktande genom sitt sätt att lefva och umgås med en mängd af Borgerskapet. Nej, denna opinionsyttring hade visst icke blott en sådan enskild karakter; denna sida af densamma var den minsta och obetydligaste. Den var, i ordets egentligaste bemärkelse, en *politisk* opinionsyttring och åsyftade att vara det; en *politisk* opinionsyttring, som vida mera afsåg *sak* än *person*; hvilket vi ock hört flera aktningsvärda medlemmar af Borgerskapet, som deri deltagit, öppet och otvunget förklara. Den var en *politisk* opinionsyttring, rätt så väl som de föregående opinionsscenerna, stampningarna i Hofrätten, hurrandet vid Stadshuset och hvisslandet i Ålandsgränd, men med den ofantliga skillnaden, att denna opinionsyttring var *i sättet* fullkomligen *laglig* och *värdig* och derigenom *oändligt mera imponerande*. Och i *saken* uttryckte den visserligen detsamma som dessa, ehuru i en mycket större stil och skala, eller *ogillande och missnöje med Regeringens system och politik*, sådana dessa uppenbarat sig under de sista veckorna och dagarne.

Under rubrik: "*Några ord om dagens tilldragelser*" har *Statstidningen* på sitt vis kommenterat en och annan af de föregående opinionsyttringarna. Men hvarföre iakttager *Statstidningen* en stum tystnad öfver den sista och ojemförligt vigtigaste politiska opinionsyttringen, eller Borgerskapets, de 50 Åldstes och Magistratens åtgärder. Är orsaken den, att *denna* opinionsyttring var fullkomligt laglig och värdig? Eller kan Statstidningens Redaktion eller Direktion ha den fatuiteten, att vilja låtsa som den sjelf och andra trodde, att deputationen och de öfriga hedersbevisningarna för den afgående ÖfverStåthållaren endast afsågo Frih. Sprengtportens person, och *icke* voro en *politisk* opinionsyttring, ett tyst, men just derföre så mycket mera eklatant omdöme om Regeringens åtgärder och politik.

Reflexionerna i sista N:t af *Freja* öfver Friherre Sprengtportens uppförande under de sista dagarna af hans Öfver-Ståthållarebana och särdeles öfver hans beteende i Ålandsgränd, natten emellan den 20 och 21, och öfver hans afgifna Utlåtande på Regeringens fråga rörande garnisons-förstärkningen och sinnesstämningen i Hufvudstaden, ha i *Dagligt Allehanda* emot författaren framkallat några af dessa personliga anfall, som hos den-

na Red. äro så vanliga, när den, såsom vid detta tillfälle, finner sig fullkomligt strandsatt på skäl och icke förmår vederlägga anförde fakta. Dylika subjektiva känsloyttringar, också på Dagl. Allch:s språk, "*öfvertygelser*" kallade, äro för författaren fullkomligt likgilltiga, de må utfalla till beröm eller tadel; och han ämnar derföre icke svara derpå, långt mindre derför inlåta sig i någon polemik. Författaren kan ej bli partisan; han skrifver endast i *sanningens* intresse, hvilket ock torde vara något förmer än både Hrr Sprengtportens och Nermans "*intressen*"; och utur *denna* synpunkt, eller i *sanningens* intresse, och ej i någon personlighets, har han äfven i dag här ofvanföre framställt sina reflexioner öfver den sista opinionsyttringen. Om författaren för ögonblicket får flera eller färre af de subjektiva "öfvertygelserna" på sin sida, och om de misshaga ofvan eller nedan, qvittar honom fullkomligt lika. Han har sökt bilda sig en *objektiv*, en på *förnuftiga skäl* grundad öfvertygelse och framställt denna, samt icke fällt ett enda omdöme, för hvilket han icke anfört skäl; och när man mot dessa skäl icke mäktar andraga ett enda motskäl, utan endast tar sin tillflykt till personliga insinuationer och invektiver, så styrker sådant författaren så mycket mer i hans tro, det hans öfvertygelse verkligen är objektiv och icke något individuelt hit- och ditmenande.

Regenterna och deras omgifning.

Aftonbladet har nu en tid bortåt innehållit en följd af artiklar, med rubrik: *Prerogativet*, hvilka, ehuru visserligen alltför uttänjda och i ett och annat vittnande om en skef historisk uppfattning af händelserna och om ensidiga politiska principer, dock äro bland det bästa, som någonsin stått att läsa i det bladet. Det vore verkligen skada, om det allt för långsträckta i dessa artiklar skulle, såsom ty värr troligt är, hafva afskräckt de flesta af bladets läsare att genomgå dem; och detta är verkligen fara värdt, ty sedan de famösa "*ullstrumporna*" begynt väfvas i bladet, uti uppsatser af 3, 4 till 5 spalters längd, ha äfven de förut trogna bland bladets läsare börjat bäfva för dess långa artiklar och lagt dem från sig olästa. Skulle också detta hafva händt med artiklarna om *Prerogativet*, så vore det emellertid, som nyss nämdes, verkligen skada; ty mången nyttig, praktisk lärdom skulle Allmänheten deraf kunnat inhämta. I synnerhet är detta fallet med slutet af fjerde och sista artikeln, som lästes i Tisdagsnumret af Aftonbladet. I anledning af det exempel, som Stuartarnes öden gifvit, öfvergår artikelns författare i slutet af nämde artikel till ett resonnement i allmänhet om förhållandet emellan *Regenterna och deras omgifning*; och detta resonnement, som knappt upptager mer än en half spalt i Aftonbladet, är så sundt och innehåller så mycken sanning, att vi göra oss ett nöje af att här reproducera det; helst vi på goda grunder befara, att många af bladets läsare, afskräckte af artikelns längd, ej mäktat att arbeta sig igenom de föregående tvenne spalterna, och att det förträffliga slutet, som är mera värdt än hela artikeln och som äfven i vår tid högeligen förtjenar att behjertas, sålunda råkat att blifva oläst. Detta, som ganska väl kan läsas som en särskild artikel, lyder sålunda:

"Den ursäkt, som Stuartarnes anhängare anföra för deras felsteg, är den vanliga, att de missleddes och retades af sin *omgifning*. Ser man närmare på saken, så kan dock intet haltlösare förebärande tänkas. Hvem gaf dem denna omgifning? hvem utsökte åt dem dessa öfvermodiga, fega, hjerne- och hjertelösa Buckinghamar, desse vildsint despotiske Straffordar, Land'ar, Jeffrey'ar, desse öppet sedeslöse Killigrewar, desse okunnige och krypande Conway'ar? *) Var det blott en ond fatalitet, som omkring monarkerna samlade dessa fega, krypande, ilskna, sedeslösa varelser, och som för alla ädlare sinnade män stängde hofvet och monarkens öra och aflägsnade hvarje man af kunskaper, kraft och ära, hvilken möjligen af misstag råkat komma med i kretsen eller qvarstod sedan en förfluten tid? — — — Man måste, med ett ord, vara mera än lofligt enfaldig eller vidskeplig from, för att icke se, att hela den ursäkt, som skulle ligga uti *omgifningens* inflytande, är ett tomt prat. Sådan omgifning, som de stackars monarkerne *ville* hafva, sådan hade de. Det låg hos dem en vedervilja mot personer af upphöjdare duglighet och tänkesätt; och derföre aflägsnades alla dylika. Deremot kände de sig sympatetiskt dragna till den lågsinta, tomma, krypande medelmåttan; och ur *denna* togo de naturligtvis en omgifning, hvaraf de sjelfva hvarken fördunklades eller i sina nycker motsades. Om någon gång en *man*, i ordets vackra betydelse, blef inlockad uti styrelsen eller hofkretsen, så måste han antingen förderfvas, för att icke utskämma de öfrige, eller ock aflägsnades han inom kort. Detta var så kändt, att slutligen ingen dylik ens kunde förmås att tränga sig in i den höga kretsen, *med* hvilken man icke kunde handla utan att förnedra sig i nationens ögon, och *mot* hvilken ingen vågade uppträda, utan att förföljas såsom upprorisk, såsom förbrytare mot *Konungen* personligen.

"Man talar om den "lycka", som vissa monarker ägt att vara omgifna af upplysta, högtänkta, oförskräckta, oegennyttiga rådgifvare. Men analytiserar man denna "lycka", så skall man finna, att den är ingenting annat än monarkens eget hjerta och förstånd, som drager till sig allt lika danadt och stöter från sig lågheten; ty lika omöjligt det är för det låga sinnet att till sig draga det upphöjda och ädla, lika omöjligt är det för det höga sinnet att trifvas tillsammans med lågheten och fegheten.

"Någon gång har äfven den klagan varit hörd, att inga dugliga ämnen till rådgifvare inom nationen funnits att tillgå för regenten. Detta innebär icke blott en förolämpning, utan äfven en dumhet. Hvad som i denna del kan brista, är egentligen förmågan att uppsöka

*) En Statssekreterare, som kunde hvarken läsa eller skrifva.

det dugliga; och denna brist kommer af en annan, nemligen bristen på *vilja* att uppsöka duglighéten. Denna är alltid vidrig för små naturer och misstänkt inför en naturlig skuggrädsla. En nation, inom hvilken icke förmågor att styra den skulle finnas, förtjenade sannerligen icke att blifva styrd, om den ens kunde tänkas.»

Ögonen

Spökhistoria

I.

Grefve Roland, en ung och rik Fideikommissarie, hemkom en afton till sin prydliga boning vid Drottninggatan. Han hade bevistat en stor familjefest, som varit tillställd hufvudsakligen för honom sjelf, i anledning af hans trolofning med den sköna och rika Fröken Grefvinnan Henriette Sophie. Grefve Roland var mycket kår i en förfinad treflighet. Han iklådde sig sin dyrbara nattrock af Turkiskt tyg, och stack sina danströtta fötter i ett par tofflor, som han fått till julklapp af den flitiga syster Amalia. Två spermacetiljus af Hr Bloms nya fabrik brunno i silfverstakarna på det med Persisk duk belagda divansbordet. Han stoppade med finaste Virginiakanaster sin pipa med bernstensmunstycke; det var ett riktigt mästerverk af Hr Laurent vid Stadssmedjegatan, och en skånk af en gammal morbror i Skåne, en hederlig gubbe, som sjelf undervisat den unge Grefven i konsten att röka, på det att, som den gamle uttryckte sig, "Roland skulle få någonting karlavulet uti sig." Grefven kastade sig i den gula divanen, antog en bequäm ställning, och tillslöt sina ädla ögon för att låta den glada aftonens skimrande minnen svåfva förbi sin inre syn.

Han tänkte sig tillbaka i den rikt upplysta salongen, bland de vackra och fashionabla paren af dansande, ibland hvilka han och hon, den af ungdom och skönhet strålande grefvinnan-fästmön utgjorde det första och förnämsta paret; ej allenast det, utan ock, så trodde han fullt och fast, det lycksaligaste. Han kände ännu vid sitt bröst vårman af hennes häftigt klappande barm. Ack! hennes hjerta slog i samma slag som hans, hennes blod brann af samma känslor som hans, hennes själ hade samma tanka som hans, blott en enda tanka: "jag älskar dig." Att svåfva så der, med sitt andra jag genom vällusthafvet af de Straussiska tonerna och fritt inför verldens åsyn famna sin älskarinnas darrande midja, det är gudomligt, men ännu mer att sedan i stilla enslighet, i lugnet af sin mjuka divan njuta om denna salighet i minnet. Och sist denna kyss, som hon gaf och fick, nej! nej! gaf och fick, den var ej så ljum, att sådana ord kunna sägas derom, det for på en gång ur djupet af hvarderas själ, två strålar af kärlek, som möttes på deras läppar och dogo som blixtar i tjusning och namnlös fröjd. — Men hvad? — Grefve Roland slog opp sina ögon och stirrade framför sig; en hel vinter af rysningar isade hans blod — framför honom stod en hvit gestalt, en flicka af osäglig skönhet, men omsvåfvad af ett spöklikt skimmer; hon stod orörlig; hennes fina mun var fast sluten, på en gång ljuft och hemskt: en svag rosenfärg öfverglänste de spåda kinderna, men ögonlocken, med långa glänsande hår, fördolde hennes blick. Hon sträckte ut sin hand och höll emot den klara spermacetilågan ett öppet bref, der Roland med halfhög bäfvande röst läste:

"Dyraste Aurelia! Tack, för den sköna afton din närvaro i går skänkte mig; tusen tacksägelser af min innersta själ. Ack, min själ är hel och hållen en enda tanke af tacksamhet för dig; jag älskar dig, det såg du klart i mina ögon, och jag! lycklige tror mig se i dina ögon, att du älskar mig tillbaka; ännu en gång: jag älskar dig, blif min och jag är din för tid och evighet; men om du ej vill älska mig, om du vill förbränna mitt hjerta, så bränn ock detta bref och skicka mig askan deraf tillbaka; men om du älskar mig, så göm det vid ditt hjerta, ty det är ett blad af mitt hjertas blomma.

Din Roland."

Aurelia! utropade Roland, då han igenkände sin egen stil och vålnaden af den ljufva flicka, som han älskat för — ett år sedan, lika högt som han nu älskade Henriette Sophie. Aurelia! är du lefvande eller död — svara mig, svara! Orörlig stod hon der, och förde långsamt handen så att ljusets flamma fattade i papperet och i ett ögonblick förtärde det. Aurelia! Aurelia! hvad gör du? Han sprang opp förtvifflad och grep hennes arm, som han tyckte, och kramade den; ack! ej en flickas mjuka arm, det var intet, det var luft han kramade; djupt in i hans egen hand trängde hans egna naglar. Hans hand blödde, hans arm darrade, han ropade ännu med förtviflan en gång, Aurelia! Vålnaden slog då opp sina stora ögonlock, derinunder var inga, inga ögon, det var två stora tomma djupa hålor, som tycktes se på honom; de vidgade sig allt mer och mer, till dess han såg intet annat än två svarta afgrunder framför sig, — en enda afgrund, han dånade i den.

II.

Efter omkring en timmas tid vaknade Roland ur sin dåning; han såg ikring sig i sitt rum, allt var som vanligt tyst och ordnadt, men se! på bordet, invid ljusstaken, låg aska. "Askan af brefvet! Ack! Askan af mitt hjerta", utropade Roland, "Aurelia vill ej älska mig — Aurelia!" då dansade ånyo genom hans hufvud minnena af den föregående aftonen, och minnet af Henriette Sophie"; nu var det ej mera behagliga minnen, serafiska minnen, det var ett oredigt plågsamt hvirflande haf af demoner, som brusade kring hans själ. "Ack!" sade han och tryckte handen mot sitt bröst — "jag är en man utan hjerta."

Aurelia, en landtadelsmans niondè dotter, en ren och skär mildt doftande skogens törnros, hade under våren tjusat Roland och fått hans eder, men hufvudstadens narkotiska nöjen hade sedan berusat sig honom, så att han glömt henne. Hans familj hade gjort upp planen till giftermålet med den rika och glänsande Fröken Gref-

vinnan Henriette Sophie, en yppigt svållnde aromatisk ros, och hon var så skön, så tjusande, att Rolands veka sinnen snart hänförde deraf. Men nu, sedan åskorna af nattens syn genomskakat honom, var den sednare höjelsen förintad, och i kraftig klarhet och med himmelsk värma uppflammade ånyo hans första kärlek till Aurelia. Han ville nu till Aurelia — om hon än var lefvande eller död. Var hon ej i sin faders hus, så var hon väl i sina fäders hus, grafven. Han klädde sig hastigt och skyndade ut midt i natten. Det var vinter och godt före. Snart flög hans klingande släda genom de långa tysta gatorna, och vägen var efter några timmar tillryggalagd. I morgonstunden stadnade han vid sitt mål, Aurelias hem. Glödande af ifver skyndade han in genom den nyss halföppnade porten, trapporna oppföre, till hennes rum; han öppnar dörren. Gud! der står åter samma vålnad af henne, med den slutna minen, med de slutna ögonen, dock höll hon nu intet papper i sin hand. Han störtade till hennes fötter: "Aurelia! Aurelia! öppna icke dina ögonlock!" han stirrade bäfvande på vålnaden. Den öppnade långsamt, långsamt, de långhåriga ögonlocken, och såg på honom nu med tvenne stora klara blå ögon, glänsande af förundran och af känsla. "Min Roland!" "Min Aurelia!" hvad har du mitt bref? — "Se här, min dyraste! det har alltid hvilat vid mitt hjerta, ty jag har alltid trott på dig, fastän du dröjt så länge."

Sex månader dereſter dansade Fröken Grefvinnan Henriette Sophie på Grefve Rolands bröllop med Fröken Aurelia, ute på hennes föräldrars landtegendom med sin nya fästman Baron Henrik, den vackraste bland alla Gardets löjtnanter, och den rikaste bland hufvudstadens gentlemen.

Ett och annat.

Som tillägg till en notis, den vi förleden höst meddelade inryckt ur tidningen *Dagligt Allehanda* (angående gossen Kjellberg, som, genom någon Landshöfdinge-Embetets i Kalmar försummelse, för första resan inbrott, tvenne särskilta gånger undergått straff, och i anledning hvaraf Landshöfdinge-Embetet lärer blifvit fälldt till böter), få vi nu nämna, att hvad vi i några till denna relation af tilldragelsens förlopp bifogade resonnementer androgo som en möjlighet, verkligen inträffat. Gossen Kjellberg har, efter begången stöld från sofvande person, vid vederbörlig Häradsrätt anhållit att få räkna sig till godo det straff, som han redan olagligen och öfverflödigt utstått. Målet torde utan tvifvel höra till de ovanliga, ehuru visserligen bäst vore, om Svenska Embetsverk aldrig gåfve anledning till dylika tvistefrågor.

Till Salu:

I Deleens & Komp:s Bokhandel, nyss utkommen, à 16 B:ko:

DEN HVITA BOKEN.

Af trycket har nyss utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko häft.:

LUTHERS PRESTVIGNING.

Skaldestycke

AF

CARL EDMUND WENSTRÖM.

(Belönt af Svenska Akademien, Högtidsdagen 1837.)

Prenumeration

ifrån och med den 1 Julii till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 3 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af **FREJA** *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* **FREJA**, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.*

All försäljning af lösa numror har upphört.

Undertecknade

ämna, instundande höst, för Hel- och Halfpensionärer öppna en Undervisningsanstalt här i staden. Närmare upplysningar rörande lokal, terminstider, lärareantal och öfriga omständigheter meddela PastorsAdjunkterne i S:t Nicolai Församling, Hofpredikanterne P. W. Pettersson och A. C. Lindström.

Stockholm d. 9 Juni 1838.

P. M. Littmarck. Fil. Mag. — *C. E. Wenström.* Fil. Mag. — *P. F. Lindström.* Fil. Kand.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 10 Juli, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 54.
Tisdagen

FREJA.

1838.
den 10 Julii.

TIDNINGS-STYRELSEN

Kung Salomo och Oppositionen.

Ingenting nytt sker under solen, säger Salomo. Men troligtvis torde Salomo ha misstagit sig. Hvad skulle, i sådant fall, tidningarna använda till föda och uppehåll, om jag undantager *Statstidningen*, hvilken, som bekant är, likt gurmanderna, helst håller sig till gammalt vildt? Vore intet nytt att vänta, såge det slätt ut för våra kommande aktioner, och Hofkansleren vore, så tillsägandes, satt på indragningsstat. Han, som enligt 1812 års tryckfrihetslag, dömdes till ett rofdjur, skulle förgäfves söka sina större offer och kanske tvingas att, såsom vargarna, slå ned på fåren — den personifierade oskulden — så vida han icke hade någon gås oplockad med Herr Assessor Crusenstolpe. Hände ingenting nytt, så lefde vi i en evig medeltid, och vi veta, genom Angelinis handbok för fruntimmer, att det var en tid af näfrätt och strid. Nu deremot söker man komponera allt, liksom Expeditions-sekreteraren Lindgren komponerade det ryktbara fredsförslaget, efter eget erkännande, på sin egen behagliga melodi — en komposition af både sjelfständig och originell natur, djerf och energisk, temligen taktlös, men ändå lofvande. Skedde ingenting nytt, glömde fruntimmerna i en mängd af Sveriges städer utan tvifvel att tala, hvarigenom den Stumma, som redan rönt en oerhörd framgång, skulle vinna alltför många anhängare, hvilket återigen vore farligt i anseende till de upproriska åsigter, som i pjesen göra sig gällande, och redan väckt mera än en småförnuftig Teaterdirektions betänkligheter. Skedde ingenting nytt, kunde det möjligen inträffa, att våra nyinrättade telegrafer komme att alldeles afstanna, och konsten att tala i vädret skulle dymedelst, mellan riksdagarna, dö ut i vårt kära fädernesland, som då finge anlägga sorg öfver en gammal gästvän på Riddarhusets bänkar. I följd af allt detta tro vi oss grundligen ha vederlagt Konung Salomo i hans famösa påstående, hvilket vi förmoda, att den berömde regenten fällde, då han, trött vid sina många regeringsomsorger och sina många frillor, någon gång hade ledsamt och förgäfves pumpade sin Polisminister, som för ögonblicket icke ägde ett enda "on dit" i beredskap, i parentes sagdt, ett alldeles oförlåtligt fel för en Polisminister. Han bör kunna ljuga som en bulletin.

Och, för att vädja endast till de sednare veckornas tilldragelser, har det någonsin förr händt "under solen", att en Kejsare intagit hela Stockholm med öfverraskning, en öfverraskning, lika artig, som oväntad. Hvarföre befästa vi inloppet till Waxholm, då det är blott, som vän, vår östra granne här landstiger, och då han kan landstiga, utan att man har en aning om hans närvaro. I båda fallen torde det tjena till föga.

När har yttermera händt, att inom Sverige så hederliga dricks-pengar blifvit gifna, som den Ryske Kejsaren stack i handen på den Svenska hofbetjeningen. Huru mången Potentat skulle icke heldre vilja betjena sig sjelf, än att kosta så ruinerande summor på betjenter. Ett tusen dukater! Det var under frihetstidens mest lysande period tillräckligt att af ett Svenskt Riksråd köpa hans fädernesland. En ståtlig figur, en mäktig monark och, framför allt, så hederliga dricks-penningar — det är att kunna tala till hjertan.

När har det vidare inträffat, att den, som bär ett så blygsamt namn, som *Ner*man, stigit så *högt*, som till JustitieKanslersEmbetet, förut ombvärfdt af vakt och sköldar och af allt hvad aristokratien i de granna stafvelserna har förföriskt. I namnet ligger en bugning, men i embetet en upphöjelse; man måste krypa för att kunna gå. Så säger åtminstone ordspråket. Hvart Hr Nerman också ämnar gå, kan man åtminstone icke säga, att tidningarna strött blommor i hans väg. Hr Nerman har fått flera titlar af publicitetens onåd, än af sin Konungs nåd, och har Hr Nerman tvenne gånger blifvit slagen till Riddare, så är det oräkneligt, huru många gånger andra slagit sig till riddare på Hr Nermans bekostnad. Man påstår, att Hr Nerman vid sina sammanbragta embeten haft goda inkomster, men det är säkert ett intet, mot hvad, som för hans räkning, influtit i tidningarna. Huru mycket Hr Nerman förtjenat, angår för öfrigt icke oss; vi, liksom Hr Nerman, sätta vår förtröstan på ett: "tills vidare", och tro, att en icke "tillförordnad" Försyn vakar öfver Sverige.

Slutligen — när hände det under solen, välvisaste Konung Salomo! att ett skämt, ett infall, en ordlek — ingifvelsen af en sekund — kostade tre, *tre* långa års fästning? Hin håle sjelf, Kung Salomo! måtte öfva ett så otacksamt göra, som ordrytteriets, när man blir afslagen på ett så ohemult manér. Ers Maj:t har i egen hög person, i dess så kallade höga visa, försökt sig i den bekanta paralelismen, som äfven i sig sjelf icke annat är än ett ordrytteri. Herr Crusenstolpe har också, i likhet med Ers Maj:t, uppdragit paraleler, ehuru när två paralela aldrig för öfrigt kunna råkas, det naturligtvis icke kunnat falla honom in att täfla med Ers Maj:ts äldre ära, som snart sagt försvinner i fabelns dunkel. Emedlertid — då det är oss alla nogsamt bekant, att Salomos anda i nåder hvilar öfver Sveriges Statsmän och Potentater, torde det vara otvifvelaktigt, att den lyckliga ingifvelsen att ställa Hr Crusenstolpe för rätta kommer från ingen annan, än — Salomo. Vid det frånskyllningssystem, som i en sednare tid gjort sig gällande, lärer det också falla sig bequämligt att ha Kung Salomo att skylla på, ifall man skulle bli ångerköpt på förhandlingen af Crusenstolpiska saken. Salomos stoft slumrar, utan att kunna förneka beskyllningen, i det lugna skötet af förlofvade landet. De förlofvade landen, Sverige och Norrige, hafva deremot varit oeniga *fästninga*-hjon, utan att jag likväl härmed vill gå längre än Crusenstolpiska Juryn, och sätta både Sverige och Norrige på *fästning*. Kanske skola de dock förena sig deri att beklaga Hr Crusenstolpe, och har Hr Crusenstolpe bidragit att väcka en sympati dem emellan, har han åtminstone icke alldeles för intet trädt i häckte.

Jag har hört sägas, att Hr Crusenstolpe gjort de höga herrarne i landet åtskilliga tjenster. Han har nu yttermera gjort dem den sista tjensten, då han gifvit dem anledning till denna oerhörda kraftyttring, som kostar en Svensk medborgare sin frihet under trenne års tid. Det är en bravur, som våra annaler säkert icke skola förgäta. Men en gång randas väl också den dagen, då Hr Crusenstolpe, utträdande ur fängelset, får säga till indragningsmakten, som indragit honom i detta bryderi, det klassiskt bekanta: "God morgon, Thure!"

Då, välvisaste Kung Salomo! har Ers Maj:t säkert under tiden hunnit inhämta, att åtskilligt nytt händer under solen, och att der ges ett eller annat, som Ers Maj:ts "filosofi icke kunnat drömma om", ifall jag får gå så bakvändt tillväga, att jag citerar Schakspeare inför Kung Salomo. Kanske är äfven då Hr Crusenstolpe i stånd att för Ers Maj:t presentera en eller annan bokhandels-"nouvauté", också tillkommen "under solen."

= POSTSCRIPTUM. Vidare — Kung Salomo! — Rumor har inträffat i Stockholm. Dock icke den bekante Tyske Humoristen Hr v. Rumohr, utan ett oadeligt, att icke säga plebejiskt rumor. Men JustitieKansleren tar nog reda på rumormästarne. När det gäller ens egna rutor, att icke säga ens eget skinn, är man alltid böjd för den *strängaste* rättvisa. Allmänheten lär ha ropat: Ner Nerman! men då det ligger ett: *ner* i sjelfva namnet, är det ju en möjlighet, att Allmänheten i sin entusiasm kommit att tvenne gånger upprepa den första stafvelsen, på hvilken naturligtvis mycken vigt bör läggas, såsom utgörande början till en så stor man, som Herr Nerman, sjelfva upprinnelsen till en så aktad Dignitär, hvilken, om det också icke är så alldeles helt med hans rutor, mycken rutin i allehanda ärender dock icke kan förnekas. Att sjelfva tumultet tilldrog sig i *Ålands*-gränd, och att den valdes till skådeplats för detta uppträde, hoppas vi vidare ingalunda vara någon opinionsyttring mot Ryssland, hvilket åt detta håll, såsom tidningarna förmält, lär vara sysselsatt att befästa sig. Efter alla anledningar var det endast den tillfällighet eller den sympati, som dit dragit Hr Nermans bostad, hvilken föranledde de våldsamheter, hvarigenom man nog obetänkt sökte öppna ögonen på honom med utslående af hans rutor. Ministern för upplysningen och den t. f. HofKansleren hade den fullkomliga okunnigheten om hans varelse att tacka derföre, att ingen litograferad opinionsyttring försöktes på hans fönster-rutor, dem Försynen för framtiden tage i sitt nådiga hägn. Att Hr Hartmansdorff har öron, vete vi alla, som sett honom. Vi hoppas, att han nu drager dem åt sig, icke derföre, att en stark och förståndig styrelse bör låta skrämma sig af olagliga och tumultuariska opinions-yttringar, men derföre att hvar och en klok menniska aktar på tidens tecken, och icke gerna sätter sig i strid med ett helt tidehvarfs opinion, isynnerhet när man icke har starkare armar, än dem, som vid 1823 års riksdag fäktade efter JustitieOmbudsmans-skapet. Hr Hartmansdorff har i yngre år bekänt alltför frisinnade åsigter, att man skulle tro en man med hans konseqvens i stånd att på fullt allvar drifva sådana satser, som den, hvilken sednast kostat Assessor Crusenstolpe tre års fästning. Statssekreteraren för Eklesiastik-ärenderna har redan i sin pastoral-kurs kommit förbi omvändelsen, men vi frukta, att han, med det nya födelsens bad, som han tycks ämna Svenska litteraturen, möjligen kan, som man säger, slå dop. Sveriges författare skola icke tveka att uppoffra sig, om det gäller, för tryckfriheten, och en Hofkansler, isynnerhet en tillförordnad, är ingen Methusalem, hvilken för öfrigt, i likhet med Hr Hartmansdorff, var en vän af det gamla.

Värdaste Kung Salomo! Ers Maj:t, som länge styrt öfver Israels barn, hvilka, att döma efter namnet, måtte ha varit bra pojkaktiga, hvad tror Ers Maj:t om dessa interjektioner af missnöje? Är med några rutors utslående ingenting annat mistadt, än rutornas värde? Har i och med detsamma något gått förloradt af den aktning embetsmanna-anseendet, vigten af ett högt embete kräfver? Har pöbeln fått smak för den diktatur, som äger gatstenar till hörnstenar? Eller — kanske *kunna* dessa uppträden få passera för några missnöjets nog handgripliga demonstrationer, hvilka, orätta i sig sjelfva, dock kunna tjena en eller annan till rättelse? Var

det, som sist inträffade, en följd af den nog allmänna förmodan, att vederbörande endast ämnade leka kurragömma med Assessor Crusenstolpe, och deraf att man, då saken tog en allvarsam vändning och Assessorn verkligen kom i kurran, som orättvist behandlad betraktade en person, hvilken en af sjelfva Styrelsens organer, *Granskaren*, ansett för Styrelsen behöflig, och af denna anledning uppsatt ett legokontrakt, som redan ridit sin Eriksgata kring åtlöjets territorium. Allt det der lemnar jag i underdånighet åt Kung Salomo och framtiden att afgöra. Mig anstår det visserligen icke. Hvad jag emellertid med grämelse anmärker, är att Storfursten af Ryssland måtte anse oss Svenskar för bullersamma grannar, och våra Svenska, högre Embetsmän för rätt beklagansvärda, enär åtskilliga af dem hafva utslag på sig sjelfva och andra på sina fönster. Vidare skulle han kunna anmärka, att när man slår ut rutorna för Herr Nerman, bommar man till portarna för slottet, liksom vände sig Hr Nermans fönster och slottets portar på samma hakar. Utan tvifvel visste de, som tillställde oväsendet, alltför väl skillnaden mellan slottets höga innevånare och Hr Nerman; det var då kanske föga skäl att Hr Nermans sak gjordes till Dessas, och att ett uppträde i Ålandsgränd kom Stockholms slott att spärras. Jag vågar hemställa äfven detta till Kung Salomo. Och dermed Gudi befallat.

Scener från Konung Johan III:s hof.

I. *Den gamle bakdantaren.*

Ett allmänt missnöje hade utbredt sig i hela landet. Ingen enighet fans, ingen fördragsamhet emellan de skattskyldiga och kronans embetsmän. Presterskapet var söndradt i partier, som med en ohejdad illska angrepo hvarandra. Alla handelns förmåner hade Konungen, genom sina ovisa författningar, spelat i främmandes våld. Adeln, som han på en gång smickrade, för att fästa den vid sin dynasti, och tillika hatade, emedan hon var orolig och årslysten, hade också delat sig, så att lycksökarne belägrade hofvet, medan de sjelfständige och tänkande drogo sig undan. Några gånger försökte väl en och annan att tränga sig fram med sanningen till Konungen sjelf, men det var icke möjligt, dels emedan hans omgifning förhindrade det, dels emedan han var intagen af så mycken egenkärlek och ömhet för sitt eget verk, Lithurgien, att han icke lät någon annan komma till ordet, utan sjelf oupphörligt, med en af få förstådd häftighet, pratade om sina afsigter och välgerningar mot det utsugna landet.

Den gamle Nils Gyllenstjerna, den äldsta af rådsherrarne, en slug gubbe, som vetat att hålla sig uppe äfven under Erik XIV:s oroliga regering, hade något angelåget att tala med Konungen. Ett upptråde hade nemligen förefallit vid Brunkeberg, der ett annat af Konungens Råd, Hr Jöran Posse, af några missnöjda borgare fått höra åtskilliga speglosor, som på det bittraste uppretat hans sinne, och nu skyndade det gamla Riksrådet upp för att öfverlägga med Konungen härom.

Så snart Gyllenstjerna inträdde i slottet, hörde han att något åter var å färde derinne. I en stor sal, med utsigten utåt Norrmalm, spatserade den gamle Konung Johan af och an. Han hade hatten på hufvudet och värjan i handen. I detsamma Gyllenstjerna inträdde, ilade Konungen emot honom, fixerade honom skarpt några ögonblick medan han höll värjan framför sig, och sade: "Nå, hvad har händt, Gyllenstjerna? Hur låter det? Vilja de icke gifva sig tillfreds? Vi skola lära dem! Vi vilje låta våra Skottar sitta opp och hugga ned dem allesammans! Det är ett uppstudsigt, oroligt pack! Vår gode son, Sigismund, får ett vackert arf i detta krångliga och bångstyriga folk."

"Eders Kongliga Nåde!" yttrade Gyllenstjerna, med en bekymrad uppsyn: "det är i sanning en bedröflig tid, som vi lefva uti. Gud bevare Eders Nådes dyrbara lif!"

"Hvad, Gyllenstjerna", utbrast Johan: "tror ni det gäller mitt lif?" Den gamle Konungen såg högst bestört ut och fortfor stammande, utan att låta den andra få fram ett ord: "Ja vi kunna just vänta det! De äro idel otrogne och nidingar allesammans! Ingen vän hafve vi heller att förtro oss till! Hvart skall allt detta taga vägen. Gån ut, allesammans! Kom, Gyllenstjerna, sätt er här och låt oss språka litet!"

Alla hofjunkare och drabanter gingo ut, och de båda gubbarne blefvo ensamne. De satte sig tillsammans och sågo en lång stund med betänkliga miner på hvarandra.

"Hvad säga presterne?" begynte Konung Johan: "Hur är det med Erik Skepperus? Vill icke lithurgien hafva riktig framgång ännu? Och likväl är det den bästa messebok i hela verlden. Kom ihåg huru vi sjelfve utarbetat den efter de bäste och lärdaste Theologos och deras anvisningar. Vårt presterskap skulle dock sätta värde på vårt eget arbete. Men det är ett härdnackadt slägte, som vill vara sjelfrådande. Derföre ha de nu också öfverfallit vår trogne man, Hr Jöran —"

"Herr Jöran, ja!" inföll Gyllenstjerna suckande.

"Nå, hvad vill du säga?" afbröt den pratsamme Konungen: "Är icke Jöran vår trogne man? Visst hafver han mycket af munnen och är häftig och vildsint, det vete vi. Men hvad vill du säga, gamle Nils? Har han yttrat något emot oss? Säg oss noga och uppriktigt allt hvad du vet! Skynda dig, och tala, Nils!"

"Eders Nåde!" stammade Gyllenstjerna: "han har yttrat sig oförsigtigt. Han hade Eder Nådes befallning att hålla efter borgarena, sade han, och derföre — —"

"Vår befallning, ja väl! Men skall han genast skrika ut det. Han är mig icke trogen. Vi hafva tillsatt så mycket penningar i våra olyckliga expeditioner till Ryssland och våra många byggnader, att det väl behöfdes någon stränghet för att fylla oss pungen igen. Jöran har varit ganska nitisk i kammaren, men han har försett sig sjelf med så många förlåningar, att vi hafva allt skäl att misstro honom numera. Ja, ja! Han skall hållas efter.

Men hvad tar sig folket till med honom der nere? Vilja de icke låta honom med fred?"

"Hm, Eders Nåde!" yttrade Gyllenstjerna, "i fall han icke år rått trogen, så vore det kanske bäst att låta folket hållas med honom. Han år nu icke bättre ansedd än Göran Persson."

"Hvad säger du?" skrek Kungen: "Skulle vi tillåta en af våra att blifva söndersliten. Gyllenstjerna, du år en elak gubbe! Huru mycket kunne vi lita på dig sjelf? Har du icke varit med oss i råd och dåd i alla våra olyckliga företag? Har du icke varit med om den olyckliga domen *)? Och du slingrar dig alltid så! Om det går illa för oss, nog vete vi, att du blir en af de förste att stå på vårt argesta. Hvad gör du för uppsyn emot oss? Skakar du på ditt gråa hufvud? Vågar du vara uppstudsig, din gamla råf?"

Konungen, häftig och våldsam som han var, flög upp från sin stol och i samma ögonblick träffades den gamle Gyllenstjernas kind af ett slag af den kungliga handen. Bestört reste sig det gamla Riksrådet och drog sig vacklande till dörren. Men hastigt hördes ett kanonskott ute på strömmen. Det var endast en tillfällig salut från ett skepp, men det hade på Kung Johans misstrogna sinne en häftig verkan. Han begynte darra och ropade: "Gyllenstjerna, min gamle vän, öfvergif oss icke! Kom hit, kom hit! Gå icke ifrån din Konung och Herre! Kom, så att vi få omfamna dig. Om vi nu måste dö, så låt oss dö tillsammans! Vi vilja likväl befalla våra drabanter att försvara oss till sista blodsdroppan!"

Konungen omfamnade häftigt den gamle rådsherren, som fällde ett par tårar. Derefter ringde han i en klocksträng. En hofjunkare inträdde. "Låt alla drabanterna ladda sina hakar och ställa kanonerna i ordning. Så snart jag säger till, så skola de skjuta på packet."

Hofjunkaren såg bestört ut. "Eders Nåde", begynte han att stamma.

"Tyst, din förrådare!" skrek Kungen: "Lyd, eljest låter jag genast halshugga dig. Hvad var det för skott, jag hörde?"

"Eders Nåde", sade Hofjunkaren, "det år ett skepp från Danzig, som kommer kanske med bref från Eders Nådes höge son, Konung Sigismund."

"Ah!" skrek Kungen: "det kan så vara! Låt brefdragaren genast komma. Min son, min son!" Den gråhårige Konungen visade nu en lika utomordentlig glädje, som han förut visat misstänksamhet och räddhåga.

*) Konung Johans samvete oroades beständigt af den dödsdom, han fällt och låtit verkställa på sin egen broder, Konung Erik XIV.

Ett och annat.

"*Dagens tilldragelser*", såsom Statstidningen benämt dem, föröka sig. Förvaltningens af Sjöårenderna våldsamma skiljande af t. f. Kanslisten i Lotskontoret *Th. Sandström* från dess befattning, år ett nytt item i förteckningen på "*tilldragelserna*", och som på det närmaste sammanhånger med de föregående; ty någon annan orsak till Hr Sandströms skiljande ifrån sin tjenst lårer ej kunna upptäckas, än att han varit och år en af Assessor *Crusenstolpes* politiska vånner, som af Assessorn kallades till ledamot af Juryn i Majeståtsprocessen och flera gånger efter Assessorns arresterande besökt honom i fångelset. Chefen för Lotskontoret, Öfverste *Lundstedt*, som tillika år ledamot af Förvaltningen, har väl, såsom det i Aftonbladet meddelade protokollet utvisar, för Förvaltningen anmält, att Hr Sandström skall hafva "visat försumlighet och mindre noggrannhet i tjensten"; men denna uppgift år icke allenast till en början alldeles obestyrkt, utan Förvaltningens eget förfarande ger dessutom *all* anledning att förmoda, att den aldrig kan styrkas, enår Förvaltningen visat sig så rådd för att öfver angifvelsen höra Hr Sandström, att till och med en ledamot af verket, Hr KammarRådet *Widin* (celebre såsom handtlangare och behjelplig åt Amiral *Cronstedt* vid den famösa Reglementsförbåttringen), skall, såsom det i Aftonbladet beråttas, hafva under öfverläggningen yttrat, "*att om han blir hörd, så rättfärdigar han sig, och då bli vi icke af med honom.*" Detta år ju rått vackert!

= Om åndå Gardet till häst vore Sverige lika kårt, som det år Sverige dyrbart! Vi alla, som varit i någon trångsel, der hästgardet skolat upprätthålla ordningen, veta dock, huru väl de spela öfversittare, men det år naturligt, ty de sitta till häst, och som de emellanåt ha höga hästar, sätta de sig, efter kommando, på sina höga hästar, hvilket då för dem faller sig rått naturligt. Och, så når hade jag sagt, hvad vore en hästgardist utan hästen och framför allt utan bakdelen af hästen. Det år hans hirschsvångare; det år med den han svånger ikring sig, då pligten kallar; det år med den han verkar och lefver; den år blomman af hans varelse; det år på den han hvilar, som Spartanen på sin sköld och hoppet på sitt ankare. Så var det åtminstone för några år tillbaka. Hvem minnes ej dessa häst-partier vid visandet af gamla Prinsessans lik, huru *de* först visades, sig sjelfva till åra och andra till varnagel. Huru många blefvo ej der onödigtvis trampade och trångda, men så ville hofven — jag menar häst-hofven, den ödmjuka tjenaren åt dessa ljusblåa paschar af en häst-svans. De hafva nu gått än längre. Det år nu mera med sabelhugg, som de proklamerat ordningens och lugnets sak; det år med utdelandet af blessurer man vill vinna folket; bandet mellan styrande och styrda skall tillknytas med blod-lefrar. Lefve Hästgardet! Måtte endast dess ådla mod icke *så* frusta ut mot medborgare, att ej en droppe finnes qvar, når det gåller verkliga fiender. Måtte det icke så nitiskt i Stockholm kåmpa för Hr Nerman, att det sedermera på fåltet finner sin öfverman.

Nåsta Nummer utgifves Fredagen den 13 Juli, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 55. 1838.
Fredagen den 13 Julii.

FREJA.

Saint-Simonisterna wid Baggensgatan.

I.

Snedt emot Statstidningens byrå hodde för vid pass ett år tillbaka ett par gamla mamseller. Som hela Stockholm vet, gör förenämde gata föga skäl för namnet, då den knappt är hälften så bred, som Brunnsgränden, och gator, efter hvad bekant är, liksom oxar mätas efter bredden. Men kanske förutsåg en mild skickelse, att Sveriges Statstidning skulle blifva undanflyttad till en så missgynnad lokal och ville derföre heldre lemna Statstidningen på gatan, än i gränden, hvilket förra ostridigt låter bättre, än det sednare, som för öfrigt skänker talangen så föga spelrum. Jag vill derföre antaga, att Baggensgatan af en sådan anledning fick namn heder och värdighet af gata, enär den för öfrigt står qvar, i Stockholm såsom gränd. Hvad angår återigen den förra delen af namnet: Baggens, så vet jag icke, huruvida det syftar derpå, att någon på detta ställe kört hufvudet i väggen, men vi skola hoppas, att det aldrig mera inträffar, sedan en moderat och sansad tidning, som Statstidningen, der lagt sig under pressen.

Men det är nu pressant att återgå till mamsellerna, såvida icke min episod skall kunna förliknas vid en spalt i Statstidningen, hvilket jag, om möjligt, vill undvika. — Huru ofta flyttar icke slumpen kontrasterna bredvid hvarannan; huru ofta bildar icke ödets jernhand de briljantaste anthiteser? De gamla mamsellerna, Statstidningens grannar, älskade friheten entusiastiskt, som Körner; de skulle gerna ha dött för den, liksom han, ty de ägde föga att lefva för eller af. De beundrade *Aftonbladet* ända till konsternation, och en gång funderade de verkligen starkt på att ge indragningsmakten gift, för att dymedelst befria deras vän Aftonbladet från en odräglig börda, och jorden, som de sjelfva uttryckte sig, från ett vidunder. De hade tänkt att vecklа in giftet i ett seqvestreradt arbete, och då indragningsmakten med glupskhet kastade sig öfver detsamma, få denna att svälja hela portionen, som skulle varit tillräcklig för en starkare fysik, än indragningsmaktens. Men efter någon öfverläggning funno de detta icke rätt öfverensstämmande med indragningsmaktens värdighet; de tänkte derföre på, att låta den sluta, liksom Konung Erik XIV, i en ärtsoppa. Sedermera erforo de likväl, att indragningsmakten kokade soppa åt sig sjelf, och att den icke skulle serveras förrän till nästa riksdag. De lade derföre undan råttpulvren i lådan till venster i den rödmålade byrån. Fruntimmerna hade alla sina möbler rödmålade, ty de voro Jakobiner.

Men, — som det en gång står skrifvet i ödets bok, att inga politiska känslor kunna hålla någon medelmåtta, så skredo ofvan beskrefne mamseller mera, än en gång, till ytterligheter, hvilka den lugna "*Granskaren*" icke kan annat än på det högsta fördömma. Så känner t. ex. hela verlden, att redaktörerne till Sveriges Statstidning äro bland det aldrabeskedligaste folk under solen, men ändå kunde mamsellerna gå nog långt i oblygghet, att, då dessa herrar och män passerade opp till sin byrå (den är också rödmålad, men det kommer sig icke, såsom mamsellernas, af någon Jakobinism), så knöto merbemälte fruntimmer näfvarna åt ofvanbemälte herrar; fogade den ena handen vid den andra och satte den förstas tumme på nästippen; mumlade om sommaren, då fönstren stodo öppna, halfhögt om servilism, och att i Statstidningen icke fans någon annan "upplysning", än den, som var insänd; med ett ord: uppförde sig på ett sätt, som hvarken Statstidningens redaktörer kunde finna intagande, och ej heller öfverensstämde med den fina takt, som i seklernas längd utmärkt det täcka könet. Vi nämna sjelfva damernas uppförande, utan att tilltro oss mäkta leda detta i bevis, hvilken anmärkning vi velat förutskicka för deras räkning, som möjligen kunde vilja anklaga dessa fruntimmer för högmålsbrott, ithy att statens öfverhufvud torde anses gäckad i personerna af statens tidningsredaktörer. De ofvanbeskrefne damernas ovilja sträckte sig till och med ända ned till de mindre kugghjulen i Statstidningsmekanismen. Så kallade de till exempel tryckarne för förtryckare och sättarne för stationära bänglar utan andra förtjenster, än "en smula stil", hvilken ändå hade det felet att låta "tumma sig." Så foro de ut i de gräsligaste förbannelser mot Statstidningens snällpress, som de nämde för ett oting, hälften vilja och hälften gubbe, en ny uppfinning, för att drifva en gammalmodig sak; en Fabius Cunctator,

som alltid kom för sent, åtminstone när det gällde boklådan; en snabbläpare, som ändå hela år om stod på samma ställe; en servil stackare, utan möjlighet af egen verksamhet, som blindt öfverlåtit sig åt Statstidningens redaktions nycker; en ränknäring, som sprang med allt, hvad man anförtrodde henne. Med ett ord: emedan snällpressen var ett dödt ting utan möjlighet att hämnas, voro våra damer särdeles lifliga att taga ner densamma, hvari de likväl icke lyckades. Den står ännu qvar i huset N:o 25, Baggensgatan.

Men så ifrigt våra mamseller hatade Statstidningens redaktion och inventarier, lika varmt nitälskade de för de liberala tidningarnas redaktioner. Isynnerhet var det bland deras lifligaste önskningar att få se Hr Kapten Lindeberg. Mamsell Nora, den äldsta, hade nästan föresatt sig att göra sig ärende på Aftonbladets kontor, för att dymedelst kunna kasta en blick på Hr Kaptenen, och om icke han fans närvarande, åtminstone på den stol, der Blankas författare suttit. Mamsell Ulla, den yngsta, längtade deremot att komma signaturen O. O. inpå lifvet. "Klämmas skall jag mellan sköldar, tills det vilda mod är tömdt", tänkte hon suckande, och de båda O. O. föreföllo henne som tvenne sköldar, som tvenne skal, dem hon, snäckan, behöfde, för att bli ett harmoniskt helt, för att der gömma sig i ett afundsvärdt lugn, med alla sina känslor, sina förhoppningar, sin längtan och sin kärlek, sitt hat mot Statstidningen och sin tillgifvenhet för Aftonbladet.

Ursprunget till dessa damers känslor torde i sjelfva verket vara svårt nog att utreda. Kanske var deras missnöje intet annat, än det missnöje, som i allmänhet vidlåder gamla mamseller, ehuru det genom tidningsläsning antagit en politisk färg, och måhända satte dessa damer på sig Jakobinermössan, hufvudsakligen för att dölja det grå håret. Tilläfventyrs ansågo de sig förorättade derigenom, att en inrättning, benämd Wadstena Adeliga Jungfrustift, fans till för gamla fröknars bästa, då deremot ingenting blifvit gjordt för gamla mamsellers. Mycket hade också, hvad mamsell Nora angick, giktvärk i högra knäet bidragit att skärpa hennes politiska öfvertygelse, och tätt återkommande ôrsprång hade gjort mamsell Ulla döf för Statstidningens uppmaningar.

På denna punkt stodo våra mamsellers politiska öfvertygelse, då en af dem sent en afton återvände från söder, der hon besökt en gammal bekant, Majorskan Ringränning, och framför allt läst tidningarna. Mamsell Ulla gick med hastiga steg, och en stor fröjd låg lägrad på hennes ansigte. Dock förglömde hon icke — hvilket hon alltid gjorde, då ingen såg henne — att i förbigående knyta näfven opp mot Statstidningens byrå. Hade någon händelsevis stått i fönstret, kunde han lätteligen ha blifvit skrämd, och ansett rutorna i fara. Nu var blott den tysta qvällen vittne till hennes storsinnade handlingssätt.

I några språng ilade mamsell Ulla uppföre trapporna till sitt logi. Ty om hon också förtjenade det bekanta tillnamnet: Stråben, hade hon ovedersägligen ganska långa ben. Hennes syster hade redan lagt sig. I ett skutt stod mamsell Ulla vid sängen och ruskade henne, så att denna i sömnen trodde sig riden af maran.

"Nora! Nora!" ropade mamsellen, "vi äro fria, fria, fria, fria!"

"Är det någon, som friar?" skrek Nora och satte sig, yrvaken, upprätt i sängen. "Jag ger honom obesedt ja!"

"Nu mera kunna fruntimmerna fria sjelfva."

"Hade det redan förut varit förhållandet, skulle icke vi varit så länge ogifta."

"Vi kunna sjelfva till och med bjuda upp till dans."

"Husch! om jag hade vetat det tjugo år förut. Jag skulle icke då ha suttit hvarenda vals."

"Känner du Pater Enfantin?"

"Enfantin — Barnabas menar du visst. Det förra namnet har jag aldrig hört."

"Känner du S:t Simonismen?"

"Simoni — ja! det måtte vara något syndigt. Någonstädes har jag sett det."

"Ja! du har också sett allt syndigt. Nej! syster Nora! S:t Simonismen är något herrligt, något gudaskönt. Den lossar oss ur männernas förtryck. Den gör oss till deras gelikar. Vi kunna precist göra detsamma, som karlarna."

"Åh! det är omöjligt, kära syster!"

"Nej! det är möjligt, det är säkert, det är verkligt. Åh! jag tror, att jag dör af glädje."

"Vill du lemna mig ensam, Ulla? För hvem skall jag då tala om allt nytt jag får veta på söder, och du allt det nya du får veta i en annan verld." Nora snyftade.

"Gråt ej, qvinna! jubla heldre deröfver, att du är fri. S:t Simonismen har gjort dig dertill."

Ett och annat.

Statstidningen berättade, uti sin officiella afdelning, sistlidne Tisdag, att "Kongl. Maj:t, sorgfällig att kunna "i tid vidtaga alla af Kongl. Maj:t beroende åtgärder, "för att mildra följderna af en tilläfventyrs inträffande "ofördelaktig skörd och skingra de farhågor, som i detta "hänseende af bristande kännedom eller af andra skäl "väckas, i Nåder befallt, att samtliga Dess Befallnings-"hafvande skola, utom de vanliga årsväxtberättelserna, "direkte till Kongl. Maj:ts Handels- och Finansexpedition, "innan den 15 nästkommande Augusti insända en i möj-"ligaste måtto fullständig uppgift om *förhållandet med* "*skörden* inom hvarje Län, så väl af de särskilda sädes-"slagen, som af potates och fodervåxter."

Vi förmoda, att det är ett redaktionsfel, begånget antingen af Hr Statssekreteraren Skogman i cirkulärbrefvet, eller af Statstidningsredaktionen, då denna tidning i nu anförda notis omförmäler, att Kongl. Maj:t befallt, det Landshöfdingarne inom den 15 Augusti skola till Kongl. Maj:t inberätta, *icke* utsigterna för den blifvande skörden af säd och potates, utan *verkliga förhållandet* med skörden inom hvarje län. Om ock Rågen före den 15

Augusti skulle vara allmänneligen skördad och lyckligen inbergad, hvilket icke ens år troligt, så år dock ingalunda sannolikt, att det till denna tid skulle kunna vara med säkerhet utrönt *huru gifvande* den år, eller skördens verkliga utslag; och hvad Hafre, Blandsåd och Korn beträffar, så kan i många lån en eller annan frostnatt ännu omkring den 13, 14 och 15 Augusti förstöra vårsädesgrödan och öfverallt skada och minska potatesskörden utom det att ett ihårdigt regnväder under skördetiden, år i stånd att, liksom år 1812, skämma och nästan tillintetgöra den vackraste gröda. Något mer än ett hypotetiskt resultat af rågskörden och *utsigterna* för den blifvande skörden af vårsåd och potates, sådana de i början af Augusti månad framställa sig, låra således Landshöfdingarne icke kunna inberätta; endast utslaget af höskörden blifva de i tillfälle att med säkerhet inrapportera: och, såsom redan kändt är, skola i de flesta lån utsigterna för denna vara ingenting mindre än gynnsamme och näppeligen gifva hopp om en så medelmåttig åring, som förlidna året.

De nu ifrågavarande berättelserna, som Landshöfdingarne fått befallning att afgifva, blifva i alla fall af högsta vigt, i afseende på de åtgärder, som Regeringen förklarat sig vilja *i tid* vidtaga, i händelse skörden skulle utfalla ofördelaktigt; helst ryktet redan omtalar, att den förnämligaste åtgärden, som i thy fall skulle vidtagas, *vore sammankallandet af Riksens Ständer till en urtima Riksdag*; hvarjemte ryktet äfven vet att berätta, det den urtima Riksdagen skulle hållas *icke* i Stockholm, *utan i någon småstad*, såsom t. ex. Örebro eller Norrköping, i anseende till sinnesstämningen i hufvudstaden och den derstädes *"icke återställda säkerheten till person och egendom."*

Om dessa rykten äga någon grund, så vore ju pretexten, för att hålla Riksdagen utom hufvudstaden, förträfflig!... 50 §. Reg. f. säger: "Riksdagarne skola hållas "i Rikets hufvudstad, utom i de fall, då fiendens framtrångande eller pest eller andra *lika vigtiga* hinder göra "*det omöjligt* eller för Riksens Stånders *frihet och säker*"*het vådligt.*" Några i Juni månad utslagna fönsterrutor hos en impopulär Embetsman skulle göra det omöjligt eller för Riksens Sts frihet och säkerhet vådligt, att i slutet af året och under det följande hålla Riksdag i Stockholm!!

= *Aftonbladet*, i sitt Thorsdagsnummer, medger att de "invändningar, som blifvit gjorda mot uppresandet af en byst åt f. d. ÖfverStåthållaren, *äro ganska grundade*", ehuru det fägnar sig åt *den* riktning af *"allmänna tänkesättet öfver dagens händelser"*, som uttryckes genom denna hyllning åt Friherre *Sprengtporten*: d. v. s. Aftonbladet begynner i denna fråga återkomma till sans, resonnera som annat förnuftigt folk, och skilja emellan *sak* och *person*, hvilka, om någonsin uti förevarande fråga böra skiljas. Ty utaf huru oskattbart värde än dessa opinionsyttringar äro, såsom uttryck af Hufvudstadens Borgerskaps tänkesätt *om Regeringens politik och system*, — och det är ifrån *denna* synpunkt, som de böra bedömmas, om man ej vill misskänna dem (jemf. N:o 53 af detta Blad) — så skall man dock säkerligen en dag, då passionerna lugnat sig och en oväldig, i detalj gående granskning af Friherre *Sprengtportens* Embetsförvaltning som ÖfverStåthållare ägt rum, i hög grad förundra sig öfver, att dessa hyllningar varit möjliga, når man betraktar *föremålet* för desamma och *hvad* Friherre Sprengtporten såsom ÖfverStåthållare verkligen uträttat och gjort för att förtjena dem. Och en sådan granskning skall icke uteblifva.

Aftonbladet gör vidare några reflexioner i anledning af hyllningarna åt Friherre *Sprengtporten*, som äro ganska träffande och låsvärda. "Öfver hufvud", säger det, "är "det ett fel, som tyvärr alltför starkt vidhånger oss Svenskar, och som visar, huru mycket ännu återstår i vår "politiska uppfostran, att det för oss nästan icke är möj"ligt, att erkänna en god egenskap eller förtjenst hos en "högt uppsatt man, utan tillika falla i en förtjusnings"feber och ett slags afgudadyrkan". — — "Den der "inrotade fallenheten att tillbedja, ligger ännu mycket "qvar och kommer länge att göra det."

= Presidenten Westerstrand har, enligt en annan tidnings uppgift, erhållit tjenstledighet på ett par månader från den Kongl. Teaterns direktion. De tvenne andra direktörerne låra undertiden hafva detta verks styrelse sig ombetrodd. Som Presidentens tjenstledighet upptager största delen af Teaterns ferier, låra de andra direktörerne icke hafva sårdeles utrymme för stora företag på egen hand. Man är emellertid nyfiken att se, om Presidenten låter förmå sig att någongång ånyo emottaga den befattning med Teatern, hvarunder han, om han skördat lager och rosor, haft tillfälle att erfara, att man mången gång råkat göra honom den förra qvistig och de sednare ingalunda törnfria.

= Hr Schweder, som blifvit i Polisförhören angifven såsom uppviglare vid det bekanta upptrådet vid Ålandsgränd, lärer, inför "domstol, som vederbör", åmna anställa rekonventionstalan. Det blifver icke utan sin märkvärdighet att förnimma, hvad det månde varda härutaf. Icke mindre nyfiken är man att få veta hvad straff, som kommer att yrkas på dem, som inför Hofrätten sorlade och stampade då domen afkunnades öfver Assessoren Crusenstolpe. Det berättas, att en Protokollssekreterare, som vid tillfället varit närvarande, sedermera vid de i Polisen anställda förhören angående detta upptråde, upplåst och velat inlemna ett anförande, som framställde icke blott den i Hofrätten närvarande folksamlingens, utan äfven Hr Presidenten Roséns uppförande vid det märkliga tillfället; men emedan anförandet ansågs riktadt mot Presidenten, och sålunda icke ägde gemenskap med föremålet för Polisundersökningen, kunde det i protokollet icke införas.

= Tidningen *Norrlands Posten*, som utgifves i Gefle, innehöll med förra posten följande artikel:

"Huru innerligt väl våra Marinofficerare sköta om kronans dem anförtrodde ångfartyg, hafve vi ånyo ett

exempel uti den påsegling Gylfe gjorde på Ångfartyget Norrland, under dettas hitresa sistl. Tisdag. Huru Norrland blef tilltygadt, synes af nedanstående till Notarius Publicus hårstådes af Ångf. Norrlands Befälhafvare, Hr Kapten Kempff, ingifne protestanmålan; att Gylfe ej skall hafva gått mer lyckligt ur den strid, det sjelf begynte, beråttades af flere passagerare, som försåkrade, att Gylfes bagbordsbjul och hjulhus blifvit rått mycket skadade. En resumé af ofvannämde protestanmålan förskaffade vi oss i går; den innehåller:

"Kapiten Kempff har anmält, att då Kempff nästl. gårdag, den 3 i denna månad, afgått från Stockholm och kl. 10 f. m. ankommit till passagen Kodjupet kallad, i Stockholms skärgård, samt der mött Kongl. Maj:ts och Kronans Ångfartyg Gylfe, som gått till Stockholm, hade Kempff, enligt Författningarne, hållit åt styrbord så nära pricken som varit möjligt samt stoppat ångmachinen, hvaremot Gylfe, som åfven till en början synts hålla af åt styrbord, helt hastigt, med machinen i full gång och oförminskad fart fallit öfver åt bagbord med kurs rakt på Norrland, samt, ehuru Kempff, för att undvika sammanstötning, hållit sitt fartyg till och med utanför Pricken, så att denne kommit på bagbords sida, icke desto mindre styrt på Norrland, så att Gylfes bagbordshjul fattat uti bogen på Norrland, hvarvid bogsprôt, gallion, kranbjelke och brådgång på sistnämda fartyg blifvit krossade samt flera plankor lossade i fogningarna; dock hade hvarken fartyget tagit läck eller machineriet skadats, hvadan kosan kunnat fortsättas hit till Gefle, dit fartyget i dag på morgonen anlåndt."

Till Salu:

Af trycket har utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 skill. B:ko, häftadt i kulört omslag:

OM DE LÄGRE FOLKKLASSERNAS UPPLYSNING,

af

C. A. AGARDH,

Biskop i Carlstad.

Af trycket har nyss utkommit och säljes i Bokhandeln, à 12 sk. B:ko häft.:

X. Y. Z.

eller

Hvem rår derför?

Samtalsämne för dagen.

I *Törnqvist & Bergers* Bokhandel i Storkyrkobrinken, i dag utkommen à 1 R:dr 44 sk. B:ko:

EN ÄKTENSKAPS-HISTORIA,

af Paul de Kock. 4 Delar. Öfversättning.

Prenumeration

ifrån och med den 1 Julii till årets slut

å Tidningen FREJA,

à 3 Rdr B:ko, upptages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Prenumeration och utdelning af* FREJA *sker äfven i Kryddkramhandlanderne Hr Bromans Bod vid Drottninggatan, Hr Eisens vid Regeringsgatan och Hr Nybergs vid Götgatsbacken, Huset N:o 11. Prenumeranter på Malmarne, som redan i Boklådorna i Staden verkställt prenumeration å* FREJA, *kunna också i nämde Herrars bodar uttaga sina Exemplar, när tillsägelse derom och anteckning å Prenumerationssedlarna göres å det ställe der de blifvit uttagna.

All försäljning af lösa numror har upphört.

Två trefliga Rum, m. m.

En bättre herre önskar — antingen *inackordera sig* i ett för allt — eller blott att *hyra* 2 varma, trefliga rum med tillhörande beqvämligheter i ett ordentligt hus, der städning och försvarlig uppassning, m. m., emot reel betalning, åfvenledes kunde fås, samt grannlagenhet och ett godt bemötande vore att påräkna. Möbler har han sjelf. Svar begäres till "reel betalning" i Salmsons boklåda vid Drottninggatan, huset N:o 28.

Nästa Nummer utgifves Tisdagen den 17 Juli, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 56. Tisdagen 1838. den 17 Julii.

FÄDERNESLANDET.

Stockholm den 17 Julii.

Sakerna fortskynda till sin utveckling. Tilldragelserna under de sista trettio dagarna ha för Sverige varit vigtigare än allt hvad förut under mer än 20 år tilldragit sig; och likväl kan det visst icke sägas, att något af det, som i de sista veckorna händt, är i sig sjelf af någon särdeles politisk vigt eller betydelse. Tvertom. Men hvad är det då, som skänker åt dessa tilldragelser en så ovanlig vigt, en så utomordentlig betydelse? . . . Jo det, att hvar och en nu ser huru det står till och *"hvart det tar vägen"*, fastän den tidning, som valde dessa ord till öfverskrift på tre långa, ordrika artiklar, hvarken hade mod eller förstånd att utsäga det. Deruti, att alla illusioner äro slut: att tillståndet icke längre kan döljas: att det hvarken med förvillande sofismer kan bortblandas eller med skönmålande fraser förgyllas, utan ligger klart äfven för den enfaldigastes blick: se deruti består den ofantliga vigten och betydelsen af de sista dagarnas händelser. Utan tvifvel är den ställning, hvaruti fäderneslandet befinner sig, höjden af samhällsolycka; men en lycka i olyckan är det åtminstone, att det kommit så långt, att allas ögon blifvit öppnade och att denna samhällsställning *allmänt* inses. Att känna sitt tillstånd, är första villkoret för möjligheten af ett bättre, i fall detta ännu skulle ligga inom möjlighetens område.

Beslutet, att Hufvudstadens garnison fortfarande *skall* förstärkas, är nu utom allt tvifvel. Lifregementsbrigadens grenadierer inrycka här i nästa vecka; och det berättas, att tvenne eskadroner af Lifregementsbrigadens husarer äfven skola vara hitbeordrade, hvarjemte ryktet också förmäler, att avis skall vara gifven till en eller annan bataljon af Östgöta Lifgrenadierer, att hålla sig färdiga, att på första vink kunna anträda marschen till Hufvudstaden.

Men har då någonting händt, som påkallar dessa utomordentliga mått och steg, och som kan rättfärdiga det misstroende till Hufvudstadens invånare, hvilket genom dylika anstalter ådagalägges? . . . Sedan hvisslingarna och inslående af fönsterrutorna i Ålands gränd — och huru mycket ett oskickligt och onödigt fjesk å stadens högsta myndighets sida, bidrog att framkalla detta förstemuppträde, är bekant! — har ju opinionen icke på något sätt yttrat sig genom oordningar eller våld, eller har någon tilldragelse passerat, som i ringaste mån stört »allmänna ordningen och säkerheten till person och egendom.» Utan tvifvel har opinionen yttrat sig, och yttrat sig på det mest omisskänneliga sätt: de hyllningar, som blifvit gifna åt den förafskedade ÖfverStåthållaren, och nu sist i går det eklatanta sätt, på hvilket han vid sin afresa beledsagades af en stor mängd af Hufvudstadens borgerskap och invånare af alla åldrar och kön, utmärka i hög grad *politiskt missnöje* och *ingenting annat*; ja, när man betänker, ifrån hvilka klasser dessa opinionsyttringar kommit och de "ställningar och förhållanden", i hvilka en mängd af de personer befinna sig, som deruti deltagit, så kan man utan öfverdrift säga, att de i högsta grad uttrycka *politiskt missnöje* samt just åsyftat att ådagalägga detta. Men ifrågavarande opinionsyttringar ha försiggått så *lugnt* och så *lagligt*, att just de, om någonting, bevisa, att ingenting är att befara för allmänna ordningen och säkerheten, och att inga extraordinära militära anstalter till lugnets bibehållande äro på något sätt behöfliga.

Hvad kan då vara orsaken, eller rättare sagt, pretexten för dessa anstalter? Skulle väl denna kunna vara de opinionsyttringar, hvilka just bevisat att för lugnet och ordningen ingenting är att frukta? Och hvarpå tänker man väl stödja, hvarmed ämnar man försvara denna åtgärd, då det en gång blir nödvändigt, att derför redogöra och densamma rättfärdiga? . . Är det på f. d. ÖfverStåthållarens utlåtande i frågan just om garnisons-förstärkning, uti hvilket Hr f. d. ÖfverStåthållaren behagade förklara att *"han icke kunde sanningsenligt uppgifva, det sinnesstämningen hunnit blifvit så lugnad, under de få dagar, som tilländalupit sedan tilldragelserna ägt rum, att han på sitt ansvar vågade bestämdt förklara, att intet behof mera möjligen kunde uppstå af någon tillfällig förstärkning för oförutsedda fall af de militärvakter, som för ordning och säkerhet härstädes vanligen äro befintliga"*; — är det, fråga vi, på detta skrufvade och haltande Utlåtande, som man ämnar stödja sitt försvar och rättfärdiga den fortfarande garnisonsförstärk-

ningen? Detta dokument är åtminstone det *enda*, som finnes att för detta ändamål åberopa. Men erfarenheten har ådagalagt under de veckor, som förflutit sedan detta utlåtande om sinnesstämningen afgafs, att de farhågor, som Hr f. d. ÖfverStåthållaren visade sig dela, voro alldeles öfverflödiga och att, om han med dessa ej velat i sista stunden ställa sig väl på ett visst håll, han ganska tryggt kunnat taga på sitt ansvar, att inga sådana tilldragelser, som de natten emellan den 20 och 21 Juni passerade, åter skulle äga rum. Det stöd, som man skulle kunna vilja hämta från detta dokument, stödjer således ingenting, och ibland nationens representanter, inför hvilka åtgärden kommer att granskas, kan man vara fullt öfvertygad, att både dokumentet och den som detsamma afgifvit skola båda blifva till sitt sanna värde uppskattade.

Och hvad måste verkan blifva af denna åtgärd? Ingen annan än att öka missnöjet i Hufvudstaden och derigenom möjligtvis ytterligare föranleda sådana opinionsyttringar, som de, hvilka dermed skulle förekommas, samt sålunda gifva en pretext för Riksdagens hållande i en småstad, uti händelse, i följd af en mindre gynnande skörd, Regeringen skulle anse tillfället lämpligt att i höst sammankalla Rikets Ständer; — en mesure, hvilken dock i förbigående sagdt, äfven om äringen skulle utfalla mindre fördelaktigt, såsom *högst sannolikt* är, icke synes vara utaf något absolut trängande behof påkallad *). Men derom mera en annan gång.

*) Ibland de provinsstäder, hvilka omtalas såsom varande i fråga att blifva Riksdagsorten, nämnes företrädesvis *Norrköping* Om vederbörande tro att, för sinnesstämningens skull, det kunde vara nyttigt, att hålla Riksdagen i en provinsstad, så bedraga de sig likväl storligen; ty säkerligen är missnöjet ändå större och i sina yttringar än mindre återhållsamt i provinserna än i hufvudstaden. Blotta läsningen af Landsortstidningarna skulle derom kunna öfvertyga, äfven om man ej hade tillfälle att snart sagdt dagligen genom bref och resande erfara opinionens tillstånd derstädes.

Saint-Simonisterna wid Baggensgatan.

II.

Dagens första strålar funno de båda mamsellerna jublande öfver deras nyvunna frihet. De nästan svindlade vid känslan af sin lycka. De byggde luftslott, höga, som tornet i Pisa, men hvilka hade samma fel som det, att redan i sin tillkomst vara lutande. De proklamerade qvinnans frihet för en gammal madam, som eldade och städade åt dem om morgnarna, hvarpå denna förklarade, att om de icke höjde tolf skilling på hennes öfverenskomna veckopenning, så ämnade hon, med stöd af qvinnans ofvannämda frihet, lemna dem åt sitt öde. De bultade i väggen till en mamsell, som bodde i en kammare bredvid dem, och meddelade äfven henne den välsignelserika nyheten; hvarpå hon genmälte, att qvinnans frihet alldeles icke för henne vore något främmande, och att det skulle vara hin sjelf, för att göra intrång i hennes af polisen förunnade rättigheter. För en bagarmadam, som passerade förbi på gatan med ett par brödkorgar, ville mamsellerna äfven göra qvinnans frihet begriplig, men hon svarade: »Ja! hvad det torra brödet angår, så känner jag nog historien, men för det färska torde det sitta inne.»

»Hon borde skämmas, madam!» ropade mamsell Nora, som i det torra brödet ville finna en allusion, och redan höll på att anse sig förolämpad.

»Ja! du», yttrade mamsell Ulla till sin syster, »och det skall finnas en fru, som heter Dudevant, en Markisinna, tror jag . . .»

»Och ett vackert namn har hon. Man hör, att hon icke tar sak på bak. Nå! hvad för hon i skölden?»

»Jo! hon skrifver sedolärande romaner, för frun-timmer nemligen. Och hon skrifver dem, som en hel karl, och kallar sig som en karl, — George Sand, — och går klädd som en karl. Vore hon icke ett fruntimmer, skulle vi till och med någon gång kunna rodna för hvad hon skrifver, men, Gud ske lof! man behöfver icke rodna tillsamman med personer af sitt eget kön. Oss flickor emellan får det passera.»

»Jag måste läsa hvad hon skrifver», ropade mamsell Nora med stentorsstämma och diktatorston.

»Ja! hon beskrifver tydligen, huru alla äktenskap äro olyckliga och alla kammarjungfrur otuktiga; huru man bör rymma från sin man, när man är ledsen vid honom, och dränka sig, då man är ledsen vid lifvet; huru enfaldigt och tafatt folk älskar troget, så att man kan gäspa deråt, och huru eldiga hufvuden älska flygtigt, så att man knappt hinner gapa, innan det är förbi; huru en prinsessa, som dessutom har handsekreterare, är hemligen gift . . .»

»Men Gud vet, Ulla lilla, om icke de hemliga giftermålen blifva snarare bekanta, än de, som lysas opp från predikstolen. De skola naturligtvis mera intressera, och du vet, huru det är med sqvallret . . .»

»Det vet jag alldeles icke. Jag sqvallrar aldrig. Jag talar blott om allt hvad jag vet, med förbehåll att få veta allt hvad alla andra veta. Jag byter endast ut mina öfverflödsartiklar mot dem andra ha att afläta. Att hålla på en hemlighet, är snålhet. Den räntar, minsann! icke af sig, utan att beräkna den ständiga oron, hvari man sväfvar, innan den blir bekant. På samma sätt madame Dudevant. Tror du att hon håller inne med en enda af sitt lifs hemligheter? Nej! på hvarje rad läser man der om hennes egna äfventyr, hennes olyckliga äktenskap, hennes glödande fantasis irrfärder, hennes flygtighet, hennes qvickhet. Men sådan skall en författare vara. Han skall kläda af sig inför sin publik. Talangen behöfver aldrig genera sig. Och qvinnan är dessutom fri. Hon företager sig hvad hon behagar. Antingen hon vill förtjusa med gåsfjäder eller strutsfjäder, så är det hennes rättighet att göra det *så*, att man förstår, det hon vill förtjusa.»

»Jaha! ty annars kunde man bli missförstådd och kanske ansedd för kokett.»

»Åh! Gud bevars! sedan qvinnan blifvit fri, behöfver hon icke vidare kokettera, hvilket, i det hela taget, endast är halfqväden visa. Hon kan sjunga rent ut hvad som ligger henne på hjertat. Men se der kommer en af den fördömda Statstidningens Redaktörer! Han ser icke hit opp. Är han kanske skygg för friheten? Jojo! ingen eld utan rök och intet ondt samvete utan ängslan. Han nyser! Jag tror, att han fatt nys om den fria qvinnan och att det slår honom i näsan. Gud hjelp »honom.»

III.

Med sådana samtal, som detta, och med fällning tillbragte våra mamseller vid pass trefjerdedels år. H. K. H. Storfursten hade för några dagar sedan anländt till staden, och de fria qvinnorna beslöto, efter en lång strid med sig sjelfva och sina republikanska åsigter, att taga alla Ryssars och Ryskors tillkommande sjelfherrskare i ögnasigte. De hade fått höra, att en stor simulacre med bivuak var anställd i trakten af Kongl. slottet och att en stormning, af en supponerad fiende företagen mot Ålands gränd, hade kommit fönsterrutor och krigsmän att darra. Det hade till och med berättats för dem, att alla roddarbåtarna, med sina respektive besättningar, blifvit utlagda på strömmen, och att af denna anledning passagen från Skeppsbron blifvit hämmad. Gerna hade mamsellerna velat komma ut till »de fria qvinnorna» på strömmen, men då en fullkomlig brist på kommunikationsmedel gjorde sig gällande, så beslöto de att gående nalkas sjelfva hufvudpunkten för manövern. Arm i arm hade de kommit till Norrbro, och vände sig just om, för att betrakta H. K. H. Storfursten, som visade sig i ett fönster på Kongl. slottet, då mamsell Nora fick en puff i sidan, och en sträf stämma ropade: »Förströ er, käringar!»

»Vi hålla just på att förströ oss, obildade officiant», yttrade mamsell Nora till polisbetjenten; »ser ni icke, att vi betrakta Hans Kejserliga Höghet.»

»Patrull! gummorna här kalla mig för oxe, och vilja icke skingra sig», skrek rättvisans tjenare. En mängd menniskor hade verkligen skockat sig på bron, och beväpnade piketer trängde på flera ställen genom massan.

»Kom icke hit», sade mamsell Ulla och tycktes bereda sig på ett förtvifladt försvar. »Jag är en fri qvinna och dör för min frihet. Hade jag endast skeppet: Nagelfar *) på mina fingrar, skulle jag kunna slå en hel armé. Ni Westmanlänningar hvad ha'n J att göra här i staden? Liksom icke stadsvakten skulle kunna upprätthålla ordningen.»

»Tag fast, tag fast!» ropades nu från flera håll.

»Hon är en sa kallad republikanska», anmärkte en underofficerare.

»Publika mig hit och publika mig dit», vrålade mamsell Ulla i vredesmod; »men jag har rättighet till fri gång, jag, så väl som månen och solen, och jag ämnar mig till Trumpetarbacken, och dit skall jag. Ryck mig icke i kjorteln, karlar! man kan nog få skrynkor ändå. Nappa icke efter min arm, jag ger er ända aldrig min hand.»

»I kurran, i kurran!» dundrade nu en chorus af krigarestämmor. Mamsell Ullas reserverande och missnöjda murran dog bort i detta skallande: »I kurran, i kurran.»

Och mamsell Ulla affördes. Något tröstade det henne likväl att på vägen möta en Embetsman, som, under eskort af tvenne stadsvakter, passerade förbi henne. Hon visste icke, att de voro ditbeordrade för hans säkerhet, utan utropade: »Jag går nöjd mitt öde till mötes, ty jag går ej ensam. Har det ändtligen kommit så långt äfven med honom.»

Då mamsell Ulla inträffat i arrestrummet och der blifvit lemnad ensam, höll hon följande monolog: »Frihetens martyrer! det finnes en ny ledamot i ert gille. Jag bör derföre, efter öflig plägsed, hålla ett inträdestal, och fastän icke jag, som en af de aderton i Svenska Akademien, Herr Baron Berzelius, är i besittning af något votum decisivum, hvad angår martyrdomen, vill jag dock framställa några anmärkningar öfver dess olämplighet. Martyrdomen är en dumhet, ty den tjenar till ingenting, om icke att väcka känslor af häpnad och afsky, och att locka ett eller annat hetsigt hufvud att kasta sig i martyrens fotspår, för att också njuta den stolta känslan af de opinionens bifallsrop, som skola vara en svag ersättning för martyrens långa lidande. Nej! tage mig hin! jag hade velat bli martyr, om icke patrullen med våld släpat mig hit. Martyrdomen är vidare en grymhet: *en* skall uppoffras, för att visa styrka och själskraft; bättre kan man visa dessa egenskaper, än under så olyckliga förhållanden. Martyrdomen är slutligen en löjlighet: med en uppoffring köper man att vara ett spektakel för Allmänheten. Mycket betalt för liten valuta. Nej! om jag kunde slippa väl ifrån alltsamman . . .»

I detsamma blef mamsell Ulla i ett hörn af rummet varse tre eller fyra qvinnliga varelser, dem hon förut icke bemärkt, och af hvilka en just nu afbröt monologen med följande dialog: »Ja! min kära hon! detsamma skulle jag också önska. Jag har nu i tre år varit insatt här på bekännelse för barnamord, och om jag också verkligen hade gjort af med ungen, så tycker jag, att na kunde jag och rättvisan vara qvitt.»

»Och jag, min goda mamsell!» återtog en annan, »bor nu här, anklagad för tredje resan stöld. Man vill väl påstå, att inbrott dermed varit förenadt, men när jag tog opp dörren med bara fingrarna, så tycker jag, att nådig Lagman gör mig orätt. Mina trettio par skall jag taga med nöje, men si, ta mig f—n, di får mig att lägga opp mig för hvad inbrottet angår.»

»Och mig, min kära ni!» började den tredje, »vill man beskylla för att ha gifvit förgift åt min man; men hans förgift var bränvin, det har jag sagt nådig Polismästaren, men han tror mera vittnena, än mig, hvarföre jag också hoppas, att han kommer att brinna till evig tid. Min man — den fyllbulten — skulle han behöfva gift, då han hade galopperande vattusot i bröstet? Men menniskorna är alltid orimliga, och jag har alltid varit ett offer för nedriga menniskor.» Hon började att gråta.

»Och jag — mitt nådiga fruntimmer!» sade den fjerde, »mig är man nog nedrig att beskylla för fjerde resan fylleri. Visst är det sannt, att jag på Kongl. namns- och födelsedagar brukar ibland i gladjen taga mig ett glas, och dertill anser jag mig uppfordrad, emedan min man i lifstiden var spannridare. (Nu började äfven detta fruntimmer att bitterligen gråta.) Salig Kung Carl den trettonde visade sig aldrig på gatorna, utan i sällskap med honom. Ja! han var spannridare, men jag är ingen öltunna för det. Jag sade om honom att han var flygtig, att han var en fjäril, när det gällde qvinnfolk, men aldrig sade han om mig, att jag var en fyll-puppa. Nej! om min salig man kunde stå opp och vittna på sin döda mull, han skulle nog göra mig rättvisa. Och att anklaga mig för *fjerde* resan

*) Ett skepp, enligt Götiska mythologien, sammansatt af döda menniskors naglar.

fylleri, det är också att taga till, så att hälften kunde svara nog.»

»Åh! det är rysligt att vara så misskänd», klagade barnamörderskan, och instämde i den fullstämmiga qvartett af snyftningar, som nu uppförde.

»Har mamsell stulit?» frågade slutligen den, som sjelf var anklagad för denna förbrytelse.

»Har mamsell gjort af med sin man?» skrek giftblanderskan.

»Har mamsell legat full?» snyftade spannridar-enkan.

»Har mamsell mördat något af sina barn?» ropade barnamörderskan.

»Nej, barn!» svarade mamsell Ulla med ett visst majestät, som hon, oaktadt sin förskräckelse, ansåg nödigt att antaga, »jag är anklagad för högförräderi.»

»Hu-u-u?» ropade alla brottslingarna i en chorus, och störtade, liksom uppskrämda, åtskiljs.

»Skall mamsell bli hängd eller rådbråkad», frågade spannriderskan med ett uttryck af aktning, som hon icke förut visat.

»Ah! ni rådbråkar allting,» svarade mamsell Ulla, men i detsamma öppnades dörren. Vakt visade sig i fonden. Tvenne herrar framträdde.

»Mamsell! ni måste visiteras», började den, som tycktes vara den förnämste.

»Min herre! jag tar i det fallet icke emot er visit. Pater Enfantin säger: »Haf aktning för qvinnan, ty utan henne funnes du icke.»

»Men ni kan ha vapen. Ni kan sticka ihjel mig.»

»Jag har inga andra vapen, än dem naturen gifvit mig, och mot en så gammal man, som ni, äro de utan tvifvel icke fruktansvärda. Jag har knappt stuckit ihjel en gris; mycket mindre er.»

»Hvad är ni, mamsell?

»Fri.»

»Jag menar: är ni hus-mamsell, sy-mamsell, badmamsell, hatt-mamsell, schweitzar-mamsell, skänk-mamsell, bod-mamsell, marknads-mamsell.»

»Jag är schweitzar-mamsell, ty Schweitzarne äro fria män, och jag är en fri qvinna. Pater Enfantin säger: »Frihet är detsamma som viljans bestämmelse. Den, som icke har någon frihet, har således ej heller någon bestämmelse.»

»Förderfliga läror, broder Mårten Gås!» yttrade den examinerande till sin medbroder.

»Har ni försvar?» fortfor Inqvisitorn.

»Ja! mina naglar, men de kunde ingenting uträtta mot soldaternes gevärs-kolfvar. Pater Enfantin säger: »Försvara dig, qvinna! så länge du kan, men när du tycker, att du gjort nog för din ära, så gif efter. Jag gaf efter för patrullen.»

»Hvarmed uppehåller ni er!»

»Med mina ben. Pater Enfantin säger: »Unge krigare! förlita ej på det stöd du äger i mäktiga vänner, höga gynnare, lysande rekommendationer. Förlita dig på dina ben! se der det stöd, som hvarje menniska har fått, och till yttermera visso äro de två.»

»Hvad var er afsigt, då ni inställde er på Norrbro?»

»Utsigt! jag ville se Ryska Storfursten, som är en lofvande utsigt. »Sen på Furstarna!» säger Pater Enfantin.»

»Hade ni, då ni der infann er, för afsigt något kullstötande af den bestående ordningen, af sakernas nuvarande skick?»

»Menar Herrn lyktpålarna? nej, jag kom endast att stödja ryggen emot en sådan, utan att på något vis vilja »kullstöta» den. »Närmen eder upplysningens härolder», säger Pater Enfantin, »och lyssnen till hvad de hafva att förkunna.»

»Ni var således ändå tubbad att vid förenämde tillfälle öka den allmänna folkskockningen. Man hade räknat på ert biträde vid »emeuten.» Kanske skulle ni vara bland de ropande, bland oppositionens hurrubasar, ty skrik äro lika nödvändiga, som brännvin, för en statskupp. Hvad skulle ni ropa?»

»I skolen ropa de fria qvinnorna till strids», säger Pater Enfantin, »och I skolen bekämpa förtrycket, tills dag gryr.»

»Rakt revolutionära åsigter», inföll Hr Mårten Gås, »den menniskan är farlig för allmänna säkerheten. Hon är från detta ögonblick att anse som en statsfånge. Hör nu, min kära hon! bekänn hvad hon vet, så skall hon få drickspengar. Annars vatten och bröd för lifstiden.»

»Åh! utan tvifvel», återtog den examinerande, »var ni en af de svafveltrådar, som skulle antända minan, men, tack vare vår vaksamhet, det lyckades er icke. Än vaka höga karlar öfver norden, och våra fjellar stå på jernmängd grund, och ädel klokhet lyssnar under borden, och hjertan stå på glänt som sprund. Vi känna er nog, edra krabater, upprorsmakare i hjertat af riket! Gud gifve, att jag hade er alla emellan ett viket papper. Nog visste jag då hvad jag gjorde. Men ännu står nådens dörr öppen. Bekänn, och det skall icke vara er omöjligt att bli Åltfru vid Drottninghuset. Har ni haft ondt i sinnet mot Svenska rikskroppen, så försona det genom ett öppet erkännande. Ni är ju sjelf en medlem deraf, och bör, som sådan, dertill finna er uppfordrad. Se så! ut med hemligheten. Hon skall få särskilt berôm i Dagbladet, ifall hon icke är trilsk.»

»Berôm i Dagbladet! Herre! jag är en fri qvinna, och vill icke bli besjungen på galererna.»

Ett par dagar hade förflutit, då mamsell Ulla, utsläppt ur fängelset, i det bekanta huset vid Baggensgatan, åter föll till mamsell Noras hals.

»Det finns en man, som heter Justitie-ombuds-»; yttrade hon då, »i hans armar kastar jag mig.» Och hon lossade sig ur sin systers omfamning.

»Men», återtog hon, »hvad är det för en väderflöjel, som Statstidningens Redaktion här midt emot låtit hänga ut genom fönstret.»

»Det är Statstidningens Redaktions »helgedom», som vädras, hennes så kallade »subjektiva öfvertygelse»; se! hur vädret tar i henne, men ibland tar också hon i vädret.»

Ett och annat.

Red. har blifvit anmodad att införa följande notiser: Sällskapet *"Redliga Förbundet"* hade, dagen före Friherre Sprentgportens afresa från Hufvudstaden, inbjudit Hr Friherren till sin sommarhögtidsdags firande. Vid denna högtid afsjöngos verser både för Hr Friherrn och hans t. f. eftertrådare Öfverståthållaren Knylenstjerna. I ett tempel, der verserna afsjöngos, hade Friherre Sprengtportens porträtt blifvit anbragt i fonden, omgifvet af en eklöfskrans och prydt med en friherrlig krona, som blifvit sammanknuten af lager, eterneller och förgät-mig-ej. Vågen upp till templet hade blifvit af "Sällskapets frun-timmer" beströdd med blommor framför Friherrn. Sjelfva verserna nekar oss utrymmet för dagen att införa.

Nästa Nummer utgifves Fredagen den 20 Juli, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM. A. G. Hellsten, 1838.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)